

ספר
אמרי
עובדיה

חלק א
בראשית ~ שמות

דרשות על התורה
בשילוב
סיפורים ומשלים
נפלאים ומתוקים

העורך ומו"ל בחדש ה'
ינון עובדיה ברכה
שנת תשפ"ד לפ"ק
רמת גבעת זאב

מהדורת ביקורת

הרוצה לחלקם ולהפיצם בישראל

תשרה עליו שכינת האל

בכל ענייני הספר

ניתן ליצור קשר עם המו"ל

ינון עובדיה ברכה

בפל' - 0556745022

או במייל - YOB1000YOB@GMAIL.COM

רמת גבעת זאב

לכל מאן דבעי

ניתן להאזין לשיעורנו ודרשותנו

וכן להשיג את שאר ספרנו

ובתוכנת

במערכת

ובעז"ה יצורף גם הספר הנוכחי

באתר, או במספר הישיר 0733211994
ודי בכל אתר ואתר

Yitzchak Yosef
The Rishon Lezion Chief Rabbi of Israel

בס"ד, ט"ז אייר תשפ"ג, 4-1229/פ"ג

יצחק יוסף
הראשון לציון הרב הראשי לישראל

מכתב ברכה

הובא לפני גליונות הספר **"אמרי עובדיה"** על התורה, מעשה ידי הרב החשוב היקר והנעלה, משנתו סדורה וערוכה, מזכה הרבים, תהלתו בקהל חסידים, חכו ממתקים וכולו מחמדים, שמן תורק שמו, כבוד שם תפארתו, כה"ר רבי **ינון עובדיה ברכה שליט"א**.

המחבר זכה לזכות את הרבים בשעורי תורה בהלכה ובאגדה, לחזק ידיים רפות בתורה וביראת שמים, ולהתוותם הדרך אשר ילכו בה, ואתה בא בעתו עט סופר מהיר לכתוב הדרשות, רעיונות משלים וסיפורים על פרשיות השבוע, דברים המתוקים מדבש ונופת צופים, דברים אשר מסר לפני קהל שומעו, ומעלה הדברים על הכתב, לתועלת ולזיכוי הרבים, והכל מסודר בסדר נאה, בלשון קלה וברורה השווה לכל נפש, תשואות חן חן לו.

וראיתי מה שכתב בפרשת בראשית במעלת שמירת השבת, והנה חיוב גדול הוא ללמוד הלכה, ובפרט הלכות שבת, ואמרו בילקוט שמעוני (פרשת ויקהל רמז תח) ויקהל משה, רבותינו בעלי אגדה אומרים, מתחלת התורה ועד סופה אין בה פרשה שנאמר בראשה ויקהל אלא זאת בלבד, אמר הקב"ה עשה לך קהלות גדולות ודרוש לפנייהם רבים, הלכות שבת כדי שילמדו ממך דורות הבאים להקהיל קהלות בכל שבת ושבת. ולהכנס לבימ"ד ללמד ולהורות לבני ישראל ד"ת איסור תורה.

ובגמ' מר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, כל המשמר שבת כהלכתו, אפילו עובד ע"ז [כדור] אנוש - מוחלין לו. ע"כ. ומה שאמר "כהלכתו", פי' המשנ"ב (בהקדמתו), דר"ל שאינו מחלל שבת באף פרט מריבוי המלאכות ותולדותיהם. וכ"ז יבוא רק ע"י העמל בהל' שבת, שאפילו אם ילמוד מוסר להתחזק ביר"ש, הרי כבר אמרו באבות, אין בור ירא חטא ולא עם הארץ חסיד.

ובס' יערו דבש ח"ב (דרשה ב') כתב, כי א"א כלל במציאות שינצל מאיסור שבת אם לא ילמוד כל הדינים על בוריים היטב, ומי שלא למד הל' שבת פעמיים ושלוש לא יוכל להמלט שלא יקרה לו חילול שבת הן דאורייתא והן דרבנן. ומי גבר ימלט נפשו לומר זך אני מפשע וחף אני מעון בשמירת שבת אשר עונשה קשה למאד, והפליגו מאד בעונש זה. וא"כ מהראוי לשומרו כראוי וללמוד הל' שבת בתמידות, ואצל רב שיברר לו הכל, וישנן עד שיהיה שגור בפיו. אשרי אנוש יעשה זאת וכן אדם יחזיק בה, כי שכרו מרובה ומגין בפני הפורענות. ע"כ.

והגאון מליסא בעל דה"ח (דף קד:) הוסיף: וע"ז ידוע כל הדוריים, שכמה מופלגים בתורה עוסקים בפלפול וחרפות בלבד, ואילו בהל' שבת אינן בקיאים, ובאים לידי ספק חילול שבת. והו"ד בזכרונות אליהו (עמ' קכח). גם בספר דעת חכמה (פ"ד) כתב, שרוב חילולי השבת שנכשלים בהם ההמונים, הוא מחמת חסרון ידיעה, כי אינם בקיאים בדיני ל"ט מלאכות וכו', ושגגת תלמוד עולה זדון וכו'. ע"ש. והו"ד בכה"ח פלאג" (ס"ב כ"ט אות ח"א), וכתב, שאם ילמוד האדם בספר דה"ח בכל עניני שבת על הסדר, ובס' עצי שטים מרישיה לסיפיה, ויקרא וישנה בהם, אני ערב בדבר דמובטח לו שלא יבא תקלה על ידו משום סרך חילול שבת כלל, ונכון לבו ובטוח דשומר שבת כהלכתו כשילמוד על מנת לעשות. ע"כ.

והטור (סימן רצ) כתב, צריך בשבת לקבוע זמן לביהמ"ד, להודיע לעם את חוקי ה' ואת תורותיו. וכתב הב"ח, נראה דדעת רבנו לא לדרוש באגדה, אלא דינים והלכות. ומקורב נתפשט לדרוש כל דרשות באגדות, ולא בדינים ובהלכות, וזהו נגד תוה"ק, דעיקר הדרשה צריך שתהיה ללמד את חוקי ה', להורות הלכות שבת, והאסור והמותר. וכ"ה במג"א, ובפמ"ג, ובמשנה ברורה (שם).

ואיתא בתורת כהנים ובספרא (ריש פ' בחוקת), זכור את יום השבת לקדשו, יכול בלבך, כשהוא אומר שמור הרי שמירת הלב אמורה, הא מה אני מקיים זכור, שתהא שונה בפיו. ופירשו הר"ש והראב"ד, שתהא שונה בפיו הלכות שבת.

ואמרו בירושלמי (שבת פ"ו ה"ב) שר"י ור"ל היו עוסקים בלימוד ל"ט מלאכות שבת משך ג' שנים.

וכתב רבינו יונה בשערי תשובה (שער ג' אות קלה): מן הדברים אשר ינעם למוכיחים להזהיר ולהעדר בעם עליהם, ולשמור ארחות פריץ במצות השבת, על אודות אבות מלאכות ותולדות, כי אבות מהנה נעלמו מעיני רבים, אף אין מגיד אף אין משמיע. ע"כ. והמהרש"א (שבת קט:) כתב, והנה רוב עונות וכמעט כולם, הם בדור הזה בעו"ה, איסורי שבת מעט מזער שנוהרים בהם, ורבים שאינם יודעים באיסורם, וראוי בכל קהלה להודיע ברבים לדרוש להם ולהודיע איסורם.

ובספר חסידים (אות קנד) כתב, מצוה לשנות ארבעים מלאכות חסר אחת, כדי שלא ישכח איזה מלאכה אסורה, כמו שיש לדרוש במעשה מועדים לפני המועדים, כך בענין שבת לפניו כדי למהר בצרכי שבת. שחייב לשנות הלכות שבת כדי שלא ישכח דבר אסור. ועוד כתב (אות שיג): "אם לא תדע הלכות שבת, איך תשמור שבת."

גם בס' דרך פקודין (פ"ב) כ', שהל' שבת ביותר צריך האדם להתמיד בלימודם, להיות בקי בהן, כי בנקל יכול האדם לבוא ח"ו לידי חילול שבת מבלי התבונן, ולא ידע ואשם ונשא עונו ח"ו.

ובספר יסוד ושורש העבודה (שער ו', סוף פ"ב) כתב, וחיוב גדול על האדם להיות בקי בהלכות שבת מאד, כי כהררים התלויים בשערה הלכותיה, מקרא מועט והלכות מרובות, ועונשיה חמורים.

ומרן החיד"א בספרו דבש לפי (מערכת ת' אות מא) כתב, שלימוד דינים מהרמב"ם או מהש"ע בכל יום הוא דבר גדול. ובספרו מדבר קדמות (מערכת ק אות יא) כתב בשם גורי האר"י, שצריך ללמוד בימי שבת קבלה, ובימי החול הלכה.

ובספרו ברכי יוסף (סי' תרב ס"ב) כתב, יש לזהר מאד בשבת תשובה בכל הלכות שבת, ובאיסור אמירה לגוי, שרבים נכשלים בזה בשאר שבתות השנה. ע"כ.

והאור החיים הקדוש על הפסוק ושמרו בני ישראל את השבת לעשות וגו', כתב, וקשה מהו הלשון לעשות, שמשמע כאילו שעושה את השבת, וביאר, שבא לשלול הכוונה בחפץ מצות שבת למרגוע הגוף ולעונג, אשר יתענג, אלא לצד עשיית מצות שבת, ולא לתכלית המורגשת וכו', ושמירת שבת נחשבת בגדר עשייה, והוא ע"פ דבריהם שאמרו, ישב אדם ולא עבר עבירה, נותנין לו שכר כעושה מצוה, והעמידה בגמ' בבאה עבירה לידו ולא עבר, וכמו כן ביום המקורש, אין לך באה עבירה לידו

Yitzchak Yosef

The Rishon Lezion Chief Rabbi of Israel

יצחק יוסף

הראשון לציון הרב הראשי לישראל

של מלאכות כזה, כי בכל עת מזדמנים לפניו מלאכות הרבה מהארבעים ותולדותיהם, בפרטי המחובר ובפרטי הבישול, ובפרטי מקח וממכר שהאדם רגיל בהם כל היום, ומזדמנים באין מספר, והוא נשמר מהם, לזה יחשב להם כעושה מצוה. עכ"ד.

ובעל התניא (אגרת הקדוש קלו) כתב, ובשבת בעלות המנחה יעסקו בהלכות שבת, כי הלכתא רבתי לשבתא, ובקל יוכל אדם להכשל ח"ו אפי' באיסור כרת. ושגגת תלמוד וכו'.

ובהקדמת האגלי טל כתב, דכשם ששמירת שבת שקולה כנגד כל המצוות, כך לימוד הלכות שבת שקול כללמוד כל דיני המצוות, והוסיף, ששמירת שבת כהלכתה הוא תיקון לפגם הברית, ולימוד הלכות שבת והעיון בהם הוא תיקון עצום לפגם זה.

והחיי אדם בהקדמתו לספרו זכרו תורת משה, האריך בחיוב לימוד הלכות שבת. ע"ש.

ובספר דעת חכמה (פרק ד) כתב, חילולי שבת שנכשלים בהם, זהו מחמת חסרון ידיעת ההלכות. ואמרו (אבות ד טז) שגגת תלמוד עולה זדון. ועוד כתב (פרק קיד), ועל דבר זה ידו כל הדוים, שכמה מופלגים בתורה עוסקים בפלפול וחרפות, ואילו בהל' שבת אינם בקיאים ובאים לידי חלול שבת. ובעל ערוגת הבושם בצוואתו הכנה דרבה (אבות ט) ציוה, שבכל שבת חק ולא יעבור ילמדו לפחות סימן אחד בשלחן ערוך, הלכות שבת, למען שלא יכשלו בחילול שבת ח"ו. וכתב, שאי אפשר להזהר בשמירת שבת אם לא בשקידה על הלכות פסוקות.

והרב בן איש חי (ש"כ פרשת כי תשא) כתב, הלכות שבת רבו ועצמו מאד, ואם לא ישים האדם שבעה עינים על כל דבר ודבר יכשל וישגה בנקל, ואם על העבודה של עסק ימות החול משים האדם שתי עיניו, בשבת צריך לשים עשרה עינים.

והראוני מ"ש הרב בעל היכל ברכה, בפירושו עצי עדן על המשניות (פ"ז דשבת מ"ב) בשם הבעש"ט, כי כל איש מישראל מחוייב להשתדל במשך ימות החול לעשות בפועל ל"ט מלאכות, כדי לתקן תיקונו של העולם העליון, ולברר הנשמות והבירורין. ומי שזכה שתורתו אומנותו, חייב לעסוק בדיני ל"ט מלאכות ויתקן ע"י לימודו. ע"כ.

ויהי"ר שחפץ ה' בידו יצלח, ויפוצו מעיינותיו חוצה, ללכת מחיל אל חיל להגדיל תורה ולהאדירה, בבריאות גופא ונהורא מעלייא, באורך ימים ושנות חיים, בטוב ובנעימים.

בברכת התורה,

יצחק יוסף
הראשון לציון
הרב הראשי לישראל

ישי מזלומיאן

מח"ס הנותן שלג. גבורי כח. מישרים אהבון. מנחה לחיים. שמחה לאיש. סגולות רבותינו. בן ישי. אוצר מנהגי קהילות פרס. ה' איש מלחמה. ועו"ס

בס"ד. י"ז אדר ב תשפ"ד

לכבוד

ידידי וחביבי, חמדת לבבי, ליש ולביא. צנוע ועניו, חכמתו תאיר פניו. שמן תורק שמו טעמו ונמוקו עימו. טובינא דחכימי, מרגלית דלית בה טימי. צנא מלא ספרא, רב אהבה ורב חביבא. חובר חיבורים מחוכם, בעל עט סופר מהיר. מזכה הרבים, שפתותיו שושנים.

מוהר"ר ינון עובדיה ברכה שליט"א

מח"ס ילקוט שיחות, עקידת יצחק, ויאמר יצחק, שו"ת ברכת עובדיה, המתיקות שבפרשה

אחדשה"ט ביקר רב

נתתה שמחה בליבי, בראותי את הספר החדש, תורה מפוארת בכלי מפואר, הנקרא בשם "אמרי עובדיה" על התורה, בן פורת יוסף בן פורת עלי עין, שזוכה להוציא יס מאין. בעריבות ובמתיקות.

ובכפליים לתושיה, ששתי ושמחתי על שזכינו בס"ד לשמש כאכסניה ולסייע בזיכוי הרבים הגדול של כת"ר שליט"א, בקהילתנו "אביר יעקב" בחולון ת"ו, ומידי שבוע היה כת"ר מגיע לענג את בני הקהילה בדברי תורה מתוקים וערבים, מתוקים מדבש ונופת צופים. וזכה ללשון לימודים, לשפה ברורה ולנעימה קדושה. ודברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב. אשריו שזכה וזיכה את הרבים.

וכבר אמרו חז"ל (ברכות דף ו ע"ב), אמר רבי חלבו אמר רב הונא: כל אדם שיש בו יראת שמים, דבריו נשמעין, [וביאר העץ יוסף דהיינו מתקבלים. ועוד פירש שם שדבריו נכנסים ללב השומעים], שנאמר (קהלת יב-יג) "סוף דבר הכל נשמע, את האלקים ירא, ואת מצוותיו שמור, כי זה כל האדם". וכך נדרש: לסוף דבריו, הכל נשמעין. ולמי? למי שאת האלהים ירא! (עין ריטב"א).

ישי מזלומיאן

מח"ס הנותן שלג. גבורי כח. מישרים אהבון. מנחה
לחיים. שמחה לאיש. סגולות רבותינו. בן ישי. אוצר
מנהגי קהילות פרס. ה' איש מלחמה. ועו"ס

ולחיבת הקודש ובהוקרה גדולה על עבודתו הכבירה להרבות תורה ויראה, אציין כמה גרגירים קטנים, מילי מילי קטני, לאות ולראיה כי עברתי מעט על ספרו החדש והנפלא.
א. בפרשת חיי שרה, האריך כת"ר בעניני שידוכין. ע"כ. והנה גם אנחנו זכינו בס"ד לערוך ספר קטן בעניני שידוכין, עם הדרכות מגדולי הדור וכו', ונקרא בשם שמחה לאיש. ע"ש.

גזיות הפאות וכו' בתקופת השידוכין

ב. בסוף פרשת חיי שרה (בהערה), הביא כת"ר מאשר בדידו הוה עובדא, בענין גזיות הפאות וכו' בתקופת השידוכין. ע"כ. והנה בספרנו שמחה לאיש על עניני השידוכין (סימן ג סעיף לו) הבאנו, שהמשגיח דישיבת כפר חסידים הגה"צ רבי דב יפה זצ"ל סיפר, שת"ח א' חפץ עבור ביתו בבחור שזקנו היה מגודל הרבה, וכיון שחשש שבתו לא תסכים לבחור כזה, יעץ לבחור לקצץ את זקנו.

כשבא הבחור לשאול מרבנו מרן החזו"א זצוק"ל, לא הסכים שיקצר. והוסיף, שאם עניין הזקן כל כך קובע אצל המדוברת סימן שאינה כראוי, אמנם יכולה היא עוד להיות כראוי, אבל בשעה זאת אינה כראוי. גם אמר, הרי טוב לאדם שיהא לו מבחן מה היא המדוברת, ואם היא מסכימה לזקן - הוא כבר סימן מה. הבחור כמובן שמע לרבנו, ולא קיצר, והשידוך נגמר ג"כ. והובא בספר מעשה איש (חלק ג עמ' כז). ועיין במה שכתב הגרא"י רוטר שליט"א בקובץ מבקשי תורה (קובץ מד. ניסן תשס"ז עמ' נד), ד"הנה הבנות המודרניות ממאסות בחור עם זקן, משא"כ בנותינו האמונות ביראת שמים טהורה, חשקה נפשו דוקא בבחור עם זקן, אבל לו היה להן יר"ש במדה גדושה היו מסכימות וכו'. ע"ש. ועיין עוד מש"כ החזו"א זצ"ל בענין גידול הזקן בקובץ אגרות (חלק א קצו-קצח). ובספר דברי שאול להגר"ש ברום זצ"ל (חלק א עמ' תח). ובספר והאיש משה על הגר"מ לוי זצ"ל (חלק ב שער שמונה עשר עמ' 125□124). ע"ש.

ובסוף ספרנו הנז' (שו"ת שידוכין סימן י אות כ) הבאנו ששאלתי ממור"ר הגר"ח קניבסקי זצ"ל

ישי מזלומיאן

מח"ס הנותן שלג. גבורי כח. מישרים אהבון. מנחה לחיים. שמחה לאיש. סגולות רבותינו. בן ישי. אוצר מנהגי קהילות פרס. ה' איש מלחמה. ועו"ס

בזה הלשון: האם מותר לבחור לקצר את זקנו (לא להסירו לגמרי), עבור נערה שאינה רוצה בחור עם זקן, ולכן אינה מוכנה אפילו להיפגש עמו. והשיבני תשובה בכי"ק: אל יקח נערה כזו. עכ"ל.

אב המונע מבנו לגדל זקן

ובענין גידול הזקן, סיפר מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל מעשה שהיה עם מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל: בחור שאביו לא הניחו לגדל זקנו, בטענה שזה יפריע לו בשידוכים, בא ושאל את הח"ח האם צריך לשמוע לאביו או לא. השיבו הח"ח שאמנם זה עוולה גדולה מאביו שאינו מניחו לגדל זקנו, אך אין הוא יכול להקל נגד רצונו של אביו. מכל מקום, הפטיר הח"ח, עצה אני יכול לתת לך, שתאמר לאביר, שאין אתה מעונין כלל בכלה כזו, שיפריע לה בחור מגודל זקן... עשה הבחור כעצת הח"ח, ואכן פעל אצל אביו ששוב לא מנע ממנו לגדל את זקנו... והו"ד בספר 'שאלת רב' (עמ' פג בהערה). ובספר דרך שיחה (חלק א עמ' שז ובחלק ב עמ' שעח). ובקונ' תורת השידוך (עמ' יב אות ה). ושמעתי שמו"ר הגר"ח אף היה מייעץ לדורשים ממנו עצה לשידוך, לגדל זקן כסגולה למציאת הזיווג.

ומעשה בהצעת שידוך אחד אצל ב"ב כשלא הי' המוצע מגדל זקן, אמר רבנו הגרי"י קניבסקי זצ"ל לברר אם הוא מגלח עם מכונה, שאז לא יגשו לזה. (תולדות יעקב עמ' קפב). ואצל זוג שנפל סכסוך בניהם עד שנתגרשו, אמר הגרי"י קניבסקי זצ"ל, שכאשר התייעץ אבי האשה עמו קודם האירוסים רמז לו רבנו כי אם הבחור מגלח זקנו במכונה, יש לחוש ליראת שמים שלו. הלה לא חשש בדבר ולבסוף היה לו הרבה עגמת נפש מזה (שם. עמ' ריז). וע"ע מש"כ מו"ר הגר"ח קניבסקי בספרו ארחות יושר (סימן ה).

ברם, בקושטא אב המצווה את בנו שימנע מגידול הזקן, ויגלח את זקנו, אין הבן מחוייב לשמוע לאביו בד"ז, כמ"ש בספר מורא הורים וכבודם (עמ' קמב) בשם ספר שערים המצוינים בהלכה (סימן קמג) ושו"ת משאת בנימין (סימן נב). וכן כתב בשו"ת שער שמעון אחד (חלק ד סימן סח), ובשו"ת באר משה (חלק א סוף סימן סב) שאין הבן צריך לשמוע לאביו מאחר שמקור גידול הזקן הוא בתורה בש"ס ובפוסקים. והו"ד בספר 'ואין למו מכשול'

ישי מזלומיאן

מח"ס הנותן שלג. גבורי כח. מישרים אהבון. מנחה לחיים. שמחה לאיש. סגולות רבותינו. בן ישי. אוצר מנהגי קהילות פרס. ה' איש מלחמה. ועו"ס

(חלק א. דיני גילוח הזקן עמ' קצא סע' י. וע"ע עמ' קעז סע' ז). ע"ש. ועי' למור"ר הראש"ל מרן הגאון רבי יצחק יוסף שליט"א בספר ילקוט יוסף הל' כאו"א (פרק ט סעיף לב) ובשו"ת יביע אומר (חלק ט יו"ד סימן י אות יג). ע"ש. ואכמ"ל.

איך מחדירים את מתיקות התורה בדורנו

ג. בסוף פרשת וישלח, הביא כת"ר את דברי רבינו האור החיים הק' (פרשת כי תבוא), שאם היו בני אדם מרגישים במתיקות וערבות טוב התורה, היו משתגעים ומתלהטים אחריה, ולא ייחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה, כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם. ע"כ. ויש להוסיף בנותן טעם לשבח כי בשיחת חג לעיתון 'המודיע' בחודש אלול שקודם פטירתו, נענה רשכבה"ג הראש"ל מרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל, לשאלה איך מחדירים את מתיקות התורה בדורנו, בזה הלשון:

"טעם התורה כמו דבש, כמ"ש מתוקים מדבש ונופת צופים, כשאדם לומד הרבה בהתמדה, מרגיש טעם מתוק לתורה, אבל כשלומד ברשלנות כמו דבר שהוא עליו חוב, אינו מרגיש טעם בלימוד.

גם אלו הקובעים עיתים לתורה ומקפידים על כך, הדבר צריך להיות בשמחה אלא כשהדבר תלוי ברצונו של האדם אם יש לו רצון עז ללמוד תורה הוא מרגיש מתיקות לתורה, טעמו וראו כי טוב ה', כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו, דוד המלך עליו השלום היה מרגיש טעם בלימודו טעם לשבח, טעם דבש לכן אמר טעמו וראו.

אדם חולה מגישים לו לאכול אינו רוצה, ואינו רוצה לקחת את התרופות שלו, בא אחד חכם לקח משמשים מתוקים הרתיח אותם עם סוכר, ריסק אותם ועשה מהם ריבה, בא אל החולה ואמר לו אני ידיך אוהב אותך תכבד אותי אל תבייש אותי, טעם רק כפית אחת מהריבה שהכנתי, החולה טעם כפית אחת והרגיש שזה טעים ושאל יש עוד, אמר לו הב הב ולא ישבע, כך התורה אדם שהוא חולה הנפש שלא מרגיש טוב, אינו מרגיש את טעם התורה, אדם שהוא בריא בנפשו מרגיש את הטעם.

ישי מזלומיאן

מח"ס הנותן שלג. גבורי כח. מישרים אהבוך. מנחה לחיים. שמחה לאיש. סגולות רבותינו. בן ישי. אוצר מנהגי קהילות פרס. ה' איש מלחמה. ועו"ס

וזה מכריז דוד המלך ע"ה תטעמו את התורה תראו איך היא טעימה תרצו עוד ולא תשבעו, עד כאן לשונו הטהור.

לאחר מכן הוסיף שפעם היה מדבר על הפסוק מתוקים מדבש ונופת צופים כמה התורה טעימה ודיבר כך הרבה זמן ולאחר הדרשה בא אליו חצוף אחד כלשונו ואומר לו כבוד הרב דיברת שעה שלימה אני לא טעמתי לא דבש ולא נופת צופים.

נענה מרן ואמר לו כנראה אתה חולה מעט לא מרגיש טעם דבש, תהיה בריא ותרגיש שהתורה היא דבש, כמה שאדם פקח ונבון יותר, מוצא בתורה טעם דבש (וקראת לשבת עונג, גליון 689).

במה זה מתבטא שהתורה מתוקה יותר מדבש

והנה בהקדמה לספר חשוקי חמד עמ"ס בבא בתרא (עמוד ה) כתב הגר"י זילברשטיין שליט"א, דהנה דוד המלך אמר על דברי התורה 'ומתוקים מדבש ונופת צופים' (תהלים יט-יא), מה הכוונה בזה שדברי התורה מתוקים יותר מדבש במה זה מתבטא?

מרגלא בפי מו"ח מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, שהנה נאמר בשו"ע (יו"ד סימן פד סעיף יב) שהדבש דרכו להעמיד ולשמור על הדברים הנטמנים בתוכו. והביא בביאור הגר"א (שם ס"ק לח) ראיה לזה מהנאמר במסכת בבא בתרא (דף ג ע"ב) שהורדוס הטמין את התנוקת שבע שנים בדבש. הרי שהדבש משמר את הדברים הנופלים לתוכו. וכתב הש"ך (שם ס"ק לו) שזה דוקא בדברים שלמים, אבל הדברים הנחתכים הנופלים לתוכו, דרכו למהר למחות ולכלות. ולכן רגלי הדבורים הנופלים לדבש מותרים באכילה, כי הדבש מכלה אותם והופך אותם לדבש. ואמר מו"ח זצ"ל שהתורה מתוקה מדבש, שהדבש במתיקותו הופך רק דברים נחתכים לדבש, אבל לא דברים שלמים, אולם התורה מתוקה יותר מדבש, וגם אדם שלם ומאוס שנכנס לתוך התורה, המתיקות של התורה הופכת אותו לדבש.

[אולי אפשר להוסיף על דברי מו"ח זצ"ל, במחנות המות היה א"א צבי נתן בן חיים

ישי מזלומיאן

מח"ס הנותן שלג. גבורי כח. מישרים אהבון. מנחה
לחיים. שמחה לאיש. סגולות רבותינו. בן ישי. אוצר
מנהגי קהילות פרס. ה' איש מלחמה. ועו"ס

מנחם פינקלשטיין ז"ל (תלמיד ישיבת נוברדוק) והניח בסתר תפילין, גילה זאת איש גסטאפו ורצה להמיתו, אמר לו ר' צבי נתן, אני מקיים מצות בוראי!, האיש שמע זאת ואמר לו אם אתה מקיים מצות אלוקיך במסירות נפש, אתן לך כל יום לחם וכוס חלב, וכך עשה, הנה במעשה ניתז דבש מפי תלמיד נוברדוק, והפך איש גסטאפו למתוק].

הדברים מאד מחייבים אותנו כי אם אנו רוצים להקרא בני תורה, צריך להכיר בנו שמתיקות התורה הפכה אותנו לעם סגולה וממלכת כהנים.

אולם צריך להשקיע הרבה כדי לזכות להגיע לישקני מנשיקות פיה, לערבות ומתיקות התורה. סיפר רבינו שמואל רוזובסקי זצ"ל את אשר שמע ממורו ורבו רבנו שמעון שקאפ זצ"ל, שבהיותו תלמיד ישיבת וולאז'ין באחד הלילות בשעה מאוחרת לאחר חצות, בעת שלמדו בישיבה מסכת בבא בתרא התקשה רבי שמעון בהבנת דברי רשב"ם, ולא מצא דרך ליישבם, לפתע נכנס הנצי"ב להיכל הישיבה, נכדרכו להכנס לפעמים באמצע הלילה וכשראה רבי שמעון את הנצי"ב ניגש אליו ושאלו את ביאור דברי הרשב"ם, השיבו הנצי"ב בזה הלשון, בני יקירי על הרשב"ם הזה כבר הייתי כמה פעמים על הקברים להתפלל שאזכה להבין דבריו. (רבי מאיר צבי ברגמן שליט"א שערי אורה).

לי ידוע שמשטטחין על קברי צדיקים כדי להתפלל על חולים שיזכו לרפואה שלימה או על כל מיני צרות ופורעניות ח"ו, שהשי"ת יצילנו מהם, שמענו גם על כלב בן יפונה שהלך לקברי אבות להתפלל שהשי"ת יציל אותו מעצת המרגלים, אולם ללכת על קברי צדיקים כדי להבין דברי רשב"ם, הוא דבר חידוש, וזכה לכך מי שזכה לטעום בתורה מתיקות יותר מדבש ונופת צופים, ה"ה רבנו הנצי"ב ותלמידו רבנו שמעון שקאפ זצ"ל.

היכן הוא כהיום קודש הקדשים

תנן במשנה באבות (פרק ו) שאחד מן המ"ח דברים שהתורה נקנית בהם, היא באימה וביראה, וכתב על כך רבנו חיים מוולאז'ין בספרו רוח חיים זו"ל: כי איך לא יאחזנו חיל ורעדה בהעלותו אל לבו שאפילו הכהן גדול לא היה לו רשות להכנס לפניו לבית קדשי

ישי מזלומיאן

מח"ס הנותן שלג. גבורי כח. מישרים אהבון. מנחה
לחיים. שמחה לאיש. סגולות רבותינו. בן ישי. אוצר
מנחגי קהילות פרס. ה' איש מלחמה. ועו"ס

הקדשים, רק ביום הכפורים, מחמת ששם היתה עיקר השראת השכינה, אם כן עתה שבתוך ד' אמות של הלכה שאמרו חז"ל ששם השכינה שורה, בודאי צריך ללמוד ביראה, ולא יסור דעתו ח"ו לדברים בטלים, עכ"ל. וכי יש לנו צוף מתוק, מדברים חוצבים להבות אש אלו. עכ"ל החישוקי חמד.

השגחה פרטית בתקופת השידוכים

ד. בפרשת בא כתב כת"ר על חיזוק באמונה. בפרט בנושא השידוכים. ע"ש. וידועים דברי מרן החזון איש זצ"ל שגם בתקופתנו, בזמן של הסתר פנים, רואים בשידוכים בעין ובחוש השגחה פרטית. והובא בספר ארחות רבנו בעל הקהלות יעקב (חלק א עמ' רסה אות ז) ובספר מעשה איש (חלק א עמ' ריב. וע"ע בחלק ה עמ' קסב-קסג).

ובספר טובך יביעו (חלק ב עמ' קנז) כתב, שמקובל לומר שבתקופה שבה מתעסק אדם בשידוכי בניו ובנותיו, גם אדם פשוט שאין לו מושגים של ממש באמונה ובטחון זוכה לראות את ההשגחה הפרטית של בורא-עולם המלוה כל אדם ואדם עלי אדמות. והביא רמז מחז"ל בשם הרב יצחק בלייברג, דמצינו שערכו חז"ל (סוטה ב ע"א) השוואה בין קריעת ים סוף לזיווגו של אדם, ואמרו 'קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף', ועל קריעת הים נאמר שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי, והמושג 'שפחה' פירושו אדם פשוט. ועיין עוד בספר דרך שיחה (חלק א עמ' קז-קח ובחלק ב עמ' שסז-שסח) מה שהביא ממור"ר הגר"ח קניבסקי זצ"ל. ועיין עוד בספר חתם סופר (חולין ס ע"א) ובספר עלינו לשבח (ויקרא עמ' קלח-קמ). [וע"ע בס' והשבות אל לבבך מהג"ר מרדכי נויגרשל פרק לא עמ' 208].

נס מופלא בדורינו

מעשה שהיה שפלוגי אמר באוזני רבינו הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, כי בזמן היות עם ישראל במדבר ראו ניסים קבועים, והיתה יכולת להאמין, אבל היום אינני רואה כלום, וכי אפשרי לראות ניסים? [יעוין ברמב"ן סוף פרשת בא].

ישי מזלומיאן

מח"ס הנותן שלג. גבורי כח. מישרים אהבון. מנחה
לחיים. שמחה לאיש. סגולות רבותינו. בן ישי. אוצר
מנהגי קהילות פרס. ה' איש מלחמה. ועו"ס

אמר לו הגראי"ל: זה שפלוגי ועוד פלוגי ועוד, מחתנים בנותיהם ובניהם, זה נס מופלא בדורנו! (קונטרס מזקנים אתבונן). ומפי השמועה, שאמר פעם ליהודי נוסף, כי כלכלת האברכים בדורנו היא כנס גלוי שהשי"ת מראה לנו בחמישים השנים האחרונות. (ספר מאחרי הפרגוד עמוד 292).

כל זיווג בא בניסים

ואגב יש לציין מה שכתב האב"ד דקז'יקלוב הגה"צ רבי אריה צבי פרומר זצ"ל בשו"ת ארץ צבי (בני ברק תשנ"ח. חלק ב עמוד שסו) מה שמנהג ישראל הוא לעשות תנאים ושידוכים ונקרא תנאים, יש לומר לפי מה שאמר הרד"ק הרי"מ מגור זצ"ל דכל זיווג של בר ישראל בא באמצעות ניסים, וראיה לזה דאליעזר עבד אברהם בלכתו לקחת אשה ליצחק קפצה לו הדרך כמו שאמרו חז"ל (בראשית רבה פרשה נט-יא), ולמה הוצרך לזה, אך רמז לדורות שכל זיווג הוא בדרך נס. עכ"ד.

ונראה מזה דהזיווג הוא ענין גבוה מאד [ובזוה"ק איתא דכל נקבי דעלמא הם בסיטרא דשכינתא, ועיין יבמות (דף סב ע"ב): השרוי בלא אשה שרוי בלא שמחה בלא ברכה בלא טובה, בלא תורה, בלא חומה. ע"ש], על כן החיצונים מתאמצים בכל כוחם לבטל זה ולפרוש רשת ליד מעגל במניות שונות כדי שלא יוכלו להגיש המטרה, וצריך נס שלא ירעו ולא ישחיתו ולא תעשינה ידיהם תושיה, ולהמלט מפח יוקשים, ועל כן המנהג הוא שהתחלת השידוכים יהיו על תנאים, ומכיון שהוא רק על תנאי, ממילא אין החיצונים מתאמצים נגד זה. והנה איתא במדרש דהמצוות הן הן שליחי השי"ת ושלוחו של אדם כמותו, וכיון שהאב מתעסק להשיא את בנו שהוא מצוה, חשיב זה כפעולת השי"ת וכל דבר שיצא מלפני השי"ת אפילו על תנאי שוב אינו חוזר בו כמאמר חז"ל (ברכות דף ז ע"א) על כן סוף דבר אף שהשידוך ההוא על תנאי, נשאר הענין שריר וקיים, ואין שטן ואין פגע רע, ומכל מקום מחמת כי בפשטות בנגלה הוא רק על תנאי, אין החיצונים מתגרים בזה וזה עצה שיעבור הענין בשלום בלא התגרות החיצונים, על כן נקראים: "תנאים", כי זה העיקר העצה מחמת שהוא על תנאי.

ישי מזלומיאן

מח"ס הנותן שלג. גבורי כח. מישרים אהבון. מנחה לחיים. שמחה לאיש. סגולות רבותינו. בן ישי. אוצר מנהגי קהילות פרס. ה' איש מלחמה. ועו"ס

ה. מש"כ בפרשת יתרו, במעלת שמיעת דברי תוכחה. ע"כ. בנותן טעם להוסיף מה שפירש בספר 'שבט מיהודה' על הפסוק "וְהִזְרִיתֶם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִטְּמֵאֲתָם וְלֹא יָמְתוּ בְּטִמְאָתָם בְּטִמְאָם אֶת מִשְׁכְּנֵי אֲשֶׁר בְּתוֹכָם" (ויקרא טו-לא), דיש לפרש לענ"ד על פי ששמעתי מהקדוש בעל 'משכיל אל דל' [הרה"ק רבי הלל מקולמייא זללה"ה זיע"א],^א שהיה מוכיח בנסעו עם פושע אחד.

ואמר אחר כך: אני יודע את הפושע כי לא נכנסו דברי ללבבו ולא ייטיב דרכו. אולם על כל פנים עביר ומדני מה שאני מוכיחו כי עכ"פ כשתגיע השעה שיהיה קרוב למות, אז יעלה בזכרונו שלפני כמה שנים אמר לי זקן אחד שזה וכוה הוא עבירה גדולה, ושזה חיוב כרת וכדומה, כל מה שאמרתי לו להזהיר אותו, ואז יתחרט ויתמרמר על העבר וימות עכ"פ מתוך תשובה, וכתוב 'תשב אנוש עד דכא'...

והיינו דאמר הכא 'והזרתם את בני ישראל מטומאתם' ועל כל פנים תהיו מרוויחים 'ולא ימותו בטומאתם בטמאם את משכני', אם גם ח"ו עדיין מטמאים את אשר בתוכם, אבל יבוא יומו ויעשה תשובה, ואולי תצליחו באמיתת דבריכם שיאמנו על השומעים ויעשו תשובה מיד. (ספיר ויהלום פר' שמיני פ"א - הרה"ג רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א).

למה לא רצה הרמב"ם לענות על שאלות באמונה?

ו. מש"כ בפרשת משפטים, בענין זהירות ממאכלים שאינם כשרים. ע"כ. שח הגאון רבי אליהו דיסקין שליט"א: ישנו סיפור מפורסם שכתוב בכמה ספרים. ה'דגל מחנה אפרים' מביא ששמע סיפור זה מזקנו הבעל שם טוב זיע"א. גם ה'תולדות יעקב יוסף' מביא את

הגה"ק רבי הלל ליכטנשטיין מקולמייא זי"ע בעל משכיל אל דל ועוד

א. נולד י"א כסלו תקע"ה לאביו מו"ה ברוך בענדיט ליכטענשטיין ז"ל, בעיר וועטש. היה תלמיד מובהק וחביב להגאון מרנא בעל חתם סופר זצ"ל. כיהן כאבד"ק וועטש, סיקס, מארגארעטן, קלויזענבורג, ובסוף ימיו נתקבל לאבד"ק קאלאמייע. הי' נערץ ומקודש על כל גדולי דורו, וכ"ק מרן הגה"ק מצאנז זי"ע כותב עליו בהסכמתו לספר משכיל אל דל שכל כוונתו לשמים. נדפס ממנו ספר מקרי דרדקי עה"ת, משכיל אל דל, אבקת רוכל, עת לעשות ושו"ת בית הלל.

נתבקש לשיבה של מעלה ביום י' אייר תרנ"א בעיר קאלאמייע ושם מנו"כ.

ישי מזלומיאן

מח"ס הנותן שלג. גבורי כח. מישרים אהבוך. מנחה
לחיים. שמחה לאיש. סגולות רבותינו. בן ישי. אוצר
מנהגי קהילות פרס. ה' איש מלחמה. ועו"ס

הסיפור, וכך מביאים גם בשם רבי חיים מבריסק זצ"ל. כל אחד סיפר זאת בסגנונו
המיוחד לו, אבל הסיפור הוא אותו סיפור:

הרמב"ם קיבל פעם מכתב עם שאלות ביסודי האמונה מקהילה מסוימת בתימן,
והרמב"ם, שכתב את ה'מורה נבוכים', וידע לענות על כל השאלות שיכול להיות לא
ענה להם, ואמר שניכר על השואלים שנפשם מטומטמת ממאכלות אסורות!
ואכן, בדקו ומצאו שהשוחרט באותה קהילה האכילם במשך שלוש עשרה שנים נבלות
וטרפות!

טמטום הלב הוא דבר לא פשוט כלל, אנשים בעלי נפש מדקדקים בהכשרים יותר
מבשאר מצוות, כדי לא להכניס את עצמם לספק של אחד מאלף של טמטום הלב.
ספר לי רבי בן ציון קוק שליט"א, שהוא שאל את מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל על סוג
מסוים של מזון לתינוקות, והרב ענה לו שיש כמה סניפים להתיר, ולתינוקות אפשר
מעיקר הדין להקל, אבל הוסיף הרב אלישיב ואמר: "אם אתה רוצה שבנך יבין תוספות,
אל תיקח סיכונים!"

זה החומר של מאכלות אסורות, שמטמטמים את הלב.

הסטייפלר לא עצם עין כל הלילה

ברצוני לספר ספור נורא על רבינו הסטייפלר זצ"ל, שבשעתו שמעתי את זה מכלי
ראשון.

כידוע הסטייפלר לא השתמש בגנרטור מפני מראית העין, שלא יהיה נראה שהוא
משתמש בחשמל. היו בביתו בליל שבת מנורות מנפט - לוקסים, והם היו מושכים
אליהם זבובים.

ישי מזלומיאן

מח"ס הנותן שלג. גבורי כח. מישרים אהבון. מנחה
לחיים. שמחה לאיש. סגולות רבותינו. בן ישי. אוצר
מנהגי קהילות פרס. ה' איש מלחמה. ועו"ס

סיפר לי נכדו, שפעם הסטייפלר שתה כוס תה ליד המנורה, ונפל לו לתוך הכוס זבובון קטן, והוא כבר קרב את הכוס לפיו, והנכד שראה זאת - עצר אותו והראה לו שיש שם זבוב.

הוא סיפר שהסטייפלר רעד בכל גופו, ולמחרת אמר לנכדו: "דע לך שלא עצמתי עין כל הלילה מהטראומה שהיתה לי, ממה שהייתי כפסע מהמוות, שהייתי מכניס לפי דבר כזה!"

מכאן נלמד עד היכן מגיע חומר העבירה של מאכלות אסורות! (דורש טוב ויקרא).

להעלות את המשכורת של העובד בלא ידיעת בעל הבית, כדי שלא יתאבד

ז. מש"כ בפרשת משפטים, בענין זהירות בממון הזולת. ע"כ. מעשה באדם העובד במפעל שם מקבלים משכורת בסיס מאד נמוכה, ועיקר המשכורת מבוססת על הספק בעבודה. אחד העובדים אינו זריז במיוחד, כיון שהקב"ה בראו קצת איטי, [אכן בתחילה הלך לו קשה בשידוכים ולבסוף ב"ה מצא את זיווגו] והוא לא מצליח להגיע להספק גדול.

יום אחד פנה אל הגזבר וסיפר לו שאשתו מקניטה אותו שהוא לא יוצלח, והראיה שכל חודש הוא מביא משכורת מאד נמוכה, וכל העובדים מקבלים משכורות גבוהות בהרבה. ולטענתו כל השלום בית יכול להחרב עקב מצב זה, ואם אשתו תעזוב אותו הוא יתאבד [והוא עלול לכך, שבבחרותו שלא הצליח בשידוכים ניסה כמה פעמים להתאבד]. ולכן הוא מבקש ממנו שיעלה לו את המשכורת, הגזבר פנה אל בעל המפעל והוא אינו מוכן לשמוע מכך.

שואל הגזבר יש לי אפשרות להעלות לו את המשכורת שלא בידיעת בעל המפעל, ואף שלכאורה זה גניבה, אולם מכיון שכופין על הצדקה, ואין לך צדקה גדולה מזו, וגם שהעובד הוא עני מרוד, וגם על ידי זה השלום בביתו ישאר על כנו, והוא לא יתאבד, האם מותר לעשות כן?

ישי מזלומיאן

מח"ס הנותן שלג. גבורי כח. מישרים אהבון. מנחה
לחיים. שמחה לאיש. סגולות רבותינו. בן ישי. אוצר
מנחגי קהילות פרס. ה' איש מלחמה. ועו"ס

ונשאל בזה בספר חשוקי חמד למרן הגר"י זילברשטיין שליט"א עמ"ס נדה (דף טו ע"ב.
עמוד קסא) וכתב וזה לשונו:

מסופר על הגאון ר' מנחם זמבא הי"ד שהורה בגיטו ורשה לקחת ממון מהעשירים בכח
לצורך צדקה, והסביר שלכן כופין על הצדקה, כיון שזה נהנה וזה לא חסר, שהרי אמרו
חז"ל 'עשר בשביל שתתעשר'.^ג

ונראה שנתן טעם על הנאמר בשו"ע (יו"ד סימן רמח ס"א) ומי שנותן [צדקה] פחות ממה
שראוי ליתן, בית דין היו כופין אותו ומכין אותו מכת מרדות עד שיתן מה שאמדוהו
ליתן, ויורדים לנכסיו בפניו ולוקחין ממנו מה שראוי לו ליתן. והרי קשה קושית התוס'
(בבא בתרא דף ח ע"ב ד"ה אכפיה) שהרי כל מצוה שמתן שכרה בצדה אין כופין, ולזה הסביר
ששאני צדקה, שאין לו בזה הפסד, כיון שזה נהנה וזה לא חסר.

אולי עוונותיו יעכבו

ויש להעיר על טעם זה, שהרי נאמר בשו"ע (אור"ח סימן קנח ס"י) שצריך להזהר ליטול ידי
עם מים בשפע, שהרי אמר רב חסדא, אנא משאי מלא חפני מיא, ויהבו לי מלא חפני
טיבותא. וכתב המשנ"ב (ס"ק לח) מי שזהיר בזה ואינו מתעשר הוא מפני שמעשיו מעכבין.
וכיוצא בזה אמרו חז"ל (בבא בתרא דף ט ע"ב) כל הרגיל לעשות צדקה זוכה הויין לו בנים
בעלי חכמה בעלי עושר בעלי אגדה. וכתב החפץ חיים בספרו שם עולם (שער החפץ שער
ח) שכל זה דווקא אם אין בידו דברים המעכבים ענין זה, לאפוקי אם יש בידו עון חילול
שבת במזיד, או שאר חייבי כריתות שידוע שענין כרת הוא שימיו נכרתים, וגם מת בלא

ב. מסופר על האמרי אמת, שפעם אחת שלח בראש חודש מעות למלמד של בנו, והמלמד סירב לקחת מרבו
כסף, אמר לו הרי אמרו חז"ל שהוצאות בניו לת"ת אינו מן המנין, נמצא שזה נהנה וזה לא חסר וא"כ בזה
כופין אותו על מידת סדום.

ג. בחלק מהמקומות מובא הסיפור כאילו חידש הגרמ"ז לכפות על הצדקה, מהטעם הנ"ל, אך זה אינו, כי
עצם הדין שכופין על הצדקה, הוא הלכה פשוטה בשו"ע, ואם כפה על יותר ממעשר, לכאורה מה היא
נתינת טעם עשר בשביל שתתעשר, והרי נתן הרבה יותר ממעשר, אלא על כרחך, שרק הסביר את הטעם
שכופין על הצדקה, ובאמת שכך גם מובא שהאמרי אמת גם נתן טעם לכפיית הצדקה, כיון שזה נהנה וזה
לא חסר.

ישי מזלומיאן

מח"ס הנותן שלג. גבורי כת. מישרים אהבון. מנחה
לחיים. שמחה לאיש. סגולות רבותינו. בן ישי. אוצר
מנהגי קהילות פרס. ה' איש מלחמה. ועו"ס

בנים, אז אין ראייה שנתנית צדקה תועיל לו שיסור ממנו עונש הכרת וכו', אם לא
שיעשה תשובה על עונותיו, יעו"ש. ואם כן איך אמר הגרמ"ז שכופין על הצדקה משום
זה נהנה וזה לא חסר, והלא אולי עוונותיו יעכבו שלא יתעשר.

האם העונות מעכבים את העשירות כשנותן מעשר כספים

ויתכן שדבריו נאמרו לגבי מעשר, שהקב"ה אמר 'ובחנוני נא בזאת' (מלאכי ג א), וכתב
במעיל צדקה (א שמא) שהבטחה זו כוללת שגם העוונות לא יעכבו. ובספר חסידים (סימן
קמד) כתב שגם מעשר כספים כלול בכלל ההבטחה של 'ובחנוני נא בזאת'. והטעם כתב
בשו"ת הרדב"ז (ח"ג סימן תמא) שאפילו שבכל הדברים אסור לנסות את הקב"ה במצות
צדקה התיר הכתוב משום תקנת העניים. וכן כתב ברמ"א (יו"ד סימן רמז ס"ד) שהצדקה
מעשרת, ומותר לנסות את הקב"ה בדבר זה, וי"א שרק במעשר כספים מותר לנסות,
אמנם בפתחי תשובה (סק"ב) כתב שבשאלת יעב"ץ (ח"א ס"ג) השיג על הרמ"א שגם
במעשר כספים אסור לנסות, וכ"כ השל"ה שדוקא במעשר תבואה מותר לנסות אבל לא
במעשר כספים. וכן הסכים בספר משנת חכמים.

מותר לנסות את הקב"ה רק בצדקה לעמלי תורה

והנצי"ב במרומי שדה (ר"ה דף ד ע"א ד"ה האומר) כתב נראה להכריע, שעיקר טעם שמעשר
מעשרת הוא משום שהעבודה בבית המקדש היא המביאה את השפע פרנסה לעולם,
וכדכתיב 'את קרבני לחמי' שהוא הלחם שהקב"ה זן את עולמו, ולכן התרומות
והמעשרות גורמים שיהיו הכהנים והלויים פנוים לעבודה, משום הכי מעשרת גם לראש
הגורם, וכן בזמן הזה שעיקר עבודה הוא תפילת תלמידי חכמים, כמבואר בתענית (דף יב
ע"ב) היחידים חוזרין ומתענין, משום זה המספיק מעות לתלמידי חכמים כאילו הקריב
ביכורים, וגורם ברכה, אבל שארי צדקות אינן במעלה זו, שאינן גורמין אלא חיות נפש
העניים, משום הכי מצלת ממות.

וכעין זה כתב באהבת חסד (פי"ח בהערה) והביא ראייה שהפסוק הזה אמרה מלאכי

ישי מזלומיאן

מח"ס הנותן שלג. גבורי כח. מישרים אהבון. מנחה לחיים. שמחה לאיש. סגולות רבותינו. בן ישי. אוצר מנהגי קהילות פרס. ה' איש מלחמה. ועו"ס

בתחילת בית שני, ואז כבר היה מעשר תבואה דרבנן, ואין מותר לנסות את הקב"ה אחרי שאין מחויב בזה מן התורה, והרי עובר על לאו של 'לא תנסו', אלא הטעם שמותר לנסות אינו מחמת קיום המצוה, אלא מחמת שמחזיק ידי הכהנים והלויים, ויש טרף בבית השם, ויכולים להתחזק בתורת השם, וגם במעשר כספים בזמן הזה שנתקן להחזיק ידי עמלי התורה, מותר לנסות את השם יתברך.

העוונות מעכבין את העשירות

ואם כן חוזרת הקושיא שהרי מה שאמרו חז"ל כופין על הצדקה, אינו רק במעשר כספים, ולא רק לעמלי תורה, ואם כן יכול להיות שיחסר, שהרי עוונותיו יעכבו את העשירות, ולמה אמר הגרמ"ז, שלכן כופין על הצדקה, משום שזה נהנה וזה לא חסר. שאלתי שאלה זו את מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל ואמר לי, שאין הכי נמי, לא תמיד אדם יראה בעיניו שהצדקה מעשירה, והגאון ר' מנחם זמבא הי"ד הסתמך על השו"ע, וכיון שהיה ראש בי"ד היה יכול לכפות על הצדקה.

יש ללכת לבי"ד ולקבל מהם רשות

ובענינו שהגזבר רוצה לכפות את הצדקה על בעל המפעל, נראה שילך לבי"ד ויספר להם את כל המעשה, ורק הם יכולים לתת לו היתר, ומסתמא יתנו את ההיתר, כי דעת הש"ך (יו"ד סימן רמח סק"ד) שבי"ד כופין על הצדקה ויורדין לנכסיו גם שלא בפניו, וכמבואר בפתחי תשובה (שם סק"א), ואף שהבית מאיר (אבהע"ז סימן עא ס"ב) כתב שדוקא בפניו יורדין לנכסיו, אבל שלא בפניו אין יורדין לנכסיו. מכל מקום במצב קשה כזה, שיש כאן הצלת נפש מישראל, יתנו היתר כדעת הש"ך. ע"כ מחשוקי חמד.

ובקושטא שהיה עוד מקום להאריך בדבריו, לפאר ולסלסל את דברי כת"ר המתוקים

ד. ומה שכתב הרמב"ם (פ"י ממתנות עניים ה"ב) לעולם אין אדם מעני מן הצדקה, ואין דבר רע ולא היזק נגלל בשביל הצדקה, שנאמר 'והיה מעשה הצדקה שלום'. היינו שלא יעני מכך, אבל אולי עוונותיו יגרמו שגם לא ירויח.

ישי מזלומיאן

מח"ס הנותן שלג. גבורי כח. מישרים אהבוך. מנחה
לחיים. שמחה לאיש. סגולות רבותינו. בן ישי. אוצר
מנהגי קהילות פרס. ה' איש מלחמה. ועו"ס

והערבים, אלא שכעת עמד קנה במקומו, ועוד חזון למועד בע"ה.

ויהיו נא דברי אלה לראיה כי עברתי על דב"ק, והתפעלתי מסגנונו המיוחד והנפלא.

ויהיה רצון שיזכה לברך על המוגמר בקרב ימים, בטוב ובנעימים. ויפוצו כל מעיינותיו
חוצה ברחובות פלגי מים, להתנאות בהם בני אדם, לברך עליהן ברכת השבח וברכת
הנהנין. אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד. ואתה שלום וביתך שלום וכל אשר
לך שלום.

ידידו מוקירו

ישי מזלומיאן

לזכרון עולם בהיכל ה'

מוקדש לזכרו ולעילוי נשמתו

של מאור עינינו ותפארתנו

עמוד ההוראה ופוסק הדור

גדול הדורות האחרונים

אביר הרועים מרן שר התורה

ראש כל בני הגולה

הראשון לציון הרב הראשי לישראל

מרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל

יה"ר שימליץ טוב בעדינו ובעד כל ישראל אחינו אמן

ת.נ.צ.ב.ה

אנשי אמונה אבדו

מוקדש לזכרו ולעילוי נשמתו הטהורה

של אבינו מורה דרכנו

שמסר נפשו על התורה הקדושה

המדוכא בייסורים וקיבלם באהבה

הרב יצחק ברכה

בן שרה זצ"ל

נלב"ע בליל שבת קודש פרשת פנחס י"ט תמוז תש"פ

יה"ר שיהיה מליץ יושר על כל משפחתינו

ובפרט על האמא היקרה, ועל הבנים והבנות

ועל כלל ישראל אמן

ת.נ.צ.ב.ה

מוקדש לרפואתם ולהצלחתם

רעייתי היקרה מרים בת יפעת תחי'
בנותיי היקרות גילה ואפרת בנות מרים תחי'

מרת אימי גילה בת סולטנה אילנה תחי'
מרת סבתי סולטנה אילנה בת שושנה תחי'

מר סבי עמוס בן גמילה הי"ו
אחי היקר מאיר אליהו בן גילה הי"ו

אחותי צופיה אורה בת גילה תחי'

מר חמי ר' יהודה בן זהבה הי"ו

מרת יפעת בת יעלה תחי'

מרת יעלה בת מזל תחי'

מר יאיר בן ברכה הי"ו

מר גבריאל בן אסתר הי"ו

מרת זהבה בת קוקי תחי'

אחיי ואחיותיי גיסיי וגיסותיי היקרים הי"ו

ולכלל עם ישראל היקרים הי"ו

ולרפואת הילדה נועה בת יעל בתושחוי

תוכן עניינים

הקדמה ומצבת זכרון א

חומש בראשית

פרשת בראשית	עבד צריך להתבטל לפני המלך ומעלת שמירת שבת והלכותיה..... א
פרשת נח	ואמונתך בלילות..... לג
	זהירות משתיית אלכוהול וסמים!..... מח
פרשת לך לך	מצות ברית מילה ומעלתה..... נו
פרשת וירא	הכנסת אורחים ומעלתה..... סג
פרשת חיי שרה	העיקר בשידוך - בין אדם לחברו..... עה
פרשת תולדות	זהירות בכבוד הזולת..... פח
פרשת ויצא	איזהו עשיר השמח בחלקו..... קכ
פרשת וישלח	בתחבולות תעשה לך מלחמה (דרוש א)..... קלג
פרשת וישב	בתחבולות תעשה לך מלחמה (דרוש ב)..... קמד
פרשת מקץ	מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת..... קנג
פרשת ויגש	הייסורים שבאים על האדם הם רק לטובתו - (דרוש א)..... קנח
	הייסורים שבאים על האדם הם רק לטובתו - (דרוש ב)..... רג
פרשת ויחי	גודל מעלת השלום..... ריד

חומש שמות

פרשת שמות	כל דעביד רחמנא לטב עביד..... רכט
פרשת וארא	חיזוק האמונה מעשר המכות..... רלו
פרשת בא	חיזוק באמונה - בפרט בנושא השידוכים..... רנ
פרשת בשלח	כוח התורה ומעלתה..... רנה

פרשת יתרו	מעלת שמיעת דברי תוכחה.....רעט
פרשת משפטים	יהי ממון חברך חביב עליך כשלך וזהירות ממאכלים שאינם כשרים.....רפח
פרשת תרומה	גודל מעלת הצדקה.....שב
פרשת תצוה	קשוט עצמך ואח"כ קשוט אחרים.....שיג
פרשת כי תשא	שמירת השבת ומעלתה.....שכד
פרשת ויקהל	התורה ניכרת תמיד על לומדיה.....שלה
פרשת פקודי	כל אחד רואה את מה שקרוב אליו.....שמח
מפתח מפורט	שסז

מצבת זיכרון

לאבי מורי היקר

הרב יצחק ברכה זצ"ל

כשהגשתי את ספרי שו"ת ברכת עובדיה חלק ב' לפני הרה"ג ליאור גלזר שליט"א, ביקש ממני להוסיף בהקדמת הספר מצבת זיכרון לאבי היקר וציין לי בזה"ל: "אביך היה אדם מיוחד ומורם מעם שלא זוכים הרבה לשמוע על כיוצא בזה, ועל כן יהיה בזה חיזוק אדיר". עכ"ל.

וכיוון ששמעתי באומרים לי שהרבה התחזקו מהדברים שכתבתי על אבא היקר בחיבור הקודם, אמרתי לא אמנע טוב ממי שעדיין לא זכה, ואולי יראה את הדברים כאן ויתחזק והיה זה שכרנו. ולכן אזרתי עוז לצרף גם בחיבור הנוכחי כמה גרגירים מיוחדים ומקצת שבחו של אבא מורי היקר הרב יצחק ברכה זצ"ל, ואם אתחיל להאריך בשבחו, יכלה הזמן והמה לא יכלו...

אבא היקר, רבי יצחק ברכה זצ"ל, גדל עם חבורת בני עקיבא ברובע היהודי בירושלים, עד שהתחתן עם אמא היקרה מרת גילה לבית משפחת לוי משכונת התקווה. הם התגוררו בתחילה אצל סבא וסבתא בתל אביב, ועם הזמן נולד שם אחי הבכור, ר' עמוס היקר הי"ו, והתחילו הוריי היקרים להתחזק לאט לאט.

מרת אימי היקרה תמיד רצתה שאבא ישים כיפה שחורה. הייתה לו בהתחלה כיפה בגודל של חצי שקל, והיה קשה מאוד לאבי להחליף לכיפה גדולה, ואמא היקרה תמיד עודדה אותו, עד שלאט לאט הוא הגדיל את הכיפה.

אמא תחי' הייתה כמו רחל, אשת רבי עקיבא^א. אמרו עליו, על ר' עקיבא, שהיה בן ארבעים שנה ולא למד כלום, וכיוון שנשא בת כלבא שבוע, אמרה

א. כמסופר במדרש הגדול (שמות פ"ד פ"א, מהדו' ברלין עמ' 36-35, יצ"ל בשנת תרפ"א). וכבר אמרו באבות דרבי נתן (פ"ו מ"ב) הוי מתאבק בעפר רגליהם - זה רבי אליעזר. ושונה בצמא את דבריהם - זה רבי עקיבא.

מה הייתה תחילתו של רבי עקיבא? אמרו: בן ארבעים שנה היה ולא שנה כלום. פעם אחת היה עומד על פי הבאר. אמר: "מי חקק אבן זו?" אמרו לו: "המים שתדיר נופלים עליה בכל יום". אמרו לו: "עקיבא, אי אתה קורא (באיוב פ"ד פ"ט) 'אבנים שחקן מים'?" מיד היה רבי

לו: "לך למוד תורה בירושלים". אמר לה: "בן ארבעים שנה אני, ומה תעלה בידי?"

פעם אחת היה עומד על פי הבאר בלוד וראה את האבן שהיא חקוקה ונתונה על פי הבאר. אמר להן: "מי חקק את האבן הזו?" אמרו לו: "חבל שיורד עליה בכל יום". באותה שעה דן ר' עקיבא קל וחומר בינו לבין עצמו ואמר: "ומה רך פסק את הקשה, דברי תורה שהן קשים כברזל על אחת כמה וכמה שיחקקו את ליבי שהוא בשר ודם!"

אמרה לו אשתו: "לך למוד תורה". אמר לה: "הלא ישחקו עליי שאני בן ארבעים שנה ואיני יודע כלום!"

עקיבא דן קל וחומר בעצמו: "מה רך פסל את הקשה, דברי תורה שקשין כברזל על אחת כמה וכמה שיחקקו את ליבי שהוא בשר ודם". מיד חזר ללמוד תורה. הלך הוא ובנו וישבו אצל מלמדי תינוקות. אמר לו: "רבי, למדני תורה". אחז רבי עקיבא בראש הלוח, ובנו בראש הלוח. כתב לו אלף בית ולמדה, אלף תיו ולמדה, תורת כהנים ולמדה. היה לומד והולך עד שלמד כל התורה כולה.

הלך וישב לפני רבי אליעזר ולפני ר' יהושע. אמר להם: "רבותיי, פתחו לי טעם משנה". כיוון שאמר לו הלכה אחת, הלך וישב לו בינו לבין עצמו. אמר: "אלף זו למה נכתבה, בית זו למה נכתבה, דבר זה למה נאמר?" חזר ושאלן והעמידן בדברים.

רבי שמעון בן אלעזר אומר, אמשול לך משל למה הדבר דומה: לסתת שהיה מסתת בהרים. פעם אחת נטל קרדומו בידו והלך וישב על ההר והיה מכה ממנו צרורות דקות. ובאו בני אדם ואמרו לו: "מה אתה עושה?" אמר להם: הרי אני עוקר ומטילו בתוך הירדן. אמרו לו: "אי אתה יכול לעקור את כל ההר. היה מסתת והולך עד שהגיע אצל סלע גדול. נכנס תחתיו, סתרו ועקרו והטילו אל הירדן ואמר לו: "אין זה מקומך אלא מקום זה".

כך עשה להם רבי עקיבא לרבי אליעזר ורבי יהושע. אמר לו רבי טרפון: "עקיבא, עליך הכתוב אומר (שם פ"כ פ"א) 'מִבְּכֵי נְהָרוֹת חִבֵּשׁ, וְתַעֲלָמָה יֵצֵא אוֹר'". דברים המסותרים מבני אדם הוציאם רבי עקיבא לאורה.

בכל יום ויום היה מביא חבילה של עצים. חציה מוכר ומתפרנס, וחציה מתקשט בה. עמדו עליו שכניו ואמרו לו: "עקיבא, אבדתנו בעשן. מכור אותן לנו וטול שמן בדמיהן ושנה לאור הנר". אמר להם: "הרבה סיפוקים אני מסתפק בהן: אחד שאני שונה בה, ואחד שאני מתחמם כנגדן, ואחד שאני יכול לישון בהם".

עתיד רבי עקיבא לחייב את כל העניים בדין. שאם אומרים להם: "מפני מה לא למדתם", והם אמרו: "מפני שעניים היינו", אומרים להם: "והלא רבי עקיבא עני ביותר ומדולדל היה". והם אמרו: "מפני טפינו".

אומרים להם: "והלא רבי עקיבא היו לו בנים ובנות". אלא אומרים להם: "מפני שזכתה רחל אשתו. בן ארבעים שנה הלך ללמוד תורה. סוף שלוש עשרה שנה לימד תורה ברבים". אמרו: "לא נפטר מן העולם, עד שהיו לו שולחנות של כסף ושל זהב, ועד שעלה למיטתו בסולמות של זהב". הייתה אשתו יוצאה בקרדומין ובעיר של זהב. אמרו לו תלמידיו: "רבי, ביישתנו ממה שעשית לה". אמר להם: "הרבה צער נצטערה עימי בתורה". ע"כ.

אמרה לו: "בוא לעשות פלא". אמר לה: "ומה הוא?" אמרה לו: "הבא לי חמור שהוא ניזק בחוליותיו (שיש לו חבלה בחוליות השדרה)". הביא לה. זרקה על גזקו עפר וזרעה עליו שחלים (מין ירק), וצמחו.

הוציאו לשוק יום ראשון ושחקו עליו, יום שני ושחקו עליו. ביום שלישי כבר לא שחקו עליו.

כך אמרה לו: "לך ולמוד תורה - היום ישחקו עליך, למחר ישחקו, יום שלישי לא ישחקו אלא יאמרו זה מנהגו כן". מיד הלך הוא ובנו וישב לו אצל מלמד תינוקות. אמרו לו: "רבנו, למדנו תורה", היה הוא ואחוז בראש הלוח ובנו אחוז בראש הלוח, כתב לו אלף בית ולמד, אלף תיו ולמד, ברכת המזון ולמדה, ברכת כוהנים ולמדה, והיה למד והולך עד שקרא מקרא. הלך וישב לו אצל רבי אליעזר ורבי יהושע וכו'. [וע"ע בהערה], ומזה הוא צמח ונהיה גדול הדור רבי עקיבא, והוא זה שגידל 24,000 תלמידים ענקים ועצומים וכן עוד תלמידים גאוני עולם ומהם רבי מאיר, רבי יהודה, רבי יוסי, רבי שמעון בר יוחאי, רבי אלעזר בן שמוע, רבי נחמיה, רבי יוחנן הסנדלר ועוד^ב.

הכל בזכות אשתו הצדקת רחל, עד כדי כך שהתבטא רבי עקיבא ואמר: "שלי ושלכם שלה הוא..."^ג

וכע"ז אימי מורתי היקרה, מרת גילה ברכה, הייתה ממש כמו אשת רבי עקיבא. כל הזמן דחפה ודאגה שאבא מארי יעזוב את העבודות המובחרות שהתעסק בהם ושיילך לעסוק בתורה, והייתה מוכנה לקחת על עצמה את כל העול הגדול והקשה של חינוך הילדים, העיקר שאבא יעסוק בתורה.

הלכה אמא וסכסכה בעבודה של אבא, כדי שיפטרו אותו והוא יוכל לישב ולעסוק בתורה, וכך היה. משם אבא הלך ללמוד תורה בכולל. בתחילה למד חצי יום, ועם הזמן נהפך להיות אברך בכולל יום שלם. לאחר מכן אבא הוסיף עוד לימוד שיעורים ודרשות בערבים עד השעות הקטנות של הלילה.

זכורני בשמחות של המשפחה היקרה שאבא היה נעלם מרחבת הריקודים, וכשחיפשו אותו, הבינו שהוא הלך לרכב לשמוע שיעור תורה קבוע, שלא היה

^ב. כמבואר בגמ' ביבמות (סב ע"ב).

^ג. כמבואר במסכת נדרים (נ ע"א).

מוותר על שום שיעור קבוע, והיה כועס כשקובעים לו דברים ואירועים ושמחות וכדומה על חשבון הזמנים הקבועים של השיעורים שלו. עד כדי כך זוכר אני שהיה לאבא שיעור קבוע ביום מסוים בשבוע, ואבא היה מבקש שלא יקבעו את יום החתונה של הילדים לאותו יום, כי זה על חשבון השיעור הקבוע שלו.

אבא ואמא היקרים גידלו אותנו בצורה שמורה ביותר כמו שמגדלים אתרוג למצוות ארבעת המינים. בכל תהליך גידול האתרוגים האיכר שעובד בשדה תמיד דואג לטפל ולשמור על כל אתרוג ואתרוג, שהרי בעץ אתרוגים יש כ"כ הרבה קוצים כנודע, ואם לא מקפידים בשמירתם, כולם נהרסים. כך הוריי שמרו עלינו שאפילו לא נלך מחוץ לבית לשחק עם חברים וגם שהחברים לא ייכנסו לבית שלנו, ועם כל הקושי שהיה לגדל ילדים בפרדס-כץ של פעם כמו הקוצים הרבים שבעץ האתרוגים כנ"ל, אף על פי כן אבא ואמא שמרו עלינו מאוד מכל משמר וגידלו לנו בתחילה פאות, כדי שיהיה ניכר שאנחנו שונים ומשונים מהאחרים שהיו גרים באזור שלנו, ושלחו אותנו לתלמודי תורה, לשיבות ולסמינרים.

אבא כאמור הלך ללמוד בכולל יום שלם את הדף היומי וב"ה סיים את הש"ס בעיון שלוש פעמים בתוספת הערות חשובות בצידי הגיליונות של ספריו וכן ציין כל דבר מיוחד שיש באותו דף במסכת. זכינו בס"ד להוציאם לאור ביום השלושים לפטירת אבא ז"ל בחיבור הנקרא 'ויאמר יצחק'.

אמא היקרה חנכה אותנו ולימדה אותנו את כל שיעורי הבית ותמיד דאגה לשלוח את אבא ללמוד תורה, ללכת לשיעורים בלילות ובימים ומסרה את נפשה כדי שאבא יוכל ללמוד תורה.

בבין הזמנים לא היינו יוצאים לטיול לפני שאבא היה לומד תורה חצי יום כדי שיהיה 'דלק' לנסוע. וזוכרני שפעם אחת נסענו למערת המכפלה, וכידוע יש שם פתח שאמורים להריח בו את ריחו של גן עדן¹ (כשאין נשים מעבר לוילון). אחד

ד. כנזכר בזוהר הקדוש (פר' לך לך דף פ ע"א) כשהנשמה יוצאת מן העולם הזה, נכנסת למערת המכפלה ששם הוא פתח גן העדן. פוגשת באדם הראשון ובאותם האבות ששם. אם היא זוכה - שמחים בה ופותחים לה פתחים ונכנסת, ואם לא - דוחים אותה החוצה. ע"כ.

מהאחים שלי הי"ו אמר לאבא: "אני לא מריח דבר, (חוץ מריח של בשמי הנשים שנמצאים מאחרי הווילון כנ"ל)". אמר לו אבא: "נראה שהיום לא למדת מספיק לפני שיצאנו לטיול, שהרי אם היית לומד טוב לפני שהיינו יוצאים, אין ספק שהיית מריח את ריחו של גן עדן..."

וכן כל דבר שהיינו רוצים ומבקשים לדבר עם אבא, היה אומר לנו: "לכן תדברו ותשאלו את אמא והיא תענה לכם, ומה שתאמר לכם תעשו".

אבא היה בביתנו דמות של תורה. היה קנאי לתורה וזכה להיפטור בליל שבת פרשת פנחס שהיה קנאי לה'.

וע"ע בזוהר הקדוש (פר' בראשית דף נז ע"ב) רבי אבא אמר: "בשעה שחטא אדם לפני הקדוש ברוך הוא ועבר על מצותו, אז נמצאה עצבות לפניו". אמר לו הקדוש ברוך הוא: "אדם, אוי שהחלשת את הכח העליון. בשעה זו נחשך מאור אחד". מיד גרש אותו מגן עדן. אמר לו: "אני הכנסתי אותך לגן עדן להקריב קרבן, ואתה פגמת את המזבח שלא נקרב הקרבן? מכאן והלאה - לעבד את האדמה". וגזר עליו מיתה. וחם עליו הקדוש ברוך הוא וגזזו בשעה שמת סמוך לגן. מה עשה אדם? עשה מערה אחת והסתתר בה הוא ואשתו. מאיפה ידע? אלא ראה אור דקיק אחד שנכנס **באותו מקום שיוצא מגן עדן**, והתאוה תאותו לקברו, **ושם הוא מקום סמוך לשער גן עדן**.

ועוד כתב בזוהר הקדוש (פר' ויחי דף ריח ע"ב) בשעה שיוצאת נשמת האדם, הולכים כל קרוביו וחבריו שבאותו עולם עם נשמתו, ומראים לו מקום העדן ומקום הענש. אם הוא צדיק, רואה את מקומו ועולה ויושב ומתעדן בעדן עליון של אותו עולם. ואם אינו צדיק, נשארת אותה נשמה בעולם הזה עד שנטמן הגוף בקרקע. כיון שנטמן, כמה שומרי החקים אווזים בו עד שמגיע לדומ"ה, ומכניסים אותו במדור שלו של הגיהנם. אמר רבי יהודה: כל שבעת הימים הנשמה הולכת מהבית לקברו ומקברו לבית, ומתאבלת עליו על הגוף, שכתוב (איוב פ"ד פ"ב) 'אֶךָ בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכָּאֵב, וְנִפְשׁוֹ עָלָיו תִּתְאָבֵל'. הולכת ויושבת בביתו, ורואה את כלם עצובים ואבלים. ואחר שבעה ימים הגוף נהיה כמו שהיה, ונשמתו עולה למקומה. **נכנסת למערת**

המכפלה, רואה מה שרואה, ונכנסת למקום שנכנסת **עד שמגיעה לגן עדן** ופוגשת את הכרובים ושנינות החרב שבגן עדן שלמטה. אם צדיק הוא שתכנס, נכנסת. (הביאור ע"פ הזוהר המתורגם).

וע"ע בפרקי דרבי אליעזר (פ"ו מהדורת תשל"ב דף לב ע"א, א, מס' ע"א, 129, עם הוספות חשובות בכתב ידו של ר' חיים מאיר הורביץ) שכתב בזה"ל: שלשה אבות כרתו ברית עם עמי הארץ, ואלו הם: אברהם יצחק ויעקב. אברהם, כרת ברית עם עמי הארץ, כשנגלו המלאכים עליו, היה סבור שהן אורחי עם הארץ ורץ לקראתם ורצה לעשות להם סעודה גדולה ואמר לשרה לעשות להם סעודה [עוגות]. באותה שעה כשהייתה לשה, שרה ראתה דם נדה, לפיכך לא הגיש להם מן העוגות. ורץ להביא בן בקר וברח [מ]לפניו בן הבקר - **ונכנס למערת המכפלה** ונכנס אחריו שם, ומצא שם אדם וחיה - [ועזרו] שוכבים על המיטות וישנים, ונרות דולקין עליהם, **ורח טוב עליהם** [כריח נוחות, לפיכך חמד את מערה המכפלה לאחוזת קבר.

אבא היה קנאי לתפילות - בכל יום היה קם לפנות בוקר לומר תיקון חצות לפני עלות השחר והיה מתחיל את התפילה כשעה לפני התחלת התפילה. כמעט רבע שעה היה אומר את ברכות השחר לאט לאט מילה במילה, ממש כמו חסידים הראשונים שהיו מתכוננים שעה לפני התפילה⁷.

שבועיים לפני שאבא נפטר, כאבה לו היד מאוד ובקושי יכול היה להזיז אותה, ואף על פי כן אבא המשיך לתפקד כרגיל ולמד כרגיל. אמרתי לאבא: "כשמסתכלים עליך, מתחזקים בברכות השחר איך שאדם קם בבוקר רגיל יכול להזיז ידיים ורגליים, לקום לבד בלא סיוע. זה ממש מחזק".

אבא אמר לי: "חבל שצריך להגיע למצבים קשים כדי להתחיל להודות לה' ולהתחזק בברכות השחר!!!"

אבא היה מתפלל שנים בזמן הנץ החמה מילה במילה והיה נשאר אחרי התפילה. אף פעם לא היה ממהר לאיזה מקום ולא היה מדבר סתם בבית כנסת והיה בורח ממחלוקות, וכדי שלא להתערבב עם כל הציבור שלא יבואו לידי דיבורים ומחלוקות, תמיד אבא היה יושב בצד הקרוב ביותר לקיר כדי להתרחק מכולם.

וזה הזמן שאבא החזיר את נשמתו לבורא עולם, בשלוש ורבע הוא עלה להתפלל בנץ עם המלאכים.

בליל שבת קודש פר' פנחס תש"פ כשחזרנו מבית הכנסת, אבא ישן בחדר בקומה העליונה. עלינו לומר לו שבת שלום, ואבא כ"כ שמח ואמר לנו: "שמעתי את הניגון של 'שלום עליכם', וחשבתי שכבר התחלתם". אמרנו לו: "אנחנו לא מתחילים, עד שאתה יורד להיות איתנו בקידוש ובסעודה". הוא התעקש שהוא לא רוצה לרדת, אבל אמא לחצה עליו שירד להיות איתנו בקידוש ועזרה לו, והוא ירד והיה איתנו בקידוש ובסעודת ליל שבת.

אבא ביקש מאחי היקר ר' דוד חי הי"ו לעשות את הקידוש מהר כי אין לו כוח. ותדע שלעולם אבא לא מיהר בקידוש. תמיד היה אומר הכל בנחת

ה. כנזכר בברכות (פ"ה מ"א).

וברוגע, והיינו אומרים את כל המזמורים, כולל הלשם יחוד וכל ההוספות והזהר בנחת ובשלווה, וזו הפעם היחידה והראשונה שאבא ביקש לעשות את הקידוש מהר.

זכינו שאחרי הקידוש אבא בירך אותנו בישיבה מה שאף פעם לא עשה, תמיד היה מברך אותנו בעמידה, והיינו כל האחים מחכים בתור כדי לזכות להתברך מאבא. בשבת זו אבא אמר לאחים שלי: "תודה רבה שהגעתם, שימחתם אותי", ובירך כל אחד בבכייה בלב כדי שלא נרגיש את צערו ובקושי הצליח להוציא מילים מהפה ונפטר ממנו לאט לאט.

ואותי אבא בירך ואמר לי: "אל תדאג, אני אהיה בחתונה שלך" (שנערכה 40 יום לאחר פטירתו). תהיה חזק, הכל בסדר - אני איתך.

עשינו נט"י ואכלנו, ואבא אכל איתנו ממש קצת. התחלנו לשיר שירי שבת, ואבא השתתף איתנו ושמח ובאמצע אמר לנו: "אין לי עוד כוח, אני עולה לקומה למעלה לישון. תמשיכו לשיר, אני שומע אתכם מלמעלה".

אמרתי לו: "אבא, נעשה זימון". הוא השיב לי: "לא אכלתי לחם בשיעור שמחייב בברכת המזון", ואמר לנו: "שבת שלום ולילה טוב", ועלה למעלה למיטה, ומרת אימי עלתה איתו כדי לעזור לו ואמר לה: "תרדי לילדים, תרדי אליהם". היא הייתה איתו קצת ואח"כ ירדה אלינו, ובערב שבת חילקנו את תהילים שכל המשפחה יקראו כדי שנשלים ספר שלם לרפואת אבא, ואחרי הסעודה ב"ה קראנו את התהילים ועלינו לישון.

נכנסתי לחדר של אבא ושאלתי אותו: "הכל בסדר?" והשיב לי: "כן, רק מעט חם לי ואני חייב אוויר". המזגן היה על 27 כיוון שבצוהריים היה לו קר, אז הוא אמר לי: "תוריד את המזגן נמוך יותר שיהיה לי אוויר, זה פיקוח נפש".

לא חשבתי שאבא מדבר רציני, כי לא ידעתי שאבא נמצא במצב של 'פיקוח נפש'¹, אבל כבר אמרו חז"ל²: 'לב יודע מרת נפשו', וכיוון שאבא ראה שאני מהסס מלהוריד את המעלות של המזגן בשבת, הוא אמר לי: "תן לי את השלט

1. ועיין בגמ' בשבת (קנא ע"ב), ובפוסקים.

2. משלי (פ"ד פ"ו). ועיין במסכת יומא (פג ע"א). ובפוסקים.

שאני אוריד, והורדנו את המעלות שיהיה לו אוויר ואמר לי: "לילה טוב, והכל בסדר. תהיה רגוע".

נכנסתי לישון בחדר הסמוך לחדר שאבא ישן בו, וכל הלילה בקושי נרדמתי והסתובבתי מצד לצד.

בשעה שתיים וחצי בלילה אני שומע את אבא צועק 'אוויר' 'אוויר', ומיד רצתי לחדר של אבא, וראיתי את אבא כשכולו סגול ומפרפר במיטה וצועק: "תביא לי אוויר". הדלקתי מיד את המאורר והורדתי את המזגן לקור החזק ביותר ושאלתי אותו: "יש לך אוויר?" אמר לי: "לא, תביא לי אוויר". [נראה שהייתי צריך לומר לו דברי תורה, שזה היה האוויר והחמצן של אבא¹], וכולי הייתי בלחץ. מיד הזמנתי אמבולנס. בינתיים הם אמרו לי להושיב את אבא כדי שיוכל לנשום טוב יותר. עזרתי לאבא לשבת וחיבקתי אותו שלא ייפול עד שלאחר זמן הגיעו כוחות ההצלה. מיד שמו לו חמצן, ובכל רגע נפלה לו הכיפה

ה. בזמן האחרון של אבא שכבר לא יכול היה ללמוד בכולל ולשמוע את השיעורים הקבועים, אבא היה בבית וכל הזמן שמנו לו שיעורים בדיסקים וכן שיעורים שהיו ברדיו. עד ערב שבת האחרון פר' פנחס אבא שמע ברדיו השיעורים, וכיוון שבשבת אי אפשר לשמוע מהרדיו ממילא לא היה לאבא כל כך אפשרות של לימוד תורה. נראה שמלאך המוות מצא זמן שאבא לא למד תורה, שממילא אין לו שמירה שהרי התורה מגינה ומצילה, ולקח את נשמתו באותו עת.

כעין מה שמספרים חז"ל בגמ' במסכת שבת (ל ע"א), על דוד המלך שהקב"ה גילה לו שהוא ייפטר ביום שבת, ובכל שבת היה דוד יושב ועוסק בתורה ולא פסיק פומיה מגרסיה עד שהגיע זמנו להיפטר מהעולם. בא מלאך המוות ונענע את העצים בחוץ בחוזקה, ויצא דוד המלך לראות מי זה אולי גנב וכדומה, וכשיצא מבית המדרש, נפל במדרגה של הפתח ומת.

וכע"ז מסופר עוד בגמ' במסכת בבא מציעא (פו ע"א) ששלחו מהשמיים את מלאך המוות שיביא את רבה בר נחמני לשיבה של מעלה, ולא היה יכול מלאך המוות להתקרב אליו כי הוא עסק כל הזמן בתורה. לפתע נשבה הרוח וגרמה לרשרוש ענפי העצים. סבר רבה שהרעש הוא של גדוד פרשים שמחפשים אחריו. אמר רבה: "עדיף למות מאשר ליפול לידי המלכות". כשהפסיק לרגע מתלמודו בגלל אימת המלכות, הצליח מלאך המוות ליטול את נשמתו.

רואים מכאן יסוד ענק שהתורה היא זו שמגינה על האדם, ולכן כל עוד שדוד המלך ורבה בר נחמני למדו תורה, מלאך המוות לא הצליח ליטול את נשמתם, אבל רק כשהפסיקו מללמוד, השטן הצליח לקטרג עליהם - ונטל את נשמתם.

והיה אומר לי: "תרים לי את הכיפה, תשים לי את הכיפה". ובכן בכל מהלך הטיפול עם אבא, גם כשהורידו אותו מהבית לכיוון בית החולים, הוא תפס את הכיפה עד הרגע האחרון כדי שלא תיפול, עד שפרחה נשמתו ביציאה של פתח ביתו, ונפלה הכיפה מראשו...

ניסו לעשות לו החייאה חלקית בחצר ביתו ואת ההמשך בבית החולים 'תל השומר', ולאחר שעה שהיינו בבית החולים, יצא אלינו הרופא והודיע לנו על הבשורה המרה...

כשחזרנו ברגל עם אמא המסורה מבית החולים, אמא סיפרה לנו חדשות שאבא שלנו היה חולה במחלה הקשה חמש שנים, והוא סבל בשקט ולא הסכים לה לגלות לאף אחד^ט כדי שהמשפחה לא תהיה בצער.

ב"ה רוב האחים התחתנו, והיו שמחות ואירועים, ואחרי האירוע אבא היה אומר לאמא: "ראית איך הם שמחו? אם היינו מגלים להם, וכי הם היו יכולים לשמוח? הם היו רק בצער!" הוא שמר את כל הסבל הנורא והאיום הזה לבד עם אמא היקרה חמש שנים. אף פעם לא שמנו לב שאבא חולה או שהולך לעשות טיפולים וכדומה, תמיד הסתירו מאיתנו הכל. אבא תמיד היה נראה רגיל, ותמיד היה שגור בפיו שהכל בסדר, והיה הולך לכולל לומד, הולך לתפילות ולקניות והיה עושה נסיעות - הכל רגיל, העיקר שלא נרגיש שום דבר ושלא נצטער.

ולא אני בלבד הבן, אלא שב"ה אחד עשר אחים אנחנו, ואף אחד לא שם אל ליבו לשום דבר שהשתנה אצל אבינו היקר, כנ"ל. מיד כשהיה נכנס לכולל, היה מתחיל ללמוד ולא התייחס למצבו בכלל.

ובמשך השבעה בניחום האבלים שמענו דברים כה רבים על אבא היקר עד שהפטרתי שלא הכרתי את אבא שלי, ואילו היינו יודעים מי הוא ואיזה הוא - היינו מתנהגים אליו אחרת, וכך גם אמרה לי אמא שלא הכירה את בעלה והייתה מכבדת אותו עוד יותר ומתנהגת אליו אחרת.

ט. ואודות עניין זה, ע"ע במה שכתב לי הרה"ג ישי מזלומיאן שליט"א (במכתב ברכה המצורף בריש ספר שו"ת ברכת עובדיה חלק ב) והוסיף לי בזה טעם לשבח.

שמענו על אבא דברים שלא שמעתם אוזן, והדבר המיוחד ביותר שכולם דיברו עליו הוא העניין של הצניעות שבו. הוא היה שקט ובורח ממחלוקת ולא היה לו קשר עם אף אחד. היה הולך לתפילה חוזר ותמיד ראשו היה למטה, לא היה רואה כלום בהליכתו.

ובכולל אבא היה לומד הרבה לבד ותמיד היה אומר לי שהוא מעדיף ללמוד לבד, כיוון שאם שלומדים עם חברותא, מדברים הרבה. אבא לא היה קם מהגמ' - לא לקפה, ולא לתה ולא לסיגריה ולא לפלאפון, ואפילו פלאפון כשר לא היה לאבא. היה לומד עד סוף הסדר.

וזוכרני שכשאמא הייתה צריכה את אבא בעת לימודו בכולל או שהייתה מנסה להשיגו דרך אברכים אחרים, או שהיו פעמים שאמא הגיע ליד הכולל וביקשה ממישהו שיקרא לאבא.

האברכים בכולל שלו בכלל לא הכירו מי הוא זה ואיזה הוא ר' יצחק ברכה. הם הכירו אותו רק בפרצוף, אבל אף פעם הוא לא אמר להם את השם שלו¹ ולא היה מדבר עם אף אחד כלום, פשוט נכנס בבוקר לפני הזמן לכיסא שלו ותמיד היה לוקח את ספריו איתו, כדי שלא יצטרך לילך לספרייה ולהתחיל לחפש את הספרים, וממילא מתחילים לדבר עם אחרים. הוא לא היה קם ממקומו עד סוף הסדר, כל כולו תורה ורק תורה, וכנ"ל אבא סיים את הש"ס שלוש פעמים בעיון עם הגהות על כל הש"ס כל דף.

הש"ס של אבא היה ישן מאוד מאז חתונתו. וכשראיתי שמתחילים קצת מהדפים להיקרע (בפרט שאבא היה לוקח את הספרים בכל יום מהבית לכולל ומהכולל לבית כנזכר), שאלתי את אבא אם הוא רוצה שאני אכרוך לו את הגמרות כדי שלא תיקרענה עוד יותר? אבא השיב לי: "כשכורכים את הספר בחוט של התפירה, זה לוקח הרבה מקום מגיליונות הספר ואחר כך אי אפשר לכתוב שם תוספות וחדושים". ולכן אבא העדיף להשאיר את הש"ס לא כרוך כדי שאוכל להמשיך לכתוב שם בגיליונות.

1. כך שמעתי מכמה אברכים כשראו את שמו של אבא במודעה התלויה בכולל, הם לא הבינו מי הוא זה ואיזה הוא ר' יצחק ברכה זצ"ל.

וסיפר גיסי היקר, ר' שלמה נבעה הי"ו, שפעם הוא שאל את אבא מארי ז"ל למה הוא נשאר עם הש"ס הישן ולא מחליף לש"ס חדש עם אותיות מאירות עיניים ועם כל הפסוקים - שהרי אבא היה מציין את הפסוקים בעצמו ועם עוד הרבה הוספות ותיקונים? אבא השיב לו שהוא מעדיף להישאר עם הש"ס הישן כיוון שהגיליון שלו רחב מאוד ואפשר לכתוב שם הרבה תוספות חידושים והערות, ואילו בש"ס החדש הגיליון צר מאוד ולא השאירו מקום לכתוב חידושים והערות.

כשלמדנו עם אבינו היקר, תמיד הכל היה ברור, ואיני זוכר מצב שאבא נתקע בסוגיה או מתבלבל. המיוחד בלימודו שלא היה פותח גמרות מבוארות להבנת הסוגיה, את הכל היה לומד לפי הבנת ראשו עם המפרשים על הדף. וזכורני שבבין הזמנים תשע"ח/ט למדתי עם אבא את כל מסכת מידות, והיה מקום שלא כל כך הבנו את אחת הצורות של הכלים של בית המקדש, ואמרתי לאבא, שנפתח את המתיבתא שמביאים שם תמונות נפלאות ולא דומה תא חזי לתא שמע. אבא אמר לי: "אחרי שנבין מעצמנו מהו הציור, רק אז נפתח לראות אם באמת הבנו נכון".

כשבועיים לפני סילוקו של אבא מארי ז"ל לבית עולמו רציתי לכתוב בעניין שבע מצוות בני נח, ושאלתי את אבא כמסיח לפי תומו: "איפה כתב הרמב"ם על הלכות שבע מצוות בני נח?" מיד אבא השיב לי בלא להתבלבל: "תסתכל ברמב"ם ספר שופטים הלכות מלכים פרק ט". ומיד הסתכלתי ומצאתי את שאהבה נפשי והתפעלתי לגלות אצל אבא בקיאות עצומה גם במקורות, שהרי אבא היה מוצנע מאוד. ועוד זוכר אני שבאחת השבתות אחי ואני התווכחנו על פרק מסויים האם נמצא במסכת בבא קמא או במסכת בבא מציעא, ואבא אמר לנו בפשטות: "תסתכלו במסכת בבא קמא דף פלוני..." אשרי עין שזכתה לראות כל זה.

ועם כל הידע המקיף שהיה לאבא היקר בין בהלכה ובין בגמרא, כשהייתה מתעוררת בבית איזו שאלה בהלכה, אבא היה מפנה את השאלה אליי שאני אענה, ומדי פעם לפעם היה שואל אותי מה הדין בזה ומה הדין בזה.

ועוד זוכר אני שכשבוע לפני סילוקו לעולם האמת חזרנו ביחד מתפילת הג"ץ, ובדרך אבא שאל אותי שאלה שלא כל כך הבנתי מה פתאום אבא התעורר לשאלה הזאת, אבל נראה שאבא ניסה לרמוז לי משהו לפני סילוקו מעלמא

הדין. וזוהי שאלתו אליי: אבא שמצווה את הבן שלו שלא ישב עליו שבעה, האם על הבן לקיים צוואת אביו או שצריך לישב שבעה על אף ציוויו של אביו? ומכיוון שלא כל כך למדתי בשעתו הלכות אבלות, לא ידעתי בדיוק מה לענות לאבא ואמרתי לו שאשתדל לבדוק ולהחזיר לו תשובה. ומשום מה לא זכרתי לחפש מיד תשובה לשאלתו של אבא, אך בתוך ימי השבעה כשלמדתי את הלכות האבלות, מצאתי מיד תשובה לשאלתו של אבא י"א, אך כבר זה היה מאוחר!

ובליל שבועות האחרון (תש"פ) למדנו אחי ר' דוד חי הי"ו ואני עם אבא ביחד את התרי"ג מצוות בצורה מבוארת מה הפירוש של כל מצוה ומצוה, וכשהגענו לאיסור ערל באכילת קרבן פסח, שאלתי את אבא: מה הדין אדם שלא עשה ברית מילה מחמת סכנה שאחיו מתו במילה שלא מלין אותו, האם מותר לו לאכול מקורבן פסח?

אבא כ"כ התפעל מהשאלה ואמר לי בענוותנותו לחפש לו תשובה מה הדין במקרה הזה, ולצערי בשעתו לא יצא לי כל כך לחפש על זה תשובה. [ועיין בהערה] י"ב.

עכ"פ אבא היה מלמד אותנו כמו שצריך, והרבנים בתלמודי תורה היו משתגעים איך שאנחנו היינו יודעים את כל החומר עוד בכלל לפני שלמדו אותנו בכיתה, והיו שואלים את מרת אימי מה היא מאכילה אותנו, שיש לנו כזה ידע בכל החומר טרם שנלמד בכיתה?! ואבא חנך אותנו כמו שצריך - על דרך התורה והמצוות.

יא. ועיין בחזו"ע אבלות (ח"א עמ' תקמט. ובעמ' תקנ ד"ה כללא) שמי שצוה על בניו שלא יתאבלו עליו, לא שבעה ולא שלושים, מן הדין צריכים לשמוע לו, כי האבלות היא לכבוד המת ויש בידו למחול על כבודו, אבל טוב לנהוג כדברי הרמ"א שפסק שאין שומעים לו. ויש טעם לדבר, שאילו היה יודע האב שעל ידי האבלות מקילים מעליו דין המשפט הנורא, לא היה מצווה כן. ומכל מקום בתוך השבעה כשאין מנחמים אצלם, מצווה עליהם לעסוק בתורה כרגיל. עי"ש.

יב. ועתה ראיתי בגמ' במסכת פסחים (ס ע"א) ת"ש שחטו שלא לאוכליו ושלא למנויו לערלים ולטמאין פסול. וכתב רש"י (בד"ה לערלים) ישראל שמתו אחיו מחמת מילה והן פסולין מלאכול פסח, דכתיב (שמות יב) 'וְכָל עֶרְלָל לֹא יֹאכַל בּוֹ'. ע"כ. וא"כ אף ערלים כאלה פסולים מלאכול את הפסח ופסולים את הקרבן. ועיין בבדעת התו"ס בחגיגה (ד ע"ב ד"ה דכתיב). וע"ע בשו"ת חבל נחלתו (אפשטיין, ח"ט סי' סה אות ב). ואכ"מ. ומסתבר לי שדין זה לא נעלם מעיני אבי ז"ל, אלא רצה להגדיל תורה ולהאדירה.

אצל אבא השבת הייתה שבת קודש נפשי חולת אהבתך, ומיום ראשון עד שישי לקראת שבת נכספה נפשי, איך היה מכבד ומעריך את השבת. היה קונה כל דבר לכבוד שבת קודש ותמיד היה שגור על לשונו 'לכבוד שבת קודש'^י, והיה מכבד את השבת בפרט בדברי תורה, בדברים טובים ומיוחדים עונג שבת עילאי עם שירי שבת בנחת ובשלווה. היו פעמים שהיינו גומרים את סעודת ליל שבת כמעט בשעה 12 בלילה, ומרוב שכ"כ היה מחובר לשבת, זכה להיפטר בליל שבת קודש.

וזכה להיקבר במוצאי שבת קודש, בזמן שהיה מוסר נפש על יציאת השבת לפי שיטת ר"ת, ותמיד היה אומר: "מי שמוציא שבת מאוחר, יוציאו אותו מאוחר יותר מגן עדן"^י, והיו הרבה פעמים שמרוב שסיימנו את הסעודה השלישית מאוחר, וכבר נגמרו כל המניינים של תפילת ערבית באזור של ביתנו, היינו הולכים לשטיבלך של איצקוביץ שיש שם מניינים עד הבוקר.

וזכה להיקבר גם אחרי הזמן של השיעור הנמסר בלוויין של מורנו ורבנו מרן הרב עובדיה זצוק"ל והיום ע"י מרן הראשון לציון נשיא מועצת חכמי התורה, רבנו יצחק יוסף שליט"א. אבא היה מוסר נפש למען השיעור הזה ולא היה מוותר עליו, ואם היה צריך לצאת לאיזה מקום, היה עושה זאת רק אחרי השיעור או שהולך ובזמן השיעור היה נכנס לרכב כדי לשמוע את כל השיעור. וזכורני שבשעתו כשהעבירו את השיעור העולמי המיוחד בלוויין ובתחנות הרדיו, כל 20 דקות השיעור היה נחתך בשביל הפרסומות למשך דקות ארוכות, וכן בחדשות היו חותכים את השיעור בפרט בחלקים החשובים והמעניינים ביותר, ואבא כ"כ היה מצר על כך ואמר: "למה לא נותנים לשמוע

יג. כמו שכתב המגן אברהם (ס' רנ ס"א ע"פ הכתבים) שיאמר על כל דבר שקונה זהו לכבוד שבת. וכתב המשנה ברורה (ס' ק"ב) טוב שיאמר על כל דבר שקונה, זהו לכבוד שבת! כי הדיבור הוא פועל הרבה בקדושה. ע"כ. וזכור אני כשהייתי הולך עם אבא בבוקרו של יום השישי מיד אחרי תפילת הנ"ץ לעשות קניות לכבוד שבת ישר בפתיחת החנות כפסק מרן השולחן ערוך (ס' רנ ס"א) שכתב בזה"ל: ישכים בבוקר ביום שישי להכין צורכי שבת. ובתוך זמן קצר היינו מסיימים את כל הקניות וחוזרים מיד הביתה, וכשהיינו מגיעים למכל של האבטיחים, היינו רואים אנשים שחושבים שהם מבינים באבטיחים ומתחילים לדפוק על האבטיח מכל הכיוונים, ותמיד אבא היה אומר: "אני לא דופק על האבטיח לבדוק אותו אם הוא טוב או לא, אלא לוקחים את האבטיח ואומרים 'לכבוד שבת קודש' ויוצא אבטיח מתוך וטוב", והאמת שוויה כאשר אמר לנו: כן היה!

יד. וע"ע בעניין מה שכתבנו בשו"ת ברכת עובדיה (חלק ב הערת ס' כד).

את כל השיעור מתחילה ועד סוף ברוגע ובנחת" טו. עד שאבא גילה שיש תחנה שלא מפריעים באמצע השיעור עם פרסומות וחדשות, ראה את המציאה ונפל עליה טז - והיה מאזין לשיעור רק דרך אותה תחנה, עד שב"ה היום השתנה המציאות לטיבותא ובדרך כלל לא קוטעים את השיעור באמצע עבור הפרסומות אלא רק לחדשות, ובעז"ה יתברך גם על החדשות יוותרו שנוכל לשמוע את השיעור במלואו.

אחרי הודיע אלוקים אותנו את כל זאת י", תפילתנו שיחוננו ה' שנזכה ללכת בדרכיו הישרים והמתוקנים ולהמשיך את מעשיו ושאيفותיו הכבירים, ויהיה מליץ יושר על אמא היקרה והמסורה שעשתה הכל בשבילו ולמענו וימליץ טוב בעד כל המשפחה הכואבת ועל כל עם ישראל. ובלע המוות לנצח ומחה ה' אלוהים דמעה מעל כל פנים, ובא לציון גואל במהרה בימינו אמן י".

קראתי לדברים נוקבים אלו בשם **מצבת זיכרון** כדי להזכיר בו את שמו של אבי היקר, שהרי **מצבת זיכרון** עולה בגימטריא 825, וכן **אבי מרי יצחק ברכה זצ"ל** עולה בגימטריא 825, וזאת כדי להזכיר את השם בחיבור כי יש עניין ותועלת בדבר יט.

בברכת התורה
המצפה לישועת ה'
בנו ינון עובדיה ברכה
טו' אייר תשפ"ג לפ"ק
(יום הולדת דאבא מארי זצ"ל)

טו. ושלחתי שאלה זו למרן הראשון לציון הרב הראשי לכל ישראל, רבנו יצחק יוסף שליט"א, והשיב לי במכתב (מתאריך ח"י אדר ב' תשע"ט) בזה"ל: "הוצאות השידור רבות, ובאמצעות הפרסומות מכסים על חלק מן ההוצאות, והחכם עיניו בראשו, להביאעמו איזה ספר קטן לשיעור או נגן עם שיעורי תורה (באופן שיש אישור לכך מרבני הישיבה) על מנת לנצל את הזמן עד השיעור". ע"כ. צירפתי מכתב זה בשו"ת ברכת עובדיה (ח"א שאלה רקא עמ' רכח).

טז. בב"מ (י ע"א).

יז. כנזכר בבראשית (פ"מא פ"לט).

יח. עיקר הדברים נלקחו ממה שכתבתי בחוברת עקדת יצחק (עמ' 10-13 ואלה תולדות יצחק בן שרה ז"ל) ע"ע שם באריכות בכל החוברת שנכתבה על אודות אבינו היקר זצ"ל. ועיקר לשון תוכן זה הועתק ממה שכתבנו בריש ספרנו שו"ת ברכת עובדיה (חלק ב'), ובתוספת נופך.

יט. כנזכר בהקדמת ספר הרוקח בזה"ל: שכל אדם צריך לרשום שמו בספרו, והביא כמה שעשו כך.

הקדמה

'מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי^א על שזיכני ה' יתברך להיות כחלק ממזכרי הרבים במסירת שיעורים ודרשות, ובפרט שהם הולכים ומתפרסמים לרבים במערת הגדולה של 'קול הלשון' ש'בכל הארץ יצא קום'^ב די בכל אתר ואתר. זכיתי להעלות על הכתב את רוב ככל הדרשות שהספקתי למסור במשך כשנה וחצי בבית הכנסת 'אביר יעקב' בשכונת נווה ארזים בחולון בראשותו של הרה"ג פה מפיק מרגליות ומזכה הרבים, רבי ישי מזלומיאן שליט"א, ועתה אגיש לפני שוחרי התורה את החיבור הזה בשם אמרי עובדיה חלק א', ובעז"ה נזכה בקרוב לאורו של חלק ב', וגם לחלק של המועדים הנמצא בכתבים תחת ידי - אשר בו ימצא כל בר בי רב את מבוקשו בפרט במסירת דרשות באגדה על פרשיות השבוע עם תיבול נרחב של סיפורים משלים אגדות ומעשיות כדי להנעים את הדברים על לב השומעים ולהביאם לידי יראת שמיים.

וכמו המעשה בגמ' במסכת סוטה^ג ברבי אבהו ורבי חייא בר אבא, שהזדמנו למקום מסוים וכיבדו את שניהם לדרוש, וכל אחד מהם דרש בבית מדרש אחר.

רבי אבהו דרש בענייני אגדה. ורבי חייא בר אבא דרש בענייני הלכה.

וכל הציבור עזבו את רבי חייא בר אבא שדרש בהלכה והלכו לשמוע מפי רבי אבהו דברי אגדה.

הצטער רבי חייא בר אבא על שעזבו אותו.

ורצה רבי אבהו לפייס את רבי חייא בר אבא ואמר לו: "מה שעזבו את הדרשה שלך ובאו לשמוע את דרשתי, זה לא מפני שמחשיבים אותי או את דברי התורה שלי יותר מדברי תורתך, אלא ההפך הוא הנכון.

ואמשול לך משל למה הדבר דומה: לשני בני אדם שבאו למכור את הסחורה שלהם בעיר אחת, אחד מוכר אבנים טובות ומרגליות שהמחיר שלהם יקר.

א. תהלים (פ"קטז פ"ב).

ב. שם (פ"ט פ"ה).

ג. (ס ע"א). הביאור ע"פ המתיבתא.

והאחד מוכר כלי מלאכות של נשים מחטים וכלי תפירה וכיוצא בזה שהמחיר שלהם זול.

על מי יותר קופצים בני האדם לקנות ממנו, וכי לא על זה שמוכר בזול? וזאת מפני שהמחיר שלהם בזול יש לו יותר אנשים שבאפשרותם לקנות במחירים האלו, מה שאין כן למוכר האבנים טובות לא באים אלא העשירים הגדולים.

וכך הדבר לענייננו, דברי ההלכה שכבודו מוסר נמשלים לאבנים טובות שאין הכל יכולים לקנותם, כיוון שיש בהם עומק וצריך יישוב הדעת מרובה. מה שאין כן דברי אגדה שהם קלים להבנה ומושכים את דעתו של האדם.

ולכן הם עזבו את דרשתך ובאו לדרשתי, ואם כן מורה הדבר על מעלת דבריך ולא על חסרונם."

ואומרת הגמ' שלא נתיישרה דעתו של רבי חייא בר אבא.

וכמו שאמר רבי יצחק בן פנחס באבות דרבי נתן,^ד כל מי שיש בידו הלכות ואין בידו מדרש לא טעם טעם של יראת חטא, וכל מי שיש בידו מדרש ואין בידו הלכות לא טעם טעם של חוכמה.

ואמר רב יוחנן בגמ' במסכת סנהדרין,^ה כשהיה רבי מאיר דורש ברבים, היה דורש שליש בהלכה ושלש באגדה ושלש במשלי שועלים.

ושנינו בספרי^ו דורשי רשומות אומרים: רצונך שתכיר מי שאמר והיה העולם? - למוד אגדה, שמתוך כך אתה מכיר את הקב"ה ומידבק בדרכיו. ואם עשיתם מה שעליכם - אף אני אעשה מה שעליי.

ובשיר השירים רבה^ז אמר רבי יצחק: לשעבר הייתה התורה כלל והיו מבקשין לשמוע דבר משנה ודבר תלמוד. ועכשיו שאין התורה כלל, היו מבקשין לשמוע דבר מקרא ודבר אגדה.

ד. (פ"כט אות ז).

ה. (לח ע"ב).

ו. סוף פרשת עקב (פ"א פ"כב).

ז. (פרק ב פסקא ה).

אמר רבי לוי: לשעבר הייתה פרוטה מצויה, והיה אדם מתאוה לשמוע דבר משנה והלכה ותלמוד. ועכשיו שאין הפרוטה מצויה וביותר שהן חולים מן השעבוד, אין מבקשין לשמוע אלא דברי ברכות ונחמות.

ועוד אמרו שם: סמכוני באשיות אלו ההלכות המאוששות. רפדוני בתפוחים אלו האגדות שריחן וטעמן כתפוחים.

ושנינו בגמ' במסכת בבא בתרא^ה שיש כמה סוגים של בעלי חוכמה, ואחד מהם זה מי שהוא עשיר בבהמות - שזה דבר שגלוי לכולם - זה הוא בעל אגדות, שדורש בכל מקום בפני רבים ומפורסם אצל כולם ויש לו שם של חכם^ט.

ורשב"ם פירש שדורש בכל מקום ברבים, ונאספים לשמוע דרשותיו.

ועוד אמרו בבבא בתרא^ו רבי יהושע בן לוי אמר: כל הרגיל לעשות צדקה זוכה דהויין לו בנים בעלי חוכמה, בעלי עושר, בעלי אגדה.

בעלי אגדה, דכתיב^א 'וְדָרְךָ צִדְקָה וְחֶסֶד יִמְצָא חַיִּים צִדְקָה וְכָבוֹד', ואין כבוד אלא כבוד הניתן לחכמים, דכתיב^ב 'כְּבוֹד חֲכָמִים יִנְחָלוּ'. לפי זה, הכבוד הוא כבוד החכמים, ומתוך החכמים, הכבוד הגדול ביותר ניתן לבעלי אגדה, כי הם מושכים את לב השומעים בדרשתם, והכל מכבדים אותם^ג.

ועוד אמרו בספרי^ד על הפסוק 'וְדָם עֵנַב תִּשְׁתֶּה חֶמֶר' - אלו אגדות, שמושכות לב אדם כיון, שמשמח לבב אנוש.

ה. (קס"ה ע"ב).

ט. ע"פ ביאור החברותא.

י. (סוף ט ע"ב - י ע"א).

יא. משלי (פ"א פ"א).

יב. שם (פ"ג פ"ה).

יג. ע"פ רש"י וביאור החברותא.

יד. פר' האזינו (פ"ב פ"ד).

ואמרו בזוהר הקדוש^{טו} אָמַר רַבִּי יִצְחָק לְרַבִּי יְהוּדָה, כָּתוּב^{טז} זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְשׁוֹ, וְשָׁנִינוּ^{יז}, זָכְרָהּ עַל הָיִין. לָמָּה עַל הָיִין? אָמַר לוֹ: מִשּׁוּם שֵׁינִין הוּא שְׁמַחַת הַתּוֹרָה, וְיִינָה שֶׁל תּוֹרָה הוּא שְׁמַחַת הַכָּל.

ובמדרש רבה^{יח} שָׁנִינוּ כָּשֶׁם שֵׁינִין חֲשָׁבוֹנוֹ שְׁבָעִים, כֵּךְ יֵשׁ שְׁבָעִים פָּנִים בַּתּוֹרָה.

וכן אמרו במסכת סנהדרין^{יט} 'יין' ניתן בשבעים אותיות [כלומר, בגימטריא 70], ו'סוד' ניתן בשבעים אותיות, לומר לך נכנס יין יצא סוד.

ואמרו בילקוט שמעוני^כ על הפסוק^{כא} 'הִבְיָאֲנִי אֶל בֵּית הָיִין', זה תורה, מה היין הזה ערב על שותיו, כך דברי תורה ערבין לפי הקב"ה.

ומספרים כי כאשר פרצה מחלוקת בין שני גדולי ישראל, הגאון רבי אריה ליב, בעל 'שאגת אריה' עם הגאון רבי יחיאל הלפרין, בעל 'סדר הדורות', היה הגאון השאגת אריה כמלגלג על בעל סדר הדורות, שאינו אלא כותב סיפורי מעשיות של ההיסטוריה להמוני העם.

וכשנפגשו שניהם פנים אל פנים, פנה רבי אריה ליב אל רבי יחיאל לאמר: "בי אתה מתקוטט? אם חס ושלום תשתכח תורה מישראל, אחזרנה מפלפולי!"

החזיר לו רבי יחיאל: "בי אתה מתקוטט? הרי בסיפורי המעשיות שבספרי על התנאים והאמוראים וגדולי ישראל שלאחריהם שבכל הדורות אני מלהיב לב העם לעסוק בתורה ועושה לתורה שלא תשתכח מישראל!"

וכתב רבנו משה חיים לוצאטו במסילת ישרים^{כב} שתועיל הקריאה בסיפור מעשה החסידים באגדות אשר באו שם, כי כל אלה מעוררים את השכל להתיעץ ולעשות כמעשיהם הנחמדים.

טו. פר' אכור (דף צה ע"א).

טז. שמות (פ"כ פ"ז).

יז. בפסחים (קו ע"א).

יח. פרשת נשא (פרשה יג אות טז).

יט. (לח ע"א).

כ. שיר השירים (רמז תתקפו).

כא. שיר השירים (פ"ב פ"ד).

כב. (פ"כא).

וכבר כתב רבנו האר"י ז"ל^{כג} שמעשה קטן מאוד בעסק התורה והמצוות בדורות אלו שקול כנגד מצוות גדולות שבדורות שלפנינו, כי בדורות האלה הסטרא אחרא גוברת מאוד עד לאין קץ, ולכן המעט ייחשב להרבה מאוד.

ובספרים אמרו משל על זה, למטרוניתא אחת יפת תואר ויפת מראה, שהייתה חביבה מאוד על בעלה המלך. בהיותה חכמה ומשכלת מאוד הוצק חן בשפתותיה, וכל מה שביקשה מן המלך נתן לה ברוב אהבה וחיבה.

ואם רצה איזה סוחר גדול לבקש ממנה שתמליץ עליו לפני המלך להקל מעליו עול המיסים או לקבל טובת הנאה מאת המלך, בבניית פסי הרכבת או מפעלים אחרים שהרווחים שלהם רבים ועצומים, לא ייראה פניה ריקם, אלא עליו להביא אליה מתנה יקרה מאוד, כגון שרשרת פנינים מרהיבי עין ברוב יופים והדרם, אשר אולי ימצאו חן בעיניה כדי שתדבר עליו טוב אצל המלך, כי הלא מה חסר לה בבית המלך.

והנה לימים תפרו עליה שקר זדים והעלילו עליה עלילות ברשע והטילו אותה בבית הסוהר לחודשים רבים עד שיצאה צדקתה.

ואז ידעה מחסור גם מן הדברים ההכרחיים. ואיש נכבד ראה וידע את מצוקתה, טרח בכל כוחו ואונו והביא לה מזרונים ושמיכות מצופות משי ורקמה, שתהנה מהם במשכבה כאשר הייתה באומנה איתו^{כד} בבית המלכות וגם מאכלים ערבים לחך מכל טוב, אף שהשווי שלהם אפסי באופן יחסי למתנות שהייתה מקבלת בימי תפארתה. בכל זאת מצאו הדברים חן מאוד בעיניה יותר ממרגליות ויהלומים בהיותה יושבת על כיסא מלכותה.

לאחר חודשים ימים נתבררה צדקתה ויושרה, והמלך גזר אומר להוציא אותה מן המאסר ולהחזיר העטרה לראשה, והמלך אהבה וירב תפארתה.

ואף היא זכרה את חסדיו של האיש המיטיב עימה בימי מצוקתה ותעלהו על ראש שמחתה, וכל אשר דרש ממנה מילאה מיד את בקשתה כרצונו.

כג. שער הגלגולים (ירושלים תרכ"ח, דף סב ע"ב).

כד. כנזכר לשון זה במגילת אסתר (פ"ב פ"ט).

והנמשל בזמן שהשכינה הייתה בבית קודשנו ותפארתנו, כדי למצוא חן בעיני השכינה היו צריכים מעשים טובים גדולים מאוד ומסירות נפש להשביע רצונה, כי מה חסר לה בבית מלכו של עולם. אולם עתה אשר בעוונותינו שכינתא בגלותא והיא בצרה גדולה על עם ישראל, כמו שנאמר כ"ה 'בְּכָל צָרָתָם צָר לוֹ', כל הבא לעשות אפילו איזו מצווה קלה להשביע רצונה, המעט ייחשב להרבה.

ובזה יש לפרש המדרש כ"י על פסוק כ"י 'רֹאשׁוֹ עָלֶיךָ כְּכַרְמִל' אמר הקב"ה לישראל: הרשים שבכם חביבים עליי כאלהו בהר הכרמל. 'ודלת ראשך כארגמן' הדלים והאביונים שבכם חביבים עליי כדניאל. שבזמן הזה אפילו הרשים והעניים במצוות, אף על פי כן נאמר בהם, 'כְּפֶלַח הָרְמוֹן רִקְתָּךְ', ריקנים שבך מלאים מצוות כרימון כ"ה. חביבים עליי כאלהו ודניאל, שלפי המצב בגלות החל הזה, מעלתם נשגבה כמעלת אליהו ודניאל כי בזמן הזה המעט ייחשב להרבה כ"ט.

וכבר העיד בנו הגאון הרי"ח הטוב בהקדמתו לספרו בן איש חי בזה"ל: ידוע שאין לב המון העם נמשך אם דורשים בהלכות בלבד אלא צריך שיהיה עיקר הדרש ורובו בדברי אגדה ומוסר, ויזכיר גם כן הדרשן באמצע מן פסקי הלכות על ידי הקשר שיקשרם בדרשה שדורש על המקרא כדי למשוך לב העם אל הדברים האלה בחוכמה ודעת, ובעבור זאת הייתה כונתו של אדוננו התנא רבי מאיר ע"ה, שהיה דורש שליש הלכות, שליש אגדות, שליש משלים כדי למשוך לב המון העם לשמוע ההלכות ע"י שני שלישים של אגדות ומשלים.

ונראה לי כי המשלים היו על דרך המוסר, וכן תמצא במסכת שבת^ל שאול שאלתא מרבי תנחום: מהו לכבות הנר מפני החולה בשבת? והוא פתח ואמר תתלה דברי אגדה ארוכה, ואח"כ בסוף דבריו השיב להם תשובה בקצרה על

כה. ישעיהו (פ"ט ט"ז) בזה"ל: 'בְּכָל צָרָתָם צָר לוֹ צָר'.

כו. ויקרא רבה (פרשה לא סי' ד).

כז. שיר השירים (פ"ז פ"ו).

כח. מגילה (ו ע"א).

כט. נלקח מהקדמתו של מרן רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל לספר מאור ישראל (דרושים), וענף עץ אבות. בתוספת נופך.

ל. (ל ע"א).

שאלת הדין הנזכר. ופירש רש"י ז"ל לא, שכך היו רגילין לפתוח באגדה תחילה כדי למשוך לבבות השומעין לשמוע את ההלכה.

נמצא שהעולם רודפים אחר דרשות ופשטים, ולכך צריך להתנהג בחוכמה כפי דעתן של בני אדם, והיינו שיעשה רוב הדרשה באגדה וביאורי המקרא, והמעט דברי הלכה בהבלעה באמצע או בסוף, וזו דרך הנכונה.

ומוסיף הבן איש חי ואומר: "על כן, אנוכי הצעיר אחר שנת תר"ל עלה בליבי להזכיר בתוך הדרשה שעל הפרשה שאנוכי דורש בציבור בכל שבת איזה הלכות מעניינים הנזכרים באו"ח ויו"ד, והייתי מקשר תחילת ההלכות עם הדרשה שעל התורה, ואחר ההלכות אסיים הדרשה בפסוקי ההפטרה. עכת"ד.

ואמרו באבות דרבי נתן ^{לב} כל מי שיש בידו הלכה ואין בו אגדה דומה למי שיש לו כלי זין (כלי מלחמה) אבל אין לו הכוח להילחם. ומי שיש בו אגדה ואין בו הלכה, דומה לגיבור שאין לו כלי זין (כלי מלחמה), ולא עם הארץ חסיד, רק מי שיש בידו זה וזה מגיע לשלמות.

ואיתא במדרש ^{לג} רבי אלעזר בר' שמעון, ור' יוסי בר חנינא, ורבנן.

ר' אלעזר אומר: "כל מי שהוא אומר דברי תורה ברבים ואינן ערבין לשומעיהן כסולת זו שצפה על גבי נפה, נוח לו שלא אמרן".

ר' יוסי אומר: "כל מי שאומר דברי תורה ברבים ואינן ערבין על שומעיהן כדבש זה שבא מצוף, נוח לו שלא אמרן".

רבנן אמרי: "כל מי שאומר דברי תורה ברבים ואינן ערבין על שומעיהן כדבש וחלב המעורבין זה בזה, נוח לו שלא אמרן".

רבי יוחנן, וריש לקיש.

ר' יוחנן אמר: "כל מי שאמר דברי תורה ברבים ואינן ערבין לשומעיהן ככלה זו שערבה על בני אדם בחופתה, נוח לו שלא אמרן".

לא. (שם).

לב. (פרק נט).

לג. שיר השירים רבה (פ"ד פ"א), וע"ע מדרש תנחומא פר' כי תשא (טז, עה"פ ויתן אל משה ככלותו).

ריש לקיש אמר: "כל האומר דברי תורה ואינם חביבים על שומעיהן ככלה שהיא חביבה על בעלה, נוח לו שלא אמרן".

וכשמדברים באגדה, צריך להרבות לספר בשבח החכמים כמו שכתב בפירוש המשניות להרמב"ם^{לד} כי הדיבור הרצוי שבח החכמים וסיפור חשיבות מעלותיהם הוא כדי לחבב הנהגותיהם בעיני בני אדם וילכו באורחותיהם.

ורבנו אברהם בן הרמב"ם כתב בספרו המספיק לעובדי ה' לה תתחיל לשנות את הרגלך ולרפות את קשריך בהבלי העולם לאט לאט ובהדרגה, וצרף אליה את עיסוק הלב בהתבוננות אל האמת ובהקדשת עיתותיך לקריאת התורה וספרי הנביאים ותולדות הצדיקים, ותיתן דעתך על משמעות הדברים שאתה קורא, ויפתחו לך שערי רחמים, ויזרחו עליך אורות החוכמה, ויתגלו לך שפונות ההשגחה האלוקית^{לז}.

וכתב מרן הרב עובדיה^{לז} שעיקר התועלת היוצאת מן הדרשה, היא להדריך את העם במידות ישרות ובמעשים טובים.

אומנם ידוע מה שכתב רבי יואל סירקיש בחיבורו בית חדש - ב"ח^{לח} ע"ד הטור שאחר השינה בשבת קובעים מדרש^{לט}, נראה דדעת רבנו לבאר, דקביעות מדרש אינו לדרוש באגדה - אלא לדרוש דינין והלכות.

והכי משמע בילקוט שמעוני^מ אמר הקדוש ברוך הוא: עשה לך קהילות גדולות, ודרש לפניהם ברבים הלכות שבת, כדי שילמדו ממך דורות הבאים

לד. (אבות פ"א מ"טז).

לה. (שער הפרישות).

לו. נלקח ממהספר היחיד ומיוחד אגרות השקפה ומוסר (מכתב קב עמ' רצט), למורנו ורבנו עטרת ראשנו הראשון לציון, הרב הראשי לכל ישראל מרן הרב יצחק יוסף שליט"א. עיין עוד שם ותרווה נחת מכל הספר.

לז. ביבי"א (ח"ב ס' חי הערה 5 בגיליון).

לח. (סימן ר"צ ד"ה ואחר השינה קובעים מדרש).

לט. ובשו"ע כתב בזה"ל: אחר סעודת שבת קובעים מדרש. וע"ע למרן הרב עובדיה בחזו"ע (שבת ח"ב עמ' רח). ובהקדמה (לחלק ו) כתב מרן בזה"ל: 'שבת' ר"ת שלום בשבת תענוג, זו תורה שנקראת שלום, וזהו 'קְרָאתָ לְשִׁבְתָּ עֲנָג' - ולא עונג של דברים בטלים ללכת לטייל בשווקים וברחובות, אלא יעסוק בתורה שהיא עונג, כדכתיב: 'פְּקֻדֵי ה' יִשְׁרִים קִשְׁפֹּחֵי לֵב'. וע"ע בשו"ת יחו"ד (ח"ז ס' נה).

מ. (ר"פ ויקהל).

להקהיל קהילות בכל שבת ושבת ולכנס בבתי מדרשות ללמד ולהורות לישראל דברי תורה אסור והתר כדי שיהא שמי הגדול מתקלס בין בני.

מכאן אמרו^{מא}: משה תקן להם לישראל שיהיו דורשין בענינו של יום, הלכות פסח בפסח, הלכות עצרת בעצרת, הלכות החג בחג^{מב}.

ומקורב נתפשט לדרוש כל הדרשות באגדות ולא בדינין והלכות כל עיקר, נגד דת תורתנו - דעיקר הדרשה צריך שתהיה ללמד את חוקי אלוהים ואת תורותיו להורות הלכות שבת והאסור והמותר, לפי מה שקורין בשבת בס"ת גם להמשיך את לב השומעים באגדה המדריכים ליראת השם למונעם מחטוא לפניו יתברך ולתשובה, לא שיכוון להראות את עצמו שהוא חכם ויודע לדרוש פסוק או מאמר בכמה פנים^{מג}.

מא. במסכת פסחים (ו ע"א). מגילה (ד ע"א, לב ע"א). סנהדרין (יב ע"ב).

מב. וע"ע לקמן בפר' בראשית.

מג. וכדי לקיים את מאמר הפסוק בקהלת (פ"ז פ"ח) 'טוב אֲנִי תִּפְחֹז בְּזָה וְגַם מִזָּה אֶל תִּנָּח אֶת יָדְךָ, כִּי יֵרָא אֱלֹהִים יֵצֵא אֶת כָּלָם', לכן משתדל אני לאחוז החבל משני קצותיו, ועיקר לימודנו זה ההלכה למעשה לדעת את אשר יעשון ביום יום ומסירת שיעורים לזיכוי הרבים, ומאידך לא מרפה אני גם מלימוד וכתובת אגדות ומדרישי חז"ל ומסירת דרשות, ולכן טורח אני להוציא ספרים לאור העולם גם שו"ת בהלכות אקטואליות למעשה וגם בספרי אגדה ודרשות על התורה ועל המועדים וכיו"ב.

ולחיבת הקודש אצרף לך מה שכתב מרן החיד"א בברכי יוסף (או"ח סי' א אות ט) הנה בדורות שלפנינו תיקנו רבני הדורות סדרי לימודים שונים בתחנונים ומעמדות, וכוונתם לזכות את הרבים המון העם, אשר בלאו הכי הם בטלים מתלמוד תורה, וע"י סדרי לימודים אלו מתעוררים ללמוד תורה.

אולם לא נאמרו שיעורים הללו לתלמידי חכמים, אשר להם יד ושם טוב לעמוד על עיקרי הדינים בגופי תורה להבין ולהורות. וכו'.

ומכל מקום ראוי לכל תלמיד חכם שיקבע עת מפעם לפעם ללמוד בספרי מוסר המיוסדים על מאמרי חז"ל, כי כל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו (סוכה נב ע"א), ואידי דטריד בגופי הלכות ומחדש בטובו חידושי תורה, קרוב שיגבה ליבו. וקובלני, כי מה שאמרו בקידושין (ל ע"ב) בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, היינו תוכחות מוסר מדברי חז"ל קמאי ובתראי. ע"כ.

וע"ע בספרו דבש לפי (מערכת ת אות מא) שתלמיד חכם שלומד מוסר ימצא תועלת והתעוררות הנפש. ולכן יש לצרף לימוד מוסר הבנוי ע"פ מאמרי חז"ל לעיקר תורתו בגופי הלכות. וכמו שכתוב (במשלי פ"ד פ"ג) 'הַחֲזִיק בַּמוֹסֵר אֶל תִּרְרָף'.

וכן אמרו באבות דרבי נתן (פ"כט) כל מי שיש בידו הלכות ואין בידו מדרש לא טעם טעם יראת חטא וכו'.

ומכאן תוכחת מגולה לכמה מתלמידי החכמים שבדור שאינם רוצים ללמוד אלא גמרא ופוסקים ובזוים בלבם לתלמידי חכמים שלומדים גם תנ"ך ומשניות וספרי מוסר, ולא ידעו

ולא יבינו כי אף על פי שלימוד הגמרא ופוסקים יקר מאוד, שמיום שחרב בית המקדש אין להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה (ברכות ח ע"א), מ"מ זהו ללמוד תורה לשמה בענווה טהורה ונזהר בדקדוקי מצוות כמו הראשונים שהיו קדושים מאוד, מה שאין כן בדור הזה שגברה הסטרא אחרא בעקבתא דמשיחא, והיצר הרע רודף אחר תלמידי החכמים שאינם רוצים ללמוד מוסר, שעל הרוב הם מתגאים בלימודם ומזלזלים בגדולי דורם ופוגמים בברית הלשון, ולכן אין תורתם רצויה כי אינה תורה לשמה. (א.ה. ועל כגון דא עיין במה שכתבתי בשו"ת ברכת עובדיה ח"ב סי' לה).

אולם בספרו מדבר קדמות (מערכת י אות יב) כתב בשם הרב החסיד מהר"ם די לונזאנו, שלפי גודל התמדת החכם בתורה, כך תגדל נפשו ויראתו, ואינו צריך ללמוד בספרי מוסר. ואם ימעט משקידתו ויתרשל בלימוד התורה, לא יועילו לו ספרי מוסר כלל. ע"כ. כל זה נלקח ממה שכתב מרן הרב עובדיה בספרו הליכות עולם (ח"ח עמ' שלו).

וכעין מה שכתב המשנ"ב (בהקדמתו לחלק ג' - הלכות שבת), איתא במדרש משלי (בובר, פ"א פ"ב) על הפסוק 'לְדַעַת חֻקָּהּ וּמִצְוָתָהּ', אם חוכמה, למה מוסר? ואם מוסר, למה חוכמה? אלא, אם יש באדם חוכמה, הרי הוא למד מוסר, ואם אין באדם חוכמה, אין יכול ללמוד מוסר. והכוונה - דאם הוא טועה בעיקר העניין שחושב שאין זה בכלל איסור, מה יועיל לו המוסר בזה?!

עכ"פ כתב מרן הרב עובדיה (שם) בזה"ל: נראה לי שהעיקר שיש ללמוד מעט מוסר מידי פעם בפעם, אלא שלא יבזבז כל זמנו בספרי מוסר, כשיש בידו ללמוד בגופי תורה להבין ולהורות ולזכות את הרבים בהלכה ובאגדה. ישמע חכם ויוסף לקח. עכ"ל. וע"ע שם במעשה שמספר על עצמו. וע"ע בעניין חשיבות לימוד מוסר במש"כ מרן הראש"ל רבנו יצחק יוסף שליט"א בספרו החשוב אגרות השקפה ומוסר (מכתב א עמ' טז. ובמכתב ב עמ' יח. ובמכתב כד עמ' פה. ובמכתב סז עמ' קצו). ובעין יצחק (ח"א עמ' עג). ועוד.

ולחיבת הקודש אצרך לך בזאת את לשון קודשו של מרן הרב עובדיה יוסף בהקדמת ספרו החשוב טהרת הבית (ח"ב בזה"ל: אזכרה ימים מקדם עם לבבי אשיחה ועלה במחשבה לפני למעט בהופעותי ברבים כדי להתמסר יותר בעריכת כל חיבורי אשר עימי בכתובים, כי מתי אעשה גם אנוכי לביתי ואם אין אני לי מי לי, ורעיוני על משכבי סליקו.

והנה בחלומי בלילה ההוא ראיתי את הגאון רבי יוסף חיים זצ"ל מבבל, (מחבר שו"ת רב פעלים וכן איש חסיד), אשר בא לבקר בביתי ופניו מאירות כזוהר החמה, נכנס לחדר הספרייה והתיישב ליד השולחן. ראה לפניו אחד מחיבורי, כמדומני שו"ת יביע אומר, והתחיל לעיין בו אחת הנה ואחת הנה, וכשסיים אמר: טוב מאוד.

ושאל אותי האם אני ממשיך להופיע ולדרוש ברבים דברי תורה ומוסר, כאשר הייתה באומנה איתי? עניתי ואמרתי, כי עדיין אני ממשיך גם בימים אלה להופיע ברבים בשיעורי תורה ובדרשות כאשר חנני ה', ובדרך כלל אני מופיע ביחד עם עמיתי, הרב הגדול רבי יהודה צדקה [זצ"ל], (שהוא קרובו ושאר בשרו של הגרי"ח).

אך התאוננתי לפניו שדבר זה מפריע לי בהמשך הכנת עריכת חיבורי להוציאם לאור, שמוני נוטרה את הכרמים כרמי שלי לא נטרתי. ענה דודי ואמר לי בסבר פנים יפות: "טוב אשר תאחוז בזה, וגם מזה אל תנח ידיך, כי יש נחת רוח מאד לפני השי"ת בזיכוי הרבים כששומעים דברי תורה ומוסר וחוזרים בתשובה. וכל אחד שחוזר בתשובה הוא עולם מלא". ואיקץ והנה חלום!

והנה אמת נכון הדבר, כי כיוצא בזה אמר לו המלאך המגיד למרן הבית יוסף (עיין מגיד משימים פר' שמות דף מז ע"ב): ואל תצטער על שאתה מטפל בענייני הציבור ועל ידי כך אתה מתבטל מעסק התורה, כי אחוז בזה וגם מזה אל תנח ידך כי שניהם כאחד טובים, ועל ידי הכל זוכה לחלוקא דרבנן למהווי לי כתונת פסים וכו', כי עסק התורה לחוד וצרכי ציבור לחוד וכן

ומעתה אחרי שהודיע אלוהים את כל זאת^מ, רואה אני בהוצאת החיבור הנחמד הזה לאור העולם כדבר הכרחי ביותר, שהרי כבר שמעתי באומרים לי כמה וכמה פעמים מאברכים שרוצים וצריכים לדבר בפני ציבור או בפני המשפחה וכיוצא בזה, שבס"ד יש כל כך הרבה ספרים מיוחדים ונפלאים על התורה, אך חסרים הספרים שמכינים לדרשן דרשה קלה וקלילה בין להכינה ובין למוסרה שהציבור יקבל ויתחזק מהדברים בשפה רפה פשוטה בגובה עיניהם, בפרט דרשות עם משלים ומליצות וסיפורי מעשיות, וממילא מתרשלים ונופלים.

ולכן אזרתי עוז ולקחתי על כתפיי את העול הרב הזה לקבץ כעמיר גורנה^מ סיפורים משלים ומעשיות בשביל לעזור ולסייע לכל בר בי רב. והלוואי ויהיה זה שכרי ושווה לי כל המאמץ והטרחה בהוצאת החיבורים שלי לאור העולם, שאף אם אחד מיני אלף אלפי מעם ישראל יתחזק מהדברים שכתבתי ויתקרב לאבינו שבשמיים, דיינו שהגענו לעולם הזה אך רק בשביל זה.

ולא אכחד שלא זכיתי לע"ע למסור דרשות על כל סדר פרשיות התורה, מכיוון שבזמני החגים התמקדתי יותר בנושא של החגים ובענייני פרקי אבות בין פסח לעצרת וכדומה, וממילא היו חסרים לי כעשרים דרשות על פרשיות התורה, ומכיוון שהם היו קצת מפוזרים זעיר כאן וזעיר שם, הסכמתי לומר בליבי: 'מה בכך אם אוציא לאור את החיבור הזה עם כמה חורים של פרשות חסרות כאן ושם, שהרי ראינו כמה גדולים שהוציאו ספרים על חמישה חומשי תורה ודילגו על פרשה כאן ופרשה שם כנודע, וממילא לא חששתי שגם חיבור זה יהיה למחצה לשליש ולרביע^מ, כי מה אני ומה חיי לעומת עפר רגליהם'.

וכאן המקום להזכיר לשבח את אשתי רעייתי היקרה, מרת מרים ברכה תחי'. כששוחחתי איתה על שאני עומד בס"ד להוציא לאור העולם את הספר הנוכחי

תפילה לחוד, ומכולהו אתעבידו הנהו לבושין דיקר לאתלבשא בהו בר נש כד נפיק מהאי עלמא, לכן עסוק בכולהו. ע"כ. וראה עוד במדרש שמואל (פ"ב דאבות מ"ב) בשם המהר"ם אלשקר. ע"ש. עכתד"ק של מרן זצוק"ל.

מד. כנזכר לשון זה בבראשית (פ"א פ"ל).

מה. כזכר לשון זה במיכה (פ"ד פ"ב).

מו. כנזכר לשון זה במשנה בפאה (פ"ה מ"ה). ובבא קמא (צה ע"ב). ועוד.

עם כמה וכמה חורים בין פרשות לפרשות, היא גערה בי באומרה: "אם אתה מוציא חיבור לעולם, אתה חייב להוציא אותו מושלם, ואם הוא לא מושלם, עדיף שלא תוציא בכלל!"

וכששטחתי את טענותיי בפניה שיש הרבה ספרים חשובים עם פרשות חסרות, וגם הראתי לה כמה וכמה ספרים כעין אלו, היא אמרה לי בזה"ל: "אתה לא כמו כולם!" ולכן עודדה ודחפה אותי להשקיע להשלים את כל הפרשות החסרות אשר מחזה שדי יחזה^{מז}, ישלם ה' פועלה על משימתה שהצליחה בס"ד, ומעתה כל מה ששלי ושלכם שלה הוא.

עכ"פ דברים אלו חלחלו לליבי ומיד עשיתי חשבון נפש והגעתי למסקנה שצדקו דבריה ממני^{מח}, ולכן החלטתי שלא אוציא את החיבור הזה לאור העולם כל עוד ולא תושלם המלאכה, שכבר כתב רש"י^{מט} שאין נקראת המצווה אלא על שם גומרה.

וכמו שאמרו במדרש רבה^י ר"י בר סימון ורבי חנין בשם ר' יוחנן, כל מי שהוא מתחיל במצווה ואינו גומרה קובר את אשתו ואת בניו. ממי אתה למד? מיהודה. 'ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע' וגו'^{נא}, היה לו להוליכו על כתפו אצל אביו. מה גרם לו, קבר אשתו ובניו.

רבי הונא בשם ר"א בנו של ריה"ג, כל מי שמתחיל במצווה ואינו גומרה ואחר בא וגומרה, היא נקראת על שמו של שני, הה"ד^{נב} 'וְאֵת עֲצֻמֹת יוֹסֵף אֲשֶׁר הָעֵלּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל', והלא משה העלם, שנאמר^{נג} 'וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצֻמֹת יוֹסֵף עִמּוֹ?' אלא לפי שנגזר עליו שלא ייכנס לארץ ואלו נטפלו בהם, לפיכך נקראת על שמם.

מז. כנזכר לשון זה בבמדבר (פ"כד פ"ד).

מח. כנזכר לשון זה בבראשית (פ"לח פ"כו).

מט. דברים (פ"ח פ"א).

נ. פר' וישב (פרשה פה פסקא ג), וכן בדברים רבה (פרשה ח פסקא ד), וע"ע ברש"י (שם). וע"ע במדרש תנחומא פר' עקב (פרק ח סימן ו).

נא. בראשית (פ"לז פ"כו).

נב. יהושע (פ"כד פ"לב).

נג. שמות (פ"יג פ"ט).

ולכן אזרתי עוז ופיניתי מזמני בזמן שאינו זמן וחיפשתי וחתרתי באמתחות הספרים שהזדמנו לידי כדי למלא את כל החורים החסרים כדי שירוצו בו עיני הקורא.

ובס"ד בסימנא טבא לאחר מאמץ רב השלמתי את כל החסר, על אף שהמלאכה לא הייתה קלה בפרט שהייתי בתקופת מעבר דירה מהעיר חולון⁷⁷ לרמת גבעת זאב, שבזמן הזה כבר כל הספרים שלי היו ארוזים בקרטונים, וממילא רבתה עליי המלאכה שכשם שאין אומן ללא כלים, כך אי אפשר להכין דרשה ללא ספרים⁷⁸. וחץ מזה באותה תקופה נולדה בתי היקרה אפרת תחי', והתרוצצנו מקופת חולים לבית חולים, ועם כל זה תהילות לאל יתברך על אשר זיכני למצוא דווקא בזמנים מאתגרים אלו חידושים וחידושים כל כך יפים ומתוקים כאן ושם שהיו ראויים להצטרף לשולחנם של מלכים ולהשלים את הפרשיות החסרים, ומחמת כן בניתי הרבה מהדרשות ע"פ איזה חידושים מספרי המתיקות שבפרשה, עד שבס"ד תמה ונשלמה המלאכה ביום שלישי שהוכפל בו פעמים כי טוב - ב' בשבט תשפ"ג שבח לאל בורא עולם. ויהי נועם ה' אלוהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו⁷⁹.

וידוע מה שמספרים על הגאון החפץ חיים זצ"ל, שנכנס פעם לבית מדרשו ואמר לפני התלמידים: "הקיסר נפוליאון שהיה מצביא גדול הופיע בפני מסדר של חייליו, הצבא של מדינת צרפת, ואמר: 'כל חייל מכם חייב לשאוף לעלות בדרגה גבוהה עד גנרל, מי שלא שואף לזה איננו גם חייל ואני מפטר אותו מהצבא'⁸⁰."

77. שחשקה נפשי לחזור לשם ולזכות את הרבים הצמאים לדברי אלוהים חיים. ובעז"ה עוד חזון למועד.

78. נמצא לשון כעין זה בספר הנפלא שו"ת יחזקאל דעת (ח"ז סי' קכג עמ' רט).

79. תהילים (פ"צ פ"ז). וכתב הטור (אורח חיים סי' רצה), שהוא מזמור של ברכה שבירך משה לישראל בשעה שסיימו מלאכת המשכן.

80. ויש גרסאות שאמר: מי שאינו שואף להיות גנרל אינו גם חייל ושילך לכל הרוחות.

אף אני אומר לפניכם, כי כל אחד מכם חייב לשאוף להיות גדול הדור ע"י שקידה רבה והתמדה בתורה, ואם לא יהיה ממש גדול הדור יהיה קרוב לכך, ומי שאינו שואף לזה, אין מקומו כאן...^{נח}

דבר זה צריך להוביל אותנו בכל מהלך שעושים בחיים, שתמיד צריך לשאוף לעשות את המושלם ביותר, ואם אחר כך ייווצר מצב שהדבר לא יהיה מושלם, מבחינת הקב"ה אתה מושלם, שהרי לא מסתכלים על התוצאה אלא על העמל^{נט}.

וראוי להוסיף כאן לשבח מה ששמעתי מהרב מאיר ויזמן שליט"א,^ס כשאדם מכין קפה, הוא מחמם את הקומקום עד שמגיע לרתיחה של 100 מעלות. אומנם קשה לאדם לשתות את הקפה כשהוא רותח כשהיד סולדת בו^{סא}, וממילא מחכה האדם עד שהקפה יצטנן קצת ויגיע ל-80 או אפילו ל-70 מעלות שאז שייך לשתותו.

וכאן הבן שואל: אם האדם שותה את הקפה רק כשמגיע ל-80 או ל-70 מעלות, אם כן, למה מתחילה מחמם את הקומקום עד שיגיע לרתיחה של 100 מעלות? שיחמם מתחילה כ-70 מעלות ומיד ישתה?

והשיב נפלא שחייב בהתחלה לתת את המושלם ביותר בכל הכוח כדי שיגיע ל-100 מעלות מקסימום, ומה שיורד אחר כך זה טוב, אבל בשביל להגיע לטוב הזה חייבים השקעה מושלמת, וכדי שהקפה יהיה טוב חייב את הרתיחה החזקה ביותר כידוע לכל בר דעת.

נח. מחזון עובדיה ארבע תעניות (בדברי הספד על הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל, עמ' תפט). וע"ע לקמן בפר' בשלח.

נט. כעין מה הנזכר בהקדמת חיבורנו שו"ת ברכת עובדיה (ח"א).

ס. (ר"מ בשיבת ברכת אפרים הגולה).

סא. כהגדרתו של הגאון הרי"ח הטוב בספרו בן איש חי (שנה שניה פר' בא אות ה), שכל שהחמין ראוי לאכילה ושתייה, שאין האדם נמנע מהם מכוח ריבוי חמימותם, הרי זה לא חשיב יד סולדת בו, ואם נמנע מלאוכלו או לשתותו מרוב חומו, הרי זה נחשב בכלל יד סולדת בו. ע"כ. וע"ע בהליכות עולם (ח"ד עמ' מב). ובחזון עובדיה שבת (ח"ד עמ' שע). וע"ע בשו"ת יבי"א (ח"ג סי' כד).

וסיפר ר' שלמה לווינשטיין שליט"א^{סב} ששאלו אותו נערים מדוע הם חייבים ללמוד בדווקא בישיבה, הלא ניתן לקיים לימודים תיכוניים במסגרת דתית ולקבוע עיתים לתורה מדי יום ביומו?^{סג}

והשיב להם כך: "יש לכם טלפון סלולארי?" "כן", השיבו. שאל אותם: "כמה זמן אתם מטעינים אותו מדי יום?", אמרו לו: "חצי שעה או שלושת-רבעי שעה". ושאל אותם שוב: "כמה זמן הטענתם את הטלפון שלכם בפעם הראשונה שקניתם אותו?" ענו: "במשך 24 שעות". ומיד שאל אותם: "וכי לא מספיק בתחילה להטעין חצי שעה או שלושת-רבעי שעה?" ענו לו: "בהתחלה צריך שיהיה טעינה מושלמת וטובה, ואם לא יטעינו את הטלפון טעינה של 100 אחוז בתחילת שימוש, מיד המכשיר יתקלקל..."^{סד}

וכן הוא הדבר בלימוד התורה ובכל מצב בחיים. אם נשים לב שבתחילת הזמן בכולל או בישיבה כולם מתחילים בשיא ההתלהבות אבל אחר כך קצת נכבים, והכיבוי הזה הוא טוב. זה אומר שהירידה שלך היא לצורך עלייה, ולא יסתכל האדם על הירידה אלא על העלייה הטובה והדחיפה שתרים אותו.

וכעין מה שאמרו חז"ל בגמ' במסכת שבת^{סה} לגבי הדלקת נרות חנוכה [ונרות שבת^{סז}] שההדלקה עושה מצווה, ואם כבתה אין זקוק לה - דהיינו שלא צריך

סב. בספרו המיוחד ומתוק האור פר' שלח לך (עמ' תצב).

סג. ועיין בשו"ת יחווה דעת (ח"ג סי' עה, וח"ה סי' נו ד"ה ואמנם, וח"ז סי' קנב).

סד. שפת"י ודפח"ח.

סה. (כג ע"א).

סו. עיין מש"כ המשנ"ב (בדיון מקום הדלקת נר שבת - סי' רסג ס"ק מח) בזה"ל: אסור להדליק במקום שאין משתמשין בו ולהניח הנר במקום שמשתמשין בו, משום דקי"ל הדלקה עושה מצווה, וכיוון שהדליק במקום שאין משתמשין בו שאינו מקום חיובא, לא מהני הדלקתו כלום אף שמניח אח"כ במקום חיובא, וצריך לכבות ולחזור ולהדליק. אבל אם הדליק בבית במקום שמשתמשין בו, מותר לטלטלם אח"כ ולהניח במקום אחר, דכל הבית הווי מקומם. והלבוש מחמיר אף בזה, ובמקום הצורך יש להקל. כתב החיי אדם הנשים שמדליקין בסוכה בחג, ומטלטלין לתוך הבית לא יפה הן עושות.

וע"ע בילקו"י (מהדורת תשע"א סי' רסג ס"ד), שהעלה מה שצריך לחזור ולהדליק הנר שכבה מיד אחר ההדלקה שעדיין לא שקעה החמה, פשוט, דהא אין ההדלקה גמר המצווה אלא גם הנאה לאורה, והוא משום שלום בית. ואף דנר חנוכה נמי עיקרו לפרסם הנס, אפ"ה אמרו שאם כבתה אין זקוק לה, שאני הכא שעיקר התקנה הייתה לשלום בית, ואם ישב בחושך בטלה עיקר התקנה. משא"כ בנר חנוכה מקיים פרסום הנס בעצם ההדלקה, ולא בטלה

לבדוק ולחשוש מה תהיה התוצאה, עצם זה שאתה מבין שהשקעת את כוחותיך בתחילה ועשית את כל מה שאתה יכול, בעיני הקב"ה אתה מושלם כמשה רבנו וכמרן הרב עובדיה.

דבר זה למדים מבתיה בת פרעה. דכתיב^{טו} 'וַתֵּרֶד בַּת פְּרָעָה לָרֶחֶץ עַל הַיָּאֹר וַנַּעֲרֹתֶיהָ הִלְכֹת עַל יַד הַיָּאֹר, וַתֵּרָא אֶת הַתְּבָה בַּתּוֹךְ הַסּוּף וַתִּשְׁלַח אֶת אֶמְתָּהּ וַתִּקְחָהּ, הַשְׁתַּרְבֵּה יְדָה 60 אִמָּה^{טז}... והשאלה היא מה היה במחשבתה בכלל להושיט את היד ולהביא את התיבה, והרי אין ספק שהיא לא תצליח להגיע לתיבה שהייתה במרחק של 60 אמה?

אלא הביאור הוא שבתיה בת פרעה הושיטה את ידה כיוון שהייתה לה יראת שמיים, והיא ידעה שיהיה לה נס ע"י שתושיט את היד ותוכל להגיע לתיבה. מבחינתה היא עשתה את כל מה שהיא יכולה לעשות, וממילא הקב"ה השלים את מעשיה^{טז}.

וזהו מה שאומר הקב"ה^ז: "פתחו לי פתח כחודו של מחט, ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם"^{עא}.

עיקר התקנה. וכו'. ואף דקי"ל דההדלקה עושה מצווה גם בנר שבת, דהא מברכים בלשון להדליק נר של שבת, מ"מ יש מצווה גם שהנר יהיה דלוק בשעה סעודת שבת. עע"ש. **סז.** שמות (פ"ב פ"ה).

סח. כנזכר ברבנו בחיי (שמות פ"ב פ"ה). ויש בזה רמז במה שאמרה בת פרעה: 'כִּי כֵן הָיִינוּ מְנִיטֵהוּ, האותיות נ' ושתי אותיות ה' מיותרות, ויכל הכתוב לומר: 'כִּי מִפְּנֵי מְנִיטוֹ. ופעמים ה' ועוד נ' עולה ביחד 60.

סט. כעין זה הוזכר בספרי המתיקות שבפרשה (פר' שמות עמ' 158). **ע.** כנזכר במדרש שיר השירים רבה (פרשה ה אות ב). בזה"ל: רבי יסא אמר: אמר הקב"ה לישראל - "בניי! פתחו לי פתח אחד של תשובה כחודה של מחט, ואני פותח לכם פתחים שיהיו עגלות וקרניות נכנסות בו".

עא. חיזוק זה צריך ללוות אותנו בתקופת רישום הילדים לתלמודי תורה והעברתם מבית ספר חילוני המלמדים שם רק אפיקורסות ומבזים את התורה ואת החכמים ואת ההורים והמורים. צריך להשפיע על ההורים ועל המקורבים ולהעבירם לתלמוד תורה - שייקנו להם שם ערכיים יהודיים אמיתיים וערכים לתורה ולחכמים להורים ולמורים, ויאמרו עליו הבריות: "אשרי אביו שלימדו תורה, אשרי רבו שלימדו תורה. אוי להם לבריות שלא לימדו תורה. פלוני שלימדו תורה ראו כמה נאים דרכיו, כמה מתוקנים מעשיו, עליו הכתוב אומר: (ישעיהו פ"ט פ"ג) 'וַיֹּאמֶר לִי עֲבָדִי אֶתָּה, יִשְׂרָאֵל אֲנִי בְּךָ אֶתְפָּאֵר' (יומא פו ע"א)". וזהו החיזוק שלומדים מבתיה

וכך על האדם לחזק את עצמו בפרט כשמגיע יצרו להפיל אותו שהוא כבר לא שווה כלום וכל מה שמשקיע בתורה ובמצוות, הכל הולך לתוהו שלא ישגיח בו, שהרי אם עשה את כל מה שהיה ביכולתו לעשות, דע לך שלא עליך המלאכה לגמור^{עב}, וסוף הכבוד לבוא^{עג}.

וכבר העיד בנו רבנו ישראל מאיר הכהן הגדול בהקדמתו לשמירת הלשון: ע"פ מש"כ חז"ל באבות דרבי נתן^{עד} כדי שעל ידי זה יוכל כל אדם להשיב את יצרו מה שיטען עליו בענין זה, וזה לשונו: הוא היה אומר: אל תרחיק עצמך ממדה שאין לה קצבה, וממלאכה שאין לה גמירא וכו' דינר זהב וכו', ואמרתי דכוונת האבות דר' נתן בשם מדה, הינו לעניננו, דידוע הוא שמפתה היצר להאדם להתרחק ממידת שמירת הלשון ומללמד פרטי הדין הזה, ואומר לך: מה תועלת תגיע לך, אם תלמד ותעמיק בזה הענין, האם תוכל להגיע עד קצבתה ולשמר את פיך בכל ימי חיך? הלוואי ימשך הקיום על יום או יומיים, ואפילו בזה הזמן המעט, האם תשמר בכל העניינים שצריך לשמר? הלא איש מדיני אתה, ויש לך עסקים רבים עם מאות בני אדם. שוב לך שלא תתחיל בזו

בת פרעה שהושיטה את ידה, על אף שידעה שלא תצליח להגיע לתיבה, אבל מבחינתה היא עשתה את כל מה שהיא יכולה, ובזכות זה הצילה לנו את משה רבנו שהנהיג את כל הדורות כולם, וכבר אמרו חז"ל במסכת סנהדרין (פ"ד מ"ה) כל המקיים נפש אחת מישראל, מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא.

לכן כל אחד צריך לראות בעצמו חובה לחזק את העניין הזה עד כמה שידו מגעת לזכות את הרבים, ומי שזוכה להכניס ילד אחד לתלמוד תורה טוב, ההצלה היא לא רק לאותו ילד אלא לכל הדורות והצאצאים שלו, והילדים האלו הם הדור הבא שלנו. וכבר אמרו חז"ל בירושלמי במסכת סנהדרין (נא ע"א) בזה"ל: אם אין גדיים - אין תישים, אם אין תישים - אין צאן, אם אין צאן - אין רועה, אם אין רועה - אין עולם, אם אין עולם כביכול כך היה אחד סבור בדעתו לומר: אם אין קטנים - אין גדולים, אם אין גדולים - אין חכמים, אם אין חכמים - אין נביאים, אם אין נביאים - אין רוח הקודש, אם אין רוח הקודש - אין בתי כנסיות ובתי מדרשות - כביכול אין הקב"ה משרה שכניתו על ישראל. וכן אמרו בויקרא רבה (יא ז) בזה"ל: אם אין קטנים - אין תלמידים, אם אין תלמידים - אין חכמים, אם אין חכמים - אין תורה, אם אין תורה - אין בתי כנסיות ובתי מדרשות, אם אין בתי כנסיות ובתי מדרשות - אין הקדוש ברוך הוא משרה שכניתו בעולם, מה עשה? עמד ונעל בתי כנסיות ובתי מדרשות, הדא דכתיב (ישעיה פ"ח פ"ז): 'צֹר הָעֲצֻדָּה, חֲתוּם תוֹרָה בְּלִפְדֵּי'. רב הונא בשם רבי אלעזר אמר: למה נקרא שמו אחז? שאחז בתי כנסיות ובתי מדרשות... לכן נקוט האי כללא בידך - כל המקיים נפש אחת מישראל, מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא!

עב. אבות (פ"ב מ"טז).

עג. כנזכר בנדרים (סב ע"א).

עד. (פ"כז מ"ג).

המידה כלל, כי היא מדה שאין לה קצבה בזמן ובענין, כי כוללת לכל חלקי העתים והזמנים אשר יתקיים האדם בימי חלדו, וגם כוללת לכל חלקי העניינים אשר בין אדם לחברו. ולזה בא התנא ר' יוחנן בן דהבאי והורה לנו בדבריו הקצרים שבאמת לא כן הדבר, שלא ירחיק את עצמו ממדה שאין לה קצבה וכו'.

ונבאר דברינו היטב בעזרת ה' יתברך, לענין טענת היצר שלא ימשך הדבר יותר מיום או יומיים. ישיב לו: לו יהי כדברך, וכי בשביל זה צריך להתרפות מזה? הלא ידוע הוא, כי כאשר ילך, יהיה מי שיהיה, אפילו עשיר גדול וכל שכן עני, על שפת הים, ויראה שפלט הים אבנים טובות ומרגליות, האם יתיר לנפשו מלהתרפות מללקטן מסבת דבר שלא ימשך זמן לקיטתן רק על איזה שעות ולכל היותר יום אחד? דזה אין שייך רק בדבר פחות ונבזה, לא כן באבנים טובות ומרגליות היקרים מאד בשווין, אשר כל רגע ורגע אשר ילקטם ויתפשם תחת ידו, שווה יותר ממאה ימים אשר ילקט דברים פחותים.

כן הדבר ממש בעניננו, דהלא ידוע מה שהביא הגר"א ע"ה בשם המדרש ע"י, שעל כל רגע ורגע שאדם חוסם פיו, זוכה לאור הגנוז שאין כל מלאך ובריה יכול לשער. ראה שלא נזכר במדרש חדש או שבוע או יום או שעה, רק רגע. וזוהי בעצם כוננת הכתוב ע"י 'אם תִּבְקֶשׁנָה כִּכְסָף וגו'', שצריך האדם להתנהג בבקשת התכלית הנצחית, כמו שהוא מתנהג בבקשת הכסף וחיפוש המטמוניות.

עה. באגרת הגר"א (ד"ה ובבקשה לכולכם).

עו. א.ה. בכל הספרים שחיפשתי ראיתי שציטטו את לשון קודשו של הגר"א באיגרת ע"פ המדרש, אך אף אחד לא ציטט מה המקור למדרש זה, וכמה שחיפשתי לא זכיתי למצוא לו מקור, לע"ע. ואשמח מאוד במי שימצא לי את מקורו של המדרש. וראיתי בספר אשר בנחל (ח"פא מכתב יד תשכח עמ' לח) שכתב בזה"ל: מובא בדברי רבנו איש האלוקים הגר"א זי"ע, שאמר שיש מדרש. עי"ש.

ועיין בקונטרס אור מרדכי (קובץ תורני ניסן - אייר תשפ"א, בהספדים על ר' משולם שינקר זצ"ל, עמ' 14) שהייתה תקופה שחרה לו לראות בחורים צעירים מדברים בדברי חולין בבית המדרש. לכן הגה רעיון ושילם על כך מכספו להדפיס שלט גדול לישיבה שכתוב עליו דברי הגר"א באיגרתו, וכל רגע ורגע שאדם חוסם פיו זוכה בשבילו לאור הגנוז שאין מלאך ובריה יכולים לשער. והוא הבין שאם אדם יתבונן בדבר, ודאי שבמשך הזמן הוא יתעורר.

עז. משלי (פ"ב פ"ד).

וזהו מה שאמר התנא: לא תרחיק עצמך ממדה שאין לה קצבה, כלומר שיחשבנה האדם בנפשו לזכות ולמציאה כל מה שימצא ממנה.

ושמעתי בשם גאון אחד, ששאל אדם אותו: אם לא כיוון ברוב התפלה והוא עומד בסוף התפלה, באיזה אופן יעורר את נפשו להתחיל לכוון?

והשיבו, משל למה הדבר דומה? לתינוקת אחת, שעמדה על השוק בסל גדול של ירקות למכר, ופגע בה אדם אחד והתחיל לחטף מהסל, ונבהלה ולא ידעה שום עצה איך לעשות.

פקח אחד עמד למרחוק, ואמר לה: מה תעמדי, על מה תמתיני? עד שייחטף כלו? הנה הוא חוטף גם את חטפי, וכל מה שיעלה בידך יהיה שלך.

כן הדבר ממש בענין התפלה, הנה היצר מתגבר על האדם ומפיל עליו עצלות ומחשבות זרות, עד שעל ידי זה לא כיון בכמה וכמה ברכות מהתפלה, גם אתה חטף וזרז את עצמך בכל כחך לכוון בברכות, אשר עדין הם לפניך^{ע"ה}.

והוא זה שאמרנו: שלא ישגיח ביצר הרע שבא להפילו, שהרי אם מבחינתך עשית ככל מה שביכולתך לא עליך המלאכה לגומרה, וסוף הכבוד לבוא.

ויהי"ר שנזכה לנצל את הכוחות ואת הכלים שניתנו לנו לקיום המצוות ולימוד התורה ולזכות ללמוד וללמד, לשמור ולעשות את כל דברי תלמוד תורתך באהבה ולחבר עוד בחיי חיבורים טובים ומועילים לזכות את הרבים. ותן בי כוח ובריאות עוז ותושייה לאורך ימים ושנות חיים לעובדך באמת ובלבב שלם. **אמן.**

וכדי לרמז בחיבור זה את שמי^{ע"ט} קראתי לו בשם **ספר אמרי עובדיה** שעולה בגימטריא 688, וכן **ינון עבדיה** הי"ו בן ר' יצחק עולה בגימטריא 688.

עח. עכת"ד של החפץ חיים בהקדמתו לשמירת הלשון. עע"ש ותרוה נחת.
עט. כנזכר בהקדמת ספר הרוקח בזה"ל: שכל אדם צריך לרשום שמו בספרו, והביא כמה שעשו כך. וע"ע באורך בשם הגדולים (למחן החיד"א, מערכת ספרים, ערך ספר הזכרונות). ובהקדמות הספרים של מרח הרב עובדיה יוסף זצוק"ל.

ועוד עולה אמרי עובדיה בגימטריא 348, וכן המו"ל ינון עבדיה נ"י בגימטריא 348.

תודתי נתונה לאימי היקרה, עטרת ראשי מרת גילה ברכה תחי', אשר טרחה לגדל ולהדריך אותנו על דרך התורה, ותמיד מעודדת אותי לכתוב ולהוציא עוד ספרים לאור לזכות את הרבים, ולא חוסכת מלעזור לי בהוצאת הספרים לאור העולם, ונשאה על גבה את כל העול הגדול של פטירת אבינו היקר מורה דרכנו, הרב יצחק ברכה זצ"ל, המדוכה בייסורים^פ, שנלב"ע בדמי ימיו כארבעים יום לפני יום חופתי, ועם כל זה אמא המיוחדת והמסורה ממשיכה לדאוג לכל המשפחה היקרה ודואגת לכל אחד ואחד. ישלם ה' פועלה ותהי משכורתה שלמה מעם ה' אלוהי ישראל.

וכן מביע אני בזה את הערכתי לכבוד מעלת חמי היקר, ר' יהודה רבני הי"ו, ולרעייתו מרת יפעת רבני תחי', אשר דואגים לנו בתמידות בכל העניינים. ישלם ה' פועלם ותהי משכורתם שלמה מעם ה' אלוהי ישראל.

וכאן המקום להודות לגיסותיי היקרות, ברכה ומלכה רבני, על כל עזרתם התמידית שמוסרים מזמנם עבורנו בכלל, ובפרט עבור בנותינו היקרות. ישלם ה' פועלם ותהי משכורתם שלמה מעם ה' אלוהי ישראל, ויזכו בעז"ה במהירות ובקלות לעמוד תחת החופה עם חתן צדיק תלמיד חכם וירא שמיים, ויבנו בית נאמן בישראל, אמן.

וכאן המקום להודות להאי גברא רבה מזכה הרבים, פה מפיק מרגליות ומחבר הספרים הנפלאים הנותן שלג, גבורי כוח, שמחה לאיש, סגולות רבותינו, אוצר מנהגי קהילות פרס, ה' איש מלחמה ועוד הרבה ספרים מיוחדים שאם אמנה את שמם יכלה הנייר והמה לא יכלו, והכל עושה בצניעות לשם שמיים, ה"ה הרב הגאון רבי ישי מזלומאין שליט"א שבכלל הסכים לי למסור שיעורים ודרשות בקביעות בקהילתו 'אביר יעקב' בנווה ארזים בחולון, ותמיד היה

פ. ועיין למרן רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל בחזו"ע אבלות (ח"א עמ' תנח) שכתב בזה"ל: "אם היה בעל ייסורים, טוב לכתוב במצבה שהיה מדוכה בייסורים".

מדרבן ומעודד ומחזק אותי על הדברים שנאמרו והיה מאהיב את הדברים על ציבור קהילתו, מה שגרם להם להתעניין יותר בדברים שהייתי משתדל למסור להם כדי לזכותם לתורה וליראת שמיים טהורה.

וה"ר שחפץ ה' בידו יצלה ויזכה להפיץ את תורתו בארץ ובעולם כולו ויפוצו מעיינותיו חוצה ויזכה להמשיך להגדיל תורה והאדירה. ישלם ה' פועלו ותהי משכורתו שלמה מעם ה' אלוהי ישראל, וכל אשר יפנה ישכיל ויצליח, וכל הקמים עליו לרעה - מהרה הפר עצתם וקלקל מחשבתם, אמן.

והנני מביע בזה את תודתי להוצאה לאור 'עימוד לבני הישיבות' אשר טרחו ועמלו ויגעו בעשר אצבעותיהן בעריכה והסידור הנפלא של ספר זה, אשר מחזה שדי יחזה, ובכל הדרך של ספר זה מהעימוד עד ההוצאה לאור. ימלא הקב"ה כל משאלות ליבם לטובה בטוב ובנעימים.

ולסיום תבורך מנשים באוהל רעייתי היקרה, מרת מרים ברכה תחי', שב"ה עוזרת לי ומסייעת לי בכל צעד ושעל בכל, מכל כל, כדי שאוכל לישב ולעסוק בתורה ללא הפרעות, ובפרט מסירה מעליי את טרדות הפרנסה ^{פא}, 'אשה יראת ה' היא תתהלל'. ויה"ר שנזכה לאהבה ואחוה שלום ורעות עד מאה ועשרים שנה בבריאות איתנא ונהורא מעליא, ונזכה לגדל את בנותינו היקרות גילה ואפרת לתורה לחופה למצוות ולמעשים טובים, ובחיק ירא אלוהים יינתנו - ונזכה לדורות ישרים מבורכים, לחנכם על דרך תורתנו הקדושה אכ"י.

וה"ר שכל הקמים על עם ישראל לרעה, ובפרט על לומדי התורה - מהרה הפר עצתם וקלקל מחשבתם, 'עצו עצו ותפר, דברו דבר ולא יקום כי עמנו אלי ^{פב}, הקב"ה יהיה בעזרתנו, ויקום בהם הפסוק ^{פג} 'שפך עליהם זעמך,

פא. ועיין עוד בספרי אמרי עובדיה (עה"ת, ח"ב פר' תזריע) שעוד יצא לאור העולם בקרוב בעז"ה.

פב. ישעיהו (פ"ח פ"ו).

פג. תהלים (פ"ט פ"ה).

וַחֲרוֹן אַפָּי יִשְׁיגֶם, 'תִּרְדֹּף בָּאֵף וְתִשְׁמִידִם מִתַּחַת שָׁמַי ה' פִּד',
תכלם ותכניעם, תשמידם ותַאבְדֶם, שלא ישאר להם לא שורש
ולא ענף פִּה, ושילכו לאבדון, 'וְאַתָּה אֱלֹהִים תֹּרְדֶם לְבָאֵר שַׁחַת
אֲנֹשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יַחֲצוּ יְמֵיהֶם, וְאֲנִי אֶבְטַח בְּךָ פִּי.

פד. איכה (פ"ג פ"טו).

פה. כעין הנזכר בעבודה זרה (ד ע"א).

פו. תהלים (פ"נה פ"כד).

חלק מהדברים נלקחו מלשון קודשו של מרן רבנו הגדול הרב עובדיה יוסף זצוק"ל.
ששבועות בודדות לפני שהלך לעולמו, שימש כסנדק באירוע ברית מילה בביתו, וקילל את
העומדים מאחורי חוק הגיוס החדש. 'קמים לרעה על בני הישיבות שלנו, שלא ישאר להם
לא שורש ולא ענף, שילכו לאבדון, שלא יחצו ימיהם'.

ולחיבת הקודש אצרף את לשון קודשו של מרן הראשון לציון הרב הראשי לכל ישראל רבנו
יצחק יוסף שליט"א (בשיעור הלויין במוצ"ש פר' ויקהל - שקלים תשפ"ד), וז"ל: "הכוללים מחזיקים את
העולם, מה היינו עושים אם לא היה עולם הישיבות ולא היו כוללים? הם מחזיקים את
העולם!"

כשהלכתי לחיל האוויר ולכמה מקומות היו שם קצינים אלופים וסגני אלופים חילוניים לגמרי,
לא פחדתי, ואמרתי את הדברים בצורה ברורה, 'דעו לכם, בלי התורה של האברכים ועולם
הישיבות אתם לא תצליחו, אם יש לכם הצלחה (בס"ד יש הצלחה, אך לא תמיד), הכל
בזכות עולם הישיבות ובזכות עולם התורה', וכששומעים כך, הם שותקים ואף אחד לא העז
לומר בזכות הטייסים והמטוסים והפצצות, כולם מבינים שזו היא האמת, וזוהי השקפת
התורה וההלכה, 'וַיִּגְבֶּה לְבֹב בְּדַרְכֵי ה'.

'שבט לוי פטור מהצבא, לא לוקחים אותם בשום פנים ואופן יהיה מה שיהיה, אם יכריחו
אותנו ללכת לצבא ניסע כולנו לחו"ל, נקנה כרטיסים ונלך לסוכטשוב ולאוגוואר נלך לשם,
אין דבר כזה, התורה מעמידה את המדינה, כל החילונים האלו שלא מבינים את זה, הם
צריכים להבין שלולי התורה הישיבות והכוללים אין שום הצלחה וקיום לצבא, גם כך לא
תמיד הצבא מצליח, כמו שראינו איך הצבא "הצליח" בשמחת תורה בבוקר כמה שעות עד
שהגיעו הצבא המחבלים פשטו ושחטו והרסו הכל, איכן היה הצבא? מה שהצבא מצליח
זה רק בזכות בני התורה, החיילים מצליחים בזכות בני התורה. רבות! כל אחד צריך לומר
את זה בגאווה 'וַיִּגְבֶּה לְבֹב בְּדַרְכֵי ה', "כן, אנחנו עוסקים בתורה והיא שמגינה עלינו".

סיפרתי כמה פעמים שנפגשתי עם נשיא רוסיה פוטין הוא אמר לי פה אל פה: (דרך תורגמן)
"כל התרבויות נשכחו, מי מכיר היום את תרבות רומה, ואת תרבות יון, אף אחד לא מכיר
את זה, לעומת התרבות של ישראל כולם מכירים", וסיפר לי "מהי התרבות של ישראל, ראש
השנה כיפור פסח סוכות", כאילו אני לא יודע, עכ"פ שמעתי אותו. ואז שאל אותי: "הרב
אתה יכול להסביר לי למה כל התרבויות של כולם נשכחו, ואילו התרבות של ישראל
נשארה?" כשבאתי לענות לו, דחה אותי שלא אענה לו, ואמר: "אני אענה לך. התרבות
היהודית נשארה בזכות הרבנים ובזכות התורה שלכם" ... ראו, אפילו פוטין הגוי מבין שהקיום
של עם ישראל אלפי שנים - זה בזכות התורה שלנו. צריך לפרסם זאת ברבים ולא לגמגם
לאף אחד "התורה שלנו היא שמגינה על עם ישראל", והצבא הם שליחים המסייעים
שהולכים ומפציצים.

‘ה’ עֲזָרָנוּ יְהוָה, ה’ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם^{פז}, וְנוֹכַח לְגִאוֹלַת עוֹלָמִים לְמֹשִׁיחַ
צִדְקָנוּ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן.

בברכת התורה

יגון עובדיה ברכה

ט' כסלו תשפ"ד לפ"ק

באחד הבסיסים שביקרתי חזרו טייסים (שאינם דתיים) ורצו אליי וביקשו ממני ברכה, שאלתי אותם "מהיכן אתם חוזרים?" השיבו לי: "הפצצנו בעזה". אמרתי להם: "אתם מפציצים מלמעלה ואנחנו מפציצים מלמטה - על ידי שעוסקים בתורה ומתפללים עליכם, בזכות זה אתם מצליחים..." אם לא הפצצות ילכו לים. כל ההצלחה שלהם בזכות התורה שלנו. 'וַיִּגְבֹּה לְבֹ בְּדַרְכֵי ה', צריך להיות חזקים בדבר הזה ולא להתייחס לכל ההסטה שעושים נגד הציבור החרדי, 'כָּל כְּלִי יוֹצֵר עֲלֵיָהּ לֹא יִצְלַח' (ישעיהו פ"נד פ"ז). עכל"ק של מרן הרב יצחק יוסף שליט"א.

פז. תהלים (פ"כט פ"א).

חומש בראשית

פרשת בראשית

עבד צריך להתבטל לפני המלך ומעלת שמירת השבת והלכותיה

**יֵדַע אֱלֹהִים כִּי בַיּוֹם אֲכַלְכֶּם מִמֶּנּוּ וַנִּפְקְחוּ עֵינֵיכֶם, וְהֵייתֶם כְּאֱלֹהִים יֹדְעֵי
טוֹב וָרָע' (פ"ג פ"ה)**

לפני חטא אדם הראשון לא הייתה בכלל מציאות להשיג את הרע. היה ברור שהרע הוא שקר ודמיון, והאמת היא המציאות המוחלטת.

אדם הראשון ידע שאם הוא יאכל מעץ הדעת, הוא יוכל להשיג ולהגיע למושג של רע.

ועיקר החטא של אדם הראשון - שהיה עליו לשמור שלא לשנות מצויי ה' עם כל החשבונות והתחכומים. עצם המחשבה שאפשר לעשות אחרת ממה שה' ביקש באה מחוסר הבנת ייחודו ומעלתו של הקב"ה, ועבודת האדם היא להתבטל לפני הקב"ה.

ידוע המשל למלך ששלח את אחד מהשרים הנכבדים שלו לשליחות חשובה במדינה אחרת. לפני שהשר הלך, ציווה עליו המלך: "לא משנה מה יאמרו לך, את החולצה שלך אתה לא מוריד!"

כשהגיע השר לאותה מדינה, כיבדו אותו מאוד. הוא נפגש עם המלך של אותה מדינה וחתמו על הסכמים חשובים ביותר. באמצע השיחה לחש המלך לשר: "יש שמועה שפעם כשהיית שייכור, לקחת סכין ודקרת את עצמך בבטן. האם זה נכון?"

"מה פתאום", השיב השר, "זה שקר וכזב".

אמר לו המלך: "משום מה אני קצת מאמין לסיפור הזה, ואני מוכן אפילו להתערב איתך על \$1,000,000 שיש לך צלקת בבטן".

השר חשב לעצמו, הרי זו דרך קלה למלא את קופת המדינה, ואם המלך היה יודע שזה יהיה כך, בוודאי היה מסכים לזה, ובוודאי הוא יכעס עליי אם אני לא אסכים לזה. זה ביזיון למלכות שיש שמועה רעה כזאת על השר החשוב שבמדינתו - שהשתכר ודקר את עצמו.

ולכן החליט השר לפשוט את החולצה שלו והראה לכולם שאין לו שום צלקת, ובכך הוא הרים את קרנו של המלך שלו.

המלך של אותה מדינה התנצל בפני השר ונתן לו צ'ק על סך \$1,000,000.

השר חזר מאושר למדינתו ונפגש עם המלך. ניגש אליו בשמחה והכריז: "הרווחתי \$1,000,000 לטובת קופת המדינה".

המלך הראה לשר פנים זועפות ואמר: "טיפש שכמותך, אני התערבתי עם המלך מהמדינה השנייה על עשרה מיליארד דולר שאתה לא תוריד את החולצה, ועכשיו בגללך הפסדתי בהתערבות..."

הנמשל הוא שעבד צריך לעשות בדיוק מה שהמלך אומר לו בלא לנסות להתחכם. העבד צריך להתבטל בביטול גמור בפני המלך.

החטא של אדם הראשון היה שניסה להתחכם במקום להתבטל למלך מלכי המלכים. היה במעשה זה חיסרון בהמלכת הקב"ה, וממילא נפגמה האמונה בקב"ה^א.

וידוע מה שכתוב במדרש קהלת רבה^ב על הפסוק 'רָאָה אֶת מַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים, כִּי מִי יוֹכַל לְתַקֵּן אֶת אֲשֶׁר עָוְתוּ'. בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את אדם

א. מספר באר יעקב (מעשה אבות עמ' 141)

ב. (פ"ז פ"ג).

הראשון, נטלו והחזירו על כל אילני גן עדן ואמר לו: 'ראה מעשיי כמה נאים ומשובחין הן, וכל מה שבראתי בשבילך בראתי. תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי, שאם קלקלת אין מי שיתקן אחריך, ולא עוד שאתה גורם מיתה לאותו צדיק'. ע"כ.

ועוד יותר שעל ידי חטא עץ הדעת כל ימי השבוע נפגמו ונתקלקלו, חוץ מיום השבת.

ומביא המגיד מדובנא משל למה הדבר דומה לעשיר אחד שקנה בדים יקרים כדי לתפור בהם חליפה יוקרתית בשביל בר המצוה של בנו יקירו. הוא מסר את הבדים לחייט המומחה ביותר כדי שיתפור לו סט של מכנסיים וחליפה.

יום לפני בר המצוה, העשיר ובנו לקחו מהחייט את הסט של החליפה והמכנסיים שהיו מוכנים בשביל למדוד אותם.

הילד הלך כמה צעדים מהמתפרה כדי להתרגל לחליפה, אך לפתע עברה מכונית ולכלכה אותו בכל השמן של הכביש. כל החליפה והמכנסיים החדשות התלכלכו ואי אפשר היה לתקן את זה.

החייט תפר לו גם ווסט שהיא חליפה פנימית והשאיר אותה אצלו במתפרה, ולכן היא לא התקלקלה.

הנמשל הוא שאדם הראשון חטא בעץ הדעת ביום שישי, וממילא כל הימים שהיו לפניו נפגעו ונתקלקלו, אולם השבת שעדיין לא נבראה בעולם נשארה טהורה, ולכן בכוחה של השבת לכפר על מעשה העגל שהוא בבחינת חטא עץ הדעת.

ומסופר על הכהן הגדול החפץ חיים שהגיע לעיר אחת ברוסיה ושמע שיש בעיר יהודי בעל בית חרושת שמעסיק פועלים יהודים בשבת. נכנס אליו החפץ

ג. וזהו המשך המדרש: משל משה רבנו למה הדבר דומה? לאישה עוברה שהייתה חבושה בבית האסורים, ילדה שם בן, גדלה שם ומתה שם. לימים עבר המלך על פתח האסורים, כשהמלך עבר התחיל אותו הבן צווח ואומר: "אדוני המלך, כאן נולדתי, כאן גדלתי. באיזה חטא אני נתון כאן איני יודע". אמר לו: "בחטא של אימך". כך במשה, כמו שכתוב (בראשית פ"ג פ"ב): 'הֵן הָאָדָם הָיָה כְּאֶחָד, כְּתִיב (דברים פ"א פ"ד): 'הֵן קָרְבוּ יָמָיו לְמוֹת'. ע"כ.

חיים ודיבר איתו על ליבו שיפסיק את העבודה בשבת וימנע מלגרום חילול שבת לו ולפועליו היהודים.

אמר בעל בית החרושת לחפץ חיים: "אני מרוויח בכל יום 4,000 רובל מההוצאות של בית החרושת. וכי אתה רוצה שאני אפסיד מפני שלא אעבוד בשבת, הרי הרווח של יום השבת הוא יותר משאר הימים?"

אמר לו החפץ חיים: "דע לך שאינך צודק. אין לך ממה לחשוש כלל, כי משמירת השבת לעולם לא מפסידים כלום. אם שבת שמרת - ברכה קיבלת, ולעומת זאת מחילול השבת רק מפסידים".

וכמו ששנינו במשנה בשבת^ד כחס על השמן, כחס על הפתילה חייב. מי שמכבה נר בשבת כדי שיישאר לו שמן או פתילה הוא חייב.

שואל הגאון מווילנא, מדוע המשנה אמרה בלשון 'כחס' על השמן והפתילה, ולא אמרה 'חס' על השמן והפתילה?

אלא ביאר הגר"א שהמשנה מלמדת אותנו 'כחס' - הכוונה שכאילו הוא חס. זה דמיון שהוא חושב שע"י הכיבוי של הנר הוא ירוויח את השמן או את הפתילה, אבל באמת לא יוצא לו מזה שום רווח, אלא הוא רק מפסיד. מדמים זאת כמו שפותח ברז שני בחבית, שהכמות לא תשתנה, אלא תיגמר מהר יותר^ה.

ושאל החפץ חיים את בעל בית החרושת: "הרי כתוב בפסוק^ו 'שִׁשֶּׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָּךְ קָדֹשׁ שַׁבָּת שְׁפָתוֹן לָהּ', כָּל הָעֲשֵׂה בּוֹ מְלָאכָה יוֹמָת'. התורה רוצה לומר לנו שאסור לעבוד בשבת, אולם מדוע היא מנסחת לנו בצורה של 'מותר לעבוד בששת הימים'?"

אלא ביאר החפץ חיים בוודאי התורה התכוונה לומר לאדם, שאחד תלוי בחברו. אם אתה רוצה שתהיה לך מלאכה בששת ימי המעשה, התנאי הוא שלא תעשה כל מלאכה ביום השבת, וביום השביעי שבת וינפש.

ד. (פ"ב ס"ה).

ה. קטע זה מספרי המתיקות שבפרשה (פר' כי תשא עמ' 246).

ו. שמות (פ"ה פ"ב).

אבל אם לא תנפוש ביום השבת ממלאכתך, ממילא גם בששת ימי המעשה לא תעשה כל מלאכה ותפסיד את כל הפרנסה שלך...

כששמע בעל בית החרושת את דברי החפץ חיים, הוא ענה בלגלוג: "וכי הרב חושב שפסוק אחד מהחומש יעצור לי את בית החרושת מלעבוד עשרים וארבע שעות בכל שבוע?!"

לאחר זמן קצר מהשיחה הזאת נכנסו לרוסיה אנשים שכבשו בסערה את כל הערים והמושבות, ובעיקר החרימו את כל בתי החרושת ומקומות העבודה וגם את בית החרושת של אותו אדם יהודי, ובדרך נס הוא הצליח לברוח מעירו בלא כלום ביד, אבל שמח שהצליח להינצל ממוות ודאי.

וכשראה מה עבר עליו, הוא נזכר מיד בדבריו של החפץ חיים - מה קורה למי שעובד בשבת, ומיד שלח מכתב לחפץ חיים והודה לו וכתב במכתב: "עכשיו אני רואה שמה שאמר הרב הוא אמת ויציב. יש בכוחו של פסוק אחד מהחומש לשתק את בית החרושת!"

ממעשה זה רואים אנו, שגם המלאכות של ששת ימי השבוע הן בתנאי - ש'ביום השביעי שבת וינפש'^ז.

וכתב רבנו יעקב בעל הטורים^ח משום עונג שבת מצוה שלא יחשב בעסקיו כלל, וזהו שכתב 'ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך', ואין אדם יכול לעשות כל מלאכתו בשבוע אחד, אלא יראה אדם בכל שבת כאילו מלאכתו עשויה ואין לך עונג גדול מזה.

וכתב ע"ז מרן הבית יוסף בשם הרב רבנו יונה באגרת התשובה^ט, שאסור לאדם שיהא לבו טרוד בעסקיו בשבת, אע"פ שאמרו חכמים^י, הרהור מותר, אם יש לו מתוך ההרהור טרדת לב או נדנוד דאגה אסור, שנאמר^{יא} 'וְעֲשִׂיתָ כָּל מְלָאכָתְךָ'.

ז. מספר סימן לבנים (פרשת ויקהל).

ח. (סי' שו"ס"ח).

ט. (יום ה - כלל א אות ד, עמ' 65).

י. שבת (ק"ג ע"ב).

יא. שמות (פ"כ פ"ח).

ואמרו במכילתא^{יב} שתהא כל מלאכתך בעיניך כאילו היא עשויה שלא תהרהר עליה.

וכן אנו אומרים בתפלה, 'מנוחת שלום השקט ובטח, מנוחה שלימה שאתה רוצה בה'.

ובברכת המזון אנו אומרים, 'שלא תהא צרה ויגון ביום מנוחתנו' עכ"ל.

א.ה. על כעין המעשה של החפץ חיים ראינו בעינינו, שהקב"ה שלח לנו מתנה כשפרצה מגפת הקורונה [משנת תש"פ] איך חיידק קטן שעד עכשיו לא יודעים 'מי הוא זה ואי זה הוא אשר מלאו לבו לעשות כן'^{יג} ואיך הוא נראה בכלל ושיתק את כל העולם כולו, כולל את הכלכלה שקרסה, וסגר את בתי הכנסת ואת כל היכלי הישיבות והכוללים, מה ששום מלחמה בעולם לא עשתה.

כל מטרת הקורונה הייתה כדי לחזק אותנו באמונה, שנדע עד כמה הקב"ה שולט בהכל, ושום דבר לא קשור אלינו, ואנחנו בסה"כ הבובות והקב"ה הוא זה שמזיז את החוטים. וכבר אמרו חז"ל במסכת חולין,^{יד} שאין אדם נוקף אצבעו למטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה^{טו}.

וכן כשפרצה מלחמת חרבות ברזל ביום שמחת תורה תשפ"ד שיתק הקב"ה את כל המערכות של צה"ל כולל הלוויינים והתצפיתנים ואף אחד לא ראה ולא ידע כלום, לבנתיים נכנסו הפושעים הארורים ממחבלי החמאס - דעאש מעזה ופלשו להרבה באזור עוטף עזה וטבחו והרגו אלפי אנשים בדם קר, וחטפו לרצועת עזה מאות ישראלים, וכל זה למה? כדי לעורר אותנו ולהחדיר בנו שאנחנו לא עושים כלום והכל תלוי בהשגחה העליונה של הקב"ה - שברגע אחד יכול לעצום לכל העולם את העיניים וקרה מה שקרה^{טז}.

^{יב}. (יתרו בחדש פ"ז אות ט. ופרק כ פסוק ח). ועיין בביאור אברהם על המכילתא. ולשון המכילתא: וכי אפשר לו לאדם לעשות מלאכתו בששת ימים? אלא שבות כאלו מלאכתך עשויה. דבר אחר: שבות ממחשבת עבודה, ואומר (ישעיה נח) 'אם תשיב משבת רגליך', ואומר (שם) 'אז תתענג על ה'.

^{יג}. מגילת אסתר (פ"ז פ"ה).

^{יד}. (ז ע"ב).

^{טו}. חיזוק עצום ממגפת הקורונה תמצא בספרי המתיקות שבפרשה (פר' וארא עמ' 117).

^{טז}. ועל כגון דא עיין למרן הרב עובדיה בחזון עובדיה (סוף ח"ו עמ' קנח אות כב) שכתב דברים אלו

ובס"ד הרבה זכו שנפתחו עיניהם ממעשים נוראים אלו וחזרו בתשובה שלמה, אשריהם ישראל, כן ירבה וכן יפרוץ, ויה"ר שכולם עוד יזכו שעניהם יפתחו ויחזרו בתשובה שלמה.

ועל כגון דא ידוע המעשה שסיפר רבי ראובן קרלינשטיין זצ"ל: כאשר הייתי באמריקה, שמעתי משמו של רבי מיכל פיינשטיין זצ"ל על אחד מתלמידי ישיבת גובהרדוק בשם ר' קלמן אברהם גולדברג שהלך פעם אחת באחד מרחובות רוסיה. לפתע קוזק - חייל פרש רוסי עצר אותו ואמר לו: "עוד רגע אני יורה בך!"

ר' קלמן אמר לו בשלווה: "אם הקב"ה לא ירצה - אתה לא תירה!"

הקוזק פרץ בצחוק ואמר: מה זה קשור לקב"ה? הרי הרובה נמצא ביד שלי, הוא טעון בכדורים ואני יורה!

ר' קלמן לא גילה כל סימן של התרגשות. ושאל אותו הקוזק: "נו, מה יש לך לומר בשניות האחרונות של חיידך?"

ר' קלמן אמר שוב: "כבר אמרתי לך את מה שיש לי לומר לך! אם הקב"ה לא ירצה - אתה לא תירה!" הקוזק כעס עליו והעמיד את ר' קלמן ליד הקיר וכיוון

ממש בסוף ימיו, וז"ל: ידוע שבזמננו אויבים מקיפים עלינו ומחבלים המרצחים האכזרים מצפים להזדמנות לפרוץ לבתי ישראל להכות אם על בנים כמו שקרה כמה פעמים במושבות הקרובות לכפרים של הערבים, וכשהעיר שרויה בעלטה ונבצר מכוחות הביטחון וצבא ישראל לעמוד על המשמר כראוי, ולהגן על ישראל בפני המחבלים הזוממים לפרוע פרעות בישראל, ופרצה קוראת לגנב, התיקון להחזרת האור במקום נחשב לפיקוח נפש, כי אז יראים המחבלים פן יגלו אותם כוחות הביטחון ויחסלו אותם בטרם שיתפרעו כתוכניתם לרצוח נפשות אביונים נקיים מעם ישראל. עכל"ק של מרן. (פורסם בשם הרב חיים יוסף דוד אברג'ל שליט"א בפרוץ מלחמת חרבות ברזל. אגב מרן הרב עובדיה נפטר בתאריך הלועזי 7/10/13, ומלחמת חרבות ברזל פרצה 7/10/23, בדיוק 10 שנים אחרי פטירתו של מרן, וההלכה הנ"ל שהרב כתב נמצאת באות **כ"ב**, וזהו התאריך העברי של שמחת תורה **כ"ב** תשרי. (ואני הכותב מוסיף בס"ד שהעמוד **קנח** עולה בגימטריא קטנה 14, וכן **כ"ב תשרי** עולה 14 בגימטריא קטנה). ונסיים במה שכתב מרן זצוק"ל בחזו"ע (תרו"ם עמ' ס) לאחר שהביא את השולשלת היהודית בעיר עזה, סיים, והן עתה חזרה חנה לשחרוריתה, ונמסרה העיר עזה בידי אנשי חמס המרצחים שונאי ישראל מבני הישמעאלים. יהי רצון שהקב"ה יעקור אותם משורשם וישמיד ויאבדם במהרה בימינו, וישיב בנים לגבולם. אמן.

לעברו את הרובה וניסה ללחוץ על ההדק, ומשום מה זה הנשק לא עבד לו ולא פלט כדור! הקוזק ניסה לסובב ולהבריג לכאן ולשם ושום דבר לא עזר והנשק לא עבד!

הקוזק זרק את הרובה על הרצפה וצעק על היהודי: "יהודי מלוכלך, תסתלק מכאן מיד!"

כך החדירו בנובהרדוק את האמונה השלמה בבורא העולם, שהכל מאיתו יתברך ואין אדם נוקף אצבעו מלמטה בלי שיכריזו על כך מלמעלה.

כך כל יהודי צריך לחיות באמונה! מתוך אמונה תמימה ומוחלטת בבורא העולם! י'

ונאמר בפרשת ויקהל^ח 'שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָּכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שְׁבֹתוֹן לָהּ'

וביאר המגיד מדובנא בספר אהל יעקב ע"פ משל לאחד שהרחיק נדוד ועזב את משפחתו וכל בית אביו לגור בארץ אחרת. והיו עיניו נשואות וכלות אולי יראה איזה אורח הבא מעיר מולדתו, למען ישאל את פיו על בני משפחתו, ולא עלתה בידו.

לימים בא עני אחד הסובב ומחזר על הבתים. והנה כבואו אל ביתו הכיר בו כי הוא מעיר מולדתו וישמח מאוד לקראתו וירצה להשתעשע עימו לשאול אותו על בית אביו ומשפחתו הכבודה.

ויאמר אליו העני: "מדוע תעצרני, הלא לעשות מלאכתי באתי הנה, ולמה תגרום לי הפסד?"

ויאמר לו: "אם כן, הגידה נא לי כמה עלה בדעתך לקבץ פה?" אמר לו: "ב' וג' זהובים".

י. מגיליון פניני עין חמד (היוצא לאור בשכונת עין חמד - משרת ציון, גליון מספר 972 פר' בראשית תשפ"ד, ע"פ ספר יחי ראובן).

יח. (פ"ל פ"ב).

אמר לו: "הא לך ג' זהובים ושבה עימדי". ויעש כן וישב עימו והתחיל לספר לו עסקי משפחתו ואודותיהם ושלוש בניהם.

ויהי אך התחיל לספר נפלה עליו תרדמה, והוא יושב ומתנמנם.

ויאמר: "זכיתי להיות לי מקום לנוח בו. אבקש את בעל הבית וייתן לי מקום מנוחה ואשכבה ואישן".

כעס עליו הבעל הבית ואמר לו: "הלא אנוכי עשיתי אותך איש בטל היום הזה למען הפיק את טובתי למען תספר לי משלום משפחתי והקרובים אל ביתי, ועתה מה לך לנוח או מדוע תשכב ותירדם?"

והנמשל, הקב"ה נתן לאדם נפש עליונה חצובה מתחת כיסא כבודו ונתרחקה ממעונתה. בכל ימי השבוע הקב"ה משתוקק לשמוע טובות ממנה, אך האדם טרוד בעסקיו.

לכן הגביל להשתעשע עימנו ביום השבת, והספיק לנו בעבור זה ביום שישי לחם יומים, למען נהיה נקיים ביום השבת מכל טרדה ונוכל להשתעשע בקרבת אלוקים יתברך שמו ולשוש באהבתו.

וזהו 'ששת ימים תעשה מלאכה', ואתה טרוד בעסקי הגוף. ואם כן, 'וביום השביעי שבת לה' אלוֹקֶיךָ', כלומר לייחד את היום ההוא רק לה' לבדו כי הוא נתן לך את המנוחה רק למען יהיה לו מקום להשתעשע עימך, ולא שתתעדן בתנומות עלי משכב או בעניינים אחרים. וזהו 'שבת לה' אלוֹקֶיךָ'.

ר' ישראל סלנט היה אומר: אם יש יהודי שמחלל שבת ודוהר במכונת בפריוז, זה מפני שיהודי כשר היושב בוילנא אינו מדקדק בפרטי מלאכת בורר בשבת וכיו"ב.

קודם שנבוא בדרישות לשמירת צביונה של השבת, הבה נחזק את השבת ונבצרה בחומותינו ובטירותינו ע"י שקידה בהלכות שבת ללמוד וללמד לשמור ולעשות. כמאמר חז"ל בספרי הובא בתוס' בגיטין^ט, סמוך לפלטרין שלך לא

כבשת, ואתה הולך ומכבש בארצות אחרות. כן עלינו קודם להתבצר בשמירת השבת 'כהלכתה'^כ.

עכ"פ צריך לדעת שביום השישי יצר הרע מנסה לחבל בשלום בית כדי שבשבת כולם יהיו כועסים ופרודים, ולכן יש להשגיח שביום השישי לא נתווכח ונדחה את המריבות.

כל אחד והניסיון שלו בשמירת השבת. וידוע מה שפסק מרן בשולחן ערוך,^{כא} שהעושה מלאכה בערב שבת מן המנחה ולמעלה אינו רואה סימן ברכה.

וכבר כתב המשנה ברורה,^{כב} שנכון מאוד שימצאו אנשים המתנדבים בעם לילך ולזרז בכל רחובות קריה על דברי סגירת החנויות והדלקת הנרות, וכעת נמצא כן בכמה עיירות גדולות חבורות קדושות המיוסדות על השגחת השבת, ואשרי חלקם, כי הם מזכים את ישראל לאביהם שבשמיים, ויזכו עבור זה המתחזקים תמיד במצוה זו - לבנים גדולי ישראל.

וביאר בשער הציון^{כג} שזה כעין מה שאמרו במסכת שבת^{כד} הזהיר בנר הווי לן בנים תלמידי חכמים, ושם הלא היה זהיר רק בעצמו, וכל שכן בזה שהוא מזכה תמיד לרבים מבני ישראל.

ואמרו חז"ל בילקוט שמעוני^{כה} גבי אלקנה כשהיה עולה לרגל בכל שנה היה

נ. נלקח מחזון עובדיה (שבת ח"ו עמ' יד-טו בדרוש על שמירת השבת). ושם הוסיף מרן רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל, שאם מדברים כיום על ההחזקה בשטחים הכבושים ע"י צה"ל לבלתי החזירם למלכי ערב, נזכור נא שכדי לסכל עצת ארבע המעצמות הדנות על החזרת השטחים ולקיים בהם 'עוצה עצה ותופר וכו', יש לשמור שבת כהלכתה. כמו שאמרו חז"ל (שבת קיח ע"א) כל המענג את השבת נותנים לו נחלה בלי מצרים, שנאמר (ישעיה פ"ח פ"ג-יד) 'אִם תִּנְשָׁבֶת בְּרִגְלְךָ וכו' וְהֶאֱכַלְתִּיךָ נַחֲלֹת יַעֲקֹב אֲבִיךָ', לא כאברהם ולא כיצחק אלא כיעקב, שנאמר בו (בראשית פ"ח פ"ד), 'וּפְרָצְתָּ יָמָה וכו'. אנו תקווה שיקויים בנו מאמרם (שבת שם) אלמלא משמרים ישראל ב' שבתות כהלכתן מיד נגאלין.

כא. (סי' רנא ס"א).

כב. (בסי' רנו ס"ק ב).

כג. (ס"ק ו).

כד. (כג ע"ב).

כה. (שמואל א' רמז עז, ד"ה ועלה האיש ההוא).

מכוון בכל פעם לזרז את ישראל שהם גם כן יזכו במצווה זו לעלות לרגל, ואמר לו הקב"ה: "אתה פְּנֹת לזכות את ישראל, אני אוציא ממך בן שיזכה את ישראל לפניי. וזכה ויצא ממנו שמואל". ע"כ.

ועוד כתב המשנה ברורה^כ בזה"ל: ראוי לכל מי שנגע יראת השם בלבו למנוע את העם מזה, וזכות הרבים יהיה תלוי בו וגם כדי שלא ייתפס ח"ו בעוונם. וידוע מאמר חז"ל^כ כל מי שיש לו למחות באנשי ביתו ואינו מוחה נתפס בעוון אנשי ביתו, וכל מי שיש לו למחות באנשי עירו ואינו מוחה נתפס בעוון אנשי עירו. ע"כ.

ומסופר על ר' אריה לוי' זצ"ל, שהיה נוהג בערבי שבתות להסתובב בין בעלי החנויות ומזרז אותם לסגור את החנויות לקראת שבת המלכה, כדי שלא יעברו המוכרים והקונים על חילול השבת.

ופעם אחת כשהגיע כבר זמן כניסת השבת, ראה ר' אריה לוי', שיש יהודי שהמשיך למכור והחנות שלו הייתה מלאה בקונים שממתינים בתור, והיה ניכר שהמוכר לא מתכוון לנעול את החנות לפני כניסת השבת.

ובשביל שהמוכר וכל הקונים לא ייכשלו בחילול שבת, נכנס ר' אריה לוי' לחנות והניח את השטריימל (הכובע של החסידים עם השערות) על הדלפק וישב לנוח, ראה אותו בעל החנות ואמר לרב: "מדוע כבודו בא אליי בשעה כה מאוחרת לפני כניסת השבת?"

אמר לו ר' אריה לוי': "מה אומר לך, אתה עומד בפני ניסיון גדול של כסף, אבל שבת זה שבת, לא ישווה לה כל הון שבעולם, אולי תרוויח עוד 2000 שקל אבל אתה תפסיד הון גדול".

בעל החנות חשב מעט והסתכל בעיני הרב ואמר: "הרב צודק, יש לי ייסורי מצפון שאני עושה זאת, ואני לא אמשך לחלל שבת, ובפרט שהרב מצטער. אני לא רוצה לצער את גדול הדור". ומיד פיזר את הקונים וסגר את החנות.

כו. (בסי' רס ס"ק א).

כו. במסכת שבת (נד ע"ב).

אמר לו ר' אריה לוי: "אשריך, אתה יהודי יקר, ודע לך! שאני בעצמי לא יודע אם הייתי יכול לעמוד בניסיון כזה גדול של פרנסה. יש לך כוח עצום, והזכות שלך גדולה מאוד, ובודאי ה' רואה את המעשה הזה וייתן לך ברכה בפרנסה כיאה למי ששומר שבת".

כך כל יהודי יכול להרוויח את עולמו בכל מעשה קטן שעושה בשמירת השבת כח.

שוב מעשה שהיה עם יהודי מראשון לציון. שהיה חילוני לכל דבר, אך הקפיד על דבר אחד - ללכת ביום הכיפורים לבית הכנסת.

לפני כמה שנים שהלך לבית כנסת ביום כיפור, שמע שהרב אמר בדרשה: "יהודים יקרים, באים אנו ליום הכיפורים לתפילות ולסליחות, ויום זה נועד למחילה סליחה וכפרה, והרבה חושבים שאחרי יום הכיפורים חוזרים למה שהיו בהתחלה ללא שמירת שבת, ללא תפילין, ללא טהרה וכו'. זה ממש צחוק לבוא ליום כיפור ולצום כל היום ולהתפלל ובסוף לחזור להיות מה שהיינו לפני יום כיפור בלא לחשוב להשתנות אפילו במשהו קטן".

והציע הרב כמה הצעות של קבלות, ואחת מהם הייתה - שאדם יקבל על עצמו ללכת לשיעור תורה לפחות פעם בשבוע, ואף אם הוא לא שומר תורה ומצוות.

ואותו אדם חשב בליבו כי הדברים צודקים ונכונים והחליט לקבל על עצמו קבלה זו ללכת פעם בשבוע באופן קבוע לשיעור תורה.

וכך היה מגיע לשיעור תורה בראשון לציון, עד שהוא היה מהקבועים של השיעור.

ולאחר כמה שיעורים השכל שלו נפתח קצת, והוא החליט שרוצה להתקדם בעוד דברים ושאל את הרב במה להתחיל.

הציע לו הרב שיתחיל בשמירת השבת, אולם הדבר היה בכלל לא פשוט. אשתו לא הסכימה בשום פנים ואופן לשמור שבת, וכבר שנים רבות היא

נוסעת עם בעלה מראשון לציון להורים שלה שגרים בחולון וכן נוסעים לעוד בילויים שונים בשבת, והיא לא יכולה לשנות כזה דבר בחיים שלה.

הרב הדריך אותו שיניח לאשתו, והוא ישתדל בעצמו לשמור את השבת.

לאחר מספר ימים ניגש אותו אדם שוב אל הרב ואמר שהוא סיכם עם אשתו לאחר מאמצים רבים, ששבת אחת הוא ייסע איתה ובשבת השנייה הוא יימנע מלנסוע והיא תיסע לבד.

אמר לו הרב שזו התקדמות גדולה וביקש ממנו שימשיך למסור נפש למען השבת.

כעבור זמן מה ניגש אותו אדם לרב ואמר, שהוא סיכם עם אשתו לאחר מאמצים שהיא תיסע ברכב כרצונה, והוא יגיע להורים שלה לחולון באופניים, שהרי הוא לא ידע שיש בעיה לרכוב על אופניים בשבת.

ולאחר זמן מה הוא הגיע ואמר לרב: "השבת אשתי נסעה כדרכה, אבל אני הלכתי ברגל מראשון לציון עד חולון".

וכך משבוע לשבוע היהודי הזה מסר את נפשו על השבת ולא הרפה מלשכנע את אשתו על קדושת השבת.

במשך הזמן ראתה אשתו שבנפשו הדבר, והיא הכינה לו את המאכלים לפני השבת והסכימה להישאר איתו לסעודות שבת ביחד וגם הילדים השתתפו. והוא היה מספר להם פרשת השבוע, עד שטעמו קצת גם הם את טעמה האמיתי והטוב של השבת. וכך המשיך אותו יהודי בנעימות להמתיק את השבת לבני משפחתו.

וב"ה זכה אותו אדם שהוא וכל בני משפחתו שומרים שבת, כי בדרך שהאדם רוצה לילך בה מוליכים אותו^{כט}, והיום הוא קובע עיתים לתורה ועוסק בארגון חסד גדול.

מעלת שמירת השבת היא שנותנת לאדם ליהנות בכל משך ימי השבוע,
כמאמר החכם: שבת שמרת - ברכה קיבלת!

שוב מעשה באישה אחת שסיפרה לחברתה, כי יש בידה מרשם לאפיית עוגה טעימה ומיוחדת ביותר, אשר נאפתה ונוצרה על ידי השפים הגדולים בעולם.

חברתה כל כך התלהבה וביקשה ממנה את המתכון של העוגה, כדי שהיא תספיק לאפות אותה עוד לפני שיגיעו האורחים החשובים שצריכים לבקר אותה היום.

היא לקחה את המתכון ומיד התחילה במלאכת האפייה של העוגה, אך התברר לה כי חלק מהמצרכים חסרים לה בבית, והזמן דחוק מאוד בשביל ללכת ולקנות אותם.

לאחר מחשבות רבות אמרה האישה לעצמה: "יש לי פתרון פשוט, וכי מי אמר שכל הרכיבים הכרחיים, העיקר שיש לי השלד של העוגה, כלומר קמח ושאר החומרים המרכזיים של העוגה. לגבי שאר המוצרים נסתדר, במקום כוס סוכר וכוס דבש נערבב את העוגה עם שלוש כוסות סוכר, ובמקום כוס חלב אשים כוס מים, ובמקום שמרים נשים אבקת אפייה, ועל האגוזים אפשר לוותר..."

וכך היא עשתה את העוגה.

וכשהגישה את העוגה בפני האורחים, כולם משכו את ידיהם מהעוגה הדוחה שיצאה לה.

והיא התקשרה לחברה שלה והתלוננה בפניה: "את העוגה הדוחה הזאת את כל כך משבחת, וכי זה עוגה מיוחדת?" והוסיפה לומר לחברתה: "מזל ששיניתי קצת מהחומרים, אם יצאה עוגה כה דוחה רק מחצי כמות של חומרים ומוצרים. מה היה יוצא אם הייתי שמה את כל החומרים???"

והנמשל כל כך מובן מי ששומר רק חלק מהשבת, ממילא השבת כבדה עליו, והסיבה היא - משום שהוא לא שומר את השבת בשלמות.

שמירה חלקית אפילו שמתמקד בדבר חשוב, היא כמו להכין עוגה רק עם מוצרים בסיסיים ושאר המוצרים זה כבר לא משנה. העונג שעוטף את שומר השבת מגיע כששומרים את כל השבת בצורה מושלמת.

מספיק להדליק רדיו או טלוויזיה, ואפילו על שעון שבת - זה חותך את קדושת השבת וממילא השבת כבר לא שלמה.

בורא עולם המכיר את נשמותינו הכין לנו מתכון המתאים לנשמה שלנו ושבת שמה, והמתכון צריך להיות בשלמות, ואם חסר חלק מהדברים, דהיינו - שאומר האדם: מה יקרה אם אני אוציא את הבצל מתוך הסלט הרי אני לא אוהב בצל, וכי זה מה שיפגום בקדושת השבת? או מה יקרה אם אני אסתרק במסרק בשבת, וכי זה מה שיפגום בקדושת השבת?

כאשר לומדים את ההלכות של השבת על בוריים, ייתכן שיצוצו עוד הרבה שאלות מה זה אסור? מה משנה כל כך איך אני אחתוך את הסלט בצורה דקה או בצורה עבה, או מה יקרה אם אני אחתוך סלט מהסעודה הראשונה לסעודה השנייה, וכן עוד כמה וכמה שאלות, וכי כל זה יפגום במנוחה של השבת?

כאשר נדע שהמרשם המלא של השבת אינו המצאה של איזה אדם, אלא מרשם שהקב"ה בכבודו ובעצמו הכין אותו כמנוחה מושלמת עבור הנשמה, אז תיעלמנה כל השאלות, וכך נוכל לשמור את השבת בקדושה ובטהורה, וכך נרגיש את המתיקות והערבות של שמירת השבת וקדושתה, ובכך השבת תשפיע עלינו שפע ברכה ושמחה. אם נעצור את כל מרוצת החיים של משך ימי השבוע, ועשרים וארבע שעות נהיה רק עם בורא עולם - נאכל, נשתה, ננוח, נלמד תורה - נרגיש שהשבת היא מעין עולם הבא. ומיום ראשון ועד יום שישי לקראת שבת נכספה נפשי^ל.

וכמו שכתב מרן הבית יוסף^{לא} **בשם הירושלמי**^{לב} רבי חגי אמר: "לא ניתנו שבתות וימים טובים אלא לאכילה ושתייה". רבי ברכיה אמר: "לא ניתנו אלא לעסוק בהם בדברי תורה".

ובתנחומא^{לג} **מפרש** שלא חולקים, אלא מה שאמר רב ברכיה לתלמוד תורה, אלו הפועלים שהם עוסקים במלאכתם כל ימות השבוע, ובשבת הם באים

ל. משיר יום השבת שאין כמוהו.

לא. (סי' פרח ס"א).

לב. שבת (פ"טו ה"ג).

לג. כן כתב בשבלי הלקט (סי' צו) אבל בתנחומא שלפנינו ליתא. ונמצא בפסיקתא רבתי (סוף

פ"כג). צוין ע"פ הגהות והערות (הוצאת שירת דבורה, הערה ג).

ומתעסקים בתלמוד תורה. ומה שאמר רבי חגי להתענג, אלו תלמידי חכמים שהם יגעים בתורה כל ימות השבוע, ובשבת הם מתענגים^{לד}.

ו**כתב** הטור^{לה} **איתא במדרש**^{לו} אמרה תורה לפני הקב"ה: "רבש"ע, כשייכנסו ישראל לארץ זה רץ לכרמו וזה רץ לשדהו, ואני מה תהא עליי?"

אמר לה: "יש לי זוג שאני מזווג לך ושבת שמו - שהם בטלים ממלאכתם ויכולין לעסוק בך".

והדבר לא בשמיים, אלא קרוב אליך הדבר מאד בפך ובלבך לעשותו^{לי}, שהרי יום השבת מגיע כל פעם בשבוע מחדש, ומי שמענג ונהנה בשבת כל השבוע שלו נראה אחרת^{לח}.

וכבר אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי^{לט} כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלא מצרים.

ורב נחמן בר יצחק אמר אף ניצול משעבוד מלכויות.

ואמר רבי יהודה אמר רב כל המענג שבת נותנין לו משאלות לבו.

ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל המשמר שבת כהלכתו אפילו עובד ע"ז כאנוש מוחלין לו^מ.

לד. וכ"פ הרמ"א (ס' רצ ס"ב) בזה"ל: פועלים ובעלי בתים שאינן עוסקים בתורה כל ימות השבוע, יעסקו יותר בתורה בשבת מתלמידי חכמים העוסקים בתורה כל ימי השבוע, ותלמידי החכמים ימשיכו יותר בעונג אכילה ושתייה **קצת**, דהרי הם מתענגים בלימודם כל ימי השבוע.

לה. (ס' רצ ס"ב).

לו. בראשית רבה (פ"א פסקא ח) בזה"ל: תני ר"ש בן יוחאי: אמרה שבת לפני הקב"ה: "רבש"ע, לכולן יש בן זוג, ולי אין בן זוג!" אמר לה הקב"ה: "כנסת ישראל היא בן זוגך", וכיוון שעמדו ישראל לפני הר סיני אמר להם הקב"ה: "זכרו הדבר שאמרתי לשבת - כנסת ישראל היא בן זוגך, היינו דיבור (שמות פ"ב) 'זכור את יום השבת לקדשו'".

לז. דברים (פ"ל פ"ב-יד).

לח. מספר השבת בהלכה ובאגדה (בערך קרוב אליך הדבר מאוד).

לט. במסכת שבת (ק"ח ע"א).

מ. כמובא כל זה בטוש"ע בריש הלכות שבת (ס' רמב).

והנה סיפור טרי ממלחמת 'חרבות ברזל' על הצלת חיים בזכות שמירת השבת!

מעשה שהיה עם אחד שזכה להינצל מרצח במלחמת 'חרבות ברזל'. הניצול הוא בן למשפחה חרדית במרכז הארץ, בחור ישיבה לשעבר שהתרחק מחיי תורה ומצוות ומשמש בין היתר כדרייבר וצלם של אורחים מחו"ל הבאים לארץ.

בשבוע של סליחות תשפ"ג הגיע במסגרת עבודתו עם שלושה גבירים מארצות הברית להתברך לקראת השנה החדשה אצל ראש הישיבה, הגאון רבי חיים פיינשטיין שליט"א בבני ברק. לאחר שהאנשים התברכו ופנו לצאת מחדרו של ראש הישיבה, פנה אליו ראש הישיבה ואמר לו: "גם אתה צריך ברכה לשנה טובה!" והפטיר באומרו: "שנה טובה זה לא דבר שבא מאליו, צריך להשקיע בשביל לזכות לזה".

תוך כדי שהוא לוחץ את ידיו בחמימות, אומר לו ראש הישיבה: "תקבל על עצמך לשמור שבת בחודש תשרי תשפ"ד, וזה יהיה לך לברכה לשנה טובה".

הבחור התרגש מאוד, ובדמעות אמר לראש הישיבה שהוא מקבל על עצמו את הדבר!

הבחור אכן שמר את השבתות, ובליל שבת של שמחת תורה תשפ"ד בעודו מבלה במסיבת הטבע ליד קיבוץ רעים בעוטף עזה בהשתתפות של כ-3,000 איש, הוא פונה לחבריו השוהים עימו ואומר להם: "תקשיבו, כאן אני לא אוכל לשמור את השבת, ואת המילה שלי אני לא מפר! לכן אני פורש מהמסיבה עכשיו", והפציר בהם לבוא עימו. שניים מחבריו ניאותו להצטרף עמו, והיתר נותרו במקום.

ולאחר שמחת תורה התוודעו השלושה, כי חבריהם נרצחו עם כ-260 אנשים באותה מסיבה, והרבה מהמשתתפים נתפסו על ידי המחבלים של ארגון הטרור חמאס - דאעש ונלקחו לשבי לרצועת עזה, ואילו הם ניצלו בזכות השבת!

וכבר שמענו במלחמת חרבות ברזל שפרצה ביום שמחת תורה תשפ"ד, שנכנסו ארגון הטרור חמאס - דעאש להרבה יישובים בעוטף עזה וטבחו בהמוני יהודים מעם ישראל ושפכו דם כמים ללא שום רחמנות.

והנה מסופר נס מדהים - יש כמה קיבוצים וישובים שומרי שבת בעוטף עזה (סעד, מפלסים, כפר מימון, יכני, עלומים, תקומה, זמרת, שוקדה) שלמחבלים הייתה תוכנית להיכנס לרצוח ולחטוף, אך מכיוון שבשבת השערים היו סגורים הרמטי מכניסת שבת ועד מוצ"ש, החמאס לא יכלו להיכנס עם רכבים ואופנועים והחליטו לדלג ליישובים הבאים!

וכל זה חוץ מהעיר נתיבות שיש בה 50,000 תושבים ורובם ככולם שומרים את השבת, ובפרוץ מלחמת חרבות ברזל בשמחת תורה תשפ"ד לא קרה לאף אחד שום נזק, המחבלים הגיעו סמוך לכניסה לעיר... והסתובבו בחזרה. וע"פ עדויות מחקירת המחבלים השבויים, הם הסבירו שראו כוחות צבא ומשטרה רבים שומרים בכניסה לעיר. ויש גרסאות שהם ראו בשמים שלשה דמויות כועסים של השייחים שלהם, ולכן הם ברחו משם. ולאחר שניסו לברר אצליהם ע"י תמונות את מי הם ראו, לא הצליחו לזהות אף אחד מהתמונות, וכשהראו להם את רבני העיר של נתיבות - הבבא סאלי והרב יששכר מאיר (ראש ישיבת הגב) והרב יורם אברג'ל, הם זיהו ואמרו שהם אלו הדמויות שהיו בשמים שגרמו להם לברוח מהעיר נתיבות ולא לטבוח שם בכמויות של אנשים רבים!

על זה נאמר ^{מא} 'כִּי אֶשְׁמְרָה שַׁבָּת אֶל יִשְׁמְרֶנִּי', וכבר אמרו ^{מב} 'שיותר ממה שישראל שמרו את השבת - השבת שמרה על ישראל'. ובזכות שמירת השבת הם ניצלו! ^{מג}

ולחיבת הקודש אצרף עוד חיזוק ממעשה טרי ששמעתי מכלי ראשון מחייל שסיפר על עצמו איך ניצל בזכות השבת במלחמת חרבות ברזל בשמחת תורה תשפ"ד.

וכך הוא מספר בזה הלשון: "רוצה לספר לכם בקצרה מה היה ב- 7/10/23 (שמחת תורה תשפ"ד). עברתי דבר אחד או שניים בשירות הצבאי שלי, אבל אף פעם לא יכולים להכין אותנו לדברים שהאנושות לא יכולה אפילו לעכל את זה!

מא. בפיוט לשבת שחיבר רבי אברהם אבן עזרא.

מב. כנזכר לשון זה בהקדמה ופתיחה לספר ויאסוף דוד (קצין, אות יב).

מג. וע"ע בספר המיוחד ה' איש מלחמה (להרה"ג ישי מזלומיאן שליט"א עמ' 316).

ביום שבת (שמחת תורה) בשעה שש בבוקר התחלתי כבר לקבל טלפונים, אבל לא שמעתי כי ישנתי. זה אומנם היה שש בבוקר, אך בדיוק היה יום שישי וישבנו עם החברים עם מוזיקה עד ארבע לפנות בוקר, ואני מספר בכוונה גם את הדברים האלה.

והלכתי לישון, ובשעה שש ורבע התקשרו לאשתי לטלפון כי לא ענית. היא העירה אותי בשעה שש וחצי בבוקר, ידעתי שמשהו קרה פתחתי את העיניים, ואז היא אומרת לי: 'מחפשים אותך, פרצה מלחמה!'

ולא אשכח את המשפט הראשון שאמרתי לה: 'עם מי בדיוק אנחנו הולכים להילחם?' היא אמרה לי: 'תענה לטלפון דחוף!!!'

הסתכלתי וכבר על הטלפון היו לי כ-20 שיחות שלא נענו, והבנתי שברגע שמישהו מתקשר אליי כל כך הרבה - משהו לא בסדר, אבל עדיין לא תיארתי לעצמי שמשהו באמת לא בסדר...

וכשהרמתי ישר את הטלפון, אחד החברים של היחידה שוחח איתי ואמר לי: 'תקשיב! אני בדרך לדרום. שים עליך מדים, קח איתך את הנשק האישי שיש לך בבית וקח את כל המחסניות שיש לך'. (אפשר לחשוב, הרי לנשק אישי יש רק שתי מחסניות, ואסור להחזיק יותר מדי). לקחתי את שתי המחסניות ואת הנשק האישי ושמתי את המדים וטסתי לכיוון דרום.

עשר דקות לפני שאנחנו מגיעים לכניסה של שדרות למקום שאנחנו צריכים להיכנס לשם, נעצרתי, כי כבר אמרו לנו לעצור ולא להיכנס פנימה כיוון שיש אש תופת.

ואני אומר להם: "בסדר, אז מה בדיוק האקדח שלי יספיק עם שתי מחסניות - אם יש כאן אש תופת!?"

ואז שמעתי את המשפט שצרב לי, כשחלק מהיחידה שלי כבר הגיעו לשם, ואמרו לי: 'אם תיגמר לך התחמושת, תיקח מהמתים!!!' וכאן הבנתי את גודל האסון שאני עומד להיכנס אליו. הספקנו להתארגן בערך והתחלתי להיכנס וראיתי גופות בכל מקום על הרצפה מכל הגילאים ומכל המינים, הכל היה שם!

והספקנו כבר להתארגן שלושה ארבעה חבר'ה, ואיך שאנחנו נכנסים התחלנו לחטוף מכת אש - שלא זכור לי אף פעם כזו מכת אש שחטפנו. הם היו אולי

מאות (מחבלים), והתחלנו לירות ופתאום חייל אחד נופל וחייל שני נופל וחייל שלישי נופל וחייל רביעי נופל, והכדורים שלי הולכים ונגמרים... ואנחנו ממשיכים קרב ירי, ואפילו לא הספקנו להיכנס כל זה היה רק בהתחלה, וחופף מזה שעפו עלינו רימונים, ואר-פי-ג'י, ואני מסתכל ימינה ומסתכל שמאלה - ואני רואה יסמניקים שנופלים ושוטרים שנופלים וחיילים שנופלים!

ואנחנו ממשיכים להילחם, והכל היה לא מאורגן, הכל היה כמו בשכונה. ואז אחד החברים שואל אותי: 'תגיד לי מכאן לאן?' אמרתי לו: 'אם תרים את האקדח ותירה, אתה בטוח תפגע, כי הם היו כל כך הרבה שזה לא משנה. אתה פשוט יורה ואתה פוגע'.

והגענו למצב שלא נשאר לנו תחמושת, ואנחנו שומעים את הקרב ירי מתקרב אלינו עוד ועוד.

אני רוצה לציין שהחברים שלי הם חברים יהודים יקרים, אבל הם והשבת והדת - זה כמו שאנחנו צריכים עכשיו לטוס לחלל, משהו שהוא לא היה בלקסיקון, אנחנו מדברים כל יום צוחקים ושוחחים ואנחנו בקשר, ודווקא זה שהיה צמוד אליי הוא יהודי יקר, אבל ביום כיפור הוא רצה אפילו 'על האש', וגם עוד דברים כאלה! אבל הוא מכבד כל אחד.

והגענו למצב שאנחנו מסתכלים אחד על חברו ולא היינו צריכים לשוחח ולדבר, זה היה ידוע שאנחנו מכאן לא נצא חיים!!! ידענו שאנחנו גומרים כאן את החיים שלנו! ואין לנו הרבה מה לעשות! נשק כבר אין לנו! ולא נשאר לנו כלום! והם פשוט סגרו עלינו (כעין מה שהיה לבני ישראל שיצאו ממצרים - 'סָגַר עָלֵיהֶם הַמִּדְבָּר', ים מלפניהם, מצרים מאחריהם, וחיות רעות בצדדים) ולא הפסיקו להעיף עלינו כדורים מעל הראש, וזה... ידענו שכאן זה נגמר!

ואז אותו יהודי שהיה איתי, הוציא משהו מלב ליבו. (וכשאתה מספר משהו, אני מספר אותו כסיפור רגיל, אבל כשמישהו אומר את זה מלב ליבו - הקול שלו משתנה), ואז הוא אמר לי: 'אני רוצה להגיד לך משהו, אם רק הייתי יוצא מכאן, אני אשמור שבת!!!'

הסתכלתי עליו בצורה מוזרה, כי אני מכיר את הבחור.

אני רוצה להגיד לכם שלא עברה חצי דקה, אבל אין לי מושג מה היה שם, ועד היום אני לא יודע ועדיין שואל שאלות. כמו ששמענו את הכדורים עפים על הראש שלנו, כך שמעו את הכדורים מתרחקים מאיתנו, ותוך חצי דקה אנחנו מרימים את הראש ואנחנו מוצאים את עצמנו לבד ללא אף אחד.

המשכנו להילחם עד שנכנסנו לקיבוץ בארי, ושמה נפלו לי עוד חברים טובים מאוד מהיחידה שלי ז"ל.

ולחמתי עם אותו בחור ביחד במשך כתשע שעות, והגשק לקחנו מהמחבלים שהרגנו אותם.

ואני מדבר איתכם וכבר עברה שבת שנייה או שלישית. אני יכול להגיד לכם שהוא שמר את שתי השבתות האלה באופן מלא. היה לו קשה, אבל שוחחתי איתו, והוא אמר לי: 'תקשיב, לא רק שאני הולך לשמור שבת, אני הולך להרחיב עוד את מה שעוד אני יכול...'

אני רוצה לומר לכם: 'בהתחלה אני תמיד האמנתי בדת. לא שמרתי בצורה כל כך מלאה, אבל דוקא אחרי הסיפור הזה התחלתי להגיע לבית הכנסת, ואני כבר שבת שנייה או שלישית בבית הכנסת, מאוד טוב לי, ואני לא אפסיד.'

ואני חושב, שאם היינו מספרים את זה לפני כל מה שקרה בשמחת תורה תשפ"ד לאנשים יהודים שהם חילונים ולא מאמינים בדת, הם היו שולחים אותנו לאשפוז!

אני רוצה לומר לכם: 'מי שלא מאמין בבורא העולם, אין לי שום דרך להסביר לו בדיוק מה שהיה שם - כדי שהאנשים יאמינו.

אתה מרגיש באותו רגע שאתה שם שאין מי שיעזור לך, לא המדים האלה ולא הדרגות שיש לך ולא הנשק שנמצא עליך ולא מה שלימדו אותך במשך 30 שנה איך להתמודד. באותו רגע, גם אם אתה מבקש ממישהו שיעזור לך, אין מישהו שיכול לעזור לך. אתה מבקש רק מאחד שיכול לעזור לך, ואז אתה מגלה ששום דבר לא יכול לשמור עליך, חוץ מבורא העולם!

אני שמח מאוד לספר את זה, ואני חושב שזה באמת מסר שצריך לעבור
לכולם - גם לחילונים מבינינו, וגם לדתיים, וגם לשומרים, כי אין עוד מלבדו.

ולהאמין בבורא העולם זה לא רק לומר את זה בפה, אלא אתה צריך שזה
יבוא מהנשמה שלך ומלב ליבך, וזה מה שהיה שם, שזה בא מלב ליבנו
כשנלחמנו שם - משהו שמר עלינו, וגם כשהגענו לקיבוץ בארי - משהו שמר
עלינו, יצאנו משם בלי סריטה אחת!!!

אני מבקש מאוד לספר את הסיפור הזה לכל יהודי יקר!

ובתור אדם חילוני אני יכול לומר לכם: 'אני יודע שזה קשה מאוד! אבל זה
אפשרי. זו חובה על כל יהודי לשמור מצוות ולכבד את הדת שלנו...' "עכ"ל
כלשוננו.

וכבר אמרו בירושלמי^{מה} שבתורה ובנביאים ובכתובים מצינו שהשבת שקולה
כנגד כל המצוות שבתורה.

ועל כגון דא מסופר בטרגדיה גדולה שקרתה בעולם בתאריך ו' באדר תשע"ד.
מטוס מסוג בואינג עשה דרכו מקואלה לומפור - בירת מזליה לבירת סין.

הטיסה המריאה בשעה 00:41 והייתה אמורה לנחות כעבור שש שעות. מגדל
הפיקוח איבד קשר עם המטוס בסביבות השעה 01:22.

המטוס מעולם לא הגיע ליעד, והפרשייה הסעירה את העולם. בהתחלה חששו
כי מדובר בפעולת טרור. האף-בי-איי גילה כי ארבעה נוסעים שעלו לטיסה
השתמשו בדרכונים גנובים ולכן חשדו כי מדובר בחטיפה.

גם בהודעה רשמית שיצאה מהממשלה במלזיה לאחר כשבוע ימים נמסר כי
ביון החקירה המרכזי הוא חטיפה יזומה של המטוס ולא תאונת מטוס.

במשך 16 ימים אנשים רבים חיפשו אחר המטוס עם טכנולוגיה מתקדמת
והשקיעו בחיפושים משאבים רבים ומתקדמים.

בחיפוש השתתפו 23 מטוסים, 6 מסוקים 18 ספינות ו-21 לוויינים. נעשה שימוש בטכנולוגיות מתקדמות.

כל האנשים שהשתתפו בחיפוש ביקשו רק להשיג מטרה אחת - לאתר את 227 הנוסעים שהיו על המטוס של טיסת 370.

הטיסה מנתה 12 אנשי צוות ו-227 נוסעים אזרחים ששייכים ל-14 מדינות שונות.

למרבה הצער והיגון לאחר 16 יום של חיפושים יסודיים ותצלומי לוויינים מכמה מדינות התברר שהמטוס התרסק בדרום האוקיינוס ההודי וצלל במצולות הים. ואף אחד לא ניצל!

אמרנו שאף אחד לא ניצל?! לא כל כך מדויק, אלא רק אדם אחד ניצל! כיצד ייתכן שהוא ניצל מהמטוס המרוסק? ומי היה אותו אדם?

זמן קצר לפני שהאירוע התרחש, יהודי שרחוק מיהדות נכנס לסוכנות נסיעות מקומיות כדי להזמין עבורו טיסה מקואלה לומפור לבירת סין. הסוכן בדק עבורו והתברר שהטיסה הקרובה ביותר יוצאת בליל שבת קודש. סוכן הנסיעות שהיה יהודי שומר תורה ומצוות לא היה מסוגל להכשיל במו ידיו יהודי בחילול שבת.

הוא פנה ללקוח ואמר לו: "תשמע, מועד הנסיעה הקרובה ביותר יוצא בשבת קודש. כאדם שומר מצוות המצפון שלי לא מאפשר לי לבצע עבורך את ההזמנה!"

הוא הביט בפניו של הלוקח ואמר לו: "אם אתה בכל אופן רוצה לטוס בטיסה זו, תבצע את ההזמנה בעצמך דרך אתר האינטרנט ותזמין את הטיסה!"

וכך אכן היה. היהודי ביצע את ההזמנה בעצמו דרך אתר האינטרנט, ובינתיים הוא התארגן לטיסת הביניים שתוביל אותו למטוס לנוסע לבירת סין.

אלא שהלב היהודי פעם בחזקה ולא נתן לו מנוחה, וכל הזמן הוא נזכר בסוכן הנסיעות החרדי שסירב להזמין עבורו את הטיסה לליל שבת...

הוא זכר את דברי הסוכן. הסוכן דיבר על מצפוננו מטעמי דת, והוא חש שהדברים שהסוכן אמר בקעו מלב טהור ואמיתי.

מרגע לרגע התעצמו במוחו הדברים הללו וטרדו את שלוותו. בסופו של דבר הניצוץ היהודי הקדוש שהיה כבוי זמן רב בקרבו, התעורר.

55 דקות לפני שהוא עלה לטיסת הביניים הוא החליט לוותר על הטיסה ולא לחלל את השבת אלא להמתין לטיסה הבאה.

היהודי שלנו לא ביצע את טיסת הביניים, והוא החמיץ את טיסת 370 מקואלה לומפור בירת מלזיה לבירת סין. הוא כביכול הפסיד זמן ועיכב את תוכניותיו למען עניין רוחני שלא הכניס לו תגובה גשמית!

למרבה התדהמה התברר שהטיסה הזו היא טיסת האימים שעקבותיה נעלמו במצולות ים, וכל נוסעיה נהפכו להיסטוריה. ואילו אותו יהודי ניצל לחיים טובים ולשלום בזכות גבורתו על שמירת השבת.

אותו יהודי היה נסער מאוד מנס ההצלה, מיד הוא שלח אימייל לסוכן הנסיעות וכתב לו כך: אתה שמעת מה שקרה לטיסת 370?! אני לא יכול להפסיק לחשוב על זה, זה נס אמיתי! אתה מציל חיים! אני לא יכול יותר לחשוב, נדבר בשבוע הבא. אני לא יודע איך להודות לך!

סוכן הנסיעות קיבל את ההודעה וענה לו עליה: אני שמח מאוד בשבילך, אבל לא אני זה שהצלתי לך את חיים, אלא הקב"ה והשבת הם אלו שהצילו לך את החיים, להם אתה חייב להודות!!!

וידוע שהמילה 'בראשית' מורכבת משתי מילים 'ירא שבת' מו'.

וכבר אמר רבי אברהם אבן עזרא בפיוט הידוע: "כי אשמרה שבת, אל ישמרני, אות היא לעולמי עד בינו וביני, בו אמצאה תמיד נוח לנפשי, השמחים בו הם שמחה משיגים, כי יום שמחות הוא ותשמחני".

והנה מעשה טרי (מכלי שני) שקרה בפרוץ מלחמת חרבות ברזל, משפחה מקיבוץ בארי (באזור עוטף עזה) בת ארבע נפשות, הורים ותאומים בני 3 התעוררו

לקול האזעקות בבוקרו של יום השבת שחל בו שמחת תורה תשפ"ד נכנסו מיד לממ"ד. לאחר מספר דקות הם שמעו שמחבלים נכנסו לביתם והחלו לנסות לפתוח להם את דלת הממ"ד.

האב שאחזו כל העת את ידית הדלת של הממ"ד חש כי כוחותיו אוזלים, כאשר הגיעו המחבלים עם פטיש והכו על הידית כדי לפותחה, ושברו את הידית.

ואז המחבלים הציתו את הבית שלהם בלהבות אש, (ע"פ סיפורים ועדויות שונים, המחבלים הבעירו צמיגים של הרכבים שחנו ברחוב, כדי שהעשן השחור יכנס לתוך הממ"ד ויחנוק את כל מי שנמצא שם). לאחר דקות ספורות הם החלו לחוש, כי עשן נכנס תחת דלת הממ"ד והבינו כי המחבלים הציתו את ביתם.

האב שהבין כי סופם קרב רצה לצאת מהחדר ולהסגיר עצמו למחבלים, אך הידית שנשברה לא נתנה לו אפשרות לפתוח אותה.

ומיד אמר אב המשפחה, שאם הם יוצאים בשלום הוא מבטיח לשמור שבת.

הם החליטו לפתוח את החלון ולקפוץ החוצה והיו בטוחים כי המחבלים ימתינו להם שם, אך באופן פלאי המחבלים לא הבחינו בהם!

הם הסתתרו בשדה הסמוך לביתם והבחינו בדלי מים שהוכן כביכול במיוחד עבורם. הם הרטיבו את בגדי הילדים ונתנו להם לנשום דרכם כדי שלא ישתעלו וישמיעו רעשים.

האם סיפרה שבדרך כלל הבת בוכה ללא הפסקה, ובאותו זמן היא לא בכתה ולא השמיעה אפילו ציוץ.

לאחר שלוש שעות שהתחבאו הם החליטו להתרחק מהמקום עד כמה שאפשר, ומיד הם גילו מקום ובו מספר עצים שסייעו להם להתחבא מאחוריהם. הם שהו במשך 13 שעות, עד ששמעו קולות המתקרבים לכיוונם ואז הם היו בטוחים שכאן יהיה סופם!

לפתע הם שמעו, כי האנשים שמסתובבים בקרבתם מדברים בעברית, והבינו כי מדובר בחיילים שלנו שסייעו להם.

האב אמר, כי בתוך כל התופת הוא חש שהם נמצאים בתוך ידיו של הקב"ה והוסיף, שלאחר הנס הגלוי הזה הוא חוזר בתשובה!

בס"ד הם הצליחו לברוח מהמקום בסיוע של כוחות צה"ל והגיעו לבני משפחתם לחיים טובים ולשלום ^{מז}.

וכל זה בזכות שמירת השבת!!!

רבנו ישראל מאיר הכהן - החפץ חיים פרסם קול קורא בימי מלחמת עולם הראשונה ^{מח}. נצטט חלק מדבריו: הנה הרעש שנהיה בעולם הוא עניין נורא שנגע לכל העולם ולכל ישראל לגופם ולנפשם, ואין ספק שהוא עניין התעוררות מן השמיים למען נשוב לה', כמו שכתוב ^{מט} 'בְּצַר לָךְ וּמִצָּאוֹךְ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וגו' וְשָׁבָתָ עַד ה' אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹלוֹ. וחובה לזעוק ולבקש בתפילה לפניו שיושיענו, ויבואו אחינו ובנינו לביתם בשלום. וחלילה לנו לשבת בחיבוק ידיים בשעה כזו, כי אם לתפוס אומנות אבותינו לזעוק ולהריע לה' כי הכל תלוי בו כמאמר הכתוב ^נ 'אִם תִּהְיֶה רָעָה בְּעִיר וְה' לֹא עֲשֶׂה', ואם אנו רואים הכל ומחשים, ומצאנו עוון חלילה מזה גופא שאנו מחשים.

גם חוב על כל אחד לילך לביהמ"ד עם בניו בכל יום להתפלל שחרית, מנחה וערבית בציבור דווקא (ולא ביחידות כמו שהנהיגו רבים בעוונותינו הרבים), ולענות אמן יהא שמיא רבא, קדושה וברכו, כי על ידי זה מתבטלות בכל יום כמה וכמה גזרות מישראל כדאיתא במדרשים...

גם חוב על כל איש בעת כזאת להתחזק במידת החסד עם רעהו בהלוואה ובהקפה... והמרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים.

ועל שני יסודות אלו של תורה וחסד כבר העירו לנו חז"ל ^{נא} כמו שאמרו: שאלו תלמידיו את רבי אליעזר הגדול, מה יעשה אדם ויניצל מחבלי משיח? אמר להם: "יעסוק בתורה ובגמילות חסדים".

ועל כולם מצווה לזרז בכל עיר ועיר לשמירת שבת כהלכה ולעשות חבורות של מזהירי שבת ולימוד הלכות שבת שתלמוד מביא לידי מעשה... ובפרט

מז. ע"ע בספר הנפלאה ה' איש מלחמה (להגאון הגדול הרב ישי מזלומיאן שליט"א עמ' 293).

מח. חפץ חיים (אגרות ומאמרים ס' יו).

מט. דברים (פ"ד פ"ל).

נ. עמוס (פ"ג פ"ו).

נא. בסנהדרין (צח ע"ב).

שעוון חילול שבת הוא עוון מיתה ר"ל, והשטן מקטרג בשעת הסכנה. לכן מאוד מאוד צריך לתקן הדבר בשעת הסכנה ולקבל על עצמו ועל בניו לשמור את השבת בכל נפשו מהיום, שבזכות הקבלה ירחם ה' ויכפר על העבר וישאיר את נפשם לחיים טובים. (דברי הצעיר שבכהונה, המייחל לחדשי ה' הכואב בצרת עמו ומצפה לישועה, ישראל מאיר הכהן מראדין).

ולחיבת הקודש ראוי לצרף לכאן חלק מהקדמתו הנפלאה של החפץ חיים לספרו משנה ברורה בהלכות שבת^{נב} שכתב בזה"ל: כתיב בתורה^{נג} 'זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ, שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וגו' כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ' וגו', הורה לנו הכתוב בזה שעניין שבת הוא שורש האמונה, לידע שהעולם הוא מחודש, וכיוון שברא הכל הוא אדון על הכל, ואנחנו עבדיו ומחויבים לעשות רצונו ולעובדו בכל גופנו ונשמותינו וממוננו כי הכל שלו.

וזהירה התורה על שמירת השבת י"ב פעמים. ואחז"ל^{נד} כל המשמר את השבת כאילו מקיים כל התורה, וכל המחלל השבת כאלו כפר בכל התורה כולה, והכל מטעם הנ"ל שהוא שורש האמונה.

וכעין זה איתא ג"כ במ"ר פרשה בשלח^{נה} א"ר אלעזר בר אבינא, מצינו בתורה ובנביאים ובכתובים ששקולה שבת כנגד כל המצוות, וכו'.

ועוד אמרו שם במדרש אמר רבי לוי: אם משמרים ישראל את השבת כראוי אפילו יום אחד בן דוד בא, למה? שהיא שקולה כנגד כל המצוות. וכשם שמצינו שעל כל המצוות בן דוד בא, על שמירת יום אחד של שבת בן דוד בא, לפי שהשבת שקולה כנגד כל המצוות.

אמר הקב"ה לישראל: אם תזכו לשמור שבת - מעלה אני עליהם כאלו שמרתם כל מצוות שבתורה, ואם חיללתם אותו - מעלה אני עליכם כאלו חיללתם כל המצוות, וכן הוא אומר^{נו} שומר שבת מחללו ושומר ידו מעשות כל רע וכו' עיי"ש.

נב. (בהקדמת משנה ברורה חלק ג').

נג. שמות (פ"כ פ"ז-י).

נד. עיין בקיצור שולחן ערוך (להרב שלמה גאנצפריד, סי' עב ס"א).

נה. (פרשה כה פסקה יב).

נו. ישעיהו (פ"ו פ"ב).

וראה את חומר העוון שיש באיסור חילול שבת.

דהלא ידוע שיש כמה חלקי עונשים על העוונות, יש עניינים כשהאדם עובר עליהן הוא רק איסור עשה בלבד. חמור מזה העוונות שיש עליהן איסור לאו. חמור מזה העוונות שיש עליהן מיתה בידי שמים. חמור מזה העוונות שיש עליהן עונש כרת. חמור מזה אותן שיש עליהן מיתה בידי אדם והוא מיתת חנק. למעלה מזה אותן שעונשן הוא הרג בסייף. למעלה מזה אותן שמיתתן בשרפה. למעלה מכולם אותן שמיתתן בסקילה - כי היא החמורה שבמיתות, ועל עוון חילול שבת במזיד הלא מיתתו הוא בסקילה.

ונוכל לראות עוד את חומר העוון שיש באיסור חילול שבת.

דהלא בכל העוונות לבד מאיסור עבודת כוכבים, קי"ל¹² דאם הוא מומר ח"ו לאחד מהם אינו מומר לכל התורה, ואלו באיסור שבת קי"ל¹³ דאם הופקר אצלו איסור שבת ועובר עליו כמה פעמים בפרהסיא, הוא מומר לכל התורה, ודינו כעובד כוכבים ממש.

ואם הוא דר עם ישראל ברשות אחד, צריך לשכור ממנו הרשות, כמו אם הוא דר עם עובד הגילולים.

ואם שחט, אף שאיש ישראל אחר עומד עליו ורואה ששחט כדין, אפ"ה שחיטתו נבלה גמורה, מטעם שהוא אינו בר זביחה כלל כדאיתא בפוסקים¹⁴.

וטעם לכל זה הוא - דהמחלל את השבת כופר במעשה בראשית כמו עובד כוכבים, וע"כ גם עונש של המחלל שבת הוא בסקילה כעובד כוכבים, וכשהוא בלי התראה הוא עכ"פ בכרת.

נז. ועיין בחולין (ד ע"ב - ה ע"א). וע"ע רמב"ם (פ"ל משבת ה"טו) שכתב בזה"ל: השבת ועבודת כוכבים ומזלות - כל אחת משתייהן שקולה כנגד שאר כל מצות התורה.

נח. (בסימן שפה ס"ג).

נט. ועיין ברמב"ם (פ"ד מהלכות שחיטה ה"ד) שכתב בזה"ל: אם היה מומר לעבודה זרה או מחלל שבת בפרהסיא או אפיקורוס והוא הכופר בתורה ובמשה רבנו כמו שביארנו בהלכות תשובה, הרי הוא כעכו"ם ושחיטתו נבלה. וע"ע בהלכות מעשה הקורבנות (פ"ג ה"ד). וע"ע בהלכות שבת (שם) שכתב בזה"ל: המחלל שבת בפרהסיא הרי הוא כעובד עבודת כוכבים ומזלות ושניהם כעובדי כוכבים ומזלות לכל דבריהם.

מכל זה יוכל האדם לראות את גודל העניין של שבת, וכן יש עוד כמה מאמרי חז"ל המפליגים מאד בעוון חילול שבת.

וגם צריך לדעת, שרמ"ח המצוות שבתורה שהטיל השם יתברך על האדם לזכרם ולשמרם הוא נגד רמ"ח האברים שבאדם.

וכי היכי דבאברים נמצא אברים שונים, יש שאין הנשמה תלויה בהם, כמו היד והרגל וכדומה^ס, דאף אם יחסרו אף שההפסד הוא רב מאוד, אעפ"כ נקרא רק בשם בעל מום, ויש שע"י חסרונותיו אינו יכול לחיות על פני תבל, כגון שניתז ראשו או שנקרע סגור ליבו ששם הוא מקור החיים.

כן הוא ג"כ בענייני מצוות השם יתברך, שעליהן ג"כ כתיב^{סא} 'אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אִתָּם הָאָדָם וְחַי בָּהֶם', ונאמר^{סב} 'כִּי הוּא תַּיִד וְאַרְבֵּי יָמֶיךָ', ועוד פסוקים הרבה כהנה המורים לנו כי עיקר חיי הנפש לעוה"ב תלוי בקיום התורה.

ויש עניינים שהם נגד הראש והלב שהם עיקר חיות הנפש הקדושה כמו האמונה בה' ובתורתו.

ועניין שמירת שבת דהוא ג"כ יסוד האמונה, דאם יחסר לו העניינים ההם, כבר נסתלק כל עיקר החיות מנפשו הקדושה, וכשהוא חי בעוה"ז, הוא חי רק בנפש הבהמית שלו, ולא יהיה לו במה להקים בעת התחייה.

וזכות שמירת שבת כהלכה - מועיל למחול לו על כל עונותיו.

כמ"ש בגמרא במסכת שבת^{סג} כל המשמר שבת כהלכתו, אפילו חטא כדור אנוש מוחלין לו שנאמר^{סד} 'אֲשֶׁר יִגְנוֹשׁ יַעֲשֶׂה זֹאת וּבֶן אָדָם יַחֲזִיק בָּהּ, שֹׁמֵר שַׁבָּת מִחֻלּוֹ וְשֹׁמֵר יָדוֹ מִמַּעֲשוֹת כָּל רָע', אל תקרי מחללו, אלא מחול לו.

ס. וע"ע במה שנכתוב בעז"ה יתברך באמרי עובדיה (מועדים, שנזכה עוד שיצא לאור העולם בקרוב, בפרקי

אבות - ערך יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך).

סא. ויקרא (פ"ח פ"ה). יחזקאל (פ"כ פ"יא).

סב. דברים (פ"ל פ"כ).

סג. קיח ע"ב).

סד. ישעיהו (פ"נו פ"ב).

ומה שאמר 'כהלכתו', משום שידוע שיש ל"ט אבות מלאכות^ס, ובכל אב כמה וכמה תולדות, ובירושלמי^ס איתא דר' יוחנן ור"ל דייקו כ"כ עד שמצאו בכל אב ל"ט תולדות, ולזה רמזה הגמרא - שישמור שבת כהלכה, דהיינו שלא לחלל אותה בשום פרט.

אך באיזה עניין נוכל לבוא לזו המדרגה שישמור שבת בכל פרטיו?

העצה היעוצה לזה - שיראה לזרז את עצמו ללמוד הלכות שבת ולחזור עליה תמיד כדי שידע האסור והמותר, דאי לאו הכי, אפילו אם ילמוד כל העניינים המוסרים המזרזים לשמירת שבת כראוי, לא יועיל לו.

וכדאיתא במדרש משלי^ס על הפסוק 'לְדַעַת חֻכְמָה ומוֹסֵר', אם חוכמה, למה מוסר? ואם מוסר, למה חוכמה? אלא, אם יש באדם חוכמה, הרי הוא למד מוסר, ואם אין באדם חוכמה, אין יכול ללמוד מוסר.

והכונה - דאם הוא טועה בעיקר העניין שחושב שאין זה בכלל איסור, מה יועיל לו המוסר בזה?!

והכי נמי בענייננו, אם הוא חושב על איזה דבר שאין זה בכלל מלאכה או שבות, לא יועיל לו שום מוסר. ועי"ש בדוגמאות שציין לכך.

ומי שלא למד, יוכל בנקל להיכשל בהן, שנמצא בכל אחד כמה פרטי הלכות שנוגע באיסור דאורייתא.

וכבר העיד בנו הגאון רבי יהונתן אייבשיץ בעל אורים ותומים בספרו יערת הדבש^ס, כי אי אפשר כלל במציאות שיינצל מאיסור שבת, אם לא ילמוד כל הדינים על בוריים היטב היטב.

סה. כנזכר במשנה בשבת (עג ע"א).

סו. (פרק כלל גדול דף סד עמוד א). בזה"ל: רבי יוחנן ור"ש בן לקיש עבדין הווין בהדא פירקא תלת שנין ופלוג. אפקון מיניה ארבעין חסר אחת תולדות על כל חדא וחדא.

סז. (בבב, פ"א פ"ב).

סח. (חלק ב' דף צט ע"ג ד"ה ולכך יו"ד ימי תשובה, דרוש מאלול תק"ז, ע"פ מהדורת תרכ"ח). וזת"ד הקשור אלינו: ותמיד שבת בתוך ימים אלו היא לתקן קלקול שבת, ובאמת צריך תשובה רבה לקלקול הלזה, כי באמת רבו מחללים בעו"ה בחילול שבת מלאכות דאורייתא ודרבנן, וכו', ובעו"ה רבים נכשלים כי יש בו דינים רבים וצריך לימוד מתוך הספר, וכו', ודיני מוקצה שהם חמורים

וכתב הר"ש משאנץ על תורת כהנים ס"ט בזה"ל: "זכור את יום השבת" - שתהא שונה הלכות שבת.^ז

על כן ראוי ונכון לכל ירא וחרד לדבר ה' לכוונן חבורות ללמוד הלכות שבת כדי שלא ייכשלו בה ע"א.

וכדאיתא בילקוט שמעוני ע"ב על הפסוק ע"ג 'וַיִּקְהַל מֹשֶׁה' בזה"ל: רבותינו בעלי אגדה אומרים: מתחילת התורה ועד סופה אין בה פרשה שנאמר בראשה ויקהל אלא זאת בלבד.

אמר הקדוש ברוך הוא: עשה לך קהילות גדולות, ודרש לפניהם ברבים הלכות שבת, כדי שילמדו ממך דורות הבאים להקהיל קהילות בכל שבת ושבת ולכנס בבתי מדרשות ללמד ולהורות לישראל דברי תורה אסור והתר כדי שיהא שמי הגדול מתקלס בין בני.

מכאן אמרו ע"ד: משה תקן להם לישראל שיהיו דורשין בענינו של יום, הלכות פסח בפסח, הלכות עצרת בעצרת, הלכות החג בחג.

כשל תורה רבו גם רבו המתפרצים. וכו', ואיסור מוקצה לית דחש בעו"ה ורבו כמו רבו איסורים בעו"ה בשבת, וכו', וזהו שישים איש בזה השבת לליבו לשמור ולעשות, ועיקר להוגם (ללמוד) בשולחן ערוך או"ח הלכות שבת, ויזהר בו, ושכרו הרבה מאוד על ידי כך. והוא כנגד לא תגנוב - כי זהו תכלית התשובה עברות שבין אדם למקום, ואמרינן (במסכת סנהדרין קיא ע"ב), בזמן שרשעים בעולם, חרון אף בעולם, מאן רשעים גנבי. לכך יש לעזור על ידי כך לסלק אף וחמה. ולכן מסיימים בחתימת תפילות יום הכיפורים למען נחדל מעושק ידינו. עכת"ד הקשורים לענייננו, וע"ע שם באריכות בטוט"ו.

ס"ט. (פר' בחוקותי).

ע. מובא באבני נזר (אבה"ע ח"ב סי' רכא ס"ק טז. ובחלק או"ח ח"ב סי' תקיז ס"ק יז). נלקח מילקו"י (מועדים, פורים מהדורת תש"פ סי' תרפה הערה א עמ' עא).

ע"א. ועוד בחיזוק לימוד הלכות שבת עיין בריש החיבור במכתב ברכה ממרן הראשון לציון רבנו יצחק יוסף שליט"א, שהרחיב בעניין.

ולחיבת הקודש אצרך לך מה שכתב האדמו"ר מסאכטשאב זצ"ל בהקדמת ספרו החשוב אגלי טל (בד"ה ובחזרתי להדפיס תחלה בהלכות שבת) וז"ל: מובא (בשמות רבה פרשה כה פסקא יב), שכשם ששמירת שבת שקול ככל המצוות, כן ללמוד וללמד בהלכות שבת שקול כללמוד וללמד בכל המצוות. עכ"ל"ק.

עב. (ר"פ ויקהל).

עג. שמות (פ"ה פ"א).

עד. במסכת פסחים (ו ע"א). מגילה (ד ע"א. לב ע"א). סנהדרין (יב ע"ב).

אמר משה לישראל: אם אתם עושים כסדר הזה, הקדוש ברוך הוא מעלה עליכם כאלו המלכתם אותי בעולמי, שנאמר ^{ע"ה} 'וְאַתֶּם עֲדֵי נֶאֱמַר ה' וְאֲנִי אֵל'. וכן דוד הוא אומר ^{ע"ה} 'בְּשִׁרְתִּי צִדְקַת בְּקָהֶל רַב', וכי מה בשורה היו ישראל צריכין בימי דוד, והלא כל ימיו של דוד מעין דגמא של משיח היה?

אלא פותח ודורש לפניהם דברי תורה שלא שמעתן און מעולם.

וכתב הב"ח ^{ע"ה} בזה"ל: נראה דקביעות מדרש אינו לדרוש באגדה אלא לדרוש דינין והלכות והכי משמע במדרש [הנזכר]. ומקורב נתפשט לדרוש כל הדרשות באגדות ולא בדינין והלכות כל עיקר נגד דת תורתנו - דעיקר הדרשה צריך שתהיה ללמד את חוקי אלהים ואת תורותיו להורות הלכות שבת והאסור והמותר, לפי מה שקורין בשבת בס"ת גם להמשיך את לב השומעים באגדה המדריכים ליראת השם למונעם מחטוא לפניו יתברך ולתשובה ^{ע"ה}, לא שיכוון להראות את עצמו שהוא חכם ויודע לדרוש פסוק או מאמר בכמה פנים.

וידוע ששמירת שבת כתיקונה הוא קירוב לגאולה, כמו שאמר רשב"י ^{ע"ה} אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות כהלכתן, מיד נגאלין.

ע"ה. ישעיהו (פ"ט פ"ב).

ע"ה. תהילים (פ"ט פ"ו).

ע"ה. (ס"ו רצ"ה ואחר השניה קובעים מדרש).

ע"ה. וע"ע באריכות לעיל בהקדמה.

ע"ה. שבת (ק"ח ע"ב).

פרשת נח

ואמונתך בלילות

וַיָּבֹא נֹחַ וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ וּנְשֵׁי בָנָיו אֵתוֹ אֶל הַתֵּבָה, מִפְּנֵי מִי הַמָּבּוּל (פ"ז פ"ז)

אומר רש"י: "נח מקטני אמנה היה ואינו מאמין שיבוא המבול, ולא נכנס לתיבה עד שדחפוהו המים"^פ.

ואמרו בילקוט שמעוני^{פא} אמר ר' יוחנן: "נח מחוסר אמנה היה. אילולי שהגיעו מים עד קרסוליו, לא היה נכנס בתיבה"^{פב}.

והדבר הוא פלא. הרי 120 שנה נח בנה את התיבה מתוך אמונה שאכן הולך להיות מבול. ברגע המבחן של האמונה שצריך להיכנס לתיבה מפני המבול לא האמין נח האם המבול יהיה עכשיו או לא?^{פג}

ידועים דברי הגמ' במסכת סוטה^{פד} כל מי שיש לו פת בסלו ואומר מה אוכל למחר? אינו אלא מקטני אמנה.

וצריך להבין למה הוא מקטני אמנה, וכי הקב"ה הבטיח שייתן לאדם מה לאכול מחר?

פ. כנזכר בזוהר חדש (מדרש נעלם פר' נח ד"ה רבי חייא אמר). וע"ע ברמב"ן.

פא. פר' נח (רמז נו, עה"פ ויבוא נח).

פב. ע"ע בספר סיפור מן ההפטרה (להסחנך שלי בכיתה ב' בת"ת אוצר החיים בבני ברק, פר' נח).

פג. משו"ת נפשי בשאלתי (ח"א אמייתי מבחן האמת של אמונת האדם).

פד. (מח ע"ב).

לכאורה האם העובדה שהוא דורש מה יהיה לו למחר לאכול, היא בסדר!

והשאלה היא למה למחר הוא דואג, ואילו להיום הוא כבר אינו דואג? וכי להיום הקב"ה הבטיח שיהיה לו לאכול?

לא, אלא שהוא סובר בדעתו שהיום הוא יסתדר כביכול בכוחות עצמו ולא צריך את הסיוע של הקב"ה, שהרי הוא סומך על הפת שיש לו מהמשכורת שקיבל מהעבודה, ולכן הוא מקטני אמנה!

חז"ל מלמדים אותנו שמי שמשתדל בשביל המחר אינו משתדל כיוון שיש לנו חובת השתדלות כי חובת השתדלות היא לאותו יום, וכיוון שמשתדל יותר מדי בשביל המחר, כדי שיהיה לו כסף ב לחתן את הילדים שלו ושיהיה לו מה לאכול ובמה לקנות בתים - הרי הוא מקטני אמנה שבא בטענה: איך אחתן את הילדים שלי?

מביא ר' יחזקאל לוויןשטיין זצ"ל משל למה הדבר דומה, לאבא ובן שקבעו לנסוע ברכבת בשעה 10 בבוקר. הבן הגיע לתחנת הרכבת בשעה 8, ומתחיל לחשוב מאיזו סיבה אבא שלי לא מגיע? וככל שעובר הזמן, החשש גובר יותר אולי אבא שלי כבר נסע, ואולי הוא כבר לא יבוא...

מובן לכולם שהדאגה של הבן בכלל לא מוצדקת. מאיזו סיבה אבא שלו יבוא לתחנה בשעה 8, אם הם קבעו להיות בתחנה בשעה 10?

אדם שדואג וחושש מה נאכל מחר דומה לאותו בן שדואג מדוע אבא שלו לא מגיע לתחנה. היום יש לאדם מה לאכול, מי שדאג לך היום לאוכל - הוא ייתן לך אוכל ופרנסה גם למחר.

מדוע האדם לא דואג האם מחר בבוקר השמש תזרח או לא? אולי היא תעלה בצד אחר או לא?

על זה האדם לא דואג וחושש, והסיבה הפשוטה היא - כיוון שהוא יודע שזה לא קשור אליו וזה לא תלוי בו, אבל על הפרנסה הוא חושש ודואג מה יהיה מחר, כיוון שהוא חושב שזה תלוי בו.

וכן רואים שכשירד מן לעם ישראל, משה רבנו הזהיר את עם ישראל^פ 'זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' לְקֶטוּ מִמֶּנּוּ אִישׁ לְפִי אֲכָלוּ עֹמֶר לַגִּלְגֶּלֶת מִסֶּפֶר נַפְשֵׁיכֶם אִישׁ לְאִשֶּׁר בָּאֵהָלוּ תִקְחוּ, שְׂכַל אֶחָד יִיקַח מִן לְפִי מִשְׁפַּחְתּוֹ, וַיַּעֲשׂוּ כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּלְקְטוּ הַמֶּרְבֶּה וְהַמְּמָעִיט, וַיִּמְדּוּ בְּעֹמֶר, וְלֹא הָעֲדִיף הַמֶּרְבֶּה, וְהַמְּמָעִיט לֹא הִחְסִיר, אִישׁ לְפִי אֲכָלוּ לְקֶטוּ.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם: אִישׁ אֶל יוֹתֵר מִמֶּנּוּ עַד בֶּקֶר, וְכָתוּב וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה, וַיּוֹתְרוּ אַנְשִׁים מִמֶּנּוּ עַד בֶּקֶר, וַיֵּרָם תּוֹלְעִים וַיִּבְּאֵשׁ. הֵם חֲשָׁבוּ שֶׁמָּחַר לֹא יִהְיֶה מִן, וּמִי שֶׁהִשְׁאִיר לְמָחַר - הַכֹּל הִתְקַלְקַל לוֹ כְּכָתוּב וַיִּלְקְטוּ אֹתוֹ בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר, אִישׁ כְּפִי אֲכָלוּ, וְחָם הַשֶּׁמֶשׁ וְנָמְסוּ.

רואים מכאן יסוד באמונה: אומנם צריך השתדלות, אבל צריך לדעת שאם עושים יותר מדי - רק מפסידים מזה.

ועוד יותר שבמין הם הפסידו גם את מה שכבר קיבלו, שהרי הם שמרו ממנו עד בוקר. נקוט האי כללא בידך^פ ריבוי בהשתדלות מהווה הפסד.

וכבר אמר החזון איש^פ שעיקר ההשתדלות היא תפילה.

ועוד אמר החזו"א מידת השיעור שצריך להשקיע בהשתדלות היא כמו שדופקים מסמר בקיר עד שהוא מתעקם ומוציאים אותו^פ.

כך שכשאדם משקיע בהשתדלות לדבר גשמי, אם רואה הוא שזה בא לו על חשבון תורה ותפילה ומצוות אחרות, צריך להפסיק מזה מיד, כי מכאן והלאה זה השתדלות לריק שממנה רק מפסידים^פ.

יש אנשים שנקלעים לצרות מסוימות בחיים, והם פונים לכל מיני אמצעים ואנשים שיעזרו להם או אפילו לרבנים אבל שוכחים לפנות קודם לבורא

פה. שמחות (פ"טז פ"ט-כא).

פו. שבת (קמז ע"א).

פז. קובץ אגרות לחזו"א (ח"ג איגרת סב עמ' פז).

פה. כנזכר בספר מעשה איש (ח"א עמ' רפב. וח"ב עמ' קסב).

פט. כע"ז ע"ע במה שכתבנו בהמתיקות שבפרשה (פר' וישב עמ' 103).

העולם שהוא מסובב את כל הסיבות, וברגע אחד הוא יכול להפוך את כל העולם כולו.

כמו שסיפר ר' שלמה לווינשטיין שליט"א על יהודי אחד מראשון לציון שעוסק בבניית פרגולות וסוכות, ומנהגו היה שלא לעבוד ביום שישי כדי להקדיש את יום השישי ללימוד תורה ועזרה בבית.

באחד מהימים הקצרים לפני חג הסוכות ניגש אליו שכן שגר ברחוב לידו וביקש ממנו שיבוא לבנות לו סוכה.

אמר לו אותו יהודי: "אני מצטער, אבל לא אוכל לבוא לעזור לך. יש לי הרבה עבודה עד כניסת החג".

אולם השכן לא ויתר והפציר בו שוב ושוב והתחנן אליו וסיפר לו שאין לו סוכה.

בסופו של דבר מצא היהודי הזה את עצמו ביום שישי נמצא על הגג של השכן שלו ובונה לו את הסוכה.

תוך כדי הבנייה נשמעו קריאות מהרחוב לעבר אותו אדם שבונה. שני אנשים אהבו את העבודה שלו והחליטו להזמין אותו אליהם לעשות סוכה.

הוא נתן להם את מספר הטלפון שלו, והם סיכמו ביניהם שמיד לאחר החג הוא יבוא לבנות להם סוכה.

אותו אדם שבנה את הסוכה לא ידע ששני האנשים האלו היו ממס - הכנסה, וכעבור זמן מה קיבל אותו אדם לביתו הזמנה לבית המשפט, כיוון שהוא בנה את הפרגולה ולא נתן קבלה, ועכשיו עליו לשלם קנס על העלמת מס...

בימים שעד המשפט לא הצליח אותו אדם לעשות כלום בקושי אכל ובקושי ישן.

חברו שהוא בנה אצלו את הסוכה שמע מה שקרה לו וניסה לעזור לו ואמר לו: "מדוע עליך לפחד? יש ביפו אדם מומחה בהוצאת דפי קבלות לפנקסים. כדאי לך לדבר איתו".

חבר אחר ניגש אליו ואמר לו: "אל תהיה בלחץ. אחד המתפללים בבית הכנסת שלנו לפני כמה שנים עבד במשרד של מס - הכנסה, והוא מכיר שם את כולם. תשלם לו קצת כסף, הוא יסדר לך את כל העניינים".

והחבר השלישי ניגש אליו ואמר לו: "תשלם קצת לאותם אנשים ותצא מזה בשלום".

כל ההצעות האלו גרמו לו לראות קצת אור בקצה המנהרה. הוא הוציא הרבה כספים כדי לנסות את כל האפשרויות שעמדו על הפרק כדי לצאת זכאי מהמשפט הזה.

לאחר זמן מה עשה אותו אדם חשבון נפש לעצמו, אחרי שהוא הפעיל את כל מי שמקושר לעניין. אבל מה בדיוק הקב"ה רוצה ממני?

הרי הקב"ה מכיר את הפנקסים האמיתיים שלי. מעולם לא גנבתי כסף ותמיד הפרשתי מעשר לכל שקל שנכנס לכיסי. לאחרונה חיתנתי את בתי עם תלמיד חכם ושילמתי הרבה כסף על כך. אם כן, מה הקב"ה רוצה ממני? מה חטאתי ופשעי? ומה עליי לתקן?

ופתאום הבין אותו אדם שכאשר הייתה לו בעיה, הוא פנה לאותו אדם מיפו שמסדר קבלות ולאותו אדם מבית הכנסת שעבד במס - הכנסה ונתן הרבה שוחד הכל טוב ויפה - אבל מה עם ריבוננו של עולם, וכי הוא לא נמצא בתמונה???

מיד הוא לקח את הטלפון וחייג לאותו אדם מיפו שיפסיק את העבודה של הקבלות. אין בזה כבר צורך כיוון שהעניין הסתדר!

אח"כ התקשר לחברו מבית הכנסת שעבד במס - הכנסה, וכן למי שקיבל ממנו שוחד והודיע להם שיפסיקו את כל הפעולות עבור התיק שלו שהעלים מס כיוון שהעניין כבר הסתדר!

ואז פנה אותו אדם לקב"ה ואמר: "ריבוננו של עולם, עכשיו אני אצלך. אני פונה רק אליך, אתה העורך-דין שלי".

כשהגיע יום החקירה בבית המשפט, הגיע אותו אדם עם אשתו לבית המשפט ונשלחו לחדר של השופט.

החוקר התחיל לחקור אותו על זה שאין לו קבלות ועל עוד פרטים שלא דיווח למס-הכנסה, וכולו היה בלחץ מה תהיינה התוצאות.

ולפתע אמר החוקר: "אינני יודע מדוע, אבל אני לא מסוגל לעשות לך כלום כאילו רשום לך על המצח 'אל תגע בו', ולכן אני כותב לך דו"ח ומכניס לך אותו לתיק שלך, ועליך להתפלל שאף אחד לא יפתח את התיק הזה".

ונפרד ממנו לשלום.

ובאמת אף אחד לא פתח את התיק הזה, ובכך יצא אותו אדם זכאי מכל המשפט המסובך והמורכב הזה.

והכל בזכות שהוא השליך את משאו על הבורא יתברך ולא על אף אדם אחר כמו שנאמר ^ז 'הַשֵּׁלֶךְ עַל ה' יִהְיֶה וְהוּא יִכְלֹכֶלְךָ'...

יהודי היודע שהכל מאת ה' יתברך, איננו מרגיש שהוא נושא על כתפיו שום צרה מצרות העולם. שום דאגה לא מכבידה עליו, כי הוא יודע שהקב"ה היחיד והמיוחד שמנהל את העולם כולו, והכל מכוון מלמעלה.

כמו שאמר דוד המלך בתהילים ^א 'גֹּל עַל ה' דְּרָכֶךָ, וּבִטַּח עָלֶיךָ וְהוּא יַעֲשֶׂה', דהיינו - גלגל על ה' את כל צרותיך ובטח עליו שרק הוא יכול לעשות - והוא יעשה.

מסופר על חבורת חסידים שהיו שבת שלמה עם האדמו"ר מצ'רנוביל זצ"ל. שחזרו לביתם הם דיברו בניהם מה כל אחד התחזק מאותה שבת, עד שאמרו ששבת כזאת לא הייתה להם מעולם.

השתתף איתם באותה שבת גם העגלון, ואף שהוא עם הארץ הוא אמר שלא הייתה לו שבת כזאת מעולם...

ז. תהילים (פ"ה פ"כג).

א. (פ"ל פ"ה).

שאלו החסידים את העגלון: "מה המיוחד שמצאת בשבת הזו?"

השיב להם העגלון: "כשבאתי לקבל ברכה מהרבי במוצאי שבת, הרב התעניין בסדר היום שלי וסיפרתי לו כי אני משכים מוקדם לחבר את העגלה לסוס ומתחיל בעבודה לקחת אנשים.

ושכשאני חוזר לביתי, אני קורא את ברכות השחר ומתפלל בזמן המועט שנשאר לי, ופעמים גם ביחידות".

אמר לו הרבי: "זה לא טוב שאתה מקדים את העסקים שלך לפני התפילה".

השיב העגלון לרב, שאם הוא לא יקום מוקדם ויתחיל את העבודה מאוחר, לא תהיה לו עבודה וילכו כולם לשאר העגלונים.

אמר לו הרבי: "אמשיל לך משל למה הדבר דומה, לאברך אחד שהיה גר אצל חמיו במשך שנים רבות.

וכשגדלה המשפחה, החליט האברך כי הגיע הזמן לעסוק במסחר.

נפרד מבני משפחתו והלך למרחקים, ואחרי הרבה טלטולים נעשה מלמד והיה הולך מכפר לכפר עם צרור כספו בידו,

הוא חסך והמתין שיצטבר לו סכום גדול שהצליח להשיג סכום נכבד של צרור מטבעות זהב כסף ונחושת. התארגן לחזור לביתו.

וביום שישי אחד לאחר חצות היום התעכב באכסניה באחד הכפרים הסמוכים מאחר שחשש שיתאחר בדרך בכניסת השבת.

הוא חשב מה לעשות עם הכסף שבידו: אם יניח במזוודה, יגנבו לו אותו, ואם יניח את הכסף אצל בעל האכסניה, מי יודע מי הוא זה ואי זה הוא אשר מלאו ליבו לעשות...^{צב} אולי הוא איש ישר או לא, ויגנוב לו את כל הכסף.

מכיון שלא היה לו כל כך הרבה זמן העלה בדעתו להפקיד את צרור הכסף אצל בעל האכסניה. כל השבת היה דואג ומוטרד על הכסף שבוודאי נגנב לו.

מיד לאחר ההבדלה ניגש אותו אדם לבעל האכסניה וקיבל לידו את צרור הכסף.

אבן אחת ירדה מליבו. הוא התחיל לספור את הזהב וראה שיש שם בדיוק כל מה שהוא הניח ספר את המטבעות של הכסף וראה שנשאר בדיוק כמו שהניח.

כשבא לבדוק בפעם השלישית את שק הנחושת, אמר לו בעל האכסניה: "אחרי שראית שמהזהב לא לקחתי ומהכסף לא לקחתי. אם כן, מה עלה בדעתך לספור בכלל את שק הנחושת?"

אמר האדמו"ר לעגלון: "כמה טיפש אותו אדם. אחרי שראה שהשיבו לו את כל סכום הכסף הגדול, הוא מחפש בכסף הפשוט לראות שחזר לו הכל.

אלא אתה, עגלון יקר, שב ותחשוב בכל לילה שאתה מפקיד את הנשמה שלך אצל בורא העולם^{צג}, את האוצר היקר שלך מכל, את הנשמה, ואתה שוכב לישון במיטה כמו פגר מת, והנה אתה קם בבוקר ורואה כי הקב"ה נאמן

צג. כמו שאמרו בזוהר הקדוש (פר' חיי שרה דף קכא ע"ב) בא ראה, בשעה שאדם עולה על מטתו בכל לילה ולילה, נשמתו יוצאת ממנו ונדונית לפני בית הדין של המלך. אם זכאי להתקים - חוזרת לעולם הזה. ע"כ. וע"ע בשער הגלגולים (הקדמה יז) שכתוב בזה"ל: בכל לילה כאשר האדם ישן ומפקיד נשמתו ויוצאה ועולה למעלה, הנה מי שזוכה לעלות למעלה, מלמדים לו שם אותו הפירוש, שבו תלוי שורש נשמתו.

ואומנם הכל כפי מעשיו ביום ההוא, כך באותה הלילה ילמדוהו פסוק אחד או פרשה פלונית, כי אז מאיר בו יותר פסוק ההוא משאר הימים. ובליילה האחרת יאיר בנשמתו פסוק אחר כפי מעשיו של אותו היום, וכולם ע"ד הפ' ההוא אשר תלויה בו שורש נשמתו כנזכר. ומורי ז"ל בכל ערב וערב היה מסתכל בתלמידיו העומדים לפניו ורואה בהם איזה פסוק מאיר יותר באיש ההוא מצדו מצד השרות נשמתו המאירה שם. והיה מבאר לו קצת מן הפירוש של הפסוק ההוא כפי הפירוש השייך אל נשמתו כנזכר. וקודם שהיה ישן האיש ההוא, היה מכוון אל הפירוש ההוא שביאר לו קצתו והיה קורא בפיו הפסוק ההוא, כדי שכאשר תעלה נפשו למעלה בפיקדון בשנתו ילמדוהו עוד תשלום. וע"כ הנפש מזדככת ועולה למעלה מדרגות גדולות לאין קץ ויתגלו לו דברים אחרים, גם אם החומר לא ירגיש בהם כשיקץ.

וכבר נתבאר, כי ס' ריבוא פירושי התורה הם כולם כפי הפשט וכנגדם באגדה וכנגדם בקבלה וכו', הנרמזים בר"ת פרדס, לפי שאין נשמה מישראל שאינה כלולה מד' בחי' אלו. ואומנם יש נשמה שמשיגה שני מיני פירושים ויש יותר ויותר. והנה נשמתו של מרע"ה הייתה משגת כל ס' ריבוא פירושים שבתורה, וכמ"ש רז"ל שידע אפילו כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, וטעם הדבר הוא, לפי שנשמתו היתה כוללת כל ס' ריבוא נשמות ישראל, ולכן גם שאר חכמי ישראל ישיגו כ"כ פירושים בתורה כפי בחי' הנשמות הנכללות בו. וע"ע שם.

ובטור (אורח חיים ס' מו ד"ה עוד ברכה אחת יש בסידורי אשכנז).

בפיקדונו והחזיר לך את צרור הכסף שלך במלואו - ידיים, רגליים, רמ"ח אברים ושס"ה גידים, והכל ב"ה תקין ובריא ושלם. וכי אתה לא מאמין בקב"ה בדברים הקטנים, כגון הפרנסה, שהקב"ה יפרנס אותך? על ידי שאתה הולך לעבודה לפני התפילה, אתה מראה שהעבודה שלך חשובה ועיקרית יותר".

אמר העגלון לחסידים כשהאדמו"ר דיבר איתו כך, הוא החייה אותו בדבריו.

אמרו לו החסידים: "האמת שיצאת משבת זו עם נכס גדול יותר ממה שאנחנו החסידים קיבלנו".

מספר ר' דוד אבוחצירא שליט"א בספרו אביר יעקב על היהודים שעמדו לעלות לארץ ישראל, נכנסו לאביו ר' מאיר אבוחצירא זצ"ל לקבל עצה וברכה והיה מעודד אותם עד שיצאו מחזקים.

פעם אחת ניגש לר' מאיר אדם אחד שהתחיל לבכות שהוא כסיל, ומהיכן יוכל להתפרנס בארץ ישראל, שכולם יודעים לקרוא ולכתוב והוא לא יודע לקרוא ולכתוב.

הרגיע אותו ר' מאיר ואמר לו: "הקב"ה זן מפרנס לכל ברייה וברייה ברחמיו וברוב חסדיו, כל אחד ואחד לפי צורכו - מי שיודע לקרוא ולכתוב מזמן לו

וע"ע בספר מעם לועז (דברים א בהקדמה כוללת עמ' יז אות יב) שכתב, כשעולה הנשמה בכל לילה ולילה, היא עצמה הולכת לפני הקב"ה ומעידה על כל מה שעשה האדם באותו היום, הן המעשים שעשה בגלוי, והן אלו שעשה בסתר, והכל נרשם לפני הקב"ה. וכשאדם בא לתת דין וחשבון בעולם הבא, נקראים בפניו כל המעשים שעשה, והוא תמה ואומר: מי גילה את כל הנסתרות האלה? וזהו שאומר הכתוב (מכה פ"ז פ"ה) 'מִשְׁכַּבְתָּ חִיקָךְ נְסוּמָר פְּתַחִי פִיךָ', היינו הזהר מפני הנשמה השוכבת בחיקך ושמוּר פתחי פיך, להשתמש בהם לדברים טובים, שהיא עצמה הולכת ומוסרת עדות על מה שעשית ביום, הן המעשים הטובים והן המעשים הרעים. **משל למה הדבר דומה**, לאדם שנשא לאשה את בת המלך, שבכל יום היה עומד והולך לחותנו היינו המלך, והיה מברכו ואומר לו צפרא טבא. והיה המלך אומר לו: כך וכך עשית הלילה הזה. הן הדברים הטובים גילה לו והן הדברים הרעים. והיה חתנו מתמה ואומר: מי סיפר למלך מה שעשיתי בתוך ביתי. אמרו לו אנשי המלך, שוטה אחד, וכי אין אתה יודע שאשתך בת המלך היא, והיא שמגלה לו הכל.

כך נפש האדם שהיא חלק אלוה ממעל, מגלה ומוסרת עדות על כל מה שעשה האדם. ואמרו חכמים אבריו של אדם הם מעידים בו, כפי שבארנו, אם אדם מחמר מצוה אחת נפגם האבר שהמצווה תלויה בו.

הקב"ה פרנסה שהיא דורשת קריאה וכתובה, ומי שאינו יודע לקרוא ולכתוב יזמן לו הקב"ה פרנסה ללא צורך בקריאה וכתובה".

שמח האיש שמחה גדולה וסיפר לכל מכיריו וידידיו על הברכה שקיבל, ועוד הוסיף ואמר שכבר אין בליבו שום דאגה.

עלה אותו אדם לארץ ישראל והתגורר בקרית אתא, בנו התקבל לעבודה של מהנדסי טילים. והמהנדס התייעץ איתו: "על הערמות של התוכניות הסודיות שמצטברות במשרדים, ואסור להשליך אותם לאשפה, והמגירות מלאות בניירות, והמדפים כמעט קורסים, מה ניתן לעשות?"

אמר לו העוזר: "צריך להביא אדם שלא יודע לקרוא ולכתוב, והוא ישמיד את כל התוכניות".

שאל המהנדס: "היכן אפשר למצוא כזה אדם שלא יודע לקרוא ולכתוב?"

אמר לו העוזר: "אני מכיר אדם כזה שלא יודע לקרוא ולכתוב, והוא אבא שלי".

ובאמת בדקו אותו וראו שהוא לא יודע אפילו איך להחזיק עיתון וראו שהוא אדם ישר. מיד קיבלו אותו לעבודה הביאו לו משרד, ומהבוקר ועד הערב היה משמיד תוכניות סודיות וקיבל עבור זה משכורת מכובדת.

שלושים שנה חלפו, והוא יצא לפנסיה קיבל פיצויים והלך לביתו.

אך לא היה מרוצה שפיטרו אותו. בא לר' דוד אבוחצירא שליט"א בנו של ר' מאיר ואמר לו: "אביכם ר' מאיר הבטיח לי פרנסה לכל החיים, ועכשיו פיטרו אותי מהעבודה. אומנם נתנו לי פנסיה ופיצויים, אבל עכשיו אני בלי עבודה".

אמר לו ר' דוד אבוחצירא: "אל דאגה, אם אבא הבטיח, דבריו לא ישובו ריקם".

לאחר כמה ימים פנו אליו בחזרה מהמפעל כדי שישוב לעבודתו, מאחר שלא הצליחו למצוא מחליף טיפשו שכמותו, ושוב המשרדים מתמלאים בניירות.

שב האיש לעבודתו והמשיך להתפרנס מאי ידיעת קריאה וכתובה!

מסופר על האבן עזרא שהיה עני מרוד, ואחד מחכמי דורו שהעריך וכיבד אותו בכבוד גדול רצה לסייע לו, אך האבן עזרא לא היה מוכן לקבל מתנות בשר ודם.

חשב אותו חכם איך אני אוכל לעזור לאבן עזרא בדרך של כבוד, בלי שידע שהעזרה הגיע אליו כמתנת בשר ודם?

מצא עצה: בכל יום האבן עזרא הלך לבית הכנסת דרך גשר. החליט אותו חכם להגיע לפני האבן עזרא ולפזר מטבעות של כסף על הגשר באופן שאין במטבעות סימן שלא יהיה ניתן להחזיר אותם, ולכן לא שייך בהם מצוות השבת אבדה. שהדין הוא ^{צד} המוצא מעות מפוזרות הרי אלו שלו.

כך עשה, אך להפתעתו ראה שהאבן עזרא עבר בגשר והלך ליד המטבעות של הכסף ולא הרים אותם. תמה אותו חכם, למה האבן עזרא לא לקח את המטבעות?

הלך וסיפר את העניין לאבן עזרא ושאל אותו: "מפני מה רבנו לא הבחין במטבעות המפוזרות?"

הסביר לו האבן עזרא, כשהוא הלך על הגשר היה עסוק בברכות השחר להודות לה' יתברך שהחזיר לו את כל האברים בריאים ושלמים. בדיוק הוא הגיע לברכת פוקח עיוורים, ולכן הוא עצם את העיניים כדי להרגיש מה זה מושג של עיוור, ונראה שבאותם רגעים שענינו היו עצומות עבר ליד המטבעות.

והוסיף האבן עזרא: "מאחר שלא נגזר עליי בשמיים לקבל את הכסף הזה כמתנת בשר ודם, סיבבו מהשמיים שלא אקבל אותם..."

וזה מה שאמר ר' חנינא ^{צה}: אין אדם מזוי אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה, אף שיש כסף מפוזר ברחוב, אם זה לא מגיע לאדם - הוא לא יקבל אותו ^{צו}.

צד. בבבא מציעא (פ"ב מ"א).

צה. בחולין (ז ע"ב).

צו. מהספר הנפלא לענייני אמונה וביטחון בקב"ה, הנני בידך (פרק השלך על ה' יאבך).

ומעניין לעניין באותו עניין (כל השמות שזכיר בסיפור זה לצורך העניין הם שמות בדויים ולא מתכוונים חלילה על אף אחד) **מעשה שהיה באישה אחת מערי הדרום בשם שרה** זיו שהיא אישה מבוגרת הנמצאת בבית אבות גדול.

בנה היחיד שמעיה מגיע לבקר אותה בכל יום רביעי. ומשתדל לדאוג לכל צרכיה ולשמח אותה.

יום אחד צלצל הטלפון בביתו של הבן, ומנהל הבית אבות היה על הקו. קולו היה מלא צער. "צר לי", הוא אמר, "אבל אני נאלץ להודיע לך, שאתמול בלילה אמא שלך לא הרגישה בטוב. הזעקנו מיד אמבולנס והעברנו אותה לבית החולים. ניסינו לאתר אותך, אך לא הצלחנו".

שמעיה שומע, וליבו נרעד. "מה שלומה כעת? איפה היא מאושפזת?"

בהדרגה בישר לו המנהל את הבשורה הנוראה: "לצערי הרב, היא נפטרה".

שמעיה היה המום. במשך דקות אחדות לא היה מסוגל להוציא הגה מפיו. לאחר שהתאושש מעט, החל לברר על פרטים ולתאם את הסידורים הנחוצים להלוויה.

כדי שהקבורה תתבצע בהקדם האפשרי, טיפל מנהל הבית אבות בחלק מהסידורים הנחוצים.

שמעיה ההמום הצליח בקושי לטפל במינימום ההכרחי. כאב לו מאוד, שהוא לא היה עם אימו בשעותיה האחרונות ולא נפרד ממנה.

ההלוויה הצנועה התנהלה בשקט. שמעיה קרע כדין ובירך 'ברוך דיין האמת'.

אחרי כיסוי הגולל אמר 'קדיש' ופנה לביתו לשבת 'שבעה'.

קשים היו ימי ה'שבעה', אך הם חלפו, ומן ההכרח היה לנסות לשוב אל השגרה.

ביום רביעי שאחר השבעה צלצל הטלפון.

"הלו, שלום שמעיה, מה שלומך?"

"מי מדבר?" שואל שמעיה, וגשימתו נעצרת.

"זו אני, אמא", עונה הקול המוכר בעליות, "מה, אתה כבר לא מזהה אותי?" השפופרת כמעט נפלה לו מהיד.

"אמא?" שואל שמעיה, אחוז בהלם. "איפה את???"

"נו, באמת, איפה אני יכולה להיות? אני כאן, בבית אבות. ראיתי שלא באת ביום רביעי שעבר, ולכן הבנתי שאתה עסוק כנראה ולא יכולת להגיע. אבל מה קרה היום?"

שמעיה צנח אל הכורסה, רגליו רעדו ללא שליטה.

"איך את מרגישה, אמא?" הוא שאל בקול חנוק, והתפלא שבכלל יוצאות מילים מפיו.

"ברוך ה', הכל טוב", היא אמרה, ופתחה בשיחה קולחת כהרגלה.

ראשו של שמעיה היה מסוחרר, אך בהדרגה החלו לשוב אליו עשתונותיו. והוא הבין שהשיחה בדבר פטירת אימו - מקורה באיזושהי טעות מוזרה או באי הבנה.

מיד בתום השיחה עם אימו התקשר שמעיה לבית אבות.

"אדוני המנהל", הוא אמר נסער, "לפני כשבוע הודעת לי על מות אימי וישבתי שבעה עליה, אבל היום --- היום אימי דברה איתי בטלפון! היא סיפרה שהכל בסדר ולא הייתה מודעת בכלל להלוויה שנערכה לה כביכול."

"מה?? האם אתה מוכן בבקשה לחזור על הדברים?"

שמעיה חזר בסבלנות על דבריו.

"איני יודע מה להגיד לך", אמר המנהל המום ומבולבל, "מיד אנסה לברר את העניין ואחזור אליך".

דקות ספורות לאחר מכן התקשר המנהל לשמעיה, גבוך ושופע התנצלויות.

הוא סיפר, שהאישה שנפטרה בבית אבות ונקברה בהלוויה הצנועה, הייתה שרה בן זיו, והיא התגוררה קומה אחת מעל שרה זיו, אימו של שמעיה. ומאחר שהשמות דומים להפליא, חלה טעות, והשם המוטעה הועבר אל המנהל שהוצרך להודיע לבן המנוחה.

לאחר שהתבררה הטעות הגדולה, נערכה שיחת הטלפון הבאה אל בנה של הנפטרת האמיתית, שרה בן זיו.

"הלו, מר בן זיו?" המנהל המסכן אמר בקול חנוק, "מדבר המנהל של הבית אבות. צר לי ואני ממש מתנצל, אבל קרתה אצלנו כאן אי הבנה נוראה. האשמה כולה בנו, ואני בהחלט לא מנסה להקטין את חומרת הבעיה..."

"כן, סליחה, התנצל המנהל.", לפני שבוע וחצי אמא שלך לא הרגישה בטוב ופינו אותה לבית החולים, אבל שם היא נפטרה בפתאומיות"

"לפני שבוע וחצי?? ועכשיו אתה מודיע לי?? אני לא מאמין".

"אה, זהו. הייתה איזושהי טעות בשמות. אמרו לי שנפטרה אישה בשם שרה זיו, ולכן פנינו אל הבן של שרה זיו והודענו לו שאימו נפטרה, וכבר נערכה ההלוויה..."

"רגע, אז אמא שלי נפטרה?, קולו של הבן מלא כאב, מעורב בחוסר אמון. "אני עדיין לא מעכל. אישה יקרה וטובה כל כך. את כל הנשמה היא נתנה לי".

שתיקה נשתררה משני עברי הקו.

"ומה קורה עכשיו?"

"למען האמת", הבהיר המנהל, "כבר אין מה לעשות. כפי שסיפרתי לך, היא נקברה כבר לפני כשבוע וחצי".

המנהל המתין למטר צעקות מעבר השני של הקו, אך אלו לא הגיעו.

בנה של הנפטרת שאל אותו בתדהמה: "תגיד לי, קברו אותה בקבורה יהודית?"

"כן, ודאי", מיהר המנהל לענות כדי לפייס מעט את דעת הבן.

"וגם אמרו עליה קדיש?" שאל הבן.

"כמובן", ענה המנהל, "אל תדאג, גם עשו לה טהרה כדת וכדין, וכל מה שצריך להעשות נעשה באופן הטוב ביותר".

"אני לא מאמין, שזה קרה", הגיב הבן תגובה תמוהה מאוד, "אם כך, היא ניצחה אותי. היא צדקה, ואני טעיתי!!!"

"סליחה?" "אני מוכרח להסביר לך", אמר הבן, ועכשיו ניכרה התרגשות גדולה בקולו, "זה לא ייאמן, מה שקרה כאן! מאז אימי נכנסה לבית אבות, ניהלנו ויכוחים לא מעטים בנושאי האמונה. אני הודעתי לה חד משמעית שמאחר שאינני מאמין (כלשונו), לכן אינני מתכוון לקבור אותה בקבורה יהודית אלא אתרום את גופה למדע, ובכך ארוויח עליה הרבה כסף.

היא הפצירה בי שוב ושוב שלא אתעלל בגופה לאחר מותה, אבל אני חייכתי, מה אכפת לה מה יקרה אחרי מותה?

יום אחד, כאשר שוב סירבתי להבטיח לה קבורה יהודית עם טהרה והכל, היא הכריזה בצער: 'אתה יודע מה, אם אתה לא תדאג לי, בורא עולם ידאג לי!'

'או קיי', אמרתי, 'ואני מצידי אעשה את כל המאמצים באופן שנראה בעיניי...'

'עכשיו, תראה מה קרה - היא סמכה על בורא העולם שידאג לה, והוא דאג לה בלי ידיעתי ובלי ששום אדם פעל לשם כך. היא נקברה בקבורה יהודית עם כל הכללים והחוקים! או קיי, אני מודה לך, אני טעיתי כל הזמן, והיא צדקה!...' "

מזעזע ביותר עד היכן מגיעים הדברים 'שאינ אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא א"כ מכריזין עליו מלמעלה^{צ1}.

זהירות משתיית אלכוהול וסמים!

וַיַּחֲלֵ נֹחַ אִישׁ הָאָדָמָה, וַיֵּטֶע כָּרֶם, וַיִּשְׁתֶּ מִן הַיֵּין וַיִּשְׁכָּר, וַיִּתְּגַל בְּתוֹךְ אֶהְלֵה' (פ"ט פ"כ-כא)

שנינו במדרש תנחומא^{צח} אמרו חכמים: "בו ביום שנח נטע את הגרעינים של הענבים, בו ביום עשה פירות, בו ביום בצר את הפירות, בו ביום דרך על הענבים ובו ביום שתה את היין שיצא מאותם ענבים ובו ביום נשתכר ונתגלה קלוגו".

ידוע שכשמכניסים גרעינים או שתילים באדמה, עד שמגיע היין לחביות, זה לוקח כמה וכמה שנים כדי שיצא יין טוב ומשובח.

וכאן הכל היה בנס, רק נח הכניס את הגרעין באדמה - מיד נוצר עץ עם עלים ענפים וענבים, ומיד נח הכין מהם יין ושתה והשתכר.

ונשאלת השאלה למה צריכים כל כך הרבה ניסים כדי שנח יהיה שיכור? מה בוער כל כך שנח יהיה שיכור באותו היום שהוא נטע את הגרעינים באדמה. וכי נח לא היה יכול לחכות חמש שש שנים כדי להשתכר?

אלא הפשט הוא שלפי הבנתנו בכלל אנחנו לא יודעים מי זה היה נח, עד כדי כך שהתורה מעידה עליו^{צט} 'נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדֶרֶתוֹ אֶת הָאֱלֹהִים הַתְּהֵלֵךְ נֹחַ', אבל לפי דרגתנו היה לנח שבריר של רצון לשתות יין.

רש"י אומר, שהיה לנח להתעסק עם נטיעה אחרת בהתחלה, אבל נח הלך ונטע גרעינים של ענבים כי היה לו רצון לשתות יין.

ואומרים חז"ל במסכת שבת^ק הבא ליטמא פותחין לו, וכיוון שפותחים לו - התגלגלו הדברים כל כך במהירות עצומה.

צח. (פר' נח פסוק יג).

צט. בראשית (פ"ו פ"ט).

ק. (קד ע"א).

כשנח נטע את הכרם, הוא לא חשב שמיד הוא יוכל לשתות מהיין אלא עוד כמה שנים. הוא בסך הכל חשב לנטוע כרם, אבל כיוון שהבא ליטמא פותחין לו, נפתחה לנח הדרך לרווחה במהירות כדי שהוא ישתכר - והדבר הזה נשאר חקוק לעולם.

אומר על כך החפץ חיים, היום כל ילד קטן בכל כדור הארץ כשלומד בתלמוד תורה בכיתה א' את פרשת נח, יודע שנח היה צדיק תמים בדורותיו והתהלך לפני האלוקים, אבל הוא גם יודע את כל הסיפור עם נח - שנטע כרם והשתכר והתגלגל בתוך האוהל שלו.

מה קורה כשאדם עושה פעם אחת מעשה לא טוב - הדבר לא נשכח לנצח נצחים ומשאיר רושם לעולמי עד. זה נורא ואיום.

ומספר החפץ חיים, שהיה פעם רב צדיק גדול ששימש כרב העיר. פעם אחת הוא עשה סעודה ומסיבה לידידים שלו, והגישו בסעודה יין משובח עתיק יומין והרב שתה 'לחיים' עם המסובין.

וכיוון שלא הכיר את עצמו מפני שלא רגיל בשתייה, שתה ושתה עד שהשתכר, ולא סתם השתכר אלא התחיל לקפוץ ולרקוד. תחילה רקד על הרצפה ואחר כך הגדיל לעשות ורקד על השולחן והתנהג כאחד השיכורים בצורה משפילה ביותר, ואחר כך הוא נרדם מתחת לשולחן.

אחרי כמה שעות שהרב קם מהשינה שלו והתפכח מהיין, אמרה לו אשתו הרבנית: "איזו בושה וכלימה. היית שיכור, ואיך שהיית נראה - החולצה נפתחה לך ורקדת על השולחן, כולם הסתכלו עליך בבושה גדולה איך שרב העיר מתנהג".

כששמע הרב את הדברים, נבהל ונדהם מאוד ושאל: "מה, אני?" ענתה לו הרבנית: "כן", ומרוב צער הרב התעלף.

כשהתעורר הרב מרוב הבושה שנוצרה לו, הוא החליט שלא לצאת מפתח ביתו ירח ימים ואמר: "רקדתי כך בצורה משפילה לפני תושבי העיר, איך אוכל להסתובב ברחוב?"

לאחר ירח ימים חלשה קצת הבושה, ויצא הרב מביתו כשכולו מתבייש ומסתכל רק על הרצפה כאבל וחפוי ראש והשתדל כמה שפחות להסתובב ברחוב.

כשהרב הלך ברחוב יפו בירושלים ליד חנות של פיתוח תמונות - ראה שיש בחלון הראווה תמונה בגודל של מטר על מטר ומראים בה רב שיכור רוקד על השולחן.

הרב הזדעזע כולו ולא ידע איפה להטמין את הבושה שלו...

רץ הרב לביתו כשכולו בוכה ואמר: "מה יהיה?! איך אוכל לחיות?! איך אצא לרחוב?! איך אוכל לפסוע ברחובות ירושלים?! הרי בירושלים מכירים אותי כולם?!"

באמצע הלילה יצא הרב עם כל משפחתו ומיהר לעזוב את העיר וברח לבאר שבע.

ביום הראשון שהרב הלך ברחובות של באר שבע כשכולו עצוב, הוא גילה שיש שם תמונה בגודל של שני מטרים על שני מטרים, איך היה מושפל הרב מירושלים כשהיה שיכור.

אמר הרב בצער גדול: "בר מינן, מי הביא את התמונה לכל מקום?"

ומיד ארז את כל הדברים שלו ולקח את רגליו, וכל עוד רוחו בו הוא נמלט לאמריקה.

אחרי שבועיים שהרב היה בארצות הברית, יצא לבקר בחנות ספרים וגילה שבשולחן התצוגה מונח ספר חדש העוסק בהתמודדות עם מלחמת האלכוהול והסמים. בשער של הספר מבחוץ שמו את התמונה של הרב השיכור מירושלים איך שהוא רוקד על השולחן. הסיבה ששמו את התמונה הזאת כי הפתגם אומר שתמונה אחת שווה אלף מילים, ולא דומה תא חזי לתא שמע - שלא דומה מה שרואים בעיניים למה ששומעים באוזניים, ולכן התמונה הזאת תהיה מוסר השכל לכל מי שמתעסק עם אלכוהול וסמים שידע לאן אפשר להגיע!

אמר הרב לעצמו: "ה' ישמור, כל ילד באמריקה כבר מכיר אותי, לאן אני יכול כבר ללכת באמריקה, לכל מקום שלא אלך יאמרו: זה השיכור שלמדנו עליו בבית הספר..."

ומשם הרב ברח לשווייץ ושכר שם בית מגורים קטן.

באותם הימים התקיימה שם אספה של האו"ם והעלו לדיון את בעיית האלכוהול והסמים שהתפשטה בכל העולם.

וכדי למגר את הבעיה החליטו שמדי שנה בשנה ידפיסו את התמונה של אותו רב השיכור מירושלים שרקד על השולחן ויפרסמו אותה בכל כדור הארץ. זוהי תמונה 'טובה' ודוגמה לתלמידים הצעירים, איך נראה אדם נכבד שלא שומר על עצמו ושותה ומשתכר.

הרב, לא ידע היכן לקבור את עצמו ואמר: "כבר בכל בעולם שמעו עליי, אין לי תקנה!!!"

הניח ראשו בין ברכיו וגעה בבכייה גדולה ולא היה מי שיוכל לנחם אותו ולא הפסיק מלבכות, שהרי 'בְּכָל הָאָרֶץ יֵצֵא קוֹם'^{קא}.

וזה מה שאמר החפץ חיים, תראו מה קורה כשאדם עושה מעשה לא טוב קטן - הדבר נחקק לנצח נצחים, זה נורא ואיום^{קב}.

וידוע מה שכתב החפץ חיים בהקדמתו למשנה ברורה^{קג} בזה"ל: יש מצוות שאף אם פשע האדם ועבר עליהם, הוא נקרא לעוה"ב רק בשם בעל מוס, וגם זה גנאי גדול הוא לנצח.

דידוע מה שכתב המהרש"ו בשער הקדושה^{קד} וכן הגר"א במשלי דהחבלה ימצא לנצח בנפשו באותו האבר שפשע בו על רצון השם יתברך, ונמצא דאם לא הניח תפילין, אף אם יקיים כל המצוות, יהיה בעל מוס בידו.

ונמצא כשיקום לעת התחייה, כל ישראל יעמדו חיים וקיימים בכל אבריהם, והוא יהיה בעל מוס בזה היד השמאלי לנצח.

דבזכות מצוות התורה שאדם מקיים באבריו - הם זוכים לחיותו לעתיד לחיי עולם. כל מצווה שברמ"ח מצוות מחיה את האבר שברמ"ח השייך לו, וכמו כתוב^{קה} 'וַחַיִּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכְנוֹ'.

קא. תהילים (פ"ט פ"ה).

קב. מספר להגיד - חומש המגידים (מהרב שבתאי יודלביץ זצ"ל).

קג. (חלק ג' - הלכות שבת).

קד. מובא בשערי קדושה (ח"א שער ג).

קה. בברכה אחרי קריאת התורה, ובברוך אלוהינו שבראנו לכבודו - בסוף תפילת שחרית.

וכיוון שעבר בשאט נפש על המצווה ההוא - אין לו מי שיחיה את האבר ההוא.

וכמה יתמרמר אח"כ האדם ההוא על זה - שהכל ידעו את גודל המרותו בה' במצוות תפילין.

וכן כהאי גוונא אם יהיה בעל מום בשאר איברים ע"י שארי דברים שקלקל.

וכדאיתא בתרגום קהלת ק' על הפסוק 'סוף דְּבָר הַכֹּל נִשְׁמָע', דהיינו שלבסוף הכל יתפרסם לעיני כל, וע"כ 'את האלהים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם'.

ורוצה לומר שעל ידי רמ"ח מצות עשה ושס"ה לאוין שששמר האדם בימי חייו, ייבנה לעתיד כל האדם.

ונמצא כשיקום ויהיה בעל מום באיזה אבר או שיתקלקל לו איזה גיד מגידיו [המכונים נגד שס"ה לאוין שבתורה], יתבוננו הכל אילו מצוות עשה או לאו עבר בשאט נפש, וכמה קלון וכלימה יסבול על ידי זה לנצח. עכ"ל.

וסיפר עוד ר' שבתאי יודלביץ זצ"ל, שהוא שאל פעם אדם אחד שיצא לתרבות רעה: "איך הצלחת להיות מחלל שבת? איך נפלת כל כך בצורה קשה? ודאי שלא רצית במזיד לחלל בדוקא את השבת. אם כן, מה הדבר הראשון שגרם לך להגיע למצב כזה?"

אמר לו אותו אדם עם דמעות על העיניים: "פעם בשבת כשהלכתי ברחוב, הסתפקתי בתוך עצמי האם ללכת לשחק כדור-רגל או לא להשתתף במשחק בשבת? והיו לי כל כך ספקות בראש לכאן ולכאן.

פתאום עבר לידי רכב שנסע למקום המשחק ועצר לידי במהירות וצפצף, והנהג הציע לי טרמפ' למגרש הכדור-רגל.

אמרתי לעצמי: 'יאלה, אם זה הגיע עד אליי - אז אני הולך על זה'. קפצתי לאוטו בשמחה גדולה ומאז איבדתי את החיים שלי" - כך הוא סיפר.

וזה בדיוק תמונה למה שכתוב 'הבא ליטמא פותחין לו'.

ואמר ר' שלמה שבדרון זצ"ל על פי המבואר בגמ' במסכת עבודה זרה ק"י דרש רבי שמעון בן פזי: מאי דכתיב ק"ח 'אֲשֶׁרִי הָאִישׁ, אֲשֶׁר לֹא הָלַךְ בְּעֶצְתִּי רְשָׁעִים, וּבְדֶרֶךְ חֲטָאִים לֹא עָמַד, וּבְמוֹשֵׁב לְצִידִים לֹא יָשָׁב? וכי מאחר שלא הלך היכן עמד, ומאחר שלא עמד היכן ישב, ומאחר שלא ישב היכן לץ?

אלא לומר לך - שאם הלך סופו לעמוד, ואם עמד סופו לישב, ואם ישב סופו ללוץ.

וכל זה למה - כי הבא ליטמא פותחים לו ק"ט.

וידוע שהשורש 'חבר' מתפרש לכמה אפשרויות (אם הופכים את האותיות).

אם אדם רואה שהחבר שלך הוא כחבר, אז ברח ממנו.

ואם רואה שהחבר שלך הוא מובחר, אז בחר אותו להיות החבר שלך, וקנה לך חבר.

וה' יצילנו משכן רע ומחבר רע ומכל פגע רע.

וכבר אמר שלמה המלך החכם מכל האדם ק"י 'בני, אם יפתוך חטאים, אל תבא, אם יאמרו: גורלך תפיל בתוכנו, כיס אחד יהיה לכולנו - בני, אל תלך בדרך איתם, מנע רגלך מנתיבתם, כי רגליהם לרע ירוצו'.

וכמו שאומר הרמב"ם קיא בזה"ל: "דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר רעיו וחבריו ונוהג כמנהג אנשי מדינתו. לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד, כדי שילמד ממעשיהם ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחושך כדי שלא ילמד ממעשיהם". עכ"ל.

קז. (יח ע"ב).

קח. תהילים (פ"א פ"א).

קט. מהספר הנ"ל להגיד - חומש המגידים.

קי. במשלי (פ"א פסוקים י' - יז).

קיא. בהלכות דעות (פ"ו ה"א).

אדם נמשך אחר החבר'ה שהוא נמצא בה, כמו שאדם נכנס לאש הוא נכווה אף שמכניס רק את אצבע קטנה היא כבר נכווית.

כמו שאומר הבן איש חי ק"ב - שאדם נופל לרשת של חבורת חברים רעים, לא יודע איך לצאת מהם.

יכול להיות האדם הכי טוב, אבל אם החברים שלו לא טובים, יוצאים לטיולים לא טובים וכדומה, יכול האדם ליפול.

ולא יאמר לעצמו, אני אלך איתם ואשמור על עצמי והם לא יפילו אותי.

שהרי אפילו יעקב אבינו כשהלך לבית לבן, פחד שלא ליפול ח"ו ברשתו של אותו רשע, ולכן הלך יעקב אבינו לבית המדרש ולמד תורה י"ד שנה יומם ולילה כדי שתשמור ותגן עליו ושיהיה לו כוח התורה לעמוד נגד כוח הטומאה וחגר עצמו בחגורת אש התורה כדי שלא להתקרר מלבן ואמר ק"ג 'ושמרני בדרך הזה אשר אנוכי הולך, ושבתי בשלום אל בית אבי'.

אין כזה דבר בעולם שהאדם לא יימשך אחר החבר'ה.

ידוע המעשה על אותו נשר קטן שנולד ונפל מהקן שלו מהמקום הגבוה ביותר לתוך לול של תרנגולים.

בתחילה הוא היה שם מוזר מאוד, שהרי כולם בצבע לבן והוא בצבע שחור. גם הצורה שלו נראתה אחרת.

ולכן התרחקו ממנו כולם, ולאט לאט התחילו התרנגולים להתרגל שיש להם חבר חדש, וגם הוא התחיל להתרגל אליהם. והסבירו לו שכאן אוכלים דורא וגם עושים קו-קו-רי-קו. לאט לאט הוא הצליח גם לעשות וכך חי איתם, אף שהוא גודל ונעשה נשר גדול אבל המשיך את חייו כתרגול.

יום אחד עף נשר אחד גדול בשמיים וקלט שיש למטה נשר עם התרנגולים. מיד ירד אליו. וכשהגיע אליו, שאל אותו: "מה אתה עושה כאן עם התרנגולים?"

אמר לו הנשר הקטן: "אני תרנגול, ואני גם יודע לעשות קו-קו-רי-קו וגם לאכול דורא וכל כך כף לי כאן. יש לי הרבה חברים בראש שלי".

אמר לו הנשר הגדול: "טיפש שכמותך? אתה נשר, מלך העופות, שצריך לשוט בשמים ולאכול בשר ולא דורא - אתה לא תרנגול".

שאל אותו הנשר הקטן: "מה זה נשר?"

ואמר לו שתפקידו של הנשר זה להביט מלמעלה שכל העופות בסדר, ואם מישוהו מת ישר הוא יורד ואוכל אותו.

שאל הנשר הקטן: "איך עושים את זה?"

הנשר הגדול הסביר לו לאט לאט איך להזיז את הכנפיים שלו, הנשר הקטן התחיל לעלות לגובה. ואמר לו הנשר הגדול: "תמשיך לעשות עם הכנפיים", עד שמצא את עצמו קרוב לשמיים, אמר הנשר הקטן: "איך יורדים מכאן?" אמר לו הנשר הגדול: "עכשיו תפסיק לעשות בכנפיים ותתחיל לשוט בשמיים".

ואח"כ מצאו מלמעלה נבלה. אמר הנשר הגדול לקטן: "אתה רואה שם למטה את הנבלה? עכשיו אנחנו יורדים למטה להביא את הנבלה כדי לאכול אותה". ירדו לאט לאט, כשהגיעו אליה, הוא הסביר לו איך אוכלים את הנבלה בעזרת המקור והציפורניים וכדומה.

הנמשל האדיר הוא שאפילו מלך הנמצא עם חבר'ה הכי פשוטה, בכלל לא חושב ויודע שהוא מלך ויכול לחיות כמו כולם בצורה הכי פשוטה! ק"י

כמה צריך להתרחק מחברים רעים, ואף שאתה צדיק, אל תחשוב שהם לא יפילו אותך, ק"י הרחק מן הכיעור ומהדומה לו ק"י.

קיד. א.ה. מעשה מחזק זה שמעתי מאבי מורי, רבי יצחק ברכה זצ"ל, שהיה מספר לנו כדי שנדע עד כמה להיזהר מחברים לא טובים. ותמיד היה שגור בפיו המשפט 'אל תהיה ראש לשועלים הבעייתיים, אלא תהיה ראש לאריות הטובים'.

קטו. חולין (מד ע"ב). מסכת דרך ארץ זוטא (פ"ח). מגיד משנה (הלכות איסורי ביאה פ"ב ה"ב).

קטז. מספרנו המתיקות שבפרשה (פר' שמיני עמ' 266).

וכשם שהבא ליטמא פותחים לו - הבא ליטהר לא רק שפותחים לו אלא הרבה יותר מסייעים אותו - עוזרים לו מן השמיים להצליח!

לפיכך צריך האדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד כדי שילמד ממעשיהם.

פרשת לך לך

מצות ברית מילה ומעלתה

זֶאת בְּרִיתִי אֲשֶׁר תַּשְׁמְרוּ בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין זָרְעֶךָ אַחֲרַיָּה, הַמּוֹל לָכֶם כָּל זָכָר (פ"ז פ"י)

נאמר במדרש תנחומא ק"י על מהות מצוות מילה. אמר טורנוסרופוס לרבי עקיבא: "הואיל וה' חפץ במילה, למה אין האדם מהול ממעי אימו?"

אמר לו רבי עקיבא: "לפי שלא נתן הקב"ה את המצוות אלא לצרף בהם את ישראל" ק"ח.

וכעין מה שכתב המהר"ל בתפארת ישראל ק"ט, הנפש הזאת היא מלמעלה ועומדת בתחתונים, תמיד היא משתוקקת אל התורה ואל המצוות במה שהיא בתחתונים וכו'. וכל דבר שהוא חסר משתוקק אל השלמה, והתורה והמצוות הם השלמה אל הנפש, ובשביל כך משתוקקת הנפש אל התורה ואל המצוות לצאת אל הפועל ולהיות מושלם.

וידועים דברי הגמ' במסכת נדה ק"ב עובר במעי אימו - גר דלוק לו על ראשו וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו ולומד את כל התורה כולה, כשיוצא לאוויר העולם - המלאך סוטר לו על פניו ומשכיח ממנו הכל.

ק"ז. פר' תזריע (ה).

ק"ח. עפ"ס ונאמנים דבריך (ערה"ח). וע"ע בספר החינוך במעלת קיום המצוות.

ק"ט. (פרק ג, בד"ה וביאור עניין זה).

ק"ב. (לב ע"ב).

ונשאלת השאלה, לכאורה למה המלאך מלמד אותו את כל התורה אם הוא משכיח ממנו הכל. מה התועלת שיש בזה?

אלא הביאור הוא כדי שיעמול וישיג את לימוד התורה ע"י יגיעתו, ומראים לו לאן הוא יכול להגיע. אם ילמד תורה יגיע לשם, שהרי יגעת ומצאת תאמין קכא, וכל מה שלומד זה בסה"כ לעזר ולרענון של הזיכרון וכדי שילמד אח"כ יהיה לו קל.

וכעין מה שכותב הר"ן בחידושי קכב וכך גם מעידים הטבעיים: שמים חמים שהצטננו קל יותר לחמם שוב מאשר מים קרים שלא רתחו מעולם.

וכן לגבי בפדיון הבן של הבכור - הרי הוא קדוש, א"כ למה פודים אותו?

אלא כיוון שהקדושה הגיעה אליו ללא עמל ויגיעה כמתנת שמיים, פודים אותו, כדי שהבכור יעמול מעצמו ויזכה להגיע לאותה קדושה אמיתית מיגיע כפיו, כמו שאמרו חז"ל קכג גדול הנהנה מיגיעו יותר מירא שמיים, היינו שיראת שמיים המגיעה לאדם מטבעו ולא מיגיעת כפיו, היא פחותה ממי שהגיע ליראת שמיים ע"י עבודה עצמית. קכד

ולענייננו, מבואר בתו"ס בעבודה זרה, קכה שבתקופת היוונים גזרו על עם ישראל שלא ימולו את הבנים ושלא ישמרו את השבת ושלא יקדשו את החודש.

ובאותם ימים נולד בן לנשיא ישראל - רבן שמעון בן גמליאל, והוא אמר: "הרי הקב"ה ציוה אותנו בתורה הקדושה על המצווה הזו של המילה. הכיצד ייתכן שנעבור על ציווי ה' בגלל גזרתו של אותו רשע?!"

ולכן עמד רבן שמעון בן גמליאל ומל את בנו וקרא לו יהודה.

וכנראה הלשינו עליו, והדבר נודע למושל העיר.

קכא. מגילה (ו ע"ב). רש"י על מנחות (ז ע"א ד"ה מסתייע מילתא).
קכב. לא זכיתי למוצאו, אבל ראיתי שציין אליו בספר בכורי שי (אדרי, פ"ד עמ' 269). עי"ש.
קכג. ברכות (ח ע"א).
קכד. מספרנו המתיקות שבפרשה (פר' בא עמ' 184).
קכה. (י' ע"ב בד"ה אמר).

שלח המושל לקרוא לרבן שמעון ושאלו: "מדוע עברת על גזרת המלכות ומלת את הבן שלך?"

ענה רבן שמעון: "כיוון שכך ציוה אותנו אבינו שבשמיים, אדון העולם"

אמר לו המושל: "אומנם חייב אני לחלוק לך כבוד כי אדם מכובד אתה, אבל זו גזרת המלכות, ואני מפחד שיהרגו אותי שלא מילאתי את תפקידי.

ולכן אין לי ברירה אלא לשלוח אותך אל הקיסר ברומי שיקבע מה יהיה גורלך ועונשך."

שלח המושל את נשיא ישראל רבן שמעון בן גמליאל עם אשתו הרבנית והתינוק אל הקיסר ברומי.

כשהגיעו לארמון של הקיסר ברומי, ישבו והמתינו עד שיקראו להם להיכנס לקיסר.

עברה אשתו של הקיסר באותו מקום והופתעה לראות את אשת נשיא ישראל ממתינה כשפניה עצובות.

ושאלה אותה: "למה לך להיות עצובה, ומדוע באת לכאן?"

סיפרה לה הרבנית על הגזרה, ושהם עברו על גזרת הקיסר, ולכן עכשיו הם עומדים להישפט.

אשת הקיסר שהייתה רחמנית וטובת לב, לחשה לרבנית, כי גם לה יש תינוק בן ימים אחדים שקראו לו בשם אנטונינוס. "בואי ונחליף את הבנים התינוקות, ותשאירי בידי את יהודה התינוק שלך המהול. תיקחי איתך אל הקיסר את התינוק שלי אנטונינוס שהוא אינו מהול, ואולי בדרך זו תוכלו להינצל ממוות, את ובעלך הנשיא של ישראל וילדכם."

שמחה הרבנית מאוד על עצתה של אשת הקיסר והשאירה את יהודה התינוק שלה בידה ולקחה איתה את התינוק אנטונינוס הערל.

כשקראו להם להיכנס לקיסר, הם נכנסו, והשופט התחיל להרצות בפני הקיסר, שהזוג הזה עבר על גזרת הקיסר ומלו את הבן שלהם, ועכשיו הם מחכים לפסק של הקיסר.

פנה הקיסר לנשיא ישראל ושאל אותו: "האם נכון הדבר שמלת את בנך?"

אמר הנשיא: "זה שקר גמור, שהרי מצוות הקיסר יקרה בעיניי ולא עברתי עליה. התינוק מונח לפניך ואפשר לבדוק אותו אם הוא מהול או לא!"

מיד ציווה הקיסר לבדוק את התינוק אם הוא מהול.

בדק הקיסר את התינוק שהיה בנו ומצא שהוא ערל. כעס הקיסר על השרים ואמר: "מדוע הבאתם לפני תינוק שהוא ערל?"

ענו לו השרים: "אדוננו הקיסר, לא ייתכן שהתינוק לא היה מהול. קרה כאן נס. ידוע הדבר שאלוקי ישראל קרוב אליהם ואוהב את היהודים, ולכן מיד כאשר הם מתפללים אליו, הוא עושה להם ניסים כמו שכתוב בתורה שלהם ^{קכ} 'כִּי מִי גֹי גָדוֹל, אֲשֶׁר לֹא אֱלֹהִים קְרִבִּים אֵלָיו, כֹּה אֱלֹהֵינוּ, בְּכָל קְרָאנוּ אֵלָיו'.

ומכיוון שנוכח הקיסר במה שקרה איך שאלוקי היהודים כ"כ עוזר להם, החליט מיד לבטל את הגזרה וביקש הקיסר את סליחת הנשיא ונפטרו לחיים טובים ולשלום.

חזרו הנשיא ורעייתו בשמחה לביתה של אשת הקיסר והודו לה מאוד ושמחו ביותר שלא רק שהם ניצלו, אלא גם בעזרת ה' הצליחה התחבולה לבטל את הגזרה מכל עם ישראל.

שמחה אימו של אנטונינוס שבזכותה וע"י בנה נעשה הנס וביקשה - "מכיוון שע"י בני נתגלגל הנס הזה שבנכם ניצל ממות, יהי רצון שילדים אלו יהיה ידידים כל ימי חייהם..."

דברים אלו שאמרה אימו של אנטונינוס לא היו דברים פשוטים כלל, כי מהשמיים הכניסו לה את המילים לפה.

ולקחו רבן גמליאל ואשתו את בנם וחזרו לביתם.

עברו שנים, ושני הילדים גדלו. יהודה היהודי, בנו של רבן שמעון בן גמליאל, נעשה לימים נשיא ישראל, והוא רבי יהודה הנשיא - הנקרא רבנו הקדוש שחיבר את כל שישה סדרי המשנה.

ואנטונינוס הערל נתמנה להיות הקיסר של רומי והיה הגון ביחסו לבני כל העמים אשר היו תחת השלטון שלו ובעיקר אהב את עם ישראל, והייתה לו ידידות גדולה כל הימים עם רבי יהודה הנשיא. וזכה אנטונינוס לשמש את הנשיא וללמוד תורה ממנו, ולבסוף נתגייר אנטונינוס ומל את עצמו.

ואמרו חז"ל שבזכות מה זכה אנטונינוס להתגייר?

מפני שכשהיה אנטונינוס אצל אימו של רבי יהודה הנשיא, הוא בכה וביקש לינוק והניקה אותו. בזכות מעט החלב הטהור שינק זכה ללמוד תורה ולהיכנס תחת כנפי השכינה ולהתגייר ולהצטרף להיות כחלק מעם ישראל.

וכעין מה שמסופר על משה רבנו במדרש רבה ^{קכז} על הפסוק ^{קכח} 'וַתֵּבְאֶהוּ לְבֵת פְּרָעָה' שהייתה בת פרעה מחבבת אותו כאילו הוא בנה ולא הייתה מוציאה אותו מהפלטין של מלך. ולפי שהיה משה יפה, הכל היו מתאוים לראות אותו, ומי שהיה רואה אותו היה מעביר עצמו מעליו.

והיה פרעה מנשקו ומחבקו והוא נוטל את כתרו של פרעה ומשימו על ראשו כמו שעתיד לעשות כשיהיה גדול, ולא ידעו שהם מגדלים את המשיח בבתיים שעתיד להיפרע מהם.

והיו יושבים שם החרטומים של מצרים ואמרו: "מתייראים אנו מזה שנוטל כתרך ונותן אותו על ראשו, שלא יהיה זה אותו שאנו אומרים שעתיד ליטול את המלכות שלך..."

ומהם היו אומרים להורגו, ומהם אומרים לשורפו.

והיה יתרו יושב ביניהם ואמר להם: "הנער הזה - אין בו דעה. תבחנו אותו ותביאו לפניו בקערה זהב וגחלת. אם יושיט ידיו לזהב - יש בו דעת ותהרגו אותו, ואם יושיט ידיו לגחלת - אין בו דעה, ואין עליו משפט מוות.

קכז. סדר שמות (פרשה א').

קכח. שמות (פ"ב פ"ו).

ומיד הביאו לפניו ושלח ידיו ליקח את הזהב, ובא גבריאֵל המלאך ודחף את ידיו ותפס את הגחלת והכניס ידיו עם הגחלת לתוך פיו ונכוותה לשונו, וממנה נעשה כבד פה וכבד לשון.

ומבאר הש"ך - השפתי כהן קכט שהסיבה שמשה רבנו נכווה בפיו דווקא ולא בידו בלקיחת הגחלת הייתה כדי לכפר על טיפות החלב שינק מהגויות, ואף שעיקר היניקה של משה הייתה מיוכבד אימו, מכל מקום מעט מהחלב של הגויות נשפך על שפתיו ועשה ליבון לפה שלו עם הגחלת, שהרי הוא בלע איסור וכדי להכשיר אותו צריך לעשות ליבון כדי שיוכל לדבר עם השכינה קל.

למדנו שתי דברים: האחד - מהו גודל מעלת מצוות ברית מילה, והשני - הזהירות מהדברים שהאדם מכניס לפיו, כמה שיש להם השפעה.

וכמו שגזענים בדברים שמכניסים לפה שהכל יהיה כשר מאוד, צריך גם להיזהר מהדברים שמוציאים מהפה. בפרשת נח התורה האריכה בחמש מילים וכתבה קלא 'וּמִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אֵינָנָה טְהוֹרָה' ולא כתבה בקיצור "הבהמה הטמאה" ללמדנו כמה צריך זהירות בדיבור, ואפילו שכשמדברים על בהמה - צריך לדבר בלשון נקייה כמו שאמרו חז"ל במסכת פסחים קלב - לעולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו.

קכט. (מגורי האר"י).

קל. מספרנו המתיקות שבפרשה (פר' שמייני עמ' 269).

קלא. בראשית (פ"ז פ"ח).

קלב. (ג ע"ב).

פרשת וירא

הכנסת אורחים ומעללה

'וַיֵּרָא אֵלָיו ה' בַּאֲלָנֵי מִמְרָא, וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל כְּחֹם הַיּוֹם' וגו' (פ"ח פ"א)

מהי ההגדרה של הכנסת אורחים?

כתב מרן הבית יוסף^{קלג} שלא מקרי אורחים שנתארחו אצלו בביתו, אלא שזימן אורחים שנתארחו אצל אחרים.

אבל אם מזמן את חברו שיסעד אצלו, פשיטא שסעודת הרשות היא ואין בה מצווה כלל.

אלא באורחין שנתארחו אצל אחד וזימנם אחר לסעוד סעודה בביתו.

ומוסיף הט"ז - הטורי זהב, שאם מזמן את חברו לבוא אצלו לכבוד האורח שבא אצלו, גם חברו בכלל אורח לעניין זה.

וכתב הגאון רבי זמלן מלאדי בשולחן ערוך הרב^{קלד}, שאין נקראים אורחים אלא שבאו מעיר אחרת - בין שנתארחו אצלו ובין שזימן אורחים שנתארחו אצל אחרים.

קלג. הלכות שבת (ס' שלג ס"א) ע"פ תרומת הדשן (ס' עב). וכ"פ הרמ"א.
קלד. (י"ס).

אבל כשזימן חברו שבאותה העיר שיסעוד אצלו, אינו נקרא אורח, וסעודת הרשות היא.

וכך כתב הפרי מגדים קל"ה שאורחים היינו הכנסה משדה לביתו, אבל אורחים מעירו יש לומר דלאו מצווה הוה קל"ה.

ושנינו בגמ' במסכת שבת קל"ז אמר רבי יוחנן: "גדולה הכנסת אורחין כהשכמת בית המדרש".

ואמר רב יהודה אמר רב: "גדולה הכנסת אורחין מהקבלת פני שכינה".

מספרים מעשה שהיה עם שני מלמדים שישבו באחת מהעיירות של פולין, עיירה קטנה שמנתה כמה עשרות אנשים יהודים, ושני המלמדים האלו היו חסידים של אותו אדמו"ר.

המלמד הראשון היה יושב ומלמד את תלמידיו כל היום ולא רצה להכניס אורחים, וכשנזדמן אצלו אורח, הוא היה דוחה אותו בטענה כי הוא עסוק בלימוד, והדין הוא קל"ה 'שתלמוד תורה כנגד כולם'.

אבל המלמד השני, רוח אחרת הייתה עימו. אף שהיה עסוק בלימוד התורה עם התלמידים, היה מכניס אורחים ומאכיל אותם ומשקה אותם ודואג להם לשינה שהכל יהיה מושלם.

הדבר הגיע לאוזנו של האדמו"ר, שאחד החסידים שלו לא מקיים מצוות הכנסת אורחים בגלל טענה ש'תלמוד תורה כנגד כולם'.

האדמו"ר לקח את העגלון שלו בשעת לילה מאוחרת ונסעו יחד לכיוון העיירה, וכל הרחובות היו חשוכים וריקים חוץ מהעגלה של האדמו"ר.

קלה. באשל אברהם (ס' שו"ס ק"ז).

קלו. וע"ע בכף החיים (ס' שלג ס"ק יא). ובפסקי תשובות (ס' שלג אות ג).

קלו. (קכז ע"א).

קלה. משנה פאה (פ"א מ"א).

נעצרו ליד ביתו של המלמד הראשון שלא מכניס אורחים. האדמו"ר ירד מהעגלה ודפק על חלון ביתו וביקש להיכנס (כששינה את קולו). המלמד כהרגלו התעקש ולא רצה לקבל אורחים ואמר שהוא לומד תורה 'ותלמוד תורה כנגד כולם'.

האורח התעקש ולא ויתר והמשיך לדפוק על החלון והתחנן למלמד: "תכניס אותי לישון - יהודים הם רחמנים..."

תוך כדי הדיבורים זיהה המלמד את קולו של האדמו"ר שלו, הסתכל בחלון וראה את האדמו"ר שלו בחוץ.

מיד רץ ופתח את הדלת וביקש סליחה מהאדמו"ר שלא ידע שרבו זה שדופק בדלת ביתו, 'וַיֹּאמֶר: בּוֹא בְרוּךְ ה', לָמָּה תַעֲמֹד בַּחוּץ וְאַנְכִי פְּנִיתִי הַבַּיִת וּמָקוֹם לְגַמְלִים קֵלֵט, הֲרַבִּיהָ יִכְנַס לְבֵיתִי.

אבל האדמו"ר לא נכנס לביתו והמשיך בדרכו לבית המלמד השני.

כשהגיע לביתו, דפק על החלון שלו ושינה את קולו. כששמע המלמד דפיקות בחלון, מיד רץ לפתוח את הדלת ולהכניס את האורחים.

ונדהם לראות שמחוץ לדלת עומד מורו ורבו האדמו"ר בכבודו ובעצמו. הוא הכניס אותו לביתו וכיבדו בכבוד הראוי לו ודאג לו לכל מחסורו.

בבוקר פשטה שמועה בעיירה, כי האדמו"ר בא בלילה והוא נמצא בביתו של המלמד השני.

מיד התקבצו כל אנשי העיירה בביתו של המלמד כדי להיבחן על מה שלמדו על ידי האדמו"ר.

כשהאדמו"ר בחן את כל התלמידים, קרה דבר מוזר: התלמידים של המלמד הראשון שטען תמיד ש'תלמוד תורה כנגד כולם', לא ידעו לענות שום תשובה.

והתלמידים שלמדו אצל המלמד השני שהיה מכניס אורחים, הצליחו לענות על כל התשובות בטוב טעם ודעת.

פנה האדמו"ר להורים של התלמידים ושאל אותם האם הם יכולים להסביר מה קרה כאן, שהתלמידים של הרב הזה לא יודעים שום תשובה, והתלמידים של הרב השני ידעו את כל התשובות?

לא היה להם מה לומר.

ענה להם האדמו"ר שהתשובה היא שכל עיקר לימוד התורה הוא כדי לקיים את מצוות התורה וקיום המצוות הם גופי תורה, ומי שמקיים את התורה התורה מסייעת לו ולתלמידיו להיות מוצלחים בלימוד התורה. ולכן תלמידיו של המלמד השני הבינו את כל מה שלמדו וידעו לענות תשובות.

אבל המלמד הראשון שאינו מקיים את מה שלומד ולא מכניס אורחים, אין התורה מסייעת לו, ולא עוד אלא שהיא בורחת ממנו, וממילא התלמידים שלו לא מוצלחים בלימוד.

כמו שגדולה הכנסת אורחין יותר מהקבלת פני שכינה קמ, לומר לאדם אל תפטור את עצמך מלהכניס אורחים כיוון שאתה עוסק בקיום מצוות אחרות קמא.

עוד מסופר על אחד מבני ביתו של ר' איסר זלמן מלצר זצ"ל, שנכנס במרוצה לביתו של הרב מלצר ובישר לו, כי החזון איש מתקרב לבוא לביתו.

לבש הרב מלצר לכבוד האורח הנכבד את המעיל של השבת ויצא במרוצה אל מדרגות הבית להקביל את פניו.

כעבור כמה רגעים נכנס הרב מלצר, ולתדהמת בני המשפחה הכניס עימו לביתו יהודי פשוט והושיבו בראש השולחן והתחיל לכבד אותו שלא כרגיל. אומנם היה דמיון כל שהוא בינו לבין החזון איש, אבל לא היה זה החזון איש.

קמ. שבת (קכז ע"א).

קמא. מקובץ גליונות שיח חסידים (תשע"ד פר' וירא - גליון כד).

שאל הרב מלצר את האורח האם יטעם משהו או שיטול ידיו לסעודה. האיש היה נבוך, "חלילה לי להטריח את ראש הישיבה". והוא הגיע לרב מלצר כיוון שעמד לנסוע למדינת הים כדי לגייס עזרה מהנדיבים לצורך החתונה של ביתו הבוגרת, והוא צריך את המלצתו של הרב.

לקח הרב מלצר נייר ועט וכתב לאיש מכתב מלא תהילות ושבחים ומסר את המכתב ליד האיש והוסיף לו ברכת הצלחה מעומק הלב וירד איתו במדרגות ללוות אותו.

כשחזר הרב מלצר, שאלו אותו בני ביתו: "למה כבודו התנהג כך בכבוד לאדם הזה?"

ענה להם ר' איסר זלמן מלצר: "הכנסת אורחים היא מצווה חשובה למאוד, ומן הישר להתנהג עם כל אדם מישראל, כמו שמתנהגים כשמגיע תלמיד חכם מופלג לביתו, כמו שכיבד אברהם אבינו את האורחים עוד שכשחשב שהם ערביים.

אלא שבעוונותינו הרבים רבו המזלזלים במצווה ומפלים בין יהודי אחר למשנהו.

אך עכשיו שסיבבה ההשגחה שחשבתי שמגיע החזון איש וכל כך התכוננתי. וכי אני אעצור את עצמי בשביל הכנסת יהודי פשוט?!"

ועוד הוסיף: "וכי יש יהודי שהוא פשוט?" ^{קמב} וכמאמר הפתגם 'לא פשוט להיות יהודי פשוט' ^{קמג}.

שוב מעשה באברך מירושלים שבא לבני ברק להתייעץ עם הסטייפלר (אביו של ר' חיים קנייבסקי זצ"ל) ומחמת התור הארוך התעכב ולא יכל לחזור לביתו בירושלים.

קמב. מקובץ אור ההר (ח"ו - גליון ה' שנת ט' - תשנ"ד, במעשה חכמים).
קמג. כנזכר לשון זה בגיליון בית משיח (גליון מס' 172 פר' תרומה תשנ"ח סוף עמ' 29). וזהו כעין מה שכתב רבי נתן שטרנהרץ מברסלב בשיחות הר"ן - הרב רבי נחמן (נשיחה לו) בזה"ל: ואמר: עוד יהיה זמן שמי שיהיה איש כשר פשוט - יהיה חידוש גדול כמו הבעל שם טוב זיכרוננו לברכה.

וכיוון שלא היה לו מקום ללון, פנה לאחד מבני ביתו של הרב ושאל: "האם ידוע להם על מקום שאפשר לישון?"

הציעו לו בני ביתו של הרב שילך לבית הכנסת 'לדרמן' הסמוך, שם בוודאי ימצא אדם היודע על מקום שאפשר ללון בו, וכך עשה.

כשנודע הדבר לסטייפלר, הלך הרב לחפש את האברך, כשמצא אותו הזמינו ללון בביתו, וסידר לו הסטייפלר את המיטה והמצעים ובבוקר לאחר התפילה הגיש לו ארוחת בוקר קמדי.

שוב משל לעשיר אחד שהיה פזרן בממונו על מצוות הכנסת אורחים. עמד ובנה בית גדול בשביל האורחים, וביתו היה פתוח לרווחה, וכל הנכנס לתוכו היה מוצא לפניו שולחן ערוך במיני אוכלין ומשקין.

התפרסם שמו של העשיר הזה שמכניס אורחים, הגיעו אליו הרבה אורחים עניים מהם תלמידי חכמים, והיו אוכלים ושותים ונותנים שבח והודיה למקום ושבח והודיה לבעל הבית כדרך האורחים שאומרים: "כל מה שטרח בעל הבית, לא טרח אלא בשבילי".

והיה מושיב כל אורח במקומו הראוי לו לפי כבודו ומאכילו בדברים יותר משובחים, ולאנשים הפשוטים היה נותן מאכלים פשוטים.

פעם אחת נכנס אצלו אדם לבוש ועטוף בבגדים והיה נראה כאחד הצדיקים הגדולים.

העשיר קיבלו בסבר פנים יפות והושיבו בראש השולחן והביא לפניו תבשיל אורז.

הסתכל האורח באורז והריח אותו ולא ידע מה טבעו של האורז הזה. הסתכל סביבו וראה אורחים שאוכלים קטניות וירקות. הלך ולקח מהאנשים האחרים קטניות וירקות ואכל.

אמר לו העשיר: "תקום ממקומך, ותלך ותשב עימהם".

תמה אותו אורח, למה העשיר שהוא כל כך טוב לבריות, מלבין את פניו ברבים?

אמר לו העשיר: "חס וחלילה מלהלבין פנים ברבים, אלא דרכי להאכיל כל אורח ואורח לפי דרגתו. בתחילה הייתי סבור שאתה אוכל רק דברים פשוטים, ולכן הושבתי אותך במקום שמאכילים דברים פשוטים, עכשיו שראיתי שאתה סועד בקטניות וירקות, הרי שם מקומך" ^{קמה}.

סיפר הרב שך זצ"ל איך הייתה נראית הכנסת האורחים של פשוטי העם בעיירה יהודית בזמנם: שבחורי הישיבות היו אוכלים אצל בעלי הבתים בכל יום בבית אחר.

באותה השבתות התאחר הרב שך אצל אחד היהודים על אף מצבו הכלכלי, נהג להזמין לסעודתו עניים וקבצנים יחד עם בחורי הישיבות. באותה שבת הזמין אורח עני מורעב שלא אכל זמן רב. כשהתחילה הסעודה, התנפל העני על המנה שהוגשה לשולחן ובלע את הכל ומיד מיהר לבקש את המנה השנייה.

חרה אפו של בעל הבית שראה את הדבר אך לא הגיב כדי שלא לפגוע באותו עני.

והורה לאשתו להגיש את המנה השנייה, אולם כשחזר העני על ההתנהגות הדוחה הזאת בפעם השנייה והמשיך לבקש עוד מנה ועוד מנה, פנה אליו בעל הבית בלשון רכה ושאל אותו: "אמור נא לי, האם זו מידת דרך ארץ להתנהג כך כשמסובים על שולחן של אחרים?"

כשאמר זאת, הגיבה אשתו בתרעומת כלפי בעלה, "אינני מבינה, האם האורח הזמן לביתנו ללמוד פרק בהלכות דרך ארץ? הרי הזמנו אותו לביתנו כדי להאכיל ולהשקות אותו. אם כן, מדוע מצאת לחנך אותו?!"

ששמע הרב שך את הדברים, הם צרבו את ליבו, ולמד מוסר השכל גדול בהכנסת אורחים עד כמה מוטל עלינו לדאוג לזולת קמו.

שוב מעשה עם הרב מבריסק שהגיע אורח לביתו, וסבור היה הרב מבריסק כי האיש תלמיד חכם, וכראוי לאורח כזה נכבד - קיבלו בסבר פנים יפות נתן לו ממיטב המאכלים והציע לו מיטה במו ידיו.

כשהפציע הבוקר נעלם האיש, מה שהתברר שנעלמו עימו עוד כמה חפצים יקרים מהבית, ברור שאותו אורח היה אדם נוכל שהתחפש לרב.

כשראו כך בני הבית, התלוננו לרב מבריסק: "כיצד מכניס לבית אדם שאינו הגון, הייתכן להכניס לבית כל סוגי האנשים בלי לבדוק אותו אם הוא רע מעללים?"

אמר להם הרב מבריסק: "כשרצה הקב"ה לזכות את אברהם אבינו במצוות הכנסת אורחים, שלח אליו מלאכים שנראו כערביים המשתחוים לעפר רגליהם. ומדוע נשלחו המלאכים דווקא בצורה שכזו של עובדי עבודה זרה?

אלא שחפץ הקב"ה להורות הלכה לזרעו של אברהם אבינו, שכאשר עומדת בפני יהודי מצוות הכנסת אורחים, שלא יחקור וידרוש מיהו האורח וישקול אם אין מן הראוי להכניסו לבית שלנו, אלא ביתו של אדם מישראל צריך להיות פתוח לכל תמיד".

וכמסופר על ר' אריה לוי זצ"ל שאחד מהגנבים שהיה כלוא בבית הסוהר השתחרר לעת ערב, ומאחר והתגורר רחוק מירושלים ולא הייתה לו פרוטה בכיסו, הלך לר' אריה לוי ששהיה מכירו מהביקורים בבית הסוהר כדי שייתן לו קצת דמי כיס.

הכניסו ר' אריה לוי כאורח נכבד והעניק לו סכום מסוים והוסיף לומר לו, שלא ייתן לו לנסוע לפני שיסעד את ליבו.

האורח הרגיש בטוב, ובסיום הארוחה אמר לו ר' אריה לוין: "אני מודה לך שביקרת אותי, שבזכותך קיימתי שתי מצוות - הכנסת אורחים, וגמילות חסדים.

אך מחילה ממך, השעה כבר מאוחרת, למה תטרח לנסוע בשעות הלילה. תכבד אותי לישן הלילה בביתי". ר' אריה לוין הציע לאורח מיטה והלך לישון.

לפנות בוקר התעורר ר' אריה לוין משנתו להכין עצמו לתפילת הוותיקין קמ"ז.

התברר לרב שהאורח גנב מביתו את הגביע של היין ואת הפמוטים הכסף של שבת וברח מביתו.

ר' אריה לוין העיר את אשתו וסיפר לה על המעשה ואמר: "אני מוחל לאותו גנב במחילה גמורה כדי שלא ייענש בגללי", והוסיף לומר: "אנחנו צריכים לקבל על עצמנו שמקרה זה לא יגרום לנו חשש בהכנסת אורחים..."

ומסופר על האחים הקדושים ר' אלימלך מליז'נסק ור' זושא מאניפולי ששנים רבות נהגו לערוך גלויות ולנדוד מעיר לעיר ומכפר לכפר וממקום למקום, והיו מתחפשים לעניים נזקקים וניסו להשיב את נפשותם של עם ישראל שחטאו לאביהם שבשמיים.

תוך כדי הנדודים הם הגיעו לעיירה אחת והתאכסנו אצל אחד מתושבי העיר, יהודי עני שקיבל אותם בסבר פנים יפות והעניק להם כל צרכיהם.

כעבור שנים, כששני האחים התפרסמו כצדיקי הדור ומנהיגי ישראל, ערכו ביקור משותף באותה עיירה, וכשיצאה השמועה שהצדיקים מגיעים לביקור בעיירה שלהם, כולם התכוננו לקבלתם של הצדיקים ותלו שלטים 'צדיקים באים לעיר'.

אחד מגדולי העשירים בעיירה החליט, שהוא יארח לביתו את שני האחים הקדושים.

כשהגיעו האורחים החשובים, יצא העשיר לקבל את פניהם והזמין אותם להתארח בביתו והבטיח שלא יחסר להם כלום.

הודו לו האחים הקדושים על הזמנתם אליו אך לא נענו לבקשתו ואמרו, שהם יחליטו אצל מי להתארח.

כשהגיעו לעיירה, ואמרו לעגלון שיפנה את העגלה לכיוון ביתו של אותו יהודי שהתארחו אצלו בפעם הקודמת.

משראה כך העשיר, הוא נפגע מאוד ובא בטענה להאחים הקדושים על שעקפו את ביתו והחליטו שלא להתארח אצלו.

אחד מהאחים אמר לעשיר: "אנחנו מעריכים מאוד את הזמנתנו לביתך, אבל הרבה פעמים כשהגענו לעיירה שלכם, לא הואלת בטובך להזמין ולקבל אותנו לביתך. אם כן, מה קרה שאתה מוכן ומזומן הפעם שאנחנו נתארח אצלך בביתך?"

לא ידע העשיר מה לענות. אמרו לו האחים: "נסביר לך. בפעמים הקודמות הגענו ברגל וכיתתנו את רגלנו ולא היינו מכובדים, לכן לא הזמנת אותנו, אך עכשיו שהגענו עם סוסים ועגלות בצורה מכובדת, אתה רוצה להזמין אותנו. אם כן, תיקח את הסוסים לביתך, ואנחנו נמשיך להתארח אצל האיש שהיה מזמין אותנו תמיד".

על כל אדם להתבונן ולחשוב שביתו הוא למעשה הבית של הקב"ה וכן כל סעודותיו הן מהקב"ה, וצריך להחשיב עצמו כאורח בתוך ביתו, ואם זיכוהו מהשמיים לקבל אורחים, חייב הוא ליהנות מהפיקדון שבידו.

מסופר על ר' ישראל אבוחצירא זצ"ל, שהיה מופלג במצוות הכנסת אורחים לכל מי שבא לביתו, ולאחר כל הכבוד שעשה לאורחיו התנצל בפניהם, שיסלחו לו, שאולי לא חלק להם את הכבוד הראוי.

אחד ממקורביו של הרב, שהיה מבקר בביתו של הרב פעמים רבות, עמד בכל פעם נפעם כשראה את הכנסת האורחים המופלאה שנהג הרב בביתו. שעות רבות היה יושב בבית הרב, והיו מאות אורחים שהגיעו לקבל את ברכת הרב מהבוקר ועד הלילה וכיבד את כולם במאכל ומשקה.

ורבים היו מוזמנים לארוחת הצוהריים, כשכל אורח זכה למנה גדושה ומלאה כיד המלך.

זמן רב רצה לשאול את הרב מני מה מקיים את מצווה זו בצורה כה מהודרת, וכי זה לא פזרנות ובזבז ממון?

באחד מביקוריו בנתיבות ביקש הרב מהאורח להישאר לישון בביתו, כי הוא רוצה לומר לו מחר כמה דברים. האורח עשה כבקשת הרב.

למחרת קרא הרב אחרי התפילה לאורח ופתח לפניו גמרא במסכת כתובות קמ"ו והתחיל לקרוא לו מעשה בעני מרוד שבא לפני רבה. שאלו רבה: "מדוע אתה סועד את הארוחות שלו בתרגולת פטומה ויין ישן, וכי אינך חושש על הממון שהציבור נותן לך, הרי הארוחה הזאת עולה יקר מאוד?"

שמע אותו העני וענה לרבה, כי אלו המאכלים שהקב"ה מזמן לפניו, ולמה ידחה את הברכה הזאת.

באותה שעה הגיעה אחותו של רבה לביתו, אשר זמן רב שהיא לא הגיעה לבקר אותו, וכדי לפנק את אחיה הגדול היא הביאה איתה תרגולת פטומה ויין יישן לארוחה.

ראה זאת רבה ומיד נתנם לעני שהיה בביתו באותו זמן, ואמר לו רבה: "הנה זימנו לך מהשמיים סעודה כאשר ביקשת, קח עבורך".

ענה הרב לאותו אורח שהיה לו קשה - איך הרב מפנק את העניים, וכי זה לא בזבז ממון? "דע לך! כי כל מה שיש לי אינו מיועד עבורי, הבית שלי - הוא של הקב"ה, וכולנו אורחים בו במידה שווה, ואם מזמן לביתי אורחים - ודאי שאני צריך לפנק אותם בצורה מיוחדת".

וכל זה אמר הרב לאורח, כשלא שאל את הרב כלום, אלא שבליבו הייתה טענה על המעשים של הרב.

מסופר על החפץ חיים, שהתארח בביתו הגאון ר' זלמן סורוצקין זצ"ל, והחפץ חיים שהיה מפורסם וידוע במידת החסד, קיבלו בכבוד רב וקיים בו מצוות הכנסת אורחים עם כל דקדוקיה.

מיד שנכנס האורח, ערך לפניו שולחן וסעודה מפנקת ודיברו בדברי תורה, והחפץ חיים השתדל מאוד לגרום שיהיה לאורח כיף בביתו, כשהגיע הזמן לישון, סידר את חדרו של האורח.

האורח היה נבוך, איך ייתכן שהחפץ חיים מגדולי הדור בכבודו ובעצמו טורח עבורו בהכנת המיטה וסידור החדר.

פנה הרב סורוצקין לחפץ חיים: "לא ייתכן שכבודו ישרתני. אנוכי אעשה זאת בעצמי". החפץ חיים לא הקשיב לו מאומה והמשיך בהכנת החדר לאורח.

למחרת בבוקר הלכו החפץ חיים ואורחו לבית הכנסת לתפילת שחרית, ומסרו את הטלית והתפילין לתלמיד שליווה אותם שיביא אותם לבית הכנסת.

כשהגיע לבית הכנסת, חיפש הרב סורוצקין את הבחור לקחת ממנו את הטלית והתפילין אך לא מצא את הבחור.

פנה הרב סורוצקין לחפץ חיים ושאל אותו: "מה עם התפילין, האם יודע אתה היכן הבחור?"

שאל החפץ חיים את הרב סורוצקין: "מדוע על כבודו לטרוח כל כך כדי לקיים מצוות הנחת תפילין?"

הרב סורוצקין נבהל מהשאלה, מה פירושה!

אמר לו החפץ חיים: "פשוט מאוד, אני אעשה זאת במקומך..."

אז הבין האורח כי לא בחינם טרח החפץ חיים בעצמו במצוות הכנסת אורחים ולא נתן לבני ביתו או לתלמידיו לעשות זאת. ללמדך שמצוות הכנסת אורחים היא מצווה כשאר כל המצוות שעל האדם לטרוח בה בגופו, ורק כך מקיימים את המצווה בשלמות קמט.

פרשת חיי שרה

העיקר בשידוך - בין אדם לחברו

'הָיָה אֲנֹכִי נֹצֵב עַל עֵין הַמָּיִם, וְהָיָה הָעֶלְמָה הַיְצֵאתָ לְשָׂאב, וְאָמַרְתִּי אֵלֶיהָ: הֲשִׁקִּינִי נָא מֵעֵט מִים מִכֶּדֶךְ, וְאָמְרָה אֵלַי: גַּם אַתָּה שְׂתֵּה, וְגַם לְגַמְלִיךָ אֲשָׂאב, הוּא הָאִשָּׁה אֲשֶׁר הִכִּיחַ ה' לְבֶן אֲדָנִי' (פ"כד פ"מג-מד)

אליעזר הלך לחפש שידוך ליצחק אבינו עשה לעצמו סימנים: "האישה אשר תביא לי מים וגם לגמלים תהיה הכלה של יצחק".

כשהגיע אליעזר לבאר, ראה שהמים עלו לרבקה. מיד רץ כדי לבדוק את המידות שלה, וביקש ממנה שתשקה אותו מעט מים.

"ותמהר כדה אל השוקת ותרוץ עוד אל הבאר לשאוב, ותשאב לכל גמליו".

נשאלת השאלה מה הסיבה שעשתה הכל במהירות?

אלא רבקה הייתה עם חוכמה מופלאה ובעלת מידות מיחדות בבין אדם לחברו.

שהרי לאחר שאליעזר גמר את שתייתו נשאר קצת מים בכד של רבקה, וכדי שאליעזר לא ייפגע - שהרי אם היא תיתן לגמלים ישר מאותו כד כאילו היא משווה אותו לגמלים, ואם היא תשפוך את השאר על הרצפה, כאילו היא מזלזלת בשיריים שלו.

לכן רבקה בחוכמתה המופלאה עשתה עצמה כאילו היא רצה להשקות את הגמלים, שתוך כדי הריצה יישפכו המים, ועל ידי כך יכולה למלא בכד מים חדשים כדי שלא לפגוע באליעזר.

לומדים מכאן, אף שהיה נס שהמים עלו לקראתה, זה לא מספיק בשביל השידוך. שלא מתחתנים ע"פ ניסים וסגולות שלא באלו ייבחן האדם. אליעזר רצה לבדוק את המידות של בין אדם לחברו של רבקה.

בזכות זהירותה של רבקה בבין אדם לחברו אפילו בדברים הקטנים שנינו במדרש בשם רבי נחמיה, ק"י שראויה הייתה רבקה שיעמדו ממנה י"ב שבטים, ורק מפני שאמרה: 'למה זה אנוכי', כשעשו ויעקב היו בבטנה ובעטו בה היא התלוננה, היא הפסידה את י"ב השבטים - שהרי 'זה' בגימטריא 'יב' קנא.

ומעשה שהיה בבחור שחיפש שידוך ורצה להקים בית נאמן בישראל. הוא היה אדם כשר ועשיר גדול שהיו לו עסקים רבים, ומוחו תמיד היה טרוד בעסקיו.

יום אחד ניגש אליו השדכן ואמר לו יש שידוך בשבילו כלה נאה וחסודה, בעלת מידות טובות ממשפחה טובה.

שאל העשיר את השדכן: "האם היא יודעת להצחיק ולספר בדיחות?"

השדכן לא הבין והופתע מהשאלה. העשיר עמד על שלו ואמר שהוא צריך אישה שידעת לשמח ולהצחיק.

הבין השדכן שהעשיר מעוניין בשידוך עם כלה ליצנית...

השדכן היה כ"כ מופתע שלראשונה הוא נתקל בבקשה כזו מוזרה בשידוכים. והמשיך בחיפוש אחר אישה ליצנית שהעשיר מבקש.

לאחר כמה ימים ניגש השדכן שוב להעשיר ואמר לו שהוא מצא לו אישה שהוא כ"כ מחפש, אישה מצחיקה שאין כמותה, בדחנית מופלגת, שכל מי שרק נמצא בקרבתה צוחק עד כלות הכוחות.

השדכן לא דיבר עם העשיר על שום מידה טובה שיש לכלה, הבין העשיר שהשדכן הביא לו אישה ליצנית וכעס עליו מאוד, והסביר לשדכן שהוא לא

קנ. בראשית רבה (פ"ט י"ז) על הפסוק 'וַיִּתְאַמֵּר אִם בֵּן לָקָה זֶה אֲנֹכִי'.
קנא. ע"פ מה שכתבנו בהמתיקות שבפרשה (פר' חיי שרה עמ' 73).

חיפש כלל אישה ליצנית, ובוודאי חשוב לו קודם כל שהיא תהיה צנועה ובעלת מידות טובות. הוא רק ביקש שהיא תהיה גם מצחיקה, מכיוון שהוא טרוד כל היום בעסקיו וקשה לו לשמוח מרוב הטרדות, הוא רוצה אישה שתדע איך לשמח ולהצחיק אותו, כשהוא מגיע בסוף היום לבית טרוד ועייף ומבולבל.

אך אין כל כוונתו לאישה ליצנית בלבד, שבוודאי לא זה העיקר.

הנמשל הוא שה' יתברך מצפה מאיתנו שנהיה גם בעלי מידות טובות ומעשים טובים. המידות הטובות הם המראה שלנו, ואז גם יאזין ה' לתפילתנו, אבל לא נוכל להסתפק רק בתפילות כיוון שאין זה העיקר. נכון שבזכות התפילות נגאלו בני ישראל ממצרים, אבל התפילה היא רק גורמת לקב"ה להסתכל על המעשים שלנו שהם אלו שקובעים אם נזכה לישועה.

כמו שכתוב בשיר השירים קנב 'כִּי קוֹלְךָ עָרַב וּמְרִאֲיֶךָ נְאֻה', בעקבות התפילה 'קולך ערב', ומתבונן ה' ב'מְרִאֲיֶךָ' - במידות ובמעשים הטובים, וע"י המידות בוחן אותנו אם לתת לנו את הישועה קנב.

וכששאלו פעם את הגאון הרב אלישיב זצוק"ל לגבי הצעת שידוך על בחור ממשפחה חשובה, שאומרים עליו שהוא 'למדן' גדול ו'מתמיד' אבל הוא לא משתתף כ"כ 'בסדר מוסר' בשיבה. מה דעת הרב לגבי שידוך כזה?

ענה הרב אלישיב, שפעם לא כולם היו לומדים מוסר, אבל היום ב"ה כולם לומדים מוסר. אין שום חולק שלא צריך ללמוד מוסר, והיום אין ישיבה שאין בה סדר מוסר. אם יש בחור שלא לומד מוסר, זה חיסרון!

והוסיף הרב ואמר: "מי שלא לומד מוסר - מסתברא שיהיה לו ח"ו בעיות בשלום בית, שהרי על כל דבר קטן שיקרה הוא יאשים את האישה או את הילדים, ושום דבר לא מתייחס אליו. זה יכול לגרום להרבה בעיות בחיים" קנב.

קנב. (פ"ב פ"ד).

קנב. מספר סיפורים וחיזוקים (ח"ג עמ' 615).

קנב. מספר אוצר פנינים ועובדות (ח"ב עמ' תשעב). עוד בשבח מעלת לימוד מוסר עיין לעיל בהקדמתנו.

וכתב הגאון הרב שך זצ"ל קנה¹ אודות מה ששאלו מהם המעלות שיש לבקש ולברר כשמחפשים כלה לשידוך?

השיב הרב שך: "עיקר מה שיש לחפש שתהיה הנערה בעלת מידות טובות, שזאת המעלה שכלול בה הכל".

גם אליעזר עבד אברהם לא בחן את רבקה בשום עניין אלא במידות ובעשיית חסד. אף כשעלו המים לקראתה, הוא לא הסתכל על המופת הזה כשום ראייה שהיא האישה המיועדת להיות הכלה של יצחק, אלא רק כשהיא גמלה איתו ועם הגמלים חסד - בזה נוכח אליעזר לדעת כי זאת האישה הראויה ליצחק.

ואמרו חז"ל בגמ' במסכת יבמות קנ"ו - מתון נסיב איתתא.

פירש רש"י המתן עד שתבדוק את מעשיה שלא תהא רעה וקנטרנית.

ומכיוון שמציאת הזיווג קשה כקריעת ים סוף קנ"ו, אולי לכן קשה לברר בדיוק את המידות הטובות?

תמיד היה מספר המשגיח ר' מאיר חדש זצ"ל על שני חברים שהתארסו בפרק זמן קצר בזה אחר זה. הראשון התארס עם כלה שהייתה ידועה כבעלת חסד, ואילו השני התארס עם אחת שהייתה ההפך לגמרי.

לאחר הנישואין התברר שזאת שנודעה כבעלת חסד המשיכה במפעלי החסד שעשתה ברווקות, אע"פ שזה הגיע על חשבון הבית שלה.

ואילו השנייה דאגה לביתה במסירות.

רואים מכאן עד כמה צריך סיעתא דשמיא שהמידות הטובות לא תהיינה בסוף לרעתנו...

א"כ לפי זה, איך אפשר להתרשם במידות טובות?

קנה. הו"ד בכתבים ומאמרים.

קנו. (סג ע"א).

קנו. כנזכר בסוטה (ב ע"א).

מסופר על ר' ישראל מסלנט זצ"ל, שפעם עבר בשוק ליד אישה שמכרה תפוחים, וכמה ילדים שובבים הפכו לה את סל התפוחים וחטפו כמה פירות וברחו.

האישה האומללה רדפה אחריהם בצעקות ובקללות וכעסה כל כך, ומרוב כעס כולה רעדה כשאספה את התפוחים.

כשגמרה לסדר את התפוחים בחזרה על הדוכן הפשוט שהיה לה, ניגש אליה איש אחד ושאל אותה: "כמה עולים התפוחים, ומה האיכות שלהם?" פתאום כל הכעס שלה הלך כלא היה, והייתה מחייכת ושמחה.

השתמש ר' ישראל מסלנט במעשה זה להמחיש כיצד צריך האדם צריך לשלוט על מידותיו. אפילו את המידה המכוערת ביותר ניתן לבלום בשעת הצורך כשיש סיבה טובה לכך, אך ברגע שתיעלם הסיבה הזמנית, מיד תתפרץ המידה הרעה.

וכך גם בשידוכים, כאשר חתן מחפש כלה וכלה מחפשת חתן, כל אחד יודע להיות בעל מידות טובות ומיוחדות, הכל תחפושת עד אחרי החתונה שאז מורידים את התחפושת - ופתאום כל המידות הטובות והמעשים הטובים וכל מה ששיבחו פורחים באוויר כלא היו וחוזרות המידות הרעות למקומן.

לכן כשבאים לברית, מברכים את התינוק שיזכה לגדול לתורה, לחופה ולמעשים טובים.

שואל ר' אליהו לאפיין זצ"ל למה המילים 'ולמעשים טובים' מגיעות רק אחרי 'לחופה'?

אלא שלהיות עם מידות ומעשים טובים לפני החתונה זה לא קשה, כל החוכמה שהאדם נשוי, עכשיו נראה אותך משדר מידות ומעשים טובים. בזמן שיש לאדם עזר כנגדו שלא תמיד היא מחשיבה אותו או שהיא אומרת ההפך מדבריו או שהילדים מפריעים לו לישון ומלכלכים אותו ומציקים לו וכדומה, שם ניכר האדם האם עכשיו יש לו מעשים טובים, והוא יודע איך להתמודד עם מצבים לא תמיד הכי נחמדים שבחיים בשעות קשות של כעס וכדומה קנח.

ולכן אי אפשר לבחור שידוך בזמננו ע"פ מידות, שהרי הכל תחפושת. מה שגוהר לנו להתפלל ולעשות רק את ההשתדלות שביכולתנו, וה' יעזור שהכל ילך על הצד הטוב ביותר.

א"כ נשאלת השאלה, איך אליעזר בדק את רבקה במידות שלה, הרי לפני החתונה הכל היה תחת תחפושת?

אלא הביאור הוא שרבקה הלכה סתם לבאר לשאוב מים למשפחתה, ובכלל היא לא ידעה שאליעזר הוא השדכן שלה ושל יצחק היא לא חשבה שעומדת בזמן מבחן של ההתנהגות שלה, ולכן אליעזר ידע שהיא באמת בעלת מידות טובות, כי היא התנהגה בצורה טובה גם לא במבחן.

סיפר ר' משה שטרן זצ"ל שהכיר כמה בחורים שלא התחתנו עד שמצאו כלה שהיא ממשפחה של עשירים כי חיפשו עושר ולא מידות טובות.

ולבסוף חשבו שמצאו את מה שחיפשו, ואבי הכלה הבטיח גבוהות גבוהות, אבל רח"ל עד זמן החתונה אבי הכלה ירד מנכסיו, ולחתן אין כל - יצא קירח מכאן ומכאן...

ולכן צריך לדעת שהמידות הטובות הם העיקר ולא הכסף והדברים האחרים.

וסיפר ר' יעקב שורקין זצ"ל שלמד בישיבת ראדין אצל החפץ חיים. היה בחור מבוגר בגיל 25, שלא חשב כלל על נישואין.

ניגש אליו החפץ חיים ושאל אותו: למה הוא ממתין? ענה הבחור, שהוא מחפש שידוך שהחותן ייתן לו תמיכה כספית לחמש שנים כדי שיוכל ללמוד בלא הפרעה!

שאל אותו החפץ חיים: "כמה זמן תחיה, לדעתך?" ענה הבחור: ע"פ פסוק קנט ^{ימי שנותינו בהם שבעים שנה, ואם בגבורת שמונים שנה.}

אמר לו החפץ חיים: "נו... עד גיל שלושים תהיה לך פרנסה, אך מי יפרנס

אותך מגיל שלושים עד גיל שמונים? ענה הבחור: "אני יהודי מאמין שהקב"ה זן ומפרנס לכל, ושולחנו ערוך לכל".

אמר לו החפץ חיים: "ישמעו אוזניך מה שפיך מדבר. מגיל שלושים ועד שמונים הקב"ה זה שיפרנס אותך, אבל חמש שנים אחרי הנישואין שהחתן שלך יפרנס אותך?!"

וכבר המליצו ב'אשת חיל מי ימצא' - אישה שהיא מבחינת 'רחוק מפנינים מכרה', לומר לך שלא מתחתנים עם האישה בשביל הכסף...

פעם היה קשה מאוד לחפש אישה שרצתה להקים בית של תורה. הנשים רצו כסף ופרנסה. ב"ה בדורותינו אכשור דרא. הבנות מתחנכות בסמינרים טובים שמלמדים אותם מה העיקר בחיים ומה הטפל, ומוכן שלהקים בית של תורה זה שיא העיקר שבעיקרים שזוכים להקים דורות ישרים מבורכים ק"ס.

סיפר מרן הראשון לציון רבנו יצחק יוסף שליט"א שלפני כ-80 שנה, מורנו ורבנו מרן הרב עובדיה יוסף, יצא לפגישות השידוכים.

הציעו לרב בחורה בעלת מידות טובות, הפגישות התקדמו יפה לקראת החתונה.

שבועיים לקראת האירוסין ניגשה המיועדת אל הבחור עובדיה יוסף, ואומרת לו: "עובדיה, אני הולכת היום לראות סרט בקולנוע, האם תבוא איתי?"

[מה היה עושה בחור שאין לו כ"כ חוזק נפשי במצב שכזה? הרי הוא יודע שבקושי רב יש בנות שמחפשות בני תורה, והוא יכול להתקע שנים רבות אם הוא יסרב לה כעת. בחור שאין לו קו חזק בעבודת ה' חושב על כל מיני הקלות למיניהם ואומר לעצמו: "שמע, כדי לא להישאר הרבה זמן רווק צריך לבוא לקראת. כל יום שאדם לא נשוי זה לא טוב. תמיד אמרו בישיבה שצריך להתפשר למען השני ולהוריד את הראש, ולא חרבה ירושלים אלא מפני שהלכו רק לפי הדין. אל דאגה, אחרי החתונה אני אחזק אותה. מה קורה לך?

אל תהיה פנאט, תדע לעגל פינות בחיים, תקריב קצת מעצמך, וכי אתה רוצה שרק היא תקריב מעצמה?" וכך עולות מחשבות רבות בראש של בחור שאינו חזק כ"כ, כדי להתיר את השרץ].

אבל מרן הרב עובדיה היה חזק ויצוק ואיתן בדעותיו. הוא עצר את דבריה של הבחורה ואמר לה: "מה??? קולנוע??? אני לקולנוע לא הולך! אני רוצה לשקוד על דלתות התורה הקדושה! ומה לי להסתובב במקומות של אנשים שאינם יראי ה' ולראות דברים לא טובים!"

הבחורה עצרה לרגע וחשבה, אם עכשיו לפני החתונה הוא כל כך מקפיד על קלה כבחמורה ולא הולך אפילו לקולנוע, קל וחומר אחרי החתונה שימנע ממני לעשות דברים אחרים שארצה ויגיד לי שהרבה דברים אסורים... וכי השתגעתי להתחתן עם בחור שיגביל אותי על הרבה דברים שהם אסורים? מה פתאום! לא בא לי, אני רוצה ליהנות מהחיים, ובפרט שהוא רוצה רק ללמוד תורה כל היום - זה ממש לא בשבילי! אני רוצה בעל שיפרנס אותי ואחיה איתו ברווח ובשפע.

לכן החליטה הבחורה שהשידוך מתבטל, אך לא הסתפקה בזה, אלא רצתה ללכת לדין תורה ולתבוע את מרן הרב עובדיה בטענה שכל השידוך היה מקח טעות. היא הייתה בטוחה שהם יתארכו, ולכן היא קנתה הרבה בגדים ותכשיטים כדי למצוא חן בעיניו, ועכשיו שמתברר כי הוא 'צדיק מדי' בשבילה ולכן הם לא מתחתנים - היא דורשת שישלם לה את כל ההוצאות שהוציאה על עצמה למענו.

מרן הרב עובדיה שהיה בן תורה צדיק וענו, אמר לה: "אין בעיה, אל תלכי לבית הדין. אני אשלם לך את כל ההוצאות כדי שתהיי מרוצה, וכל אחד ימשיך את חייו בשמחה ובשלום".

מה עשה מרן הרב עובדיה? מאחר ודרשה סכום גדול מאוד, והרב היה יושב ועוסק בתורה בישיבת 'פורת יוסף' מהבוקר ועד הלילה. הוא ביקש מראש הישיבה, אם הוא יוכל לנקות ולסדר את הספרים בישיבה בכל סוף יום, ובעבור זה ישלמו לו סכום סמלי.

אכן מרן הרב עובדיה היה מנקה את הישיבה בכל לילה כשהבחורים גמרו את הלימוד. והיה מחזיר את הספרים למקום, מזיז את כל הספסלים, מנקה ושוטף.

עם כל גדלותו כנער תלמיד חכם היה נותן מזמנו היקר עבור כמה פרוטות, ולאחר תקופה של עבודה חסך רבנו את כל הכסף והעניק לה את כולו כבקשתה.

השנים חלפו - ומרן הרב עובדיה גדל כתלמיד חכם עצום ומנהיג הדור, וזכה להעמיד בנים שב"ה כולם תלמידי חכמים, פוסקי הלכות, יראי ה' ומזכים את הרבים בכל העולם.

יום אחד נשמעו דפיקות בדלת ביתו של מרן הרב עובדיה. השמש, ר' צבי חקק הי"ו, פתח את הדלת וראה אישה מבוגרת שרוצה לדבר עם מרן. הוא אמר לה: "אני מצטער מאוד, אך בשעה זו הרב כבר לא מקבל קהל והוא עסוק בלימוד". האישה המבוגרת אמרה לו: "אני מבקשת ממך שתלך לרב עובדיה ותאמר לו שהשידוך הראשון שלו נמצא בחוץ, ואני רוצה לדבר איתו".

ר' צבי חקק לא ציפה לתשובה שכזו ושאל אותה על מה היא מדברת? היא התעקשה ואמרה לו: "אני השידוך הראשון של הרב, ואני רוצה בדחיפות לדבר איתו".

הבין השמש שיש כאן משהו מעניין שלא רואים אותו כל יום. הוא נכנס לחדרו של מרן והודיע לרב על בואה של האישה המוזרה.

אמר לו מרן: "תכניס אותה".

נכנסה האישה לחדרו של מרן והתחילה לפרט בדמעות ובצער רב את כל הצרות והצער הנורא שעבר עליה בחיים - מאחרי שביטלתי את השידוך עם כבוד הרב, התחתנתי עם בחור אחר, שהיה פשרן עם ראש פתוח שהסכים שבבית שלנו ילכו לקולנוע. הוא עבד ופרנס כמו שרציתי, ואחרי שנים התבשרנו שלא נוכל להביא ילדים, עקב כך החלטנו להתגרש - נשארתי גרושה וגלמודה. מצבי הכלכלי הידרדר בצורה קשה, בקושי היה לי אוכל בבית, הייתי חיה בעניות נוראה, ואם דמיינתי כל ימי חיי שאזכה לשפע ולרווח, מצאתי את עצמי נזקקת לבריות, שבורה ורצוצה, וכעת אני מבקשת שהרב יברך אותי לחיים טובים".

מרן הרב עובדיה פנה אל שמשו והורה לו: "קח את הכתובת שלה ותעביר לה כל שבוע כסף ומצרכים מכספי האישי".

האישה הודתה לרב ויצאה בשמחה.

מיד כשיצאה, הרים מרן את ידיו לשמיים בהודאה לה' ואמר: "ישתבח שמך לעד! רק לחשוב אם הייתי מתפשר ויוצא לקולנוע, איזו משפחה הייתי זוכה להקים?! הרי ילדים היא לא זכתה להביא לאוויר העולם, היא חיה בדחיקות ועניות נוראה, ואילו אני זכיתי ב"ה למשפחה מפוארת ומבורכת בילדים תלמידי חכמים ועובדי ה'. זכיתי לשני שולחנות גם יחדיו ב"ה: שולחן אחד של תורה ושולחן של גדולה ועושר. אומנם בתחילת דרכי קיימתי את התורה בעוני ודוחק, אך קסא' כל המקיים את התורה מעוני סופו שיקיימה מעושר" קסב'.

ללמדנו עד כמה חשובות המידות והצניעות של הכלה, 'שֶׁקֶר הַחֵן וְהַבֵּל הַיָּפִי, אִשָּׁה יֵרָאֵת ה' היא תתְהַלֵּל קסג'.

בשידוכים העיקר זה התפילה!

שוב מעשה שהגיע לחפץ חיים שמועה על אודות אחד הבחורים מתלמידי בשיבה שהוא בחור טוב ורציני, יושב ולומד, אך כל העניין של השידוכים איתו הולך באיטיות כי הבחורה המדוברת עדיין מסרבת. חבריו בשיבה חשבו כי הזקן שלו מדאי מפוזר ומבולגן כמו סבך קוצים וזקן של תיש ויעצו לו שבשביל למצוא חן בעיני המדוברת כדאי שיגלח את זקנו.

הזמין החפץ חיים את הבחור אליו לביתו והתחיל לדבר איתו בענייני השידוכים.

וסיפר לו משל למה הדבר דומה לקטר של רכבת שמחוברים אליו יותר ממאה קרונות שטעונים במשא, והקטר מתקדם לאט לאט מפאת הכובד של המשא.

היה שם איזה פיקח שרצה למהר את מהלך הרכבת התחיל לדחוף בשתי ידיו את הקרון האחרון מתוך כוונה לסייע לקטר למשוך את הקרונות.

כל מי שעמד מסביב צחק עליו, וכי מה הכוח שלך שווה לעומת המכונות הגדולות שנמצאות אצל הקטר? הכוח שלך לעומתם - כיתוש בפני שור!

קסא. נזכר באבות (פ"ד מ"ט).

קסב. מספרנו המתיקות שבפרשה (חיזוקים לאלול עמ' 509).

קסג. משלי (פ"א פ"ל).

הסביר החפץ חיים לאותו בחור שכך הוא עניין השידוכים. על אף שמכריזים על האדם בשמיים ארבעים יום קודם יצירת הוולד בת פלוני לפלוני קסד, מכל מקום קשה העניין כקריעת ים סוף, הקב"ה בכבודו ובעצמו מזווג זיווגים. כאשר פתאום מתגנבת מחשבה במוחו של האדם כביכול לעזור לבורא העולם ע"י שיגלח את הזקן כדי למצוא חן בעיני המדוברת, הוא בדיוק דומה לאותו טיפש שדוחף את הרכבת שתיסע מהר קסה.

קסד. סוטה (ב ע"א).

קסה. עוד מהספר אוצר פנינים ועובדות (הנ"ל), ע"פ חפץ חיים על התורה. וע"ע מה שכתבנו לקמן בפרשת בא.

ובנ"ד יש לי להוסיף מדנפשי לתועלת העניין - ב"ה הור"י היקרים חינכו אותנו לתורה ומצוות, ומפאת המצב שגדלנו בפרדס כץ של פעם, בזמנו היו שם כמות גדולה של חילונים, ובשביל להבדיל אותנו מהם הור"י היקרים גידלו לכל הילדים פאות ארוכות (כמו שהזכרנו בחוברת עקידת יצחק עמ' 10, ובריש חיבור זה במצבת זיכרון לאבא מארי זצ"ל). עם הזמן, כשאחיי היקרים גדלו והגיעו לישיבה, הם הורידו את הפאות, שהרי בחבר'ה שרובם ככולם בלי פאות קשה מאוד לשרוד עם פאות, שהרי זה כביכול כבשה שחורה בין כבשות לבנות, ולכן הועילו בטובם להוריד את הפאות. גם לי התנוצצה מחשבה כזאת להוריד את הפאות ולחזור למקורות האמיתיים כמנהג הספרדים שלא גידלו פאות, אבל לא גזזתי אותם מכיוון שראיתי כמה צער גדול היה להור"י היקרים לראות את אחיי היקרים שהורידו את הפאות. מאחר והור"י זכו להיות בעלי תשובה, וכידוע שבעלי תשובה אוהבים לגדל פאות לילדים שלהם, וכשהילדים גדלים ומורידים את הפאות, קשה מאוד לאותם הורים להשלים עם המצב הזה... (והערכנו בעניין הזה בתשובה שבע"ה עוד תצא לאור). עכ"פ החלטתי שאני לא אגרום להור"י צער, ולכן החלטתי שלא להוריד את הפאות עד החתונה, ויהיה מה שיהיה כי בנפשי היה הדבר. הלכתי לישיבה קטנה, ומדי פעם היו מעירים לי, ובפרט כשכל החברים שלי היו בלא פאות מלבד כמה תימנים יחידים שמנהג אבותיהם בידיהם. לא היה לי קל כשהחברים היו צוחקים עליי במשך הזמן, אבל ב"ה שרדתי את זה.

כשהצטרפתי לעלות לישיבה גדולה, הזהירו אותי מאוד: דע לך שהישיבות הטובות לא מקבלים בחור עם פאות מהסיבות שלהם שחלקן נכונות ביותר, עכ"פ 'על מְשִׁמְרֵי אֶמְצָה וְאֶתִּיּוֹבָה' (חבקות פ"ב פ"א), ואמרתי שהם לא יהיו אלה שיגרמו לי להוריד את הפאות. כשסיפרתי את הדברים להור"י היקרים, הם לא הבינו איך יכול להיות שאומרים לבחור להוריד פאות!!!

והנה ב"ה זיכני ה' יתברך לשלוח שאלה בעניין למרן פאר הדור הראשון לציון הרב הראשי לכל ישראל ונשיא מועצת חכמי התורה, רבנו יצחק יוסף שליט"א, והשיב לי (ביום י"ט תמוז תשע"ז) בזה"ל: בעניין הנחת הפאות מצינו לחלק מגדולי הספרדים שהיו מגדלים פאות וחלקם הפאות והזקן היו יחד ולא נגעו בהם, לכן אין שום חשש של מוציא לעז על הקדמונים בספרדי שמגדל פאות.

ובפרט אם הבחור אומר שזה מוסיף לו יראת שמיים והתרגל בכך במשך כל השנים, שבדאי שלא יקצוץ אותם. עכ"ל. צירפתי את המכתב בשו"ת ברכת עובדיה (ח"א שאלה רצו, עמ' רטז) ע"ש.

מכתב זה חיזק ועודד אותי מאוד לשמור על הגחלת ששום רוח לא תכבה לי אותה, ואמרת לעצמי: אני עם הפאות האלה אשר לפחות עד החתונה, ואם לא ירצו לקבל אותי לשיבות דעלמא הדין, שלא יקבלו! אני אלך לשיבה של מעלה... שהרי סמכתי רק על הקב"ה שהוא נתני במצב הזה, והוא זה שיסדר אותי במקום הכי טוב בשבילי שאוכל לשבת ולגדול בתורה ויראת שמיים טהורה. ולא סמכתי על אף אחד אחר לא על המשגיחים ולא על ראשי הישיבות ולא על הרשמים וגם לא על ההורים, פשוט הייתי נתון בין שני הרים ואף אחד לא ביקש עליי רחמים, והבנתי שאין הדבר תלוי אלא בי בעצמי שאני צריך לסמוך ולבטוח אך ורק בבוא יתברך... ולקיים הפסוק (שמות פ"ד פ"ג) 'הִתְיַצְבוּ וְרֹאוּ אֶת יְשׁוּעַת ה' אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָכֶם'.

הלכתי להיבחן ב - 5 ישיבות מובחרות ושללו אותי מלהתקבל לשיבתם מחמת המראה שלי שהייתי עם הפאות, על אף שבס"ד עברתי את המבחנים בקלות. עד כדי כך ישיבה אחת הגדילה לעשות - לאחר שקבעו לי מועד למבחן בישיבתם, מכיוון ששמעו שאני 'בעל פאות', החליטו עוד לפני שראו אותי בכלל - שאני לא יכול אפילו לבוא להיבחן אצלם. ולא אחד שהיה לי קשה מאוד לראות עד כמה שהשקעתי, והכל כביכול הלך לטמיון, אבל ידעתי שהקב"ה לא יאכזב אותי, וכשם שהיה עימי ולא עצבני לאורך כל הדרך, ודאי שיהיה עימי בהמשך הדרך, כי כל כוונתי ומגמתי הייתה לשם כיבוד הורים וכבוד שמיים. ובס"ד התקבלתי לשיבה הגדולה של 'ברכת אפרים' שלמדתי אצלם גם בישיבה לצעירים, ואע"פ שבדרך כלל אין מנהגם לקבל בחור עם פאות, אך מחמת שהכירו אותי מהישיבה הקטנה שלהם, הסכימו לקבל אותי להמשיך ללמוד בישיבה הגדולה שלהם. ב"ה מודה אני לפניך מלך חי וקיים על כל רגע ורגע ששם אותי בישיבה זו ולא בשום ישיבה אחרת, (אע"פ שהיו לי שם קצת בעיות אחרות בנושא של השקפה אבל אכמ"ל, ועוד חזון למועד), סוף סוף זכיתי לדלות מן הבאר אשר השקו העדרים וממנה נתגדלתי ונתרוממתי בלימוד התורה וקיבלתי שם הרבה כלים שעוזרים לי במשך החיים, בפרט בענייני השקפה, בדברים הטובים שקיבלתי בבחינת תוכו אכל וקליפתו זרק, (ועל כגון דא - עיין למן הראשון לציון רבנו יצחק יוסף שליט"א בספרו החשוב איגרות השקפה ומוסר מכתב מ עמ' קכא, ועוד), עכ"פ מי שלא מנצל את ההשקפות הטובות רק מפסיד, ואם לא הייתי שם מי יודע מה היה יוצא ממני היום...

לאחר 3 שנים שהייתי ספון בישיבה, בס"ד נישתי לפרק האיש מקדש שוב דיברו איתי הרבנים והמשגיחים להוריד את הפאות שזה יפריע לי מאוד בשידוכים, שהרי היום הבנות בסמינרים מקבלות את אותה השקפה שמנהיגים בישיבות הקדושות ומחנכים אותם שלא מומלץ לגשת לשידוך עם פאות, (מובן שהכל לפי העניין, ובכל דבר צריך דעת תורה), וכיוון שדעתי הייתה שאחרי החתונה אני אוריד את הפאות כדי לזכות לקיים את הפסוק (רות פ"ב פ"ד) 'וַיֵּאָמֶר לְקוֹצְרִים ה' עִמָּכֶם', אמר לי בחכמה המשגיח היקר ר' אפרים וולך שליט"א בזה"ל: אם דעתך להישאר עם הפאות אחרי החתונה, תילחם על זה ותישאר איתם ואל תקשיב לאף אחד, ותבוא לך האשה הראויה לך עם הפאות שלך.

אך אם דעתך אחרי החתונה להוריד את הפאות, שהרי אתה לא חסיד ולא תימני ולא ברסלב שמנהגם להיות עם פאות. אתה ספרדי, ומנהגם של הספרדים שלא מגדלים פאות, כמו רבם של כל הספרדים מרן הרב עובדיה יוסף ועוד גדולי עולם, ההמלצה שלי שתוריד אותם, עוד לפני שאתה ניגש בכלל לשידוכים ויוצא לפגישות, כדי שלא לפתוח פתחון פה למיועדת שתשים אותך בעיניה כצחוק וכמי שלא עומד אחר דבריו. עכ"ל.

דברים נוקבים אלו חלחלו לתוך חדרי ליבי, כי דברי טעם הם שבאמת יצאו מן הלב כדי לעזור לי, ולכן אך ורק דברים אלו פעלו בי את תפקידם ונכנסו לליבי.

נגשתי להורי היקרים וביקשתי שאני רוצה להוריד את הפאות גם מבחינתי וגם מבחינת השידוכים. אמר לי אבי מורי, רבי יצחק ברכה צוק"ל (כ-40 יום לפני פטירתו) בזה"ל: "אני גידלתי

אותך עם פאות כל זמן שאתה היית ברשותי, ולכן היה עליך לקיים את בקשתי. עכשיו שב"ה אתה גדול אתה כבר ברשותך, אם אתה מחליט להוריד את הפאות, אין לי שום בעיה, בפרט שבס"ד אתה אוטוטו מתחתן. תעשה מה שטוב לך".

אומנם למרת אימי היקרה תחי' היה מאוד קשה לקבל את זה ואמרה לי: "אם תקשיב לי, אל תוריד את הפאות ואל תקשיב לאף אחד שאומר לך להוריד, כי הם רוצים לקלקל אותך..."

כדי שלא לצער את אמא שהיה הדבר רגיש אצלה מאוד כנזכר, הייתי גוזז בכל פעם קצת כדי שהדבר לא יהיה נרגש, ובאמת לא כ"כ היו שמים לב לזה, עד שכל הפאות נגזזו בצורה יפה כלא היו.

הסיבה שהארכתי כ"כ לספר על עניין זה, כי אין חכם כבעל הניסיון, כעין הנזכר באיוב (פ"ב פ"ב-יג) בַּיִשְׁנָיִם חֶכְמָה וְאֶרְךְ יָמִים תְּבִנָּה, עֲמוּ חֶכְמָה וְגִבּוֹרָה, לוֹ עֵצָה וְתַבְנִיָּה. בחודש אייר תשפ"א התקשרה אליי אמא של בחור ירא שמיים הנמצא בישיבה קטנה שגידל 'לעצמו' פאות, כי הוא התחבר לזה מאוד וזה היה מחזק אותו ביראת שמיים וכדומה. כיוון שהוא היה צריך לעלות לישיבה גדולה, פנו אליו הרבנים כנ"ל ואמרו לו שלא יקבלו אותו בישיבות עם הפאות, ולכן הרב שלו הציע לו ישיבות כביכול בדרגה פחותה שמוכנות לקבל בחורים עם פאות.

ונפשה בשאלתה מה עושים במצב כזה. מובן שזה היה אחרי הקדמה גדולה, שגם לה היה קשה להשלים עם המצב הזה איך דורשים מבחור להוריד פאות?! ובפרט שההורים הם בעלי תשובה וכנזכר קשה להם יותר העניין.

דיברתי על ליבה עד כמה שיכולתי והשתדלתי להסביר לה שהבעיה אינה בבן היקר שלה, אלא בהנהגה של עולם הישיבות מהסיבות שלהם שלא יגרום לפרצות אחרות וכדומה, וסיפרתי לה את כל התהליך הקשה והמר שחווייתי על בשרי.

וכיוון שהבנתי ממנה שהפאות אצל בנה הגיעו ממנו בעצמו ולא מההורים, שידרתי לה בגל אחר כמו שאמר לי המשגיח שליט"א, שאם אני מתכוון להמשיך להיות עם הפאות ולא אחרי שנה שנתיים להוריד, אז להילחם עבורם ולא להתייאש מאף אחד, וה' הטוב בעיניו יעשה. והוסיפה לשאול: אבל הם מציעים לו רק ישיבה ברמה פחותה בגלל הפאות, השאלה מה עדיף?

השבתי לה דבר ראשון שתתייעץ עם דעת תורה מה לעשות, ומה שאני יכול רק להציע את הנתונים וחלילה שתסמוך על דבריי... ולכן לדעתי נראה שוודאי עדיף להיות במקום טוב, שהכל הולך אחר החבר'ה כמו שאומר הרמב"ם (הלכות דעות פ"א ה"א) בזה"ל: דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר רעיו וחבריו ונוהג כמנהג אנשי מדינתו. לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד, כדי שילמד ממעשיהם ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחושך - כדי שלא ילמד ממעשיהם. עכ"ל. לומר לך שתמיד האדם נמשך אחר החבר'ה שהוא נמצא בה, כמו שאדם נכנס לאש הוא נכווה אפילו שמכניס רק אצבע קטנה היא כבר נכווית. וע"ע באריכות בעניין הזה במה שכתבנו בהמתיקות שבפרשה (פר'

שמיני עמ' 265). (וע"ע לעיל בפר' נח בדרוש השני).

הוספתי לומר לה, שאין כזה דבר ישיבה לא טובה, הבחורים הם אלו שעושים את הישיבה טובה או לא. ולכן הבן שלה שב"ה ילד טוב ירא שמיים ולומד טוב, שילך להיבחן בישיבות שהמליצו לו מהישיבה שנמצא בה עכשיו, כי אם הרבנים שלו המליצו עליהם בשבילו, נראה שזה מתאים לו, ולכן שילך להיבחן ולהתרשם, ואם יהיה מרוצה שירוך על זה.

ובאמת הוא ניגש למבחן באחת הישיבות שהמליצו לו והתרשם מאוד, בפרט מהצוות החם והאוהב שדואגים לבחורים, ובפרט שמסכימים לקבל אותו עם הפאות. אמרתי לה שהחשוב מכל שיהיה לבחור טוב בישיבה שהוא נמצא כשיש צוות חם ואוהב זה ידחף אותו וייתן לו

פרשת תולדות

זהירות בכבוד הזולת

**כְּשֶׁמַעַע יַעֲשׂוּ אֶת דְּבָרֵי אָבִיו וַיִּצְעַק צַעֲקָה גְדֹלָה וַמָּרָה עַד מָאֹד, וַיֹּאמֶר
לְאָבִיו: בָּרַכְנִי גַם אָנִי אָבִי (פ"כז פ"לד)**

אמרו במדרש^{קס} אמר ר' חננין: "כל מי שאומר הקב"ה ותרן הוא, ייוותרו מעיו^{קס}, אלא מאריך רוחיה וגבי דיליה. זעקה אחת הזעיק יעקב אבינו לעשו,

כוח ללמוד טוב ולהמשיך לעלות ולהתעלות, ובפרט שמרשים לו להמשיך לגדל את הפאות כרצונו, אין לי ספק שהוא יצליח שם, ולכן דעתי שילך לשם. האם קיבלה את הדברים וקצת נחה דעתה, שבאמת הכי טוב שיהיה לו מקום טוב, ובכך יוכל לבנות את עצמו.

השתדלתי להיות איתם בקשר מדי פעם כדי לוודא איך מסתדר הבחור בישיבה, ובאמת הוא בס"ד היה מרוצה שהכל טוב בכל המובנים, ובס"ד הוא עולה ומתעלה, ובעז"ה עוד נזכה לשמוע עליו שיצא שמו כשם הגדולים אשר בארץ המה.

ואין בדבריי חלילה לחלוק על דבריו של החפץ חיים שהטיף מוסר לבחור לגבי הזקן אלא ההפך. דבריו מכוונים בדיוק לדברי החפץ חיים, ובפרט שאמרנו את החיזוקים שקיבלנו מהמשגיח שליט"א הכל על מקומו בא בשלום, ומובן שבכל דבר ועניין בפרט בענייני שידוכים להתייעץ עם דעת תורה אבל שיהיה רב אחד, שהרי כשאדם שואל כמה רבנים בנושא אחד, בסוף הוא מסתבך ולא יודע איך לנהוג למעשה. וכבר כתוב במשנה באבות (פ"א מ"ו ומ"טז) 'עשה לך רב והסתלק מן הספק', הדגישה המשנה 'רב' ולא רבנים, (ועיין ברמ"א ביו"ד סי' רמב ס"לא אם מותר לאדם לשאול שאלה בהלכה לשני רבנים). אם אדם הולך בדרך הזאת ובכל שאלה הוא פונה לרב שלו ומתייעץ איתו, הוא יכול להיות בטוח שאותו לא יענישו אם עשה לא טוב, שהרי תמיד הוא יכול להפיל על הרב שהוא אמר לו לעשות כך. ואשרי הולך בתום הולך בטח, וה' יתברך יצילנו מכל טעות ומכשול. ינון עובדיה ברכה, ט"ו חשון תשפ"ב.

קסו. ילקוט שמעוני (על בראשית פ"כז פ"לד).

קסו. ע"ע בב"ק (נא ע"א).

אימתי נפרע לו? בשושן הבירה: 'ויזעק זעקה גדולה ומרה' קס"ח. שמרדכי לבש שק ואפר שנגזרה הגזרה לאבד את כל היהודים".

וקשה, הרי הצער שיעקב גרם לעשו היה ע"פ הציווי של רבקה אימו שקיבלה בנבואה, אם כן למה נענשו בניו על הצער שגרם לעשו?

בגמ' במסכת כתובות קסט מובא מעשה על רב רחומי, שהיה רגיל בכל שנה ללמוד בבית המדרש והיה מגיע לביתו בערב יום כיפור. שנה אחת היה שקוע בלימודו ולא הבחין שיום הכיפורים קרב ובא, ואשתו חיכתה בביתו עד שיבוא, והוא לא הגיע.

כבר התקרב כניסת היום הקדוש, והיא הבינה שבעלה כבר לא יבוא היום, ואז זלגה לה דמעה מחמת הצער.

באותו זמן רב רחומי ישב בעליית הגג, והגג נשבר ורב רחומי נפטר.

מקשה ר' חיים שמואלביץ בספרו שיחות מוסר, הרי אם בשביל שהתאחר רב רחומי מלהגיע לביתו - זלגה לאשתו דמעה אחת, כשבעלה נפטר ודאי שיהיה לה צער יותר גדול כפול ומכופל. א"כ מה העניין שרב רחומי נפטר? ובמיוחד שלא הייתה כוונתו חלילה לצער את אשתו אלא שהיה שקוע בתורה?

הוכיח ר' חיים שמואלביץ מיעקב ועשו ומהמעשה של רב רחומי את יסוד היסודות - שבין אדם לחברו זה אש, וכשנכנסים לאש נשרפים. גם כשמכניס לאש אצבע הקטנה בשוגג היא נכוית, כך גם כל פגיעה בין אדם לחברו אפילו בלא כוונה, היא שורפת ונענשים על זה.

ומעשה שהיה עם הסטייפלר זצ"ל, שבסוף ימיו כבר לא השתתף בשמחות של נכדיו וניניו.

יום אחד הוא ביקש מבני ביתו שייקחו אותו לשמחת בר המצוה של אחד הילדים המתפללים בבית כנסת שלו, ואותו ילד לא היה כלל ממשפחתו.

אחר האירוע שאלו את הסטייפלר זצ"ל לפשר העניין, מה המיוחד בילד זה שהרב טרח והלך לבר המצווה שלו?

ענה להם: לפני כארבע שנים כשהילד הזה היה בן תשע, הוא התפלל בראש השנה סמוך אליו (לסטייפלר), והיה נדמה לו (לסטייפלר) שהילד הזה לומד בספר באמצע חזרת הש"צ, והדין הוא ק"ע שצריך להקשיב לברכות של החזן. גער בו הסטייפלר שצריך להקשיב לחזן, וכשהתקרב לילד הוא (הסטייפלר), ראה שהילד החזיק בידו מחזור גדול של ראש השנה.

במשך ארבע שנים זכר הסטייפלר את המעשה הזה, אף שנכנסו אליו אלפי אנשים במשך היום, הוא זכר שפגע בילד, ומכיוון שקטן לאו בר מחילה, חיכה הסטייפלר עד שיגיע בר המצווה של אותו הילד ועשה מאמצים כבירים כדי לשמח ולפייס אותו שימחל לו בלב שלם ק"עא.

וכן כתב הג"ר יחזקאל סרנא בספרו דליות יחזקאל ק"עב ייזהר שלא לבייש קטן וגדול. ומקטן יש ליזהר יותר מגדול, כי לאו בר מחילה הוא ויישאר בחטאו המר ק"עג.

ושנינו במשנה באבות ק"עד יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך.

והנה לך מעשה שסיפר ר' חיים ממשקובסקי זצ"ל על הזהירות המופלאה של הרב שטיינמן זצ"ל שלא לצער שום יהודי.

הרב שטיינמן היה רגיל לקבל קהל כשהוא יושב על מיטתו ונשען כל כיסא. יום אחד הניח אחד הנכנסים את הקערה של נטילת הידיים שהיא מלאה על

קע. משנה ברורה (ס' קכד ס"ק יז).

קעא. ע"פ מה שכתבנו בהמתיקות שבפרשה (פר' תולדות עמ' 79). וע"ע בספר אשר בנחל (חלק קנ"ד מכתב לט תתקנ).

קעב. (ח"ד עמוד קעו, מצוה עט).

קעג. ושמעתי שדעת הגאון ר' נסים קרליץ בחוט שני (ר"ה עמ' ק"א) שאין מחילת קטן בממון כלום, ואף אם אמר שמוחל יכול לחזור בו. אבל מחילה לסלק הקפידה שייך גם בקטן, דאע"ג דבגוונא דקפידת הקטן הווי קפידא, מ"מ כשפייסוהו (ובקל יכול לפייסו ע"י שיתן לו איזה דבר) סגי בזה, דהרי כבר סילק קפידת הקטן, וכבר עבר צערו ואינו חושב על זה. וגם עשה המפייס מצידו כעין תשובת המשקל, ושוב אין בחזרת הקטן שמקפיד כלום לאחר שכבר נתפייס. ע"כ. וע"ע בנ"ד בשו"ת יביע אומר (ח"ג חו"מ ס' ב' אות ד-ה).

קעד. (פ"ב מ"י).

הכרית, והרב ישב שם ולא שם לב לספל - והכל נשפך על מיטתו של הרב, (הסיבה ששמו את הספל על המיטה ולא חששו שזה ייפול, כיוון שהספל היה עם מכסה - כדי שהמים לא יהיו מגולים).

הרב אפילו לא הגיב ולא סיבב את ראשו לראות למה נשפכו המים והמשיך לשבת ולדבר עם הקהל כאילו לא קרה כלום.

רק לאחר שכולם עזבו את החדר, התברר כי כל הבגדים של הרב התרטבו, והרב נצרך להחליף את בגדיו ואת כלי המיטה ולהפוך את המזרן.

אך בשעת מעשה הרב אפילו לא הגיב, העיקר שלא לגרום ליהודי חלילה עוגמת נפש ושלא יצטער ע"ז שגרם לרב להתרטב.

וכע"ז מסופר על הגאון הגדול ר' חיים קנייבסקי זצ"ל^{קעה} באחד הימים שישב ועסק בכתיבת חידושי תורה במחברת מיוחדת והיה שקוע בהבנת המפרשים לבאר כמה סוגיות, וכמה ספרים היו פתוחים לפניו כשעליהם נמצאת המחברת.

נכנס אחד מהצפון עם כמה ילדים לחדרו של הרב כדי לקבל ברכה לאחד הבנים ולשאול את הרב עצה ותושייה.

הרב קנייבסקי היה שקוע בתלמודו, ואחרי כמה רגעים הוא הרים את ראשו והביט בהם, שמע את השאלה וענה תשובה ובירך אותם.

ובסיום הברכה - אחד הילדים לא הבחין שעמדה על השולחן כוס משקה מלאה, ובטעות היא זזה מחמתו ונפלה ונשפכה היישר על הספרים ועל המחברת של הרב. הילד אפילו לא הבחין במה שעשה ויצא בשמחה גדולה.

כשהרב הבחין במה שקרה, לא אמר לילד שום דבר, ואחרי שהמשפחה עם הילדים יצאה מחדרו, אמר הרב לבני ביתו להוציא את הספרים כדי שלא יהיו מונחים בביזיון במים ואח"כ לנסות לייבש את המחברת.

ולאחר זמן התייבשה המחברת, וב"ה אפילו לא ניזוקה...

סביר להניח שהרבה אנשים במצב כזה היו ישר היו גוערים בילד ששפך ומצערים ומביישים אותו ואח"כ מביטים מרחוק לראות מה הנזק.

אך הרב קנייבסקי קיים בעצמו 'אל תבהל ברוחך לבעוס, כי כעס פחית פסילים יגוח' קע"ו, ועל ידי כך זכה הרב שלא קרה שום נזק למחברת שלו קע"ז.

וכבר אמרו חז"ל בגמ' במסכת יבמות קע"ח שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת עד אנטיפרס, וכולם מתו בפרק אחד מפסח ועד עצרת - מפני שלא נהגו כבוד זה לזה.

ידוע שהרב אלישיב זצ"ל היה גדול הדור לא רק בתורה, אלא אף במידות של בין אדם לחברו.

מסופר שיום אחד נכנס אדם לרב אלישיב ושאל: "ב"ה נולד לי בן, וברצוני לקרוא לו בשם 'יהונתן', אבל אשתי מתנגדת לשם הזה מאוד בטענה שהבן של השכנה שלנו היה שמו 'יהונתן' והוא נפטר בקיצור ימים, והיא חוששת לחיי בננו חלילה. מה דעת הרב?"

הרב אלישיב חשב כמה רגעים ואח"כ השיב: כדאי שתקרא לילד בשם 'בצלאל'.

הלך האיש לדרכו וכך עשה.

לאחר כמה ימים ניגש שוב אותו אדם לרב אלישיב ושאל: "למה החליט הרב לקרוא לילד בשם 'בצלאל' ולא 'יהונתן'?"

אמר לו הרב אלישיב: "כיוון שאמרת שהבן של השכנה שלכם היה נקרא בשם 'יהונתן', חששתי מאוד כשבנכם יגדל בעז"ה ותקראו לו בקול 'יהונתן', תעלה

קעו. קהלת (פ"ז פ"ט).

קעז. מעלות פרי עמלנו (פר' בהר גיליון 83, מופץ בפתח תקוה).

קעח. (סב ע"ב).

הביתה' או 'יהונתן, תבוא לאכול' וכן 'יהונתן, תפסיק להשתולל' וכדומה, בטוחני שכל פעם שתקראו לו בשמו, השכנה תיזכר בבנה 'יהונתן' שנפטר, והיא תצטער מאוד בגלל זה...

וכיוון שחששתי מצערה הגדול, יעצתי לכם לקרוא לילד בשם 'בצלאל' - כיוון שכל המונע צער מישראל זוכה ויושב בצל-האל.

רבותינו הזהירו אותנו, כמה צריך האדם להיות זהיר בכבוד הזולת ולהרגיש את צערו.

מסופר על ר' ישראל מסלנט זצ"ל, שפעם אחת הזמין אחד מתלמידיו את הרב לסעודת ליל שבת.

אמר לו ר' ישראל מסלנט שאין דרכו להתארח אצל אחרים, עד שהוא לא מברר את סדרי הבית והנהגתו של המארח.

כששמע זאת התלמיד שרצה לארח את הרב, התחיל לפרט לרב איך הולך אצלו בבית סעודות ליל שבת, וכך אמר: "הבית שלי מתנהל ע"פ כל ההידורים שבהלכה. את הבשר אני קונה אצל קצב פלוני שיודע שהוא ירא שמייס, והמבשלת במטבח שלי היא אישה צנועה וכשרה, אלמנת תלמיד חכם. מלבד זאת אשתי מפקחת על כל הנעשה במטבח בעינא פקיא, ובילי שבתות אני עורך את הסעודה ברוב פאר והדר, בין מנה למנה אנחנו עוסקים בדברי תורה, כדי שלא ייחשב שאכלנו משולחנם של זבחי מתים קעט". במהלך הסעודה יש לנו גם שיעור 'בשולחן ערוך', ושרים ומזמרים שירי שבת, וכך מאריכים אנחנו בסעודת ליל השבת עד השעות הקטנות של הלילה".

אחרי שהרב ישראל מסלנט שמע את כל הסדר של הסעודת ליל שבת בבית תלמידו, אמר לו הרב: "אני מוכן לבוא אליך בתנאי אחד, שתקצר את משך הסעודה בליל שבת בשעתיים!"

בלית ברירה קיבל התלמיד עליו את התנאי של הרב. באותו ליל שבת הכל התנהל במהירות רבה יותר מהרגיל. המארח מיהר בשולחנו כאשר המנות נאכלו בזו אחר זו ללא שהות ביניהם, ומיד ניגש למים אחרונים ולברכת המזון.

לפני ברכת המזון פנה בעל הבית לר' ישראל מסלנט ואמר: "למדנו, רבנו, איזה פגם כבודו מצא בסדר השולחן שבת שלנו?"

ר' ישראל לא הגיב על שאלתו ובמקום זאת ביקש להזמין את האלמנה המבשלת ואמר לה: "אנא סלחי לי, גברתי, על אשר עייפתי אותך הערב, ובגללי היית צריכה למהר ולהגיש את המנות ללא הפסקה ביניהם שלא כדרכך!"

אמרה המבשלת לרב: "יהי רצון שכל הברכות יחולו על ראשו של הרב, והלוואי שכבודו יתארח בביתנו בכל ליל שבת. בעל הבית שלי רגיל להאריך בסעודה זו עד שעה מאוחרת בלילה, ואני כל כך עייפה מהעבודה של כל היום ורגליי כואבות. ב"ה אני מודה לרב מאוד שהערב אני כבר חופשית ויכולה ללכת לנוח בביתי".

ואז פנה הרב מסלנט לתלמידו ואמר לו: "בתשובה של האלמנה המסכנה תמצא תשובה לשאלתך. אומנם ההנהגות שלך הם מיוחדות איך שאתה מכבד את השבת, אך זה טוב ויפה רק כשאתה לא עושה את זה על חשבון מישהו אחר" קפ.

קפ. אה. וכע"ז צריך לשים לב! שפעמים מאריכים בשירי שבת ובדברי תורה בסעודות שבת ובפרט בליל שבת, והנשים שנמצאות איתנו בסעודה לא יכולות להשתתף בשירה מפני הצניעות, וממילא הם משתעממות, וזה מכביד עליהם, ובפרט שמוציאים קינוחים, והן רוצות לטעום מפרי עמלם. הן צריכות לחכות עד שנואיל בטובנו לסיים את כל הסידור של השירים ואת כל דברי התורה עד שעושים זימון.

ולכן קצת שימת לב דרושה בעניין להשתדל לעשות זימון. גם מבחינה הלכתית עדיף לברך ברכת המזון ורק אח"כ לאכול עוגות וכדומה, וגם כדי שנוכל להשלים 100 ברכות בשבת בברכה הראשונה והאחרונה וגם מבחינה מוסרית כנזכר, והכלל הוא שאף פעם אל תהיה צדיק על חשבון השני...

וכע"ז כתבנו בהמתיקות שבפרשה (פר' יתרו עמ' 226) בשם אבי מורי היקר, הרב 'יצחק ברכה' זצ"ל, שאמר (בשנת תשע"ט): מה מיוחד באות צ' [סופית - ץ] שדווקא לה קוראים צדיק, שהיא כתובה בצורה של אות ו' עם י' למעלה, והרי גם האות א' זה ו' עם י' למעלה? א"כ מה זכתה האות צ' שיקראו לה צדיק, ואילו אות א' לא זכתה שיקראו לה צדיק? וביאר נפלא נכון שבאות א' זה ו' עם י' מעליו, אבל יש גם י' מתחתיו, ו- י' זה יהודי, האות ו' של ה- א' דורכת על יהודי, ולכן לא קוראים לאות א' צדיק, אבל באות צדיק יש ו' עם י' מעליו בלבד, זהו באמת צדיק שלוקח את היהודי על כתפיו...

ומכאן קריאה קדושה לכל מי שזכה להתעסק קצת בנסתרות וללמוד את צירופי שמותיו של הקב"ה ע"פ הקבלה ונעמד כשליח ציבור במקום של פשטנים שמכוונים בכוונות המילות בלבד. הוא עומד ומאריך בכוונות שלו ובדפדופי הדפים עד שאומר את שם ה', והציבור מתבלבלים ועונים ברוך הוא וברוך שמו עוד לפני שהוא סיים את האריכות שלו, והציבור מתעצבן על כך. צריך לשים לב שלא יהיה ההפך מכוונתו להעלות את התפילות טוב יותר למקום נכון - שלא יוריד את התפילות חלילה לבאר שחת בגלל חומרותיו על חשבון הציבור. ואם רוצה לעשות את הכוונות, אשריו ואשרי חלקו אבל שיעשה את זה לעצמו ויתפלל עם הציבור ולא יעלה חזן ויטריח את הציבור כשכולם יכעסו עליו, וכבר פסק לנו מרן השולחן ערוך (סי' נג ס"ד) ששליח ציבור צריך שיהיה הגון, ענו ומרוצה לעם. ודון מינה ואוקי באתרה. לך נא וראה מה שכתב הגאון רבי אברהם כלפון (מרבני לוב) בספר לקט הקציר (סי' לב ס"ז) שפגש את החיד"א פנים אל פנים בליוורנו בשנת תקס"ד ושאל אותו כיצד הוא רגיל להורות? והשיב לו מרן החיד"א, שהוא נוהג בכל דבר כדעת מרן שקיבלנו הוראותיו, זולת מקומות שהאר"י החי מחמיר, שבזה הוא עצמו נוהג כדברי האר"י, אבל לאחרים הוא מורה תמיד רק כדעת מרן. ע"כ.

והגאון רבי יעקב אלגאזי בשלמי ציבור (דף נג ע"א) כתב, שכל ענייני הקבלה הם לשרידים אשר ה' קורא, יחידים בכל דור ודור שעושים כל מנהגיהם ע"פ הקבלה, אבל שאר הציבור כולם עושים כמו הפשט.

וכתב הכהן הגדול מאחיו, רבנו החפץ חיים, במשנה ברורה (סי' צח ס"ק א) על דברי מרן שהמתפלל צריך שיכוון בליבו פירוש המילות שמוציא בשפתיו, ואל יכוון האדם בשמות וייחודים רק יתפלל כפשטו להבין הדברים בכוונת הלב, אם לא מי שהוא בא בסוד ה' ויודע לכוון ביה בליבא ורעותא ודחילו, דאי לאו הכי חס ושלוש מקלקל בזה הרבה, ועיין מג"א (ריש הסימן) בשם הזוהר (פר' בשלח ח"ב דף נז ע"א), ובתשובות רש"ל (סי' צח) כתב באורך והעיד על הרבנו שמשון שאמר אחרי שלמד סתרי הקבלה שהוא מתפלל כתינוק בן יומו. ועיין בפנ"י (ר"פ אין עומדין דף ל ע"ב ד"ה במשנה), שכתב דאלו הכוונות המבוארים כאן בשו"ע אי אפשר לכוון בשעת התפילה רק קודם, ובתפילה צריך לכוון פירוש המילות. ועיין עוד באליה רבה (ס"ק א). ומחזיק ברכה (סי' רעד ס"ק ב). ובספרו קשר גודל (סי' יב אות יב-יג). ובפרי מגדים (א"א כאן ס"ק א). וכף החיים (ס"ק ג) שהביא כולם. וע"ע שו"ת הריב"ש (סי' קנז). וחות יאיר (סי' רח). ובשו"ת רב פעלים (ח"ג קונטרס סוד ישרים סי' יג). ובשו"ת עולת יצחק (ח"ב סי' כב). הובאו בהלכה ברורה (סי' צח ס"ד הערה ו). וע"ע בכה"ח (סי' סא אות כח).

וכתב הפסקי תשובות (סי' צח אות ב ד"ה אומנם) בשם ספר שלחן הטהור (זר זהב סוף ס"ק א) מעניין שמות וייחודים קדושים שנדפסו ויד הכל משמשיין בה שאמר הגאון האליה רבה שאינו נכון, וכבר התירו גדולי ישראל בזמן הזה שהמינות גברה מאוד והליצנות, ואין לנו לישען אלא על דברי הזוהר והאר"י ז"ל, וכן הסכימו מן השמייים כידוע כל זה. אומנם בכף החיים (ס"ק ו) ע"פ דברי החיד"א בכמה מקומות שצריך שידע סדר הכוונות בטוב ע"י שילמד מפי ספרים ומפי סופרים ויכוון כל סדר התפילה בגילה ורעדה בלי מחשבת זרה. וצריך שיהיה שלם במידותיו ובהכנעת החומר, עד שירגיש עצמו כבר בעולם הזה החומרי ודואג על גלות השכינה, ואין צריך לומר שיהיה נזהר מאוד בטרחת הגוף דהיינו בטבילת עזרא ובשמירת עיניו ואבריו בקדושה.

ונמצא שבדורותינו אינו אלא ליחיד סגולה הבאים בסוד ה', ושאר בני אדם לא ייתכן שיעסקו בשמות וייחודים כי יקלקלו בזה הרבה, אלא די לו אם ישכיל לכוון לפני התפילה לקשר נר"ן שלו באין סוף ברוך הוא, וכך תהיה מחשבתו דבוקה בנועם ה', ואם תהיה תפילתו בבחינה זו, אזי נעשים הכוונות והייחודים מאליהם ע"י תפילתו.

וידוע המעשה עם הבעל שם טוב, שאחרי תפילת ימים הנוראים הוא שאל אם יש אדם בקהל בשם פלוני אלמוני, וביקש שיבוא אליו. כשהגיע אליו אותו אדם, שאל אותו הבעל שם

כמה צריך להיזהר בכבודו ובצערו של הזולת.

טוב: "מה מעשיך שזכית לקרוע את שערי השמיים?" השיב אותו אדם שהוא אדם פשוט ולא עושה משהו מיוחד. אמר לו הבעש"ט: "גוזר אני עליך שתאמר לי מה עשית שקרעת גזר דין בשמיים!" ענה אותו אדם: "אני אפילו לא יודע להתפלל, ופניתי לריבונו של עולם ואמרתי לו מה שאני יודע בסך הכל זה סדר האותיות לפי א' ב'. אני אומר כמה פעמים את סדר האותיות א' ב', ואתה ריבונו של עולם תחבר את כל האותיות ותעשה מהם תפילה אחת שלמה, וכך עשיתי!" אמר לו הבעל שם טוב: "דע לך שהתפילה שלך הכריעה את כל התפילות של כל הציבור עם כל הכוונות וההכנות, כי זה באמת מה שה' רוצה 'לב נשבר ונדכא' (תהילים פ"א פ"ט), ורחמנא ליבא בעי" (סנהדרין קו ע"ב). וכע"ז עיין בספר סיפורי חסידים (זיון, מועדים - יום הכיפורים עמ' 93).

ומסופר עוד על הרבה גדולים חסידים וצדיקים עם כל הכוונות שהיו עושים היו אומרים: **"אנחנו מכוונים לדעתו של תינוק, כיוון שלתינוק אין שום מחשבות לא טובות כל כולו קדושה וטהרה, ומחשבתו זכה ונקייה ומתפלל אל הקב"ה בעצמו".** ועיין בספר תורת מנחם (לאדמו"ר ר' מנחם מנדל שניאורסון מליובאוויטש, שנת תשמ"ב - חלק ד, בשיחת יום א' דר"ח אלול תשמ"ב אות י' ד"ה וכידוע מ"ש בתשובות הריב"ש). והובאו דבריו בספר דרך מצותיך (ספר המצוות - שורש מצוות התפילה ק"ח א), בשם ר' שמשון דקינון זצ"ל. וע"ע בתורת מנחם (ל"ג - שנת תשכ"ב - חלק שני - שיחת יום ב' פר' בשלח י"ד שבט תשכ"ב - עמ' 69). ובספר מאמרים מלוקטים (ח"ג פר' אמור י"ט אייר תשל"ז - עמ' 296). וע"ע בספר אור התפילה (לקט ביאורי תפילה, עמ' תנא). ובשיחות קודש (לאדמו"ר ר' מנחם מנדל שניאורסון, תשנ"ב - א, בשיחה ב' לפר' תולדות ב' כסלו, עמ' 367). ועוד.

ועיין מה שכתב רבי נתן מברסלב בליקוטי מוהר"ן (ח"ב סי' קכ) בזה"ל: **"אחד מאנשי שלומנו סיפר לי שהיה מדבר עם רבנו, זיכרוננו לברכה, בעבודת השם כדרכו, והבין רבנו, זיכרוננו לברכה, שהוא עוסק קצת לכוון כוונות בתפלתו והקפיד עליו רבנו, זיכרוננו לברכה, מאד ואמר לו שלא יעסוק עוד בזה ולא יתפלל עם כוונות רק יכוון פירוש המילות כפשוטו.** (אף על פי שזה האיש למד כתבי האר"י, זיכרוננו לברכה, על פי פקודתו, אף על פי כן לא רצה שיתפלל עם כוונות כלל) וכו'. ואמר כי עיקר התפילה היא דבקות להשם יתברך, והיה טוב יותר להתפלל בלשון לעז שמדברים בו, כי כשמתפללים בלשון שמדברים בו, אזי הלב סמוך ודבוק מאוד בדיבורי התפילה ויכול לדבק עצמו ביותר להשם יתברך. אך כבר תיקנו לנו אנשי כנסת הגדולה סדר התפילה (מחמת שלא כל אדם יכול לסדר סדר התפילה לעצמו). על כן אנו חייבים להתפלל בלשון הקודש כמו שסידרו לנו, אבל העיקר הוא רק לכוון פירוש המילות כפשוטו, שזהו עיקר התפילה שמתפללין לפני השם יתברך על כל דבר ודבר, ועל ידי זה מתקרבין ומתדבקין בו יתברך. והנה מי שמדבר בלשון הקודש תמיד, כגון ירושלמי, אין צריך לחשב בדעתו פירוש המילות, רק שיטה אוזנו מה שהוא אומר, וזה עיקר כוונתו בתפילה". עכת"ד.

וע"ע מה שכתב המוהר"א ש [הצדיק מיבניאל זצ"ל] בשו"ת בחסידות ברסלב (חלק א סי' מו) בזה"ל: **"הבעל שם טוב הקדוש זי"ע אמר: "אחר כל השגותינו הנוראות שזכה להשיג בהשגת אלוקות, כשבא לתפילה, הוא זורק את הכל והוא מתפלל בתוך הסיודור כמו ילד קטן (כאומר בלי שום שכל והשכלות כלל, רק בתמימות ופשיטות לדבק את עצמו בתיבות התפילה, ולכוון פירוש המילים)".** עכ"ל. וע"ע במה שכתבתי באמרי עובדיה (עה"ת, ח"ב פר' ואתחנן) שנזכרה בעז"ה שעוד יצא לאור בקרוב.

וידוע המעשה המחריד על גדלותו של ר' דוד סגל זצ"ל הידוע בכינויו ה-ט"ז [ראשי תיבות של ספרו 'טורי זהב' - אחד מגדולי הפוסקים], שגזר על עצמו גלות כדי לעשות תיקון לעם ישראל. בזמן הגלות הוא הסתובב עם בגדים פשוטים בערים ובכפרים והסתיר את זהותו, כדי שאף אחד לא יכיר אותו וחי מפרוטות לפרנסתו.

יום אחד פגש אותו אחד מתלמידיו שהתגלגל גם הוא לאותו יישוב וקרא לו בהתלהבות: 'רבי ומורי!' ה"ז השתיק אותו מיד וביקש: שלא יחשוף את זהותו ברבים.

באותו יישוב חיפשו 'מנקר' [תפקידו של המנקר להוציא את גיד הנשה והחלב מהבהמה אחרי השחיטה]. הוא הציע את עצמו לעבודה זו ואכן הוא התקבל. עבודה זו אפשרה לו להמשיך וללמוד תורה בחלק גדול משעות היום ולהמשיך את תיקון הסבל שקיבל על עצמו בלי לחשוף לציבור את זהותו ובכך יבוא עם ישראל לתיקונו.

בדרך כלל, כשהשוחטים היו מתלבטים לגבי כשרות של בהמה, הם היו ניגשים לרב של הקהילה כדי שיפסוק אם הבהמה כשרה או טרפה. רב הקהילה שלא היה בקי מספיק בהלכות שחיטה העדיף תמיד לפסוק ל'חומרא' קפא. מה שגרם לכך שהיו הרבה בהמות טרפות ונגרם בכך נזק כספי לטבחים והיו מתמרמרים על האובדן וההפסד שנגרם להם מכך.

פעם אחת כשהיה ספק כשרות בבהמה שנשחטה וה"ז היה במקום, הראו השוחטים את הבהמה ל"ז ושאלו את דעתו לגבי הספק? התיר להם ה"ז את הבהמה למהדרין על פי פסק מפורש ברמב"ם.

קפא. ומכיון דאתא לידן נימא בה מילתא: ע"פ מה שכתב בשו"ת תשובה מאהבה (ח"א סימן קפא. ובח"ג סימן שעה), וזה לשונו הטהור: ומרגלא בפומי לומר לתלמידי: צאו וראו איזהו עונשו מרובה של המחמיר שלא כדן או המקל שלא כדן? הווי אומר המחמיר שלא כדן עונשו חמור, כי המקל שלא כדן - חטאו בין אדם למקום ברוך הוא ושב ורפא לו, אבל המחמיר שלא כדן צריך לרצות את חברו. עכ"ל. ואמרו חז"ל ביומא (פה ע"ב. פ"ח מ"ט), על עברות שבין אדם לחברו אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חברו. וע"ע ביביע אומר (ח"א חיו"ד סו"ס ג. ובח"י או"ח סימן לה אות חי. ובח"י או"ח סימן מב). שו"ת יחזקאל דעת (ח"א סימן יא). ובחזו"ע פסח (עמ' קג - קיד). ועוד. וע"ע במה שכתבנו בהקדמת שו"ת ברכת עובדיה (ח"א. וח"ב. ובסימן לה בהערה). ובהמתיקות שבפרשה (בספירת העומר עמ' 594 - 595). (וע"ע לקמן בפר' פקודי).

השוחטים הבינו שמדובר בתלמיד חכם גדול ושמחו מאוד שיש להם את מי לשאול ויכול גם להתיר את הבהמות. ומאז החליטו השוחטים, שבכל ספק בהלכות טרפות הם ישאלו אותו, והוא יפסוק להם.

רב הקהילה שם לב שתקופה ארוכה לא הגיעו אליו שאלות בנושא טרפות, וכשבירר את העניין, אמרו לו, שיש תלמיד חכם הבקי בהלכות והם שואלים את פיו.

הרב שכבודו נפגע החליט מיד להעניש את ה"ז - כנהוג בכל מקרה של פגיעה בכבודו של הרב, לנדות ולהחרים את הפוגע למען ישמעו וייראו.

הט"ז הוכנס לבידוד במשך שלושה ימים. ושמח על הגזרה שנגזרה עליו ועל הביזיון שספג, שהרי זה תכלית התיקון שקיבל על עצמו...

יום אחד הגיעה ילדה ענייה עם עוף ביד לרב שיפסוק אם הוא כשר בגלל שאלת כשרות שהתעוררה לגביו. הרב הביט בעוף ופסק שהעוף טרף. כשהילדה שמעה את הפסק, היא פרצה בבכי. היא חיכתה שבועיים כדי שאימה תבשל עוף בערב שבת וחלמה לטעום ממנו ...

לקחה הילדה את העוף כשהיא ממררת בבכי בחזרה הביתה. בדרך הבחינה בחדר שיושב 'המנקר המנודה' עליו שמעה מהילדים בשכונה. היא נכנסה פנימה לראותו כשדמעות בפניה, שם לב הט"ז לעוני שבבגדיה ולעוף שבידה, וכששמע את השאלה שהתעוררה בעוף, לקח את העוף הסתכל עליו, פנה לילדה ואמר לה: "לכי לרב ותאמרי לו שיעיין בספר 'טורי זהב' בסימן כזה וכזה, ושם ימצא את הדין שהעוף כשר!"

הילדה רצה עם העוף אל הרב ואמרה לו את שאמר לה 'המנקר המנודה'.

הרב בדק, הבין שטעה בפסק, ואכן העוף כשר למהדרין!

כשהילדה יצאה, הבין הרב כי 'המנודה' הינו תלמיד חכם - מיד הלך לבקש ממנו סליחה ומחילה. גזר עליו המרא דאתרא שיגלה לו מי הוא! ולא נותרה לט"ז ברירה, והוא סיפר כי הוא הט"ז רבי דוד סגל בכבודו ובעצמו!

לשאלת תלמידו מדוע חשף את זהותו וביטל את תוכניתו לעשיית תיקון לכלל ישראל?

השיב הט"ז מילים חריפות: "הגעתי למסקנה, כי לא שווה כל עבודת השם בהסתר וצנעה מול דמעותיה של ילדה קטנה". קפב

והכתוב אומר קפג "ולא תִּזְנוּ אִישׁ אֶת עַמִּיתוֹ" לומר לך: שאסור לצער שום יהודי, צריך להתרחק מכל דיבור או מעשה שמצער את הזולת, אדם צריך להרגיל את עצמו למידות טובות קפד.

אברהם אבינו עשה אוהל עם ארבעה פתחים ואח"כ רץ אחרי המילה להזמין אורחים. איך הוא הגיע לדרגות האלה?

הקב"ה ניסה אותו ב'לך לך' בשביל לראות איך הוא יקיים את מצוות הכנסת אורחים. אחרי שהוא הלך בדרך והרגיש כמה קשה טורח הדרך, אחרי שאדם נמצא בחושך יודע להאריך את האור - אחרי שאברהם סבל בדרך, הוא הגיע למסקנה שהוא ישתדל בכל כוחו שלאחרים לא יהיה את הקושי הזה, והוא ידאג להם רק לטוב!

ומספרים על האדמו"ר מצאנז (רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם זצ"ל), שעבר כל כך הרבה תלאות במשך החיים שלו, ובכל זאת הוא היה דואג לכל אדם שהגיע אליו שירגיש שהוא מבין אותו ויורד לסוף דעתו.

וידוע שהוא זה שייסד את בית החולים 'לניאדו' בנתניה. סיפר המנהל של בית החולים שהמחטים של בדיקות הדם היו עבות מאוד. וניגש האדמו"ר למנהל ואמר לו: "שמעתי שייצרו מחטים דקות יותר לבדיקת דם, ושאלתי וביקשתי ממך שתרכוש אותם עבור המטופלים בבית החולים".

אמר המנהל לאדמו"ר: "יש לנו כל כך הרבה מחטים עבות וחבל על הכסף, אחרי שהם יגמרו אנחנו נקנה את המחטים הדקות ביותר".

אמר האדמו"ר למנהל: "אני מסכים בתנאי שתעשה לעצמך בדיקת דם עם המחט העבה ואח"כ תעשה עם המחט הדקה ותבדוק איזו מחט כואבת יותר!"

קפב. מספרי המתיקות שבפרשה (פר' יגש עמ' 135).

קפג. ויקרא (פ"ה פ"ז).

קפד. מספר אמונת שלמה (פר' חיי שרה).

ואז הבין מנהל בית החולים את דעתו של האדמו"ר - שאי אפשר לדרוש ממשהו לעשות משהו, אם הוא לא יודע מה הערך של הדבר הזה.

ומסופר על הרב כהנמן שכשהוקמה ישיבת פונוביז', הגיעו המשאיות לפרוק סחורה של קורות לבניין הישיבה, הרב כהנמן הלך למשאית והתחיל לעזור לפועלים להוריד את הקורות לשטח הישיבה.

אמרו לו תלמידיו: "רבנו, זה ביזוי כבוד התורה!!!"

אמר להם הרב מפונוביז': "אתם רואים משאית מלאה קורות, אבל אני רואה משאית מלאה תורה ודפי גמרא של שנים..."

כך מתעלים, שחיים אחד בשביל השני ממילא דואגים אחד לרעהו קפ"ה.

וזו אחת ממ"ח קניינים שהתורה נקנית בהם - נושא בעול עם חברו קפ"ו!

כתוב בפרשת וארא קפ"ז 'וַיִּדְבֹּר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן וַיֹּצִיאוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶל פְּרָעָה מֶלֶךְ מִצְרָיִם.

אומר על זה רש"י, שציווה עליהם לחלוק לפרעה כבוד בדבריהם.

עד כמה שתורתנו תורת אמת, על אף שפרעה הכביד את ליבו על בני ישראל והגדיל לומר קפ"ח 'מִי ה' אֲשֶׁר אֶשְׁמַע בְּקֹלוֹ לְשַׁלַּח אֶת יִשְׂרָאֵל, לא ידעתי את ה' וגם את ישראל לא אשלח'. היה מענה את בני ישראל בכל מיני עינויים קשים ומרים, ולמרות כל זאת מצווה הקב"ה לנהוג בו כבוד מלכות - כי מלך הוא...

אמר ר' יהודה לייב חסמן בספרו אור יהל מכאן אנו למדים, עד כמה מדויקת בתכלית הדקדוק מידת העונש לאדם כחוט השערה לא פחות ולא יותר. מענישים את פרעה בעשר מכות, הצפרדעים מקרקרות בתוך מעיו. וכי יש ביזיון גדול יותר מזה? מה עם כבוד המלכות? וכן בכל עשר המכות, ביזיון

קפה. שמעתי (בכא' חשון תשפ"ב) מהרב יעקב שבתאי שליט"א ראש כולל תפארת למשה בחולון.

קפו. פרקי אבות (פ"ו מ"ו).

קפז. (פ"ו פ"ג).

קפח. שמות (פ"ה פ"ב).

רודף אחרי ביזיון, ורשע זה אינו לומד, אדרבה פרעה מתחצף ואומר למשה קפ"ט: 'לֵךְ מֵעָלַי, הִשָּׁמֶר לְךָ אֶל תִּסָּף רְאוֹת פָּנַי, כִּי בְיוֹם רְאוֹתָךְ פָּנַי תָּמוּת', משה עונה לו: 'כֵּן דְּבַרְתָּ, לֹא אֶסָּף עוֹד רְאוֹת פָּנֶיךָ'.

רואים מכאן יסוד גדול - עד כמה חשוב בעיני הקב"ה כבוד האדם, הכל צריך להיות במידה במסורה ובמשקל מה מותר ומה אסור, ומשה רבנו, הגדול באדם, מלמד אותנו - איך לוותר על הכבוד שלו.

סיפר הגאון ר' שלמה זלמן אוירבך זצ"ל מעשה נפלא הממחיש כיצד צריך לכבד את האדם. הרב היה קשור למוסד רפואי גדול בירושלים בכל ענייני ההלכה שצריכים.

נודע לרב אוירבך שעומדים למנות למנהל בית החולים רופא בכיר מארצות הברית, ואותו רופא לא היה שומר תורה ומצוות.

הרב אוירבך ביקש מההנהלה לבטל את המינוי, אולם הם לא שמעו לרב. הגיש להם הרב מכתב התפטרות מבית החולים וכתב מכתב לאותו דוקטור שלא יגיע לארץ ישראל.

הדוקטור לא הקשיב למכתבו ולבקשתו של הרב והגיע לארץ ישראל.

ומיד הזמינו הרב לביתו והוא דיבר איתו זמן רב. וכשגמרו לדבר, הרב חיבק את הדוקטור וליווה אותו לרכבו.

בני הבית שידעו עד כמה הרב אוירבך נלחם נגד אותו רופא, לא הבינו מה קרה שפתאום הרב מכבד אותו? הרי הרב חשש ממנו מאוד...

כששאלו את הרב לפשר העניין, השיב להם הרב: "וכי מפני שאני מתנגד למעשים וההשקפות שלו אני אשנא אותו?! בתור יהודי אני חייב לכבד אותו, ומה שאני נלחם הוא על ההנהגות שלו, זה לא אמור לגרוע בדין של בין אדם לחברו!"

כבוד הבריות הוא לא עניין של נימוס ודרך ארץ אלא בגדר חובה. ע"י האדם מכבד את חברו, הוא מגלה כבוד לצלם דמות השם.

וכבר שנינו בגמ' במסכת ברכות ק"ז שאלו התלמידים את רבי עקיבא: "רבנו, למדנו אורחות חיים ונזכה בהן לחיי העולם הבא?" אמר להם: "היזהרו בכבוד חברכם".

ומסופר על הגאון ר' חיים עוזר זצ"ל שידוע שהוא היה מסוגל לכתוב דבר מסויים ולדבר עם מישהו אחר בעניין שני. פעם אחת נכנסו אליו קבוצת בחורי ישיבה לדבר איתו דברי תורה במסכת יבמות, ובאמצע אמר לתלמידים, שיש תוספות ביבמות בדף ג' הנוגע בסוגיה שדיברו.

קם אחד מהבחורים ואמר: "מחילה, רבנו, אבל התוספות נמצא בדף גא".

ענה הרב: לא, זה נמצא בדף ג' והמשיך את השיעור.

אך הבחור התעקש על דבריו, ותוך כדי ויכוח קם לספרייה לפתוח את הגמ' ולהוכיח לרב שהוא צודק לעיני התלמידים.

קם הרב ממקומו ועצר את הבחור, ואמר לו: "וכי קל בעיניך לבייש יהודי?! חייך התלמיד ושב למקומו."

כשהגיע הבחור לישיבה, פתח את הגמ' לעיני חבריו כדי להוכיח להם שהוא ניצח. לתדהמתו הרבה הוא גילה שהרב צדק ובאמת התוספות נמצא בדף ג', ולא בדף גא'.

הבין התלמיד שמה שהרב עצר אותו, הוא התכוון למנוע בושה מאותו תלמיד משום שלא קל לבייש יהודי!

מלמדים אותנו בית הלל, עד כמה גדול שכרו של האדם שאוהב את חברו על אף שהוא חולק עליו, כמו שאומרים חז"ל בגמ' במסכת עירובין קצ"א מפני מה זכו בית הלל שתיקבע הלכה כמותן?

מפני שהיו נוחין ועלובין ושונים דבריהם ודברי בית שמאי, ולא עוד אלא היו מקדימים את דברי בית שמאי לדבריהם, ובזכות כבוד זה זכו בית הלל שההלכה נחתמה כמותם בכל ישראל קצב.

סיפר הרב יעקב שיש שליט"א סיפור מדהים שר' דוב לנדא שליט"א אמר שמצווה לפרסם אותו.

בשעות הצוהרים פרצה קטטה בין תלמידי תלמוד תורה לבין תלמידי אחת הישיבות הקטנות שהיו אחת ליד חברתה.

המדריך של תלמוד התורה שהיה שם גילה ש-20 תלמידים מרימים כורסה אחת, והתווכחו התלמידים למי שייכת הכורסה?!

המנהל של התלמוד תורה ניגש אליהם וביקש מהם לעזוב את הכורסה, וכל הילדים עזבו את הכורסה חוץ מתלמיד אחד מהישיבה שהעז פניו ואמר למדריך של תלמוד התורה: "תאמר לתלמידים שלך מה לעשות ולא לי!"

קרא המנהל למשגיח של הישיבה, והמשגיח דרש מהבחור שקראו לו מוישי שיעזוב את הכורסה.

לקראת הערב קרא המדריך למוישי לחדר האוכל של בית אבות.

מוישי לקח איתו כסיוע את החברותא שלו יוסי שיעזור לו, שניהם הגיעו בפחד, כל תלמידי תלמוד התורה היו נוכחים בחדר באוכל. מוישי ויוסי נכנסו, והמדריך ביקש מהם שישבו.

ואז אמר המדריך: "הכורסה שייכת למוישי. התברר לאחר חקירה שלפנות בוקר הוא הביא את הכורסה לאזור של הישיבה והחביא אותה במכולה הסמוכה. כיוון שלא היה לו נעים להעלות אותה כשכולם רואים, הוא רצה להעלות את הכורסה לחדר שלו בין סדר א' לסדר ב'.

בינתיים הגעתם אתם בצוהרים וחשבתם שאתם כמו אוכלי המן שהקב"ה זימן לכם כורסה חדשה. דעו לכם שהכורסה שייכת למוישי ולא לכם!"

אבל לא בשביל זה קראתי למוישי. הסיבה שקראתי למוישי היא בגלל כל המהומה שהייתה והתפרצתי עליו ופגעתי בו ברבים, לכן אני מבקש ממנו מחילה ברבים!

כשפוגעים צריכים להתנצל על אף שזה לא נעים, ומכיוון שפגעתי בו מול עיניהם של 20 תלמידים, אני מתנצל ממנו בנוכחות של 100 תלמידים!

מוישי ויוסי יצאו מהאולם, ואז פנה יוסי לחברו מוישי ואמר לו: "מוישי, תראה עמד כאן יהודי שיכול להיות בגיל של אבא שלך והתנצל בפניך שהוא פגע בך, ואתה יצאת נקי וישר!"

דע לך שאני היחידי יודע את האמת. אתה 'פושע' - הכורסה הזו גנובה. לפנות בוקר גנבת אותה מאחת החצרות כאן באזור, ועכשיו אתה מרגיש טוב עם עצמך?! זה לא הולך כך!"

דבריו של יוסי חדרו פנימה לתוך נימי ליבו של מוישי, ומוישי עשה חשבון נפש עם עצמו וחיכה עד שיסתיים סדר ג', וכשאחרון הבחורים עזב את הישיבה הקטנה השעה הייתה כבר 9 בלילה.

ואז הוא החליט שהוא הולך לקיים עכשיו מצוות עשה דאוריתא של 'וְהָשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזַל' קצ"ג. הוא גרר את הכורסה החדשה על גדר האבנים שסביב אותו בנין וקפץ לתוך החצר כדי לנסות למשוך את הכורסה המונחת על הגדר ולהכניסה לחצר.

באותו רגע נעשה רעש, ובעל הכורסה שהיה ראש ישיבה חשוב יצא מחלון ביתו וראה את המחזה שהכורסה שלו עומדת על גדר האבנים, ובחור ישיבה גונב אותה. צעק אותו ראש ישיבה: "גנב! גנב! תעזוב את הכורסה". ויצא הרב לחצר. בינתיים המקום התמלא בהרבה אנשים שנוכחו במקום.

מוישי עמד בהלם - הוא ראה יהודי עם פראק הצועק עליו, ומסביבו הרבה אנשים, הוא לא ידע היכן לקבור את עצמו.

צעק עליו אותו ראש ישיבה: "אתה לא מתבייש?! זה חילול ה' אתה בחור עם ציציות גונב? תתבייש לך!"

מוישי השאיר את הכורסה על הגדר תפס את הרגלים וברח מהמקום.

באמצע הדרך נעצר מוישי וחשב לעצמו, ריבוננו של עולם, מה אתה רוצה ממני? בבוקר אני גונב, בצוהריים אני מתקוטט ומתחצף, בערב אומר לי החברותא שאני פושע וגנב, ולאחר מכן הלכתי לקיים מצוות דאורייתא 'להשיב את הגזלה' שגזלתי, מגיע ראש ישיבה וצועק עליי לפני כולם שאני גנב! מה קורה איתי?

פתאום התחיל לעבור בליבו מחשבות לעזוב את עולם התורה, מאחר והרגיש שהוא לא שווה כלום ורצה לצאת לרחוב כי הוא חשב שימצא שם משהו...

ישב מוישי בחושך ואמר לעצמו: 'רגע, אני אומר שאני לא שווה כלום, מדוע אני חושב כך?! הרי יש יהודי אחד שלא אמר עליי כך, והוא המדריך שאמר לפני 100 תלמידים שהוא מבקש ממני סליחה והתנצל בפניי. אני בסך הכל בחור בן 15, והוא אדם מבוגר ממני - ובכל זאת הוא החשיב אותי בעיניו ונתן לי כבוד גדול והשפיל את עצמו בשבילי.

אם כן, למה אני חושב שאני לא שווה כלום?!

הקב"ה מנסה אותי, ומהניסיון הזה אני יכול להתרסק, אך לעומת זאת הניסיון הזה יכול לגרום לי לעלות ולנסוק גבוה ביותר'.

וכך דיבר לעצמו והכריח את עצמו לחזור לישיבה ולהמשיך לשבת וללמוד.

מוישי הרגיש שהוא נמצא במלחמה בין שני יצריו החליט להיכנס לבית המדרש ונזכר במשפט שאמר פעם המשגיח שניסיון זה לא תאונה. אנחנו נמצאים בעולם הזה להתגבר על היצר הרע, ועלינו לעמוד בניסיון ולהתרומם ממנו!

ישב מוישי ולמד כל הלילה, ומאז החלה עלייתו בלימוד. השמועות על הרצינות של מוישי התפרסמו בישיבה והגיעו לראש הישיבה, ונהפך להיות מאחד הבחורים הטובים בשיעור. והתקבל לאחת הישיבות הגדולות הטובות ביותר ושם ישב והתעלה בלימוד.

עברו להם מספר שנים, ונהפך מוישי למתמיד גדול ותלמיד חכם בעל שיעור קומה.

באחד הימים ראה מוישי את ראש הישיבה שצעק עליו באותו לילה, ומוישי עשה את עצמו כאילו הוא לא ראה אותו והכניס את עיניו לגמרא חשב לעצמו: 'רק חסר לי שהוא ילך ויספר לראש הישיבה שלי - שהבחור החשוב בישיבה שלו הוא 'גנב'!

בסוף הסדר ניגש למוישי אחד הבחורים מהישיבה ואמר לו שראש הישיבה קורא לו לחדרו...

ונכנס מוישי ללחץ ואמר לעצמו: 'פַּחַד פָּחַדְתִּי וַיֵּאֲתָנִי, וְאֲשֶׁר יִגְרֹתִי יָבֹא לִי קִצֵּד', ונכנס בפחד לחדרו של ראש הישיבה.

כשנכנס, אמר לו ראש הישיבה: "יש הצעת שידוך המסתובבת כבר חודש ימים, וההורים שלך כבר מעורבים בעניין. הבחורה היא בת של תלמיד חכם מיוחדת במינה", והוסיף עליה עוד ועוד תארים על מעלותיה המיוחדות.

מוישי הסכים, להיפגש עם הבחורה וביקש שלפני הפגישות הוא רוצה להיפגש עם אביה.

אמרה הבחורה שהיא חושבת שאביה לא ירגיש בנוח שהמשודך שלה רוצה לפגוש אותו, אך למרות זאת היא ביקשה מאביה שיבוא לפגישה עם החתן המיועד.

אביה הגיע, ומוישי שאל אותו: "האם אני מוכר לך?" אמר אביה שהיה אותו ראש ישיבה: "לא, אינני מכיר אותך, אך שמעתי עליך דברים נפלאים!"

אמר מוישי לאבי הנערה: "אני רוצה להזכיר לך משהו. פעם נפגשנו באיזו סיטואציה לא הכי נעימה. אתה זוכר שלפני מספר שנים בשעה 9 בערב צעקת על בחור בחצר שלך - שחשבת שהוא גנב?"

אמר ראש הישיבה למוישי: "כן, הסיפור הזה רודף אותי כבר זמן רב, והוא מתעורר בי בכל שנה ושנה ביום הכיפורים".

הוסיף ראש הישיבה וסיפר את המעשה שהיה: "באותו שבוע שבניתי את הסוכה הוצאתי את הכורסה מהבית כדי להכניסה לסוכה. כשבאתי לביתי, גיליתי שהכורסה נעלמה, ובלילה שמעתי רעשים וראיתי בחור מחזיק בכורסה נכנסתי לביתי ואמרתי לאשתי: 'ב"ה תפסתי את הבחור הזה שגנב את הכורסה. הוא בחור עם ציציות. איך הוא לא מתבייש?!'

אשתי אמרה לי בצער: 'מה עשית? הרי השכנה אמרה לי בבוקר שלפנות בוקר גנבו את הכורסה, וכנראה אותו בחור עשה תשובה ובא בלילה להשיב את הגזלה אשר גזל. ואתה הלכת ופגעת בו ברבים. שפכת את דמו ברבים!'

מאותו רגע נצבט לי הלב, ומאז אני מחפש את הבחור הזה כדי לבקש ממנו מחילה סליחה וכפרה, וכל שנה ביום כיפור אני שופך דמעות כמים ומתפלל: ריבונו של עולם! שפכתי דמו של נער יהודי, אני רוצה לבקש ממנו סליחה, אנא מלך רחמן זכה אותי למצוא את הבחור הזה..."

ואז שאל ראש הישיבה את מוישי: "האם היית שם? והאם אתה מכיר מיהו הבחור הזה?"

השיב מוישי בשפה רפה: "כן, אני מכיר את הבחור הזה באופן אישי, זה היה אני - הבחור העומד לפניך!"

ראש הישיבה חיבק את מוישי פרץ בבכי ואמר: "אני מתנצל על מה שעשיתי לך!"

אמר לו מוישי: "אין לך על מה להתנצל. תדע לך שבזכות הצעקות שלך נהייתי בן תורה והמשכתי ללמוד תורה כבחור ישיבה. כמעט שהייתי יוצא לרחוב, ובזכותך בכיתי לה' יתברך והתחננתי וביקשתי שיתן לי כוח ויכולת לשבת וללמוד. הניסיון הזה הציל לי את החיים, אין לך על מה להתנצל".

באותו ערב הם סגרו ווארט...

ומצינו בליקוטי אמרים תניא קצ"ה בדברים שבין אדם לחברו וגו' צריך להתנהג עם חברו במידת החסד וחיבה יתרה וגו' ולא יכעס ח"ו וגם שלא לשלם לו כפועלו אלא אדרבה לגמול לחייבים טובות כמו שכתוב בזוהר הקדוש קצ"ו ללמוד מיוסף עם אחיו. ע"כ.

למרות כל מה שאחיו הציקו לו שרצו להרוג אותו וכו', הוא לא גמל להם רעה אלא אדרבה גמל להם טובה ואמר להם קצ"ז: 'אַל תִּירָאוּ, כִּי הִתַּחַת אֱלֹהִים אָנִי, וְאַתֶּם חֹשְׁבֹתֶם עָלַי רָעָה, אֱלֹהִים חֹשְׁבֵה לְטֹבָה' - יצא מזה רק טוב. עד אותו יום הייתי רועה צאן וכבשים, ובזכות שזרקתם אותי למצרים נהייתי למלך.

מסופר על ר' ישראל מסלנט שנסע ברכבת אל חותנו ר' אליעזר, ובזמנו הרכבות היו כבדות יותר מהיום והיה לוקח זמן נסיעה כמה ימים עד שמגיעים ליעד. והרב היה רגיל לעשן, כדי שלא לצער את מי שלא מעשן קצ"ח - נכנס הרב לשבת בקרון מיוחד למעשנים.

קצה. (פ"יב).

קצו. פר' מקץ (דף רא ע"א).

קצי. בראשית (פ"ג פ"ט-כ).

קצה. ולחיבת הקודש העתיק לך בזאת את הסכמתו של ר' מ' ש' שפירא, ראש ישיבת באר יעקב, לספר חיים ללא עישון וזת"ד: דברים נכונים ונחוצים אודות ענין הסיגריות אשר, לצערנו, מצוי בקרב בני תורה, וכל הרופאים הסכימו כי רב מאוד ההיזק לבריאות, וכבר נצטוונו לשמור נפשנו מדברים המזיקים. וכמו שכתב הרמב"ם (ריש פ"ד מהל' דעות) ז"ל: הואיל והיות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא, שהרי אי אפשר שיבין דבר מידעת הבורא והוא חולה, לפיכך צריך להרחיק אדם עצמו מדברים המאבדים את הגוף וכו', וכן (בפ"ג ה"ג) כתב: ישים על ליבו שיהא גופו שלם וחזק, כדי שתהא נפשו ישרה לדעת את ד' וכו' ולא יוכל לעבוד את ד' והוא חולה.

ולבד זאת, אם מעשן בסמוך לבני אדם או לבני משפחתו, לא יימלט שלא יינזקו ממנו, וכמה חמור עוון זה.

ואם יחשוב כל אחד ההיזק והפסד הגדול לעומת ההנאה, בוודאי ימנע עצמו מכך, וחמירא סכנתא מאיסורא.

וכבר צווח על זאת ככרוכיא החפץ חיים זצללה"ה זת"ע ועוד גדולי תורה. אשר על כן נבוא בבקשה מאחינו ורעינו בני הישיבות, שיעשו ככל האפשר להימנע מכך וכל שכן שלא יכניסו עצמם לזה.

ובוודאי יה' לתועלת עצומה, אם ההורים וראשי הישיבות ישתדלו להשפיע על כך. ע"כ. וכתב ראש ישיבת פוניבז', ר' ברוך דוב פוברסקי שליט"א, בסכמתו לספר הנ"ל, וזת"ד: אודות סכנת העישון החובה להימנע מזאת ולזכות את הרבים ולהציל נפשם. ואומנם חומר הענין ברור ומבואר, כדברי הרמב"ם הנ"ל.

ואמרו בב"ק (צא ע"ב) אין אדם רשאי לחבול בעצמו, ומסקי' דילפי' לה מקרא 'וְכָפַר עָלָיו מִאֲנֹשׁ חֲטָא עַל הַנֶּפֶשׁ' וכו' יעו"ש. והרי הגורם מחלות וייסורים לחברו הרי זה בכלל איסור חבלה, והוא הדין לעצמו. וק"ו ענין העישון שמביא לידי חולאים ומרעין בישין וגם לידי סכנת נפשות ממש, הרי דבר פשוט הוא החובה להימנע מזאת, ואף לעמוד בסביבת המעשן סכנה היא, וחובה להתרחק ממנו, אינו מובן איך ייתכן כי יראי ה' ייכשלו בדבר זה, מצווה רבה היא לעורר ולהתריע ולא לנוח ולשקוט, עד כי יבוער הנגע הזה מקרבנו. נקווה כי יתעוררו הלבבות לקיים הדברים. ע"כ.

והמשגיח דשיבת לייקווד ארצה"ב, ר' מתתיהו חיים סלומון (שליט"א) זצ"ל, כתב בהסכמתו לספר הנ"ל, וזת"ד: וכבר הערתי כי הרמב"ם כלל יחד הלכות 'רוצח ושמירת הנפש' הלא דבר הוא, ושורש אחד לאינו שומר נפשו והרוצח - זלזול בחשיבות חיי האדם. ע"כ.

וכתב זקן מועצת חכמי התורה, הרב שמעון בעדני זצ"ל, בהסכמתו לספר הנ"ל, וזת"ד: אומנם אין אני נוהג לבוא בהסכמה, אך באמת מן הראוי לחזק את ידכם בענין חשוב כזה שגובל בפיקוח נפש ממש, וההתעלמות באה מתוך קושי הגמילה מהרגל העישון, אבל למתחילים בזה הרי זה נורא, איך נכנסים לסיכונים ונכשלים באיסורים חמורים כידוע. ודבר בעיתו מה טוב לעורר את הלבבות להתרחק מזה ריחוק גמור.

ובייחוד שזה גם נגד תורת המוסר להוסיף עוד תאוה על התאוות הטבועות באדם, וההשתעבדויות לתאוות העשון הן תכופות למי שהורגל בזה, וההתגברות קשה עד מאוד. והשם ית' יסייע ביד כל מי שיחליט להיטהר מזה. יישר כוחכם על השתדלותכם בזה, והמזכה את הרבים זכות הרבים תלוי' בו, והשם ית' ישלם פועלכם הטוב בכל מילי דמיטב לעבודתו ית'. ע"כ.

והרה"ג רבי יצחק זילברשטיין שליט"א רבה של רמת אלחנן כתב בהסכמתו לספר הנ"ל, וזת"ד: מאחר והוכח ע"י גדולי הרופאים בעולם שעישון הסיגריות הוא סם מוות קטלני, מוטלת החובה על הורים ומורים לעורר ליבות הצעירים בל ימיתו עצמם בעישון הסיגריות. וכבר כתבה התורה (דברים פ"ד פ"טו) 'וְנִשְׁמַרְתֶּם מֵאֵד לְנַפְשֵׁיכֶם' ויש בזה גם נזק לאחרים **השואפים את העשן הזה.** ולפעמים הדברים גובלים גם עם חילול ה'. ע"כ.

ע"ע בהרחבה בחומר האיסור והסכנה הגדולה הנובעת מהעישון בין למעשן ובין לסובבים אותו בספר הנפלא 'חיים ללא עישון' שכתב דברים ברורים ונכונים היורדים לתוך חדרי הלב. **ואסיים עיין עוד בדברי מרן עטרת ראשנו, הרב עובדיה יוסף זצוק"ל,** בשו"ת יביע אומר (ח"י חא"ח סי' נה - ח"ד אות טו). ובשו"ת יחיה דעת (ח"ה סי' לט הערה ב). ובהליכו"ע (ח"א עמוד רסו. וח"ב עמ' טו). וחזו"ע (יו"ט עמ' מו. ובארבע תעניות עמ' לז הערה יז. ועוד), שכתב בזה"ל: הנכון להימנע בכלל מעישון סיגריות בכל ימות השנה, מאחר שכבר נתפרסם ברבים שלפי דעת גדולי הרופאים בזמננו העישון מזיק לאדם מאוד ועלול להביא לידי מחלות המסכנות בריאותו של האדם, וכמ"ש הרמב"ם [הנ"ל], ישמע חכם ויוסף לקח. ויש להזהיר גם את הגדולים על הקטנים, ובפרט הרבנים המשגיחים בשיבות, שומרי משמרת הקודש, עליהם לפקוח עיניהם על תלמידי השיבות לבל ירגילו עצמם לכך. ע"כ.

וע"ע למרן הראשון לציון, רבנו יצחק יוסף שליט"א, שכתב בילקו"ו (הלכות קס"ת וביהכ"ג עמוד רמא. ובהלכות כיבוד אב ואם פ"ז הערה טז. ועוד), בזה"ל: יש מקום להחמיר בזמננו את עישון הסיגריות, **אחר שהרבה מגדולי הרופאים קבעו בהחלט שסכנה נשקפת לבריאותם של המעשנים ואף גורמים סיכון לנמצאים בסביבתם, ולכן יש מקום לאסור העישון על פי הדין,** וכמו שהזהירה התורה 'ונשמרתם מאד לנפשותיכם', ושומר נפשו ירחק מהם. ואם קשה עליו להפסיק העישון בבת אחת, צריך לצמצם ולהפחית מעט מעט מהעישון עד שיפסיק לגמרי מהעישון. ע"כ.

וע"ע בספרי שו"ת ברכת עובדיה (ח"ב סי' כא) שצינתי מה שכתב לי הרה"ג ליאור גלזר שליט"א בזה"ל: בהרבה מקומות שמרן זיע"א דיבר בענין סיגריות בהלכה, היה מזכיר ומעורר את

ובאותו קרון ישב עוד אדם צעיר שעישון מאוד הפריע לו. והיה קצת גאוותן, לכן נהג ברב כאחד הריקים. ביקש מהרב שלא יעשן בקרון הזה. אמר לו הרב: "אבל זה קרון של מעשנים". אמר אותו אדם: "נכון, אבל זה מפריע לי". רבי ישראל מסלנט התחשב בו ולא עישן.

בנתיים היה קצת חנוק באותו קרון, לכן ר' ישראל מסלנט פתח את החלון. אמר אותו אדם לרב: "תסגור את החלון, זה מפריע לי, יש לי שפעת". מיד סגר הרב את החלון.

ר' ישראל ישב במקומו והחל לנמנם, ואותו אדם התחיל להפריע לרב במנוחתו, כשהרב התעורר, אמר לו אותו אדם שהשינה של הרב מפריעה לו מאוד. הרב שלא רצה להפריע ליהודי הזה מכיוון שלא מצא מקום אחר שיוכל לשבת בו, נשאר הרב במקומו והמשיך לסבול מאותו יהודי עד שהרכבת הגיעה ליעדה.

כשאותו אדם ירד מהקרון, הוא ראה התקהלות גדולה של אנשים בתחנת הרכבת ושאל את האנשים: "לפשר מה ההתקהלות הזאת?"

השיבו לו: "רבי ישראל מסלנט אמור להגיע אליהם היום, ולכן כולם מחכים שהצדיק יבוא לעיר".

אמר להם: "אם כן, יש לי זכות גדולה גם להקביל את פניו של גדול הדור ר' ישראל מסלנט".

גודל הנזק שהם גורמות ברוחני וגשמי, ואף שהרבה מהעולם סומכים על סברת האג"מ דאומנם רוב החולים מעשנים אך אין רוב המעשנים חולים, וע"כ לא חשיב כברי היזיקא, ומ"מ מלבד שיש בזה משא ומתן בסטסטיקה כהיום עוד בזה שהדבר נהפך למרה קשה אצל צעירי הצאן, וראוי בכל מקום לגנות מנהג זה. עכ"ל.

ועתה בא לידי שו"ת אור לציון (ח"ה חיו"ד פ"לז ה"לח עמ' רעט) שכתבו שם העורכים (על כגון דא עיין בשו"ת הראשון לציון (למרח"ב הרב יצחק יוסף שליט"א, ח"א סו"ס לג ד"ה ודע. ובדברי מרח"ש שליט"א בשיעור הלויין מוצ"ש פר' וארא תשפ"ד). ועיין מש"כ בשו"ת ברכת עובדיה (ח"ב הערה תמא עמ' קס). וע"ע בשו"ת יבי"א (ח"י חו"מ סי' א). במקום ציבורי שהעישון מפריע לאחרים, יכולים האחרים לכפות על המעשנים שלא לעשן שם, אלא יצא לחוץ. ועיין שו"ע (חו"מ סי' קנה ס"ל וס"א). ובאורל"צ (ח"ב פ"מה ה"ט).

אך כאשר התברר לאותו אדם שר' ישראל מסלנט היה זה אותו זקן שהוא הפריע לו וציער אותו בכל משך הנסיעה ברכבת. הוא הזדעזע כולו ומיד ניגש לרב והתנצל על ההתנהגות המבישה שלו וביקש את סליחת הרב.

ואמר לרב: "לא ידעתי שכבודו זה ר' ישראל מסלנט, חשבתי שכבודו איש פשוט..."

השיב לו הרב: "גם לאדם פשוט לא כדאי להפריע!"

ראה הרב מסלנט שאותו יהודי היה שרוי בצער גדול, שאל אותו הרב: "לשם מה הגעת לעיר הזאת?"

ענה אותו אדם לרב, שהוא למד היטב את כל הלכות שחיטה, והוא בא לעיר הזאת כדי להיבחן אצל ר' אליעזר (חתנו של הרב) ולקבל ממנו תעודת שוחט.

אותו אדם לא ידע שר' אליעזר הוא החתן של הרב מסלנט.

אמר לו הרב, שיבוא אליו והוא יבחן אותו, ואם הוא יראה שהוא יודע היטב את ההלכות, הוא יקצר לו את הדרך וישיג לו תעודה באופן מיידי.

התחיל הרב לבחון את אותו יהודי בהלכות שחיטה וגילה הרב שהוא לא יודע מאומה מימינו ומשמאלו בהלכות שחיטה.

אמר לו הרב בעדינות: "אתה עדיין לא בקי כל כך בהלכות כדי להיות שוחט, לכן כדאי שתחזור על כל ההלכות עם מי שמבין בזה".

ושלח ר' ישראל מסלנט לקרוא לחתנו ר' אליעזר ואמר לו: "היהודי הזה מעוניין להיות שוחט בעיר שלו ואני ממליץ עליו מאוד, אלא שהיות שהוא שכח חלק מההלכות, אבקש ממך ר' אליעזר בבקשה אישית, שתשב איתו בעצמך ותחזור איתו את כל ההלכות של השחיטה ואז תבחן אותו עליהם.

ישב רבי אליעזר עם אותו יהודי והתחיל ללמד אותו, והנה הוא רואה שאותו יהודי לא קולט שום דבר. כיוון שר' אליעזר התבייש להשיב את פניו של חמיו ר' ישראל מסלנט ריקם, החליט ר' אליעזר לבקש עליו רחמים שהקב"ה יפתח לו את ליבו כדי שיזכה להבין ולדעת את כל ההלכות היטב. לבסוף הוא נהיה

ה...שוחט המעולה של העיר, ור' אליעזר נתן לו תעודה ראויה לשמה, והצטרף אליה גם ר' ישראל מסלנט ושלחו אותו בכבוד גדול לעירו.

וכשהאנשים שמעו שר' ישראל מסלנט הוא זה שנתן לו גם תעודת שוחט, כולם רצו לאכול רק מהשחיטה שלו קצט.

ללמדנו חיזוק עצום בבין אדם לחברו שצריך להתנהג עם חברו במידת החסד וחיבה יתרה, ושלא יכעס על חברו חלילה וגם שלא ישלם לו כפועלו ח"ו, אלא אדרבה לגמול לחייבים טובות - כמו שיוסף הצדיק נהג עם אחיו. [כלשון התניא הנ"ל].

כמה צריך לשים לב בעניין בין אדם לחברו בפרט לגבי חומרות שאדם רוצה להחמיר על עצמו בדברים, שמעיקר הדין הם מותרים ורוצה לגדור לעצמו גדר ולהחמיר כדי לקדש עצמו במותר לו. צריך לשים לב, שזה לא יבוא על חשבון אחרים האישה או הילדים. אתה רוצה להחמיר כשמותר להחמיר, אשריך ואשרי חלקיך אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא, אבל דע לך שכל זה כשהחומרא שלך לא באה על חשבון מישוהו אחר ומצערת אותו, שאם זה על חשבון מישוהו אחר חבל על הזמן שאתה משקיע בחומרות שלך. בסוף לא יצא לך מזה כלום, ובמקום לקבל על זה שכר תקבל על זה רק עונש גדול...

ומעשה שהיה עם הגאון ר' לוי יצחק אב"ד ברדיטשוב זצ"ל שאחרי פסח באו לפניו זוג זקנים, הרוצים להתגרש, כשחקר אותם מה הסיבה, אמר לו הבעל, "כבוד הרב 60 שנה לא טעמתי מצה שרויה, וזו הרשעה הכשילה אותי השנה במצה שרויה".

הרב קרה לרעייתו הרבנית, ואמר לה, "תספרי לי את האמת איזה מצות אכלתי השנה?"

הרב היה מחמיר מאוד בהידור מצווה של אפיית המצות, והיה קוצר בעצמו את החיטים ומכין הכל בעצמו וכו'.

קצט. מספר בצור ירום (להרב אברג'ל זצ"ל, ח"ב פרקים עמ' גשם). וע"ע בספר הנפלא לענייני בין אדם לחברו, אדרבה (עמ' 78), שאיתמחי גברא ואתמחי קמיע, שהביא סיפור נפלא זה בסגנון קצת שונה עיין שם ותורה נחת, ולא רק מסיפור זה אלא מכל הספר כולו מרישא ועד גמירא.

ובשנה זו אירע שהרבנית בטעות לקחה את המצות המהודרות שהרב מסר נפשו עליהם, והביאה אותם לעני, שהרב היה מביא עוד הרבה מצות בשביל עניים, והיא טעתה והחליפה. וכשהכירה בטעותה, לקחה שלש מצות דומות שמה אותם על השולחן, ובאמת הרב לא אמר אפילו מילה אחת. והרבנית שמחה בלבה שהרב לא הרגיש.

ועכשיו הרב קרה לה שתגיד את האמת איזה מצות אכלתי בליל פסח, הודתה הרבנית על האמת "שהביאה שלש מצות פשוטות".

פנה הרב לזקן ואמר לו, "אתה שומע, אני שכל כך מחמיר ומדקדק בהלכה, לקחתי מצות פשוטות כל כך מבלי לומר שום מילה, ואתה בשביל הטיפשות שלך רוצה להרוס את הבית?!"

לכן גם החומרות שאדם עושה יעשה הכל בחוכמה, וכי יקר בעיני ה' כאשר יצא מזה מחלוקת?! מצד אחד הוא עושה חומרות ומצד שני עושה אותם בקפידה ומערבב את שמחת החג, מצוה לשמוח בחג, ובמקום 'ושמחת בחגך' הופך שמחתו לאבל. למה לעשות כך בשביל חומרות. וגם בדבר של דין צריך לדעת איך להתייחס לכל דבר, יש דברים שיש בהם מחלוקת. צריך להיות חכם עיניו בראשו, ללמוד את ההלכות, ולדעת כיצד לנהוג⁷.

וכתב מוהר"ג בליקוטי מוהר"ן^{7א} בזה"ל: על אלו המדקדקים ומחמירים בחומרות יתרות עליהם נאמר^{7ב} 'וְחֵי פָּהֶם', ולא שימות בהם^{7ג}, כי אין להם שום חיות כלל ותמיד הם במרה שחרה מחמת שנדמה להם שאינם יוצאים ידי חובתם במצוות שעושין, ואין להם שום חיות משום מצוה מחמת הדקדוקים והמרה שחרות שלהם [והוא בעצמו אינו מחמיר שום חמרא כלל] ובאמת, אחר כל החוכמות, אף מי שיודע חכמות באמת, אחר כל החוכמות צריך להשליך כל החוכמות ולעבוד את ה' בתמימות בפשיטות גמור בלי שום חוכמות, וזה היא החוכמה הגדולה שבכל החוכמות, לבלי להיות חכם כלל, כי באמת אין חכם בעולם כלל, ו'אין חכמה ואין תבונה נגדו יתברך'^{7ד}. עכ"ל.

7. מילקוט יוסף (מועדים, פסח - כרך ב, מהדורת תש"פ, סי' תמז הערה מה עמ' ריט).

7א. (תנינא מז). (מוהר"ג ר"ת - מורנו הרב רבי נתן. מוהר"ן ר"ת - מורינו הרב רבי נחמן).

7ב. ויקרא (פ"ח).

7ג. יוסא (פה ע"ב).

7ד. משלי (פ"א פ"ל).

וע"ע בספר שיחות הר"ן^{רה} שכתב בזה"ל: כבר מבואר שרבנו זכרנו לברכה הזהיר מאד לבלי להחמיר חומרות יתרות בשום דבר, כי אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו ולא נתנה התורה למלאכי השרת וכו'. ואמר אז שאיתא שראוי לכל אדם שיבחר לעצמו מצוה אחת, שבאותה המצווה ידקדק הרבה ויקיים אותה המצווה עם כל החומרות והדקדוקים. וכעין שמצינו בגמרא^{רי}: אביך במאי זהיר טפי וכו'.

ואף על פי כן גם באותה המצווה אל יכנס בחומרות של שגעון ושטות ומרה שחורות רק ידקדק בה בלי שגעון בכל החומרות. אבל בשאר כל המצוות אין צריכין להחמיר כלל. **והלואי שנזכה לקים את כל מצוות התורה כפשוטן ממש בלי שום חומרות.**

וגם בעניין חומרות היתרות בפסח לא היה מסכים כלל על המרבים לדקדק יותר מדאי ונכנסים במרה שחורות גדולות, והאריך בשיחה זו, כי איש אחד מאנשינו שאל לו זכרנו לברכה שאלה אחת בעניין איזה חמרה בפסח איך להתנהג. ואז התלוצץ ממנו מאד. והרבה לדבר מעניין זה שאין צריכין לחפש אחר חומרות יתרות ושגעון ובלבולים.

ואמר שהוא בעצמו גם כן כבר היה שקוע בעניין זה מאד שהיו עולים על דעתו חומרות יתרות מאוד מאוד, ופעם אחת היה חושב מחשבות בעניין המים על פסח שחשש שמא יש איזה משהו במים ששואבין, ואם יכין לו מים על כל ימי הפסח כמו שנוהגין קצת. גם זה לא הוטב בעיניו, כי קשה לשמר היטב המים מערב פסח על כל ימי הפסח. ולא הוטב בעיניו שום מים רק מי מעין הנובעים ויוצאים והולכים ובאים מים חדשים בכל עת. אבל במקום שהוא זכרנו לברכה היה יושב לא היה שום מעין כזה. והיה בדעתו לנסוע למקום שיש שם מי מעין כזה. כל כך נכנס בחומרות ומרה שחורות ודקדוקים יתרים. אבל עכשיו הוא מתלוצץ מזה כי אין צריכין לחפש אחר חומרות יתרות אפילו בפסח.

והאריך בשיחה זו הרבה כי עיקר העבודה באמת הוא תמימות ופשיטות להרבות בתורה ותפלה ומעשים טובים בלי לחפש לחדש דווקא חומרות יתרות, רק לילך בדרך אבותינו הקדמונים. ולא נתנה התורה למלאכי השרת.

רה. שיחה (רלה). (הר"ן ר"ת הרב רבי נחמן).

ה. שבת (ק"ח ע"ב).

ואמר אז, שבשביל זה עזבו העולם חכמות הדקדוק ואינם עוסקים בו כלל, כי דקדוק אין צריכין כלל, כי אין צריכין לדקדק על עצמו יותר מדאי לבקש חומרות יתרות. והאריך בזה עוד ואמר אז, שאין שום דבר שיהיה חיוב בדווקא ואם לאו וכו'. רק אם יוכל, יוכל, ואם לאו, אנוס רחמנא פטרה. עכ"ל.

ועוד כתב^ה בזה"ל: על המבלים זמן בשביל נקיות ומאריכין בבית הכיסא, הקפיד מאוד מאוד, והתלוצץ מאותן האנשים מאד, והאריך הרבה בעניין זה. והכלל: כי לא ניתנה תורה למלאכי השרת^ה, ואין צריך להחמיר יותר מן הדין, ועל פי הדין האיסור הוא רק כשנצרך לנקביו ממש כמו שכתוב בגמרא^ט הנצרך לנקביו אל יתפלל, 'הנצרך' דיקא.

ואפילו כשהוא נצרך לנקביו ממש יש גם כן דינים בזה בדיעבד ובשעת הדחק כמובא בשלחן ערוך^י עיין שם במגן אברהם, שהרי"ף מתיר לכתחילה ביכול לעמוד עצמו עד פרסה וכו'.

נמצא, שעל כל פנים כשאנו נצרך לנקביו ממש, אין צריך להחמיר ולבטל עצמו מתורה ותפילה בחינם מחמת חששות וחומרות יתרות ושגוען בעלמא. רק טוב להתפלל בבקר תכף אחר עמידתו ממיטתו. אם אפשר בקל לפנות אפשר, ואם לאו לאו, ויתפלל כך.

ואין לחפש אחר חומרות ומרה שחורה בזה, כי לא נאמר כלל בדורות הללו. והוא עצמו היה גם כן בזאת הטעות מקודם, והיה עושה דברים זרים מאד בשביל נקיות, וכמעט שבא לידי סכנה על ידי זה, וגם לא נמלט מחולאים רחמנא ליצלן על ידי זה. ועתה הוא יודע ואומר שהכל שגוען וחלילה לבלות זמן היקר על זה. עכ"ל.

ועיין בשו"ת דברי חיים^{יא} שכתב למחותנו, שנהג שלא לאכול מצות ולא שום תבשיל בחג המצות, שלא נכון הדבר כך בזמנינו שהדור חלש, ויש שמכך מתבטל שמחת יום טוב, ולכך אל יעשה באופן אחר רק להתיר לו תיכף.

ה. שיחת הר"ן (שיחה ל).

הח. ברכות (כה ע"ב).

רט. שם (כג ע"א).

רי. (סיסן צב).

ריא. (תשובות נוספות ס' ד).

ובשערי תשובה ר"ב הביא על זקנו החכם צבי שגזרו עליו חכמי זמנו להתיר את מנהגו שהיה נוהג שלא לשאוף טב"ק ביום טוב, כדי שלא לבטל עונג יום טוב.

וכל שכן לנידון דידן, שלא לאכול דבר ביום טוב שהוא צער גדול, שבוודאי מחוייב להתיר לו, וה' הטוב ישמרנו ממהו חמץ. עכ"ד ר"ג.

ובספר זכור לאברהם לר' אברהם אלקלעי ר"ד כתב, שהספרדים לעניין פסח נוהגים כאשכנזים.

וכתב בכף החיים רטו שכן הוא המנהג עתה בין הספרדים בכמה מקומות, להורות בדיני פסח ככל החומרות שכתב מור"ם בהג"ה, חוץ מאיזה פרטים שיש שנוהגים להקל, כמו באכילת אורז וכדו', וגם בשאר הדינים אף על פי שאינם של פסח, לפעמים הספרדים הולכים אחר חומרות שניהם, השלחן ערוך והג"ה, אבל לא להקל נגד השלחן ערוך. ע"כ.

אולם מרן החדיד"א במחזיק ברכה רטז כתב, דאף על פי שהרוצה להחמיר על עצמו בענייני פסח רשאי ואין בזה משום יוהרא, והכל יודעים שבפסח רבים מחמירים לעצמם בגדרות וסייגים רבים, מכל מקום את צנועים חכמה להחמיר אך ורק בביתו ובחומותיו, ויזהר שלא לגלות מסתוריו לאחרים, אבל אם הגיע להוראה יורה על פי הדין דווקא. ע"כ. וכיוצא בזה כתב עוד בספרו ברכי יוסף ר"ד.

מוכח מדבריו שאין הדבר קל להורות גם להחמיר נגד מרן אף לעניין פסח, שהרי כתב להחמיר בצינעא וכו' רי"ח.

ריב. (סי' תקיא ס"ק ה).

ריג. נלקח מילקו"י (מועדים, פסח - כ"ב סי' תמז הערה מה עמ' ריז, מהדורת תש"פ).

ריד. (ריש הלכות פסח).

רטו. (סי' תמז ס"ק ע).

רטז. (סי' תמז ס"ק ה).

ריז. (יורה דעה סימן שלא ס"ק כ).

ריח. וע"ע מש"כ הראשון לציון החקרי לב (מהדו"ב דף קפ, ובנד"ס עמ' קיז). ובשו"ת תעלומות לב (ח"ב

אה"ע סי' ה דף יז ע"ב והלאה).

והגאון רבי אברהם כלפון כתב בלקט הקציר^{ריט} שפגש את החיד"א בתקס"ד בליוורנו, ואמר לו, שמנהגו תמיד לנהוג כדעת מרן, זולת במקומות שהאר"י החי נוקט אחרת, וגם זה אינו מחמיר אלא לעצמו, אבל לאחרים אינו מורה אלא כדעת מרן השלחן ערוך. ע"כ^{יב}.

מרן הרב עובדיה בשו"ת יביע אומר^{רכא} הביא מ"ש בשו"ת שואל ונשאל^{רכב} שאין יסוד למה ששמע באומרים לו שמנהג מקומו להחמיר בדברי הרמ"א בהלכות פסח. וכתב: הנה גם אנכי דחיתי בשתי ידיים דברי קצת חכמים שהיו מחמירים בהלכות פסח היפך פסקי מרן. וכנראה שסמכו על דעת הזכור לאברהם [הנ"ל] מפי השמועה, ועל ידי כך היו מאבדים ממון ישראל. ובאמת שאין כל שחר לדבריהם ולא יעשה כן במקומנו שהוא אתרא דמרן.

וכאן בארצנו הקדושה, בכל הלכות פסח נוהגים להורות כדעת מרן שקבלנו הוראותיו, ואין להורות להחמיר נגד מרן שקיבלנו הוראותיו^{רכג}, ודלא כשיחתו של הזכור לאברהם הנ"ל.

גם הגר"ש משאש כתב, מעולם לא ראיתי מנהג להחמיר בפסח שלא כדעת מרן, אלא כדעת הפוסקים^{רכד}, ודלא כהאחרונים שכתבו שלעניין פסח אנו כאשכנזים^{רכה}.

ובשו"ת תשובה מאהבה^{רכו} כתב, וזה לשונו הטהור: מרגלא בפומי לומר לתלמידיי: צאו וראו איזהו עונשו מרובה של המחמיר שלא כדין או המקל שלא כדין? הווי אומר המחמיר שלא כדין עונשו חמור, כי המקל שלא כדין - חטאו בין אדם למקום ברוך הוא ושב ורפא לו, אבל המחמיר שלא כדין צריך לרצות

ריט. (עמ' תסו).

רכ. וראה בעין יצחק (ח"ג עמ' קעז).

רכא. (ח"ט או"ח סימן צא).

רכב. (ח"ו סימן לט, ח"ט סימן כח).

רכג. וע"ע בשו"ת יבי"א (ח"א חיו"ד סו"ס ג. וח"ב חאו"ח סי' כג. וח"ט סי' צא אות ה). ובחזו"ע פסח (מהדורת תשכ"ז עמ' סג, ובמהדורת תשס"ג עמ' פד, קי, ושם יש תוספת מרובה בעניין זה).

רכד. מחבר"ר (סי' תסז ס"ק ה). והחקרי לב (מהדו"ב דף קפ). ומהר"ש לניאדו בכסא שלמה. ובחזון עובדיה (פסח ח"ב עמ' פג) משם הרבה אחרונים.

רכה. מכתב שהובא בשמו בס' מקראי קודש (הררי, פסח, עמ' תקפג).

רכו. (ח"א סימן קפא. ובח"ג סימן שעה).

את חברו. עכ"ל. ואמרו חז"ל ביומא רכ"ז על עבירות שבין אדם לחברו אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חברו רכח.

ואם כן בוודאי שבארץ ישראל אסור לנהוג להורות להחמיר נגד מרן שקיבלנו הוראותיו, ודלא כשיחתו של הזכור לאברהם הנ"ל.

ומרן הרב עובדיה כתב ביביע אומר רכט ראיתי לאיזה תלמידים צעירים הקופצים להורות הלכות, ומורים הוראות להחמיר נגד מרן, בפרט בהלכות פסח, מפני שיחתו של הזכור לאברהם הנ"ל, שנגרר אחריו הכף החיים רל. ומצוה לפקוח עיניהם ולהסביר להם שטעות הוא בידם, שאנו אין לנו אלא דברי מרן שקבלנו הוראותיו, וכשם שאסור להתיר את האסור, כך אסור לאסור את המותר רלא.

ובשו"ת משנה הלכות רלב כתב גם כן נגד ריבוי החומרות בדורנו, שחלילה לאסור את המותר, והוא בכלל אזהרת התורה לא תוסיפו על הדבר הזה ולא תגרעו ממנו, ומה"ט רע המעשה אשר ראינו בזמן האחרון, אשר כל אחד ואחד נושא נפשו בכפו לחפש בתר איסורין, ולאסור על כלל ישראל דברים המותרים, ושנהגו בהם קדמונינו להיתרא ואומרים אכשור דרא. ולא ראינו כן אצל רבותינו זצ"ל, וכמו שכמה וכמה גדולים מהם גדולי ליטא אכלו קניידלך בפסח.

רכז. (פה ע"ב. פ"ח מ"ט).

רכח. וע"ע ביביע אומר (ח"א חיו"ד ס"ו ס"ג. ובח"י או"ח סימן לה אות ח"י. ובח"י או"ח סימן מב). שו"ת יחוה דעת (ח"א סימן יא). ובחזו"ע פסח (עמ' קג - קיד). ועוד. וע"ע במה שכתבנו בהקדמת שו"ת ברכת עובדיה (ח"א. וחי"ב. ובסימן לה בהערה). ובהמתיקות שבפרשה (בספירת העומר עמ' 594 - 595).

רכט. (ח"ט סימן צא אות ה).

רל. (סי' תמז ס"ק עו, ורכח. וסי' תמז ס"ק קיז).

רלא. וכמו שאמרו בירושלמי (ע"ז פ"ב) לא ביש לי דאמרת על טהור טמא, אלא סופך לומר על טמא טהור. והובא בתוס' (ע"ז מ ע"א). וכתב הש"ך (יורה דעה סי' רמב בכללי הוראה אות ט), שעל הרוב המורה להחמיר אתי לידי קולא במקום אחר. ואפילו נראה לכאורה שלא יבא לידי צד קולא, אסור, שאפשר שיתגלגל הדבר ויבא לידי קולא וכו'. ע"ש. ועיין עוד בחזון עובדיה פסח (בהל' פסח עמ' 10) ובמילואים לשם, שכתב לדחות דברי הזכור לאברהם הנ"ל. ואף תושבי ג'רבא שזכו לעלות ולדור באופן קבוע בארצנו הקדושה, יעזבו את החומרות שנהגו בארצם נגד מרן, וינהגו כדברי מרן בין להקל בין להחמיר. כי מי יש לו כוח לחלוק על תשובת מרן הבית יוסף באבקת רוכל (סי' ריב), דמבואר מדבריו שהבאים למקום אחר עושים בכל כמנהג אותה העיר. ע"כ.

רלב. (ח"ה סימן קד).

ובשאלת יעב"ץ^{רלג} צווח על שמחמירים בכמה דברים יותר מגופי תורה, והוא באמת עיוורון עיני לבות תופשי התורה היא שנתקיים בעוונותינו הרבים ואבדה חכמת חכמיו וכו' רלד.

רלג. (ח"ב סימן קנ).

רלד. ובשו"ת הרא"ש (כלל כא) כתב לגדול אחד שרצה לאסור צורת הפתח למבוי "ואם לא תתקן המבואות כאשר כתבתי אני מנדה אותך, ואם היית בימי הסנהדרין היו ממיתין אותך, כי אתה בא לעקור תלמוד שסידר רב אשי, ולחלוק על כל הגדולים שהיו עד היום אותם שמתו ז"ל ואת אשר חיים עד הנה, לכן חזור בך ואל תטוש תורת משרע"ה". [אף על פי שלדעת אותו חכם לא היה זה נגד התלמוד].

והב"ח (או"ח סימן תקנא) הביא מהמהרש"ל שאותן שרוצים להחמיר בתספורת וכביסה עד שבת נחמו, איסורא הוא, כיון דאיפסקא הלכה בתלמוד דלא כרבן שמעון בן גמליאל, וכהיה דר"ט כדאי היית לחוב בעצמך על שעברת על דברי ב"ה. וע"ש בב"ח. כל זה נלקח מהילקו"י (מועדים, פסח - כ"ב במבוא), ע"ע שם ותרווה נחת.

פרשת ויצא

איזהו עשיר השמה בחלקו

וַיֵּדֶר יַעֲקֹב נֶדֶר לַאֲמֹר, אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי וְשָׁמְרָנִי בַדֶּרֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר
אֲנִי הוֹלֵךְ וְנָתַן לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבִגְד לְלַבֵּשׁ (פ"כח פ"כ)

מבאר רבנו בחיי שהקב"ה ברא את העולם לצורך האדם, והמתבונן בדבר יכול להגיע לאמונה, כיצד הבריאה נבראה באופן מופלאה לצורך האדם.

יש שלושה דברים שהאדם לא יכול להתקיים בלעדיהם, וככל שהדבר נצרך יותר לאדם, הוא מצוי וקרוב יותר אליו והוא בהשג יד יותר ובקלות.

א. לחם לאכול. בשביל לאכול לחם האדם צריך לחרוש, לזרוע, לקצור, לטחון, לנפות, ללוש ולאפות. יש עשר מלאכות עד שתהיה הפת ראויה לאכילה, משום שהאדם יכול להתקיים כמה ימים בלא אכילה, וכיוון שהדבר נצרך פחות לאדם, ממילא כדי להשיגו צריך יותר טרחה.

ב. מים לשתייה. נצרכים יותר מלחם. כדי להשיג מים אין צורך כל כך לטרוח כדי שיהיו ראויים לשתייה. אומנם הם לא מצויים בכל מקום, וצריך לעשות פעולה - ללכת לבאר או למעיין או לברז כדי לקבל מים.

ג. אוויר לנשימה. הדבר הנצרך ביותר לאדם, שבלעדיו האדם לא יכול לחיות שנייה אחת ולכן הוא מצוי בכל מקום, והאדם לא צריך לחשוב איך לנשום אלא נושם בדרך טבעית. לו יצויר שהיה צריך למלא כדים של חמצן בשביל

מחייתו של האדם, וזה לא היה מצוי בכל מקום שהאדם נמצא, ח"ו הייתה נשקפת סכנה לחיי האדם^{רלה}.

ככל שהדבר נצרך לאדם יותר, הוא נמצא קרוב יותר אליו, והטרחה פחותה כדי להשיגו.

ולכן כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות שהאדם יכול לחיות גם בלעדיהם, לא מצויים בכל מקום, ומחמת זה הם יקרים יותר.

דרכם של הצדיקים שהם מסתפקים במועט ואינם צריכים מותרות כדברי המשנה באבות^{רלו} 'כך היא דרכה של תורה, פת במלח תאכל, ומים במסורה תשתה, ועל הארץ תישן, וחיי צער תחיה, ובתורה אתה עמל - ואם אתה עושה כן, 'אשריך וטוב לך'^{רלז}, 'אשריך בעולם הזה וטוב לך בעולם הבא'. גם במקרים אלו ימשיך האדם לעסוק בלימוד התורה.

וזו הייתה בקשתו של יעקב אבינו שאמר 'ונתן לי לחם לאכול, ובגד ללבוש' שאלו הדברים ההכרחיים לחיי האדם, וע"י שהאדם מסתפק במועט ושמח בחלקו, זו העשירות האמיתית שנאמר^{רלח} 'איזהו עשיר השמח בחלקו'.

מסופר על זקן אחד שיצא מחדר ההנשמה, הוצרך לשלם 5,000 שקל. שילם את הכסף והתחיל לבכות, שאלו אותו למה אתה בוכה? אמר להם: "אני חי כל כך הרבה שנים ונושם אוויר בחינם, אף פעם לא חשבתי לומר לקב"ה תודה"^{רלט}.

לפי מושגי בני האדם, עשירות היא עניין של כסף, ככל שיש לאדם יותר כסף, הוא עשיר גדול יותר.

רלה. א.ה. כמו שראיתי למר' אבי היקר, רבי יצחק ברכה זצ"ל, בליל שבת קודש פר' פנחס תש"פ באמצע הלילה שהיה ישן ופתאום לא היה לו אוויר לנשימה וצעק כל עוד רוחו בו - 'תביאו לי אוויר, תביאו לי אוויר', ה' ישמור, עד שהגיעו כוחות ההצלה - כבר לא היה לו עוד כוח להחזיק מעמד ונלב"ע, תנצב"ה.

רלו. (פ"ו מ"ד).

רלז. תהלים (פ"קכח פ"ב).

רלח. בפרקי אבות (פ"ד מ"א).

רלט. מספרנו המתיקות שבפרשה (פר' ויצא עמ' 88).

חז"ל באו ולימדו אותנו, שהעשירות לא תלויה כלל בכמות של הכסף שיש לאדם בבנק אלא איזהו עשיר? השמח בחלקו! חז"ל לא אומרים איזהו מאושר השמח בחלקו, אלא איזהו 'עשיר', משמע שהעשירות לא תלויה בכמויות של הכסף. יכול להיות לאדם מיליוני שקלים וכשהוא לא שמח במה שיש לו - זה לא שווה שום דבר. כל חייו הוא ממורמר ומנסה איך להשיג עוד ועוד כסף, ואף פעם הוא לא מרוצה ממה שיש לו, שהרי אמר שלמה המלך החכם מכל האדם רמ' 'אוהב כסף לא ישבע כסף' ומי שיש לו מנה הוא רוצה מאתים, יש לו מאתים הוא רוצה ארבע מאות שאין לדבר סוף - ואין אדם מת וחצי תאוותו בידו רמא.

אם כן, מי ששמח בחלקו הוא העשיר האמיתי, וממילא הוא מאושר.

ידוע הסיפור על מלך אחד שבנו חלה, וקבע הרופא שכדי לרפא אותו יש להלביש אותו בבגד השייך לאדם המאושר באמת.

יצאו משרתי המלך למצוא את האדם המאושר עלי אדמות כדי ליקח ממנו את בגדו ולהלביש את בן המלך. מובן שהם פנו לעשיר הגדול בממלכה, אבל כאשר שאלו אותו: "האם הוא מאושר באמת?" השיב בשלילה, לא, הוא ממש אינו מאושר. התאכזבו השליחים מתשובתו.

הלכו לנסות את מזלם אצל העשירים הפחות גדולים, אולם גם כל אחד מהם השיב שהם אינם המאושרים.

בעוד שנודדים ממקום למקום, שמעו קול נגינה. התקרבו וראו בשדה אדם אחד פשוט המנגן עם חליל להנאתו. פתחו איתו בשיחה ובסוף השיחה ניסו את מזלם, מה כבר הם יכולים להפסיד ושאלו אותו האם הוא מאושר באמת?

השיב להם האיש: "ברוך ה' לא חסר לי מאומה, ואני הכי מאושר מכל האדם עלי אדמות..."

רמ. קהלת (פ"ה פ"ט).

רמא. קהלת רבה (פתיחא דחכמי, פרשה א פסקא יג, ד"ה אמר רבי יודן בשם רבי איבו). וע"ע בשערי תשובה (שער

ב אות כז).

שמחו משרתי המלך שסוף סוף הם פגשו את האדם הנכון, סיפרו לו את המקרה עם הבן של המלך וביקשו ממנו באדיבות את מלבושו. אמר להם: "הייתי נותן בשמחה, אך עיניכם הרואות כי דל אני, ואין לי אפילו מלבוש לגופי!"

אדם השמח במה שיש לו הוא היודע להביט במבט הנכון על העולם הזה והוא האדם המאושר. זה לא תלוי בחשבון בנק ולא במצב הבריאותי ולא במעמדו ולא בכבודו ולא בשום דבר אחר, הוא יודע שכל השאר זה דמיון, הכל זמני. תכלית העולם היא הרוחניות להכשיר עצמו לעולם הבא, ממילא הוא ממלא את חובתו בעולם הזה - הוא האדם השלם בנפשו, ושום דבר לא יכול להרוס לו את האושר שנמצא בו ^{רמב.}

כתב רבנו דוד, נכדו של הרמב"ם, בספרו **מדרש דוד** מעשה באיש עני, שהרוויח מעט כסף כדי מזונותיו והיה תמיד שמח במה שנתן לו ה' יתברך במעט או בהרבה. בכל לילה לאחר שהיה אוכל עם אנשי ביתו, היו מודים לה' על מה שהיטיב להם, האיש ואשתו ובניו היו יושבים, אחד מבניו היה מנגן בכינור והשני מזמר והשלישי עם תוף ועושים מנגינות שעה או שעתיים בעונג רב והולכים לישון.

באחד הלילות עבר המלך על פתח ביתם ושמע והאזין לקול הניגונים וכן בלילה השני והשלישי שעבר ליד ביתם והאזין לקול הניגונים.

מיד שלח המלך לקרוא לפניו לאותו עני. הגיע העני למלך, שאלו המלך: "כמה ממון יש תחת ידיך?"

ויאמר: "אדוני המלך, איש עני ודל אני. אין לי ממון, אלא מה שאני מרוויח בכל יום אני מוציא אותו לפרנסת אנשי ביתי, אנחנו שמחים במה שיש לנו אפילו אם זה מועט, אנחנו שרים ושמחים ורוקדים".

ויאמר המלך בדעתו: "אם אלו שכל כך עניים הם שמחים ומודים לה' יתברך, אם יהיו עשירים על אחת כמה וכמה שהם יהיו שמחים ויודו לקב"ה עוד יותר".

באותה שעה אמר המלך לעבדיו שימלאו את השק שלו בזהובים וכן עשו.

לקח העני את הזהובים והלך לביתו הניחם בקופסא ומצא שלא התמלאה הקופסא עד למעלה והייתה חסרה מעט. חשבו העני ואשתו בדעתם, שיצאו לעבוד עד שתתמלא הקופסא עד למעלה. מאותו זמן נכנס העני לדאגה והיה בצער, בכל יום היה עובד קשה יותר ולא היה מצליח למלא את הקופסא עד למעלה. מאז התבטלו הניגונים והשמחה שהיו מנגנים בכל לילה, שלטה עליהם הדאגה והמצוקה ורדיפת הממון.

אחר זמן מה עבר המלך על פתח ביתם ומצא אותם רדומים בחושך ואין קולם נשמע, וכן עבר עוד פעם ועוד פעם ולא נשמע קולם.

שלח המלך לברר אחרי אותו עני שיבוא לארמון המלך. כשהגיע העני למלך, שאל אותו המלך: "מה קרה, מדוע הפסקתם לשיר לשמוח ולרקוד?"

אמר העני: "אדוני המלך, בזמן שלא היה לי ממון, הייתי שמח במה שהיה לי. עכשיו שנתת לי ממון, כל הזמן אני דואג איך למלא את כל הקופסא בזהובים, ונכנסה בליבי דאגה שמציקה, והקופסא לא מתמלאת.

באותה שעה לקח המלך את כל הזהובים שנתן לעני, וחזר העני לששון ולשמחה.

זהו בדיוק מה שאמרו חז"ל: 'איזהו עשיר השמח בחלקו' אם מתחיל האדם לרדוף אחרי הכסף יש לו מנה רוצה מאתים, מאתים רוצה ארבע מאות, וכבר אמר רבי יודן בשם רבי איבו: אין אדם יוצא מן העולם וחצי תאוותו בידו^{רמג}, ואף פעם הוא לא שמח, אך אם יודע האדם שמה שיש לו זה הכי טוב בשבילו - אז האדם שמח^{רמד}.

שוב מעשה בחסיד אחד שישב על שפת הנהר. והמלך של אותה מדינה עמד בארמון שלו הנמצא על שפת הנהר והביט בחלון ורואה את החסיד איש זקן

רמג. קהלת רבה (פרשה א פ"א פ"ג, עה"פ 'ונתתי את לבי לדרוש ולתור בַּחֲקֵקָה' ד"ה אָמַר רַבִּי יוֹדָן. וע"ע בפרשה ג פ"א פ"ו, עה"פ 'ראיתי את העני'). וע"ע בלקוטי מוהר"ן (פרק קמ"ד).

רמד. מספר ענף עץ עבות (מהד"י עמ' רלא). ומובא בספר רפואה בהלכה ובאגדה (עמ' 17).

יושב על שפת הנהר מול השמש. לאחר שהתחמם, הוציא מכיסו פת לחם שעורים יבש ושרה את פיתו במי הנהר אכל ושתה ממי הנהר ואחר כך יושב על החול.

שלח המלך לקרוא לו אמר לו המלך: "ראיתי אותך שאחרי שהתחממת בשמש אכלת פת יבשה שרויה במים ואחר כך ישבת על החול".

אמר הזקן למלך: "כן, כך היה הדבר".

שאל המלך את הזקן: "האם אתה שמח בחלקך?" השיב הזקן: "כן, אדוני המלך", ומיד תמה המלך. ושאל הזקן את המלך: "למה המלך תמה?"

אמר לו המלך: "אני תמה על זה שאתה שמח בחלקך הרע הזה".

אמר הזקן למלך: "אראה לך דבר רע יותר מזה. אדם האוהב ממון ורודף אחר העושר, לעולם אין לו מנוחה ואינו נותן שינה לעיניו, שהכסף לא נותן לו לנוח, כמו שכתוב רמ"ה 'אֱהָב כֶּסֶף לֹא יִשְׂבֶּעַ כֶּסֶף', ומחליף את חיי העולם הבא בחיי שעה רמ"ו, כמו שעשו מכר את בכורתו ליעקב עבור גזיד עדשים רמ"ז...

מי שבוטח בקב"ה שמח בחלקו תמיד, שזה מה שהקב"ה זימן לו וחי בשלום השקט ובבטחה".

ובא הזקן לרמוז לעשיר, שהוא שמח יותר בחלקו מאשר אותם השמחים רק בזמן שרואים את הצלחתם בכסף, אבל כשאחר כך הם רוצים עוד הם מתאכזבים, וזהו ההפך מהעשיר האמיתי, שהרי מתי האדם נחשב לעשיר האמיתי - כשהוא שמח בחלקו רמ"ח.

ידוע המעשה המחזק עם הברון רוטשילד רמ"ט שהיה מפורסם בעושרו, וכשראה את עושרו היה מתרברב, ומכיוון שזחה עליו דעתו אמר: "אני לא אמות לעולם מרעב, כי הרי כסף יש לי למכביר!"

רמה. קהלת (פ"ה פ"ט).

רמו. כנזכר במסכת שבת (לג ע"ב).

רמו. כנזכר בבראשית (פ"ה פ"כט-לד).

רמה. מספר אמרי פי (פר' דברים ע"ב), עפ"ס כסף צרוף (לר' יוסף בן יוסף, פר' דברים).

רמט. אע"פ שרבו האומרים שמעשה זה לא היה ולא נברא, אלא משל היה, ראוי לצרפו כי

יֹושֵׁב בְּשָׁמַיִם יִשְׁחָק^{רנ}. יום אחד נכנס הגאוותן הזה לחדר הכספת שלו כדי לספור את כספו, ולפתע נטרקה הדלת מאחוריו, ונתקיימו דברי חז"ל בגמ'^{רנא} במסכת סנהדרין **'עכברי דשכיב אדינרי'** דהיינו **'עכבר השוכב על הדיגרים'**, ומפרש רש"י: **עשיר שלא נהנה מממונו כעכבר זה ששוכב על דיגרי זהב ואינו נהנה מהן.** רוטשילד ניסה לדפוק בדלת אך אף אחד לא שמע, לאחר ניסיונות כושלים לצאת ממלכודת הזהב פצע רוטשילד את עצמו או שמא מרוב שהכה על הדלת ועל הקירות נפצע בידיו, ובדם הרב שזב ממנו רשם: **'אני רוטשילד, חשבתי שלא אמות לעולם מרעב, והנה מתתי בביתי מוקף באוצרותי שאינם יכולים להושיע אותי במאומה'**^{רנב}...

מכאן ילמד האדם כמה שהכסף הוא חומרי ואינו יכול להועיל לו במאומה!

שוב מעשה באדם אחד שהיה חוטב עצים לצורך פרנסתו והיה נושאם על כתפו להביאם למכור בעיר ולהתפרנס מהם הוא ובני ביתו.

פעם אחת בתקופת תמוז היה שרב כבד מאוד. אחרי שקשר את העצים בחבילה להביא אותם לעיר, התעייף מאוד ונאנח והתחיל לבכות על מר מזלו שהוא צריך לעבוד כל כך קשה, ומרוב בכייתו הוא נרדם על החבילה שלו.

ויחלום שבא לקראתו נער נחמד יפה עיניים ובידו שרביט זהב ויאמר לו: **"ראה ה' את דמעתך ושמע את קול תפילתך, עכשיו תשאל ממני שאלה ואמלא את בקשתך"**.

אמר חוטב העצים: **"שאלתי ובקשתי, שכל דבר שאני אגע בו ייהפך לזהב"**.

ויאמר לו הנער כשפניו צוחקות: **"כדברך כן יהיה, ויגע בו בשרביט הזהב אשר בידו. מיד נעלם הנער חוטב העצים ניסה לבקש את הדבר ולבדוק אם**

המסר האדיר העולה ממנו יכול להשפיע הרבה. ובפרט שנאמנים עלינו בעלי המוסר שאמרו מעשה זה, ואין בודקים מן המזבח ולמעלה, לא מן הדוכן ולמעלה ולא מן סנהדרין ולמעלה. וכל שהחזיקו אבותינו אינו צריך לבדוק אחריהן (קידושין פ"ד מ"ה).

רנ. תהילים (פ"ב פ"ד).

רנא. (כט ע"ב).

רנב. מובא בספר מאמר אפרים (בן פורת, ח"ב עמ' נח פר' ויצא), ולויד.

זה באמת נגע בגרזן שחטב בו את העצים ונהפך הגרזן לזהב וייגע בכד של המים ונהפך הכד מבחוץ לזהב וישמח מאוד.

ויאמר בחלומו: "ראה ה' את עמלי ואת יגיע כפיי ועזר לי, מעכשיו אמלא את ביתי בכסף וזהב. כשאהלך יחף על הרצפה, היא תתהפך לזהב, וכך אהיה עשיר גדול מעל כל העשירים".

בהיותו שש ושמח בחלומו, הרגיש כי הוא צמא מאוד כחום היום. ויושט ידו בחלום אל הכד המים, וכשנגעו המים בפיו, מיד זה נהפך לזהב ויוציאם מפיו.

ואז הרגיש מה יצא לו מהתאוה של הכסף והזהב, כשרוצה לשתות מים הוא לא יכול לשתות כמו שנהפך למצרים הכל לדם, אצלו הכל נהפך לזהב.

ויבכה בחלומו ויאמר: "מה עשיתי, מעכשיו לא אוכל לשתות ולא לאכול. כל מה שייגע בלשון מיד ייהפך לזהב. אם כן, לא יהיה לי חיים!"

עכשיו הבין חוטב העצים למה אותו נער שאמר לו שכל מה שיבקש יתקבל, וביקש שבכל מה שייגע ייהפך לזהב - אז הנער צחק, שהבין איזה דבר רע אני מבקש על עצמי.

התעורר האיש מחלומו וירא, כי החבילה של העצים כולה לידו וכד המים מונח אצלו, ואז נפקחו עיניו ויאמר בליבו: "החלום הזה הראה לי כי לא טובה התאוה, וכל מה שהרהרתי על עמלי ועל עבודתי. עתה ראיתי כמה רעה התאוה של הכסף והזהב, שהכל הבל וריק, ואיזהו עשיר האמיתי - זהו רק מי ששמח בחלקו"^{רג.}

וכתב מרן החיד"א בספרו חסדי אבות בשם חכמי מוסר בזה"ל: בענייני הגוף כגון מאכל ומשתה ובגדים אין לאדם להסתכל במדרגה עליונה לגדולי הדור דעל ידי זה יאבד עולמו, דזה לעלות במעלות שאינן כדאי לו, ועיני הבשר לא ישגיח במה שהוא למטה ממנו, כמו שאמרו בגמ' במסכת נדרים^{רנ.} אמר רבי עקיבא לאשתו: 'ראי, יש כאן אדם שאפילו תבן אין לו'. ועל ידי זה יהיה שש ושמח רואה ושוכח שוקט ובוטח.

רג. מספר ענף עץ עבות (מהדורה הישנה, עמ' שט), עפ"ס מוסר ה' (ח"ב עמ' 690).

רנ. (נ ע"א).

אולם לעניין המעלות הרוחניות עסק התורה ויראת חטא ורוב הענווה והיוצא בהן יישא את עינו וכל מעייניו ורעיוניו לגדולים ממנו להיות עולה יום יום במעלות אח"ז רנ"ה, ובזה פירשו כת הקדמונים כוונת הכתוב רנ"ו 'אֶרֶח חַיִּים לְמַעַלָּה לְמַשְׁכִּיל, לְמַעַן סוֹר מִשְׁאֹל מָטָה', הכוונה לעניין אורח חיים שהוא רמז לתורה ומצוות ומדו"ת שהתורה נדרשת בהן בענווה ועין טובה וכיוצא, המשכיל יסתכל למעלה הימנו בגדולי ישראל לקנות מהם יום יום תוספת טובה על שלמות נפשו.

אומנם למען סור משאול - בענייני העולם הזה מטה, יסתכל תמיד למטה ממנו ויהיה שמח בחלקו.

ומוסיף מרן החיד"א בזה"ל: גם אני שמעתי סימן לדבר 'בשמיים ממעל ועל הארץ מתחת' רנ"ז דכל דבר הנוגע לשמיים - ממעל, ישתדל לעלות יום יום, ועל הארץ, דבר הנוגע לארץ במידי מזון ומלבוש לאבריו - מתחת, יראה למנוע הנאותיו ויסתכל במה שלמטה מתחת. וזהו שאמר רנ"ח 'אל תבקש גדולה לעצמך' רנט.

וכבר אמר התנא דבי אליהו רס בזה"ל: לפיכך הייתי אומר שכל אחד ואחד מישראל חייב לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותיי אברהם יצחק ויעקב, שלא קנו האבות העולם הזה והעולם הבא וימות בן דוד אלא בשביל מעשיהם הטובים ותלמוד תורה.

וכך שנו חכמים במשנה רס"א כל אחד ואחד מישראל חייב לומר בשבילי נברא העולם.

ומעשה שהיה בעשיר מופלג וסוחר גדול שהיה לו בית חרושת לבדים, והיה לו פועלים רבים.

רנה. כנזכר לשון זה במלכים (ב, פ"כ פ"א).

רנו. משלי (פ"טו פ"כד).

רנז. דברים (פ"ד פ"לט).

רנה. בפרקי אבות (פ"ו מ"ה).

רנט. העתקתי מה שהצלחתי מהאותיות השבורות דספר חסדי אבות למרן החיד"א הנמצא ברשותי (על פרקי אבות פ"ו מ"ה אל תבקש גדולה לעצמך, דף קלא ע"ב).

רס. (רבה, פ"כה). וע"ע בנפש החיים (שער ג פ"ד).

רסא. סנהדרין (פ"ד מ"ה).

והייתה לו עבודה גדולה בכתיבת מכתבים ועריכת חשבונות במשך שעות רבות. יום אחד הגיע אליו חבר נעורים לבקרו בשעות הצוהריים ומצא אותו כשהוא עסוק מאוד בכתיבת המכתבים והחשבונות, עד כדי כך שלא היה לו זמן לאכול את התבשיל שהביא מביתו. והתקרר כבר התבשיל ואינו ראוי לאכילה כלל, וכל זה מחמת טרדתו במסחר שלו.

ויאמר לו חברו: "עד מתי תהיה משרת עני?" השיב לו העשיר: "מה אתה מדבר? וכי עני אני?" אמר לו חברו: "ראה נא, ידידי. כל העובדים והפקידים האלה עובדים לצורך פרנסתם בלבד, וכשהגיע זמן ארוחת צוהריים, הם פונים לדרכם והולכים לאכול ולשבוע כמו שצריך, ואחר כך כל אחד חוזר למלאכתו להביא לביתם לחם לפי הטף לשובע.

אולם אתה נחשב כאחד העניים, שהעני אין לו לקנות לחם לשובע נפשו, וגם אתה לא אכלת את ארוחת הצהריים עד שכבר לא ראויה לאכילה ואתה עייף ורעב. אם כן, מה יעזור לך כל המסחר שלך?"

אמר לו העשיר: "מה אני אעשה, והרי העסק קשה מאוד ויש הרבה עבודה, ואם אין אני לי מי לי, וכי אשליך את כל מסחרי לאיבוד?"

אמר לו חברו: "עליך להוסיף פקידים ותיתן להם משכורתם כראוי שיעשו את המלאכה, ואתה תהיה יושב ומפקח עליהם כמלך על שריו ועבדיו, והכל יבוא על מקומו בשלום."

ועל זה אמר התנא באבות^{רסב} 'אל תתאווה לשולחנם של מלכים', שהם משרתים את הממון שלהם, ולא הממון משרת אותם.

וכבר אמר שלמה המלך החכם מכל האדם^{רסג} 'טוב פת חרבה ושלוה בה מבית מלא זבחי ריב'.

רסב. (פ"ו ס"ה).

רסג. במשלי (פ"ז פ"א).

לכן לא יבקש האדם הרבה עושר ונכסים בלי שתהיה לו מנוחה ושלווה, כמו שכתוב באבות רס"ד מרבה נכסים מרבה דאגה רס"ה.

מסופר על יהודי אחד שהיה עובד בעבודה מסוימת, אך פרנסתו הייתה בצמצום. החליט היהודי לעבוד בעבודה נוספת, אבל הוא עשה חשבון, שהעבודה הנוספת תהיה על חשבון תפילת מנחה וערבית במניין ועל חשבון שיעור תורה קבוע שמשותף בו אחרי תפילת ערבית.

לכן החליט בליבו לגשת לחפץ חיים להתייעץ עימו.

נכנס לרב ושאל אותו.

ענה לו החפץ חיים: "יש יהודי אחד המוכר יינות, והוא מחזיק חבית של 100 ליטר, ובה יש ברז אחד שממנו הוא מוזג לכוסות. יום אחד הוא החליט להוסיף עוד ברז אחד לחבית, שע"י כך יתפרנס יותר, מפני שיוכל למכור שתי כוסות בבת אחת ויוכל להרוויח כפול ממה שהוא מרוויח עכשיו".

שאל החפץ חיים את היהודי: "האם אתה מצדיק את דרכו?"

אמר היהודי: "טיפש אותו אדם, כי הוא לא מבין שבחבית יש בסך הכל 100 ליטר. זה לא משנה כמה ברזים יהיו לחבית, זה לא יגרום שיתווסף לו יין, ולהפך החבית תיגמר יותר מהר!"

אמר החפץ חיים לאותו יהודי: "ישמעו אוזניך מה שפיך מדבר. בראש השנה הקב"ה קצב לך פרנסה, ואם תעבוד עבודה אחת או שתיים, זה לא יגדיל לך את הפרנסה, אלא רק יגרום לך שתקבל את כספך המגיע לך מהר יותר. בחצי השני של השנה כבר לא תהיה לך פרנסה, כי בחצי הראשון של השנה קיבלת משכורת פעמיים".

בזמן שהממשלה משתגעת ומחליטים להעלות מחירים של כל הדברים דלק, אוכל וכיוצא בהם - לא ידאג האדם ויפחד, אלא ידע שהקב"ה קצב לנו בראש

השנה בדיוק מה שמגיע לנו ובדיוק כמה כסף אנחנו צריכים להוציא, שום דבר בעולם לא יכול לגרום לנו לשנות את מה שגזר עלינו הקב"ה.

ממילא האדם לא יקנא במה שיש לחברו יותר ממנו, בין אם זה בכסף בין אם זה ברכוש או בשאר דברים, כי צריך האדם להאמין שכל אחד מקבל בדיוק את מה שמגיע לו^{רסו}.

המשיל הרב עדס, **ראש ישיבת קול יעקב**, לאדם גוץ - נמוך קומה שהגיע לחייט שיתפור לו חליפה. החייט לקח את המידות שלו והזמין אותו למדידה לאחר כמה ימים.

כשבא אותו אדם למדוד את החליפה, הוא הסתכל במראה והתאכזב שהחייט הכין לו חליפה קטנה, כיוון שראה בחלון הראווה שיש שם חליפה גדולה ומרשימה מאוד.

שאל האיש הגוץ את החייט: "מדוע לא תפרת לי חליפה כזו גדולה עם הרבה בד?"

ענה לו החייט: "החליפה שתפרתי לך מתאימה בדיוק למידה שלך, והחליפה השנייה שנמצאת בחלון הראווה לא מתאימה למידה שלך, וכשתכנס אליה לא יראו אותך ותאבד שם.

יסוד זה צריך ללוות אותנו לכל החיים כל אחד ואחד צריך למלא את תפקידו בעולם הזה לפי כוחותיו וכישרונותיו, ולא להסתכל על החליפה הגדולה של החבר שלך כי זה לא מתאים לו!!!

וכעין זה כתוב בפרשת בלק^{רסו} 'מה טבו אֶהְיֶיךָ יַעֲקֹב, מִשְׁכַּנְתֶּיךָ יִשְׂרָאֵל, אומר שם רש"י על שראה פתחיהם שאינן מכוונים זה מול זה.

ומוסיף הכלי יקר שלא יסתכל שום אחד באהל חברו.

רסו. מספר נתיבות חיים (פרקי אבות פ"ד עמ' קצ), בתוספת נופך.

רסו. (פ"כד פ"ה).

אדם שלומד סדר שלם או זמן שלם, לא יסתכל על חברו כמה הוא הצליח - ואני בקושי למדתי משהו, זה יכול להפיל אותך. הסיבה שהוא הצליח יותר - כי הוא זה הוא, ואתה זה אתה, כמה שלמדת ב"ה תהיה שמח בזה. יש כאלה שאפילו מה שאתה הספקת הם לא זכו לישב וללמוד כלום, תהייה שמח בחלקך.

כמו שכתוב 'איזהו עשיר השמח בחלקו' - אדם השמח במה שיש לו זהו העשיר האמיתי, שנאמר^{רסח}: 'יִגִּיעַ כִּפְיָךְ כִּי תֹאכַל, אֲשֶׁרֶיךָ וְטוֹב לְךָ' והמחפש אחר העושר אף פעם לא שמח, והוא האדם המסכן באמת. כשיש לו מנה הוא רוצה מאתיים, יש לו מאתיים רוצה ארבע מאות, ואינו מת מהעולם הזה וחצי תאוותו בידו אף פעם הוא לא הגיע לשלמות, תמיד רוצה לחטוף ולאכול עוד ועוד בעולם העראי הזה^{רסט}.

אשרי האדם המרגיל את עצמו לחיות במידת ההסתפקות, וממילא הוא נעשה העשיר שתמיד שמח בחלקו^{רע}.

רסה. תהילים (פ"קכח פ"ב).

רסט. מספרנו המתיקות שפרשה (פר' וארא עמ' 170).

רע. וע"ע במה שנכתב בעזה"י בספרי אמרי עובדיה (מועדים, שנזכה עוד בקרוב להופעתו לאור העולם,

בערך - דרשות לבתי אבלים).

פרשת וישלח

בתחבולות תעשה לך מלחמה (דיוש א)

‘הֲצִילֵנִי נָא מִיַּד אָחִי מִיַּד עֲשׂוֹ’ (פ”לב פ”ב)

מסופר על הרב מפונוביז’ זצ”ל שנסע פעמים רבות לחו”ל עבור מגבית כספים להחזקת הישיבה, באחת הפעמים שנסע לארצות הברית ברכבת התחתית שהתחנות שלה נמצאות בתוך מנהרות, מקום שומם מאדם. באמצע הנסיעה הבחין הרב שהוא נשאר בקרון לבדו חוץ מחבורת כושים שישבו מאחוריו ודיברו אחד עם חברו הבין, שכוונתם לרדת איתו בתחנה ולשדוד את כל הכסף שאסף.

חשב הרב לעצמו איך אוכל לצאת מהמצר המסובך הזה.

עלה בדעתו רעיון להיפטר מהם בדרך של כבוד. הוציא הרב חתיכת נייר וכתב עליו שם של כתובת באנגלית ניגש לכושים ושאל אותם: “איפה אני צריך לרדת כדי להגיע לכתובת זו?” הכושים ענו לו בשמחה: “בעוד שלש תחנות נמצא מקום זה”.

כשהגיע הרכבת לתחנה המיועדת, הרב התכונן לרדת וראה שגם הכושים מתכוננים לרדת איתו ביחד.

הרב לקח את המזוודה והחבילה באיטיות וסימן לכושים שהוא מתעכב קצת זמן וכיבד אותם לרדת מהרכבת.

הם ירדו, והרב התעכב עוד קצת זמן עד שדלתות הרכבת נסגרו. הרכבת המשיכה בדרכה, והרב נפנף בידו לשלום מהרכבת לחבורת הכושים.

כשהגיע הרב למקום חפצו, סיפר על הנס שקרה לו איך שהקב"ה הציל אותו מידם.

שאלו בני המשפחה את הרב מהיכן לקח את הרעיון הנפלא הזה, להיפטר מהכושים בצורה כה מכובדת?

ענה להם הרב שהוא למד את זה מיעקב אבינו שאמר לעשו רעא: 'אֲדֹנִי יָדַע כִּי הַיְלָדִים רַכִּים וְהָצֵאן וְהַפְקֵר עָלוֹת עָלַי, יַעֲבֹר נָא אֲדֹנִי לִפְנֵי עַבְדּוֹ, וְאֲנִי אֶתְנַהֲלָה לְאִטִּי לְרֹגֶל הַמָּלְאכָה אֲשֶׁר לִפְנֵי וּלְרֹגֶל הַיְלָדִים', כלומר: תתקדם קצת לפני שאני הולך עם הילדים לאט ומתעכב, ובכך רצה יעקב להיפטר מעשו.

וזו הייתה תפילתו של יעקב אבינו 'הצילני נא מיד אחי מיד עשו' רעב.

לך נא וראה מה שהובא במדרש ילקוט שמעוני רעג על הפסוק רעד 'יַעֲרֹף כַּמָּטָר לְקַחֲחִי'. בשעה שעלה משה למרום, עמדו המלאכים להרגו. אמר להם: "בשביל שני דברים (תורה שבכתב, ותורה שבע"פ) שנתנו לי מן השמיים אתם רוצים להורגני?

הניחוהו.

משל למה הדבר דומה, לסוחר גדול שהיה מהלך במקום סכנה. תפשוהו ליסטים להורגו. אמר להם: "בשביל חמש מטבעות שיש לי עימי אתם רוצים להורגני?"

הניחו אותו ולא הרגו אותו, ולא היו יודעין שיש בידו אבנים טובות ומרגליות. אמרו זה לזה: "מה בצע לנו בהריגתו, אין בידו כלום והניחוהו".

כשנכנס לעיר, התחיל למכור אבנים טובות ומרגליות. אמרו לו הליסטים: "אתמול אמרת לנו שאין עימך אלא חמש מטבעות, עכשיו אתה מוכר אבנים טובות ומרגליות?"

רעא. בראשית (פ"ג לג פ"ג-יד).

רעב. מספרנו המתיקות שבפרשה (פר' וישלח עמ' 97).

רעג. (רמז תתקמב פסוק ב).

רעד. דברים (פ"ב פ"ב).

אמר להם: "כשאמרתי לכם כך, הייתי במקום סכנה".

אף משה אמר למלאכים: "שני דברים יש בידי, ולא כן אלא מתנה גדולה הייתה בידו שנאמר רעה 'עלייתך למרום שביתך שבי לקחת מתנות באדם', ואומר רע 'אמרות ה' אמרות טהרות', ודוד המלך אמר רע: 'טוב לי תורת פיך, מאלפי זהב וכסף', ועוד רעה 'הנחמדים מזהב ומפז רב'".

אמרו ישראל למשה: "אשריך שלקחת מתנות. אמר להם: "אילולי שאמרתי להן שני דברים, הייתי נשרף מהאש שלהם, והתורה הצילה אותי מידם". ע"כ.

כמו כן אמרו משל לגיבור אחד שהיה מעביר סחורה מעיר לעיר דרך מדברות ויערות, פחדו השודדים מהגבורה שלו. פעם אחת שהעביר את כספי הממשלה, תפש אותו שודד ובידו אקדח.

הגיבור חשש לחייו ונתן את כל הכסף לשודד התחיל להתחנן ולבכות פנה אל השודד ואמר לו: "כיוון שאנשי העיר מכירים בי שאני הכי גיבור, הם לא יאמינו לי ששודד הצליח לקחת לי את כל הכסף ויחשדו בי שלקחתי את הכסף לעצמי, צפוי אני לעונש גדול.

לכן מבקש אני ממך, שודד יקר, תעשה עימי חסד. אני אתלה את המעיל שלי על העץ, תיקח את האקדח ותירה עליו כמה כדורים. בכך אוכיח לכל אנשי העיר שלחמתי עם השודד אשר היה אקדח בידו".

לאחר הפצרות רבות השודד הסכים לבקשתו התחיל לירות אחר כדור. פנה הגיבור לשודד וביקש ממנו שיירה כדורים גם על ידי השרוולים של המעיל אחר כך גם על הכובע שלו, עד שהשודד אמר שהוא מצטער מאוד כי נגמרו לו כל הכדורים.

כששמע הגיבור את דברי השודד, מיד קפץ עליו והיכה בו בחוזקה ולקח ממנו את כספו בחזרה.

רעה. תהילים (פ"ט ס"ט).

רעו. שם (פ"ב פ"ז).

רעו. שם (פ"ק פ"עב).

רעה. שם (פ"ט פ"יא).

אמר לו השודד: "שקרן שכמותך... רמאי... אמרת שרק רצית סימן, עכשיו אתה רוצה את כל הכסף?!"

ללמדנו מוסר השכל עד כמה צריך האדם להיות הישר בעיניו ובתחבולות לעשות לו מלחמה, שכן כאשר באו עליו הליסטים ליבשה וראו שהעשיר משתכר באבנים טובות ומרגליות, באו אליו בתביעה: "אתה שקרן... רמאי..." וכן במעשה השני שהציל עצמו על ידי שגמר לשודד את כל הכדורים.

כך צריך האדם להתנהג עם היצר הרע 'בתחבולות תעשה לך מלחמה', לעבוד עליו ולפתות אותו שיעזוב אותנו, ובכך נוכל להתגבר עליו ^{רעט}.

שוב מעשה שהיה בבחור ישיבה, שנהג בכל יום אחר התפילה לרדת ראשון לחדר האוכל.

פעם אחת חשב לעצמו, מה מרוויח מזה שנכנס הראשון לחדר האוכל והחליט שמתחיל להילחם עם היצר הרע שלו: בכל יום אחר התפילה יאמר כמה מזמורי תהילים, וממילא לא יהיה הראשון בחדר האוכל.

עברו כמה שנים שהתמיד בזה ומדי יום ביומו התגבר על יצרו וניצח אותו על ידי קריאת התהילים.

פעם אחת ערכו סעודת מלווה מלכה בישיבה, ואחד מהבחורים ביקש ממנו להכין לו קפה, השיב לחברו בשמחה והלך להכין לו קפה. בשעה שהכין את הקפה, לא הצליח להתגבר על היצר הרע שלו, ושם לאותו בחור בקפה מלח במקום סוכר.

למחזרת בבוקר שכח אותו בחור להתגבר על יצרו וירד מיד אחרי התפילה לחדר האוכל בלא אמירת פרקי תהילים.

למד מזה אותו בחור - שאם מקשיבים ליצר הרע בדבר קטן ושוכחים להתגבר עליו, הוא מצליח להפיל אותנו בדברים גדולים יותר רח"ל.

מוסר ההשכל הגדול שנלמד מסיפור זה - שבמלחמת היצר הרע אין ביטוח, אף אם ניצחת אותו יום אחד, לא בטוח שלמחרת גם תצליח עליו, כמו שאמרו חז"ל בגמ' במסכת קידושין: ^{רפ} יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו, ובכל יום מגיע היצר הרע בתחבולות חדשות, ולכן צריך בכל יום להינצל מהיצר ולהילחם בו מחדש שלא ליפול ברשתו, כמו שאמרו חז"ל במסכת ברכות: ^{רפא} לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, ניצחו מוטב ^{רפב}.

אחד הכלים לנצח את היצר הרע הוא חשבון הנפש. אם אותו בחור היה עושה לעצמו חשבון נפש לפני שהיה הולך לישון באותו לילה, כבר בבוקר לא היה נופל שוב ברשתו של היצר הרע ^{רפג}.

ומכיוון שיודע היצר הרע שאפשר להפיל את האדם בכוח של חשבון נפש, עובד היצר הרע כפול ולא נותן לאדם זמן ומרגוע לעשות לעצמו חשבון נפש ותמיד דוחה אותו בטענה של - לא עכשיו, נעשה מחר ועוד כיוצא בהם.

על כגון דא אמר התנא באבות ^{רפד}: אל תאמר לכשאפנה אשנה שמא לא תתפנה.

סיפר ר' ראובן קרלינשטיין זצ"ל, שהוא היה גר לא רחוק מחנות של דגים ועופות, מפעם לפעם הוא הבחין במשהו מוזר: הייתה חתולה שעומדת בצד של החנות הרבה זמן, לפעמים שעה שלמה, ולא הייתה זזה משם. כנראה קרה לה משהו, כך חשב הרב, עד שהבחין כי היא פשוט ממתינה בסבלנות, כשבעל החנות זו ממקומו, היא נותנת קפיצה ותופסת דג בפיה.

זהו בדיוק מה שהיצר הרע עובד איתנו, הוא יושב כתמים ומסכן וממתין לרגע קטן של היסח הדעת, ובכך הוא מפיל את האדם.

רפ. (ל ע"ב).

רפא. (ה ע"א).

רפב. לתועלת העניין עיין באריכות רבה בטוט"ו במה שכתבנו בשו"ת ברכת עובדיה (ח"ב סי' לה), על אודות הזהירות הגדולה אפילו לתלמיד חכם שגובהו גובה כארזים, וזקנו עד טיבורו, ושני כפתורים מלווים אותו מאחוריו, ומקומו נמצא במזרח, וכל העם יוצאים לקראתו ואומרים לו ברוך הבא. גם הוא יכול ליפול ברשתו של היצר הרע, והיו דברים מעולם... וע"ע במה שאכתוב בעזה"י בספר אמרי עובדיה (ח"ב עה"ת, שעוד מזכר לאורו בקרוב בס"ד, בפר' כי תצא).

רפג. מספר אגודה אחת (עמ' סא, בשם הבה"ח יעקב מאיר רוטשילד הי"ו).

רפד. (פ"ב מ"ד).

בשביל להינצל ממנו - צריך להתנהג איתו בתחבולות ולעשות עימו מלחמה. כמו שהוא נלחם איתנו להפיל אותנו, כך אנחנו נילחם בו להסיר אותו ממנו.

ומספרים על הנכד של הרב'ה מצ'רנוביל שירד מדרך התורה, שלח הרב'ה לקרוא לו. הנכד ידע למה הרב קורא לו הכין את עצמו שלא להתפעל משום שיחה מוסרית ולא לסור מדרכו הרעה.

כשהגיע לפני הרב, אמר לו הרב: "אתה בוודאי יודע למה קראתי לך. שמעתי עליך כי בחרת לך דרך אחרת. נו, לא אצליח להשפיע עליך. אבל מדוע קראתי לך? כי אתה הנכד שלי, ואתה יודע, שאצלנו לא אומרים תחנון ביום שישי, ויש קפידה בעניין הזה, לכן אני רוצה שאתה תבטיח לי, שאיפה שלא תהיה לא תאמר תחנון ביום שישי.

כמעט שהבחור פרץ בצחוק ואמר: "הרב יכול להיות רגוע, אני ביום שישי לא אומר תחנון!"

פתח עליו הרב זוג עיניים גדולות ואמר לו: "זו לא ליצנות. אצלנו זה חמור מאוד, שלא לומר תחנון ביום שישי", והוסיף הרב, "אני רוצה שתישבע לי בתקיעת כף על זה".

הבחור נבהל מהכעס של הרב ואמר לרב: "אני אשבע לרב בתקיעת כף", ומיד שהרב תפס לו את היד, אמר לו: "אתה יודע מה זו שבועה בתקיעת כף? תדע את המשמעות החמורה של העניין", והרב בשלו: "תזכור שלא לומר תחנון ביום שישי".

הנער יצא בחוץ ואמר לעצמו: "נו, מה כבר יהיה, אני לא אומר תחנון ביום שישי", והלך לו.

אך משום מה השבועה הזאת לא נתנה לו מנוחה.

ואמר בשביל לקיים את השבועה אני צריך לבוא להתפלל ורק לא לומר תחנון.

חלפו כמה שבועות, והנער שואל את עצמו: 'אם אני אומר תחנון כל השבוע, ורק ביום שישי לא אומר, זה טוב, שעל ידי כך אני מקיים את שבועה. אבל אם כל השבוע אני לא אומר תחנון וגם ביום שישי אני לא אומר, ממילא אין שום היכר שאני לא אומר תחנון ביום שישי דווקא!'

התחיל הנער לבוא כל השבוע לבית הכנסת, ומובן שהתחיל לאט לאט לחזור לדרך התורה.

זהו בתחבולות תעשה לך מלחמה, זה תפקידו של האדם - שהרי רפה^{הבא} ליטהר מסייעין אותו רפו.

צריך להגביר את יצר הטוב על יצר הרע כדי לנצחו במלחמה, שהוא נלחם איתנו בכל יום בכל מיני תחבולות.

וכדי להבין העניין נקדים משל למה הדבר דומה. מעשה במלך שבין עבדיו המרובים היה עבד אחד שהצטיין במיוחד בנאמנותו למלך. אהב את המלך אהבת נפש, וכל אשר לו ייתן בעד מלכו.

לימים יצא המלך למלחמה וחילק כלי מלחמה לכל חייליו, אולם אותו העבד הנאמן מרוב אהבתו למלך אמר למלך: "אדוני המלך, אבקש את רשותך להכין בעצמי את הנשק במו ידי ובכסף שלי". המלך הסכים לבקשתו, והעבד הכין לעצמו כלי מלחמה משלו.

באמצע המלחמה כאשר נלחם אותו העבד בשורות הראשונות, נוכח לראות שכלי הנשק שלו נהרסו ויצאו מכלל שימוש. מיד רץ העבד למלך וביקש ממנו רשות להשתמש בכלי הנשק של המלך, מאחר שהנשק שהוא הכין לעצמו יצא מכלל שימוש.

צחק המלך ואמר לו: "שוטה שבעולם, מה אתה מבקש ממני בכלל רשות. הרי אנחנו נלחמים על נפשנו, יש להשתמש בכל כלי הנשק המזדמן לידינו העיקר לנצח בקרב".

הנמשל הוא המלך זה הקב"ה, ואנחנו העבדים - בניו אהובים הנמצאים במלחמה תמידית וקשה נגד היצר הרע המבקש להמריד אותנו נגד מלכנו. כלי הנשק שלנו זו התורה הקדושה שאנחנו לומדים והמצוות שמקיימים.

יש כאלה שחושבים, הבן שלי לומד תורה בישיבה מספיק. יצאתי ידי חובה, מכאן אני כבר לא חייב ללמוד תורה! זו טעות גדולה, שהרי במלחמה הקשה נגד היצר הרע בפרט בדורנו אנו צריכים לנצל כל סוגי הנשק שיש ללמוד תורה בכל מקום ובכל מצב שאפשר כדי שנצליח להתגבר על היצר הרע^{רפז}.

שוב מעשה שהיה בקהילת ארם צובא שאחר תפילת שחרית הייתה להם קביעות לשעתיים לימוד תורה בהלכה עם רבם. לימים אחד מחשובי המשתתפים הפסיק להתפלל וללמוד שם.

שאל אותו הרב מפני מה הפסיק להגיע אמר, שראה שהלקוחות של החנות שלו מתחילים להיעלם כיוון שמקדיש הוא את שעות הבוקר לשיעור תורה.

ביקש ממנו הרב שיעשה חשבון נפש כספי כמה ירוויח בשנה זו והבטיחו, שסכום זה באמת ירוויח על אף שבא לשיעור תורה. וחתם הרב שמוכן לשלם לו כל סכום שידרוש על מנת להשלים את הרווחים, ותשלום זה ינתן בערב ראש השנה הבאה!

אחר הבטחה זו חזר התלמיד לקביעותו, ולא עוד אלא שהוסיף לשהות שעה נוספת בלימוד התורה יותר מהרגלו.

מדי פעם התעניין הרב כיצד העסקים מסתדרים, בכל פעם השיב התלמיד שאין ביקוש לסחורה שלו, והסוחרים עזבו את החנות שלו.

בהתקרב ראש השנה לווה הרב סכום כסף שהבטיח לתלמידו, ואחר הצוהריים שלח את השמש לשלם לו על מנת לעמוד בהבטחה.

לא איחר התלמיד לבוא לבית הרב והחזיר לרב את כל הכסף שקיבל והסביר לרבו את העניין: בעיצומו של יום זה בא סוחר שקנה סחורות כיד המלך וקיבל מלקוח זה את הסכום שצפה מראש למשך השנה כולה, ולכן אין כל צורך בהשלמה.

הטיף הרב מוסר למוכר: "רואה אתה, בני, לשטן יש כוח לרמות ולהוליך שולל למשך השנה, אך כשמסתיימת השנה ממילא בעל כורחו שלא בטובתו באים הרווחים שנקצבו בשמיים לקיים גזרת המקום.

מזונותיו של אדם קצובים לו מתשרי ועד תשרי^{רפח}, ודורשי רשומות אמרו: שכל מה שהאדם מוציא במשך השנה נקבע לו מראש השנה עד סופה. כנאמר בתורה^{רפט} 'מִרְשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית הַשָּׁנָה', מִרְשִׁית חֶסֶד א' שהם אותיות מתשרי חוץ מתשרי. כלומר תשרי ר"ת תלמוד תורה, שבתות, ראשי חודשים, ימים טובים^{רצ}. כאשר נבין שהכל נגזר על האדם בראש השנה כמה הוא ירוויח, ממילא האדם לא יעבוד קשה בפרט לא על חשבון תורה ותפילה, ממילא^{רצא} תורתו תהיה קבע ומלאכתו עראי^{רצב}.

כעין זה ידוע המשל המוסב על דברי חז"ל בגמ' במסכת שבת^{רצג} אמר ריש לקיש: אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה, שנאמר^{רצד} 'זאת הַתּוֹרָה אֲדָם פִּי יָמוֹת בְּאַהֲלִי'.

שוב מעשה שהיה באדם אחד, שהייתה לו חנות של בדים מיוחדים שהרוויח סכום כסף טוב.

פעם אחת כשהיה בבית כנסת שמע בדרשה שהרב אמר על הפסוק: 'זאת הַתּוֹרָה אֲדָם פִּי יָמוֹת בְּאַהֲלִי' שאין התורה נקנית אלא במי שממית עצמו את עליה^{רצה}. ודברים אלו תפסו אותו מאוד.

רפה. ביצה (טז ע"א), בזה"ל: כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד יום הכפורים, חוץ מהוצאת שבתות והוצאת יו"ט והוצאת בניו לתלמוד תורה, שאם פחת פוחתין לו, ואם הוסיף מוסיפין לו. וכתב בפסיקתא דרב כהנא (פסקא כח) כל מזונותיו של אדם קצובים לו מתשרי עד תשרי, חוץ ממה שמוציא לשבתות וימים טובים וראשי חודשים, שאם הוסיף מוסיפין לו. וע"ע במדרש ויקרא רבה (ריש פרשה ל) שאף ר"ח הוא חוץ מההוצאות הרגילות. וע"ע בנ"ד בחזון עובדיה (חנכה עמ' רנה).

רפט. דברים (פ"יא פ"ב).

רצ. חזו"ע (שם) וע"ע בספר פרפראות בשבעה שערים (אביגל, שער שני אות יג' עמ' 35).

רצא. כנזכר בפרקי אבות (פ"א מ"טו).

רצב. מספר ביכורי ראובן (דברים).

רצג. (פג ע"ב).

רצד. במדבר (פ"יט פ"יד).

רצה. ברכות (גו ע"ב).

הלך ודיבר עם הרב ואמר שיש לו חנות, שפותח מוקדם בבוקר, ואין לו פנאי ללמוד תורה. מה עליו לעשות?

אמר לו הרב: "כל בוקר אחרי התפילה תישאר לשיעור במשך שעה אח"כ תלך לפתוח את החנות, ותראה שבזכות ההשקעה שלך למען התורה תתברך לך הפרנסה".

וכך עשה. מיום המחרת נשאר אחרי התפילה למשך שעה לשיעור של הרב.

בינתיים אנשים מגיעים לחנות לקנות סחורה, והם ראו שסגורה החנות. אמרו: "נראה שהמוכר חולה, לכן לא פתח היום את החנות".

ביום השני אותו דבר, החנות סגורה. אמרו: "אולי הוא עדיין חולה".

ביום השלישי כשראו שהחנות סגורה, מיד הלכו לביתו לבדוק מה קרה לו.

שאלו את אשתו: "מדוע בעלך לא פותח את החנות כבר כמה ימים?" אמרה להם אשתו "שלא ידעה מזה כלום, הוא יצא מהבית כהרגלו בכל יום".

הלכה לחנות ואכן ראתה שהחנות סגורה. הלכה לחפש אותו. היכן יכול להיות? בבית הכנסת.

מצא אותו שם ואמרה לו: "מה אתה עושה? למה אתה לא פותח את החנות? אנשים רוצים לקנות בדים".

השיב לה, שלא פותח את החנות לפני שעה של לימוד תורה.

אמרה לו אשתו: "אנחנו נפסיד את כל הקונים". ובאמת כך היה, הקונים הפסיקו לבוא לקנות שם מפני שאין לו זמנים, והפסידו הרבה כסף.

תמיד הייתה אשתו אומרת לו: "הכל בגלל לימוד התורה שלך!"

לאחר זמן מה היה עשיר שרצה לעשות מסיבה גדולה לכל שריו ועבדיו ורצה שכולם ילבשו אותם הבגדים. חיפש עד שמצא את החנות הזאת קנה ממנו כמות גדולה של בדים בסכום יקר מאוד, והם הרוויחו יותר ממה שאם היו עובדים בכל משך הזמן הזה.

הכל בזכות עמל התורה שלו!

כדברי האור החיים הקדוש^{רצו} שאם היו בני אדם מרגישין במתיקות וערבות טוב התורה, היו משתגעים ומתלהטים אחריה, ולא ייחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה, כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם^{רצו}.

רצו. בפרשת כי תבוא.

רצו. מהקדמת ספרנו שו"ת ברכת עובדיה (חלק ראשון).

פרשת וישב

בתחבולות תעשה לך מלחמה (דיוש ב)

וְיוֹסֵף הוֹרֵד מִצְרַיִם, וַיִּקְנֶהוּ פּוֹטִיפָר סָרִיס פְּרָעָה שֶׁר הַטְּבָחִים אִישׁ מִצְרֵי
מִיד הַיִּשְׁמַעְאֵלִים אֲשֶׁר הוֹרְדָהוּ שָׁמָּה' (פ"לט פ"א)

בפרשתנו מסופר על יוסף הצדיק עם כל הניסיון שעבר במצרים.

מבואר בגמ' במסכת יומא^{רצח} ת"ר עני עשיר ורשע באין לדין.

רשע שבא לדין, אומרים לו: "מפני מה לא עסקת בתורה?" אם אומר: "נאה הייתי ויצר הרע היה לי".

אומרים לו: "וכי נאה היית יותר מיוסף הצדיק? שבכל יום ויום היה לו ניסיון עם אשת פוטיפר שהייתה מדברת אליו יום יום. כל הזמן מחליפה בגדים: מה שלבשה ביום לא הייתה לובשת בלילה, ומה שלובשת בלילה לא הייתה לובשת לו ביום הייתה אומרת לו: 'אם לא תישמע לי, הריני חובשת אותך בבית האסורים!' אמר לה: 'ה' מתיר אסורים'^{רצט}. אמרה לו: 'הריני כופפת את הקומה שלך!' אמר לה: 'ה' זוקף כפופים'^ש. אמרה לו: 'הריני מסמא את העיניים שלך!' אמר לה: 'ה' פוקח עיוורים'^{שא}. נתנה לו 1000 כיכרי זהב כדי שיישמע אליה לעשות עימה עבירה - ולא רצה לשמוע אליה".

רצח. (לה ע"ב).

רצט. תהילים (פ"קמו פ"ז).

ש. שם (פ"ח).

שא. שם.

שואל הרשע: "למה אתם נותנים לי את יוסף, זה צדיק גדול, תביאו לי רשע שלמד. אין מביאים צדיק להוכיח רשע?" לא מדובר כאן רק ברשע ממש, מדובר באדם שהולך עם חליפה כובע ומרשה לעצמו להסתכל על דברים אסורים מסתכל על עיתונים לא כשרים מחזיק מכשירים שלא קשה להגיע איתם לשיא הטינופת, כיוון שיש לו יצר הרע.

כדברי הגמרא במסכת בבא בתרא^{שב} על אדם שצריך ללכת לביתו, ויש דרך עם פריצות ודרך בלי פריצות. אם הולך בדרך של הפריצות, נקרא 'רשע'.

היום לא צריך ללכת בדרך בשביל להיכשל, מספיק להחזיק מכשיר טמא, לשמוע או לראות דברים אסורים. כשיש יצר הרע, כבר אי אפשר ללמוד תורה ולהקשיב בשיעור, ואז יש תשוקה לראות עוד פעם וכך נופלים.

יוסף היה במצרים - היה גיבור וחזר על המשניות שאבא שלו לימד אותו, בראתי לו יצר הרע, בראתי לו תורה תבלין, התבלין זה התורה, אם אבן הוא נימוח, אם ברזל הוא מתפוצץ.

אם רוצים ללמוד תכסיסי מלחמה נגד היצר הרע, צריך לקחת את הפרשה הזאת וללמוד ממנה איך להתגבר בניסיונות, כמו שיוסף הצדיק שהצליח לעמוד בכאלו ניסיונות.

ננסה ללמוד כמה יסודות איך לעמוד בניסיון!

בגמ' במסכת סוטה^{שג} נחלקו רב ושמואל מה הכוונה שכתוב אצל יוסף שד' וַיָּבֹא הַבֵּיתָה לַעֲשׂוֹת מְלָאכָתוֹ, האם המלאכה הרגילה, או חלילה לעבור עבירה.

ונראתה לו דמות דיוקנו של אביו, ופחד שיוציאו אותו מ-י"ב השבטים, שלא יהיה באבנים של החושן, לכן הוא ברח.

השאלה נשאלת לפי המאן דאמר שיוסף הצדיק בא לעשות עבירה, מה המיוחד שמביאים את יוסף כדוגמה לכל הרשעים, הרי יוסף הצדיק לפני

שב. (נד ע"ב).

שג. (לו ע"ב).

שד. בראשית (פ"לט פ"א).

מעשה העבירה זכה לראות את דמותו של אביו, ממילא לא היה לו קשה לברוח מהעבירה.

כך גם כל אדם כשבא לעבור עבירה. אם יראה את דמות של יעקב אבינו או אפילו את דמותו של מרן הרב עובדיה, ודאי שיעצור מלעשות את העבירה. א"כ מה הדמיון אחד לחברו!?

אלא שאלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו, אין שום אפשרות לעמוד בניסיון מול היצר הרע בלא עזרתו של הקב"ה.

כאן הטעות של הרשע, כשרואה ניסיון לפניו, חושב שזה ניסיון כ"כ גדול כמו הר, אם ינסה להילחם ודאי שלא יצליח, ממילא בכלל לא מנסה לטפס על ההר ולא מתחיל אפילו לעבוד כנגד היצר הרע.

אבל יוסף הצדיק עשה בכוחות עצמו את כל האפשרויות כדי להינצל מהעבירה, לכן זכה לראות את דמותו של יעקב אבינו.

ללמדנו, אדם הרוצה סיוע להינצל מהעבירה, צריך מבחינתו לעשות את כל האפשרויות שבכוחו כדי שלא להיכשל וליפול ברשתו של היצר הרע, וממילא^{שה} הבא ליטהר מסייעים בידו.

גם יוסף הצדיק כמעט נשבר ונפל, אבל מסר את עצמו כדי שלא לחטוא, ולכן קיבל סיעתא דשמיא - סיוע מן השמיים.

לפי זה, דוקא יוסף הצדיק הוא זה שמחייב את הרשעים.

ועוד יסוד עצום שאפשר ללמוד מיוסף הצדיק איך להינצל מעבירה.

הכתוב אומר ש' וְתִתְּפָשֶׁהוּ בְּבִגְדוֹ וְגו' וַיַּעֲזֹב בְּגָדוֹ בְּיָדָהּ וַיָּנֶס וַיֵּצֵא הַחוּצָה'

שואל הרמב"ן, הרי יוסף הצדיק הוא היה אחד משבטי - יה, וידוע מה ששמעון ולוי לבד הפכו את כל שכם, ויהודה שחילק את האחים על מצרים, יכול היה להחריב את כל מצרים.

יוסף הצדיק לא היה פחות חזק מאחיו. וכי לא יכל לתפוס את הבגד ולקחת אותו ממנה? בפרט שאותו בגד הפליל אותו. כיוון שנשאר בידה היא צעקה, וכיוון שפחדה מבעלה פוטיפר שיכעס עליה, היא לקחה את הבגד לסימן.

אומר הרמב"ן, שלא היה ליוסף שום בעיה לקחת ממנה את הבגד, אלא שהיה צריך לברוח מהניסיון כמה שיותר מהר. כל שנייה שנשאר בנסיון כל כך גורלי, עד שייקח את הבגד ברגעים אלה יכל יוסף חלילה ליפול!

כמו אדם המתעורר באמצע הלילה ורואה שיש בביתו להבות אש רח"ל. הוא יודע שכל שנייה היא גורלית ומסוכן להישרף, לכן בורח מהר כל עוד נפשו בו,

כך זה בדיוק בניסיון של עבירה כשהיצר הרע בוער, צריך לברוח מהניסיון כמה שיותר מהר כדי שלא ליפול.

לכן כל גאולתו וישועתו של יוסף הצדיק הגיעה רק בזכות שהשאיר את הבגד בידה וברח מהניסיון.

כיוון שהיא צעקה, זה גרם לו להיכנס לבית האסורים, ושם פגש את שר המשקים והתגלה כפותר חלומות. ומזה הגיע לכיסא המלוכה של מצרים.

מה היה קורה אם יוסף היה לוקח ממנה את הבגד?

לא היה נכנס לבית האסורים ולא היו יודעים שיודע לפתור חלומות, וממילא לא היה עולה לגדולה.

יש עוד נקודה חשובה שניתן ללמוד הרבה מוסר שיוסף השאיר את הבגד בידה.

כתוב אח"כ 'וַיֵּצֵא הַחֹזֶה' וינוס מלשון בריחה, אבל שכשהיה בחוץ הלך כרגיל.

אם יוסף היה לוקח את הבגד, היא לא הייתה צועקת, ממילא למחורת היה צריך לחזור שוב לעבודתו והיה נופל בפעם השנית. ע"י השארת הבגד בידה נגמר הניסיון.

הסיעתא דשמיא הנוספת שיוסף קיבל היא שנגמר הניסיון.

כמו שכתוב כשראתה שאין מה לעשות, הפסיקה את התעלולים שלה.

וכתוב שפוטיפר לא כ"כ האמין לה חוץ מזה שהיא אשתו, ולכן הוא שם את יוסף בבית האסורים.

מה שנשאר לנו ללמוד מזה, שאם האדם מבחינתו עושה את כל מה שיכל לעשות בשעת הניסיון כדי שלא ליפול, יקבל סיעתא דשמיא מיוחדת שתעזור לו שהרי ש' הבא ליטהר מסייעין אותו.

יש להוסיף על מה שכתוב ש' 'וְתִתְּפֹשֶׁהוּ בְּבִגְדוֹ לְאֹמֶר שְׂכָבָה עִמִּי', מה הפשט 'לֹאֹמֶר', שיהיה כתוב 'וְתֹאמֶר שְׂכָבָה עִמִּי'.

אומר האלשיך הקדוש, יוסף הצדיק לא חיכה אפילו שתוציא את המילים מהפה, מיד ברח.

ללמדנו, עד כמה צריך האדם לברוח ממקום ומקור של עבירה.

לפעמים האדם לא רוצה ליפול ולחטוא ומנסה לברוח, אבל היצר הרע רוצה רק שיטעם את הטעם של הניסיון ואומר לו: 'רק תראה ותמשיך בדרכך, מה הבעיה לא יקרה לך כלום מהסתכלות קטנה', כמו שהנחש פיתה את חווה, אמר לה: "ראית, נגעת בעץ הדעת ולא קרה לך כלום. גם אם תאכלי לא יקרה לך כלום", וכך הם נפלו, שהאדם טועם לאט לאט זה נעשה הרבה ומשפיע עליו, ובסוף נופל.

היצר הרע אף פעם לא יאמר לאדם: "לך תחלל שבת, לך תעשה עבירה", כי הוא יודע שהאדם מטבעו חזק ולא יקשיב לו בזה, ולכן הוא מצייר לאדם את העבירה בצורה הכי קטנה שאפשר לעשות אותה ולהבחין שלא יקרה כלום מהעבירה, וכיוון שנופלים לרשתו של היצר אפילו בפתח קטן, הוא כבר יודע איך להביא את האדם לפתח של העבירות החמורות שבתורה.

יוסף הצדיק ידע איך לברוח מהניסיון כדי שלא יחדור בו היצר הרע.

שואל השפת אמת, הרי כתוב שאשת פוטיפר לשם שמיים התכוונה, שהרי ראתה שעתיד לצאת ממנה זרע. א"כ למה יוסף לא הסכים עימה?

אומר השפת אמת שכתוב **וַיְהִי כְּדַבְּרָהּ אֶל יוֹסֵף יוֹם יוֹם, וְלֹא שָׁמַע אֵלֶיהָ.** לא יודעים כמה זמן נמשך הניסיון הזה, אבל יוסף הצדיק ידע שיצר הטוב לא מגיע כל יום. קורה מדי פעם שיש התעוררות של יצר הטוב, אבל אם מגיע יצר יום יום, ודאי שזה היצר הרע, וזה לא לשם שמיים.

כשאדם מרגיש איזה דחף פנימי לעשות דבר, ללכת לאיזה מקום אפילו לעשות מצווה לשמח חתן וכלה וכיוצא בזה, צריך האדם לבדוק עד כמה באמת זה 'לשם שמיים', וכמה נגיעות של תאוה חלילה יש בדבר הזה.

ידוע מה שמקובל בשם ר' חיים מוולוז'ין, שיצר הטוב אף פעם לא בוער, כשאדם מרגיש שבווער לעשות דבר מסוים אפילו מצוות וכדומה, צריך האדם לבדוק טוב טוב אם זה לא היצר הרע שבווער בו כדי להפילו בדבר אחר ש'.

שט. בראשית (פ"ט פ"י).

שי. קדושה באה בשקט, בנחת, לא בלחץ. הקדושה לא לזהטת. נכון שיש בקדושה התלהבות, אבל היא לא באה מיד אלא רק אחרי הרבה עבודה. אם באה לך פתאום תשווקה מיידית לדבר מסוים - אף אם כביכול זה נשמע קדוש - דע לך שזה מצד הטומאה. את היסוד הזה אומר גם הגאון מווילנא, מספרים שרבי חיים וולוז'ין בא לגאון מווילנא ואמר לו: "כבוד הרב, עלה לי רעיון אדיר, חייבים לפתוח ישיבה!" עד זמן רבי חיים וולוז'ין לא היו ישיבות. למדו בשטיבלך, אצל האבא או אצל רב העיר וכדומה. לא היה מקום ששם התקבצו תלמידים עם מגידי שיעור.

אמר לו הגאון מווילנא: "לא, זה לא נשמע לי..." רבי חיים וולוז'ין נפגע, ולא הבין למה הרב דחה אותו...

אחרי שלוש שנים חוזר רבי חיים וולוז'ין לגאון מווילנא ואמר לו: "כבוד הרב, הדור במצב קשה, חייבים לעשות משהו כדי להציל את הדור... מה הרב אומר? לפתוח ישיבה או לא?" אמר לו הגאון מווילנא: "לך ושתהיה לך הצלחה גדולה".

רבי חיים וולוז'ין היה בהלם: "כבר לפני שלוש שנים אמרתי את זה - למה דחית אותי עד עכשיו כבוד הרב?"

-לפני שלוש שנים כשהעלית את הרעיון הייתי כולך בוער, הייתי לזהט! 'הרב, חייבים ישיבה! זה יציל את הדור!' חשדתי שהשטן נכנס לסיפור. הלהיטות שהייתה לך לא מצאה חן בעיניי, זה לא מהקדושה. הקדושה לא הולכת בכזאת התלהבות, ההתלהבות הזו החשידה אותי לכן דחיתי אותך. עכשיו כשבאת נשמעת רגוע ושקול. עכשיו אני רואה שזה מהקדושה,

אחת העצות להצליח בניסיון עם היצר הרע היא להוריד מהקושי של הניסיון. כשיודעים שתפקידו של היצר הרע זה לטשטש את העבירה להחטיא את האדם, כבר יהיה לנו קל יותר בניסיון. כשיודע האדם ש'יצר' זה מלשון 'צייר' שמראה את הדבר כ"כ יפה ונחמד למראה ומתוק לחך, אך שמגיעים לציור האמיתי, רואים שהכל ציור, הכל אחרת לגמרי.

כמו שמספרים על אדם אחד שבא לרב בטענה שאשתו מרגיזה אותו, לכן כל היום כועס עליה. מה עליו לעשות?

אמר לו הרב: "תחכה בחוץ כמה דקות, אני אחשוב ואחר כך אקרא לך".

בינתיים שלח הרב את משמשו עם מגש של כוסות של שתייה חמה שילך ליד אותו אדם ויתקע ברגליו ויפיל עליו את המגש עם הכוסות, ובדרך זו ניסה אותו הרב כמה פעמים לבדוק אם הוא מתרגז.

ראה הרב מהחלון שבכלל הוא לא מתרגז.

שתהיה לך הצלחה גדולה בפתיחת הישיבה". (ע"ע בספר מורשת אבות פר' תולדות עמ' 123). זהו יסוד מבהיל, לא יאומן כי יסופר, כולם יודעים מתי יש הכי חשק גדול ללמוד? כשמבקשים ממנו עזרה בבית... פתאום אנחנו חושבים: "וואי, חבל על הזמן של הלימוד. יכולתי עכשיו להספיק..." אה, מה קרה פתאום כל כך בוער לך ללמוד בדיוק כשצריכים את עזרתך? סימן שזה לא מהקדושה.

אם בוער ללמוד כשצריכים את עזרתך בבית - סימן שאתה צריך לעזור בבית, אם בוער לך לעזור בבית בלי שיבקשו ממך - סימן שאתה צריך ללמוד. אם משהו בוער לך סימן שאין בזה קדושה. הלהיטות הזאת והאש הזאת - זה סימן שאין פה קדושה.

במדרש תנחומא כתוב (פר' כי תצא סי' ט) שעמלק דומה לזבוב, למה עמלק דומה לזבוב? שהוא להוט אחר המכה. זבוב להוט אחר המכה, יש לו להט, אתה מגרש אותו הוא חוזר וכך שוב ושוב... הוא בוער, הוא להוט. הזבוב הוא סמל הלהיטות. (ווע"ע מה שכתבתי במתיקות שבפרשה (פר' כי תצא).

בפרשת בשלח (פ"ז פ"ד) **כתוב** 'וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה: כָּתֹב זֶאת זִכְרוֹן בְּסֵפֶר וְשִׁים בְּאָזְנֵי יְהוֹשֻׁעַ, כִּי מִחַה אֶמְחֶה אֶת זִכְרְ עַמְלֵק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם'.

אומר בעל הטורים 'זִכְרוֹן בְּסֵפֶר וְשִׁים בְּאָזְנֵי' - ראשי תיבות 'זבוב'. עמלק נמשל לזבוב שרץ אחר דמם של ישראל כזבוב. הזבוב מסמל את הריצה, את הלהט - לכן חז"ל משווים את היצר הרע לזבוב כדי להביא לך דרך להבחין האם אתה נמצא בידיים של הקדושה או בידי הטומאה.

אם באה לך מחשבה - איך תדע שהיא באה מהקדושה או לא? התשובה היא אם זה בוער לך - סימן שזה 'זבוב', ויצר הרע נמשל לזבוב, ואם זה לא בוער לך - סימן שזה בא מהקדושה.

קרא לו הרב ואמר לו: "שמעתי שנשפך עליך המגש עם הכוסות של המים החמים ולא התרגזת, א"כ איך אתה אומר שאשתך כל הזמן מרגיזה אותך ואתה כועס עליה?"

אמר אותו אדם לרב: "אני שמעתי שהרב שלח את השמש שישפוך עליי את הכוסות החמים כדי לנסות אותי אם אני אתרגז, ולכן לא התרגזתי כי ידעתי שהרב מנסה אותי".

אמר לו הרב: "ישמעו אוזניך מה שפיך מדבר. אם תדע שכל מה שאשתך עושה לך היא שלוחה של הקב"ה שמנסה אותך, אתה לא תתרגז ותוכל לעמוד בניסיון".

הג"מ במסכת סוטה^{שיא} אומרת שאם יוסף הצדיק היה נכשל, הוא לא היה נמצא באבני החושן, כזה ניסיון קשה, שאם היה נכשל חלילה, היה נענש שלא יהיה אחד משבטי-יה.

למה העונש שלו היה כזה גדול?

כדי שנדע עד כמה חמור שלא לעמוד בניסיון של עבירה.

כתוב עוד וַיִּמָּאן וַיֹּאמֶר אֶל אִשְׁתּוֹ אֲדֹנָיו: הֵן אֲדֹנִי לֹא יָדַע אֶתִּי מִה בְּפִית'

אומרים הספרים הקדושים, שעל פי זה נדע איך לדבר עם היצר הרע, וימאן ויאמר, קודם כל לומר 'לא' רק אח"כ תתחיל עם ההסברים. אם ינסה האדם מתחילה לומר הסברים, היצר הרע יוכל להפיל אותו.

כמו שאומרים בתפילה בכל יום 'אין כאלוהינו, אין כאדונינו' ורק אח"כ אומרים 'מי כאלוהינו', וכי זה הסדר? קודם היה צריך לומר 'מי כאלוהינו' ואח"כ 'אין כאלוהינו'.

אלא שאנחנו קודם כל מצהירים 'אין כאלוהינו', ורק אח"כ אתה רוצה לברר 'מי כאלוהינו', בבקשה.

כתוב עוד ש"ב שיוסף אמר לה 'וַיִּמָּאן וַיֹּאמֶר אֶל אֵשֶׁת אֲדֹנָיו הֵן אֲדֹנִי לֹא יָדַע אֶתִּי מִה בְּבֵית, וְכָל אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ נָתַן בְּיָדִי, וְכוּ' אֵיךְ אֶעֱשֶׂה הָרָעָה הַגְּדֹלָה הַזֹּאת וְחָטָאתִי לֵאלֹהִים'

מה אתה מסביר לה בכלל, תאמר: "זה חטא, אני לא עושה!"

לומדים מכאן בעלי המוסר יסוד נפלא, שדרכם של הצדיקים היא להמעט את גודל הניסיון. היצר הרע בא ומראה שהנסיון כ"כ גדול וקשה. אם אתה יודע שרצון ה' שלא לחטוא, ממילא הניסיון לא יהיה כ"כ קשה.

זה הפשט שיוסף הפחית את חומרת הניסיון של העבירה, דבר ראשון זה לא מקובל, אח"כ חטאתי לה'.

למדנו כאן כמה יסודות שנוגעים אלינו בכל יום ויום. היצר הרע הוא האויב הגדול ביותר, והמלחמה החזקה היא עם היצר הרע שעליו לא מועיל שום טכנולוגיה, אלא מלחמה ועבודה של שנים במשך יום אחר יום. היצר הרע מתגבר ומתחדש מיום ליום, ובפרט בתקופה שלנו רואים את זה בעיניים איך היצר גובר בכל יום, ובפרט על שומרי התורה שהניסיון גדול וקשה יותר. צריך כל כך הרבה תפילות והרבה זהירות שלא להיכנס למקום של ניסיון. הניסיונות כ"כ קרובים בהישג יד שצריך שמירה כפולה ומכופלת.

אם האדם עושה את כל מה שהוא יכול לעשות, הקב"ה נותן לו סיעתא דשמיא.

ומה שמתפללים 'אל תביאני לידי ניסיון' שאם כבר נפל למקום ניסיון, שיהיה לו כוח להתגבר עליו ולהתמודד בניסיון.

מובן שתבלין העיקרי של היצר הרע זו התורה הקדושה, כמ"ש בגמ' במסכת קידושין ש"ג בראתי יצר הרע, אבל גם בראתי תורה תבלין. ה' יצילנו על דבר כבוד שמו, אמן ש"ד.

שיב. בראשית (פ"לט פ"ח-ט).

שיג. (ל ע"ב).

שיד. מספרנו המתיקות שבפרשה (פר' וישב עמ' 104).

פרשת מקץ

מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת

וַיַּעַתְהָ יְיָ אֶל פְּרַעְהָ אִישׁ נָבוֹן וְחָכָם, וַיִּשְׁתִּיתָהּ עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם (פ"מ מא פ"לג)

אחרי שפתר יוסף לפרעה את החלום, הציע לו לקחת 'איש נבון וחכם' שיהיה אחראי על האסוף של האוכל של השנים הטובות לזמן של הרעב.

שואל ר' אליהו לאפיין זצ"ל לשם מה צריך 'איש נבון וחכם' לתפקיד זה, הרי טוב יותר שיהיה אדם חרוץ ומסודר כדי לאגור ולשמור מזון?

ותירץ שאם זו הייתה פעולה רגילה וקטנה של אסיפת מזון, יוסף לא היה מעלה בכלל את ההצעה של חיפוש אחר 'איש נבון וחכם'. אבל כאן יוסף ביקש שבדווקא יהיה 'איש נבון וחכם' כדי שיוכל לשמור על מזון למשך ימי הרעב.

והסיבה היא שכאשר יש שפע של אוכל וימי שבע, נוצר סוג של זלזול בהערכה כלפי האוכל כעין מה שכתוב שטר **וַיִּשְׁמַן יִשְׂרָאֵל וַיִּבְעֹט**. כיוון שכולם יודעים שעכשיו יש אוכל מצוי בשפע, ממילא לא חושבים שיהיה לאחר זמן תקופה של רעב.

לעומת זאת, בשנת בצורת כשיש חוסר באוכל, קופצים על כל גרגיר קטן של חיטה, וכל השיריים נחשבים כמעדני מלכים, כמו שבזמן השואה היו מתענגים על קליפות של תפוחי אדמה וכיוצא בזה.

עבודה כזו לשמור מזון בימים של שפע ושבע לימים של רעב ובצורת היא עבודה מיוחדת מאוד וגדולה, שהרי מי ששומר את האוכל צריך לחיות ולהרגיש מעכשיו כאילו הוא נמצא בזמן של רעב אף כשיש שפע, ורק בתחושה כזו הוא יוכל לשמור אוכל כמו שצריך.

בשביל הפעולה הגדולה הזו צריך 'איש גבון וחכם', שיודע להרגיש בזמן של שפע כאילו יש בצורת ורעב.

וזו משמעות המשפט שטז' 'איזהו חכם? הרואה את הנולד', הוא כבר עכשיו בשבע חי כאילו הוא נמצא בזמן של רעב ולא מסתפק רק בידיעה שבועוד כמה זמן יהיה רעב.

כן הוא כשאנחנו נמצאים כאן בעולם הזה: 'יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שְׂבָעִים שָׁנָה, וְאִם בְּגִבּוֹרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה' שיז'. אנחנו מרגישים חיים של שבע גדול, כי יש לנו כל כך הרבה אפשרויות לקיים מצוות וזכויות לקראת העולם הבא.

לעומת זאת, עולם הבא הוא כמו זמן של רעב, שכבר אי אפשר לקיים שום מצוות אפילו המצווה הקלה ביותר, כי 'בַּיָּמִים הַהֵם חָפְזִי כְּמוֹ חֲלָלִים שְׂכָבֵי קֶבֶר' שיח'. יש נשמות שלא ניצלו את זמנם כראוי כאן בעולם הזה, והן מתחננות לרדת שוב לעולם הזה בשביל לזכות לקיים עוד מצווה, כי כל החיות של הנשמות בעולם הבא היא מהתורה והמצוות שקיים האדם כאן בעולם הזה.

כפי שמספרים על הגר"א שהיה כ"כ מתלהב בקניית המצוות והיה אומר: "בעולם הזה אנחנו יכולים לקיים מצוות בכמה שקלים, בעולם הבא מנסים לרדת לרגע מועט בשביל לקיים עוד קצת מצוות.

לכן אם האדם חי בעולם הזה כשנות שבע מבחינתו עכשיו הוא חי בטוב הכל בסדר ולא חושב בכלל על העולם הבא, ולא מעניין אותו מלקיים מצוות כי הן מצויות ורבות. כל ההפסד הוא רק שלו!

שטז. מסכת תמיד (לב ע"א). ועיין בפרקי אבות (פ"ב מ"ט).

שיז. תהילים (פ"צ פ"ו).

שיח. שם (פ"ח פ"ו).

אם האדם מבין שעכשיו הוא נמצא בזמן של רעב, כל מצווה ומצווה שמגיעה לידו הוא לא מחמיץ אותה ש"ט שאין מעבירין על המצוות ש"כ, כי לא ידע האדם כמה שכר לאין סוף יש לכל מצווה ומצווה. הרווח כולו רק שלו!

לכן בשביל לחיות כך - צריך להיות בדווקא 'איש נבון וחכם'.

מספרים שהיה בן של מלך במצוקה גדולה מאוד, ובא אדם והציל אותו.

אמר לו המלך: "שרוצה לתת לו מתנה גדולה. שיכנס לחדר האוצרות למשך עשר דקות שייקח מה שרוצה".

הלך אותו אדם ולווה הלוואות גדולות ולבש בגדים יקרים וכן הלביש את משפחתו על סמך העושר הגדול שעתיד לקבל מאוצרו הטוב של המלך נסע עם כרכרה מלכותית עם בני משפחתו, הם חיכו לו בחוץ לראות את כל העושר הגדול שיביא איתו מהאוצר של המלך.

לפני שהגיע אותו אדם לחדר האוצר, המלך בדק היטב מה הדבר שאדם זה אוהב ביותר בעולם, ונודע למלך שהדבר שהוא אוהב מאוד זה מוזיקה.

המלך הזמין כמה מנגנים שיעמדו בפתח חדר האוצר וינגנו מנגינות ערבות. כשהגיע אותו אדם לכניסה, הוא שומע את כל המנגינות המיוחדות והיפות, עמד והשתומם ורצה לשמוע עוד ועוד, עד שעבר לו הזמן המיוחד לקחת את כל מה שרצה.

בקושי נכנס אותו אדם והספיק לקח מעט מהדברים מיד הוציאו אותו משם.

יצא אותו אדם כולו מאוכזב ומיואש מכל החלומות היפים שהיו לו ויצא מזה רק עני ובעל חובות גדולות.

טיפש שבעולם, אם היית מנצל את הזמן שלך, היית יכול לקחת אוצרות שלמים ובמקום זה בזבזת את הזמן המיוחד על שטויות ושירים ^{שכא}.

כך בדיוק האדם חי בעולם הזה: במקום לצבור עוד תורה ועוד מצוות וברכות הוא מבזבז את הזמן היקר והנעלה של העולם הזה על הבל וריק ללא שום תכלית תוכן ותועלת.

אותו דבר עלול האדם למצוא את עצמו אחרי פטירתו מהעולם הזה. כשמגיע לעולם הבא, שכל הזמן היקר שהיה לו כאן בעולם הזה הוא בזבז את זה על הבל וריק ויכול היה לנצל את הזמן הקצר שהיה כאן בעולם הזה להרוויח עולם ומלואו על ידי התורה והמצוות, אבל היצר הרע הוא זה שבלבל וסנוור אותו בדברים של הבל וריק כדי לבלות את זמנו היקר כאן בעולם הזה, כדי שלא יישאר לו כלום לעולם הבא.

אומנם שונה אדם כאן בעולם הזה מאותו אדם שנכנס לאוצרו של המלך, שהוא בכלל לא ידע מה ערבו לו שם על ידי המנגינות המיוחדות והמוזיקה היפה והערבה. אם הוא היה יודע שזה מה שיהיה, היה מתכונן לזה נפשית ולא היה שם על ליבו בכלל למוזיקה. היא לא תהיה לנגד עיניו אלא המטרה שבשבילה נכנס לאוצרו של המלך.

אנחנו ב"ה יודעים מראש את הימצאותו של היצר הרע שתפקידו להסיח את דעתו של האדם מהתורה והמצוות, 'ולפתח חטאת רובץ' ^{שכב} עד הרגע האחרון של האדם כאן על אדמות.

וגם גילה לנו הקב"ה איך אפשר להשתיק את היצר הרע מהרעשים והצלצולים שלו: 'בראתי יצר הרע, בראתי תורה תבלין' ^{שכג}. אם עוסקים בתורה, הוא לא יכול עלינו שהרי התורה מגינה ומצילה.

שכא. ע"פ מה שכתבנו בעקידת יצחק (מהרב חיים כפרי שליט"א עמ' 43). עי"ש.

שכב. בראשית (פ"ד פ"ז).

שכג. קידושין (ל ע"ב).

ומכיוון שאנחנו יודעים את זה - צריך להתחיל לנצל את הזמן, שהרי הזרעים בדמעה כאן בעולם הזה, ברינה יקצורו לעולם הבא, אך הזרעים ברינה כאן בעולם הזה, בדמעה יקצורו לעולם הבא שכד.

וכבר אמרו חז"ל בגמ' במסכת עבודה זרה שכה מי שטרח בערב שבת כאן בעולם הזה יאכל בשבת לעולם הבא, אך מי שלא טרח בערב שבת בעולם הזה מה יאכל לעולם הבא בשבת... שכו

שכד. כנזכר לשון כעין זה בתהילים (פ"קכו פ"ה).

שכה. (ג ע"א).

שכו. העיקר נלקח מילקוט לקח טוב (עמ' רסג). וע"ע במה שנכתוב בספר אמרי עובדיה (מועדים, שעוד יצא לאור העולם בקרוב, בערך - דרשות לבתי אבלים).

פרשת ויגש

הייסורים שבאים על האדם הם רק לטובתו - (דרוש א)

בסוף פרשת מקץ קראנו 'וַיִּמָּצָא הַגִּבִּיעַ בְּאֶמְתַּחַת בְּנִימִן, וַיִּקְרְעוּ שְׁמֹלֹתָם, וַיַּעֲמֹס אִישׁ עַל חֻמְרוֹ' (פ"מד פ"יב-יג)

המדרש תנחומא^{שכז} אומר דבר מבהיל שהשבטים היו עומדין ומחבטין לבנימין על כתפיו ואומרינן לו: גנב בן גנבת, ביישתנו, בן אמך אתה, כך ביישה אמך את אבינו. ובשביל אותן המכות שהכוהו בכתפיו, זכה שתשרה שכינה בין כתפיו, שנאמר שכח: 'חִפֵּף עָלָיו כָּל הַיּוֹם וּבֵין כְּתָפָיו שָׁכַן'. היחיד שלא היכה את בנימין היה יהודה באומרו: "אני קבלתי על עצמי ערבות - 'אֲנֹכִי אֶעֱרְבֶנּוּ מִיָּדִי תִבְקָשְׁנוּ, אִם לֹא הִבִּיאתִיו אֵלַיִךְ וְהִצַּגְתִּיו לְפָנֶיךָ וְחָטָאתִי לָךְ כָּל הַיָּמִים".^{שכט}

נמצא שמפני שחסרה לבנימין מכה אחת - המכה של יהודה, על ידי זה זכה יהודה שהמזבח יהיה בחלקו ולא בחלקו של בנימין, ועל זה היה בנימין מצטער - על שנחסרה ממנו מכה אחת.

רואים מכאן עד כמה רחוקים אנחנו מלהבין את הנהגתו של הקב"ה עימנו ואת חסדיו המרובים אף כאשר הוא מכה אותנו, לכן עלינו להאמין ולדעת כי כל הקורה איתנו הוא מהבורא יתברך - וכל מה שה' עושה זה רק לטובתנו.

וכן בפרשתנו כשיוסף נפגש עם אחיו בנימין כתוב: 'וַיִּפֹּל עַל צְוָאֲרֵי בְנִימִן אָחִיו וַיִּבֶךְ וּבְנִימִן בָּכָה עַל צְוָאֲרָיו' (פ"מה פ"יד)

שכז. בסוף פרשת מקץ.

שכח. דברים (פ"לג פ"יב).

שכט. בראשית (פ"סג פ"ט).

אומר רש"י עפ"ד הגמ' במגילה של שיוסף בכה על שני מקדשות שעתידים להיות בחלקו של בנימין וסופן להיחרב, ובנימין בכה על משכן שילה שעתיד להיות בחלקו של יוסף וסופו להיחרב.

השאלה נשאלת וכי עכשיו זה הזמן לבכות על חורבן בית המקדש? שנים שלא ראתם איש את אחיו, עכשיו צריך לשמוח.

אבל 'ולא יכל יוסף להתאפק' שלא, הכוונה שיוסף רצה לנקות את החטא שיהיה נקי לגמרי אך לא הצליח, כי אם הוא היה מצליח, לא היה חורבן בית המקדש וכל הגלות של עם ישראל!

החטא לא התנקה לגמרי, וממילא הולך להיות חורבן, לכן הם בכו על החורבן.

לפעמים מבקשים מהקב"ה שישלח ישועה ולא מקבלים שואלים: "היכן הרחמים של הקב"ה?"

צריך לדעת שפעמים שהקב"ה מתאפק! אם רק היינו יודעים שכשהקב"ה מתאפק, זה כדי שיהיה לנו אחר כך רק טוב, היינו מקבלים את הכל באהבה ומבינים שהכל לטובה.

מעשה מחריד שהיה לפני כמה שנים בארצות הברית הייתה טרגדיה עם חסיד חב"ד, ר' שלום מרדכי רובשקין, אבא לעשרה ילדים שנתפס ע"י המשטרה שהעסיק עובדים ללא רישיונות בעסק השחיטה.

הייתה אנטישמיות בצורה לא רגילה בכל התיק שלו. גזרו עליו קנס של \$31,000,000 בשל הונאה והלבנת הון.

חוץ מזה, עוד 27 שנות מאסר, דבר שאף פעם לא היה יותר ממאסר עולם.

הציבור בארץ ובחו"ל התפלל עליו כל כך הרבה תפילות, בפרט אצל הציבור החסידי, כדי שיצא זכאי במשפט.

בשנת תשע"ח בזאת חנוכה באמצע שאכל ארוחת הערב. קורא לו אחד מהשב"ס (שירות בתי סוהר): שיבוא למשרד.

ואמר לו: "הנשיא טרמפ' אוהב אותך וחתם עליך חנינה".

לאחר כמה דקות הוא השתחרר לביתו, ובמשך כל הלילה וכל היום היו שם חגיגות גדולות.

נחזור 3 שנים אחורה: בשנת תשע"ה הגישו ערעור לבג"ץ על 'שלום מרדכי בן רבקה', התפללו עליו כל כך הרבה תפילות שהתיק שלו יעבור בשלום.

הבג"ץ כדרכם דחו את הערעור והשאירו לו את המאסר למשך 27 שנים. הייתה אכזבה גדולה מאוד, הרבה טענו לאן הלכו כל התפילות?!

ננסה לתאר לעצמנו שאם בג"ץ היו גוזרים עליו מאסר רק ל-17 שנה, פחות 10 שנים, במקום מאסר של 27 שנים, איזו שמחה הייתה שם?! אך על 17 שנים לא היה שום טעם לנסות לבקש חנינה מהנשיא ולא היה משחרר אותו, ממילא ר' מרדכי רובשקין היה צריך להישאר במאסר 17 שנה!

בזכות התפילות שעם ישראל התפללו הקב"ה השאיר את שנות המאסר על 27 שנים כדי שעוד 3 שנים יבוא הנשיא ויכתוב לו חנינה...

לפעמים מתפללים ולא נואשים ורואים חושך, חושבים שהגזרה רעה, אך אנחנו לא מבינים מה הקב"ה מבשל בשבילנו.

אומר הכלי יקר על הפסוק שלב 'עֲתָה תִּרְאֶה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לַפְּרָעָה, כִּי בְיַד חֲזָקָה יִשְׁלַחַם וּבְיַד חֲזָקָה יִגְרָשֶׁם מֵאֶרְצוֹ'. עם ישראל היו צריכים להיות במצרים 400 שנה, הקב"ה הכביד את העבודה כדי להציל אותנו מהר יותר וגאל אותנו אחרי 210 שנים שלג.

שלב. שמות (פ"ו פ"א).

שלב. ובזה מתורצת הקושיה על הפסוק 'וַיִּצַּד לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם כִּי בָרַח הָעָם, וַיִּהְיֶה לִבָּב פְּרָעָה וַיַּעֲבִדוּ אֶל הָעָם וַיֹּאמְרוּ: מַה זֹּאת עֲשִׂינוּ כִּי נִשְׁלַחֲנוּ אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם, וְכִי מִצְרַיִם הֵם אֵלּוּ שִׁשְׁלַחוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִהָעֲבֹדָה? הֲרִי בִסָּה"כ הֵם הַכְּבִידוּ עֲלֵיהֶם אֶת הָעֲבֹדָה, אִם כֵּן, מַה הַלְשׁוֹן 'כִּי נִשְׁלַחֲנוּ אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם'?

הקב"ה רואה ועושה, רק שאנחנו חושבים שהקב"ה לא שומע את התפילות. אם קצת היינו פותחים את העיניים לראות שעד כמה 'תכבד העבודה' זה טוב כדי להוריד לנו מאה ותשעים שנה, כמה היינו שמחים ומודים לקב"ה.

ומספרים מעשה שהיה עם יהודי אחד שמסר שיעורים בבית שלו, ומנהגו היה בקביעות לחלק למשתתפים רק חצי כוס תה.

אף פעם לא ידעו המשתתפים על מה הוא מתקמצן, האם על הסוכר, או על המים או על התה.

המעניין היה שאם מישו רצה עוד כוס תה, היה מכין לו כוס חדשה, וכמובן רק חצי כוס תה.

יום אחד אותו אדם לא יכול היה למסור את השיעור, ופנה לבן שלו ושאל אותו האם יכול למסור את השיעור במקומו? הבן השיב לו בחיוב.

אמר לו אביו: "יש לי בקשה אחת שארצה שתקפיד עליה, כשאתה מכין לכולם כוס תה - אל תמזוג יותר מחצי כוס לאף אחד!"

הבן תפס את ההזדמנות ושאל את אביו לפשר העניין?

אמר לו אביו: "בשיעור הזה יש אדם אחד מבוגר מאוד שהידיים שלו רועדות. אם אני אביא לו כוס תה שלמה, יישפך לו התה והוא יתבייש, ואם אביא לכולם כוס שלמה ורק לו חצי כוס, הוא יפגע. לכן עשיתי כאן תקנה בשיעור הזה אף אחד לא מקבל יותר מחצי כוס!"

בעיניים שלנו אנחנו רואים רק את חצי הכוס וחושבים שהוא אדם קמצן, אך אם נסתכל קצת בעין טובה נתבונן ונראה כמה חסד גדול מסתתר מאחורי חצי הכוס הזאת, העיקר שלא לפגוע ביהודי.

אלא שעם ישראל היו אמורים להשתעבד למצרים 400 שנה, ומכיוון שהמצרים התאכזרו עליהם והעבידו אותם קשה בפרך, הם גמרו להם את מכסת השעות של ה-400 השנים וקיצרו להם את העבודה ל-210 שנים.

כאן באה טענתם של המצרים: 'מה זאת עשינו כי נשלחנו את ישראל מעבדנו? הכוונה למה העבדנו אותם בפרך, שזה מה שהוריד להם מהזמן של השעבוד, ממילא בגללנו עם ישראל יצא מוקדם יותר ממצרים. חידוש מתוק זה שמעתי (בשבת פרשת בשלח תשפ"ג), מאחי ידידי היקר, ר' יהודה נתן ברכה הי"ו. שפת"י מד"ג.

כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא, וּבִשְׁם ה' אֶקְרָא^{שלד}, אף שהקב"ה עוצר באמצע, ממלא לנו כביכול רק חצי כוס ולא נותן לנו את כל מה שאנחנו מבקשים, אנחנו צריכים לדעת כמה חסד ורחמים גדולים מסתתרים מאחורי זה, כל כך הרבה חסד שהקב"ה משפיע עלינו כשזה רק חצי...

'להתאפק' זה החסד הגדול ביותר, רק שאנחנו לא מבינים שכל מה שה' עושה הכל לטובה גם מה שלא עושה זה לטובה, שהרי לא כל דבר טוב לאדם אף שמבקש. אנחנו בסה"כ מתפללים ולא קובעים לקב"ה מה לעשות, ^{שלה} **וְה' יַעֲשֶׂה הַטּוֹב בְּעֵינֵינוּ** ^{שלו}.

במשנה באבות ^{שלז} **שנינו** הוא היה אומר: "הכל נתון בערבון, ומצודה פרוסה על כל החיים. החנות פתוחה והחנווני מקיף, והפנקס פתוח, והיד כותבת, וכל הרוצה ללוות יבוא וילווה. והגבאים מחזירין תדיר בכל יום ונפרעין מן האדם מדעתו ושלא מדעתו, ויש להם על מה שיסמוכו, והדין דין אמת, והכל מתוקן לסעודה.

פירש רבנו עובדיה מברטנורא 'שהגבאים' הם הייסורין ופגעים רעים הבאין על האדם, 'נפרעין ממנו מדעתו'. פעמים הוא זוכר את חטאו ומצדיק עליו את הדין לומר: "יפה דנת אותי". 'ושלא מדעתו', פעמים שהוא שוכח מחטאו ומתרגז על ייסוריו. **'וְעַל ה' יִזְעַף לְבוֹ'** ^{שלח}.

בגמ' במסכת ברכות מצינו ^{שלט} **כל שהקב"ה חפץ בו, מדכאו בייסורין.**

מספרת הגמ' שמ **שרבי חייא בר אבא נחלה.** נכנס אליו רבי יוחנן לבקרו אמר לו: "חביבין עליך הייסורין, שבזכותם תקבל שכר?" אמר לו רבי חייא בר אבא: "לא הן, ולא שכרן! עדיף שלא יבואו עליי הייסורים ולא אקבל שכרם."

שלד. תהילים (פ"קטז פ"ג).

שלה. שמואל (ב, פ"י פ"ב).

שלו. מספרנו המתקנות שבפרשה (פר' ויגש עמ' 137).

שלז. (פ"ג מ"טז).

שלח. משלי (פ"ט פ"ג).

שלט. (ה ע"א).

שמ. (שם ע"ב).

אמר לו רבי יוחנן: "תן לי את ידך". הביא לו רבי חייא את ידיו העמידו רבי יוחנן והבריא.

מעשה דומה היה עם רבי יוחנן עצמו. שגעשה חולה. נכנס אליו רבי חנינא לבקרו, אמר ליה: "חביבין עליך ייסורין?" אמר לו רבי יוחנן: "לא הן, ולא שכרן!" אמר לו רבי חנינא: "תן לי את ידך!" הביא לו רבי יוחנן את ידיו העמידו והבריא. עע"ש.

מביא החפץ חיים משל שמא לאדם אחד שהשכיר מהמלך דירה, ובכל שנה בתאריך מסוים היה משלם 300 שקל על הדירה.

שנה אחת בא לשלם את הכסף של הדירה, יצא המלך לטייל במקום אחר, ושם שר שיהיה אחראי במקומו על הכספים. נראה שאותו השר היה שונא את היהודים, וכשהגיע אותו אדם לשלם את הכסף עבור הדירה שהוא שוכר מהמלך, אמר לו השר: "במקום 300 שקל אתה צריך לשלם 500 שקל".

לא היה לאותו אדם כל כך הרבה כסף, אך הוא עבד יותר שעות כדי להשיג את הכסף הצליח להשיג רק 480 שקל במקום 500.

אמר השר למשרתים: "מאחר ולא הביא את כל הכסף, תתנו לו מכה על כל שקל שלא הביא, מכיוון שחסר לו 20 שקל, תיתנו לו 20 מכות!"

קיבל אותו אדם את הייסורים האלה ולא ידע מה לעשות.

כשהמלך חזר, הלך אותו אדם להביא מתנה למלך ובירך אותו: "ברוך הבא", וסיפר לו את הסיפור כיצד השר התנהג אליו, שעל כל שקל שלא הביא השר נתן לו מכה.

המלך הצטער ביחד איתו ואמר לו: "על כל מכה שקיבלת ממנו, תקבל 100 שקל. היה 20 מכות תקבל 2000 שקל".

הוסיף המלך לומר: "לשר שהחליף אותי יש דירה השווה 4000 שקל. חצי מהדירה שלו תהיה שלך". אמר אותו אדם למלך: "תודה רבה", והלך לביתו.

הוא הגיע לביתו והתחיל לבכות והיה עם פנים זועפות. אשתו שואלת אותו:
"מה קרה, מדוע אתה בוכה?"

הוציא את צו המלך שחצי דירה של אותו שר תהיה שלו. "אז למה אתה בוכה?
תשמח!"

אמר לה: "אני בוכה שהשר לא נתן לי עוד 20 מכות. אם הייתי מקבל עוד 20
מכות, כל הדירה הייתה שלי".

אמר החפץ חיים שהנמשל הוא כאן בעולם הזה האדם מקבל ייסורים. הוא
צריך לדעת שהייסורים אלו הם אך רק לטובתו. הקב"ה נותן ייסורים למי
שהוא אוהב אותו.

אחרי מאה ועשרים האדם רואה שכל הייסורים הם היו לטובתו שהייסורים
מכפרים, אז יהיה שמח.

בדורנו קשה לחיות עם ייסורים, לכן אנחנו בדעה 'שלא הם ולא שכרם', אבל
מי שכבר נקלע לייסורים שידע איך להתמודד איתם, שישמח ויקבלם באהבה
כמו שנאמר ^{שמב} 'יִסְרַנְיָה, וְלִמּוֹת לֹא נִתְּנָנִי וְאֲשֶׁרִי הִגְבֵּר אֲשֶׁר תִּסְרַנְיָה' ^{שמג}.

ואמרו בספרי ^{שמד} על הפסוק 'זֶכֶר יְמֹת עוֹלָם', אמר להם הקדוש ברוך הוא
לישראל: "כל זמן שהמקום מביא ייסורים עליכם - היזכרו כמה טובות ונחמות
עתיד ליתן לכם לעולם הבא, ויחשוב האדם הלוואי והיו לי יותר ייסורים שבהם
אזכה לעולם הבא".

וכן אמרו חז"ל במסכת שבת ^{שמה} העושים מאהבה ושמחים בייסורים, עליהם
הכתוב אומר ^{שמו} 'וְאֶהְיֶה כְּצֶאֱת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ' ^{שמוז}.

שמב. תהילים (פ"ק ח פ"ח).

שמג. שם (פ"ד פ"ב).

שמד. דברים (פ"ב פ"ז).

שמה. (פח ע"ב).

שמו. שופטים (פ"ה פ"א).

שמוז. נלקח מהספר המיוחד ענף עץ אבות (מהדו"ח פ"ג מ"טז עמ' שכד - בפסקה והגבאים מחזירים תדיר).

אומרת התורה בפרשת האזינו שמח 'הצור תמים פָּעָלוּ כִּי כָל דִּרְכָּיו מְשֻׁפָּט, אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עֹל צָדִיק וְיֵשֶׁר הוּא'.

ידוע שרבי שמעון בר יוחאי היה מגדולי התנאים הקדושים וחבר ליתר תלמידי רבי עקיבא: רבי מאיר בעל-הנס, רבי יהודה בר אלעאי, רבי נחמיה, רבי יוסי הגלילי ורבי אלעזר בן שמוע. ולא היה ניכר רשב"י בגדולתו, עד לאחר שהיה 13 שנה בתוך המערה הוא עקף את כולם ועלה ונתעלה מעלה מעלה.

עד כדי כך שהיום הקבר של הרשב"י במירון הוא אבן שואבת לכל העולם. לא הולכים לשום קבר כמו שהולכים אליו. המקום השני בתיירות בארץ אחרי הכותל המערבי הוא הקבר של רשב"י במירון.

וכל זה למה? בגלל כל הייסורים שסבל רשב"י, הגוף שלו נעשה חלולים חלולים כשהיה בתוך האדמה.

כשאדם סובל ייסורים בעולם הזה, זה מזכך אותו לגמרי לעולם הבא. הקב"ה אומר: "אתה סבלת בשבילי, אהבת אותי, אני מוחל לך על הכל".

ומה זכה רבי אלעזר בנו של רבי שמעון להיקבר לידו?

לחיבת הקודש העתיק בזאת את מכתבו של רב רבנן רבה של ירושלים, הגאון רבי שלום משאש זצ"ל, (מתאריך ר"ח טבת תשס"א) המובא בריש שו"ת יביע אומר (חלק י) אחר ששיבח את מרן מלכא רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל במתק לשונו על כל ספריו וספריו בנפרד עיי"ש, הוסיף בזה"ל: כבוד הרה"ג ישמרהו צורו ויחייהו, הנה כל מה שכתבתי, לא יספיק לספר קצת מפעולותיו הכבירים, ומי אני ומה אני, אבל בקבלי את ספרו החדש **ענף עץ אבות** על מסכת אבות, הופתעתי לראות את הסייעתא דשמיא שיש לו מן השמיים, שעם כל עבודתו הגדולה עם הציבור, דבר שאין לו קץ ותכלית, לסובב נתיבות הארץ ולכתת רגליו בערים הקרובות והרחוקות, לקדש שם שמיים ולהחזיר אנשים בתשובה לתורה ולדת ולגדל בניהם לתורה, עם כל זה מוצא מקום וזמן לחבר ספרים יקרים מספירים בש"ס, בהלכה, באגדה, ראשו של זה בצד זנבו של זה. וגם ספרו החדש מצא חן בעיניי **כי הוא יחיד במינו** לפרש כל משנה ממסכת אבות ע"פ הש"ס הרמב"ם והטור, לא מניח פינה, ושוב פונה בהביאו מעשיות יקרי המציאות שיש בתוכם חוכמה נפלאה ומוסר השכל, והוא משמח אלוהים ואנשים, וכל חכם ונבון ימצא מבוקשו, בן פורת יוסף. וכו' עכת"ד.

שמח. (פ"לב פ"ז).

מוספר בגמ' במסכת בבא מציעא^{שמט} על 'פרי צדיק עץ חיים' - רבי יוסי בנו של רבי אלעזר נכדו של רבי שמעון.

כשנפטר אותו הבן רבי יוסי, הביאו את מיטתו לפתח המערה של אביו, רבי אלעזר ברבי שמעון. היה שם נחש שהקיף את המערה. אמרו לנחש: "נחש נחש! פתח פוך, וייכנס בן אצל אביו!" לא רצה הנחש לפתוח את פיו שיוכלו להיכנס למערה.

כסבורים העם לומר שרבי אלעזר ברבי שמעון היה גדול מבנו רבי יוסי! שהרי לרבי אלעזר ברבי שמעון פתח הנחש את פיו, ולבנו לא הסכים לפתוח.

יצתה בת קול ואמרה: "לא מפני שזה גדול מזה, אלא שזה רבי אלעזר ברבי שמעון התחבא עם אביו והיה בצער במערה 13 שנה מפחד הרומאים, וזה, רבי יוסי בנו של רבי אלעזר, לא היה בצער מערה!"

לומר לך, שמי שמקבל ייסורים מעלתו גדולה, אבל מובן שזה קשה מאוד ולכן לא מזמינים ייסורים, ואסור לומר: "ריבונו של עולם תביא לי ייסורים", זה קשה, אבל למי שכבר באו עליו ייסורים ומקבלם באהבה מעלתו גדולה.

ידוע המעשה שמביאה הגמ'^{שנ} עם רבי אלעזר בנו של רבי שמעון שקיבל על עצמו ייסורים כדי לכפר על עוונותיו. בערב היו מציעים תחתיו במיטתו שישים סדינים נקיים. ובבוקר היו מוציאים מתחתיו שישים ערבות מלאות דם שנעשה לבן מהשחין שבא עליו.

כל בוקר הייתה אשתו מכינה לו רפואה, שישים מיני מאכל עשויים מתאנים, והיה אוכל מהם ומבריא. ואשתו לא הייתה נותנת לו ללכת לבית המדרש כדי שלא יצטרכו אותו החכמים, שהיו מקפידים עליו על שהיה מוסר גנבים למלכות.

בערב היה אומר לייסורים: "אחיי ורעיי, בואו!" ובבוקר היה אומר להם: עזבו אותי מפני ביטול תורה שהיה לומד כל היום בביתו.

שמט. (פה ע"א).

שנ. שם (פד ע"ב). הביאור ע"פ החברותא.

יום אחד שמעה אשתו שאומר בערב לייסורים שיבואו עליו. אמרה ליה: "אתה הוא שמביא על עצמך את הייסורים?! אתה מכלה את הממון שהבאתי מבית אבי במאכלים הרבים שאני צריכה להכין לרפואתך ובבגדים הנרקבים מחמת הייסורים. מרדה בו והלכה לבית אביה.

באותו זמן שישים ספנים שהיו נתונים בסכנה כשספינתם עמדה לטבוע בים, התפללו להינצל בזכותו של רבי אלעזר ברבי שמעון. כשניצלו בזכותו ועלו מהים, שלחו לו כדורון שישים עבדים ובידיהם שישים ארנקים. הם היו מכינים לו לרפואה את שישים מיני המאכלים. והיה אוכל אותם ומבריא.

יום אחד אמרה אשתו לביתה: "לכי ותבדקי מה עושה אביך היום?"

קרא על עצמו את הפסוק^{שנא} 'הִיְתָה כְּאִנִּיּוֹת סוֹחֵר, מִמֶּרְחֶק תָּבִיא לְחֶמֶה'. שנאמר על התורה, כלומר בזכות התורה זכה לעשירות מהספנים שבאו ממרחק.

אכל ושתה עד שהתחזק.

יצא לבית המדרש [מאחר שאין מי שיעכב עתה בעדו]. הביאו לפניו הנשים שישים גוונים של דם אשה כדי שיבדוק אם הוא דם גידה או דם טהור טיהר את כל המראות והתיר את הנשים לבעליהן.

החכמים שבבית המדרש רינגו אחר רבי אלעזר ברבי שמעון ואמרו: "כיצד ייתכן שלא יהא אפילו אחד מאותן המראות בספק דם גידה?"

אמר להו רבי אלעזר ברבי שמעון: "אם כמותי הוא, שכל הנשים הללו מותרות לבעליהן, יתעברו כולן הלילה ותלדנה זכרים. ואם לאו אלא יש אפילו אחת מהן שהיא ספק טהורה, תהא נקבה אחת ביניהם.

היו כולם זכרים! וקראו להם 'רבי אלעזר' על שמו של רבי אלעזר ברבי שמעון.

ולמה היה רבי אלעזר אומר לייסורים בערב: "אחיי ורעיי, בואו!?" מכיוון שראה את המעלה הגדולה של הייסורים, הוא הזמין אותם עליו, ומאז נתעלה ונעשה זך ושלם.

שוב מעשה שהיה עם אישה אחת חסידה שהרבה שנים לא היה לה ילדים, וידוע שאצל החסידים הם מקיימים את מה שכתוב בגמ' במסכת ראש השנה ש**נב' 'שבראש השנה כל באי העולם עוברים לפניו כבני מרון',** לכן הם הולכים למירון, שהרשב"י הוא מעל כל האדמו"רים שלהם.

עכ"פ היא ביקשה מרשב"י שיתפלל עליה שתזכה לבן זכר ואמרה, שנודרת שאם יהיה לה בן זכר, היא תקרא לו 'שמעון'.

נולד לה בן בשעטו"מ, אך היא שכחה לקרוא לו בשם 'שמעון' וקראה לו בשם 'זלעיג' על שם חמיה.

גדל אותו 'זלעיג', ולרש אין כל. לא מצא את השידוך שלו, וכבר נעשה בן 27 - זקן - אלטר.

אמא שלו ראתה שלא מתחתן, אמרה: "גלך לרבי שמעון ונתפלל".

הלכה לרשב"י, וכשהיא הגיע לשם, מיד היא נזכרה שנדרה שלילד הזה שייוולד היא תקרא 'שמעון', ובטעות הם קראו לו 'זלעיג'.

מיד התקשרה לבעלה כשכולה בלחץ, אומרת לבעלה: "אל תשאל! אומר לה מה קרה". סיפרה לו את הסיפור ואמרה: "הוא לא 'זלעיג' הוא 'שמעון', מה עושים?"!

בעלה אמר לה: "אני אשאל את האדמו"ר מה לעשות במצב כזה".

בעלה הלך לאדמו"ר סיפר לו את הסיפור ושאל את האדמו"ר "מה עושים?"

אמר לו האדמו"ר: "מה הבעיה, תלך לגבאי של בית הכנסת ותספר לו את הסיפור לפני השבת, ובשבת, כשהבן שלך יעלה לתורה, במקום שהגבאי יכריז יעלה 'זלעיג', הוא יכריז: 'יעלה שמעון זלעיג'".

וכך עשה. כשהגבאי הכריז: 'יעלה שמעון זלעיג', נעשה רעש בקהל, הי, קוראים לו רק 'זלעיג'...

הגבאי הרגיע אותם ואמר להם שהכל בסדר.

לאחר התפילה פנה לאותו אבא אדם מהקהל ואמר לו: "מה הלך כאן, למה קראו לו 'שמעון זלעיג'?"

סיפר לו את הסיפור. התלהב כל כך אותו אדם שאל אותו האבא של הבחור: "ממה אתה כל כך מתלהב?"

סיפר אותו אדם שכבר כמה שנים שהוא שם עין על הבן שלו, כיוון שהוא רוצה אותו שיהיה החתן שלו, אך כיוון שקוראים לו 'זלעיג' וגם לבן שלך קוראים 'זלעיג', זה לא מסתדר שני, אבל עכשיו שאמרת שקוראים לו 'שמעון

שג. כנזכר בצוואת רבי יהודה החסיד (ערך נישואין צוואה כג) בזה"ל: לא יישא אדם אשה ששמה כשם אימו או שמו כשם חמיו, ואם נשאה, ישנה שם האחד אולי יש תקווה. ועיין למרן הרב עובדיה בשו"ת יבי"א (ח"י חיו"ד סי' יב) שכתב בזה"ל: הנה בתוך הצוואה הנ"ל (שם אות כו), נדפס בסוגרים, (ודווקא לזרעו, כך מצאתי). והנודע ביהודה (תניינא חאה"ע סי' עט) כתב, שהאמת יורה דרכו כי ר"י החסיד לא צוה אלא לזרעו אחריו לדורי דורות, כי ראה ברוח הקודש שזרעו לא יצליח בזיווגים כאלה. עי"ש. וגם בשו"ת דברי חיים מצאנז (ח"א חאה"ע סי' ח) אחר שכתב לחזק מאוד את דברי ר"י החסיד, סיים, ובמדינתנו אין מדקדקים אלא בדברים אחדים שבצוואות הנ"ל, ובשאר דברים אין מדקדקים. ושמה כוונת ר"י החסיד הייתה רק לזרעו. עי"ש. ובשו"ת מהר"ם מינץ (סי' עט) כתב שלא נתפשטו צוואות ר"י החסיד, ורובן בטלות. וע"ע בשו"ת שם אריה (חיו"ד סי' כז, דף לט רע"א) שכתב, שכל צוואות ר"י החסיד אינם אלא חששות רחוקות, ולא יזיקו אלא לאחד מיני אלף, והם רק דרך עצה טובה, משמרת למשמרת ומשנת חסידים, ודלא אקפיד לא קפדין בהדיה. עי"ש. וכיצ"ב כתב בשו"ת אגרות משה (חאה"ע סי' ד), דבכל כה"ג אמרין דלא קפיד לא קפדין בהדיה. עי"ש.

ובשו"ת צמח צדק (מליובאוויטש, חאה"ע סי' קמג) כתב בשם הגאון שב יעקב (סי' כג), ששמע מגדולי הרבנים, שלא הקפידו אף לכתחילה אודות שם אחד לחתן וחמיו, אף שבצוואת ר"י החסיד הזהיר על זה וצ"ל שלא ציווה כן אלא לזרעו. ושכן השיב מר זקנו הגאון מורנו, הרב רבי שניאור זלמן מלאדי, שצוואת ר"י החסיד הם רק לזרעו. עי"ש. וגם הגאון מלובלין בשו"ת תורת חסד (חאה"ע סי' לט) אחר שהוכיח מהש"ס נגד איזה מצוואות ר"י החסיד, סיים, דשמה לא ציוה כן אלא לזרעו. עי"ש.

ומסיים מרן הרב עובדיה בזה"ל: ולא חששו כלל לצוואת ר"י החסיד הנ"ל, משום דס"ל שלא כתב כן אלא לזרעו אחריו. ולכן יש להתיר בנ"ד הלכה למעשה. ושומר מצוה לא ידע דבר רע. עכת"ד.

זלעיג', הוא החתן של הבת שלי. מיד סגרו הכל ונתן לו דירה והכל על מקומו
בא בשלום.

זו זכותו של רשב"י, כמה כוחו גדול. מהיכן הגיע לכל הגדולה הזו? רק בזכות
הייסורים שהיו לו שהמית את עצמו עד שגופו נעשה עפר בחייו ונעשה כמו
מלאך.

הפסוק אומר באיוב שניד 'וּמִבְּשָׂרֵי אֶחָזָה אֱלֹהִים', 'מבשרי', זה אותיות מרשב"י,
מרבי שמעון בר יוחאי - אחזה אלוה, לומר לך! שהרוצה לדעת מה קורה
בעולמות העליונים זה על ידי הזוהר הקדוש והקבלה ששם ניתן למצוא הכל.

וכן כתוב 'פְּרָאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים', 'בראשית' ר"ת תורת רבי שמעון בר יוחאי,
כבר מבראשית בורא עולם קבע שרבי שמעון בר יוחאי צריך להוציא את
הזוהר, והכל בזכות הייסורים שהוא עבר.

מובן שלהזמין ייסורים קשה מאוד, כמו שאמר רבי ינאי בפרקי אבות שנה שאין
בידינו מייסורי הצדיקים.

אבל מי שכבר באו עליו הייסורים ישמח בהם, הגמ' אומרת במסכת
ערכין שני מה זה ייסורים? אפילו הושיט ידו לכיס ליטול 3 מטבעות ועלו בידו
2, בכלל ייסורים הוא! ודווקא כשרצה ליטול 3 ועלו בידו 2, אבל רצה ליטול
2 ועלה בידו 3, לא נחשב ייסורים, דליכא טרחא לזרוק לכיס את המטבע
היתרה!

וכל כך למה אמרו, שדברים אלו בכלל ייסורים?

וכ"פ מרן הראש"ל, רבנו רבי יצחק יוסף שליט"א, בילקוט יוסף (שובע שמחות מהדורת תשס"ה, ח"א
פ"א ה"ד עמ' כה והלאה) בזה"ל: בחור שהציעו לו שידוך אשר שם החתן הוא כשם אבי הכלה או
ששם הכלה הוא כשם אמו, אין לו לדחות את ההצעה אם היא מתאימה לו מכל הבחינות.
ונכון שהחתן יוסיף שם במסמכים הרשמיים וכן בעלייתו לתורה [בעשיית מי שבירך], עד
שיתפרסם הדבר לפחות ל' יום קודם לחופה. וכן תעשה הכלה ששמה כשם חמותה שתוסיף
שם אחר על שמה. ע"כ וע"ע שם באריכות בעניין זה.

שנד. (פ"ט פ"כו).

שנה. (פ"ד מ"טו).

שנו. (טז ע"ב). הביאור ע"פ החברותא.

אלא שנחשב ייסורים לעניין זה דתניא דבי רבי ישמעאל: "כל שעברו עליו 40 יום בלא ייסורין, קיבל בזה עולמו", דהיינו - כל מנוחתו לעתיד! ובארץ ישראל אמרו כך: "כל שעברו עליו 40 יום בלי ייסורים, סימן הוא שפורענות מזדמנת לו!" ולעניין זה אמרו שדברים אלו הם ייסורים, שכל שעבר אחד מאלו עליו, לא נחשב שעברו עליו 40 יום בלי ייסורים.

רואים מכאן על מי שבא להוציא מטבע של 10 שקל ויצא לו מטבע של 5 שקל, אלו ייסורים. כאבי ראש אלו ייסורים, פקק בכביש זה ייסורים, כל דבר קושי שיש לאדם זה ייסורים, אם אומר: 'גם זו לטובה', האדם הזה רק מרוויח.

מי שאמר את המשפט 'גם זו לטובה' היה נחום איש גז, ולמה קראו לו כך? כי כל מה שקרה לו היה אומר גם זו לטובה.

אילו ייסורים הוא עבר, ייסורים נוראים, כמו שמשפחת הגמ' במסכת **תענית** שני² שפעם אחת הלך לבית חמיו עם חמורו והיה לו משא ומגדנות ואוכל, בא לפניו עני בוכה ואמר לו: "רבי, תן לי משהו לאכול".

אמר לו מיד: "רגע, אני פותח את החבילה ואתן לך". לא הספיק לפתוח, וכבר העני מת.

כאב לנחום מאוד ואמר: "אני זה שהרגתי אותו", והוסיף לומר: "הידיים שלא מיהרו לפתוח, שיתגדמו, הרגליים שלא מיהרו להביא את האוכל, שייקטעו, העיניים שלא חסו על העני, שייסמו", ולא נתקדשה דעתו עד שאמר שכל גופו יהיה מלא בשחין.

אמרו לו: "אוי לנו שראינוך בכך", אמר להם: "אוי לי אם לא ראיתוני בכך!"

נשאלת השאלה ריבונו של עולם, מה, הוא אמר שהוא לא ייתן? לא, הוא אמר שהוא ייתן, מה לעשות שהעני בא גוסס?

על הכל נחום איש גז זה היה אומר: 'גם זו לטובה', עכשיו אין ידיים אי אפשר להניח תפילין, 'גם זו לטובה', אין עיניים אי אפשר ללמוד תורה, 'גם זו לטובה'.

ומי היה נחום איש גם זו? רבו של רבי עקיבא! אם רבי עקיבא התלמיד הגיע לכזו גדולה, ממילא איזו גדולה הייתה לרבו.

באמת למה נחום איש גם זו היה צריך לעבור את כל הייסורים האלה להיות בלי ידיים ובלי רגליים ובלי עיניים, ועל הכל היה אומר: 'גם זו לטובה'?

כתב הרמ"ע - רבי מנחם עזריה מפאנו^{שנח} שנחום איש גם זו היה בו עיבור הנשמה של לוט. לוט התגלגל לנשמתו של נחום איש גם זו.

לוט היה הולך היכן שיש משקה כמו שכתוב^{שנט} 'וַיֵּשָׂא לוֹט אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת כָּל כְּפַר הַיַּרְדֵּן כִּי כָלָה מִשְׁקָהּ', היכן שיש משקה ויין ושכר לוט היה שם, בלוט היה ניצוץ קדוש שהרי יצא ממנו רות המואבייה ומלך המשיח דוד המלך, ומכיוון שהיה בלוט ניצוץ קדוש, מי יכול לתקן אותו? רק נחום איש גם זו.

לכן מה שנגדמו לנחום איש גם זו הידיים כנגד מה שלוט חייב עריות, מה שנקטעו לו הרגליים כנגד מה שלוט ההיה הולך לסדום לעשות עבירות, ומה שנסתמו לו העיניים כנגד כל הדברים הלא טובים שלוט שהיה רואה.

לכן היה אומר: גם זו לטובה, שהם ר"ת גזל, שבסדום הכל היה גזל, זה לוקח מזה וזה לוקח מזה.

אם נחלק את המילה לטובה, יצא לוט - בה לומר: שכל מה שסבל נחום איש גם זו, קרה לו בגלל לוט.

יוצא אם כן, שכל מה שהאדם מקבל זה לא סתם הכל בדקדוק, כמו שכתוב^{שס} 'אל אמונה אין עול צדיק וישר הוא'^{שסא}.

שנח. כנזכר בספר גלגולי נשמות (מהגאון המקובל המפורסם רבנו מנחם עזריה מפאנו, יצא לאור בשנת תרס"ח עמ' 36 מערכת נ' אות צה). עיין בספר שבת בשבתו (רחמנוב, פר' לך לך עמ' לב). ובקונטרס יגל יעקב (פיש, הוצאת חברת אהבת שלום עמ' ו אות לא).

שנט. בבראשית (פ"ג פ"ו).

שס. בפר' האזינו (פ"ב פ"ד).

שסא. שמעתי מדודי היקר והנעלה המהדיר ספרים ישנים וקדמונים הרה"ג יוסף כהן שליט"א (ב - ד' תשרי תשפ"ג), שפתים יישק, ודפח"ח.

מעשה מחריד שהיה בשבת פרשת האזינו תשפ"ב עם בחור בשם דניאל אנקוה
תושב יקנעם שהיה בעל תסמונת והלך ביחד עם כל בעלי התסמונות מיקנעם
לשבת גיבוש מאורגנת.

כשהגיע הקורא בתורה לפסוק ^{סב} 'הַצֹּר תָּמִים פָּעֲלוּ כִּי כָל דִּרְכָּיו מִשְׁפָּט, אֵל
אֱמוּנָה וְאֵין עֹל צְדִיק וְיִשָּׁר הוּא', קם דניאל אנקוה וצעק לקורא בתורה:
"תעצור, תעצור". הקורא בתורה עצר, ואותו בחור חזר על הפסוק הזה בצעקה
וכשסיים את הפסוק הוא נפל ומת!

נורא ואיום, עד כמה כל מה שעושה הקב"ה מדוקדק כחוט השערה ^{סג}.

הנביא בישעיהו ^{סד} **אומר** 'מִשָּׂא דוֹמָה אֵלַי קָרָא מִשְׁעִיר שֹׁמֵר מֶה מְלִילָה שֹׁמֵר
מֶה מְלִיל, אָמַר שֹׁמֵר: אֶתָּה בִּקֵּר וְגַם לִילָה, אִם תִּבְעֵיוֹן בְּעֵיוֹ שָׁבוּ אֶתִּיו'.

מה הביאור, למה שכתוב כאן?

אמר פעם ר' שלום שבדרון זצ"ל על פי משל של המגיד מדובנא. ברוסיה היו
שני איכרים ששכרו עגלון לחצות את יערות סביר. לקראת הערב הוציאו
תרמיל ואוכל ולקינחו בקבוק וודק'ה.

נרדמו וטלטולי הדרך העמיקו את שנתם. הבוקר הפציע, והם עדיין ישנים,
צוהריים, והם עדיין ישנים. בערב אחד מהחבר'ה התעורר, ולא הבין איך יכול
להיות שעדיין חושך...

הוא צעק לעגלון: "איך יכול להיות שעדיין לילה וחושך?"

**אמר לו העגלון: "מה?! כבר היה הבוקר, אבל אתם ישנתם, היה גם צוהריים
והמשכתם לישון, כעת התעוררתם? כעת שוב ערב!!!"**

זהו פירוש הפסוק - 'מִשָּׂא דוֹמָה אֵלַי קָרָא מִשְׁעִיר'. עם ישראל קורא וצועק
מתוך גלות אדום, שעיר זה אדום: 'שֹׁמֵר מֶה מְלִילָה שֹׁמֵר מֶה מְלִיל', "ריבוננו

סב. דברים (פ"ב פ"ד).

סג. שמעתי מכלי שני מידידי היקר ר' מתן ויזמן הי"ו מכולל חזון עובדיה בגבעת זאב (ב - ב'.

שבט תשפ"ג).

סד. (פ"א פ"א-יב).

של עולם, הלילה כזה ארוך, כזו גלות קשה, כל כך הרבה טרגדיות, כל כך הרבה קושי, כל כך הרבה אסונות, כל כך הרבה פיגועים, כל כך הרבה מלחמות..."

אָמַר שְׁמִיר, אומר הקב"ה: "אַתָּה בְּקָר', כבר היה הרבה פעמים עת רצון, אבל אתם ישנתם וכעת התעוררתם? עכשיו שוב 'לִילָה'".

והעצה היחידה היא ש'אם תִּבְעֲיוֹן בְּעֵיוֹ', אם תתפללו ותבקשו מה', אז 'שבו אֲתֵיוֹ', תשובו אל ה'.

הפסוק בתהילים^{שס"ה} אומר 'לְהַגִּיד בְּבִקְרַח סִדְדָהּ, וְאֶמוֹנָתָהּ בְּלִילוֹת'.

מסבירים - בבוקר שהכל מאיר, רואים את החסד של ה', בלילה בגלות בקושי - שם צריך את האמונה.

אבל כתוב כאן יותר מזה 'וְאֶמוֹנָתָהּ בְּלִילוֹת', כלומר, בלילה בעת צרה, שם הקב"ה מביע את האמון שלו בנו, ואמונתך בלילות? כן, שהרי הקב"ה לא נותן שום צרה בלי כלים וסיעתא דשמיא להתרומם ולהתעלות. כל המטרה היא שאנחנו נתרומם.

אמר דוד המלך ע"ה בתהילים^{שס"ו} 'אם תקום עלי מלחמה, בזאת אני בוטח'.

מהו בזאת?

אומר השפת אמת, אם הקב"ה ראה להביא מלחמה עם התמודדות בניסיון, סימן שהוא גם נותן את הסיעתא דשמיא להתרומם ולהתעלות.

כתב רבנו משה איסרלש בהגה לשולחן ערוך^{שס"ז} שביום ל"ג בעומר מרבים בו קצת שמחה.

ולמה מרבים בו בשמחה!?

שס"ה. (פ"צב פ"ג).

שס"ו. (פ"כז פ"ג).

שס"ז. (אורח חיים סי' תצג ס"ב, עפ"ד מהרי"ל וסנהגים). וכתב המגן אברהם (ס"ק ג) ע"פ ספר הכוונות, (דרושי הפסח דרוש י"ב) שגדול אחד היה רגיל לומר נחם בכל יום ואמרו גם בל"ג ונענש.

ביאר המשנה ברורה, שסח מפני שזה יום שפסקו בו מלמות תלמידי רבי עקיבא.

וכאן כולם שואלים איזו מן שמחה זו? ודאי שהם פסקו מלמות, כי כולם מתו כבר לא היה עוד מי שימות. איזו שמחה זו?

אומר מרן החיד"א עפ"ד הגמ' ביבמות שסט שהיה העולם שמם מתורה, עד שבא רבי עקיבא אצל רבותינו שבדרום ולימד להם, לרבי מאיר, רבי יהודה, רבי יוסי, רבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע. הם הם העמידו תורה באותה שעה, ומהם כל התורה שבע"פ עד היום.

ומתי כל זה קרה - בל"ג בעומר.

כלומר, קשה לדבר, אנחנו לא במקום רבי עקיבא, אבל זה בא ללמד אותנו - יש קושי ויש צרה, צרה ועוד צרה, טרגדיה ועוד טרגדיה, אסון ועוד אסון, פיגוע ועוד פיגוע, מלחמה ועוד מלחמה - זה כאב עצום. כאב זה עוצמה. מה עושים עם כל הכאב והעוצמה הזו?

צריך להתרומם ולהתעלות.

ידוע שהרב מפונוביז' ר' יוסף שלמה כהנמן זצ"ל איבד את כל משפחתו בשואה חוץ מבן אחד.

תלמידיו מספרים, שהוא היה שם בתמונה של בני משפחתו ודמע ואמר: "כל מי שחזר משם חזר משוגע, רוב המשוגעים מחריבים והורסים, השיגעון שלי זה להקים עוד תורה ועוד ישיבה".

זה מה שרבי עקיבא לימד אותנו, 24,000 תלמידים נפטרו לו, איזה יגון, איזה כאב. מה הוא עשה עם כל הכאב והעוצמה הזאת? הקים תורה מחדש.

וזה השמחה והעוצמה של עם ישראל.

כששומעים על אסונות וטרגדיות כל כך נוראות, זה לא נתפס, זה כאב עצום שהרבה דם יהודי נשפך כמים.

אבל מה עושים עם כל הכאב הזה, צריך להתרומם להתעלות ולהתקרב לה'.

בלייקווד בארצות הברית בנו פרויקט - כל בית עם חצר, ובכל חצר נטעו עץ.

עברו שנים והעצים גדלו, ואז הגיע הוריקן, רוח סערה של אמריקה, והעצים נעקרו. המעניין היה שחלק מהעצים הצליחו לשרוד את ההוריקן ולא נעקרו.

באו צוות חוקים וחקרו איך יכול להיות, שהרבה עצים נעקרו מסופת ההוריקן, וחלק מהעצים הצליחו לשרוד את ההוריקן? הרי כל העצים הם אותו זן ואותו מין, ובו זמנית נטעו את כולם באותו אזור. אם כן, למה חלק שרדו וחלק לא?

חפרו וראו דבר מדהים: דווקא אותם העצים שהשקו אותם בהרבה מים, נעקרו, ואילו העצים שבקושי השקו אותם מים נשארו יציבים. הסברה נותנת שזה יהיה הפוך - עצים שמשקים אותם הרבה יחזיקו מעמד יותר מעצים שבקושי השקו אותם.

חפרו וראו שהעצים שהשקו אותם הרבה מים לא היו צריכים להתמודד כיוון שהיו להם שפע של מים תחתיהם והשורשים לא העמיקו, ולכן כשהגיע ההוריקן, מיד הוא עקר את העצים האלה.

אבל העצים שבקושי השקו אותם מים, השורשים עבדו קשה, העמיקו וחפרו למצוא מקור של מים. כשהגיע ההוריקן, הם יכלו להתמודד ונשארו יציבים וחזקים על מקומם.

כשיש רח"ל טרגדיה או אסון נורא או פיגוע או מלחמה וכל כיוצא בזה, זו סופת הוריקן שמתים הרבה אנשים כקורבנות ציבור, זה דבר נורא.

מה אנחנו צריכים לעשות עם כל זה? להעמיק שורשים, התמודדות מעמיקה שורשים, וזו מטרתנו, וזו העוצמה של כלל ישראל ש'.

באחת המלחמות שאלו את הרב דסלר זצ"ל, האם מלחמה היא דבר טוב שכל כך הרבה אנשים נופלים ונלקחים מאיתנו?

השיב להם הרב בחוכמתו: הכל תלוי איך מסתכלים. אם מסתכלים על המלחמה כדבר רע, שאנשים נפטרים וניזוקים וזה גורם לנו לירידה באמונה ובביטחון בקב"ה - זה דבר רע!

אך אם מסתכלים על הטוב שיוצא מכל הצער והכאב הזה, כל החיזוקים באמונה ובביטחון, מה שגורם להרבה אנשים לשוב בתשובה בתקופות אלו, אין ספק שמלחמה היא דבר טוב! וגם אם לא רואים את הטוב בעזרת ה' יתברך, עוד נזכה לראות את הטוב" ששא.

אמר המשפיע החסידי ר' אלימלך בידרמן שליט"א, כשאדם דופק בדלת מבחוץ הוא רואה שהעינית (הקוקר) לבנה מבין שאין אף אחד מאחורה, ואם רואה שהעינית נהיית שחורה, מבין שבעל הבית מסתכל עליו...

כשאנחנו רואים שהמצב נראה שחור, אנחנו צריכים להבין שבעל הבית אב הרוחמים המנהיג של הבירה עומד ומסתכל...

בשבעה של שני האחים והחתן הקדושים שנספו בפיגוע דריסה הקשה שהיה בערב שבת בכניסה לרמות בירושלים. (ניתן להאזין לדבריו הנוקבים במערכת הגדולה של קול הלשון).

ששא. שמעתי מהרב מיכאל לסרי שליט"א (בתחילת מלחמת חרבות ברזל בתשפ"ד, בערב שבת בקול ברמה). וכתב המהר"ל בנתיבות עולם (ח"ב נתיב אהבת ה' פ"א ד"ה ומפני), מה ההבדל בין ירא ה' לאוהב ה'? 'בכל לבבו' שייך רק בעבד ה', אבל אין כזה דבר ירא את ה' בכל לבבו. מה ההבדל ביניהם? אהבה היא דבר עצמי, אהבה היא דבר שהאדם מעורר את עצמו לכך, כי אהבה מקובלת יותר על האדם ואפשר שתהיה בכל לבבו, ואי אפשר שיבוא לידי פירוד כללי, כי אף אם באים כל הייסורין בעולם על האדם, האהבה שהיא בעצם - אין לה ביטול. באים כל הייסורין שבעולם, הוא מוקף בייסורין מכל עבר, לא רק שלא מתלונן, ולא רק שאין לו טענות ושאלות, הוא מתחזק באהבת ה' יתברך!

משל למה הדבר דומה - משל זה שאם כל המעכבים באים על האש, האש משתוקקת תמיד לעלות למעלה, ואף אם כל המתנגדים והמעכבים יבואו עליו - כמים או חפצים וכיוצא בזה, הם לא יכולים להסיר את האש מלנטות תמיד לכיוון מעלה, ומה שמשתוקקת האש לעלות למעלה - זה דבר עצמי, ואין ביטול לדבר עצמי, וזו השלמות של האש.

כך היא אהבת ה', שהאדם נמשך לה' יתברך מצד עצמו שה' יתברך הוא השלמות ואין ביטול לשלמות. (נלקח מקונטרס יחי ראובן יצ"ל לזכרו של ר' ראובן שלום שראבני זצ"ל, עמ' 106).

שוב מעשה שהיה בבחורים שנסעו לטיול בהר הזיתים והייתה שם ירידה גדולה. הם נסעו במשאית של פעם, שהנהג היה בבודקה מיוחד והנוסעים היו מאחורה בקופסא נפרדת.

הם סיימו להתפלל בהר הזיתים ועלו למשאית והתיישבו. אחד הוציא ספר תהילים ואחד משניות וכדומה, פתאום הם רואים שהמשאית מתחילה לנסוע בירידה. תפס אותם פחד ורעדה והתחילו לצעוק: "שמע ישראל" 'ה' הוא האלוהים', זה נוסע. ה' ישמור לאן נגיע, פחד נורא!"

עד שאחד מהם הסתכל לבודקה של הנהג, וראה שהנהג יושב שם בבודקה על יד ההגה. הוא אמר לכולם: "חבר'ה הנהג יושב על יד ההגה והוא עושה את זה". כולם נרגעו, כי ידעו שהנהג עושה את זה והוא זה שמנהיג את כולם!

בתחילה כשהמשאית זוה אפילו על 5 קמ"ש כולם פחדו, עכשיו אפילו ייסע הנהג על 100 קמ"ש, כבר לא מפחדים כי כבר יודעים שיש כאן נהג, והנהג הוא זה שמנהיג את כל אחד ואחד בנפרד.

כשיודעים שיש מנהיג לבירה והקב"ה הוא זה הנהג, צריכים להיות רגועים.

כמו שכתוב באור החיים הקדוש,^{שעב} שאין לך שעה ורגע, שאין ה' יתברך עושה פעולה עם האדם בין מבחינת גופו בין מבחינת ממונו.

שוב מעשה שהיה עם הצדיק מירושלים ר' מנחם מגדל מפוטרפס שעבר בסיביר צרות נוראות. שאלו אותו: "איך הצלחת לעבור את סיביר?" השיב: "בכוח האמונה". שאלו אותו: "ר' מגדל, איך הייתה לך אמונה בסיביר?"

סיפר להם, כשהם היו שבויים שם, היו יהודים וגם להבדיל גויים. היו שם שני הרים גבוהים, ובין שני ההרים היה עמק. עלה גוי אחד על ראש אחד ההרים ותקע שם מוט ברזל ואחר כך עלה לראש ההר השני וגם שם תקע מוט ברזל. אחר כך קשר חבל בין מוט למוט ושאל את כל השבויים, שאחד מהם היה גם ר' מנחם מגדל פוטרפס: "האם אתם רוצים לראות איך שאני עובר על החבל?" אמרו לו: "לא! אנחנו לא רוצים ללקט עוד מעט את העצמות שלך".

מאחר והוא היה לוליין - חוכמה שהקב"ה נתן בו, הוא עבר על כל החבל.

אחר כך שאל אותם: "אתם רוצים לראות איך שאני עובר עוד פעם?" אמרו לו: "לא! מספיק פעם אחת, לא יכולים לראות עוד פעם".

אך הוא חזר אותה הדרך עוד פעם.

אחר כך שאל אותם: "חבר'ה, אתם מאמינים שאני יכול ללכת על החבל פעם שלישית?" אמרו לו: "אנחנו לא צריכים להאמין, אנחנו ראינו בעיניים".

שאל אותם: "אתם מאמינים שאני יכול ללכת על החבל עם עגלה?" אמרו לו: "בשבילך ללכת עם עגלה על החבל זו לא בעיה".

שאל אותם: "אולי אחד מכם מוכן להתיישב בתוך העגלה?" אמרו לו: "לא! ודאי שלא!"

סיפר הרב פוטרפס, שהייתה נערה אחת שהתיישבה בתוך העגלה והגוי העביר אותה על החבל. כולם רצו לאותה ילדה ושאלו אותה: "לא פחדת?!" ענתה להם: "לא!"

שאלו שוב: "איך לא פחדת?" היא ענתה להם: "הלוליין הזה הוא אבא שלי..."

אמר ר' מנדל: "מאז למדתי שכשיודעים שאבא הגדול הוא זה שמחזיק את העגלה, לא מפחדים משום דבר!"

כשהמצב בעולם נראה שחור, צריך לדעת שהקב"ה הוא זה שמנהיג את העולם.

אנחנו אומרים בתפילה ^{שעג} 'הִלְלוּ אֶת ה' מִן הָאָרֶץ, תִּגְיָנִים וְכָל תְּהוֹמוֹת, אֲשֶׁר וּבְרָד שֶׁלֹּג וְקִיטּוֹר, רוּחַ סְעָרָה עֹשֶׂה דְבָרוֹ. את המילים 'עושה דברו' אומרים רק על רוח סערה, ומפני מה לא אומרים בשאר הדברים 'עושה דברו'?

כשיש רוח סערה, כולם מפחדים. אומרים לאדם דע לך! 'עושה דברו' - אין דבר שזו ללא ציווי ה', הכל זה עושה דברו, להתחזק באמונה, שהכל זה הקב"ה.

כמו שאומרים כשאחד נותן לשני צביטה זה כואב, נכון, אבל עכשיו הוא מחזיק אותך!

הקב"ה איתנו וקרוב אלינו, ומחכה רק לתפילות שלנו ובזה אנחנו מבוטחים ^{שע} 'וּנְצִיעַ אֶל ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, וְיִשְׁמַע ה' אֶת קִלְנוּ וְיֵרָא אֶת עֲנִינוּ וְאֶת עֲמָלֵנוּ וְאֶת לַחֲצוֹנֵי שֵׁה'.

ידוע המעשה בגמ' במסכת נידה ^{שע} על שני אנשים שעסקו יחד במסחר, מדי פעם היו מפליגים ביחד באוניה אל מעבר לים למדינות רחוקות. שם מכרו את הסחורות הדרושות לתושבי המדינות הללו וקונו כל מיני חפצים שלא היו בנמצא בארץ ישראל. בשובם ארצה מכרו את הסחורות שהביאו ממרחקים וכך זכו לרווחים טובים.

פעם החליטו השניים להפליג שוב אל מעבר לים. הם דיברו ביניהם שביום מסוים בשעת בוקר מוקדמת יעלו להספינה שהזמינו וייסעו ביחד כהרגלם. הם קיוו להרוויח כסף רב ביותר, וכל אחד כבר תכנן מה יעשה בחלקו כאשר יחזרו בשלום הביתה.

אחד הסוחרים עלה לספינה בשעה שקבעו, אך חברו לא הגיע.

הקברניט (רב החובל) חיכה שעה ועוד שעה, אך לא רצה לחכות יותר בשום אופן, והספינה הפליגה לים.

בתחילה הצטער הסוחר שהגיע בעוד מועד, אבל אחרי שהרהר בדבר חשב: 'מוטב שכך קרה! למה לי לנסוע דווקא ביחד איתו? אני זריז וחרוץ יותר ממנו. כשאני נוסע לבדי, ארוויח את כל העושר לעצמי'.

שע. דברים (פ"כ פ"ז). וע"ע בבמדבר (פ"כ פ"טז).

שעה. דברי אמונה והתעוררות אלו שמעתי (בכ"ה תשרי תשפ"ד), מהמשפיע החסידי ר' אלימלך בידרמן שליט"א שנמסרו עבור ישיבת אור הרשב"ו בעקבות המלחמה הקשה 'חרבות ברזל'. **שעו.** (לא ע"א).

מדוע באמת לא הגיע הסוחר השני? האם עצל היה וביקש לישון בשעה שצריך היה לעלות לאניה? לא ולא! להפך, בעוד חושך ואפלה בחוץ הזדרז ונפרד מבני ביתו שזה עכשיו התעוררו מתנומתם ומיהר אל הנמל. הוא רצה לקצר את דרכו, ולפתע נתקע קוץ ברגלו קוץ שהיה חד כמחט וחדר עמוק לבשרו. הכאב היה עצום עד שלא יכל עוד להמשיך בדרכו וחזר לביתו צולע ונאנח.

ומכיוון שעברה השעה שנקבעה להפלגת האוניה, הבין אותו אדם שאיחר את מועד ההפלגה עם חברו. גדל צערו, שוודאי חברו לבינתיים עשה לבד את כל העסקים והתעשר, והוא שוכב חולה. מרוב צער התחיל לגדף ולקלל את מזלו הרע שמנע ממנו את העושר שקיווה להשיג בהפלגה זו והרהר בליבו: 'מדוע הגיע לי עונש כזה?!'

לבסוף התרפא ויכל לצאת מביתו. דרכו הראשונה הייתה לנמל להיוודע האם הספינה שהפליג חברו כבר חזרה, וחברו עליה עם כל אוצרותיו.

הספנים שעמדו שם אמרו לו: "האם לא אתה הוא שרצה לצאת עם חברך למדינת הים? נס קרה לך, נס שלא נסעת באוניה זו! שמענו זה עתה שהייתה סופה איומה בים, והספינה ההיא טבעה בים ומכל נוסעיה לא ניצל אף אחד".

הסוחר גבהל ונדהם. אילולא הקוץ שנתקע ברגלו היה גם הוא בין הטבועים בים, ומה מאוד התבייש על כך שרטן ואפילו התרעם על הקב"ה! ומעתה נתן שבה והודיה לה' יתברך בכל ליבו על שהעניש אותו על חטאיו רק על ידי ייסורים, וברחמיו הציל אותו דווקא על ידיהן מן האסון שפגע בחברו ^{שעז}.

וידוע המעשה המובא בגמ' במסכת בבא מציעא ^{שעז} עם רבה בר נחמני, שהלשינו עליו למלכות שמבטל מ- 12,000 איש מישראל לשלם מס למלכות.

איך הוא מבטל? שמוסר שיעור בשני חודשים: בניסן על הלכות פסח ובתשרי על הלכות החגים, וכשבאים לגבות את המס, הציבור לא נמצא בביתם.

שלח המלך שליחים לתפוס את רבה ולא מצאו אותו.

שעז. עיקר הסיפור ע"פ ביאורו הנפלא של הספר, כה עשו חכמינו (מהדורת תש"ן ח"ה עמ' 9).

שעח. (פו ע"א).

כשהתברר לרבה שמחפשים אותו, הוא ברח ממקום למקום, עד שהצליחו שלוחי המלך לתפוס את רבה. הכניסו אותו לחדר, התפלל לקב"ה, ונעשה לו נס והקיר שהיה שם נפל, ברח רבה ועלה על עץ ולמד תורה.

כשישב על העץ, התווכחו במתיבתא דרקייעא בשמיים בדיני צרעת, האם בהרת קודמת לשער לבן טמא או אם שער לבן קודם לבהרת טהור? מה הדין בספק?

מחלוקת בין מתיבתא דרקייעא למתיבתא דקב"ה, הקב"ה אומר: "טהור", וכולהו מתיבתא דרקייעא אומרים: "טמא".

מי יכריע ביניהם? אמרו: "רבה בר נחמני יבוא ויכריע". מפני שאמר: 'אני יחיד בנגעים ואני יחיד באוהלות'. נגעי צרעת ואוהלות הם הלכות כל כך מסובכות ורוממות, עד כדי כך שהעיד על עצמו 'אני יחיד בנגעים ובאוהלות'.

קבעו שהוא זה שיכריע במחלוקת בין הקב"ה למתיבתא דרקייעא.

שלחו את מלאך המוות שייקח את נשמתו של רבה ויביא אותו לשמים שיפסוק במחלוקת הגדולה.

כשבא לקחת את נשמתו ראה את רבה בר נחמני יושב על העץ ולא פסיק פומי מגירסא, כשאדם לומד תורה אי אפשר להזיק לו בשום דבר, לכן מלאך המוות עשה רוח. כששמע רבה בר נחמני את הרוח, חשב שגדוד הפרשים של המלך הגיעו אליו.

אמר לעצמו: "עדיף למות מאשר להימסר למלכות". באותם רגעים מלאך המוות לקח את נשמתו. יצאה נשמתו כשאמר רבה בר נחמני: "טהור".

יצאה בת קול מן השמים ואמרה: "אשריך רבה בר נחמני שיצא גופך בטהור".

השאלה נשאלת, הלא חסרים אמוראים שיכריעו במחלוקת בין הקב"ה למתיבתא דרקייעא? מה עם רבה בר נחמני אמר על עצמו: 'יחיד אני בנגעים ויחיד אני באוהלות'? מה מיוחד דווקא בו שהזמינו אותו להכריע במחלוקת הגדולה הזאת?

התשובה לכך היא על פי המובא בגמ' במסכת מועד קטן^{שעט} שמשווים בין רבה לרב חסדא. שניהם היו צדיקים גמורים, וכשהיו מתפללים על הגשמים, מיד היו יורדים.

אך היו כמה הבדלים ביניהם:

רב חסדא האריך שנים וחי 92 שנה, ואילו רבה חי בקיצור שנים וחי 40 שנה.

הבדל נוסף: רב חסדא זכה להכניס לחופה 60 מבניו ובני בניו, זכה ל - 60 שמחות, ואילו רבה קבר 60 מבניו ובני בניו רח"ל.

הבדל נוסף: רב חסדא היה עשיר גדול, עד כדי כך שלכלבים שלו נתנו לאכול סולת של חיטים, ואילו רבה היה עני מרוד, עד כדי כך שנתן לבני ביתו לאכול לחם שעורים - סובין.

מה רואים מכאן - על אף שרבה חי בקיצור שנים חיים של חיי צער וקבר 60 מבניו ובני ביתו, ועם כל זה היה עני מרוד, וכל הדברים האלו לא מנעו ממנו ללמוד תורה מתוך דוחק. הוא המשיך בהתמדה, עד כדי כך שהעיד על עצמו ואמר: 'אני יחיד בנגעים ואני יחיד באוהלות'.

תורה כזאת שלמד רבה בר נחמני מתוך צער ודוחק חשובה כ"כ בשמיים, לכן החליטו שהוא זה שיבוא ויכריע בין המחלוקת של הקב"ה לבין מתיבתא דרקיעא.

ויש מפרשים מהו 'אני יחיד בנגעים ואני יחיד באוהלות'?

אמר רבה על עצמו: סבלתי ייסורי עוני, כל מיני נגעים, אף על פי כן אני יחיד באוהלות - מתייחד תמיד באוהלה של תורה.

לכן זכה רבה להכריע במחלוקת שבין הקב"ה למתיבתא דרקיעא.

נורא ואיום עד היכן מגיעה דרגתו של בעל הייסורים, אשרי הזוכה לקבלם באהבה^{שפ}.

שעט. (כח ע"ב).

שפ. ע"פ מה שכתבנו בעקידת יצחק (מהרב מרדכי אברהם שליט"א, בעמ' 60).

לך נא וראה מה שסיפר רבנו יעקב יושע בספרו פני יהושע שפא בזה"ל: "קיבלתי עליי לחובה ונדרתי בדבר הנדור בעת צרתי ביום חרון אף ה' יום ג' כסלו שנת תס"ג לפ"ק בק"ק לבוב. שלו הייתי בביתי ורענן בהיכלי עם חברים ותלמידים המקשיבים לקולי. ופתע פתאום הייתה מעיר לגל הפוכה כמו רגע לא חלו בה ידיים וקול זעווה לא שמענו כי אם קול הבערה יצאה לחלק, ומראה אש הגדולה והמתלקחת אשר עלה בארמנותינו ובחלונינו ע"י כמה חביות גדולות ונוראות מלאים פולוויר שהיה לשרפת אש עד שנהרסו הבתים ממגורותם. כמה בתים גדולים ובצורות חומה עד לשמיים הושפלו עד לעפר ערו עד היסוד בהן ונהרגו כ-36 נפשות קדושות מישראל.

בתוך החללים ג"כ מגרייתי זו אשתי הראשונה נ"ע ואימה ואבי אימה, עד שהגיע ג"כ לצרת הבת בייתי הקטנה - אחת הייתה לאימה וחביבה עליי ביתר שאת.

גם אנוכי הייתי מן הנפילים מאיגרא רמא לבירא עמיקתא. ובאתי בעמקי מצולה בארץ התחתית ממש כבתוך המכבש מחמת כובד משא גלי גלים שנפלו עליי - קורות בתינו יותר מקורות בית הברד, ולא נתנוני השב רוחי, ידיי ואיברי אינם ברשותי. אמרתי: "נגזרתי בדמי ימי אלכה פקדתי יתר שנותיי לא אביט אדם עוד עם יושבי חלד".

מתיירא הייתי שלא עשה בייתי קברי לנסקלין ולנשרפין ולנהרגין ונחנקין, עליי היו כולנה ארבעתן כאחת, ודין ארבע מיתות לא בטלו ממני...

זאת ועוד אחרת, שקורות הבית רהיטיו ועציו ואבניו נדמו עליי כעדים גמורים. אמרתי: "פן יפגעו בי להיות יד העדים בי בראשונה להמיתני!"

אומנם בחמלת ה' עליי לא נתנני אלוקים להרע עימדי, וכמו ערך שליש או רביע שעה אחר ששקט וסר מזעף קול המפלה, רק עדיין קול שפעת המולת המון לאלפים ולרבבות הולך וסוער הרומסין על הגג ותיבקע הארץ לקולם. ורבים אשר המיתו ברמיסתם יותר מאשר בראשונה, אף דלא הווי סגי בלאו הכי שכוונתם להציל ולפקוח הגל.

סוף דבר כבר יצאתי מכלל ודאי סכנת נפשות לידי ספק.

אז אמרתי עודני בתוך הגל: "אם יהיה אלוקים עמדי והוציאני מן המקום הזה לשלום ויבנה לי בית נאמן להרבות גבולי בתלמידים, לא אמנע עצמי מכותלי בית המדרש לשקוד על דלתי העיון בסוגיות הש"ס ופוסקים וללון בעומקה של הלכה, אף לינות הרבה בעניין אחד.

בזה חשקה נפשי לילך בעקבות אבותיי, ולמשמע אוזן תאבה נפשי ללכת גם אני בדרכיו".

אני טרם אכלה לדבר הדברים אל ליבי, שמע ה' בקול עוניי ונתן לי מהלכים בין העמודים, כמין שביל ממש נעשה לי ויצאתי בשלום בלי פגע, וחבל לא הווה בי.

אז ידעתי נאמנה, כי מה' היה הדבר ממש במקום שאין מצילין, ומאז והלאה השמתי הדברים אל לבי, שיהא עיקר לימודי בדבר הלכה בסוגיות הש"ס ופוסקים וכו'.

כל זמן שנתחדש לי שום דבר בסוגיית הגמרא או בפירש"י ותוס', והיה הדבר נוטה בעיניי שהוא על צד דרך לימוד האמיתית לפי דרך קדמונינו ורבותינו, אותה אבחר ואקרב לכתוב בספר הזיכרונות". עכת"ד.

ללמדנו, שעם כל הנסיונות הקשים והמרים שעברו עליו לא נפל והתייאש, אלא כל מגמתו ועיקרו זה להרבות עוד יותר תורה בעולם ולזכות יותר את הרבים!

אחד הנסיונות הקשים בהיסטוריה^{שפב} היה ביום הגדול של חנוכת המזבח. אהרון הכהן הגדול הוא המחותן הראשי, ובדיוק בשיא השמחה קרה אסון נורא: שני בניו מתים פתאום באופן כ"כ קשה.

דווקא באותו יום מר ונמהר בא לידי ביטוי למולנו שלמות הצורה והיופי של עבד ה' - 'וַיִּדָּם אֶהֱרֹן^{שפג}, פירוש, לא רק שאהרון שתק ולא התריס חלילה או

שפב. המוזכר בפרשת שמיני.

שפג. ויקרא (פ"י פ"ג).

התלונן והתאונן, אלא 'וידום' שגם ליבו ומוחו שתקו ולא התעוררו כמו חפץ דומם רק באמונה בהירה שהכל בחשבון ומאיתו יתברך, וממילא הכל לטובה נפלא!

אך גדול מה שנאמר בדוד המלך ממה שנאמר באהרון.

באהרון נאמר 'וידום אהרון', ואילו בדוד המלך נאמר ^{שפד} 'לִמְעַן יִזְמְרָךְ כְּבוֹד יְיָ', אפילו בשיא עוצמת הכאב והצער דוד המלך - 'לֹא יָדַם' אלא המשיך בשירת חייו: לשיר לזמר ולהודות לבורא יתברך. 'לִמְעַן יִזְמְרָךְ כְּבוֹד'... ^{שפה}

אולי זוהי העצה להתמודדות בקושי ובניסיון על ידי ההתרגלות להודות בטוב ובנעימים, אזי גם בשעת ניסיון נמשיך 'לִזְמְרָךְ כְּבוֹד'...

סיפר ר' מנחם וינגרטן שליט"א ^{שפז} כשנכנסתי לנחם אצל הגאון הרב טוביה פולק שליט"א ששיכל ל"ע את ביתו הנערה באופן פתאומי וגורא בתוך שנת האבל על רעייתו האמא שלה ע"ה ^{שפז}, סיפר לי שביתו של הגאון מוויילנא נפטרה

שפד. תהילים (פ"ל פ"ג).

שפה. וע"ע בגליון ראו באורי (פר' שמיני תשפ"ד - גליון 96 בטעימות לפר' שמיני).

שפו. מנהל ת"ת גבעות עולם בגבעת זאב.

שפז. לתועלת העניין אצטט חלק מהדברים כדורבנות הבורעים כאש שמסר במסע הלוויה על ביתו הבכורה אסתר שנלב"ע בגיל 21 בעודה רווקה, וז"ל: "אמרתי לה כל הזמן: 'איזה מאושר יהיה מי שיזכה בך'. בורא עולם, אתה המאושר! אתה זכית בה! אני נותן לך אותה עם כל הלב. איך אתה שמח. כל החיים שלנו שלך. כל החיים שלנו זה כלום, רק לשמח אותך. תודה שנתת לנו לשמח אותך. כזו צדקנית, כזו טהורה.

אבא, תעזור לנו הלאה לעבוד אותך באמונה, בשמחה, בביטחון. אין לך שום בעיה לחזק את כולם, הכל בידיים שלך. אנחנו מבקשים עוד כדי שנוכל להתקרב אליך יותר.

ביתנו היקרה, תעלי לשמיים עכשיו, ותפגשי את אמא היקרה בשמיים. כמה טוב לך, את קרובה למלך! את רואה את המלך המתוק! כמה טוב לך!

אבא היקר אני מתחנן, יש לי בקשה אחת מעומק הלב, בבקשה תקיים אותה. אבא! אין מי שיגיד קדיש. אבא, תגיד אתה את הקדיש! איך תגיד את זה? תקדש את שמך בעולם! שכולם ידעו שאתה המלך וכולם יחזרו בתשובה. אבא, תגיד אתה את הקדיש, ואנחנו נענה אמן בכל הכוח. אתה עושה את זה הכי טוב, אתה יודע מה שאתה עושה.

את הקדיש אתה תגיד, ואנחנו נכריז אמן. הקב"ה יעזור, מלך אהוב ואוהב, תעזור לנו עוד לאהוב אותך. אתה חלק מאיתנו, בשר מבשרנו, תן לנו את הכוחות, תעזור לנו להמשיך הלאה להגדיל תורה ולהאדירה להיות עבדי ה' באמת. אבא, תודה, תודה, תודה. ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם דיין האמת", כך סיים האב את הספדו המלא באמונה שחזיק בו

רבים. (ניתן לשמוע את ההספד המרטיט במערכת קול הלשון).

ממש תחת חופתה ל"ע, והבכי והיגון היו קשים מנשוא, ^{שפח}שַׁבַּת מְשֹׁשׁ לִבְנוֹ נִהְפֶּךְ לְאַבֵּל מְחַלְנוֹ... אימו של הגאון הגיע אליו בחלום ואמרה לו: אם היית רואה איזו תועלת, תיקון והצלה לכל הדור נוצרו על ידי פטירתה, היית רוקד בלוויה יותר מבחתונתה. מדהים!

שוב מעשה שהיה כששכב ר' מרדכי פורגמנסקי זצ"ל על ערש דווי במדינת שווייץ כשבועיים לפני פטירתו. בא לבקרו ר' מנחם וינגרטן שליט"א בבית חולים בלזאן שבשווייץ. באותה שעה כבר מנעו את הכניסה לחדרו.

אך שמע הרב וינגרטן מר' מאיר מילר שיצא אליו בשעת מעשה והודיע לו, כי זה עתה שמע את ר' מרדכי פורגמנסקי סח כלפי שמיא: "רבונו של עולם, פֶּרַע לי את כל עונשי בעולם הזה. אל תשאיר לי שום חובות לעולם הבא".

ר' מרדכי פורגמנסקי זצ"ל היה רגיל על לשונו לומר, כי אינו מפחד משעת המיתה אלא רק מהרגע שלאחריה.

וסיפר על חייו בגטו קובנא: "לא מן המוות הייתי מתיירא אלא מן הייסורים שסובלים אחריה".

לאחר שנים אמר על תקופה נוראה זו של המלחמה: "אילו הייתי בטוח שעל ידי הייסורים הנוראים שעברתי היה נחסך ממני הגיהנום כולו, לא הייתי מודאג כלל אפילו בסכנות הנוראות שעברתי, אולם יודע אני שייסורי הגטו אינם שווים אלא למקצת חשבון הסבל שחוסך מייסורי הגיהנום, ולכן מה מאוד דאגתי להמשך חיי..."

בחורים משיבת מונטריי - בשווייץ באו לבקרו במיטת חוליו הבחינו שמתייסר בייסורים עזים, אעפ"כ הציג למראית עין כאילו בזוטות מדובר, לא עוד אלא שהמליץ באזניהם: "אילו ידעו הבריות כמה טובים להם ייסורים, היו הולכים לקנותם בשוק".

באחד הימים שפקדו ר' וולף רוזנגרטן, מצא אותו מתפתל בייסורים נוראים שתקפוהו. ר' וולף אדם רגיש בטבעו, ראה אותו בסבלו והחל למרר בבכי. לפתע הסתובב ר' מרדכי פורגמנסקי ומצא אותו מתייפח ואוסף את דמעותיו.

אז העלה חיוך קל על פניו ושאל: "ר' וולף, למה אתה בוכה?" השיב לו "הרבי סובל", נזף בו ר' מרדכי פורגמנסקי בצחות לשונו: "ר' וולף, אינכם מפרגנים לי מעט ייסורים?"

עוד שמעו מפיו, כי בייסוריו משלם הוא ביוקר על הניסים שאירעו לו בגטו קובנא.

מספרים שבחודש האחרון לחייו של הרב ראובן קרלנשטיין זצוק"ל, לאחר ששהה בבית החולים במשך שבועיים והיטלטל בין חיים למוות, שוחרר רבי ראובן לביתו לאתנחתא קצרה. אין לשער את גודל שמחתו - שבתוך ים הייסורים יכל לשוב לביתו, ללמוד ולהתפלל וכו'.

שלוש שעות בלבד חלפו וחוס גופו טיפס ועלה, באמצע הדרך מבני ברק לבית החולים בילינסון נוכח רבי ראובן כי השבת עומדת לפרוש כנפיה. הנוסעים שישבו בקדמת האמבולנס שמעו כיצד רבי ראובן החלוש והדואב ששכב מאחור כמעט בחוסר הכרה, מנענע ידיו בדבקות ומזמר בקולו המעורר והמתוק 'לכה דודי לקראת כלה פני שבת נקבלה' וכו'.

הנהג החרדי לחש לבנו של ר' ראובן: 'הרב קרלינשטיין על שערי מוות, והוא שר לפני בוראו'.

הרכב עמד בשערי בית החולים. רבי ראובן כבר קיבל עליו שבת קודש וקולו הרך מתנגן בנעימה המוכרת וחודרת הלבבות שליוותה אותו בכל ימי ייסוריו.

באותם ימים אחרונים היה קורא בלילות קריאת שמע פעמים רבות, ישן ומתעורר ושוב קורא קריאת שמע, נרדם ומתעורר בחוס גבוה של יותר מארבעים מעלות וממשיך היכן שאחז כאשר נרדם ושוב שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד, ואהבת את ה' אלוהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך... במשך לילות שלמים.

מסופר שלעת זקנותו של הרב שך זצ"ל, בפרט בשנותיו האחרונות, סבל הרב רבות מייסורים קשים מנשוא, אף על פי כן מעולם לא התלונן, מעולם לא מאס בייסוריו, מעולם לא הייתה בפיו טרוניה, ולו הקלה ביותר, אלא אדרבה שמח היה בייסוריו וקבלם באהבה והכיר בערכם ובתועלתם המיוחדת.

סיפר ר' חנניה צ'ולק (יו"ר עמותת עזר מציון) כי הרב שך סח ואמר לו: "אני כל כך סובל, אך הייסורים ממרקים אותי ממש. הם דוקרים ומכאיבים לי כל כך. אולם דע לך שאי אפשר להגיע לעולם הבא בלי לעבור את הייסורים הממרקים את העוונות, מאחר שכולנו נמצאים בדרך לעולם הבא, חייבים אנו לעבור דרך הייסורים".

סיפר נכדו של הרב שך זצ"ל, כי בהיות הרב בן שמונים שנה סבל הוא מכליותיו ונזקק לניתוח. מחמת מצבו היה צורך להחדיר צינורית לגופו, בכל פעם שזזה הצינורית אפילו כמלוא נימה, היה הדבר גורם לו ייסורים נוראים, אולם רבנו קיבל את ייסוריו באהבה...

כאשר היו פוקדים אותו הייסורים, לא היה מתלונן ולא היה נאנח מחמתם, עצר כאביו וייסוריו, והיה זועק מעומק ליבו: "ריבונו של עולם ייסורים זה טוב, אבל אנא ממך תן לי את הכוח ואת השכל לקבלם באהבה".

כיוצא בזה סיפר הרה"ג דוד יוסף שליט"א בספרו אורחות מרן שפט על מרן הרב עובדיה זצוק"ל בזה"ל: בהיותו כבן 80 החלו לתקוף את אבא כאבי בטן עזים.

ר' אריה דרעי דאג להבהיל מומחה גדול, ולאחר אשפוזו בבית החולים ומספר בדיקות שערך קבע הרופא כי עליו לעבור טיפול מסוים בבטנו.

הפרופסור קרא לנו לחדרו והציג את תמונות המצב: "יש שתי אפשרויות לביצוע הטיפול זה.

יש אפשרות לעשותו הרדמה מלאה, אך החיסרון הוא להכין את הגוף לקראת הרדמה מלאה במשך כמה ימים, ולאחר מכן נדרשים עוד כמה ימי אשפוז עבור ההאטאוששות.

ויש אפשרות נוספת לביצוע - בהרדמה מקומית. באפשרות זו אומנם נחסכים כמה ימי אשפוז, אבל מדובר בכאבים עזים ובייסורים נוראים שחש המטופל במשך מחצית שעת הטיפול".

הרופא סיים את דבריו וביקש מאתנו לקבל החלטה אודות האופן שאנו בוחרים - הרדמה מלאה או חצי שעה בלבד של כאבי תופת.

"על שאלה כזו צריך החולה בעצמו לענות" - קבענו - **"הוא ה'בעל דבר"**. הוא יסבול את הייסורים, לכן צריך הוא להחליט על כך בעצמו".

הרופא ניגש איתנו לאבא, פרש בפיו את כל התמונה ושאל להעדפתו? אבא נאנח: **"ביטול תורה של כמה ימים קשה לי ביותר"**. אני מעדיף הרדמה מקומית".

"כך?" - אמד אותו רופא בעיניו - **"אני מזכיר לכבודו שמדובר בכאבים קשים ביותר!"**

שוב נאנח אבא: **"אם נגזר עליי שאסבול ייסורים, אסבול אותם בכל מקרה"**.

הוא קרא לי (לר' דוד יוסף - בנו) וביקש שאביא לו מספריית בית החולים מסכת בבא בתרא. רצתי מיד, הבאתי לו את הגמ' שביקש, מיד לאחר מכן הגיעו הרופאים עם כל מכשיריהם, הוציאו אותנו מהחדר והורו לנו להמתין בחוץ עד לסיום הטיפול.

"אתם אמורים לשמוע צעקות וצווחות נוראות" - מצאו לנכון להזהיר אותנו - **"אל תיבהלו! זוהי תופעה נורמאלית ומוכרת"**.

עמדנו ואמרנו תהילים בדמעות מאחרי הדלת הסגורה התפללנו שהטיפול יעבור בשלום. שמענו את הרופאים משוחחים ביניהם, אבל את קולו של אבא לא שמענו. אולי עדיין לא נגעו בו?

חלפו 40 דקות ואז נפתחה הדלת, והרופא בישר כי הטיפול הסתיים.

נכנסנו במהירות פנימה. אבא שכב על המיטה ועיניו נעוצות בספר. הוא לא הבחין בבואי. טפחתי קלות על כתפו ושאלתי: **"אבא, אתה מרגיש טוב?"**

הוא אמר לי בכאב: **"דוד בני, אולי תוכל לומר לרופאים שיתחילו כבר את הטיפול? קשה לי להמתין כל כך הרבה"**.

אמרתי: **"אבא, הטיפול הסתיים!"**

הוא היה מופתע, רק עכשיו התחיל לעיין! מתי הספיקו לעשות הכל, ואיך זה שלא הרגיש כלום?!^{שצ}

עובדות כעין אלו נותנות לנו מושגים לאילו פסגות של עונג ומתיקות אפשר להגיע על ידי לימוד התורה ממש כדברי הגמ' בברכות מי שעוסק בתורה ייסורין בדלין ממנו, האפשרות לשקוע בסוגיה באופן כזה עמוק עד כדי כך שמאבדים את תחושת הכאב כמו שאמר דוד המלך 'לולי תורתך שֶׁשָׁשְׁעִי, אֲזִי אֶבְדֹתִי בְּעֵינַי' שצא.

שוב מסופר על ראש ישיבת טלז - בקליבלנד (שבארצות הברית) שנאלץ לעזוב את עיר מגוריו טלז בעקבות הלשנה ולברוח לאמריקה. הוא ברח לבדו בלי אפשרות לקחת את משפחתו עימו, ולמותר לציין כי סבלו וצערו היו גדולים ביותר.

אלא שאז פרצה מלחמת עולם השנייה, שגרמה לנתק את הקשר עם המשפחה מאחור.

בסיומה נודע לו כי אשתו וילדיו נשרפו על קידוש ה', מלבד בת אחת שעברה את מוראות האימה, רק הוא נותר לפליטה.

כעת התברר לו כי במנוסתו מאימת ההלשנה לאמריקה, הקב"ה דאג לחלץ אותו ממוות!

בחנוכת הבית של ישיבת טלז שהוקמה מחדש בקליבלנד אמר דבר נורא: "כשלא ידע דוד המלך אם שאול רוצה להרגו או לא, סיכם איתו יונתן שהוא יבדוק את העניין ויסמן לו על כך באמצעות סימן: הוא יירה חצים, שצב'והנה אֶשְׁלַח אֶת הַנֶּעֱר לְךָ מִצָּא אֶת הַחֲצִים, אִם אָמַר אָמַר: לְנֶעֱר הִנֵּה הַחֲצִים מִמֶּךָ - וְהִנֵּה, קָחְנוּ וּבָאָה, כִּי שָׁלוֹם לְךָ לְדוֹד, 'וְאִם כֹּה אָמַר לְעֵלָם: הִנֵּה הַחֲצִים מִמֶּךָ וְהִלָּאָה, לְךָ כִּי שָׁלַחְךָ ה'", הוא ידע שמאת המלך כלתה הרעה על דוד - ועליו לברוח".

שצ. ע"ע לקמן בפרשת בשלח.

שצא. מספר לעבדך באמת (המתיקות שבתורה והדרכים לקנותם חלק ב' עמ' קג).

שצב. שמואל (א), פ"כ פ"א-כב).

הקשה הרב בלוך על הפסוק 'לֵךְ כִּי שְׁלַחְךָ ה'', מדוע לא נקט הכתוב לשון ברורה יותר כמו 'ברח כי אבי רוצה להרגך'?

אלא יסוד גדול טמון בזה, כשיש לאדם רדיפה מאדם אחר, כשמוצצים את דמו ומבקשים להורגו עד שעליו להימלט, עליו לדעת שאין הוא בורח מפני הרודף המציק לו אלא שורש הסיבה לבריחה שלו היא רצונו של הקב"ה שהוא יהיה במקום אחר!

נראה היה ששאל מבקש להרוג את דוד ולכן הוא בורח, אבל האמת היא - 'לך כי שלחך ה'', הקב"ה רוצה שתלך למקום אחר, וזו הסיבה האמיתית לבריחה!

לא המלשינים גרמו לבריחתו של הרב בלוך, הקב"ה היה זה ששלח אותו לאמריקה כדי להצילו מגורל היהודים באירופה ולהקים את עולם התורה במקום חדש.

אין אנו מבינים את דרכי ה' יתברך, אך הוא מסדר את המהלכים והמצב של כל אחד במקום שעליו להיות.

שוב מעשה שהיה בבחור ישיבה שאביו נסע לגיו יורק, אותו בחור חיפש מקום לשהות בשבת החופשה והחליט לנסוע לצפת. הוא לקח אתו חבר נוסף וביחד תיאמו מקום שיוכלו לשבות.

הבחורים לא אמדו נכון את השעות והתאחרו ביציאתם, ומלבד זאת הם עלו בטעות על אוטובוס 984 מבני ברק לצפת שהוא אוטובוס מאסף והאריך להם את כל הדרך. כעשרים דקות לפני הדלקת נרות הם הבינו שלצפת כבר לא יצליחו להגיע בשבת זו, ולכן הם ירדו בטבריה.

מה עושים בחורים כעשרים דקות לפני הדלקת נרות במקום זר להם לחלוטין?

הם עמדו נבוכים ברחובה של עיר, מתוסכלים וממורמרים - למה הייתה שבת חופשית בישיבה? ולמה היה צריך אביו לנסוע בכלל? ואיך הם הגיעו למצב הזה?

בלית ברירה הלכו ודפקו על הדלת הראשונה שהייתה קבועה בה מזוזה.

פתח להם יהודי, שמע על הבעיה ומיד אמר: "נו, מה הבעיה? בואו לכאן, ותהיו האורחים שלי! יש לי כאן מספיק מיטות ומספיק אוכל!"

לא הייתה להם ברירה, וכך מצאו עצמם מתלווים בליל שבת ליהודי בלתי מוכר לחלוטין.

כשישבו בסעודה, פתח היהודי ואמר להם: "בחורים יקרים, אני רוצה שתבינו מה קרה לכם. יש לי ב"ה עשרה ילדים, בשבת רגילה לא הייתה לי אפשרות להכניס אתכם בשום אופן עם כל הרצון הטוב לעזור. היום בבוקר חזרנו זוגתי ואני מסיור במקומות הקדושים באירופה היינו אמורים לחזור בשבוע שעבר, ביום ראשון, אלא שבעקבות תקלה כלשהי במטוס האריכו לנו את המסלול ונאלצנו לחזור רק היום.

היות שידענו כי הנחיתה תהיה רק ביום שישי ונתקשה להתארגן לשבת, הודענו לכל הילדים שכל אחד מהם יישאר במקום שהוא מתארח עד אחרי השבת.

כשהגענו הביתה ופנינו להתארגן, גלינו ששכנינו אנשי חסד יקרים, שידעו על בואנו ושיערו שיהיה קשה להכין שבת תוך זמן כל כך קצר, הכינו לנו שבת שלמה מהחל ועד כלה. הם לא ידעו שהילדים לא יהיו כאן והכינו לנו ולכל עשרת הילדים אוכל בשפע גדול. כך יצא, שיש לנו גם מקום שינה וגם אוכל - בניגוד לכל היגיון!!!..."

הבחורים נדהמו - כשהם עוד לא התחילו לדאוג איפה יישנו ומה יאכלו בשבת זו, כשהם עלו על האוטובוס הראשון, כבר התבשל עבורם החמין לשבת, וכבר הציעו להם את המיטות...

אך הסיפור עדין לא נגמר...

ביום שלישי אחרי אותה שבת התארס אחד הבחורים המתארחים עם ביתו של בעל האכסניה...

זה מה שאומר הפסוק 'לֹךְ כִּי שְׁלַחְךָ ה'" - בן אדם אף פעם לא תועה סתם ומגיע למקום כלשהו לשווא, הוא רק צועד בדרך שהקב"ה רוצה שילך! לא תמיד זוכים לראות במו עינינו תוצאות כאלו, אבל תמיד מהלכי האדם נעשים על פי רצון ה'.

המגיד מדובנא ממשיל על כך את משלו ליהודי שזכה בלוטו ב- \$1,000,000 והחליט לבנות לעצמו בית. סיכם עם קבלן, והלה הביא למקום אבנים וברזלים והחל לחתוך ולסתת.

התבונן בו בעל הבית שלא התברך בחוכמה מיוחדת והחל לצעוק: "מה אתה עושה? למה אתה חותך את האבנים והברזלים הללו? אינך יודע כמה הם עולים?"

"תירגע, אדוני, תירגע", אמר הקבלן, "אני הולך לבנות כאן בית בשבילך!"

"נתתי לך כסף ואתה הורס את הכל" - לא ויתר אותו לקוח והרים את קולו בזעקות ובצווחות.

ראה הקבלן כי יש לו כאן 'עסק' עם אדם מוזר מיד אמר: "טוב, קח בחזרה את הכסף ששילמת לי. לא אבנה לך כלום וגבטל את כל העסקה".

הקב"ה אומר שצג 'כִּי לֹא יָבִינוּ אֶל פְּעֻלַּת ה', וְאֶל מַעֲשֵׂה יְדָיו יִהְיֶה סֵם וְלֹא יִבְנֶם' - אם אתה לא מבין מה אני עושה ואתה בוכה על כך. אם אתה לא מבין שהאוכל שלך כבר מתבשל בסירים והזיווג שלך מחכה לך, אם אתה לא יודע שאני מכין לך ישיבה חדשה בקליבלנד ודואג שתישאר בחיים - ואתה עומד ומתמרמר על גורלך?!

- הרי ש'יִהְיֶה סֵם וְלֹא יִבְנֶם', מאחר שאתה רואה במעשיי רק הריסות, אז 'ולא יִבְנֶם' אני אפסיק לבנות.

בספרו של הסופר הנודע ר' חנוך טלר, מופיע סיפור מדהים שאירע בסוף מלחמת עולם השנייה. הנאצים, יימח שמם, רצחו את רוב היהודים באירופה

ולא נתנו ליהודים מנוחה. לקחו אותם לגרמניה, מסע של מאות קילומטרים, חלקו הם עשו ברגל וחלקו ברכבות. חלק גדול מן היהודים שגתרו הובא ל'ברגן בלזן' שהיה מחנה ריכוז גרמני.

האוכלוסייה במחנה גדלה תוך חודש פי שלושה, ומצבם היה קשה ממש. רעב, צמא ומחלות קשות נוצרו על ימין ועל שמאל שצד.

שצד. וכתב מרן הראשון לציון, רבנו יצחק יוסף שליט"א, בספרו המיוחד איגרות השקפה ומוסר (מכתב קיא) שכל יהודי מתחיל את השבוע באמירת אתה חוננתנו. האדם אומר 'המבדיל בין קודש לחול ובין ישראל לעמים'. זה הזמן המתאים שמבדילים בין שבת קודש לחול. כך גם להבדיל בין ישראל לשאר העמים כמו שמבדילים בין אור לחושך, זה אותו דבר. אמרו בעלי המוסר, כמו שההבדלה בין האור לחושך היא הבדלה קבועה שאי אפשר להקטין ולשנות את הדבר הזה, כך אותו דבר בדיוק לא ניתן להקטין את המרחק בין ישראל לעמים. אי אפשר לעשות חיבור - יש עם ישראל ויש אומות העולם. אם יהודי ירצה בכל זאת להקטין את זה, הגוי ידאג לכך שהיהודים יחזרו למקומם שהם באו מהם. [א.ה. כמו שראינו בתקופתנו לפני שהתחילה מלחמת חרבות ברזל בשמחת תורה תשפ"ד רח"ל היה בעם ישראל פילוג קשה מבית ומחוץ, הייתה מלחמה גדולה זה ימני וזה שמאלני, זה שנה את זה, מלחמת אחים שאחד שונא את חברו. עם ישראל כביכול התפלג כל אחד לחלקים חלקים, עד שבא הקב"ה ואמר (ויקרא פ"כ פ"ט): 'וְהִיִּיתֶם לִי קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה', וְאַבְדַּל אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים לְהִיֹּת לִי - אם אתם לא תבדילו שאתם עם אחד ותתחלקו אחד מהשני, ח"ו יבוא הגוי והוא זה שיבדיל אתכם - ויחבר אתכם, כמו שראינו כשבאו המחבלים הארורים מארגון הטרור חמס ומעזה - דאעש ששחטו וטבחו בדם קר מזקנים ועד טף, ולא הבחינו בין ימני לשמאלני, ואם האדם דתי או חרדי או לא, לא הבדילו בין איזו כיפה הוא לובש ולא יזהר מגזר הוא משתייך. כל מי שיהודי הם הרגו אותו, שום דבר לא עניין אותם לא ימני ולא שמאלני, וזה מה שאמר שהגוי כביכול הוא זה שיבוא לדאוג ולחבר ולהראות לכולם תשמעו: אתם יהודים! הסיבה שנהרגתם כי אתם יהודים! ואין ביניכם שום חלוקה, כולם שווים!]

[וידוע מה שכתב רש"י על הפסוק (ויקרא פ"כג פ"ו) של שמחת תורה. 'בַּיּוֹם הַשְּׂמִינִי מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְהִקְרַבְתֶּם אֵשָׁה לָהּ עֶצְרַת הָוָה' - עצרתי אתכם אצלי, כמלך שזימן את בניו לסעודה לכך וכך ימים כיון שהגיע זמן להפטר אמר: בני, בבקשה מכם עכבו עמי עוד יום אחד, קשה עלי פרידתכם. ע"כ. א.ה. שמעתי באומרים לי שפירשו 'קשה עלי פרידתכם' - שבא הקב"ה בטרוניה לעם ישראל: קשה עלי כל הפירוד שנוצר בתוך עם ישראל תקופה ארוכה לפני שמחת תורה תשפ"ד, ולכן הביא את מלחמת חרבות ברזל שחיברה את כל גווי הקשת מעם ישראל כמשפחה אחת כאיש אחד בלב אחד. רק הצער הגדול הוא שלאחר תקופה קצרה הפוליטיקה מפלגת ומשניאה אחד על חברו, ושוב חוזרים חלילה]... וכמו שהיה בשואה שנכנסו חילות בעלות הברית לאחד המחנות כדי לשחרר את אותם אנשים הכלואים שם, היו שם חיילים פשוטים שבאו לשחרר אותם, שאלו את אחד היהודים: "למה אתם נמצאים אסורים כאן? מה עשיתם? האם עברתם על החוק? מה המיוחד בכם? ומי האנשים הנמצאים כאן?"

אנשים שעניין של זמן הבדיל בינם לבין השחרור המיוחל.

מחנה 'ברגן בלזן' היה מחולק לאגפים שונים, באחד מהם היו, בנוסף ליהודים, גם חיילים רוסים שבויים. בוקר אחד הגיעו הנאצים לאגף זה והכריזו: "אנחנו יודעים כי בעוד כמה ימים יגיעו לכאן האנגלים, אנו רוצים שתספרו להם 'כמה טוב היה לכם אצלנו... לכן הבאנו לכם לחמניות טריות'".

הרעב ששרר במחנה היה נורא, בלתי ניתן לתיאור. המספר מעיד על עצמו כי במשך חמש שנים כמעט ולא אכל, כל מחשבתו הייתה נתונה רק לשאלה איך להשיג אוכל. אילו היה נשאל באותו רגע מה מעדיף: להשתחרר או לחמניה, היה מבקש לחמנייה! המוח נעשה אטום שאינו מסוגל לחשוב על שום דבר מלבד אוכל.

הוא נעמד בתור, כשהביט לעבר סל הלחמניות, ראה שלא נותרו בו הרבה לחמניות. התעורר בליבו חשש שמא בדיוק כשיגיע ייגמרו הלחמניות. מחשבה זו גרמה לו לדפיקות לב מואצות, ומרוב פחד יצאה ממנו זעה קרה.

התור התקדם בעוד שישה אנשים לפניו. הביט וראה שנשארו שבע לחמניות, מה שאומר שהוא יזכה באחרונה. האנשים המשיכו להתקדם לאיטם, וסוף סוף שכנה בידו הלחמנייה האחרונה. היא הייתה אומנם קטנה, אבל טרייה וריחנית.

בעודו מתענג על ריחה, נתקלו עיניו בעוד שקים עמוסים בלחמניות שהיו מונחים לפני החייל. הוא הבין כי לשווא דאג קודם, יש מספיק לחמניות לכולם.

באותו רגע עלה בדעתו רעיון נועז במקצת - לנסות לעמוד שוב בתור ולקבל עוד לחמנייה, הרי ודאי שהנאצי לא יזהה אותו בין כל כך הרבה יהודים.

השיב לו אותו יהודי שנמצאים כאן רבנים, פרופסורים, סופרים, סנדלרים, חייטים וכל שכבות האוכלוסיה.

שאל אותו אותו חייל: "אם כן, מה המשותף והמיוחד ביניכם, למה אתם נמצאים כאן? מה עשיתם כולכם שאתם נמצאים כאן?"

השיב לו אותו יהודי: "יש סיבה אחת שאנחנו נמצאים כאן, כי אנחנו יהודים! כיוון שאנחנו יהודים זה המכנה המשותף בין כולנו, זה הדבר היחיד המקשר בינו לבינו ולכולם - זה מה שעושה אותנו לדבר אחד!". (ויע' לקמן בפר' כי תשא).

נדהף שוב והמתין בתור שהתקדם לאט לאט. לבסוף שאג הנאצי 'הבא בתור', והוא פסע קדימה וקיבל עוד לחמנייה. התבונן בשתי הלחמניות שלו וחש עצמו כהמאושר באדם.

לפתע הרגיש יד שתופסת את צווארו, וקול מאיים לוחש באזניו: "ראיתי, יהודי!" הוא הסתכל לראות מי הדובר. זה לא היה נאצי אלא חייל רוסי שבוי.

אותו רוסי בריון תפס בו בחוזקה ואמר: "תן את הלחמנייה השנייה!"

בתוך הפחד שהקיף אותו ממנו, חשב לעצמו - הרי אותו רוסי הוא אסיר לא פחות מהיהודי. מה פתאום שאתן לו? סובב את ראשו ואמר לו: "לא אתן לך!"

בין רגע אחזו בו זרועות מגושמות. הרוסי קרא לעזרה לעוד שני בריונים מחבריו. לא היה צורך ביותר מדי כוח כדי לגרור את שלד העצמות היהודי לאחד הצריפים כדי לחבוט ולבעוט בו באכזריות עד שכמעט נפח את נשמתו.

כשהיו בטוחים שהוא כבר מת, הם קרצו זה לזה, נטלו את הלחמניות ונעלמו.

היהודי הרגיש את צילו של מלאך המוות פורש עליו את כנפיו. נשא עיניו למרום וקרא: "ריבונו של עולם, דווקא עכשיו למות רגע לפני השחרור?! אם רצית לקחת ממני את נשמת, במשך חמש השנים האלה היו לך מאות הזדמנויות לעשות זאת".

כשהוא מלא טענות כרימון כלפי מעלה, אבדה הכרתו.

כשהתעורר משנתו ראה שמש זורחת. לא הבין איך ייתכן כדבר הזה. הרי חמש שנים לא ראה שמש זורחת כשקם, שכן הנאצים היו מעירים את כולם בארבע לפנות בוקר למסדר. ומי שלא קם לא זכה לקום יותר...

איך ייתכן שהוא ישן - והשמש זורחת? השאלה ניקרה במוחו, עד שאט-אט חדרה למוחו ההכרה: 'הנאצים כבר אינם נמצאים כאן. הם ברחו, השתחררו'.

אבל מה פשרו של כל השקט מסביב?

כשהצטלל יותר, הבחין כי בכל מקום שכבו אנשים על הארץ. לא קשה היה להבחין שהם מתים. אחדים מהם עדיין אחזו בידיהם שאריות לחמניות. בבת אחת התנצנצה בו ההבנה - כי הלחמניות היו מורעלות!!

הקב"ה רצה שהוא ימשיך לחיות, לכן הוא דאג לקחת ממנו את הלחמניות, וכשסירב לתת אותן מרצונו - קיבל לצורך כך מכות!

יְכִי לֹא יָבִינוּ אֶל פַּעֲלָתָהּ וְאֶל מַעֲשֵׂה יָדָיו שְׂצָה - הוא חושב שהקב"ה ירסם, והקב"ה אומר לו: אני בונה, לטובתך נעשה הכל! שצו.

שוב מעשה שהיה עם מגיד המישרים הנודע הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל שהיה חולה כליות בצורה קשה, עד שהרופאים הכריעו כי אין מנוס מהשתלת כליה. כיוון שבארץ התקשו להשיג עבורו כליה מתאימה עקב סוג דמו הנדיר, הוחלט לשלוח את ר' ראובן לברוקלין שבניו יורק, שיש שם סיכוי גבוה יותר למצוא כליה מתאימה.

שצח. תהלים (פ"כ כ פ"ה).

שצו. שפתיים יישק, דברים נכוחים אלו מצאתי בעלון פניני הגבעה (שנה י"א גיליון 493, פרשת שמני תשפ"ג - היוצ"ל בגבעת זאב).

א.ה. המעשה המתרחש אחרי עלון זה, הוא: בידי הווה עובדא: בבוקרו של יום שבת קודש פר' שמני תשפ"ג רציתי להתפלל תפילת שחרית במנין הקבוע בשש וחצי בבוקר בבית הכנסת הסמוך לביתי, ומשום מה הקדימו את התפילה לזמן הנץ בלא שום הודעה מוקדמת, ומכיוון שהיה חשוב לי להתפלל מוקדם בשבת, החלטתי להתחיל לצעוד לחפש מניין בשעה זו או לפחות בשבע, ובכל בית כנסת שהגעתי או שהם התחילו בנץ והיו באמצע קריאת התורה או שהיה כתוב בלוח המודעות שהמנין הבא בשעה שמונה ורבע וכיוצא בזה. הלכתי ארבעים דקות. עד שראיתי בלוח המודעות של אחד מבתי כנסיות שהתפילה הקרובה ביותר זה בשבע וחצי, אמרתי אם לא אמצא תפילה בזמן של שבע אחזור לבית כנסת זה. בינתיים בדרך אמרתי את הקורבנות ופסוקי דזמרה.

כשנכנסתי לבית הכנסת, ראיתי על השולחן שישבתי בו גיליון בשם פניני הגבעה, ומאחר וקראתי כבר פסוקי דזמרה היה לי קצת פנאי לעבור על עלון זה. קראתי את החיזוקים שצירפנו לכאן, והתחזקתי כל כך לראות עד כמה הסיפורים והמעשים האלה שייכים בדיוק למצב שהייתי. למדתי את המסר הגדול שאדם אף פעם לא טועה, אם הגיע למקום מסוים, הקב"ה רצה שהוא יגיע לתקן משהו.

וכנזכר שההליכה נמשכה לי במשך ארבעים דקות, אבל חיזקתי את עצמי ואמרתי: "אם הלכתי ארבעים דקות כדי להגיע לעלון הזה ולהתחזק מהסיפורים שבדיוק היו דומים למקרה שלי - דינו".

ועוד יותר שבערב שבת זו כתבתי את הדרשה הזו של גודל מעלת הייסורים ואמרתי לעצמי שזכיתי בכפלים, גם להתחזק מהעלון הזה וגם לצרף את החיזוקים האלה לספר הנוכחי.

זהו בדיוק מה שהקב"ה אומר (ישעיהו פ"נה פ"ח) 'כִּי לֹא מַחֲשָׁבוֹתֵי מַחֲשָׁבוֹתֵיכֶם וְלֹא דַרְכֵיכֶם דַּרְכֵי, אני חשבתי להתפלל בשעה שש וחצי בבית כנסת מסוים, אבל הקב"ה רצה שאתפלל בבית כנסת אחר בשעה שבע וחצי בשביל לראות חיים וללמוד מוסר, כמו שנאמר (הושע פ"ד

פ"ג) 'קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשִׁבוּ אֶל ה'', 'וְהָיָה יִתֵּן אֶל לְבָבְךָ' (קהלת פ"ז פ"ב).

רבי ראובן נפרד מבני משפחתו בדמעות געגועים, כשלא יודע מתי יזכה לפגוש אותם שוב. כשהגיע לניו יורק, נאלץ לשהות שם מתוך תקווה שבקרוב ממש תושג תרומת כליה עבורו ומיד ישתילו לו את הכליה.

עבר זמן רב ועדיין לא הושגה התרומה המבוקשת, שנתיים וחצי של המתנה! אי אפשר לדמיין מה זה, שנתיים וחצי שכל המשפחה מנותקת מהרב, שבתות, חגים ואפילו בר מצווה של אחד מילדיו - את כל אלה חגגו בני המשפחה בלעדיו, ואיש אינו יודע מתי סיפור זה יסתיים.

כעבור שנתיים וחצי של המתנה קשה ומתישה פנה אל הרב יהודי חשוב מעסקני הרפואה בניו יורק, והציע שהרב יטוס לקליפורניה אל בית החולים בסן פרנסיסקו ואמר: "יש בקליפורניה מרכז רפואי ענק להשתלות. מגיעות לשם הרבה יותר כליות, ויש שם סיכוי גדול יותר להשיג כליה מתאימה", כך סבר אותו עסקן, ואף הציע לרב שהוא יתלווה אליו לדרך.

הרב התקשה לעכל את ההצעה, מספיק היה קשה לו הגלות הנוכחית, לא התלהב לעבור טלטלות נוספות. בסופו של דבר השתכנע שבדרך זו תוכל ישועתו לבוא מהר יותר, ויצאו לדרך.

הגיעו לסן פרנסיסקו בשעת לילה ומיהרו למלון שהזמינו מראש הגיעו למלון בשעה 3 לפנות בוקר, לכן הם מיהרו ללכת לישון.

בשעה 6:30 בבוקר התעוררו לקול דפיקות על דלת חדרם. בדלת המתינו להם שוטרים שביקשו לדעת את זהותם, לאחר מכן הם החלו לדבר עם אותו עסקן רפואי באנגלית. הרב לא הבין אף מילה משיחתם, אלא שמהבעת פניו של העסקן היה ניכר שממש נלחץ מדבריהם.

לאחר מכן השוטרים העבירו לידי העסקן את הטלפון, ודרכו הוא שוחח שיחה ארוכה באנגלית כשפניו מחווירות ומסמיקות לסירוגין. הרב לא הצליח להבין מה קרה, אבל היה ברור לו שמדובר במשהו מסובך ביותר ואולי אף מסוכן.

כשסיים העסקן את השיחה, הודה לשוטרים והפך את פניו כרגוע ושליו כאילו דבר לא אירע.

הרב ניסה לשאול אותו מה קרה? אולם העסקן התחמק, ואמר: "הכל בסדר..."

לאחר מכן העסקן אמר לרב, שכדאי להזדרז ולהגיע לבית החולים לצורך רישום והמתנה לכליה.

כל אותה עת הרב הבחין שפניו של העסקן אינם כתמול שלשום, אך העסקן התחמק ולא הסביר מה מטריד אותו.

בשלב מסוים, כאשר שהו בחצר בית החולים, הצליח הרב לשכנע את העסקן לפתוח את פיו בבחינת 'דַּאֲגָה בְּלֵב אִישׁ יִשְׁחָנָה' שצ"ו, ואז החל לספר את מה שקרה:

"**בזמן** שהיינו במטוס, קיבלה רעייתי שיחת טלפון מברוקלין שבניו יורק, ונאמר לה - שכעת נמצאה הכליה המבוקשת... מאותו רגע החלה רעייתי במסע ארוך של טלפונים. היא ערבה חצי מהעולם בניסיון לאתר אותנו, אולם כאמור היינו אז על המטוס... לאחר מכן הגענו לקליפורניה ושם נרדמנו כשהיינו חולמים כמה רדפו אחרינו. בשלב מסוים העסקנים בקליפורניה שרעייתי פנתה אליהם הצליחו לערב את המשטרה המקומית, והיא גיאותה לעזור לאתר אותנו.

אולם עד שהמודיעין איתר אותנו ועד שהשוטרים הגיעו אלינו, חלף זמן רב ויקר מאד, לכן צר לי לבשר, כבוד הרב, בית החולים העביר את הכליה לאדם אחר..." ופרץ העסקן החשוב בבכי.

העסקן בקושי הצליח להמשיך לדבר. התייפח בבכי על ההזדמנות שהוחמזה בדיוק בזכות הטיסה לקליפורניה.

אולם אז הפתיע אותו הרב ראובן קרלנשטיין זצ"ל כשאמר לו:

"**ידידי** היקר, מה אתה מצטער כל כך? הבה נצא בריקוד הודאה לקדוש ברוך הוא, תודה לבורא עולם על חסדו הגדול! תודה להשם על הניסיון הזה! מכל הלב אני מודה לבורא עולם על הרעה, כי אני בטוח שגם זו לטובה, וכי 'במקרה' בדיוק בזמן שהיינו על המטוס הגיע הטלפון מגיו יורק? ודאי זו השגחה מופלאה וברור לי שזה רק לטובה!"

מיד תפס הרב את העסקן והחל לרקוד איתו מתוך הודיה להשם, ולא נחה דעתו עד שהתקשר לרבנית שבארץ ישראל וקבע את היום ליום שמחה והודאה להשם.

שלושה חודשים חלפו, עד שבחסידי שמיים נמצאה הכליה המתאימה בסן פרנסיסקו והושתלה בגופו של הרב, אשר זכה בחיים חדשים למשך יותר משלושים שנה.

בתקופת ההמתנה להשתלה התברר כי הכליות שנתרמו בשעתו בניו יורק היו מזוהמות, ושני המושתלים שקבלו את הכליות הללו לא שרדו את ההשתלה. התברר שחיי הרב ניצלו בזכות אותה טיסה ממוות בטוח!!!

(ויש גירסאות לסיפור זה - שהכליות שנתרמו היו של גוי, הרב שמח והודה לה' שלא הוכנס לגופו כליות של גוי ערל שאכל נבלות וטרפות...)

הרב ראובן קרלנשטיין זצ"ל היה רגיל לומר בבדיחותא: "אולי המחשב גרס שהכליה ההיא מתאימה לי, אבל בורא עולם סבר אחרת! הוא סיבב את כל הנדודים לסן פרנסיסקו כדי למנוע ממני להכניס לגופי כליה שאינה מתאימה לי, איזה חסד נפלא!"

סיפור זה צריך לעמוד תמיד מול עינינו, אף שלא תמיד זוכים לראות את הסוף הנפלא של הסיפור, לא תמיד זוכים לגלות את הטוב המושלם שהוסתר בתוך הקשיים. ודאי שזו האמת, ואנחנו מאמינים בני מאמינים שהכל אך ורק לטובה, ולכן נשתדל כמה שיותר להודות לבורא עולם על כל מה שעושה איתנו שצח.

וכמו שכתב המוהרנ"ת מברסלב בליקוטי מוהר"ן שצט שאפילו בהסתרה שבתוך ההסתרה בודאי גם שם מלובש ה' יתברך, כי בודאי אין שום דבר שלא יהיה בו חיות ה' יתברך, כי בלעדי חיותו לא היה לו קיום כלל.

שצח. מעשה מחזק זה שמעתי מהגאון הגדול הרב זמיר כהן שליט"א (בתשעה באב תשפ"ב), ונמצא בספר המגילה המחכימה (אסתר ג, א הקדמת תרופה למכה). ובגיליון קול תודה (גליון מס' 39 אלול תשע"ז, בצדיקים מודים לה'). ועוד. וע"ע במה שנכתוב בעזה"י בספר אמרי עובדיה (מועדים, שיצא עוד בקרוה לאור העולם, בערך - דרשות לבתי אבליים, ובל"ג בעומר).

וכתב ר' מאיר מאפטא בספר אור לשמים^ה רבון העולמים ידעתי כי הנני בידך כחומר ביד היוצר, ואם גם אתאמץ בעצות ותחבולות וכל יושבי תבל יעמדו לימיני להושיעני ולתמוך נפשי מבלעדי עוזך ועזרתך אין עזרה וישועה, ואם חלילה יחפצו כולם להרע אז אתה בחמלתך תשים עינך עלי לטובה ממעון קדשך וכו', עזרני רבה"ע שיהיה תקוע וקבוע אמונתך בלבי בכל עת ובכל רגע וכו'.

ת. (חלק בראשית בפתיחה תפילה מהרה"ק בעהמ"ח ז"ע, שהיה רגיל לאומרה בכל יום ערב ובוקר וכו').

הייסורים שבאים על האדם הם רק לטובתו - (דרוש ב)

וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָחָיו גִּשׁוּ נָא אֵלַי וַיִּגָּשׁוּ, וַיֹּאמֶר: אֲנִי יוֹסֵף אֲחִיכֶם אֲשֶׁר
מָכַרְתֶּם אֹתִי מִצְרִימָה, וְעַתָּה אֶל תַּעֲצְבוּ וְאֵל יַחַר בְּעֵינֵיכֶם כִּי מָכַרְתֶּם אֹתִי
הֵנָּה, כִּי לְמַחִיָּה שְׁלַחְנִי אֱלֹהִים לִפְנֵיכֶם' (פ"מה פ"ד-ה)

אומר רש"י שיוסף בכה על שני המקדשות שעתידין להיות בחלקו של בנימין
וסופן להיחרב.

השאלה הנשאלת מדוע זכה בנימין שקודש הקודשים נפל בחלקו, ומדוע
נשאר המזבח בחלקו של יהודה?

אמרו במדרש תנחומא^{תא} דבר נורא, כי כאשר התגלה הגביע באמתחת בנימין,
האחים היו מכים את בנימין ואמרו לו: "אוי לך, גנב, בנה של רחל שגנבה גם
היא התרפים מלבן", והוא שתק, לכן זכה שבית המקדש יהיה בחלקו של
בנימין.

היחיד שלא היכה את בנימין היה יהודה באומרו הרי אני קבלתי על עצמי
ערבות 'אנכי אערבנו', ולכן הוא לא היכה אותו.

נמצא בגלל שחסרה לבנימין מכה אחת - המכה של יהודה, בזכות זה זכה
יהודה שהמזבח יהיה בחלקו ולא בחלקו של בנימין, ועל זה היה בנימין מצטער
- על שנחסרה ממנו עוד מכה אחת.

רואים מכאן עד כמה רחוקים אנחנו מלהבין את הנהגתו של הקב"ה עימנו
ואת חסדיו המרובים אף כאשר הוא מכה אותנו. עלינו להאמין ולדעת כי כל
הקורה איתנו הוא מהבורא יתברך - וכל מה שה' עושה זה רק לטובתנו^{תב}.

תא. בסוף פר' מקץ.

תב. מספרי המתיקות שבפרשה (פר' מקץ עמ' 124).

סיפר הרה"ג יצחק זילברשטיין שליט"א על אברך שהיה גר במקום של אנשים חילונים גמורים. ולקראת חג הסוכות הוא רצה לבנות סוכה, חשב לעצמו היכן אוכל לבנות סוכה כדי שלא להפריע לאף אחד, עלה בראשו רעיון לבנות את הסוכה על הגג של הבניין ששם הסוכה לא אמורה להפריע לאף אחד.

הלך אותו אברך לקבל אישור מהשכנים. כל השכנים הסכימו לו לבנות סוכה לזמן כזה קצר וגם על הגג, חוץ משכן אחד שהיה גוי רשע ולא הסכים לו לבנות את הסוכה על הגג.

מרוב מסירות נפש של אותו אברך למצוות הציע לאותו גוי רשע סכום כסף נכבד עבור הסכמתו לבנות את הסוכה על הגג רק לימי חג הסוכות.

כששמע הגוי את צילי הכסף מיד זה דיבר אליו והסכים לו לבנות את הסוכה על הגג אך בתנאי אחד - שילכו לעורך-דין שיכתוב את זה במפורש שהוא ישלם לו את כל הכסף!

האברך טען כלפי אותו גוי: "למה צריך עורך-דין. אני אשלם לך, והכל יהיה בסדר. אין לך ממה לדאוג".

אך הגוי הזה תקע עצמו על רשעותו כדי שהיהודי יצטרך להוציא עוד הרבה כספים מיותרים לפני החג, ולכן לא הסכים שהמסמך הזה לא יהיה חתום בחותמת של עורך-דין!

ומכיוון שִׁנְכַסְפָּה וְגַם כָּלְתָה נִפְשׁוֹ^{הג} של האברך לקיים את המצוה היקרה הזאת של בניית סוכה להסתופף בצילו של הקב"ה, הסכים האברך ללכת עם הגוי לעורך-דין שיחתום על שטר הסכם ששטח הגג שמעל הבניין שייך לאותו אברך למשך כל ימי חג הסוכות תשפ"ג.

עורך-הדין הכין להם שטר הסכם והחתים את שניהם על המסמך.

כשבא אותו אברך לבנות את הסוכה על הגג, הוא גילה שיש שם כל כך הרבה לכלוך ושקיות מלאות בדברים מלוכלכים ומטונפים.

האברך התחיל לנקות את שטח הגג כדי לבנות את סוכתו, פתאום מצא שקית מלאה ביהלומים ואבנים טובות ומרגליות. הוא לקח את השקית והחביא אותה והלך לברר אצל השכנים מי היה גר שם למעלה על הגג?

אמרו לו השכנים, היה גר שם אדם ערירי שתמיד היה שם בגג את כל הזבל שלו ואין לו משפחה וילדים, והוא נפטר לבית עולמו.

השכן הגוי שם לב שאותו אברך שמח והבין הגוי שהאברך מצא שם סכום כסף גדול. מיד התחיל הגוי לעשות קול רעש גדול שהגג שייך לכל השכנים ביחד והוא משותף, ולכן המציאה שהאברך מצא על הגג שייכת לכל השכנים ביחד ולא רק לאותו אברך, בפרט שהאברך הזה גר כאן בבניין רק בדירה שכורה והבית לא שלו, ויש דעה בגמ' במסכת עבודה זרה^{יד} ששכירות לא קניא...

לקח הגוי הזה את האברך לבית המשפט וסיפר לשופט את כל מה שקרה. כששמע השופט שהשכנים הסכימו לאברך לבנות את הסוכה על הגג לימי חג הסוכות תשפ"ג, שאל השופט את האברך: "האם יש לך מסמך החתום ע"י עורך-דין ששטח הגג שייך לך לימי חג הסוכות תשפ"ג?"

האברך קפץ על המציאה ומיד הראה לשופט את המסמך שחתם עליו השכן הגוי אצל העורך-דין.

קבע השופט שכל הכסף והאוצרות שמצא האברך על הגג שייכים לאברך!

רואים מכאן איך הקב"ה שילם לאותו אברך כפליים על מסירות הנפש שלו למען קיום מצוות סוכה, גם מה שהיה נראה שהגוי רוצה רק לרעתו שביקש

ממנו כל כך הרבה כסף וגם להחתים עורך-דין, 'אתה הִרְאָתָ לְדַעַת כִּי ה' הוא
הַאֱלֹהִים' תה'. הכל היה אך ורק לטובתו.

וכמאמר החכם שאין כזה דבר 'מקרה', שהרי אותיות 'מקרה' - זה 'רק
מה" תו'.

לפעמים קורה שיש לאדם צרות בחיים, אם האדם יודע שכל מה שה' עושה
זה רק לטובה, אדם זה יכול להיות הכי מאושר עלי אדמות.

ידוע המעשה על אחד שהגיע לרב שלו ושפך בפניו את כל הצרות שלו - עם
המשפחה ועם העבודה ועם כל דבר ודבר בחיים.

ביקש הרב מהרבנית שתכין לו כוס תה, על כל צרה שהאדם היה אומר לרב,
הרב לקח כפית עם קצת תה ושפך לו על המכנסים, וכך עשה הרב בכל תלונה
שהיה לאותו אדם.

כשסיים להתלונן, שאל אתו הרב: "סיימת?" השיב: "כן".

שאל אותו הרב: "אתה לא רואה כאן משהו מוזר? השיב כבר כל המכנס שלי
רטוב מהתה שהרב שפך עליי.

שאל אותו הרב: "למה לא אמרת כלום ולא התלוננת?" השיב האדם לרב:
"לא התלוננתי, כי אני יודע שאם הרב עשה לי כך, בטוח שזה רק לטובתי כדי
לתקן אותי - לפי הקבלה וכיוצא בזה".

אמר לו הרב: "ישמעו אוזניך מה שפיך מדבר. אם על הפעולות שלי אתה לא
מקשה קושיות ואין לך שום תלונות, כי מבין אתה שאני רוצה אך ורק
לטובתך, כל שכן בן בנו של קל וחומר - כשהקב"ה מנסה אותך שאתה צריך
להבין שזה רק לטובתך. אע"פ שעכשיו זה נראה רע, תחכה ותראה את ישועת
ה'" תו'.

תה. דברים (פ"ד פ"ה).

תו. שמעתי בשבת פר' בראשית תשפ"ג מת"ח בחולון שלא הכרתיו ולא ידעתי.

תז. מספרי הנ"ל (שם).

סיפר המשפיע ר' אלימלך בידרמן שליט"א^{תח} בשם ר' נחמן מברסלב זצ"ל על יהודי עני שחי כאן בארץ ישראל. ומצא אבן טובה הלך איתה לאדם המבין באבנים טובים ויהלומים אמר לו: "דע לך, שהאבן הזאת בישראל לא שווה שום דבר, אבל באנגליה היא שווה \$20,000 - אתה יכול להיות עשיר גדול", אותו אדם עשה הלוואות וקנה כרטיס לאוניה.

כשעלה לאוניה, רב החובל דיבר עם האנשים כמה כל אחד צריך לשלם על ההפלגה, וכשהגיע אליו, אותו אדם הוציא את האבן שמצא והראה אותה לרב החובל. כשראה רב החובל את האבן המיוחדת, מיד התחיל לכבד אותו בכבוד גדול ואפילו לא דיבר איתו על כסף שם אותו בשירות וי-אי-פי מקום של החשובים. מדי פעם היה יורד אליו ומדבר איתו וקבע פגישות ושיחות לפעמים הבאות.

בכל פעם שאותו אדם היה אוכל נהג להניח את האבן המיוחדת על השולחן לפניו ואוכל לידה לקיים 'שיויתי האבן לנגדי תמיד' רח"ל.

פעם אחת אכל והניח את האבן על השולחן ונרדם, ובא הפועל המנקה ואסף את כל הניילון של השולחן עם כל הכלכלוכים וגם עם האבן המיוחדת שלו וזרק את הכל לים.

התעורר היהודי וחשך עליו עולמו. כשראה שהאבן לא נמצאת, הבין שהפועל השליך אותה לים וחשב להתייאש ולהצטער.

אבל תפסה אותו נקודה חשובה ואמר לעצמו: "הרי אני יהודי, מי זה שנתן לי את האבן? הקב"ה. מי גרם שהפועל יזרוק לי את האבן לים? הקב"ה. ואני יודע שהקב"ה עושה עבורי את ההכי טוב, 'אתייצב ואראה את ישועת ה'".

דברים אלו חיזקו אותו מאוד, עד שכלפי חוץ לא היה נראה בכלל שהוא בצער על האבן. רב החובל עדיין היה מגיע לפגישות איתו ולהתייעץ איתו, ולא ידע רב החובל שכבר האבן איננה.

תח. שהוזמן כרב המקדים לשיעור השבועי של מרן הרב יצחק יוסף בלוויין (מוצ"ש פר' בשלח תשפ"ב).

פעם אחת אמר לו רב החובל: "יש לי הצעה טובה בשבילך. יש לי כאן באוניה הרבה חיטים שאני צריך לסחור איתם באנגליה, ומאחר ואני אדם פשוט, יכולות להיות לי בעיות במיסים. אתה אדם אמיד ועשיר גדול, יש לך אבן כ"כ טובה ויקרה. אולי תיקח את הסחורה הזאת על עצמך ותשתכר איתה ותביא לי את הרווחים". הוא גם רצה שירשום את הסחורה על שמו.

אותו אדם אמר לעצמו: "מה יש לי להפסיד, בין כך אין לי אבן".

נסע אותו אדם לאנגליה עם החיטים והשתכר איתם ונעשה מהם עשיר גדול.

לימים אותו רב החובל נפטר לבית עולמו, וכל הסחורה נשארה על שמו של אותו אדם ונשאר עשיר גדול.

אמר אותו אדם: "האבן לא הייתה שלי - שהרי היא נמצאת בים, החיטים האלו הן שלי - שהרי הם נמצאים אצלי, וכל זה בזכות האמונה והביטחון בקב"ה". אם אותו אדם היה מתייאש, רב החובל בכלל לא היה מציע לו להשתכר עם החיטים, והיה נשאר עני מרוד.

וזהו הביאור של 'הִתְיַצְבוּ וּרְאוּ אֶת יְשׁוּעַת ה' תט.

אדם הנקלע לצרות, שיחכה ויראה את ישועת ה' ויבין שכל מה שקרה לו זה אך ורק לטובתו! תי

ידוע מה שהקב"ה אמר לאברהם תיא: 'כִּי בִיִּצְחָק יִקְרָא לְךָ זָרַע' - ומאידך אמר לו תיב 'וְהָעֵלְהוּ שֵׁם לְעֹלָה'.

שואל המדרש רבה תיג שאברהם אמר לפניו: "ריבון העולמים! בשעה שאמרת לי קח נא את בנך את יחידך היה לי מה להשיב, אתמול אמרת: 'כי ביצחק וגו', ועכשיו קח נא את בנך וגו'?"

תט. שמות (פ"ד פ"ג).

תי. מספרי המתיקות שבפרשה (פר' בשלח עמ' 201). וע"ע במה שכתבנו בתוספת נופך בספרי אמרי עובדיה (מועדים, ערך - פסח) שעוד נזכה שיצא לאור העולם בקרוב.

תיא. בראשית (פ"א פ"ב).

תיב. שם (פ"ב פ"ב).

תיג. בראשית רבה (פסקה נו פסוק י).

אלא כתוב של יצחק היה נשמה של אישה ולא היה יכול להוליד ילדים, כיוון שהקב"ה רצה שמיצחק יקרא לאברהם זרע, אמר לאברהם: 'תעלה אותו לעולה וכך הנשמה של האישה שבו תפרח, ותישאר לו רק נשמה של זכר וכך יוכל להוליד ילד'.

מכאן ילמד האדם כשיש לו צרה מסוימת - שידע שזה אך ורק לטובתו^{תטו}.

עוד כתוב שם^{תטז} 'וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹהִים נָסָה אֶת אַבְרָהָם, וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם: וַיֹּאמֶר: הֲגִנִּי, וַיֹּאמֶר: קַח נָא אֶת בְּנִי אֶת יִחִידְךָ אֲשֶׁר אָהַבְתָּ אֶת יִצְחָק וְלֶךְ אֶל אֶרֶץ הַמִּרְיָה, וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לְעֹלָה עַל אֶחָד הַהָרִים אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִים'.

הקב"ה אמר לאברהם אבינו שילך ויעקוד את יצחק בנו, הלך אברהם אבינו, ולא ידע מה יהיה שם לא ידע לאן ללכת, לא ידע שום דבר, ביטל את כל כולו לה' יתברך.

ומכיוון שאברהם עמד בניסיון, זכה לגדולה.

אדם העומד בניסיונות - זה רק מעלה אותו ומרומם אותו.

מספרים משל לאדם שהלך עם אשתו למסעדה לארוחת ערב, והייתה במסעדה מנגינה נחמדה. פתאום באמצע האוכל הם שמעו רעש של קדיחות עם קונגו [מקדחה], לא הבינו לאן הם הגיעו. הם רצו שקט ושלווה. פתאום הם שומעים צעקות, פתאום נפל עליהם משהו, הם משתגעים - לאן הגענו? לבית משוגעים?

תיד. קדושת לוי (פר' תולדות ד"ה או יבואר על פי מאמר האר"י ז"ל כי ביצחק, כי יצחק היה מסטרא דנוקבא). ועיין בגלגולי נשמות (מערכת צ' אות ב) שכתב: שרתה השכינה בקמח, דכל זמן שהייתה שרה בעולם היה ברכה מצויה בעיסה, ובנה מניצוץ יצחק מסוד סטרא דנוקבא, וידוע כי יצחק נסתכן בעקדה כי כן דרך כל הבאים מסטרא דנוקבא. וע"ע למרן החיד"א בספר פני דוד (פר' וירא אות זך עמ' כב יצ"ל בשנת תשי"ט) שכתב: כי ביצחק יקרא לך זרע רז"ל אמרו: ביצחק ולא כל יצחק, והפשט ידוע אומנם אפשר לרמוז כי בעקדה נשמת יצחק פרח ו באה לו נשמה מסטרא דדוכרא, וזהו ביצחק ולא כל יצחק שהוא עתה, כי נשמה שיש בו עתה פרוח תפרח, אך גוף זה עם נשמה אחרת יקרא לך זרע, שיוליד ב בא אליו נשמה דדוכרא. עע"ש. וע"ע באמרי נועם (פרשת חיי שרה ד"ה ובפסוק ותהי אשה).

תטו. מספרי המתיקות שבפרשה (פר' וירא עמ' 62).

תטז. בראשית (פ"ב פ"א-ב).

אך אם אותו אדם ילך למגרש כדורגל וישמע שמישהו עובד שם עם קונגו, האם זה יפריע לו? ודאי שלא. ואם ישמע צעקות מהצופים, האם זה יפריע לו? ודאי שלא, אדרבה זה עושה אווירה טובה, ובכלל אם יעוף עליו הכדור, הוא ישוש וישמח שהכדור זכה להגיע אליו.

מה שונה מגרש הכדורגל ששם שום דבר לא מפריע לאדם, ואילו במסעדה כל רעש הכי קטן מפריע לו?

אלא שלמגרש הכדורגל האדם הולך על דעת זה. יודע שיכולים להיות רעשים וצעקות, וגם מוכן שהכדור יעוף עליו, לכן זה בכלל לא מפריע לו. אך כשהולך למסעדה - הולך לנוח בשקט ושלווה, ולא מוכן לרעש ולבלגן, לכן כל רעש הקטן ביותר מפריע לו.

ללמדנו שכשאדם יודע שיכול להיות לו ניסיונות, קל לו יותר לקבל אותם כי הוא מוכן להם.

ומספרים עוד על חייל רוסי שרצו שיעביר מידע לצבא ברוסיה, החייל הרוסי עמד על עומדו ואמר: "תהרגו אותי, ולא אעביר לכם שום מידע". החיילים והמפקדים גרמו לו להיות אומלל מאוד, נתנו לו מכות, ובמשך תקופה ארוכה לא הביאו לו אוכל ושתייה, והוא בשלו, לא מוכן להעביר שום מידע.

יום אחד ניגש אליו המפקד ואמר לו: "שמע, עד עכשיו התנהגנו אליך בצורה היפה ביותר, מעכשיו אנחנו נתחיל להתעלל בך" - מה כבר עוד אפשר להתעלל בו אחרי כל מה שעשו לו?

עכ"פ אמר לו המפקד: "עכשיו אתה נכנס לחדר לכמה דקות ותחשוב האם אתה מוכן להעביר לנו מידע או לא. אם לא תעביר לנו מידע, ייכנסו לחדר שני חיילים גדולים כמו גורילות ופשוט יאכלו אותך ולא ישאירו ממך שום זכר..."

הרוסי נכנס לחדר לחשוב ואמר לעצמו: "בוודאי הם רוצים לבחון אותי האם אעביר מידע או לא, לכן 'על משמתי אעמדה ואתיצבה' תי" ולא אעביר להם שום מידע יהיה מה שיהיה..."

הלך אותו חייל רוסי לחדרו של המפקד ואמר לו: "אתה יכול לומר לגורילות שיבואו עכשיו. חבל על הזמן, אני לא הולך להעביר לכם שום מידע."

לאחר כמה דקות נכנסו לחדר שני אנשים עם בלונים וזר פרחים נגשו אליו ואמרו לו: "דע לך שחילפשו הרבה זמן משהו שיהיה מפקד, גילנו שרק אתה ראוי לשמש בתפקיד כמפקד כיוון שעמדת בכל הניסיונות שנתנו לך ולא נפלת מכלום, לכן עכשיו אתה עולה לגדולה."

אדם צריך לדעת, שהניסיונות הם מדרגות של הסולם שמוצב ארצה וראשו מגיע עם השמיים. כל ניסיון שהאדם עומד בו מעלה אותו עוד דרגה עד שיזכה לברכה והצלחה^{תי"ח}.

שוב מעשה שהיה בליל יו"ט ראשון של חג הסוכות תשפ"ג. אברך מרחוב הירדן בבני ברק שבנה סוכה לפני החג והזמין לחג את הדוד שלו.

בערב החג החליט השכן מעליו לבנות גגון מעל החצר של אותו אברך, ממילא יצא שהגגון היה מעל שטח הסוכה שלו. זה אומר שאם בסוכה של אותו אברך היה מקום לשני אנשים לישון שם, עכשיו נשאר מקום בקושי לאדם אחד.

לפי ההלכה יש כלל^{תי"ט} 'שאינן אומרים לאדם חטא כדי שיזכה חברך', ולא שייך שהוא, בעל הבית, יישן בבית בשביל שהאורח שלו יישן בסוכה. כמו שאם יש לאדם כזית מצה אחת, וכי נאמר לו תיתן את זה לחבר שלך כדי שיזכה במצווה בזמן שהוא יפסיד את המצווה!?

אמר לו הרב שוורץ מקרית הרצוג בבני ברק שע"פ הדין האברך חייב לתת לדוד שלו לישון בסוכה. מפני שהזמין אותו לחג הסוכות, וההזמנה כוללת שינה בסוכה, ולכן מוטלת עליו לתת לדוד שלו לישון בסוכה.

אותו אברך אמר לעצמו: "ב"ה אני אברך לא יהיה לי משעמם. אתן לדוד שלי לישון בסוכה בלילה הראשון של החג, ואני אלך לבית הכנסת ואלמד תורה כל הלילה".

תי.ח. מספרי הנ"ל (פר' וירא עמ' 66).

תי.ט. במסכת שבת (ד ע"א). וז"ל.

ומכיוון שלא רצה שהדוד ירגיש שלא בנוח שבגללו הוא נשאר כל הלילה ער או שיישן מחוץ לסוכה, החליט אותו אברך לשנות בדבריו לצורך השלום ואמר לדודו: "דודי היקר, מקובלני מבית אבי אבא על פי מנהג מרוקאי במקנס שנשארים ערים 3 לילות בשנה - בליל חג השבועות ובליל הושענא רבה ובליל ראשון של חג הסוכות".

אמר לו דודו: "מה? בחיים לא שמעתי על מנהג זה, אבל איזה יופי, כך אוכל לישון בסוכה ואתה תלמד תורה כל הלילה, והכל על מקומו יבוא בשלום".

אותו אברך ידע שיש בית כנסת באזור רחוב ירושלים בבני ברק הפתוח 24/7 הכולל חשמל ומזגנים דלוקים ויש גם שתייה חמה וכיוצא בזה אמר לעצמו: "אני אלך ללמוד שם במשך כל הלילה".

הגיע לשם והתחיל ללמוד, עם הזמן התעייף והתחיל להתנמנם. קם שטף את הפנים והמשיך ללמוד עוד קצת. לאחר זמן שוב התעייף קם שטף את פניו והמשיך ללמוד, כך תכנן לעשות במשך כל הלילה עד הנץ החמה.

בשעה שתיים וחצי בלילה נכנס לבית הכנסת חסיד אמריקאי גדול עם כיפה כחולה, שהמנהג שלהם לשבות בחגים אצל הרב'ה, אחרי שהיה אצל הרב'ה אמר: "אכנס לבית הכנסת לנשק את ארון הקודש ואלך לישון בסוכה".

נכנס לבית הכנסת וראה אברך שיושב ועוסק בתורה על אף שהוא עייף, ושם לב שמתנמנם הוא קם שוטף את הפנים וממשיך ללמוד, וכך היה עושה כמה פעמים.

אמר אותו אדם לעצמו: "למה הוא כל כך מענה את עצמו, שילך לישון!"

אותו תייר מטבעו היה מאוד סקרן, ניגש לאברך ושאל אותו במבטא אמריקאי אם הוא יודע אנגלית? האברך לא הבין מהיכן נפל עליו אותו אדם והשיב לו שהוא יודע רק עברית, שאל התייר: "למה אתה כל כך מתעקש ללמוד, הרי אתה עייף מאוד. השעה שתיים וחצי בלילה, למה שלא תלך לישון?"

אמר לו האברך: "הכל בסדר, תעזוב אותי לנפשי..."

אך התייר שמתעניין בכל דבר ולא ויתר ואמר לאברך: "אני רוצה שתספר לי את הסיפור שלך. אני אמריקאי שאוהב לראות ולשמוע דברים חדשים בפרט בארץ ישראל".

הבין האברך שממנו הוא לא ישתחרר, לכן סיפר לו את סיפורו ששכנו בנה גגון מעל סוכתו. כיוון שלא רצה לריב איתו, נתן לדוד שלו לישון במקומו בסוכה, והחליט ללכת וללמוד תורה במשך כל הלילה על אף הקושי הגדול.

שאל אותו התייר: "באיזה רחוב כבודו גר?" ענה לו האברך: "ברחוב הירדן כך וכך בבני ברק", ונפרד ממנו התייר והלך לביתו.

במוצאי חג הראשון של סוכות דופקים על דלת ביתו של אותו אברך. האברך פתח את הדלת וראה את התייר שנפגש עימו באותו לילה.

אמר לו התייר: "האם אני יכול לשבת כמה דקות?" האברך השיב לו בחיוב.

החל התייר לספר: "דע לך, שיותר מחודשים וחצי אני מחפש לעשות עסקה של יששכר וזבולון עם אברך רציני שישב וילמד תורה ואני אפרנס אותו.

כשראיתי את כבודו שמוסר את נפשו למען לימוד התורה. החלטתי שאני רוצה לעשות את העסקה של יששכר וזבולון איתך".

הוסיף לומר: "יש לי דירה בת 5 חדרים בבניינים החדשים של מתחם אוסם (צמרת) בבני ברק ברחוב ברוך בן נריה, יש שם שוכרים עד סוף השנה הלוועזית, מאחר ולא נעים להוציא אותם עכשיו. תחכה חודשים עד שיתפנו מהדירה, ומאז הדירה תהיה שלך לכל החיים, חוץ מזה אשלח לך בכל חודש 500 יורו לפרנס את בני ביתך".

הוסיף לומר: "בעז"ה במוצאי שמחת תורה תשפ"ג נלך יחד לבית הדין ונחתום לפני הדיינים על הסכם חוזה יששכר וזבולון".

לפנינו מעשה מיוחד המראה איך שאדם מוסר את נפשו על התורה הקדושה, הקב"ה משלם לו את שכרו המושלם עוד בעולם הזה, כמו שכתוב 'יִשְׁלַם ה' פְּעֻלָּךְ, וְתִהְיֶה מִשְׁכֻּרְתְּךָ שְׁלָמָה מֵעַם ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּאת לַחֲסוֹת תַּחַת כְּנָפָיו תֵּכֵּה'.

פרשת ויחי

גודל מעלת השלום

**וַיְבָרֶכֶם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר: בָּךְ יִבְרַךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר יִשְׁמַךְ אֱלֹהִים כְּאֶפְרַיִם
וְכַמְנֶשֶׁה' (פ"מח פ"כ)**

השאלה הנשאלת מה המיוחד באפרים ומנשה, שזכו שכל אב מברך את בניו שיהיו כאפרים ומנשה בשונה מהאבות הקדושים שבירכו את בניהם אברהם את יצחק, יצחק את יעקב, יעקב את בניו, והאבות לא מברכים את בניהם ישמך אלוקים כאברהם יצחק ויעקב?

ועוד, מדוע לא מברכים גם את הבנות, שתזכינה להיות כהאימהות הקדושות שרה, רבקה, רחל ולאה?

מבאר בספר מקדש מרדכי שמתחילת הבריאה מצינו ריב בין כל האחים. קין והבל, יצחק וישמעאל, יעקב ועשו, יוסף ואחיו. אך האחים היחידים שלא רבו אלא חיו באהבה ואחוה - הם מנשה ואפרים.

ומוסיף החפץ חיים על אף שלמנשה ואפרים הייתה סיבה לקנא אחד בחברו, שהרי יעקב אבינו הקדים את אפרים הצעיר למנשה הבכור, ואע"פ כן מנשה לא הגיב כלל ולא אמר ליעקב סבו שהוא הבכור, ואפרים לא התגאה בזה, עם כל זה הם נשארו באחוה ורעות.

כיוון שהייתה אחווה ביניהם, זכו שכל אב המברך את בניו יאמר שיהיו כאפרים וכמנשה.

ידועה המשנה באבות ^{תכא} הקנאה והתאווה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם.

כדי שיהיה שלום ורעות בין אחים, צריך שיהיה ביניהם הדדיות של ויתורים אחד עם חברו שלא יקפידו זה על זה, רק אז יזכו שתשרה בניהם אחווה ורעות.

מוסיף החתם סופר שהברכה הראשונה שבירך יעקב את בניו הייתה 'הקבצו וְשִׁמְעוּ' ^{תכב} שיתקבצו ביחד ויהיו מאוחדים וישמעו אחד את אחיו. זו הברכה הגדולה ביותר משום שאומרים חז"ל מסכת עוקצין ^{תכג} שלא מצא הקדוש ברוך הוא כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום.

עד כדי כך שאמרו בויקרא רבה ^{תכד} אמר רשב"י: גדול השלום, שכל הברכות הטובות והנחמות שהקדוש ברוך הוא מביאן על ישראל חותמים בשלום. בקריאת שמע 'פורס סוכת שלום', בתפילת שמונה עשרה 'עושה שלום', בברכת כוהנים 'וישם לך שלום'. בקורבנות ועוד.

ואמר הרב יהודה יוספי שליט"א שבשביל לעשות קשר צריך חיבור של שני חוטים שכל אחד יתרום קצת מחלקו בשביל ליצור את הקשר, אבל אם חוט אחד לא יוותר לתרום מחלקו לעשיית הקשר, הקשר לא יחזיק מעמד.

כך גם קשרי ידידות נקראים 'קשר', כשכל אחד מקריב משלו ומוותר מעט ליצירת הקשר, ממילא נוצר הקשר. וכן בין בעל ואישה, כשכל אחד נותן משלו ומתקפל בשביל השני, זוכים לקשר של קיימא ^{תכה}.

עוד אמרו במדרש תנחומא ^{תכו} גדול השלום, שאפילו ישראל עובדין עבודה זרה ועושין חבורה אחת, אין מידת הדין נוגעת בהן.

תנא. (פ"ד מ"כא).

תכב. בראשית (פ"ח טו פ"ב).

תכג. (פ"ג מ"ב).

תכד. (פסקא ט פ"ט).

תכה. מספרנו המתיקות שבפרשה (פר' ויחי עמ' 141).

תכו. (פרשת צו פ"ז).

ובמדרש רבה^{תכז} ובגמ' במסכת חולין^{תכח} אמרו "גדול השלום שהשם נכתב בקדושה. אמר הקב"ה: "יימחה שמי על המים בשביל להטיל שלום בין איש לאשתו".

ובאבות אמר רבי מתיא בן חרש^{תכט} "הוי מקדים בשלום כל אדם".

מהו בשלום כל אדם?

אלא אף אם אתה רואה שהוא כועס עליך, תקדים לו שלום, שאם אתה עושה כן, תגרום לו שיאהב אותך.

ולא עוד אף אם לא נכנע להשלים איתך, הקב"ה מוסרו בידך ומכניעו תחתיד.

ובגמ' במסכת ברכות^{תל} אמרו על רבן יוחנן בן זכאי, שלא הקדימו אדם שלום מעולם ואפילו גוי שבשוק.

הרבה תקנות תקנו חז"ל משום דרכי שלום, מפני ש'דַּרְכֵּיהָ דְּרַכִּי נָעַם, וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם'^{תלא}.

מעשה היה בימי הגר"א בשנת תקל"ו. בזמן ההוא מלך בפולניה המלך פוניאטובסקי.

פנו הקראים למלך ואמרו לו כי הם היהודים האמיתיים, ואילו היהודים הרבנים הנקראים יהודים תלמודיים אינם בני דת משה. הם מתיימרים לומר שהם היהודים האמיתיים בשעה שמתחזים לומר, שרגליהם עמדה בהר סיני לקבל את התורה מידי משה, ולמעשה הם מעין ערב רב.

טענו עוד, שהיהודים הגדילו ברוב חוצפתם ועזותם להרים יד בתורת משה וזייפו אותה בפירושים המקובלים רק עליהם, 'וְדַתֵּיהֶם שְׁנוֹת מִכָּל עָם, וְאֶת

תכז. פרשת נשא (פרשה יא פ"ט).

תכח. (קמא ע"א).

תכט. פרקי אבות (פ"ד מ"טו).

תל. (יד ע"א).

תלא. מושלי (פ"ג פ"ז).

דָּתִי הַמֶּלֶךְ אֵינָם עֹשִׂים, וְלַמֶּלֶךְ אֵין שׁוּה לְהַנִּיחָם. וְהֵרְבוּ בְּדַבְרֵי חִירוּפִים וּגִידוּפִים עַל תּוֹרַת הָרַבָּנִים.

ביקשו מהמלך לערוך אירוע גדול בין שני העמים, וכבוד המלך ירום הודו יזמין נציג אחד מהקראים ונציג אחד מהרבנים, שיתווכחו ביניהם, וע"י כך יתברר מי היהודים האמיתיים ומי הם המתחזים, 'וְעַל פִּיךָ יִשָּׁק כָּל עַמִּי' תלב.

הבקשה מצאה חן בעיני המלך פוניאטובסקי וקבע מועד ליום שבת קודש, שכל צד ישלח את נציגו לארמון המלוכה כדי לערוך וויכוח לעיני המלך והשרים ויעמידו שופטים שיכריעו את הדין.

הגר"א הציע שהנציג של עם ישראל יהיה רבי יהודה לייב מייטוס, אשר עם גדולתו היה פיקח וממולח ובקי בשפה הפולנית ולפני מלכים יתייצב, ואף הפולנים האצילים התייחסו אליו בכבוד ובאהבה.

רבי יהודה לייב הוזמן לוויילנא להתייצב בפני הגר"א. בתחילה סירב רבי יהודה לייב להיכנס בפולמוס זה ולקבל עליו את האחריות לתוצאות הוויכוח. ותירץ את עצמו בכל מיני תירוצים כדי להתחמק משליחות גורלית זו.

אמר לו הגר"א: "חושד אני בך שמחפש אתה דרכים שונים ומשונים כדי להשתמט מוויכוח זה, אשר בו תלוי כל עתידו של עמנו ותורתנו במדינה זו".

אחר דין ודברים הסכים רבי יהודה לייב לקבל על עצמו את השליחות הזו ולהתייצב בארמון המלך ביום המיועד לשם ויכוח עם נציג הקראים.

אחר שנתן את הסכמתו, אמר לו הגר"א: "לך לשלום!" שאל רבי יהודה לייב: "ברכה זו מספיקה, האם לא צריך עוד?"! השיב לו הגר"א: "אלהי ישראל יברך אותך ויצליח דרכך".

באותה שבת קודש שנקבעה ליום הוויכוח השכים רבי יהודה לייב עם שחר והתפלל בנץ החמה, קרא תהילים בהשתפכות נפש שיזכה לנצח את הקראים.

לאחר מכן קידש על היין וסעד את לבו ויצא רגלי לחצר המלוכה, שבליבו עז ותעצומות חדור אמונה וביטחון בהשי"ת שיצליח דרכו להרים את קרן ישראל בפני העמים והשרים ולהראות לכולם את יופיה של אומה זו.

כשהגיע רבי יהודה לייב לאולם המשפט, ראה שכבר הקדימו נציג הקראים וממתין בציפיה להינתן האות שיוכל להיכנס לאולם המלא. המתין רבי יהודה אחריו בתור.

כשניתנה הפקודה מאת המלך להכניסם לאולם, חלצו כולם נעליהם והשאירו מחוץ לאולם כמנהג הגויים שאין להיכנס למקום קדוש עם נעליים.

ורבי יהודה מתוך חרדה מאימת המלך והתפעלות ממקום המלוכה החזיק את נעליו בידיו ונכנס למקום המשפט.

המלך ישב על כיסאו רם ונישא, ומסביב לו ישבו שריו ושופטיו היושבים ראשונה במלכות, ועל שולחן המלך מונח כתב האישום שכתבו הקראים על היהודים.

עוד בטרם התחיל הדיון, פנה נציג הקראים למלך באומרו שנציג היהודים מזלזל בכבוד בית המשפט והתחיל לקטרג על היהודים שהם עזים שבאומות ואת דתי המלך אינם עושים. הראיה לכך - הוא הצביע על נציג היהודים שנכנס למקום המשפט עם נעליו בידו, כאילו הוא מטיל חשד בפקידי חצר המלוכה שמא יגנבו את נעליו, ולכן לא השאירן מחוץ לאולם כדרך כל הנכנסים.

נשא המלך עיניו וראה שאכן כן, רבי יהודה עומד עם נעליו בידו, ונדהם למראה עיניו.

גם רבי יהודה לייב השתומם לרגע קט אולם התעשת מיד ואמר: "אדוני המלך ירום הודו! מסורת היא בידינו, כי כאשר נגלה ה' על משה רבנו ליד הסנה הבוער ציוה עליו^{תלג}: 'של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא! עשה משה כציווי ה' אליו.

אך בחזור חיפש משה את נעליו ולא מצא אותן, כי הקראים שהיו במחיצתו באותו מעמד נשגב גנבו לו את נעליו.

ומאז כשאני נפגש עם קראים במקום קדוש ונאלץ אני לחלוץ את נעליי, אנוס אני לקחת אותם עימי מפני הגנבים האלה!"

ויען נציג הקראים בחמת זעם: "כבוד המלך, זהו שקר גס, והלא ההיסטוריה מאשרת כי כת הקראים לא הייתה קיימת אז בעולם ונוסדה רק לפני כאלף שנה, ואם כן, זו עלילת רשע, איך אפשר להאשים עם שלם בגנבת הנעלים של משה."

כשמוע זאת המלך צחק ואמר: "אם כן, הדיון בין היהודים לקראים מי קדם למי הוא מיותר, כיוון שאתה בפך מאשר שכת הקראים נוסדה אלפי שנים אחר שקיבל משה את התורה מסיני, ממילא כל כתב האישום שלכם נגד היהודים הוא שקר מיסודו".

וכך עמדה ברכתו של הגר"א לרבי יהודה לייב מייטוס להציל את כבוד היהדות ואת עם ישראל ואת כבוד התורה ^{תלד}.

ה' עז לעמו יתן, ה' יברך את עמו בשלום, ^{תלה}

אהרון הכהן היה אוהב שלום ורודף שלום ונפטר בראש חודש אב, ולא מצאנו בתורה שהזכירה וקבעה לדורות יום מיתה של שום צדיק, חוץ מאהרון הכהן.

ונפסק בטור ^{תלו} אע"פ שהוא ראש חודש, מכל מקום מותר להתענות בו, שנקרא יום זה יום תענית לצדיקים.

ואפשר שמיוחדת בזה מיתת אהרון משאר אבות העולם, כי אהרון היה הרב'ה הגדול לאהבת שלום ורדיפת שלום, לכן בהסתלקותו של אהרון יש בכייה

תלד. ע"פ ספר סיפור מן ההפטרה (לר' שלמה שוב שליט"א, המחנך שלי בכיתה ב' בת"ת אוצר החיים ב"ב, בפרשת קרח). והמעשה המיוחד עפ"ס ענף עץ אבות (מהד"י דף כד).

תלה. תהילים (פ"כט פ"יא).

תלו. (או"ח סי' תקפ).

וצער עמוק לדורי דורות, כי אין צער כמו הסתלקותו של מי שהשכין שלום בעולם.

ואומרת המשנה באבות תלז הוי מתלמידיו של אהרון, אוהב שלום ורודף שלום. כשיש שלום, הכל שקט ומשעמם, אבל שיש מחלוקת זה מעניין, כל אחד רוצה לדעת מה זה אמר ומה זה השיב, וכשיש שלום לא שומעים על כל אחד, כולם שקטים ורגועים, אך במחלוקת, כל אחד קם לתחייה ומשמיע את הדעה שלו.

על פי רוב, המחלוקת היא מתוקה מדבש, וצריך רב גדול כמו אהרון הכהן שלימד אותנו לאהוב את השלום עוד לפני שנדע איך לרדוף אחרי השלום.

משל למה הדבר דומה לילד שהזדמן למקום שרפה גדולה בבית מגורים, וראה את הפעולות של צוותי הכיבוי שעולים ויורדים בסולמות גבוהים ומצילים אנשים ומתיזים מים. וראה והשתאה על המראה, וכל שכן כשלקח בעצמו חלק בפעולה בהצלה. מעכשיו אותו ילד מחכה ומצפה רח"ל מתי תהיה עוד שרפה גדולה יותר, ומעכשיו חשוד הוא על הדלקת אש בביתו כדי שתהיה לו עוד חוויה, אף שח"ו זה יכול לגרום לאסון כבד וגדול ה' ישמור. יש צורך גדול ללמד אותו כמה לא לאהוב שרפות ואש.

זה ממש מה שאהרון הכהן לימד אותנו לאהוב את השלום, אע"פ שהוא משעמם ולשנוא את האש והמחלוקת אף שהיא כל כך מעניינת ומתוקה.

עלינו לזכור את תורתו של אהרון הכהן ולדעת עד כמה שהמחלוקת נחמדת למראה ותאוה לעיניים. מונחים בה אסונות גדולים, ולעומתה השלום מביא רק שפע ברכה והצלחה תלח.

השלום הוא כלי המגן על תורתם ומעשיהם הטובים של ישראל, השלום הוא האמצעי להחזיק על ידו את הברכה.

משל למה הדבר דומה לתיבת ברזל בטוחה מאש ומגנבים, שזה כלי יקר מאוד לעשירים שיש להם כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות בשביל לשמור שם

תלו. (פ"א מ"ב).

תלה. מספר תפארת שמשון (פינקוס, פר' מסעי).

רכושם, אך לעני שיש בידו אלא סמרטוטים, אין מה לעשות עם תיבה מיוחדת זו.

כך השלום הוא כלי המחזיק את הברכה על ידי שמירת התורה והמצוות שבני ישראל מצווים בהם, אך אם כל אלה חסרים, אין בשלום מאומה.

כמו שהיה בדור הפלגה שכולם היו באגודה אחת ושפה אחת, אך מה עשו עם מידת השלום הזאת שהייתה להם? 'ויאמרו: הִבָּה גִבְנָה לָנוּ עֵיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בְּשָׁמַיִם' תלט כדי להילחם נגד הקב"ה, משראה הקב"ה שכך שרוצים לעשות אמר תמ: 'אֵין שָׁלוֹם אָמַר ה' לְיִשְׁרָאֵל'. מיד פילג הקב"ה את לשונם ובלבל את השפה שלהם ולקח מהם את השלום, דבר שהיה טוב בעיני אחד היה בעיני חברו גרוע מכל, וע"י כך פסקו מלבנות את המגדל תמא.

צא וראה מה שאמרו במדרש רבה תמב תדע עד כמה קשה המחלוקת לפני הקב"ה, עד כדי כך שבמעשה העגל, עם ישראל היו בשלום זה עם זה, ירד להם מן עד שהקריבו ממנה לפני העגל.

ובמחלוקת קורח ועדתו לא ירד מן באותו יום.

ראה כמה אהוב לפני הקב"ה השלום, וכמה שנואה היא המחלוקת.

ועוד אמרו במדרש תמג כי בששת ימי בראשית נאמר בהם 'כִּי טוֹב', לבד מיום שני שבו נפלגו המים שלא נאמר בהם 'כִּי טוֹב', לפי שכל דבר מחלוקת שנאוי לפני המקום ברוך הוא.

הכלל הוא שממחלוקת אף פעם לא יוצאים דברים טובים.

אצל יעקב אבינו כתוב תמד 'וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם וַיִּלֶּן שָׁם כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ וַיִּקַּח מַאֲבָנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשֶׂם מִרְאשֵׁתוֹ, וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא'

תלט. בראשית (פ"א פ"ד).

תמ. בישעיהו (פ"ח פ"כב).

תמא. מספר אוהלי יעקב (דווק, ח"ב פורים עמ' קלד).

תמב. שמות רבה (פ"ח פ"א).

תמג. בראשית רבה (פ"ד פ"ו).

תמד. בראשית (פ"ח פ"א).

כתב שם רש"י 'וַיֵּשֶׁם מְרֹאֲשֵׁתִי' עשן כמין מרזב סביב לראשו שירא מפני חיות רעות. התחילו מריבות זו עם זו. זאת אומרת: 'עליי יניח צדיק את ראשו', וזאת אומרת: 'עליי יניח'! מיד עשן הקב"ה אבן אחת, וזהו שנאמר ^{תמה} 'וַיִּקַּח אֶת הָאֶבֶן אֲשֶׁר שָׁם מְרֹאֲשֵׁתִי'.

השאלה נשאלת אם כבר נעשה ליעקב אבינו כזה נס גדול שכל האבנים נעשו אבן אחת, אם כן, למה לא נעשתה לו כרית נוחה מפוך עם נוצות וכדומה כדי שלפחות יישן בנוח?

אלא היסוד האדיר הוא שממחלוקת לא יכול לצאת דברים טובים!!! ^{תמו}

וידוע מה שמסופר במדרש, ^{תמו} שרבי מאיר היה יושב ודורש בבית הכנסת בלילי שבת. הייתה שם אישה אחת שישבה ושמעה את דרשתו. האריך רבי מאיר בדרשתו והמתינה לו עד שיסיים את דרשתו.

הלכה לביתה ומצאה את הנר שכבה. אמר לה בעלה: "היכן היית עד עכשיו?" אמרה לו: "ישבתי לשמע דרשה של דורש".

בעלה שהיה ליצן אמר לה בלשון שבועה: "אין את נכנסת לביתי עד שתלכי ותירקי בפני הדרשן". יצאה מביתה ולא חזרה שלושה שבועות.

אמרו לה שכנותיה: "האם עדין אתם שרויים בכעס? הבה גלך איתך אל הדרשן". הלכו לרבי מאיר. כיוון שראה אותן, צפה רבי מאיר ברוח הקודש מה קרה. עשה עצמו חושש בעיניו ושאל את הנשים: "האם יש ביניכן אישה חכמה היודעת ללחוש לעין?" אמרו לה שכנותיה: "כעת יש לך הזדמנות. את יכולה ללכת אליו. לחשי לו ורקקי בתוך עינו ותהיי מותרת לבעלך".

הלכה וכיוון שישבה לפניו היתה מתייראה מפניו. אמרה לו: "רבי, אין אני יודעת ללחוש לעין". אמר לה: "אף על פי כן, רקקי בפניי שבע פעמים ואני מתרפא". ירקה בפניו שבע פעמים. אמר לה רבי מאיר: "לכי אמרי לבעלך, אתה אמרת פעם אחת, ואני רקקתי שבע פעמים".

תמה. שם (פסוק יח).

תמו. מספרנו המתיקות שבפרשה (פר' קרח עמ' 337).

תמו. ויקרא רבא (פרשה ט'), ומדרש רבה (סדר שופטים פרשה ה' אות טו).

אמרו לו תלמידיו: "רבי, כך מבזים את התורה?!... אילו אמרת לנו, היינו מביאים אותו ומלקים אותו על העמוד, והוא מתרצה ומתפייס לאשתו".

אמר להם: "לא דיו למאיר להיות שווה לקונו דתני ר' ישמעאל, גדול שלום ששם הגדול שנכתב בקדושה. אמר הקב"ה - 'יימחה על המים בשביל להטיל שלום בין איש לאשתו כל שכן שיימחה כבוד מאיר בשביל להשכין שלום בין איש לאשתו!'"

כידוע המעשה עם החפץ חיים שחודשים אחדים לאחר שנשא את בת זוגתו השנייה, חל חג הסוכות. וכדרכו מדי שנה בשנה הקים את סוכתו באחת הפינות ליד ביתו במקום שאין אנשים רבים מהלכים בו.

כשבנה את הסוכה לאחר מאמצים רבים ועבודה קשה, עמדה הסוכה על תילה. יצאה הרבנית מביתה והתבוננה בסוכה ופנתה לבעלה החפץ חיים: "ר' ישראל, מקום זה בכלל אינו מתאים להקמת הסוכה. אני חושבת שצריך להקים את הסוכה בפינה השנייה".

בלי להרהר אחר דבריה ובלי לכעוס על הזמן והכוח שהלכו לאיבוד בעת הקמת הסוכה ובלי להסביר כי הסוכה עומדת במקום זה כבר כמה שנים, פנה החפץ חיים לפרק את הסוכה. לאחר שנשא את כל הקרשים למקום השני, הקים את הסוכה מחדש.

כשעמדה הסוכה במקום החדש, יצאה שוב מביתה והביטה לעבר הסוכה החדשה. אמרה לבעלה: "ר' ישראל, אני מתחרטת על העצה שלי. אני סבורה כעת, כי המקום הראשון שעמדה הסוכה היה טוב יותר".

מה היה עושה אדם אחר? סביר להניח שהיה מתפרץ על אשתו ללא גבול, אך החפץ חיים לא אמר מילה אחת פנה לעבר הסוכה פירק אותה ונשא את הקרשים למקומם הראשון והקים שם את הסוכה בפעם השלישית.

ללמדנו מוסר השכל גדול: החפץ חיים ויתר על הכל למען שלום ביתו ואחז במעלת הוויתור. על האדם להתגבר על עצמו ולוותר ולשמור על אוירה נעימה, אזי ישכון השלום ^{תמח} על בית זה ויושביהו ותהיה בו ברכת אליהו ^{תמט}.

ומעניין לעניין באותו עניין.

שוב מעשה שהיה בילד בכיתה ו' שסיים מסכת משניות עם כל הכיתה. הגיע הילד לאמא שלו בהתלהבות גדולה ואמר לה: "אמא, מחר יש לי סיום מסכת בכיתה, אני רוצה שתכני לי עוגה לחלק לכל התלמידים".

האם שמחה מאוד והבטיחה שתכין לבנה עוגה לסיום מסכת. הלכה האם וקנתה מצרכים והכינה עוגה כושית רגילה ופשוטה שמה את העוגה במקרר שהילד ייקח אותה בבוקר לסיום המסכת.

באותו יום של סיום המסכת היה אירוסין לאחיינית של אותה אמא. אחותה ביקשה ממנה אם היא יכולה להכין עוגה מיוחדת לאירוסין של הבת, והוסיפה שהעוגה תהיה כל כך מיוחדת שכל מי שרק יראה אותה יאמר: ואווו איזה עוגה מיוחדת...

הלכה האם וקנתה שוב מצרכים והכינה עוגה ענקית כל כך מיוחדת ומרשימה לאירוסין של האחיינית שלה ושמה את העוגה במקרר לקחת מחר לאירוסין.

האם הייתה עובדת עם חברה מחו"ל ושעות העבודה זה בלילה, ולפנות בוקר היא נכנסת לישון, באותו לילה היא עבדה עד לפנות בוקר ונכנסה לישון.

כשעלה הבוקר, קמו הילדים, והילד שהיה לו סיום המסכת בכיתה קם בהתלהבות גדולה ואמר לאבא שלו: "היום יש לי סיום מסכת בכיתה, ואמא הכינה לי עוגה לסיום". פתח אביו את המקרר וראה עוגה כל כך מיוחדת ומרשימה שלא האמין שיש לאשתו הערכה כה גדולה לתורה של הבן שלה והתלהב מאוד.

שלח האבא את הילד שלו שילך להביא קרטון מהחנות שמו את העוגה בקרטון, והוא עזר לילד שלו לקחת את העוגה לתלמוד תורה.

כשהגיעו לתלמוד תורה, הילדים התחילו להתפלל תפילת שחרית אחר כך הילד הראה את העוגה למלמד שלו. המלמד כל כך התלהב מהעוגה ואמר: "איזו עוגה מיוחדת בשביל סיום מסכת. איזו הערכת תורה יש לאמא הזאת שכל כך מכבדת את הסיום מסכת של הבן שלה..."

הוסיף לומר אי אפשר לדחות את הסיום לצוהריים אם יש כזאת עוגה מיוחדת. הלך המלמד להראות את העוגה למנהל, המנהל כל כך התרגש אמר המלמד למנהל אי אפשר לדחות את הסיום לצוהריים כשיש כזאת עוגה מיוחדת, וכן המפקח כשראה את העוגה הסכים שצריך לעשות מיד את סיום המסכת על הבוקר.

כך היה. התחילו את סיום המסכת, וכולם התלהבו מהעוגה המיוחדת.

ובאותו זמן התעוררה האמא משנתה, כשפתחה את המקרר חשכו עיניה, שראתה שהעוגה המיוחדת שהכינה לאירוסין של אחיינית שלה איננה. היא ראתה רק את העוגה השנייה שהכינה עבור סיום המסכת של הבן שלה במקרר.

מיד הבינה את הטעות שקרתה: היא שכחה לעדכן את בעלה שהכינה שתי עוגות - עוגה אחת לסיום מסכת, ועוגה אחת מיוחדת לאירוסין של האחיינית!

אמרה האמא לעצמה: "הרי הסיום של הבן אמור להיות רק אחר הצוהריים. אקח את העוגה הפשוטה שהכנתי לסיום ואלך לתלמוד תורה של הבן ואסביר למלמד שקרתה כאן טעות נוראה נחליף את העוגות, והכל על מקומו יבוא בשלום".

הלכה האמא לכיוון תלמוד התורה כשהגיעה לקרבת כיתתו של בנה, שמעה את הילדים שירים 'אשריכם תלמידי חכמים שדברי תורה חביבים עליכם' ^{תנ} אמרה לעצמה: "בוודאי זו לא הכיתה של הבן שלי, שהרי הסיום שלו אמור להיות בצוהריים!"

כשהגיעה האמא ליד כיתת בנה, ראתה מהחלון שהם התחילו כבר את הסיום וראתה איך שהבן שלה עומד על הבמה וחותך את העוגה המיוחדת כשכולו בהתלהבות גדולה ואומר לכל הילדים: "מי שלא ישב לא יקבל מהעוגה המיוחדת שלי!!!"

האם לא ידעת את נפשה מה לעשות. חשבה לרגע ואמרה לעצמה: "יש לי שתי דרכים - או שאכנס לאולם של סיום המסכת ואספר למלמד את הטעות שקרתה וזה יכול לאכזב את הילד שלי, או אראה את המצב ואשתוק ולא אומר כלום".

החליטה האמא לבחור בדרך השנייה לראות את המצב ולשתוק ואמרה: "ה' יתברך, רק אתה יודע באיזה ניסיון גדול עומדת אני בשתיקה זו, אני מאמינה שתפצה אותי על זה!"

בסיום יום הלימודים חזר הילד לביתו בהתלהבות גדולה. הוא נכנס הבית וסיפר לאמא שלו על הסיום המיוחד שהיה ושכולם התלהבו מהעוגה המיוחדת וממש נהנו.

אחר כך הגיע בעלה ונתן לה מתנה ואמר לה: "לא ידעתי עד כמה יש לך ערך לסיום מסכת של הבן שלנו..."

כעבור כמה שנים ילד זה גדל והגיע לפרק האיש מקדש, כולם היו בהתלהבות גדולה בפרט כשבא לכסות את פני הכלה, אחר כך ניגש החתן לאמא שלו ואמר לה שהוא חייב לומר לה משהו אישי בחדר צדדי.

האם הלכה עם בנה החתן לחדר צדדי, אמר הבן לאמו: "לפני שנתיים, כשהייתי בישיבת מיר, היו לי ממש קשיים לשבת וללמוד תורה. היה לי חבר שפיתה אותי כל כך ללכת איתו לחו"ל ולהיות חילוני מופקר לעשות כל מה שאני רוצה ולהרוויח שם כסף טוב.

התפתיתי וקנינו כרטיס טיסה לחו"ל. הגענו לשדה התעופה והעברנו את הדרכון, ולפני שבאתי להיכנס למטוס עלה בראשי התמונה של סיום המסכת שעשיתי בכיתה ו', ואת, אמא יקרה - הכנת לי עוגה כל כך מיוחדת ומרשימה שכולם כל כך התלהבו ממנה, ואני חילקתי אותה וכל כך שמחתי.

אמרתי לעצמי לפני הכניסה למטוס: 'אם יש לי אמא כזאת מיוחדת שיש לה כל כך הערכה לתורה שלי עוד בהיותי ילד קטן. אינני לא מסוגל לצער את האמא שלי, לכן החלטתי לחזור לישיבה וללמוד תורה'.

הוסיף הבן לומר: 'דעי לך, אמא יקרה, שאם היום אני ב"ה יושב ולומד תורה, זה אך רק בזכות אותה עוגה מיוחדת שהצילה לי את החיים. אמא יקרה, אני ממש מודה שהצלת אותי!!!'

סיפור מרגש זה נותן לנו מוסר השכל גדול לכמה עניינים.

דבר ראשון איך לשדר לילדים בבית הערכה לתורה. כשילד עושה סיום מסכת או כל דבר טוב, צריך להתלהב בבית ולהראות לילד שהוא עושה דבר כל כך גדול מאוד ביותר. עידודים אלו יכולים לעזור לילד בניסיונות שבמשך חייו להשאר חזק ולא ליפול.

דבר שני: אילו האם הייתה מחליטה להיכנס לכיתה ולומר למלמד את הטעות שקרתה לה עם החלפת העוגות, היא הייתה הורגת ושורפת את הרוחניות של הבן שלה, וזה מה שהציל אותו!

והדבר הגדול ביותר שלומדים מזה זו מידת הוויתור שהאמא ויתרה ולא דיברה ועבדה על מידת הסבלנות שלה, לכן זכתה לבן שיושב ועוסק בתורה.

חומש שמות

פרשת שמות

כל דעביד רחמנא לטב עביד

וַיִּדְבֶּר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן: וַיֵּצֵאוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת פְּרַעְהַ מִלֶּךְ מִצְרַיִם, לְהוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. (פ"ו פ"ג)

ובהמשך הפרשה כתוב ^{תנא} 'תְּכַבֵּד הָעֶבֶדָה עַל הָאֲנָשִׁים וְגו', וַיֹּאמֶר: גִּרָּפִים אַתֶּם גִּרָּפִים, תִּנְבִּי שְׁנַעֲשֶׂה יוֹתֵר קִשָּׁה.

אמר ר' שמשון רפאל הירש שכתוב בסוף הפרשה ^{תנג} 'וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה: עֲתָה תִרְאֶה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לְפָרַעַה, כִּי בִיד חֲזָקָה יִשְׁלַחַם וּבִיד חֲזָקָה יִגְרָשֶׁם מֵאֶרְצוֹ. מֵהַ פֶּשֶׁט 'עֲתָה תִרְאֶה' - עֲכָשִׁי תִרְאֶה?

הקב"ה אומר למשה: "פרעה גילה רשעות שאין כדוגמתה. הוא ביקש שיעבדו ולא סיפק להם חומר, הם תלו תקווה במשה רבנו והוא נכשל בשליחותו, עד שבני ישראל הגיעו לשלב שלא ראו ישועה. דווקא ברגע שמבינים שרק הקב"ה יכול לעזור, לרגע הזה חיכיתי, ש'ביד חֲזָקָה יִגְרָשֶׁם מֵאֶרְצוֹ'".

לפעמים הקב"ה מכניס לאדם שירגיש שאין שום אפשרות בדרך הטבע כדי שיתפלל אליו מעומק הלב, בכך יוכל להשפיע עליו שפע של טוב וחסד ^{תנר}.

תנא. שמות (פ"ה פ"ט).

תנב. שם (שם פ"טז).

תנג. שם (פ"ו פ"א).

תנד. עיין במתיקות שבפרשה (פר' שמות עמ' 161).

כעין מה שכתוב בפרשת שמיני תנה' וַיִּקְחוּ בְנֵי אֶהֱרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אִישׁ מִחֶתְתּוֹ וַיִּתְּנוּ בָהֶן אֵשׁ וַיִּשְׂמוּ עָלֶיהָ קִטְרֶת, וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי ה' אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אַתֶּם, וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל אוֹתָם, וַיָּמָתוּ לִפְנֵי ה' "

נשאלת השאלה, מה הסיבה שבאותו היום שנבנה המשכן נהרגו נדב ואביהו?

יתורץ ע"פ משלו של הגאון הרב ראובן אלבז שליט"א. משל למלך אחד שרצה לשלוט על עיר שאין בה כ"כ הרבה אנשים. חיפש וחיפש עד שמצא כפר קטן אמר להם: "אני אהיה המלך שלכם, ואעשה לכם את כל מה שתצטרכו".

שאל אותם: "מה חסר לכם בכפר?" אמרו לו: "יש לנו הכל, רק חסר לנו רופא".

אמר המלך: "אין שום בעיה, אבנה לכם בית חולים, ואביא לשם את הרופא הטוב ביותר".

מיד בנה להם בית חולים וחיפש את הרופא הטוב ביותר עד שמצא ועשה מסיבה גדולה לכל בני הכפר.

ביקש הרופא חולה כדי שיטפל בו לעיני כל. הביאו לו חולה וטיפל בו, אך לאחר כמה ימים אותו חולה נפטר.

מיד כל האנשים התחילו להתלונן: "האם זה רופא או סנדלר, הוא רק יהרוג את אנשים".

קרא המלך לרופא ושאל אותו: "מה פשר הבושה הזאת שעשית לי כבר ביום הראשון במסיבה הגדולה שלך?!"

אמר לו הרופא: "כששמעתי שהתחילו לדבר מאחר ויש רופא, כבר לא צריך לשמור על עצמנו, אפשר לאכול מה שרוצים ללבוש בחורף בגדים לא חמים, והרופא ירפא אותנו.

רציתי ללמד אותם שלא לסמוך עליי, שידעו נכון שיש רופא, אבל לא כל דבר הרופא יודע לרפא, וכך הם ישמרו על עצמם..."

הנמשל הוא הקב"ה ברא את המזבח, מיד עם ישראל אמרו: "עכשיו יש מזבח שיכפר על כל העוונות, לכן אפשר לעשות עבירות - וה' יסלח לנו".

לכן ביום הראשון של הקמת המזבח הרג הקב"ה את נדב ואביהו כדי שידעו כולם שיש ממה לפחד..^{תנ"י}.

ידועה הגמ' במסכת ברכות^{תנ"י} אמר רב הונא אמר רב משום רבי מאיר, וכן תנא משמיה דרבי עקיבא: "לעולם יהא אדם רגיל לומר: 'כל דעביד רחמנא, לטב עביד'".

כהמעשה עם רבי עקיבא, שהלך בדרך. כשהגיע לעיר, ביקש אכסניא ולא הביאו לו. אמר: "כל מה דעביד רחמנא, לטב הוא עושה".

הלך וישן בשדה והיה עימו תרנגול להקיצו משנתו וחמור לרכב עליו, ונר ללמוד תורה. באה רוח וכיבתה את הנר, באה חתולה ואכלה את התרנגול, בא אריה ואכל לחמור. אמר רבי עקיבא: "כל מה דעביד רחמנא, לטב הוא עושה".

באותו לילה באו חיילים של האויבים ושבנו את בני העיר בשבי. אמר להו רבי עקיבא למלווי: "וכי לא אמרתי לכם כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא, הכל הוא לטובה!?"

שהרי אילו הייתי מוצא אכסניא בעיר, הייתי הולך בשבי עם כל בני העיר, ואילו היה הנר דולק החיילים היו רואים אותי ושובים אותי, אילו היה החמור נוער או התרנגול קורא, החיילים היו באים ושובים אותי".

ובמסכת תענית^{תנ"י} **מסופר** על נחום איש גמזו שכינו אותו כך: 'איש גם זו' משום שכל מאורע שקרה לו לטוב ולרע אמר: 'גם זו לטובה'^{תנ"י}.

תנו. מספרי המתיקות שבפרשה (פר' שמיני עמ' 273).

תנו. (ס ע"א).

תנח. (כא ע"א).

תנט. (וע"ע לעיל בפר' יוגש ערך - הייסורים שבאים על האדם הם רק לטובתו - דרוש א).

פעם רצו ישראל לשלוח דורון לבית הקיסר. אמרו: "מי ילך בשליחותנו? כדאי שילך נחום איש גמזו המלומד ורגיל בניסים הוא".

שלחו בידו ארגז מלא באבנים טובות ומרגליות. הלך ולן בדרך בבית מלון. בלילה כאשר נחום גם את שנתו, קמו דיירי הבית, נטלו את הארגז והוציאו את מה שהיה בתוכו ונטלו לעצמם ומילאו את הארגז בעפר מחצר ביתם והחזירוהו למקומו כאילו לא אירע דבר.

כאשר הגיע נחום לבית הקיסר הגיש את המתנה לקיסר, פתחו המשרתים את הארגז וראו שמלא בעפר. רצה המלך בכעסו להרוג את כל היהודים. אמר: "לועגים לי היהודים ששולחים לי במתנה ארגז מלא עפר!"

אמר נחום בליבו: "גם זו לטובה".

בא אליהו הנביא ונדמה למלך כאחד השרים ואמר למלך: "אין זה מסתבר שהיהודים יעשו דבר כזה שישלחו למלך עפר ויכעיסוהו. אולי אין זה עפר פשוט, אלא מעפרו המיוחד של אברהם אביהם שהשתמש בו במלחמת המלכים^{תס}, וכאשר היה אברהם זורק עפר על אויביו - היה העפר הופך לחרבות, וכאשר היה זורק על אויביו קש- היה הופך לחיצים. דכתיב^{תסא}: 'יִתֵּן כְּעָפָר חֲרִבּוֹ כְּקֶשֶׁת זָרָק קִשְׁתּוֹ!' קיבל המלך את דבריו של השר [שהיה אליהו הנביא] והחליט לנסות ולבדוק האם אכן עפר פלא הוא.

הייתה מדינה אחת, שלא היו יכולים החיילים של הקיסר לכבוש אותה. בדקו מאותו עפר שזרקו ממנו על חיילי אותה מדינה - וכך הצליחו לכובשה.

נכנסו לבית גנזיו של המלך ומילאו את ארגזו של נחום באבנים טובות ומרגליות ושלחוהו למקומו בכבוד גדול.

בדרך חזרה לן שוב נחום באותו מלון. כאשר ראו בני הבית את הכבוד הגדול שעושו לנחום, אמרו לו: "מה הבאת איתך לבית הקיסר שעשו לך כבוד גדול כזה?"

תס. כמסופר בספר בראשית (פרק יד).

תסא. ישעיהו (פ"א פ"ב).

אמר להם: "מה שנטלתי עימי מכאן - הבאתי לשם, לבית הקיסר".

שמחו בני הבית ואמרו בליבם: "העפר שבביתנו עפר פלאים הוא! כדאי להרוס את הבית ולקחת את כל העפר שתחתיו לבית הקיסר!"

הרסו את ביתם והביאו את העפר לבית המלך ואמרו למלך: "העפר שהובא לכאן קודם לכן, משלנו הוא, והנה הבאנו למלך עוד מאותו עפר!" בדקו עבדי המלך אם יש אמת בדבריהם שגם עפר זה - עפר פלא הוא ולא נמצא כדבריהם. והרגו את בני הבית.

ממעשים אלו מקבל האדם הדרך לכל ימי חייו כשרואה שלא הולך לו כשורה ונעשים כל מיני עיכובים, ידע האדם שהכל לטובתו. לפעמים זוכים ורואים את הטובה, ולפעמים הטובה עוברת לילדים או לנכדים או לשאר הדורות^{תסב}.

שוב מעשה הממחיש של כל מאן דעביד רחמנא לטב עביד.

יהודי מכובד אב למשפחה ברוכת ילדים עמל ויגע על תורתו במשך שנים רבות, אולם היו לו קשיי פרנסה ולכן הוא יצא לעבוד. היו לו כישרונות מיוחדים ומיד התקבל לעבודה של ניהול משרד יוקרתי. והצליח לכלכל את בני ביתו בעושר וכבוד, וכבר לא הפריעה לו דאגת הפרנסה, מאחר והיה מחובר כל כך לתורה, לאחר שעות העבודה פנה שוב לבית המדרש.

אך הקב"ה רצה אחרת, בוקר אחד לפני צאתו לעבודה הגיע לביתו שליח מיוחד ומכתב פיטורין בידו.

על אף שבאותה תקופה פוטרו המוני אנשים מעבודתם בשל המצב הכלכלי הקשה, הוא לא תיאר לעצמו שגם לו זה יקרה לו. מאחר והיה אחד מהעובדים הבכירים משרד, וכיהודי ירא שמיים ביצע את המשימות בנאמנות ואמר: "גם בדמיונות הגרועים ביותר לא חלמתי על בשורה כזו שנפלה עליי ביום בהיר!"

כשקיבל את מכתב הפיטורין, החליט בכל זאת לעשות השתדלות ולנסוע למקום העבודה כדי לנסות לבקש ולהתחנן על נפשו. הוא לקח איתו את תיק

העבודה וירד מביתו להיכנס לרכבו ולנסוע למשרד ונעשה לו שחור בעיניים - נגנבה לו המכונית החדשה שקנה אותה ממש לפני כמה ימים, הוא אפילו לא הספיק עדיין להעביר את הביטוח של המכונית השנייה.

הוא לא עיכל עדיין את הבשורה על פיטוריו מהעבודה, היה עליו גם לעכל עוד הפסד של הון עתק בגנבת המכונית, שתי מכות כאלו קשות בתוך 20 דקות.

כאמור הוא היה בן תורה ונשאר בן תורה, והאמונה בבורא עולם הייתה ספוגה בליבו. דווקא ברגעים קשים אלו הוא קלט את משמעותו של המשפט 'הכל לטובה' ונרגע לחלוטין: הקב"ה יודע טוב יותר ממני מה טוב עבורי, אם הוא הביא אליי את שתי המכות הללו, איני צריך להיבהל אלא להודות לקב"ה על הטובה שגמל עימי.

האיש כבר לא נסע לעבודה כדי לשכנע את הבוס שלא יפטר אותו. ממהלך האירועים הוא הבין שזה לא מה שמוטל עליו עכשיו לעשות עשה פרסה מיד פנה לבית המדרש. הוא פתח את הגמ' והתחיל ללמוד כמדי יום ביומו עד שעת הצוהריים ותכנן לעצמו סדר יום חדש עם חברותא חדשה, הכל כמו פעם ששקד על תלמודו.

לא עברו 48 שעות והגיע לביתו מכתב רשום מעמותה תורנית בירושלים הנמצאת היום בארצות הברית. במכתב ביקשו להודיע לו שלאור בקשתו שהגיעה בעבר עליו להגיע לסניף בירושלים. בשלב זה לא זיהה האיש את העמותה ולא ידע בכלל על מה מדובר.

אך כבר בסופו של יום גילה את הנס הגדול שנעשה עימו ואת ההשגחה הפרטית שליוותה אותו.

בבואו לפגישה הציגו בפניו מכתב שהוא הפנה אליהם לפני 18 שנה בתחילת שנות לימודו בכולל, ובו הוא ביקש לקבל תקציב חודשי לעריכת מחקר תורני.

לפני 18 שנה לא התקבלה שום תגובה מהעמותה, מאחר ועברו כל כך הרבה שנים, שכח אותו אדם מהעניין, אבל יושב בשמיים ישחק^{תסג} כי לא מחשבותי

מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי, ^{תסד} כי אין שכחה לפני כיסא כבודך ואין נסתר מנגד עיניך. אתה זוכר את כל המפעל. וגם כל היצור לא נכחד ממך. הכל גלוי וצפוי לפניך ה' אלהינו צופה ומביט עד סוף כל הדורות ^{תסה}. סיפרו אנשי העמותה לאותו אדם שהם עשו בזמנו בירור מקיף ונודע להם על חוכמתו הנפלאה. בינתיים העמותה התפרקה והוקמה מחדש ע"י נדיבים גדולים. הם הוציאו מחדש את כל המסמכים שהעלו אבק ומיד נתקלו בשמו.

אי אפשר לתאר את עוצמת ההתרגשות שאחזה באותו אדם עוד לפני שהאזין לדבריהם, מאחר ותפס שהמכות שבאו עליו לא היו לחינם. האנשים שישבו ממולו הודיעו שהם מוכנים להקצות לו מדי חודש סכום כסף גדול במיוחד למשך שנים רבות כדי שיוכל להתמסר לעבודה תורנית מסוימת.

כששאל מהו הסכום המדובר? הוא היה המום, הסכום היה יותר מכל המשכורת שקיבל מהמפעל.

אבל הוסיפו לו אנשי העמותה: "יש לנו שני תנאים לביצוע העסקה, שעליהם מקפידים מאוד העמותה שבארצות הברית. תנאי ראשון שתורתך אומנותך ואינך עובד בשום מקום אחר. תנאי שני שאין לך מכונית".

הם הסבירו לו שהנהלת העמותה דורשת לקיים את שני התנאים כדי לוודא שאכן מדובר בבן תורה שימסור את כולו ורובו לעבודת התורנית שהוטלה עליו.

זהו ממש 'כל מאן דעביד רחמנא לטב עביד' ^{תסו}...

וכבר נפסק להלכה בשולחן ערוך ^{תסז} שלעולם יהא אדם רגיל לומר 'כל מה דעביד רחמנא לטב עביד'.

תסד. ישעיהו (פ"ה פ"ח).

תסה. מתפילת מוסף של ראש השנה.

תסו. מספר יקרה מפנינים (ח"ג עמ' 40), עפ"ס עלינו לשבח.

תסז. (אורח חיים ס"ו רל ס"ה).

פרשת וארא

חיזוק האמונה מעשר המכות

'אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת נֹאקֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מִצְרִים מַעֲבָדִים אֹתָם, וְאֶזְכֹּר אֶת בְּרִיתִי, לָכֵן אֲמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלַת מִצְרַיִם וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מִמַּעַבְדֵּיהֶם, וְגֵאלְתִּי אֶתְכֶם בְּזֵרוּעַ נְטוּיָה וּבְשַׁפְטִים גְּדִלִים, וְלִקַּחְתִּי אֶתְכֶם לִי לְעָם וְהִיִּיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים, וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם הַמּוֹצִיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלוֹת מִצְרַיִם' (פ"ו פ"ה-ז)

כתב הסטייפלר זצ"ל בספרו חיי עולם^{תסח}, שכל האותות והמופתים שעשה ה' יתברך במצרים היו כדי לפרסם שהבורא יתברך שליט בעולמו ומושל בכל, ולכן היו מכות רבות ושונות, אף על פי שבמכה אחת היה אפשר להכניע את פרעה.

במכת דם - ראו שהקב"ה שולט במים, וכן בקריעת ים סוף - כשהים ניצב כמו שני חומות 'וְהַמַּיִם לָהֶם חֹמָה מִיְמִינָם וּמִשְׁמָאלָם'^{תסט}

במכת צפרדע - ראו שהקב"ה שולט על הבריות שבמים.

במכת כינים - ראו שהקב"ה שולט על האדמה שהרי החול נהפך להיות כינים.

במכת ערוב - ראו שהקב"ה שולט על חיות הארץ.

תסח. (ח"א פ"טו).

תסט. שמות (פ"יד פ"כב).

במכת דבר - ראו שהקב"ה שולט בבעלי החיים שהבהמות של המצרים מתו, ומהבהמות של בני ישראל לא מת אחד.

במכת שחין - ראו שהקב"ה שולט על בריאותו של האדם, כיוון שרק המצרים לקו בשחין ולא עם ישראל.

במכת ברד - היה שלושה דברים: מטר, ברד ואש מתלקחת עם המים, ראו בזה שהקב"ה שולט על הגשמים ועל האש ועל המים שיכולים להיות ביחד.

במכת ארבה - ראו שהקב"ה שולט על הבריות המעופפות, שכולם עושים רצונו של מקום, ועוד ראו שהקב"ה שולט על הרוח כי הארבה בא ברוח חזקה. כמו כן כשהתפלל משה שהארבה ייפסק, הוא פסק על ידי רוח חזקה.

במכת חושך - ראו שהקב"ה הוא זה שמאיר את כל העולם כולו, והשמש והירח והחושך כולם תלויים בו.

במכת בכורות - ראו שהקב"ה שולט על חיי האדם, שהבכורות של המצרים מתו כולם בפרק אחד, ובכורי ישראל נשארו בחיים.

הקב"ה יכל להשמיד את פרעה ואת עבדיו ואת מצרים על ידי מכה אחת, אך הקב"ה הביא על פרעה ועל מצרים עשר המכות כדי להראות להם את כוחו ועוצמתו. וללמד אותנו שהוא שולט בכל ויש לו כוח לעשות הכל. וכדי ללמדם זה לא מספיק בפעם אחת, אלא צריך בהדרגה. לכן כל מכה הייתה יותר מהמכה השנייה, שהרי מכת דם לא דומה למכת בכורות כאן לימדם שכוחו של הקב"ה בים, וכאן כוחו באדם וכן בכל המכות ^{תע}.

אנו נמצאים בעיצומה של גלות והסתר פנים. מדי פעם זוכים אנחנו להבין ולראות את חסדי ה' הטמונים בתוך הצרה והמצוקה.

סיפר ר' מרדכי נויגרשל שליט"א על אדם שהלך במדבר והוכש על ידי נחש. כשהגיע האיש לבית החולים, היה מצבו קשה מאוד ללא הכרה. מיד קיבל טיפול רפואי ולאט לאט השתפר מצבו, עד שאחר שלושה שבועות התייצב מצבו לחלוטין.

כשיצא מבית החולים, ניגש האיש לרופא שטיפל בו והודה לו בהתרגשות. אמר לו הרופא: "אתה צריך לברך הגומל", השיב האיש: "בוודאי, אני עומד לברך הגומל שניצלתי מהכשת הנחש ונשארתי בחיים" ^{תעא}.

אמר לו הרופא: "תשמע איזה חסד גדול עשה איתך ה' יתברך. כשהגעת לכאן ללא הכרה, עשינו לך בדיקות מקיפות וגילינו גידול של המחלה הנוראה בכליות שלך. זה היה במצב לא פשוט בכלל, בפרט שהנחש הארסי הכיש אותך. בתחילה התמקדנו בארס של הנחש שגרם סכנה מיידית לחיך, ולאחר שהתאוששת עמדנו להתחיל בסדרת טיפולים נגד המחלה.

כשעשינו בדיקות וצילומים, התברר לנו שהגוף שלך נקי לגמרי מהמחלה ב"ה כל הגידול נעלם. מה שהתברר שהארס של הנחש חיסל את הגידול מהגוף שלך!!!"

וכעין זה מסופר עוד על אחד הכפרים בטייוואן, שהיו התושבים מעבדים שדות של כותנה במומחיות והפיקו יכול משובח באותה מדינה ופעלו על ידי מומחה בכל ההוראות שהיה מורה להם איך לגדל את הכותנה כמו שצריך.

השדות של הכותנה היו נמצאים על ההר הסמוך לכפר ולא בתוך הכפר, מפני שיש שם ים והאוויר לא טוב לכותנה. מדי יום התושבים היו עולים מהשבילים המובילים מהכפר לאותו הר, ושם היו מעבדים את השדות.

המומחה שהדריך אותם לגדל את הכותנה כמו שצריך היה כבר זקן והיה קשה לו ללכת בכל יום מהכפר להר של הכותנה לכן בנו לו בית על יד שדות הכותנה, כדי שלא יצטרך ללכת ולהתאמץ הרבה בשביל לעלות את ההר.

באחד הימים בשעות הצוהריים עמד אותו אדם זקן במרפסת ביתו והשקיף לעבר השדות שהיו ריקים מאנשים באותה שעה, כשהסתכל לכיוון הכפר, הבחין במשהו מוזר - גל גדול שעולה מהים, וידע אותו אדם שבעוד זמן קצר המים יעשו נזק גדול בכפר.

תעא. פסוק מרן הרב עובדיה בחזון עובדיה ברכות (עמ' שעט), שאין מברכים הגומל בשם ומלכות, אלא על ארבע הדברים שנזכרו בתפילת שמונה עשרה (ועל כולם יתברך) 'וכל החיים יודוך סלה', 'חיים' ר"ת חבוש, ים, יסורים (חולה), מדבר, וטוב לברך הגומל על נס של הכשת נחש בלי שם ומלכות.

מיד נכנס לביתו וביקש מהנכדו שייקח מקל ויבעיר בו אש למעלה, רואה הנכד שהסבא שלו רץ עם המקל של האש לכיוון שדות הכותנה ומבעיר אותם באש...

צעק הנכד בבהלה: "סבא, סבא, מה אתה עושה?!"

אמר לו הסבא: "לך ותביא עוד מקלות שנדליק מכל הכיוונים של השדה". הנכד לא ידע את נפשו, וכי נשתבשה דעתו של הסבא?!

הזקן לא המתין ורץ בעצמו לצד השני של השדה והבעיר את כל הכותנה באש, תוך דקות אחדות אחזו להבות גדולות את השדה ועלה עשן שחור לשמיים. האנשים שגרים בכפר שעל יד חוף הים ראו את גלי העשן השחור שהתפזר בשמיים החלו לרוץ לכיוון השדות כדי לנסות לכבות את האש.

האנשים, הנשים והטף כולם טיפסו במהירות בשבילים של ההר, ואף אחד לא נשאר בכפר, כשהגיעו לקצה ההר, חשכו עיניהם כשראו שכל השדות נשרפו וכבר אין מידם מציל!

"מי הבעיר אש בשדות?" צעקו האנשים בהתרגזות לכיוון הזקן שהדריך אותם איך לגדל את הכותנה, שעמד על מרפסת ביתו.

אמרו לו: "אתה זה שהיית כאן על ההר, האם ראית את הנבל ששרף לנו את כל השדות?"

אותו זמן השתיק את ההמון הנסער ואמר להם: "אם תרצו לדעת מי זה שהבעיר לכם את כל השדות, תביטו אליי, אני זה ששרפתי את השדות של הכותנה!"

התחילו צועקים עליו ומקללים אותו, והיו כאלה שמרוב עצבים התחילו להתקרב לזקן כדי להכות בו.

אמר הזקן: "ידידי, מבין אני היטב את הכעס שלכם, אך לפני שתוציאו עליי את זעמכם, תזכרו שבמשך שנים עזרתי לכם ועשיתי הכל שיהיה לכם יכול הכי טוב. תאמינו לי שמה ששרפתי לכם את הכותנה הוא רק לטובתכם!"

כולם שאלו: "במה זה לטובתנו? יכול של שנה שלמה נשרף. ממה נחיה לשנה הבאה?!"

הסתובב הזקן לכיוון הכפר שליד הים והצביע לכפר. כולם הסתכלו לאחור ונחרדו למראה עיניהם ולא הבינו מה מתרחש מאחוריהם - הים הכחול שהיה תמיד רגוע ושקט הפך להיות קיר עצום של מים והתרומם והגיע לגובה של עשרות מטרים. הגל הלך והתקדם לעבר הכפר, עד שהיכה בו בחוזקה והרס הרבה מהבתים של הכפר והפך אותם מהיסוד. רהיטים וחפצים שונים צפו על פני המים, הכפר נמחק מעל פני האדמה בתוך שניות כלא היה ולא נותר ממנו זכר...

אנשי הכפר היו מזועזעים מהעניין והבינו מה היה קורה אם הם היו נשארים בכפר למטה - לא היה נשאר מהם איש אחד בחיים!

הזקן שראה את הגל מרחוק שרף להם את כל שדות הכותנה כדי להזעיק את כולם למעלה להר, ועל ידי כך הם ניצלו מהצונמי האכזרי. אומנם עכשיו אין להם בתים ולא שדות, אך כולם חיים וקיימים ויכולים להתחיל לשקם את חייהם מחדש.

הנמשל הוא שלכל אחד יש רגעים בחיים שהוא בטוח שנחתה עליו צרה צרורה שתוקפת אותו, ולא מבין מדוע זה מגיע אליו. המאמין היטב יודע שכל דבר שקורה לנו בעולם הוא לטובתנו. אומנם לא תמיד רואים את זה בתחילה, אך גם מה שנראה לכאורה הכי גרוע - בסופו של דבר זה לטובה!!!

שוב מעשה שהיה (שמעתי מכלי שני^{תעב}) עם אשה אחת שהלכה לבדיקה שגרתית של סכרת הריון, ובמהלך הבדיקה גילו שהדופק של התינוק פועל בצורה מהירה ביותר, מיד שלחו את האישה לבית החולים, ושם אמרו לה הרופאים, שאם תוך שעה הדופק לא ירגע, מכניסים אותה מיד לחדר ניתוח.

לאחר שעה המשיך הדופק לפעום במהירות רבה, מיד היכנסו אותה לניתוח קיסרי - ושם ראו נס גדול, חבל הטבור הסתובב 6 פעמים סביב הצוואר של התינוקת, ובחסידי ה' המרובים ניתן חכמה במוחם של הרופאים להציל את התינוקת, ונולדה תינוקת בריאה ושלמה.

כשהרופא יצא מחדר הניתוח הוא הפטיר לאבי הבת, דע לך, שיש לכם ילדה במתנה...

כמה היה נראה בתחילה שהכל קשה ורע ח"ו, שהרי בסה"כ הלכה אותה אישה לבדיקה שגרתית, ומשם הוצרכה לילך לבית החולים לבדוק את הדופק של התינוק אם הוא תקין, ומשם לחדר ניתוח. עם כל הקושי והסבל הנורא זכו וראו את ישועת ה' איך שסיבב את כל הסיבות כדי להציל את הבת שלהם שתיוולד בריאה ושלמה. כמובן שלא צריך לפרט מה היה קורה ב"מ אילו אותה אישה לא הייתה הולכת לבדיקה השגרתית...

וידוע מאמר החכם, שמקרה זה לא סתם, 'מקרה' זה אותיות רק - מה'.

כמו שכתב המוהר"ג מברסלב בליקוטי מוהר"ן תע"ג שאפילו בהסתרה שבתוך ההסתרה בוודאי גם שם מלובש ה' יתברך, כי בוודאי אין שום דבר שלא יהיה בו חיות ה' יתברך, כי בלעדי חיותו לא היה לו קיום כלל.

וכתב ר' מאיר מאפטא בספר אור לשמים תע"ד ריבון העולמים ידעתי, כי הנני בידך כחומר ביד היוצר. ואם גם אתאמץ בעצות ותחבולות, וכל יושבי תבל יעמדו לימיני להושיעני ולתמוך נפשי. מבלעדי עוזך ועזרתך אין עזרה וישועה. ואם חלילה יחפצו כולם להרע, אז אתה בחמלתך תשים עינך עלי לטובה ממעון קדשך וכו', עזרני רבש"ע שיהיה תקוע וקבוע אמונתך בלבי בכל עת ובכל רגע וכו'.

עלינו לדעת שכל ההתחלות והניסיונות שעברו עם ישראל היו נראים כצרות קשות, אך הכל גועד כדי שיקבלו שכר גדול מן השמים.

כידוע שלאחר השואה צץ ופרח עולם התורה בפרט בארץ ישראל ובעולם כולו.

כאשר יודעים וחיים כך שכל מה שקורה זה רק מהשמיים, כל הקושי הופך לגשר קפיצה להתקרב לקב"ה.

להמחשת הדברים אצרך מעשה שהיה עם אברך שהיה לומד מדי שבוע עם חייל המשרת ביחידה קרבית מובחרת. מדובר בבחור מוכשר, רחוק מאידישקייט ומכל עניין של קדושה. לאט לאט אחרי תקופה חלחלו הדברים פנימה, והתחיל להתקדם באופן ממש נפלא.

משהו אחד הפריע לאותו חייל לכל אורך הדרך - בכל פעם שחזר הביתה למשפחה ולחברים הוא היה מתקרב ביותר. לא משנה כמה השקיעו בו קודם לכן. תמיד היה חוזר הוא מחופשות מיואש ומאוכזב: אילו נסיונות! אילו קשיים! הוא כלל אינו יודע אם הקב"ה חפץ בו... ואינו יודע מה לעשות... הוא רק מתחמם בעבודת ה', ובחופשה אחת הוא מתקרב לגמרי.

אחרי תקופה ארוכה של השקעה יעץ לו משהו לנסוע עם אותו חייל לקברי צדיקים בחו"ל. הוא הציע לממן את הנסיעה לשניהם. אולי כך אחרי ניתוק של עשרה ימים מהארץ ושהות משותפת תוך כדי לימוד ושיחה מעמיקה יש סיכוי לסלול חריש עמוק בתוך ליבו של החייל.

החייל נהנה מן ההזמנה ושניהם נסעו.

המצב היום בבתי הקברות היהודיים בחו"ל אינו כמו פעם. בעקבות גלויי אנטישמיות רבים וניפוץ מצבות סוגרים בתי הקברות את שעריהם סגורים ומסוגרים הם בפני כל הבאים, אלא אם כן מתאמים מראש עם הממונים.

הם הגיעו לפראג לקבר 'הנודע ביהודה'. גדר חדשה מקיפה את במקום. אין שום פרצה, אין סיכוי לחדור פנימה. הם מתקשרים לטלפון הרשום שם ואין מענה. החייל פנה לרב: "כבוד הרב, תוכל לקפוץ פנימה. הרב, כמנהג האברכים החשובים היה בעל כרס וניסה להרים את הרגל, וכמעט קיבל שבר. אין שום סיכוי. החייל ניגש אחריו, ותוך עשרים שניות הוא בפנים. האברך מתפלל בחוץ והחייל בפנים סמוך לקברו של 'הנודע ביהודה'.

ממשיכים לקבר של המהר"ל מפראג במרכז העיר. הסיפור חוזר על עצמו. הכל סגור ומסוגר. הם הגיעו אחרי שעת הסגירה. הם מקיפים את המקום ואולי ימצאו פרצה כלשהי. שום דבר. האברך מנסה לקפוץ, ומיד מבין שאין לו שום סיכוי. החייל המשרת ביחידה קרבית נבחרת נמצא תוך עשרים שניות בפנים.

הם ממשיכים כך ממקום למקום. החייל תמיד בפנים, והאברך תמיד בחוץ. המבוכה גדולה.

לבסוף פונה החייל לאברך ואומר: "לא נעים לי שבכל פעם אני בפנים ואתה בחוץ. אני רואה אותך כל פעם מחוויר, כשאתה רואה את השער נעול... אתה יודע מה ההבדל ביני לבינך? אתה רואה שער נעול ומתייחס אליו כמו קיר או מחסום. אתה מחוויר. עוד פעם סגור לי. אבל אני צריך תמיד לעשות כושר, מה אכפת לי אם אני ברמת הגולן או בפראג. אני נהנה מן הדבר הזה, אני צריך אותו. בשבילי אין כאן מחסום, יש כאן קרש קפיצה. אני מסתער עליו בשמחה. אני שמח בו, וחושב על ההזדמנות הנוספת לעשות כושר בבית הקברות הבא!"

הניח היהודי יד על כתפו ואמר: "ישמעו אוזניך מה שפיך מדבר! היינו צריכים להגיע עד פראג כדי שתקלוט את המסר הזה! אתה חושב שאם הקב"ה נותן לך קשיים וניסיונות, הוא לא רוצה אותך, ומנסה לעצור אותך ולשים לך ברקס. תזכור שזה לא מחסום! זה לא קיר! זה קרש קפיצה שנותנים רק למוצלחים!

את מי שולחים לג'נין לשכם ולעזה וללבנון? רק את הקרביים, את אלו שמסוגלים...

הקב"ה מעמיד אותך בניסיון כי יהיה החושך סיבת האורה!"

וכתבו בספרים הקדושים על הפסוק^{תעה} 'אֲבֹן מַאֲסוֹ הַבּוֹנִים' - הקב"ה נותן לנו מתנה שהיא בבחינת אבן, כלומר קושי. ו'הבונים' אינם רוצים אותה. אבל עתידה אותה אבן 'להיות לראש פינה'.

כתב רבנו יונה מגרונדי בשערי תשובה^{תעו} שיש על הבוטח בשם להוחיל במעוף צוקתו כי יהיה החושך סיבת האורה כמו שכתוב^{תעו} 'אֶל תִּשְׁמְחִי אִיִּבְתִּי לִי כִּי נִפְלַתִי קִמַּתִּי, כִּי אֲשַׁב בַּחֲשָׁךְ ה' אֹר לִי'. אמרו רבותינו זיכרונם לברכה^{תעה}: אלמלא נפלתי לא קמתי, ואלמלא ישבתי בחושך לא היה אור לי.

תעה. תהילים (פ"ק ק"ח פ"כב).

תעו. שער שני (אות ה').

תעו. כעין הנזכר במיכה (פ"ז פ"ח).

תעה. במדרש תהילים (פ"כב) איתא עה"פ 'למנצח על אילת השחר', זהו שאמר הכתוב (מיכה פ"ז פ"ח) 'אֶל תִּשְׁמְחִי אִיִּבְתִּי לִי כִּי נִפְלַתִי קִמַּתִּי, כִּי אֲשַׁב בַּחֲשָׁךְ יְהוָה אֹר לִי'. אמר דוד: למנצח

כלומר בכל קושי עלינו לראות שזו היא הדרך היחידה להגיע אל האור אלא שהדבר תלוי בנו. אם ניקח את מצבי הקושי כסולם להתקרב אליו יתברך, אזי נזכה לאור הגדול, ואם ח"ו ניתן לקושי להפוך לאיזה בור שחור שאנחנו נופלים בו, ח"ו יש מצב שנישאר בחושך.

וכמאמר החכם, "אין דבר יותר ישר מסולם עקום". אמנם הסולם שמונח על הקיר נראה עקום, אך דע לך שאם הסולם לא יהיה עקום אי אפשר לעלות ולהתעלות אלא רק ליפול.

אדם הרואה את מאורי החיים כקרח קפיצה ההצלחה היא רק שלו.

על כגון דא אומרים בשם החזון איש כי את אשר נגזר עלינו משמיים אין ביכולתנו לשנות, אולם ביכולתנו להחליט האם לקבל את הדברים עם חיוך על הפנים או בעצב...

ואמרו בשם המקובל ר' ישראל אליהו וינטרויב זצ"ל שאחרי החושך הנורא שפקד את העולם בהריגת עשרת הרוגי מלכות, מיד הגיע אורו של רבי שמעון בר יוחאי וגילוי תורת הסוד.

אחרי החושך של גזרות ת"ח ות"ט הגיע אורם של הרמח"ל הגאון מווילנא והבעל שם טוב.

ודווקא אחרי השואה הגיע האור הגדול של פריחת כל עולם התורה בארץ ובארצות הברית [כנ"ל] כי יהיה החושך סיבת האור.

א.ה. מי יודע מה נזכה שיקום לנו אחרי המלחמה הקשה חרבות ברזל, שרבים חללים הפילה רח"ל.

בספר חסידים מובא שטעם הדבר הוא משום שהקב"ה רוצה להיטיב עם

למי שהוא קופץ כאיל, ומאיר לעולם בשעת חשיכה. ואימתי הוא מאיר? בלילה! אף על פי שהוא לילה, יש בו אור הלבנה והכוכבים [והמזלות]! ואימתי הוא חושך? בעלות השחר, הלבנה והכוכבים נכנסין, והמזלות הולכין להם, ואותה שעה אין חושך גדול מזה, והקב"ה באותה שעה מעלה את השחר מתוך החושך ומאיר לעולם. ע"כ.

האדם, אבל השטן מקטרג ואומר: "מה פתאום לתת לו?" משום כך לפני כל הטבה שהאדם צריך לקבל, מעמיד אותו הקב"ה בניסיון כדי לסתום את פי השטן ואז מיטיב עימו. כדי לקבל את האור נותנים לאדם חושך שיאפשר לו לקבלו תעט.

א.ה. כעין מה שנותנים לאדם מתנה, לא מביאים לו אותה פתוחה ומסודרת ישר ביד, אלא עוטפים לו את המתנה בעטיפה וכדי להגיע למתנה הוא צריך לקרוע ולהסיר את העטיפה, עד שמגלה את המתנה המיוחדת עבורו כדי לחבב עליו את הדבר שמחכה ומצפה לראות מה יש בתוך העטיפה.

כך בדיוק, כשהקב"ה נותן לנו מתנות, הוא עוטף לנו אותן בצרות וייסורים כדי לחבב עלינו את המתנה שלא נקבל אותם כמצוות אנשים מלומדה במסיח לפי תומו.

בספר באר החיים מסופר על ר' חיים אליהו קרנקרוט מלונדון, שהיה ידוע במסירותו הגדולה למען החולים הזקוקים לסיוע בחלקים שונים. היה לו קשרים עם רופאים מומחים ועשה כל מה שביכולתו שכל חולה יקבל את הטיפול אצל הרופא המומחה ביותר כל אחד לפי מצבו.

פעם במוצאי שבת קיבל ר' חיים אליהו הודעה דחופה ממשפחה של יהודי העובד לפרנסתו כמחליף כספים צ'יינג.

וסיפרו שביליל שבת אבא שלהם התפלל קבלת שבת בציבור, ובאותה שעה שמע שפרצו גנבים לביתו וריקנו את כל הבית מהרכוש שיש בו. מיד מיהר האיש לביתו וניסה לתפוס את הגנבים, אך הם הפילו אותו על הרצפה, תקפו אותו והיכו בו באכזריות נוראה. כשסוף סוף הגיעו השוטרים, הגנבים כבר לא היו במקום וברחו עם כל השלל.

תעט. מהספר הנפלא לענייני אמונה וביטחון, הנני בידך (עמ' 34). א.ה. רגעים ספורים לפני ששלחתי את ספרי המתיקות שבפרשה לעימוד, אמרתי לעצמי שסיפור זה חייב להיות בהקדמה, ומכיוון שהספר לא היה בקרבותי, טעיתי וכתבתי מזיכרוני שהסיפור מהספר המיוחד לענייני בן אדם לחברו, אדרבה. ולכן אשנה כאן שסיפור נפלא זה נמצא בספר הנני בידך הנ"ל. אנא סלחו לי כי אינני מלאך, אלא רק בשר ודם ילוד אישה!

הם הובילו את בעל הבית מיד לבית החולים, ובמהלך הבדיקות שערכו לו, הבחינו הרופאים שנגרם לו שבר מסובך בגוף וצריך לנתח אותו מהר ככל שאפשר. פנו בני המשפחה לאותו עסקן כדי להתייעץ לאיזה רופא עדיף לפנות.

תוך כדי דיבור התקשר ר' חיים אליהו לרופא מומחה וביקש ממנו שיטפל בחולה. הרופא התנצל ואמר שהוא טרוד מאוד בעניינים דחופים יותר, ומאחר ואין הניתוח מסובך כל כך הם יכולים להפקידו ביד רופא אחר. הוא המליץ על רופא מסוים והבטיח שיפנה אותו באופן אישי לרופא כדי שהטיפול יהיה מסור ביותר.

למחרת הלך ר' חיים אליהו לבקר את הפצוע ולבדוק האם הכל מתנהל כמו שצריך. תדהמתו הייתה גדולה כשנכנס לחדר ומצא את הרופא המומחה שהוא התקשר אליו אתמול מטפל בחולה.

כשראה הרופא את ר' חיים אליהו, פנה אליו ואמר לו: "נס גדול נעשה לאיש זה. בתחילה חשבתי שמדובר רק בשבר ולכן אמרתי לך שרופא אחר יכל לטפל בו. אולם כאשר הרופא התחיל לנתח אותו, הוא גילה שלא עלינו המחלה הנוראה מתחילה לקונן בגופו, הוא הזעיק אותי מיד שאבוא לבצע את הניתוח.

דע לך! שאם לא היינו מגלים את הבעיה בשלב זה, הייתה סכנה גדולה נשקפת לחייו..."

לאחר המעשה התברר כמה גדולים חסדי ה', כל המכות שקיבל האיש מהגנבים היו רק לטובתו, בזכות אותן מכות גילו הרופאים שמתחילה בגופו להתפשט המחלה והצליחו לעצור ולהתגבר עליה מיד וזכה ב"ה לחיים בריאים ושלמים.

שוב מסופר על יהודי שלווה סכום כסף גדול מחברו, זמן הפירעון כבר עבר, אך הלווה לא פרע את חובו.

הפציר המלווה בלווה שיחזיר לו את ההלוואה שלו מאחר והוא זקוק לסכום זה, אך הלווה התחמק שוב ושוב, וכבר הגיעו הדברים לידי כך שהמלווה הסכים לוותר על חלק גדול מהסכום, כדי שיהיה לו לכל הפחות את החלק השני של ההלוואה, אך הלווה לא החזיר גם את החלק השני של ההלוואה.

לאחר זמן מה הוצרך המלווה לשלם חוב גדול למס הכנסה, הוא קיווה לקבל סוף סוף את ההחזר של ההלוואה ובכסף זה לשלם את החוב, אך הלווה עדין לא החזיר את חובו.

כל בר דעת נותן כל אשר לו בעד נפשו ואף לוה ממון כדי להינצל מהרשויות הדורשות את המס. אך אותו מלווה הזניח את הדבר מרוב הטרדות ולא שילם את המס.

זמן קצר לאחר מכן פנה אליו רואה החשבון שלו ובישר לו, שהוא מצא איזשהו סעיף שפוטר אותו לגמרי מתשלומי המס של השנה. האיש שמח שמחה גדולה ששמע את הבשורה.

לא ארכו ימים והלווה החזיר לו את כל החוב עד הפרוטה האחרונה.

באותה שעה הבין אותו מלווה, כי בזה שהלווה התאחר מלהחזיר לו את כספו, הוא הציל לו את הכסף, שהרי אם המעות היו חוזרות למלווה, מיד הוא היה נותן את הכסף לרשויות המס ולא היה יודע בכלל שאינו צריך לתת את הכסף!

אמר אותו אדם: "כל כך הצטערתי על שהלווה לא החזיר לי את הכסף שלי, אבל לא ידעתי שעליי לשמוח שהלווה שמר עבורי את סכום הכסף הגדול הזה והחזיר לי אותו בזמן טוב מאוחר יותר. כך נשאר כל הכסף בידי^{תפ}!"

זהו כל דעביד רחמנא לטב עביד^{תפא}.

א.ה. **אסיים במעשה שהיה** (שהייתי עליו עד ראיה) בימי בין הזמנים ניסן תשפ"ג - הלכנו עם משפחתנו לפארק גן סאקר בירושלים לעשות 'על האש'. מצאנו שולחן פנוי והתמקמנו בו, לידינו היה עוד שולחן פנוי שאחר זמן הגיעו לשם משפחה גדולה. כשהם באו להדליק את המנגל, אחד הילדים אמר לאבא שלו: "אבא, שכחנו להטביל את הרשת של המנגל!"

מכיוון שאותם אנשים לא היו מקומיים, הם לא ידעו היכן יש באזור הפארק מקווה של כלים להטביל את הרשת לכן ניסו לחפש היתרים כמו לעטוף את

תפ. מהספר המיוחד לענייני אמונה וביטחון - הנני בידך (עמ' 483) עי"ש ותרווה נחת.

תפא. ברכות (ו ע"ב).

הרשת בנייר כסף או לעשות ליבון לרשת וכיו"ב, וכל הרעיונות העלו בידם חרס תפכ.

לאחר זמן מה החליט אב המשפחה שהוא נוסע לחפש מקווה כלים ונסע למשך כשעה.

וכשחזר הוא הודיע למשפחתו, שכל מי שנשאר בפארק רכבו קיבל דו"ח על סך 500 שקל כיוון שהם חנו בחנייה פיראטית.

אכזבתם של בני המשפחה הייתה גדולה. ומאידך האב שנסע לחפש מקווה כלים זכה להינצל מהדו"ח, שהרי כולם חנו ביחד במקום שאסור לחנות בו, ובזמן שאב המשפחה הלך לטבול את הרשת של המנגל, הגיע פקח (גימטריא קטנה = שטן תפכ) לאזור וטיפל ברכבם.

כמה היה קשה בהתחלה לאב המשפחה - שבמקום להתחיל להדליק את המנגל ולבשל את האוכל, הוצרך ללכת ולחפש מקווה כלים, בפרט שזה במקום שאיננו מכירו...

זהו שאמרנו: כשאדם יודע שכל מה שהקב"ה עושה זה רק לטובה, אף שלא תמיד רואים את הישועה, אם מחכים קצת זוכים ורואים את ישועת ה'.

וכמאמר הכתוב תפכ 'וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשְּׁמִימִים מִכּוֹן שְׁבִתְךָ וְסִלַּחְתָּ וְעָשִׂיתָ וְנָתַתָּ לְאִישׁ כָּכָל דִּרְכּוֹ אֲשֶׁר תִּדְעַתָּ אֶת לִבּוֹ, כִּי אַתָּה יֹדַעְתָּ לְבַדְּךָ אֶת לִבְּךָ כָּל בְּנֵי הָאָדָם'.

כתב רבנו הרמב"ם תפכ בזה"ל: הוא יתעלה שמו ודעתו אחד, ואין דעתו של אדם יכולה להשיג דבר זה על בוריו, כשם שאין כוח באדם להשיג ולמצוא

תפכ. כעין הנזכר במסכת בבא קמא (צא ע"א).

תפכ. (א.ה.) גם עולה בגימטריא קטנה 'טוב'. הכל תלוי איך מסתכלים על מה שקרה, אם מבינים שאין רע יורד מלמעלה, אז פירושו של הפקח = טוב, ואם מסתכלים שהפקח הוא זה שעשה את הדו"ח, אז פירושו = שטן).

תפכ. מלכים (א, פ"ח פ"לט).

תפכ. הלכות תשובה (פ"ה ה"ה).

אמיתת הבורא שנאמר תפז' לא תוכל לראת את פני, כי לא יראני האדם וחי', כך
אין כוח באדם להשיג ולמצוא דעתו של בורא. הוא שהנביא אמר תפז': 'כי לא
מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי'. כיוון שכן הוא, אין בנו כוח לידע
היאך ידע הקב"ה כל הברואים והמעשים.

פרשת בא

חיזוק באמונה - בפרט בנושא השידוכים

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה: בֹּא אֶל פְּרָעָה, כִּי אֲנִי הִכְבַּדְתִּי אֶת לְבֹו וְאֶת לֵב עֶבְרָיו
לְמַעַן שְׁתִּי אֶתֵּי אֱלֹה בְּקֶרְבּוֹ, וּלְמַעַן תִּסְפָּר בְּאָזְנִי בְּנֵךְ וּבֵן בְּנֵךְ אֶת אֲשֶׁר
הִתְעַלְלְתִּי בְּמִצְרַיִם וְאֶת אֶתְתִּי אֲשֶׁר שְׁמַתִּי בָם, וַיִּדְעָתֶם כִּי אֲנִי ה' (פ"י
פ"א-ב)

נשאלת השאלה מה הצדק להתעלל במצרים כדי שיהיה לנו מה לספר לילדינו
אחרינו?

העניין יובן ע"פ משל לעשיר אחד ששנים רבות לא היה לו ילדים ונתן
תרומות וכדומה כדי שיהיה לו ילדים, עד שב"ה אשתו התעברה ונולד להם
בן. כשהילד הגיע לגיל שלוש חודשים הוא חלה בהרעלת לב. הרופאים לא
ידעו איך לטפל בו, כיוון שלרפא אותו צריך לשחוק סממנים חריפים
המסוכנים מאוד לתינוק שיכול למות מהם.

חשבו הרופאים איך אפשר להביא את התרופה לתינוק.

עלה במוחם רעיון מבריק להביא את התרופה למינקת התינוק שתאכל את
התרופה וכשתניק את התינוק, התרופה תעבור דרכה אליו וכך הוא יבריא.

כשאמרו למינקת שהיא צריכה לאכול את התרופה שתעבור דרכה לתינוק,
אמרה, שלא מוכנה לאכול מהתרופות החריפות האלה מאחר והם יכולות
להזיק לה. ואמרה שיביאו את התרופה לאישה אחרת וישלמו לה כסף שתאכל
אותה ותניק את הילד.

הלכו לבית משפט שיכריעו מי צודק האם הרופאים או המינקת.

לפתע אמר אחד הרופאים: "איך יכול להיות שהתינוק נעשה חולה, הרי הוא לא אכל דברים שאינם טובים. בסך הכל הוא תינוק קטן, מה שגרם לו להיות חולה זה המינקת שאכלה דבר מקולקל ועבר דרכה לתינוק!"

לכן פסקו מאחר והמינקת גרמה לתינוק להיות חולה, לכן היא תצטרך לאכול את התרופות החריפים ולהניק את התינוק, ועל ידי כך התינוק יבריא.

הנמשל הוא פרעה וכל המצרים הסיתו ופיתו את ישראל לעזוב את ה' ותורתו ולעבוד עבודה זרה, לכן הם התחייבו לקבל עשר מכות נוראות.

הכל כדי שיבינו וידעו בני ישראל - כי ה' הוא האלוקים ואין עוד מלבדו ^{תפח}.

עניין האמונה מתפרס בעיקר בנושא השידוכים. הרבה אנשים ונשים שקועים בקושי הגדול והמר הזה כמאמר חז"ל ^{תפס} קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף ^{תצ}.

האדם רוצה לעשות כל מיני עצות ותחבולות כדי לקדם את העניין של השידוכים, כביכול רוצים לעזור לקב"ה בענייני השידוכים ^{תצא}, אבל שוכחים שרק הקב"ה הוא זה שמזווג זיווגים מבריא את העולם ועד עתה כנזכר בבראשית רבה: ^{תצב} מטרונה שאלה את ר' יוסי בר חלפתא, אמרה לו: "לכמה ימים ברא

תפח. עפ"ס אוהל יעקב.

תפס. סוטה (ב ע"א).

תצ. וביאור נפלא בעניין זה, אם ניקח כל חפץ שבעולם ונחתוך אותו לשניים, אחר כך יהיה קשה מאוד לחבר אותו, כי אין הבור מתמלא מחולייתו (כנזכר בברכות ג ע"ב. סנהדרין טז ע"א), תמיד יחסר משהו ויהיה חריץ וחורים, ויהיה ניכר עליו שהיה כאן חיתוך והדבקה. בשונה אם ניקח שתי כוסות של מים ונשפוך אותם לכוס אחת - הם יתחברו ללא שום היכר שהיה כאן מים משני כוסות, אלא מתחברים ונעשים כדבר אחד מושלם.

כך קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף - לקחת שני אנשים שהיו מחוברים למעלה ונפרדו כשירדו כאן לעולם הזה, ממילא נוצר חיתוך ביניהם, ולחבר אותם ביחד יהיה ניכר החיתוך שבין שניהם, לכן כאן מתקשה הקב"ה בדבר זה, ובסוף מחבר את אותו זוג מהדרום והצפון וכדומה בצורה שלא ניכר עליהם שהיו שני חצאים, אלא הם מחוברים כמו שתי כוסות המים שהתחברו לכוס אחת ולא ניכר שום פילוג ביניהם והתחברו להיות כחלק אחת שלם. חידוש מתוק זה שמעתי (לפני מספר שנים), מאחי ידידי היקר ר' יהודה נתן ברכה הי"ו. שפת"י.

תצא. ועל כגון דא עיין במה שכתבנו לעיל בפר' חיי שרה בשם החפץ חיים.

תצב. (פ"ס אות ד).

הקדוש ברוך הוא את עולמו? אמר לה: "לששת ימים, כדכתיב^{תצג} כי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ".

אמרה לו: "מה הוא עושה מאותה שעה ועד עכשיו?" אמר לה: "הקב"ה יושב ומזווג זיווגים - ביתו של פלוני לפלוני, אשתו של פלוני לפלוני, ממנו של פלוני לפלוני".

אמרה לו: "וזה הוא אומגתיה? אף אני יכולה לעשות כן! כמה עבדים וכמה שפחות יש לי, ובשעה קלה אני יכולה לזווגן".

אמר לה: "אם קלה היא בעיניך?! קשה היא לפני הקדוש ברוך הוא כקריעת ים סוף". והלך לו ר' יוסי בר חלפתא.

מה עשתה: נטלה אלף עבדים ואלף שפחות והעמידה אותן שורות שורות, אמרה פלן יינשא לפלונית, ופלונית תינשא לפלוני, וזיווגה אותן בלילה אחת. למחר באו לפניה, זה מוחו פצוע, וזה עינו שמוטה, וזה רגלו שבורה.

אמרה להם: "מה קרה לכם?" פלונית אמרה: "אני לא מתאימה לפלוני", ופלוני אמר: "אני לא מתאים לפלונית".

מיד שלחה והביאה את ר' יוסי בר חלפתא. אמרה לו: "אין אלוה כאלוהיכם, אמת היא תורתכם, וכמה גאה ומשובחת ויפה היא".

אמר לה: "לא כך אמרתי לך, אם קלה היא בעיניך?! קשה היא לפני הקב"ה כקריעת ים סוף. הקדוש ברוך הוא מה עושה להן? מזווגן בעל כורחן שלא בטובתן וזה מה שכתוב^{תצד} 'אֱלֹהִים מוֹשִׁיב יְחִידִים בַּיָּתָהּ, מוֹצִיא אֲסִירִים בַּפְּוֹשְׁרוֹת', מה הכוונה בכושרות? בכי ושירות, מי שטוב לו אומר שירה, ומי שלא טוב לו בוכה".

א"ר ברכיה כלשון הזה השיב ר' יוסי בר חלפתא לאותה מטרונה, הקב"ה יושב ועושה סולמות, משפיל לזה ומרים לזה ומוריד לזה ומעלה לזה. הווי אומר^{תצה} 'כִּי אֱלֹהִים שֹׁפֵט, זֶה יִשְׁפִּיל וְזֶה יָרִים'.

תצג. שמות (פ"כ פ"א).

תצד. תהילים (פ"ס ח"ז).

תצה. שם (פ"ע פ"ח).

ואמרו חז"ל במסכת סוטה^{תצו} ארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ומכרזת 'בת פלוני לפלוני'.

מסופר מעשה מדהים על הגאון החתם סופר שבא אליו אורח גביר נכבד ותלמיד חכם וביקש ממנו שהוא רוצה לקחת חתן תלמיד חכם מופלג עבור ביתו היחידה המוכשרת במידות וביראת שמיים.

והוסיף שמוכן לקבל על עצמו את כל ההוצאות של הנישואין וכל מה שיצטרכו אחרי החתונה, כדי שיוכל לישב וללמוד תורה ללא שום דאגה בפרנסה.

לכן ביקש מהחתם סופר שיבחר עבורו את החתן התלמיד חכם המופלג מהישיבה שלו.

השיב לו החתם סופר, שמוכן לבדוק עבורו את העניין וישוב אליו כשיהיה בידו תשובה. כשימצא את הבחור המיועד, ישלח אותו לעשיר עם מכתב סגור. וכאשר יבוא אליו הבחור וימסור את המכתב הכתוב בעניין השידוכים, תדע שזהו הבחור המתאים ותדבר איתו בדברי תורה לבדוק אותו האם הוא מתאים לך.

האורח שב למלון שהתארח בו וחיכה לתשובתו של החתם סופר.

החתם סופר כתב מכתב בזה הלשון: 'הבחור שמביא איתו מכתב זה הוא התלמיד המובחר של ישיבתנו, וראוי להיות החתן עבור הבת שלך המושלמת'.

נתן החתם סופר את המכתב לתלמידו האהוב והמובחר וביקש ממנו, שילך למלון ששם נמצא האורח העשיר בשם פלוני וימסור לו את המכתב שבידו ייחכה עד שיגמור לקרוא את המכתב, אולי ירצה להשיב לי תשובה.

הבחור לקח את המכתב לקיים את שליחות רבו ולא העז לפתוח את המכתב, לכן לא ידע מה כתוב בו.

אך בינתיים חזר הבחור לתלמודו, וכעבור זמן כשרצה לילך למלון להעביר את המכתב, הרגיש קצת חולשה וביקש מחברו הטוב, שהוא ילך במקומו לקיים את שליחות רבם.

כך היה, הבחור השני הלך למלון פגש את האורח ונתן לו את המכתב. האורח קרא את המכתב בשמחה גדולה נכנס בדין ודברים עם הבחור. מיד ברגע הראשון התמלא האורח התפעלות על המראה הטוב של הבחור ועל הרחבת ידיעתו בש"ס ובפוסקים אחר שדיבר איתו עוד קצת שחררו לשלום.

מיד שלח האורח העשיר מכתב לחתם סופר וכתב לו היות שהבחור מצא חן בעיניו, מבקש שהבחור הזה יהיה החתן של הבת שלו, ובע"ה הוא יגיע עם משפחתו לישיבה בעוד כמה ימים כדי לגמור את העניין לטובה.

כעבור זמן קצר הגיע העשיר לישיבה דיבר עם הבחור שמסר לו את המכתב והציע לו, שראשית הם ייגשו לחתם סופר לקבל את ברכתו, אח"כ הם ישלימו את הפרטים ביניהם.

העשיר הגיע לחתם סופר עם הבחור המיועד להיות החתן. תמה מאוד החתם סופר, כשראה את תלמידו השני שעומד להיות החתן המובחר של העשיר, בעוד שהחתם סופר שלח את המכתב עם בחור אחר...

לאחר בירור קצר נודע לחתם סופר על כל פרטי העניין, שהבחור שהיה אמור לשלוח את המכתב נתן אותו ביד חברו.

פנה החתם סופר לעשיר ואמר לו תצו: 'מה' יצא הדיבר', שייגמר השידוך במזל טוב.

הכריז החתם סופר, רואים איך מהשמיים מסדרים בדיוק את בת פלוני לפלוני...

מוסר ההשכל העצום שנלמד ממעשה זה, שהקב"ה מסבב את כל הסיבות, ואם מהשמיים הכריזו על בת פלוני לפלוני, לא יעזור שום דבר שבעולם

ושידוך זה יצא לפועל, מהשמיים סיבבו שהמכתב יעבור מידו של התלמיד הראשון לתלמיד השני, כדי שימצא בנקל את הזיווג המיועד עבורו^{תצח}.

לפעמים אנשים מדמיינים לעצמם מאחר ואין להם כסף הם מעכבים את ילדיהם מלצאת לשידוכים, וחושבים כאילו אם הם היו בעלי יכולת, היה להם קל יותר למצוא זיווגים לילדיהם.

אך מחשבה זו אינה מן האמת, שהרי אם הכריזו בשמים על בת פלוני לפלוני בתאריך פלוני - גם אם לא יהיה כסף השידוך הזה לא יתבטל.

כהמעשה המובא בסיפורי חסידיים^{תצט} - שהיה אצל ר' חיים מצאנז זצ"ל באחת מלילי שמיני עצרת. אחר סעודת ליל יו"ט הלכו זקני החסידים אחר האדמו"ר לחדרו ואמרו לו: "מחר הרב יתפלל תפילת הגשם, ולכן בקשתנו היא שיכוון גם על הפרנסה עבור עם ישראל".

השיבם הרבי, לדעתו יש להתפלל רק על החיים, והפרנסה תבוא ממילא, כי מאן דיהב חיי יהב מזוני - מי שנותן את החיים הוא זה שייתן את המזון והפרנסה.

אבל החסידים התעקשו שהרב יתפלל על פרנסת עם ישראל, השיבם הרבי שוב שלדעתו אין שום צורך להתפלל על פרנסה אלא רק על חיים וממילא תבוא הפרנסה.

לאחר הנוכחים הייתה בת שהגיע פרקה להתחתן, והיה עני מרוד. הוא פנה לאדמו"ר ושאל אותו: "מה אעשה שיש לי בת שהגיע זמנה להתחתן ואין פרוטה לצורכי הנישואין, מגין אקח כל צורכי הנישואין בדרך כבוד. רק לכן צריך להתפלל על הפרנסה של עם ישראל!"

אמר האדמו"ר: "דע לך, אתה זה לא האדם היחיד המחתן את בתו. אמרו חז"ל במסכת קידושין^{תק} שלושה שותפים יש לאדם - הקב"ה, אביו ואמו, הרי

תצח. מספרנו המתיקות שבפרשה (ערך - אירוסין ושבע ברכות עמ' 630).

תצט. (שמיני עצרת).

תק. (ל ע"ב).

שהקב"ה הוא גם כן שותף בייצור של אותה נערה, יש לו גם מחויבות להשיא אותה, אם כן, מה לך לדאוג כשיש שותף כזה נאמן שידאג לשלם את חובו!"

הוסיף הרב ואמר: "וכי מפני שיש חיסרון של כמה מעות נימנע מלהשיא את ילדינו?"

"אספר לכם מעשה שהיה אצלי. כשנסעתי להשיא את ביתי ברוסיה, לא היה בידי אפילו שווה פרוטה, כשיצאתי מחוץ לעיר שלי בעל המכס נתן לי סכום כסף קטן המספיק לנסיעה, אך כשבאתי למחותן בליל שבת, לא היה לי שווה פרוטה. בא אליי המשמש של החותן ואמר שהחותן שלח לקרוא לי. אמרתי לעצמי: "הרי אין לי מעות לנדוניה, אם כן למה אלך אליו", לכן אמרתי שאני עייף מטורח הדרך ולא יכול להגיע אליו עכשיו.

בבוקר שוב בא אלי הגבאי שנית לקרוא לי, הוכרחתי כבר ללכת איתו.

כשבאתי למחותן, נתן לי שלום, ומיד אמרתי לו: "דע לך שאין לי אפילו שווה פרוטה, לכן אם כבודו מסכים לעשות חתונה הכלה מוכנה לחתונה, ואם כבודו לא רוצה חתונה, אין לי מה להיות כאן בשבת, הואיל שבדרך שנסעתי ביקשו ממני שאשבות במקום אחר עימהם ואסע לשם לכבוד שבת. המחותן לא דיבר בכלל על אודות המעות, ועשינו את החתונה בשעה טובה ומוצלחת.

ללמדנו כשהקב"ה מחליט שמישהו צריך להתחתן עם כלה מסוימת בזמן מסוים, גם אם אין כסף, הכל יסתדר על הצד הטוב ביותר...^{תקא}

שוב מעשה שהיה באדם ששכנו תמיד הציק לו וחיפש איך להפליל אותו ולהרוס לו כל דבר בעיקר בשידוכים של הילדים. כל הצעה שהייתה עולה על הפרק, היה מפריע וגורם לשידוך אחר שידוך ליפול ולהתרסק רח"ל.

פעם נסע אותו אדם לגרמניה לצורך מסחר להביא כסף בשביל לחתן את ילדיו. כששהה שם, הוא מצא ארנק מגופח עם סכום כסף גדול מאוד.

האדם שאיבד את הארנק ערך חיפושים, ומשלא מצא, פנה למשטרת גרמנית הם ערכו חיפושים, עד שהגיעו אליו וראו את הארנק הגדול בידו שאלו אותו: "מהיכן יש לך כל כך הרבה כסף?"

אמר להם שהוא בא מישראל לגרמניה לעשות מסחר, וזה הכסף שהוא הרוויח. משטרת גרמניה רצתה לברר את העניין. הם קיבלו את הכתובת שלו בארץ ישראל ושלחו את משטרת ישראל לשכן שלו, מיודענו הבעייתי, ושאלו אותו: "מה מעשיו של השכן שלך?"

השכן שתמיד דאג להפיל אותו, רצה להפיל אותו גם עכשיו, חשב לעצמו, שבועדאי הוא הלך לעשיר מסוים לבקש סכום כסף ואמר שהוא עני. 'אני אעבוד על המשטרה ואומר להם ההפך שהוא אדם עשיר כדי שלא יתרמו לו'. וכך עשה, אמר לשוטרים השכן שלו אדם עשיר גדול ואמיד ויש לו מיליוני שקלים!

המשטרה הבינה את העניין והניחה אותו לנפשו.

משטרת ישראל הודיעה זאת למשטרת גרמניה, שמדובר כאן באדם עשיר ואמיד שמגלגל מיליוני שקלים. משטרת גרמניה קיבלה את העדכון, אך בכל זאת רצו לספור את סכום הכסף שהיה לו בארנק. הם ספרו את כל הכסף וגילו שהיה שם קצת יותר מהסכום שנאבד. מה שהתברר כשמצא אותו אדם את הארנק, מיד צירף אליו את הכסף שהיה לו בכיס ממילא הסכום לא היה בדיוק מה שהם חיפשו, לכן שחררו אותו לשלום!

כמה שאותו שכן רצה להפיל אותו, ובסוף הוא זה שהושיע אותו!

כשאדם רואה דבר שכביכול זה נגדו ולרעתו, שידע שהישועה קרובה לבוא, ובדרך כלל היא מגיעה ממי שבחיים לא חושבים שדרכו תבוא הישועה...^{תקב}

פרשת בשלח

כוח התורה ומעלתה

וַיֹּבִי יִשְׂרָאֵל הֵלְכוּ בִּיבֹשָׁה בְּתוֹךְ הַיָּם, וְהַיָּם לָהֶם חֹמָה מִיַּמִּינָם וּמִשְׁמָאלָם
(פ"ד פ"כט)

אומר האור החיים הקדוש, שכשמשה רבנו בא לקרוע את הים, היה צריך להתחנן לים שייבקע. הים עשה למשה קל וחומר שהוא לא צריך להקשיב לו, שהרי הים נברא ביום השלישי לפני בריאת האדם שנברא רק ביום השישי, א"כ למה הים יבקע? משה רבנו התחנן לים עד שנבקע.

השאלה נשאלת למה משה רבנו היה צריך כל כך להתחנן לים שייבקע? והרי מצינו מעשה בגמ' מסכת חולין, תק"ג שרבי פנחס בן יאיר הלך לפדיון שבויין ובאמצע הדרך פגע בו נהר ששמו גינאי. אמר ליה רבי פנחס: "גינאי, חלוק לי מימך ואעבור בך". אמר ליה הנהר: "אתה הולך לעשות רצון קונך לקיים מצוות פדיון שבויין, ואני הולך וזורם אל הים כדי לעשות רצון קוני, שהרי כל הנחלים הולכים אל הים" תק"ד בגזרת מלך. אתה ספק עושה המצווה ספק אי אתה עושה, שאולי לא ייתנו לך לפדות. אבל אני ודאי עושה מצוותי, לפיכך אין ראוי שאחלוק מימי מלפניך".

אמר ליה רבי פנחס בן יאיר לנהר: "אם אי אתה חולק מימך, גוזרני עליך שלא יעברו בך מים לעולם!"

תקג. (ז ע"א). עיקר הביאור ע"פ החברותא.

תקד. קהלת (פ"א פ"ז).

חלק הנהר מימיו ועבר בו.

היה איתם אדם שנשא חיטים לפסח. אמר רבי פנחס לנהר: "תחלוק את מימך גם בשבילו שהרי הוא עוסק במצווה - שכל עסק שימור המצות משעת טחינה מצווה הוא".

הנהר חלק את מימיו ועבר בו.

היה איתם סוחר ערבי שהתלווה אליהם. אמר רבי פנחס בן יאיר לנהר: "חלוק מימך בשביל אותו סוחר משום דלא יאמרו האנשים: 'וכי כך עושים לבני לוויה שמניחים אותם והולכים?'"

הנהר חלק גם בשבילו.

אמר רב יוסף: "כמה מרובה רבי פנחס בן יאיר יותר ממשה ושישים ריבוא של יוצאי מצרים. שהרי בקריעת ים סוף נבקע הים פעם אחת בלבד, ובאותו מעשה נחלק הנהר שלוש פעמים מכוחו של פנחס בן יאיר".

וכע"ז מסופר בירושלמי במסכת דמאי^{תקה} שהלך רבי פנחס בן יאיר לבית המדרש והתגבר נהר גינאי (גיני). אמר לו: "גינאי, מה אתה מונע לי מבית המדרש", נחלק הנהר ועבר בו.

גם התלמידים רצו לעבור את הנהר. שאלו את רבי פנחס בן יאיר: "האם יוכלו לעבור ולא יקרה להם כלום?"

אמר להם רבי פנחס בן יאיר: "מי שיודע בעצמו שמעולם לא בייש אדם ומעולם לא הקל בכבוד הזולת ומעולם לא ציער את הזולת, יוכל לעבור את הנהר ולא ייזק".

ונחלק להם הנהר בשנית.

רואים שלא היה כ"כ קשה לרבי פנחס בן יאיר לבקוע את הים. אם כן, למה

משה רבנו היה צריך כל כך להתחנן לים שייבקע עד שהים עשה למשה טובה ונבקע?

מתרץ האור החיים הקדוש: כאן לפני מתן תורה, כאן אחרי מתן תורה. שמשה רבנו הוצרך לבקוע את הים, זה היה לפני מתן תורה לא היה למשה את כוח התורה, לכן משה התחנן לים כדי שייבקע. אך כשרבי פנחס בן יאיר הוצרך לבקוע את הים, זה היה לאחר מתן תורה - בגלל כוח התורה רבי פנחס בן יאיר בקע את הים בקלות כמה פעמים! ^{תקי}

על הפסוק ^{תקי} 'זאת התורה אדם פי ימות בְּאֵהָל' דורשת הגמ' במסכת ברכות, ^{תקה} שאין דברי תורה מתקיימים אלא במי שממית עצמו עליה.

עוד דורשת הגמ' ^{תקט} אמר רבי שמעון בן לקיש: "כל העוסק בתורה ייסורים בדלים ממנו."

השאלה היא מה הפירוש, וכי מי שלומד תורה אין לו ייסורים?

לכאורה זה לא נכון, שהרי אנחנו רואים רבנים כל כך גדולים שהיה להם ייסורים, כמו מרן הרב עובדיה יוסף, כמה ייסורים היה לו בסוף ימיו: שבר את הגב, היו לו בעיות בעיניים וכדומה. א"כ היכן דברי הגמ' שכל העוסק בתורה ייסורים בדלים ממנו?

אלא חייב לומר שעל ידי עסק התורה הייסורים נבדלים ממנו, כאילו הם בכלל לא באו עליו אלא על פלוני ואלמוני. מי ששקוע בלימוד שלו לא מרגיש את הייסורים.

הנה דוגמה מהגאון הרב אלישיב זצ"ל. במלחמת השחרור נפל פגז של הירדנים על הבית שלו, וביתו נהרגה רח"ל. וכי זה שבר את רוחו ופסק

תקו. ע"ע בספרנו המתיקות שבפרשה (פר' בשלח עמ' 205).

תקז. במדבר (פ"ט פ"ד).

תקה. (סג ע"ב).

תקט. שם (ה ע"ב).

מלעסוק בתורה? לא ולא! אלא עוד יותר התחזק בלימוד התורה, הייסורים כאילו נבדלו ממנו תקי.

כמו שמספרת שם הגמ' על רבי יוחנן שקבר עשרה בנים רח"ל.

ובירושלמי מובא שהבן העשירי של רבי יוחנן נפל לתוך גיגית של מים רותחים מבעבעים ונימוח שם רח"ל. איזו מיתה משונה, אדם רואה את בנו העשירי, בן הזקונים, נופל לתוך גיגית מים רותחים ומת.

אומרת הגמ' - שלקח רבי יוחנן עצם קטנה. והראשונים אומרים - שזאת הייתה שן (שלא מטמאת), שם במטפחת, ושאל היכן יש בית אבלים? אמרו לו כאן פלוני נפטר מהמחלה בגיל צעיר, כאן פלוני נפטר באסון במירון, כאן פלוני נרצח מפיוגע, כאן פלוני מת מהמלחמה - נכנס ורואה את האבלים יושבים ובוכים. הוציא את השן מהכיס ואמר להם: "דין גרמא דעשיראה ביר - זה העצם של הבן העשירי שלי, על מה אתם בוכים, ועל מה אתם מצטערים..."

מהיכן הכוחות האלו? קבר עשרה בנים, זה לא אחד ולא שניים, והבן העשירי בצורה כ"כ מוזרה וקשה ב"מ, עם כל זה הלך לחזק ולעודד את האבלים ולנחם אותם?

כוחות אלו הגיעו לו אך ורק מהתורה. כשהראש מלא בתורה אין מקום להכניס דברים אחרים, התורה מוציאה את האדם מכל הצרות והייסורים.

תקי. אה. וכבר ראינו אצל אבי מורי היקר, הרב 'יצחק ברכה' זצ"ל, שרק לאחר שנלב"ע נודע לנו לבני המשפחה [חוץ מאמא היקרה] שקיננה אצל אבא שלנו המחלה הקשה במשך 5 שנים, ולא ראינו את אבא זצ"ל שפסק מללמוד תורה בגלל הייסורים הנוראים האלו - ממש כמ"ש שמי שלומד תורה הייסורים בדלים ממנו.

חוץ מהחבילה הגדולה שהייתה על כתפו ששמר בסוד את המחלה ולא רצה לגלות לאף אחד מבני המשפחה חוץ מאמא היקרה כדי שלא לצער אותנו, ואחרי השמחות שהיו במשפחה אבא היה אומר לאמא: ראית איך שהם רקדו ושמחו, מה היה קורה אם היינו אומרים להם שיש לי המחלה? וכי המשפחה הייתה יכולה לרקוד ולשמוח?!

מסר את נפשו על התורה עם כל הייסורים הקשים שהיו לו, סיים את הש"ס 3 פעמים בעיון עם הרבה הגהות על הש"ס [שזכינו להוציא חלקם לאור בחוברת ויאמר יצחק], וע"ע באריכות במה שכתבנו על אבא היקר בהספד שמסרתי בלוויה, המצורף בחוברת עקידת יצחק וכן במה שציירתי בתחילת חיבור זה.

מסופר בגמ' במסכת בבא מציעא^{תקיא} על רבי יוחנן הנ"ל שקבר עשרה בנים, שלמד חברותא עם ריש לקיש - ראש השודדים, היו משתעשעים בתורה.

לימים נפטר ריש לקיש.

ביקש רבי יוחנן חברותא אחרת. הביאו לו את רבי אלעזר בן פדת, וכל ברייתא שרבי יוחנן היה אומר, רבי אלעזר בן פדת היה מביא לו 24 ברייתות כמותו.

הצטער רבי יוחנן - וכי באת לומר לי תניא כוותי, וכן כתב בספר פולני וכן כתב בספר פלוני, וכי לזה נועד רבי יוחנן? בא תקשה עליי קושיות, ואני אתרץ לך קושיה אחר קושיה - כמו שהיה באומנה איתו^{תקיב} עם ריש לקיש, שכל קושיה תירץ לו 24 תירוצים.

כדי לשבר את האוזן^{תקיג} לזמננו ניקח לדוגמה את ראש כל בני הגולה, רבנו עובדיה יוסף שכל רז לא אניס ליה ובקי בכל חדרי התורה, יביאו לפניו אברך שילמד איתו חברותא. כל הלכה שמרן יאמר, אותו אברך יאמר למרן: "מה שכבודו אמר כך כתב בספר פלוני וכך כתב בשו"ת פלוני. וכי זה מה שמרן צריך, כשמרן הרב עובדיה אומר הלכה, הוא יכול לעטוף את האברך מכף רגל ועד ראש עם ספרים ופוסקים שכך אמרו וכתבו.

עכ"פ רבי יוחנן היה בצער גדול הלך ברחוב והתחיל להשתגע וצעק 'היכא את בר לקישא, היכא את בר לקישא' - איפה אתה ריש לקיש שהיית מקשה עליי קושיות.

התאספו לכנס חירום כל חברי הבית המדרש ואמרו: "וכי זה כבוד שכך גדול הדור ילך ויצעק ברחובות? זה חילול ה'. בואו נעשה יום תפילה ועצרת התעוררות כמו שעושים כשגדול הדור נמצא במצב קשה ובמצוקה".

ובעצרת הם התפללו על גדול הדור רבי יוחנן שימות, ונפטר רבי יוחנן.

תקיא. (פד ע"א).

תקיב. מגילת אסתר (פ"ב פ"כ).

תקיג. יש שנהגו לכתוב לסבר את האוזן. אך עיין ברש"י פר' יתרו (פ"ט פ"ח ד"ה הכבשן).

זה פלא פלאים הרי כשגדול הדור חי איתנו בדור, הוא מגן על כל הדור, שהרי הקב"ה לא רוצה לצער אותו, ואם היה צריך להיות עוד אסון או פיגוע גדול רח"ל תקידי זה נדחה בשביל שלא לצער את גדול הדור, וכך מתבטלת הגזרה.

אם גדול הדור רבי יוחנן יצא מדעתו, תעשו עצרת תפילה בכותל שיחזור לו השכל, תתפללו עליו 'באתה חונן לאדם דעת' כדי שימשיך להיות איתנו. זה לא נתפס למה הם עשו עצרת תפילה כדי שרבי יוחנן ימות, וכי כך עושים? היכן ראינו כדבר הזה? תקטו

צריך לומר שהביאור הוא כך, חכמי בית המדרש ירדו לסוף דעתו של רבי יוחנן, הרי לא מדובר כאן באדם חלש אופי, זה אדם שקבר עשרה בנים בחייו הבן העשירי במיתה כ"כ קשה ונוראה והמשיך ללמוד תורה והלך לנחם אבליים ועודד אותם. הוא היה אדם חזק אופי, פתאום רק כשהחברותא נפטר כבר רבי יוחנן יצא מכלל שליטה והשתגע, וכי ראינו אדם שאוהב כ"כ את החברותא שלו יותר מעשרת הבנים שלו? איך יכול להיות כדבר הזה, זה לא מסתדר?!

לכן הבינו החכמים, שכל עוד שהיה לרבי יוחנן חברותא שפלפל והשתעשע איתו בלימוד, הוא החזיק מעמד והגיע למצב של 'לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעוני' תקטז, וכשנפטר ריש לקיש, כבר אין חברותא לפי המדרגה שהוא רוצה. פתאום נזכר בפטירת עשרת הבנים שלו, לכן הוא יצא מדעתו והשתגע!

אם כן, על מה לעשות תפילה שרבי יוחנן יהיה בריא?! בא נאמר שרבי יוחנן יחזור לבית המדרש שוב הוא יחפש את החברותא ולא ימצא אותו וישתגע מחדש, אין לדבר סוף.

תקיד. א.ה. כמו שראינו כל זמן שמרן הרב עובדיה יוסף היה חי כאן איתנו, החיים היו יחסית יותר שקטים ורגועים, ומזמן שעזב אותנו לאנחות התחילו מלחמות אסונות ופיגועים, כמו שאמר רבא (בסוטה מט ע"א) בכל יום ויום מרובה קללתו משל חברו, שנאמר (דברים פ"ח פ"ז) 'בְּבֹקֶר תֹּאמַר מִי יִתֵּן עָרֶב וּבְעָרֶב תֹּאמַר מִי יִתֵּן בֹּקֶר, מִפֶּחַד לְבָבָךָ אֲנֹכִי תִפְחָד וּמִסְרָאָה עֵינֶיךָ אֲנֹכִי תִסְרָא', ה' ירחם.

וכן ראינו דבר זה אצל הגאון הגדול ר' חיים קנייסקי כשנלקח לבית עולמו ועזב אותנו כיתומים, כבר בתום ימי השבעה פרץ פיגוע בעיר בני ברק, מה שלא היה שנים בבני ברק. הוא שמר על העיר ועל כל העולם כולו, פתאום שאין שמירה, לצערנו, כמעט בכל יום שומעים על פיגועים אסונות ומלחמות, ה' יצילנו.

תקטו. עיין בספרנו המתיקות שבפרשה (עמ' 682) שצירפנו מעשה שהיה עם מרן רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל. שסיפר מרן הראשון לציון, רבנו יצחק יוסף שליט"א.

תקטז. תהילים (פ"ק פ"ב).

לכן לא הייתה שום ברירה אלא להתפלל עליו שהוא ימות, ובכך הוא ייפטר מהדבר הזה.

רואים מכאן מהו הכוח הגדול והעצום של לימוד התורה הקדושה.

ידוע המעשה המובא בגמ' במסכת בבא מציעא^{תק"י} עם רבה בר נחמני, שהלשינו עליו למלכות שמבטל מ - 12,000 איש מישראל תשלום מס למלכות.

איך הוא מבטל?

חודשיים בשנה היה מוסר שיעור: בחודש ניסן דרש על הלכות פסח, ובחודש תשרי דרש את הלכות החגים. כשהיו באים לגבות את המס מכל האנשים, הם לא נמצאו בבתייהם.

שלח המלך שליחים לתפוס את רבה ולא מצאו אותו.

כשהתברר לרבה שמחפשים אותו, התחיל לברוח ממקום למקום, עד שהצליחו שלוחי המלך לתפוס את רבה. הכניסו אותו לחדר, הוא התפלל לקב"ה נעשה לו נס והקיר שהיה שם נפל, כך הצליח רבה לברוח ועלה לעץ ולמד תורה.

כשישב על העץ - במתיבתא דרקיעא בשמיים התווכחו בדיני צרעת, האם בהרת קודמת לשער לבן טמא, ואם שער לבן קודם לבהרת טהור? מה הדין בספק מה קודם למה? מחלוקת בין מתיבתא דרקיעא למתיבתא דקב"ה, הקב"ה אומר טהור, וכולהו מתיבתא דרקיעא אומרים טמא.

מי יכריע ביניהם? אמרו: רבה בר נחמני יבוא ויכריע, שאמר בעצמו: "אני יחיד בנגעים ואני יחיד באוהלות", שהרי נגעי צרעת ואוהלות הם הלכות כל כך קשות ומסובכות, עד כדי כך שהעיד על עצמו אני יחיד בנגעים ובאוהלות.

קבעו שהוא יכריע במחלוקת בין הקב"ה למתיבתא דרקיעא.

שלחו את מלאך המוות להביא אותו. כשמלאך המוות בא לקחת את נשמתו, ראה את רבה בר נחמני יושב על העץ ולא פסיק פומי מגירסא, כשאדם לומד תורה אי אפשר לגעת בו בשום דבר. לכן מלאך המוות עשה רוח, וכששמע רבה בר נחמני רוח, חשב שגדוד הפרשים של המלך רודפים אחריו.

לכן אמר לעצמו: "עדיף למות מאשר להימסר למלכות", באותם רגעים מלאך המוות לקח את נשמתו. יצאה נשמתו כשרבה בר נחמני אמר: "טהור".

יצאה בת קול מן השמיים ואמרה: "אשריך רבה בר נחמני שיצא גופך בטהור".

השאלה נשאלת וכי חסרים תנאים ואמוראים שיכריעו במחלוקת בין קב"ה למתיבתא דרקייעא? מה אם רבה בר נחמני אמר שאני יחיד בנגעים ויחיד באוהלות? מה נשתנה ברבה בר נחמני שקראו דווקא אותו שיכריע במחלוקת הגדולה?

התשובה לכך היא על פי מה שמובא בגמ' במסכת מועד קטן^{תק"ח} שמשווים בין רבה לרב חסדא ששניהם היו צדיקים גמורים, וכשהיו מתפללים על הגשמים, מיד הם היו יורדים.

אך היו כמה הבדלים ביניהם:

רב חסדא האריך שנים וחי 92 שנה, ואילו רבה חי רק 40 שנה.

הבדל נוסף, רב חסדא זכה להכניס לחופה 60 מבניו ובני בניו - זכה שיהיה בביתו 60 שמחות, ואילו רבה קבר 60 מבניו ובני בניו רח"ל.

הבדל נוסף, רב חסדא היה עשיר, עד כדי כך שלכלבים שלו נתנו לאכול סולת חיטים, ואילו רבה היה עני, עד כדי כך שלבני ביתו נתן לאכול לחם שעורים - סובין.

ללמדנו, על אף שרבה בר נחמני חי בקיצור שנים בחיי צער וקבר 60 מבניו ובני ביתו ובעוני, כל הדברים הללו לא מנעו ממנו ללמוד תורה מתוך דוחק

ולא השפיעו עליו, המשיך ללמוד בהתמדה, עד כדי כך שאמר על עצמו: "אני יחיד בנגעים אני יחיד באהלות". תורה כזאת שלמד מתוך צער ודוחק חשובה כ"כ בשמיים, לכן החליטו שהוא זה שיבוא ויכריע בין המחלוקת של קב"ה לבין מתיבתא דרקיעא.

ויש מפרשים מה שרבה אמר על עצמו: "אני יחיד בנגעים ויחיד באוהלות", כוונתו לומר: אני סבלתי ייסורי עוני וכל מיני נגעים, אף על פי כן אני יחיד באוהלות, מתייחד תמיד באוהלה של תורה.

לכן זכה רבה בר נחמני להכריע במחלוקת בין קב"ה למתיבתא דרקיעא ^{תקיט}.

מעשה בחכם אחד שדרש על הפסוק ^{תקכ} 'וּפָתַח אֱהֶל מוֹעֵד תִּשְׁבוּ יוֹמָם וְלַיְלָה', והסבירו לציבור בהתלהבות גדולה, עד שהיו הרבה בוכים מחוסר ידיעתם בתורה שלא קיימו אותה כהוגן. היה שם עשיר גדול שנכנסו הדברים לליבו ונוצר לו חשק גדול ללכת ללמוד תורה, אך לא יכל לקיים את זה מאחר שהיה לו הרבה עסקים והתערבב עם הבריות והסוחרים שבעיר ומחוצה לה.

מה עשה אותו עשיר, ביום ראשון בבוקר קם והלך לישיבה לחפש תלמיד חכם ירא שמיים בתכלית, מצא תלמיד חכם שבגדיו היו בלויים וקרועים. שאל העשיר את התלמיד חכם: "כמה ילדים יש לך?" ענה לו התלמיד חכם: "ברוך ה' יש לי שישה ילדים".

שאל העשיר: "מהיכן יש לכם פרנסה?" ענה לו האברך: "בצער גדול ובדוחק".

אמר לו העשיר: "רצונך שתשתתף איתי מהיום והלאה בתורה שאתה לומד יומם ולילה, ואני אפרנס אותך ואמלא את כל מחסורך כדי שלא תדאג כל הימים?"

ענה לו האברך: "יהיו הדברים כדברריך". וחתמו ביניהם שטר הסכם שמהיום והלאה הם יהיו כיששכר וזבולון.

תקיט. מספרנו המתיקות שבפרשה (בחיזוקים לבית אבלים עמ' 680 והלאה).
תקכ. ויקרא (פ"ח פ"ה).

מיד העשיר העביר אותו לביתו נתן לו ארבעה חדרים מרוהטים הלביש אותו ואת בני ביתו בבגדי כבוד שלא ראו מימיהם וציווה למשרתיו שישרתו אותם וידאגו להם לכל מחסורם ומאכלם בוקר, צוהריים וערב במאכלים ערבים וטובים שלא אכלו מימיהם אפילו בשבתות ובימים טובים.

שמח התלמיד חכם שמחה גדולה על העשיר אשר ידו פתוחה לרווחה.

כך המשיכו עד פורים, ביום הפורים נתן להם העשיר מתנות רבות וחשובות, וכן בחג הפסח נתן להם את כל מחסורם בשפע גדול.

בחדש סיון הלך לעולמו אותו תלמיד חכם, הצטער העשיר צער גדול מאוד וסידר לו לווייה ושבעת ימי אבלות בביתו זימן לשם אברכים שילמדו תורה ביום ובלילה ללא הפסקה לעילוי נשמתו. בלילה האחרון למדו עם כל רבני העיר ועשו לו כבוד גדול כאילו אותו אברך היה תלמיד חכם גדול ומפורסם.

כל אנשי העיר היו משבחים את העשיר שבא לידו שכר כזה גדול לכבד את האברך הנפטר בכבוד גדול.

לא עברו 30 יום פתאום גם העשיר הלך לעולמו, עלתה נשמתו לגנזי מרומים, ופגש את נשמתו של אותו חכם שאלו: "מה שלומך?" מיד ברח ממנו אותו חכם. העשיר רדף אחריו עד שתפס אותו ושאל אותו: "מפני מה אתה בורח ממני בעולם האמת? מה ראית בי?"

ענה לו התלמיד חכם: "האמת היא שאתה צדיק, אך לא אתן לך כלום מהתורה שלי".

מיד התחילו לריב בניהם הלכו לבית דין של מעלה. טען העשיר, כך וכך היה המעשה וסמכתי עליו ויש לי ממנו שטר הסכם שחצי מהלימוד תורה שלו יהיה שייך לי כעת הוא מסרב לתת לי, מי יגן בעדי?

שאלו הדיינים את החכם: "מה יש לך להשיב?" התחיל החכם לגמגם.

אמרו להם הדיינים שהם צריכים לגשת לדיון זה לפני ריבוננו של עולם, ושלחו אותם על ידי שליח.

הגיעו לפני הקב"ה. אמר להם הקב"ה: "ברוכים הבאים, בניי. מה יש ביניכם? ומי התובע?"

ענה העשיר: "ריבונו של עולם, גלוי וידוע לפניך שמאותו השבת ששמעתי מפי הדרשן על מעלת לימוד התורה, קיבלתי על עצמי להשתתף ולהיות כלומדי התורה. כך וכך סיכמתי איתו, גם עשיתי לו את הכבוד האחרון במשך כל השבעה שהבאתי אברכים שילמדו תורה לעילוי נשמתו, לבסוף כשבאתי לכאן, הוא לא רוצה לתת לי מאומה!"

אמר הקב"ה לחכם: "בני, דבריו נכונים? אם כן, מדוע אינך רוצה לתת לו חצי מלימודך?"

ענה החכם: "ריבונו של עולם, למדן הייתי בעוני גדול, אך לא ידעתי עד היכן כוחה של כל אות ואות אחת בעולם הזה. כשבאתי לכאן ראיתי כל כך שפע גדול שאני אמור לקבל על כל אות ואות שלמדתי בתורה, אם הייתי יודע שזה כך, הייתי ממשיך למות ברעב ולא הייתי נהנה מאותו עשיר בשום פרוטה בשביל לתת לו אות אחת מלימוד התורה שלי, לכן אני מתחרט חרטה גמורה..."

אמר הקב"ה לעשיר: "הרי ידעת שכתוב בגמ' במסכת סנהדרין ^{תקכא} מה שאמרו בארץ ישראל משמו של רבא בר מרי, עתיד הקדוש ברוך הוא ליתן לכל צדיק וצדיק 310 עולמות. שנאמר ^{תקכב} 'לִהְיֶה נְחִיל אֶהְיֶה יֵשׁ וְאַצְרֵיהֶם אֶמְלֵא', הרי המילה 'יש' - בגימטריא 310.

יש לי אוצר מיוחד עבור אנשים כמותך, כדי שלא תצטרך לקחת את התורה שלו". מיד שמע קול מאחרי הווילון שאומר לו: 'זה השער לה'.

נמצאנו למדים, עד כמה הקב"ה אוהב את ישראל ונתן לנו תורה כזו כדי שנאריך ימינו בעולם הזה.

בזה אמר הכתוב: 'ופתח אוהל מועד' - ידוע שחיי העולם הם כמו אוהל עראי שלא קיים לעד, 'תשבו יומם ולילה' כמה יוכל האדם להאריך ימים בעולם הזה - 'שבעת ימים' דהיינו שבעים שנה, ובזמן הזה 'ושמרתם משמרת ה'.

תקכא. (ק ע"א). וע"ע במשנה בעוקצין (פ"ג פ"ב).

תקכב. משלי (פ"ח פ"כא).

ואשרי מי שאוחז בידו תקבג 'והגית בו יומם ולילה' תקבד.

שוב מעשה שהיה, לפני שהתגלה האדמו"ר מראדושיץ זצ"ל, הוא ישב בבית המדרש ועסק בהצנע לכת בתורה הקדושה ובעבודת ה'.

באחד הימים כשלמד תורה, נכנס לבית המדרש אורח זר שהביט כה וכה וחיפש משהו מוכר, עד שפגש את האדמו"ר וזכר אותו כחבר ילדות.

סיפר האורח שהוא הגיע לכאן כיוון שיש לו בת שבגרה, ואיננו יכול להשיאה מאחר ואין בידו שווה פרוטה עבור הוצאות החתונה. שלח אותו הרב שלו לנסוע למקום שיש חסידים בעיירה אחרת כדי לאסוף צדקה בשביל החתונה נתן לו כתב המלצה כדי שיעזרו לו, לכן הוא מבקש מהאדמו"ר שיעזור לו וישתדל בשבילו לאסוף צדקה מיהודי העיירה, כי הוא לא מכיר כלום בעיר הזאת.

אמר לו האדמו"ר: "צר לי, ידידי, לא אוכל להיות לך לעזר, מפני שאני מכונה בעיירה הערל הבטלן לא מחשיבים אותי בכלל כלום. אם אאסוף לך מעות בשביל חתונת ביתך, לא יצטבר לי כי אם כמה שקלים עלובים כי הרבה יסרבו לתת לי, לכן לך ותבקש איש נכבד בעיר שיסייע לך בעניין".

שמע האיש את הדברים והפציר באדמו"ר שדווקא הוא זה שיעזור לו ולא אף אחד אחר.

אך האדמו"ר בשלו ממאן לעזור לחברו.

אמר האורח לאדמו"ר: "אם זו דעתך, אתה לא רשום בפתקו של הקב"ה". והלך לדרכו.

דברים חריפים אלו חדרו לליבו של האדמו"ר ואמר לעצמו: 'מה חטאתי ומה פשעתי שיאמר לי כך דברים רעים, שכביכול אני לא בנו של הקב"ה חלילה, הרי אמרתי לו דבר אמת וגם נתתי לו עצה?!'

תקבג. יהושע (פ"א פח).

תקבד. מספר אהבת חיים (ח"ב פר' צו). וע"ע בספרי אמרי עובדיה (מועדים, שעוד יצא לאור בקרוב בעז"ה,

בערך - דרשות לבתי אבילים).

מרוּב חרדתו קם האדמו"ר ויצא לחוץ לחפש אחריו להוכיח אותו על הקללה הנמרצת שהניח לראשו מצא אותו מסתובב בשוק. תפש האדמו"ר את בגדיו ואמר לו: "מה קרה לך שהבאת עליי קללה כזו גדולה?"

צחק חברו והשיב לאדמו"ר: "בא ואספר לך את גופן של הדברים כיצד היו.

כאשר אמר לי הרבי לנסוע בין חסידים לקבץ נדבות, טענתי לפניו, כי איני בקי באסיפת נדבות ולא יודע לאיזה מקום לנסוע.

אמר הרבי: "קח את ההמלצה וסע לעיר הראשונה שתזדמן לך עגלה לשם, ומן השמיים יגזרו עליך כמה תקבל בכל עיר, ויש רשימה בשמיים שכתוב בדיוק כמה כל אחד אמור לתת לך".

כשסירבת לסייע לי, הבנתי, שמן הסתם אינך רשום ברשימה הזאת של הקב"ה.

נכנסו הדברים לליבו של האדמו"ר, ומיד שאל את חברו: "תאמר לי, כמה כסף כבודו זקוק עבור נישואי הבת?" ענה לו חברו: "לכל הפחות 400 זהובים".

מיד רץ האדמו"ר לשוק העירוני והלך אצל הסוחרים והופתע כי כאשר הסוחר הראשון שפגש נענה לבקשתו ונתן לו בעין יפה צרור של 100 זהובים. שמח האדמו"ר ובירך את ה' שהצליח דרכו וזיכה אותו להיות בין הרשומים בפתקו של הקב"ה.

המשיך האדמו"ר והסתובב בשוק בחשק גדול ובמרץ כדי להתרים עבור אותו אדם ובתוך שעות רבות קיבל את כל הסכום הדרוש לעני ונתן לו שילך לביתו בשמחה.

כך הדברים בענייננו, מי יודע אם לא בזכות לימוד התורה שלנו, כמה גזרות קשות התבטלו מעם ישראל, זו זכות התורה העומדת לנו ומלווה בכל כוחה את מעשה ידינו.

תקכה¹ לולי תורתך שעשעתי אז אבדתי בעניי² תקכו³.

יפה כוחה של המתיקות בתורה להשכיח מהעוסק בה את כל צרותיו ומחסוריו.

מסופר על רבי יצחק אלחנן מקובנא זצ"ל שסבל מעוני עד כדי מחסור בפת לחם, וכאשר היה מתחיל ללמוד, היה דבק בתורה ולא היה מרגיש מאומה⁴ תקכו⁵.

וכן מסופר על החתם סופר זצ"ל שבזיווגו הראשון לא זכה לילדים, אך בזיווגו השני זכה ב"ה לילדים. היו מקרים שילדיו היו חולים, כשביקרו וראה את מצבם לפני השיעור, בכה מאוד, אך כשהתחיל ללמוד היה בשמחה וצוהלה, ולא היה ניכר עליו כלל מהמחלה שיש לילדים.

ומסופר על הגאון ר' שלמה איגר זצ"ל שהעלילו עליו ועל יהודי נוסף עלילה חמורה שהעמידה אותם בסכנה גדולה. והיה ברצון אותו יהודי לדעת מה עושה הרב בשעת סכנה זו.

הוא התקרב לביתו של ר' שלמה איגר והשקיף מבעד לחלון ביתו של הרב וראה את דמותו של הרב יושב ולומד בהתלהבות רבה כאילו לא קרה כלום.

כשהגיע היהודי לפני ר' שלמה איגר, שאלו, אם גם הוא ילמד תורה, האם ילכו ממנו כל הטרדות של הסכנה?

אמר לו הרב: "אומנם בתחילת הלימוד יש קושי גדול, אבל לאחר מכן שטורחים ועומלים שוב אין זה מפריע!"

סיפר הגאון ר' חיים קנייבסקי זצ"ל על החזון איש שהוצרך לעבור ניתוח דחוף ללא הרדמה, ביקש שיודיעו לו זמן קצר לפני הניתוח שיוכל להישקע בלימוד התורה כדי שהכאב לא יפריע לו.

וכך עשה, ולאחר זמן מהניתוח שאל החזון איש: "למה לא מתחילים לעשות את הניתוח".

תקכה. תהילים (פ"ק ט פ"צב).

תקכו. מספר פניני שמעון (פר' שמות). עפ"ס נפלאות הסבא קדישא (עמ' 64).

תקכו. ספר תולדות יצחק.

כעין זה סיפר הרה"ג דוד יוסף שליט"א בספרו ארחות מרן^{תקכח} על מרן הרב עובדיה זצוק"ל בזה"ל: בהיותו כבן 80 החלו לתקוף את אבא כאבי בטן עזים.

ר' אריה דרעי דאג להבהיל מומחה גדול, ולאחר אשפוזו בבית החולים ומספר בדיקות שערך קבע המומחה כי עליו לעבור טיפול מסוים בבטנו.

הפרופסור קרא לנו לחדרו והציג את תמונת המצב: יש שתי אפשרויות לביצוע טיפול זה.

יש אפשרות לעשותו הרדמה מלאה, אך צריך להכין את הגוף לקראת הרדמה מלאה למשך כמה ימים, ולאחר מכן נדרשים עוד כמה ימי אשפוז עבור ההתאוששות.

ויש אפשרות נוספת לביצוע - בהרדמה מקומית. באפשרות זו אומנם נחסכים כמה ימי אשפוז, אולם מדובר בכאבים עזים ובייסורים נוראים שחש המטופל במשך מחצית שעת הטיפול.

הרופא סיים את דבריו וביקש מאיתנו לקבל החלטה אודות האופן שאנו בוחרים - הרדמה מלאה או חצי שעה בלבד של כאבי תופת.

"על שאלה כזו צריך החולה בעצמו לענות" - קבענו - **"הוא ה'בעל דבר'.** הוא יסבול את הייסורים והוא צריך להחליט על כך בעצמו".

הרופא ניגש איתנו לאבא, פרש בפניו את התמונה ושאל להעדפתו? אבא נאנח: **"ביטול תורה של כמה ימים קשה לי ביותר.** אני מעדיף הרדמה מקומית".

"כך?" - אמד אותו רופא בעיניו - **"אני מזכיר לכבודו שמדובר בכאבים קשים ביותר!"**

שוב נאנח אבא: **"אם נגזר עליי שאסבול ייסורים, אסבול אותם בכל מקרה"**.

הוא קרא לי (לר' דוד יוסף - בנו) וביקש שאביא לו מספריית בית החולים מסכת בבא בתרא. רצתי מיד, הבאתי לו את הגמ' שביקש, ומיד לאחר מכן הגיעו הרופאים עם כל מכשיריהם, הוציאו אותנו מהחדר והורו לנו להמתין בחוץ עד לסיום הטיפול.

"אתם אמורים לשמוע צעקות וצווחות נוראות" - מצאו לנכון להזהיר אותנו - "אל תיבהלו! זוהי תופעה נורמאלית ומוכרת".

עמדנו ואמרנו תהילים בדמעות לפני הדלת הסגורה והתפללנו שהטיפול יעבור בשלום. שמענו את הרופאים משוחחים ביניהם, אך את קולו של אבא לא שמענו. אולי עדיין לא נגעו בו?

חלפו 40 דקות ואז נפתחה הדלת, והרופא בישר כי הטיפול הסתיים.

נכנסנו במהירות פנימה. אבא שכב על המיטה ועיניו נעוצות בספר. הוא לא הבחין בבואי. טפחתי קלות על כתפו ושאלתי: "אבא, אתה מרגיש טוב?"

הוא אמר לי בכאב: "דוד בני, אולי תוכל לומר לרופאים שיתחילו כבר את הטיפול? קשה לי להמתין כל כך הרבה".

אמרתי: "אבא, הטיפול הסתיים!"

הוא היה מופתע, רק עכשיו התחיל לעיין! מתי הספיקו לעשות הכל, ואיך זה שלא הרגיש כלום?!

עובדות כעין אלו נותנות לנו מושגים לאילו פסגות של עונג ומתיקות אפשר להגיע על ידי לימוד התורה ממש כדברי הגמ' בברכות ^{תקכט} שמי שעוסק בתורה ייסורין בדלין ממנו ^{תקל}. יש אפשרות לשקוע בסוגיה באופן כזה עמוק עד כדי כך שמאבדים את תחושת הכאב, כמו שאמר דוד המלך ^{תקלא} 'לולי תִּזְדָּרְךָ שֶׁעֲשִׂי אֶז אֲבִדְתִּי בְּעִנְיִי' ^{תקלב}.

תקכט. (ה ע"א).

תקל. וע"ע במה שכתבנו לעיל בפרשת ויגש.

תקלא. תהילים (פ"ק קט פ"צב).

תקלב. מספר לעבדך באמת (המתיקות שבתורה והדרכים לקנותם חלק ב' עמ' קג).

כעין ששנינו במדרש תנחומא^{תקלג} שנמשלה התורה למים, מה המים חיים לעולם, כך התורה חיים לעולם.

ומה המים אין אדם נוטע אילן ולא בונה בית אם אין לו מים, כך אין העולם יכול לעמוד בלא תורה.

א. ה. סיפר מרן הראשון לציון רבנו יצחק יוסף שליט"א פעמים רבות על מרן הרב עובדיה יוסף זצוק"ל, כשהיו סקאדים באחת המלחמות הקשות, מרן ירד למקלט עם שכנו חכם בן ציון אבא שאול זצ"ל ולמדו ביחד את כל מסכת יבמות לקול שריקות הסקאדים וכאילו לא קורה כלום. חכם בן ציון בטבעו היה רגיש ופחד מאוד, אחז אותו חיל ורעדה, שהרי כל הקומה העליונה של הבניין קרסה, והיו בטוחים שיוצאים מהמקלט לתל חרבות, ומרן הרב עובדיה תפס את ידו של חכם בן ציון ואמר לו: "מה אתה מפסיק מהלימוד? בא ונמשיך ללמוד!" כך הם למדו עוד דף ועוד דף, זו הייתה שקיעות בלימוד שאי אפשר היה להבין תקלד.

ידוע מה שמספרים על הגאון החפץ חיים זצ"ל שנכנס פעם לבית מדרשו ואמר לפני התלמידים: "הקיסר נפוליאון שהיה מצביא גדול, הופיע בפני מסדר של חייליו, הצבא של מדינת צרפת, ואמר: "כל חייל מכם חייב לשאוף לעלות בדרגה גבוהה עד גנרל. מי שלא שואף לזה הוא איננו גם חייל ויכול לצאת מן הצבא.

אף אני אומר לפניכם: כי כל אחד מכם חייב לשאוף להיות גדול הדור ע"י שקידה רבה והתמדה בתורה, ואם לא יהיה ממש גדול הדור יהיה קרוב לכך, ומי שאינו שואף לזה אין מקומו כאן..."^{תקלה}

ידוע שבמלחמת עולם האחרונה בני ישיבת מיר היו עם המשגיח ר' יחזקאל לוונשטיין זצ"ל. כל הישיבה הייתה ביחד ולא התפזרו. התלמידים נשארו בישיבה ולא נסעו הביתה, היו כאלה שנסעו הביתה והיו בשואה ולא ניצלו ח"ו,

תקלג. (פ"כ ס' ג).

תקלד. סיפור זה מובא בספר השיעור השבועי (ח"ה תשע"ט עמ' שעא אות יב).

תקלה. מחזון עובדיה ארבע תעניות (בדברי הספד על הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל, עמ' תפט). וע"ע לעיל בהקדמה.

אבל אלו שנשארו בישיבה עם ר' יחזקאל לווינשטיין זכו לניסים שיצאו מהאש. היו כל מיני דברים שלא בדרך הטבע איך הצליחו לעבור את הגבול הזה ולהגיע ליפן, כל הזמן היו ניסים גלויים, בזכות כוח התורה התפילה והאמונה.

מספרים מעשה שהיה באותה תקופה שאחד מבני הישיבה חלה באופן מאוד מסוכן שהרופאים התייאשו ממנו. עמד המשגיח ללמד זכות לרפואתו והזכיר את מאמר חז"ל במסכת שבת ^{תקל'} תנו רבנן: "מי שחלה ונטה למות, אם יש לו פרקליטין גדולים ניצול, ואם לאו אינו ניצול, ואלו הן פרקליטין של אדם - תשובה ומעשים טובים, ואפי' 999 מלמדים עליו חובה ו-1 מלמד עליו זכות ניצול שנאמר ^{תקל'} 'אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלה, להגיד לאדם ישרו, ויחננו ויאמר פדעהו מידת שחת, וגו'".

ר' אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי אומר: 'אפילו 999 באותו מלאך לחובה ו-1 לזכות - ניצול, שנאמר 'מליץ אחד מני אלה'.

אמר המשגיח: "וכי לבחור זה אין מלאך אחד מיני אלה שימליץ עליו יושר? האם אין לו מצווה אחת שתעמוד לזכותו להצילו מהסכנה?"

כך דיבר ברבים ללמד זכות לרפואתו של התלמיד, ואח"כ עמדו כל בני הישיבה והתפללו לרפואתו. ואותו בחור נתרפא ויצא מכלל סכנה כנגד דעתם של כל הרופאים.

זהו כוח התורה והתפילה...

זהו עניין האמונה הפשוטה, ומי שחי כך חייו רגועים ושמחים ^{תקלח}.

שוב מעשה שהיה בליל יו"ט ראשון של חג הסוכות תשפ"ג. אברך אחד מרחוב הירדן בבני ברק שבנה סוכה לפני החג והזמין לחג את הדוד שלו.

בערב החג החליט השכן מעליו לבנות גגון מעל הסוכה של אותו האברך, זה אומר שאם היה בסוכה מקום לשני אנשים לישון, עכשיו בקושי נשאר מקום לאדם אחד!

תקלו. (לב ע"א).

תקלו. איוב (פ"ג פ"כג-כד).

תקלח. מקובץ גליונות (קובץ ר"ט תשע"ח פר' ויקרא - החודש).

וידוע שלפי ההלכה יש כלל תקלט שאין אומרים לאדם חטא כדי שיזכה חברך, לא שייך שהוא, בעל הבית, יישן בבית בשביל שהאורח שלו יישן בסוכה, כמו שאם יש לאדם כזית מצה אחת וכי נאמר לו תיתן לחבר שלך כדי שיזכה במצווה בזמן שהוא יפסיד את המצווה!?

אך אמר לו הרב שוורץ מקרית הרצוג בבני ברק, ע"פ הדין המארח חייב לתת לדוד שלו לישון בסוכה. "מאחר והזמין אותו לחג הסוכות. ההזמנה כוללת שינה בסוכה, לכן מוטלת עליו לתת לדוד שלו לישון בסוכה".

אותו אברך אמר לעצמו: 'ב"ה אני אברך לא יהיה לי משעמם. אתן לדוד שלי שיישן בסוכה כלילת הראשון של החג, ואלך לבית הכנסת ואלמד תורה כל הלילה'.

ומכיוון שרצה שהדוד לא ירגיש בנוח שנשאר ער כל הלילה בגללו או שיישן מחוץ לסוכה, החליט האברך לשנות בדבריו מפני השלום תקמ ואמר לדודו: "דודי היקר, מקובלני מבית אבי אבא על פי מנהג מרוקאי מסוים במקנס שנשארים ערים 3 לילות בשנה - כליל חג השבועות כליל הושענא רבה וכליל ראשון של חג הסוכות".

אמר לו דודו: "מה? בחיים לא שמעתי על מנהג זה, אך איזה יופי, כך אוכל לישון בסוכה ואתה תלמד תורה כל הלילה, והכל על מקומו יבוא בשלום!"

אותו אברך ידע שבאזור רחוב ירושלים בבני ברק יש בית כנסת הפתוח 24/7 כולל חשמל ומזגנים דלוקים, עם שתייה חמה וכיוצא בזה ואמר לעצמו: 'אלך ללמוד שם במשך כל הלילה'.

הגיע לשם והתחיל ללמוד, עם הזמן התעייף והתחיל להתנמנם. קם שטף את הפנים והמשיך ללמוד עוד קצת, לאחר זמן שוב התעייף קם שטף את פניו והמשיך ללמוד, כך תכנן לעשות במשך כל הלילה עד הנץ החמה.

בשעה שתיים וחצי בלילה נכנס לבית הכנסת חסיד אמריקאי, שהמנהג שלהם לשבות בחגים אצל הרב'ה, לאחר שהיה אצל הרב'ה, אמר: "אכנס לבית הכנסת לתת נשיקה לארון קודש ואלך לישון בסוכה".

נכנס לבית הכנסת וראה אברך שיושב ועוסק בתורה על אף עייפותו, וראה שכשהוא מתנמנם קם שוטף את הפנים וממשיך ללמוד, כך עשה כמה פעמים.

אמר אותו אדם לעצמו: "למה הוא כל כך מענה את עצמו, שילך לישון!"

הסתקרן התייר מטבעו, וניגש לאברך ושאל אותו במבטא אמריקאי אם הוא יודע אנגלית? האברך לא הבין מהיכן הוא נפל עליו והשיב לו שהוא יודע רק עברית שאל התייר: "למה אתה כל כך מתעקש ללמוד, הרי אתה מאוד עייף. השעה שתיים וחצי בלילה, למה אתה לא הולך לישון?"

אמר לו האברך: "הכל בסדר, תעזוב אותי לנפשי..."

אך התעניין התייר בעניין ואמר לאברך: "אני רוצה שתספר לי את הסיפור שלך. אני אמריקאי, שאוהב לראות ולשמוע דברים חדשים בפרט בארץ ישראל".

האברך הבין שהוא לא יצליח להיפטר ממנו לכן סיפר לו את סיפורו ששכנו בנה גגון מעל סוכתו, ומכיוון שלא רצה לריב איתו, נתן לדוד שלו לישון במקומו בסוכה, והחליט ללכת וללמוד תורה במשך כל הלילה על אף הקושי הגדול.

שאל אותו התייר: "באיזה רחוב כבודו גר?" ענה לו האברך: "ברחוב הירדן כך וכך בבני ברק", עזבו התייר והלך לדרכו.

במוצאי חג ראשון של סוכות דפקו על דלת ביתו של האברך. פתח האברך את הדלת וראה את התייר שנפגש עימו בלילה עומד מאחרי הדלת.

אמר לו התייר: "האם אני יכול לשבת כמה דקות?" האברך השיב לו בחיוב.

החל התייר לספר: "דע לך, שיותר מחודשים וחצי שאקומה נא ואסובבה בעיר בשוקים וברחובות - אבקשה את שאהבה נפשי, ביקשתיו ולא מצאתיו.^{תקמא} כל כך חיפשתי אברך כדי לעשות איתו עסקה של יששכר וזבולון, שישב וילמד תורה ואני אפרנס אותו.

וכשראיתי את כבודו, אמרתי לעצמי: "מצאתי את שאהבה נפשי - אחזתיו ולא ארפנו^{תקמב}, הנה אברך המוסר את נפשו למען לימוד התורה, לכן החלטתי לעשות איתך את העסקה של יששכר וזבולון".

והוסיף לומר: "יש לי דירה בת 5 חדרים בבניינים החדשים של מתחם אוסם (צמרת) בבני ברק ברחוב ברוך בן גריה, יש שם שוכרים עד סוף השנה הלועזית, מאחר ולא נעים להוציא אותם עכשיו. תחכה חודשיים שייסתיים החוזה ויפנו את הדירה, מאז הדירה תיהפך להיות שלך, חוץ מזה בכל חודש אשלח לך 500 יורו כדי לפרנס את בני ביתך".

והוסיף לומר, בעז"ה במוצאי שמחת תורה תשפ"ג נלך יחד לבית הדין לנחתום על חוזה של יששכר וזבולון לפני הדיינים!

לפנינו מעשה מיוחד המראה איך שאדם מסר את נפשו על התורה הקדושה, הקב"ה שילם לו את שכרו המושלם עוד בעולם הזה, כמו שכתוב^{תקמג} 'יִשְׁלַם ה' פְּעֻלָּךְ, וְתִהְיֶה מִשְׁכָּרְךָ שְׁלָמָה מֵעַם ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּאת לַחֲסוֹת תַּחַת כְּנָפָיו, תקמד.

תקמא. שיר השירים (פ"ג פ"ב).

תקמב. שם (פ"ג פ"ד).

תקמג. מגילת רות (פ"ב פ"ב).

תקמד. דברי טעם אלו שמעתי בליל הושענא רבה תשפ"ג מהרב חיים זאיד שליט"א (בשידור חי בערוץ קול ברמה). וע"ע לעיל בפר' ויגש.

פרשת יתרו

מעלת שמיעת דברי תוכחה

וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ כֹּהֵן מִדִּין חֵתָן מֹשֶׁה (פ"ח פ"א)

אומר רש"י ע"פ דברי הגמ' במסכת זבחים ^{תקמ"ה} מה שמועה שמע ובא ונתגייר? רבי יהושע אומר מלחמת עמלק שמע ובא, רבי אליעזר המודעי אומר, מתן תורה שמע ובא, רבי אליעזר אומר, קריעת ים סוף שמע ובא.

שואל האור חיים הקדוש וכי רק יתרו שמע, הרי כולם שמעו שנאמר ^{תקמ"ו}: **שָׁמְעוּ עַמִּים יְרֵגְזוּן**, א"כ מה מיוחד ביתרו שנאמר עליו **וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ**?

ועוד מה זכה יתרו שתהיה פרשה בספר תורה על שמו?

אלא אומר רש"י מה שמועה שמע ובא. נכון שכולם ראו ושמעו ניסים ונפלאות של הבורא יתברך בקריעת ים סוף ובעשרת המכות, אך שמעו וראו ונשארו איך שהיו קודם לכן, בשונה מיתרו שהיה אב לכל עבודה זרה, לא הייתה ע"ז שיתרו לא עבד אותה, וגם הוא היה היועץ של פרעה ^{תקמ"ז}. בכל זאת יתרו עזב את כל העבודה זרה שבעולם והעיד שאין גדול כהקב"ה ואין עוד מלבדו.

תקמ"ה. (קטז ע"א).

תקמ"ו. שחזות (פ"ט פ"ד).

תקמ"ז. כנזכר במסכת סוטה (יא ע"א).

כמו שאמרו במדרש ^{תקמח} בזה"ל: אלו אחר אמר זה הפסוק ^{תקמט} מן חכמי האמות: 'עֲתָה יִדְעָתִי כִּי גָדוֹל ה' מִכָּל הָאֱלֹהִים', הייתי אומר: זה שאינו יודע ודאי של עבודת כוכבים אומר: 'עֲתָה יִדְעָתִי כִּי גָדוֹל ה' מִכָּל הָאֱלֹהִים', אלא זה יתרו שאמר: 'עֲתָה יִדְעָתִי כִּי גָדוֹל' וגו', שעבד עבודת כוכבים הרבה, דתני רבי ישמעאל לא הניח רעואל, זה יתרו, עבודת כוכבים בעולם שלא יחזיר עליה ועבדה, דכתיב ^{תקי}: 'אִי לָנוּ מִי יִצִּילֵנוּ מִיַּד הָאֱלֹהִים הָאֲדִירִים הָאֵלֶּה, אֵלֶּה הֵם הָאֱלֹהִים' וגו', וחזר ואמר: 'מִכָּל הָאֱלֹהִים', ולבסוף נתגיר והודה להקדוש ברוך הוא, לזה נאה לומר: 'עֲתָה יִדְעָתִי כִּי גָדוֹל ה' מִכָּל הָאֱלֹהִים' וגו', שב בתשובה לפני הקדוש ברוך הוא וקבלו וקבעו לישראל לדורות. עכ"ל.

יתרו לא היה כמו שאר המצרים שחזרו לעבודה זרה שלהם, כמו שכתוב בילקוט שמעוני ^{תקנא} ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל וישעיה, אומנם היא ראתה - אך היא נשארה שפחה.

מספרים משל למה הדבר דומה על ר' ישראל מסלנט שהלך ברחוב פגש בו יהודי חילוני ואמר, מאחר והוא עובד ומרוויח הרבה כסף הוא מסודר בפרנסה, ושאל את הרב: "אתה הרב שאינך עובד ואין לך פרנסה קבועה ומסודרת - איך אתה חי?"

אמר לו הרב: "אני חי מתורה, מצוות ומעשים טובים. לי יש גם עולם הזה וגם עולם הבא."

הוסיף הרב ושאל אותו: "עם מה אתה מת?" אמר לו החילוני: "אני לא רוצה למות. אני רוצה להמשיך ליהנות מהחיים לעבוד להרוויח עוד ועוד כסף ולקנות כמה שיותר בתים, בניינים, רכבים ווילות."

תקמח. קהלת רבה (פ"ג פ"א), עה"פ 'אֶת הַכֹּל עָשָׂה יְפֶה בְּעֵתוֹ'.

תקמט. שמות (פ"ח פ"א).

תקנ. שמואל (א, פ"ד פ"ח).

תקנא. שמות (פ"ט, רמז - רמז), עה"פ וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה.

משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שנכנס למדינה ועליו צפירה מקיפתו וגבוריו מימיו ומשמאלו וחילות מלפניו ומלאחריו, והיו הכל שואלין לומר: אי זה המלך, מפני שהוא בשר ודם כיוצא בהן, אבל כשנגלה הקדוש ברוך הוא על הים לא הוצרך אחד מהן לשאול: אי זה המלך, אלא כיון שראוהו הכירוהו, פתחו כלן ואמרו 'זֶה אֱלֹהֵינוּ'. עכ"ל המדרש.

אמר לו הרב: "נכון שטוב לך בעולם הזה - יש לך כסף וזהב ודברים טובים, אך אחרי שתמות מהעולם הזה מה תיקח איתך, מה תעשה עם כל הכסף וזהב שיש לך? עם מה אתה מת? עם מה תבוא לעולם הבא?"

כעין מה שמספרים על עשיר גדול אחד שהניח למשפחתו שתי צוואות ואמר להם: 'את הצוואה הראשונה תפתחו מיד אחרי מותי עוד לפני הקבורה. ואת הצוואה השנייה תפתחו רק שלושים יום אחרי מותי'.

לאחר פטירתו ניגשו לכספת הגדולה שלו וגילו בה את שתי המעטפות. פתחו את המעטפה הראשונה והיה כתוב בה: 'בניי ובנותיי היקרים, חייתי לצידכם חיים יפים ומלאי תוכן, השתדלתי לחנך אתכם להיות טובים וישרים, ללכת בדרך התורה והמצוות, וזכיתי לראות את כולכם פורחים. אני יודע שאהבתם אותי, לכן אני בטוח שתמלאו את בקשתי האחרונה. אבקש ממכם שתקברו אותי עם הגרבים הלבנות שלי שהייתי לובש אותם בשבתות'!

כולם היו בהלם. 'גרביים בקבר?!' הם היו בטוחים שמשהו קרה לאבא הזקן שלהם רגעים לפני מותו, ומשהו בראש שלו השתבש. אבל תלמידי החכמים שבחבורה הסבירו לכולם ש'מצווה לקיים את דברי המת' ^{תקנב}, הם פנו לחברה קדישא המטפלת בכל ענייני הלוויה והקבורה נתנו להם את גרבי השבת הלבנות וביקשו שילבישו למת את הגרביים לפני הקבורה.

אנשי החברה קדישא סירבו ואמרו: 'זה בניגוד למסורת, וזה נוגד את ההלכה היהודית. לא נוכל לקבור אותו עם גרביים'!

הם ניסו לשכנע את החברה קדישא ולהסביר להם שאבא שלהם היה איש דתי היודע ספר, ואם הוא ביקש, נראה שהייתה לו סיבה טובה ונימוק מתאים גם אם הוא לא פירט ולא כתב את זה מפורש.

אך נתקלו בסירוב מוחלט, והזקן נקבר ללא גרביים. בקשתו האחרונה של היהודי העשיר ביותר בעולם לא התמלאה...

שלושים יום אחר כך שוב התאספו כל המשפחה בחדרו של אביהם הזקן, פתחו את הכספת והוציאו את הצוואה השנייה שהיה כתוב בה: 'בניי ובנותיי

האהובים, אני יודע שלא עשיתם את מה שביקשתי וקברתם אותי יחף ולא נתנו לכם לקבור אותי עם גרבי השבת הלבנות שלי. דעו לכם שאני לא כועס עליכם, אבל לא ביקשתי את זה בשבילי אלא רציתי את זה בשבילכם ללמד אתכם משהו חשוב: רציתי להראות לכם, שאדם יכול להיות כאן בעולם הזה עשיר מופלג שמגלגל מיליארד דולר בעובר ושב בבנק, אך לקבר שלו הוא לא יכול לקחת אף את זוג הגרביים שלו. הוא פשוט לא לוקח איתו כלום! הוא לוקח רק את הדברים הטובים שעשה בחיים שהם התורה והמצוות.

כולנו בוודאי חושבים על החיים. יש לנו תוכניות גדולות על החיים, רוצים לעשות כל כך הרבה דברים טובים ורוצים להצליח ולהתקדם ולהגיע רחוק. זה נפלא, וזה מצוין.

רק נזכור במה להשקיע במשך החיים, יש דברים שיבואו איתנו לעולם האמת וישארו לנצח, ויש דברים שאין להם שום משמעות לאחר פטירתו של האדם מעולם הזה עלי אדמות.

כעין המובא בתרגום קהלת^{תקנ"ג} על הפסוק 'סוף דְּבַר הַכֹּל נִשְׁמָע', דהיינו שכל דבר שנעשה בעולם בצנעא, לבסוף הכל עתיד להתפרסם ולהישמע לעיני כל בני האדם. על כן 'את האלהים ירא ואת מצותיו שמור, כי זה כל האדם', רצונו לומר מרמ"ח מצוות עשה ושס"ה לאווין ששמר האדם בימי חייו ייבנה לעתיד כל אדם. וכו' תקנ"ד.

וכדברי רבי יוסי בן קיסמא^{תקנ"ה}: "פעם אחת הייתי מהלך בדרך ופגע בי אדם אחד ונתן לי שלום, והחזרתי לו שלום. אמר לי: 'רבי! מאיזה מקום אתה?' אמרתי לו: 'מעיר גדולה של חכמים ושל סופרים אני'. אמר לי: 'רבי! רצונך שתדור עמנו במקומנו, ואני אתן לך אלף אלפים דינרי זהב ואבנים טובות ומרגליות?'

אמרתי לו: 'אם אתה נותן לי כל כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות שבעולם, אני דר אלא במקום תורה'.

תקנ"ג. בתרגום מגילות (קהלת - פ"ב פ"ג).

תקנ"ד. מהקדמת החפץ חיים למשנה ברורה (חלק א).

תקנ"ה. בפרקי אבות (פ"ו מ"ט).

ולא עוד, אלא שבשעת פטירתו של אדם אין מלווין לו לאדם לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות אלא תורה ומעשים טובים בלבד שנאמר תקנו: 'בְּהִתְהַלֵּכְךָ תִּנָּחָה אִתָּךְ בִּשְׂכָפְךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ, וְהִקִּיצוֹתָ הִיא תִּשְׁיַחֲךָ' - 'בְּהִתְהַלֵּכְךָ תִּנָּחָה אִתָּךְ' - בעולם הזה, 'בִּשְׂכָפְךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ' - בקבר, 'וְהִקִּיצוֹתָ הִיא תִּשְׁיַחֲךָ' - לעולם הבא.

וכן כתוב בספר תהילים תקנו על ידי דוד מלך ישראל: 'טוֹב לִי תוֹרַת פִּיךָ מֵאֲלֹפִי זָהָב וָכֶסֶף'. ואומר תקנח: 'לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב גָּאֵם ה' צְבָאוֹת'."

על כל פנים - אותו אדם קיבל את המוסר שאמר לו ר' ישראל מסלנט ונהפך להיות תלמיד חכם גדול בישראל.

וזו המעלה של השמיעה, לא חוכמה לשמוע דברים ולהמשיך הלאה כאילו נכנס מאוזן ימין ויצא מאוזן שמאל. כך לא מצליחים בחיים. כששומעים דברים, צריך ליישם אותם וכך מצליחים בחיים.

כעין זה מספרים משל על בחור אחד שלא הצליח בשידוכים, תמיד היו בעיות והפרעות. ולאחר הרבה שנים הגיע לאבא של הבחור אדם אחד ואמר לו: 'שמע, יש לי בת שהיא מעוכבת שידוך, שמעתי שגם לך יש בן המעוכב שידוך. אולי ננסה לסדר שידוך בניהם?'

ההורים דיברו וקבעו פגישה. ושאל אבי הבת את אבי הבן: 'במה הוא טוב?' 'אומר לו: 'שמע, הוא לא טוב בכל'.

אבי הבת דיבר איתה ואמר לה: 'שמעי, הוא לא טוב בקול'. השיבה הבת לאביה: אם רק הבעיה אצלו 'בקול' - שקשה לו לדבר, אני מוכנה.

זה הכוונה של ה'וישמע יתרו', שכל אחד שומע דבר אחר, כל אחד שומע את מה שהוא רוצה לשמוע.

'הוישמע' צריך להיות א' ב' של כל אדם. מאחר ולכל בן אדם יש מישהו מעליו, אם זה בחור ישיבה - יש משגיח וראש ישיבה, אם זה אדם נשוי - יש

תקנו. משלי (פ"ו פ"ב).

תקנו. (פ"ק פ"ב).

תקנח. חגי (פ"ב פ"ח).

אישה, ואם זכה להיות אברך - יש מעליו גם ראש כולל, אם הוא עובד - יש מעליו מנהל ובוס וכדומה. לכל מעמד יש מישוהו מעליו. אם יהיה לאדם את 'הוישמע' - דהיינו משמעת שמקבל כל מה שאומרים לו, הוא יצליח בחיים בכל העניינים, ואנשים יאהבו אותו.

וכבר אמר שלמה המלך החכם מכל האדם ^{תקנט} 'אהב מוסר אהב דעת, וישנא תוכחת בָּעֵר', ולכן 'הַחֶזֶק בַּמוֹסֵר אֶל תִּרְרָה' (אל תרפה ירך ממנו. מצודת דוד), נִצְרָה פִּי הִיא חֲיִיךָ, ^{תקס}.

אבל אדם שאין לו את 'הוישמע' - חסר לו משמעת, אנשים לא מסתדרים איתו ולא אוהבים להיות במחיצתו, בעבודה הוא לא מוצלח. אומרים לו לבוא בשעה שבע בבוקר, מגיע מאוחר פעם אחר פעם עד שמעיפים אותו.

וכן בחור ישיבה שלא שומע, הוא חושב שהוא הגדול ואף אחד לא יאמר לו מה לעשות. אם לא ישנה את עצמו לקבל דברי תוכחה, העץ שלו יגדל עקום בתחילה קמעא קמעא, וכל מה שהוא הולך הוא רבה והולך ^{תקסא}, ממילא אחר כך קשה יותר להשתנות, ואז רואים אותו כפרא אדם ברחובות קריה.

אפשר לראות אנשים בגיל ארבעים ואפילו בגיל שמונים שהם עדיין ילדים, מתנהגים כמו תינוקות, רצים בבית הכנסת אחרי סוכריות וכדומה, ההבדל בינו לבין ילד קטן, שהוא לובש נעלים במידה 45 והילד הקטן לובש מידה 20, אבל ברמת העיקרון אין שום הבדל ביניהם!

כשמעירים לאדם על משהו, הוא חושב שרוצים לרעתו ולא מבין שרוצים רק את טובתו.

כהמשל הידוע על אדם שקנה בד והלך לחייט שיתפור לו חליפה. כשהגיע לחייט שייקח את המידות שלו, הוא ראה שהחייט חותך את הבד לפי המידות. בא הטיפש הזה וצועק על החייט: "למה אתה חותך את הבד? אתה הורס אותו!"

תקנט. משלי (פ"ב פ"א).

תקס. שם (פ"ד פ"ג).

תקסא. כנזכר לשון זה בירושלמי בברכות (פ"א ה"א).

טיפש! בלא לחתוך את הבד אי אפשר להכין את החליפה", החייט הוא לא ילד קטן שקורע סתם להרוס.

אדם נתקל בהרבה מצבים במשך החיים, עכשיו נראה לו שהחיים כל כך טובים ולא משכיל להבין מהן התוצאות של ההוכחות.

אדם שלא משתנה בגיל צעיר בתורה, תפילה ובמידות, הוא ימשיך לגדול עם זה ויהיה לו קשה יותר להשתנות במשך החיים. האדם לא משתנה באופן פתאומי, אם הוא לא ילמד מוסר או שילך לשמוע שיעורים וחיזוקים, הוא ישאר רבוץ תחת משאו, ועל זה אמר איוב ^{תקסב} 'אִישׁ נָבוֹב יִלְבֵּב, וְעִיר פָּרָא אָדָם יוֹלֵד'.

לצערנו, לא הרבה זוכים ללמוד מוסר, וההפסד הוא גדול. אברכים לא כל כך מספיקים ללמוד מוסר. מאחר וכל היום שלהם עמוס, אלא אם כן הם מוסרים שיעור או דרשה במוסר, אז זוכים הם ללמוד מוסר.

ובלא מוסר האדם לא משתנה ^{תקסג}.

ונודע מה שאמר רבי ישראל סלנטר, שקשה שבירת מידה אחת יותר מלימוד כל הש"ס כולו.

וזה מה שמצינו אצל רחל, שכאשר יעקב השיב לה ^{תקסד} 'התחת אלוהים אני אשר מנע ממך פרי בטן?' השיבה לו: 'הִנֵּה אֲמַתִּי בִלְהָה בָּא אֵלַיָּה, וְתֵלֵד עַל בְּרַכִּי וְאֶבְנָה גַם אֲנֹכִי מִמֶּנָּה'. ופירש רש"י, שאמרה לו: אינך דומה לאברהם. אף שהיה לו בן [ישמעאל], עם כל זה התפלל על שרה שיהיה לו בן ממנה.

אמר לה: "זקנתי הכניסה צרתה לביתה", אמרה לו: "אם הדבר הזה מעכב, הנה אמת וכו'".

וצריך להבין, אמאי דבר זה מעכב?

תקסב. (פ"יא פ"ב).

תקסג. וע"ע באריכות רבה בנ"ד לעיל בהקדמה.

תקסד. בראשית (פ"ל פ"ב).

אלא דלענין קבלת תפילה בעינן שיעביר על מידותיו, אישה שמכניסה צרתה לביתה ומעבירה על מדותיה, תפילתה רצויה ומתקבלת יותר!

לכן שרה שהכניסה צרתה לביתה נענתה וילדה את יצחק, וכן רחל, אחר שעשתה גם היא כן והעבירה על מדותיה, נענתה.

מכאן מוסר השכל עד כמה עלינו להתחזק בעניני מידות בבין אדם לחברו, שעל ידי כך נזכה שהקב"ה יעביר על מידותינו למרות עוונותינו הרבים מבטל את הגזרות הקשות על ידי התפילה ^{תקסה}.

שוב מסופר על עשיר שבא לאחת הישיבות וביקש מראש הישיבה שייתן לו חתן לביתו את הבחור הטוב ביותר שיש בישיבה.

אמר לו ראש הישיבה: "זה הכי 'למדן', זה הכי 'בקי', זה הכי 'שפיץ', זה הכי 'שקדן'". אמר לו העשיר: "הכל טוב ויפה, אבל מי יהיה החתן שלי?"

אמר לו הרב: "אתה רואה את זה שיושב בפניה, הוא החתן שלך". אמר העשיר: "עליו לא אמרת עליו שום דבר, לא למדן, לא בקי, לא שפיץ ולא מחדד".

אמר ראש הישיבה: "זה 'המקבלי' של הישיבה", שאל העשיר: "מה זה 'מקבלי'?"

ענה לו ראש הישיבה: "הוא מקבל את כל מה שאומרים לו. ולא מחפש להיות בחור טוב בעיני כולם, והעיקר שלא להסתבך עם המשגיח והר"מ. הוא לא מורח את כולם בשביל לשרוד בישיבה אלא מקבל כל תוכחת מוסר שאומרים לו".

המחפש רק תירוצים למרוח 'הייתי חולה' כדי להיות בחופש בבית, נקוט האי כללא בידך ^{תקסו}: אנוס רחמנא פטרי - אבל תלמיד חכם לא תהיה! כך האדם לא

תקסה. קטע זה מתוך הסכמתו של מרן הראש"ל נשיא מועצת חכמי התורה, רבנו יצחק יוסף שליט"א לספרנו המתיקות שבפרשה, ע"ש.

תקסו. שבת (קמז ע"א).

יצליח במשך החיים, אדם כזה רק ייפול ויתרסק, ואנשים לא מסתדרים עם כאלה בני אדם, ובשום דבר הוא לא יצליח.

אבל אם הוא היה 'מקבל' בצעירותו, וממשיך באופן זה למשך החיים, סוף הצלחתו קרובה לבוא.

זהו 'הוישמע' יתרו, לדעת להיות 'מקבל', לשמוע כל דבר תוכחה שהגדולים אומרים לו, מזקנים אתבונן, בכך האדם יהיה נוח לבריות ונוח למקום, כולם מחפשים להיות חברים של אנשים כאלה המסתדרים עם כולם. אדם זה נקרא 'גדל בשם טוב ונפטר בשם טוב'^{תקסז}, ועליו אמר שלמה בקהלת^{תקסח} 'טוב שם משמן טוב, ויום המות מיום הולדו' - שקנה שם טוב לעצמו גם אחרי שייפטר מן העולם, תמיד יזכרו אותו לטובה^{תקסט}.

תקסז. ברכות (יז ע"א).

תקסח. (פ"ז פ"א).

תקסט. מהקדמתנו לילקוט שיחות (על המועדים). וע"ע בספרנו המתיקות שבפרשה (פר' יתרו עמ' 218). ובספרי אמרי עובדיה (מועדים - שעוד יצא לאור העולם בקרוב בעז"ה, בערך - דרשות לבתי אבלים).

פרשת משפטים

יהי ממון חברך חביב עליך כשלך
 וזהירות ממאכלים שאינם כשרים

‘כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ כֶּסֶף אוֹ כְּלִים לְשֹׁמֵר’ (פ”כ פ”ו)

נאמר בפרקי אבות^{תקע} רבי יוסי אומר: יהי ממון חברך חביב עליך כשלך.

במקומות רבים בש”ס ובמדרשים מצינו את גודל הזהירות המופלגת שהתייחסו חכמינו לממון הזולת.

כידוע המעשה בגמ’ במסכת בבא מציעא^{תקעא} שהתאכסן מר זוטרא באכסניה, ונגנב ממנו גביע הכסף ולא נודע מי הוא הגנב.

לאחר זמן מה ראה מר זוטרא כי אחד התלמידים נוטל את ידיו ומנגבן בבגד של חברו שהיה תלוי שם. הרהר מר זוטרא לעצמו ואמר: ”אדם שלא אכפת לו מהממון של חברו, ייתכן שהוא הגנב!” מיד ציווה אותו מר זוטרא שיודה אם הוא זה הגנב, אכן הודה שהוא זה שגנב.

חכמינו הבינו, כי מי שאינו זהיר ברכוש של האחרים כמו שזהיר ברכוש שלו, עלול להגיע לאיסורים של ממש עד כדי גנבה.

תקע. (פ”ב ס”ב).

תקעא. (כד ע”א).

שוב מעשה המלמד אותנו עד כמה דאגו חכמינו לממון הזולת, המובא בגמ' במסכת תענית ^{תקעב} על רבי חנינא בן דוסא שמצא בחצרו סל ובתוכו תרנגולות. מאחר ולא מצא את בעל האבדה, הכניס רבי חנינא את התרנגולות לביתו והאכילן והשקן.

כך עברו ימים, שבועות ואף חודשים, ורבי חנינא המשיך לטפל בתרנגולות מאחר שאיש לא הגיע לחפש אותן.

בינתיים התרנגולות הטילו ביצים, ומהביצים בקעו אפרוחים, והאפרוחים נעשו לתרנגולות ואף הן הטילו ביצים. עד שהתרנגולות הרעישו ולכלכו את הבית והיה קשה לעמוד בסבל הזה.

מה עשה רבי חנינא? מכר את התרנגולות, ובכסף שקיבל הוא קנה עזים.

עברו שנים, וביום בהיר אחד קולטות אזניו של רבי חנינא קולו של עובר אורח המספר לחברו: 'לפני שנים שכחתי פה את התרנגולות שלי'...

מיד כששמע רבי חנינא דברים אלו, מיהר לאותו אדם ואמר לו: "יש לך סימנים בתרנגולים?" ענה אותו אדם: "כן, היה להם סרט אדום ברגליהן".

אמר לו רבי חנינא: "אתה מוזמן לקבל את אבדתך בחזרה". לקח רבי חנינא את אותו אדם לדיר העיזים ואמר לו: "העזים אלו, שלך הם!"

תמה האיש ואמר: "השארתי כאן רק כמה תרנגולות ולא עדר עיזים".

סיפר לו רבי חנינא, איך שממספר קטן של תרנגולות נוצר עדר עיזים שלם...

רבי חנינא לא היה מחויב לעשות כן, הוא היה יכול למכור את התרנגולות ולשמור למאבד את הכסף, אולם הוא עשה מעשה חסד גדול עם הממון של השני, גידל לו את התרנגולות ונתן להם לפרות ולרבות על חשבוננו וגידל את הצאצאים שלהם ולאחר מכן קנה בכספיהם עיזים וגידל אותם, מהתרנגולות שאותו אדם איבד נעשה עדר שלם.

ללמדנו כיצד קיימו חכמינו הלכה למעשה את כללו של רבי יוסי 'יהי ממון חברך חביב עליך כשלך' ודאגו לממון חברם כאילו הוא ממנם ^{תקעג}.

מספרים על החפץ חיים שפרצה ברחוב שלו דלקה. נכנסו והודיעו לרב על כך, כולם היו בבהלה והתחילו לאסוף את החפצים היקרים שלהם, כדי להצילם מהדלקה, והחפץ חיים עצמו נשאר רגוע ושקט והרהר במשהו, אף אחד לא ידע על מה מהרהר החפץ חיים ברגעים כאלו גורליות.

פתאום התעורר החפץ חיים ועלה כיסא להגיע למדף הגבוה בספרייה, לקח משם שעון קטן והכניסו לכיסו, רק לאחר מכן ביקש מבני הבית שיסייעו לו לאסוף את החפצים יקרי הערך שלו.

בשעה שכל אחד חשב ודאג איך להציל את ממנו ורכושו, החפץ חיים דאג ראשית איך להציל את הרכוש של הזולת ורק אחר כך התחיל להציל את רכושו ^{תקעד}.

מסופר על הגאון ר' איסר זלמן מלצר זצ"ל ששימש כראש ישיבת עץ חיים (ברחוב יפו בירושלים). באחד הימים הרב לא חש בטוב ומנע עצמו למסור את שיעורו היומי הקבוע. אחד התלמידים בא לבקרו וראה שמגבת לחה מונחת על מצחו.

אמרה הרבנית לתלמיד שהרב חש מאוד בראשו, התלמיד שאל את הרב: "איך ראש הישיבה מרגיש?" השיב לו הרב מלצר כי חש הבוקר שלא בטוב, וזה מנע ממנו למסור את השיעור, ומאותה שעה התחילו לו כאבי ראש.

והוסיף לומר: "אינני יודע אם מותר לי ליטול מהישיבה החודש את המשכורת הקבועה שלי, מאחר שהחמצתי שני שיעורים בשבועות האחרונים!"

אמר התלמיד לרב: "אין מקום לחשש - הכסף מגיע לראש הישיבה על פי הדין, אף אם כבודו לא ימסור שיעורים". הוא ניסה לשכנע את הרב, אך הרב מלצר לא השתכנע.

אמר לו הרב: "ודאי שמנהלי הישיבה מוכנים לשלם לי משכורת, אף אם לא אמלא את חובתי. אולם יודע אני את מדרגתי האמיתית ויודע אני שאיני ראוי לתשלום זה, ויש כאן בעיה של גזל"^{תקעה}.

שוב מעשה על סוחר שנסע לעיר גדולה כדי לערוך קניות ולחדש את המלאי בחנות. הוא לקח עימו לצורך הנסיעה סכום גדול של כסף וזהב ולקראת הערב הלך ללון באכסניה. נתנו לו חדר מרווח בשבילו, ומקום באורווה לסוס שלו.

על מנת להבטיח את כספו קבר את כל רכושו באחת הפינות של האורווה.

לא עברו שעות אחדות והוא נוכח לגלות שהכסף שהחביא לא נמצא כלל!

חשד הסוחר בבעל האכסניה, ומאחר ובעל האכסניה נחשב כאדם הגון, אי אפשר להאשים אותו ללא הוכחות. לכן פנה אליו הסוחר בעורמה והודיע לו שהביא עימו סכום כסף גדול ומצא מחבוא להחביא והחביא שם רק סכום קטן. השאלה היא, מה עליו לעשות בשאר הכסף שנשאר לו?

"הייתי רוצה להפקיד את הכסף אצל אדם שישמור בשבילי עד שאצטרך אותו, ומאחר ואיני מכיר כאן שום אדם, האם כדאי לי להחביא את שאר הכסף באותו מקום שהחבאתי את הסכום הראשון הקטן או לא?"

חשב בעל האכסניה והעמיד פנים רציניות ואמר: "אני במקומך לא הייתי סומך על אף אחד. הייתי מחביא את כל הסכום של הכסף באותו מקום".

אמר הסוחר לבעל האכסניה: "כבודו צודק בדבריו, אני אחשוב על זה הלילה ואחר כך אחביא שם את כספי".

בינתיים אמר בעל האכסניה לעצמו: 'אם מחר בבוקר הוא יגלה במחבוא שהכסף לא נמצא שם, ודאי שלא יניח שם את שאר כספו, לכן החליט להחזיר לשם את הסכום הקטן שגנב ממנו כדי שהאורח יחביא שם את הסכום הגדול. כשהוא ילך לישון, אני אקח את כל הכסף במלואו".

הלך בעל האכסניה לאורווה בשקט ושם במחבוא את סכום הכסף שגנב חשב בדעתו שלא יעבור זמן קצר והוא יהיה עשיר גדול...

כשהגיע האורח למקום המחבוא באורווה, הוא מצא את כל כספו ומיד נטלו משם.

וכשחזר בעל האכסניה בלילה לקחת את כל הכסף, הוא מצא שם פתק שכתוב עליו 'יהי ממון חברך חביב עליך כשלך', ^{תקעו}ומה ששנאוי עליך אל תעשה לחברך, ^{תקעו}.

מסופר על הסטייפלר זצ"ל שהיה נוסע מעיר לעיר להיות סגדק. באחד הימים שנסע לרעננה הבחין השמש שהתלווה לרכב כי חסר לרב גרב באחד מרגליו.

שאל בכבוד את הרב: "מדוע כבודו יצא כך לברית?"

השיב לו הסטייפלר: "לעת זקנה קשה עליי לגרוב גרביים. פעולה זאת לוקחת לי הרבה זמן והצלחתי לגרוב גרב אחת, וכבר המונית שאמורה לקחת אותי לברית הגיע, ומכיוון שבעל הברית יצטרך לשלם יותר לנהג המונית על כל עיכוב הכי קטן שלי, החלטתי שלא לגרוב את הגרב השנייה וירדתי מהר ונסעתי רק עם גרב אחת..."

איזו זהירות של גדולי ישראל בממונם של הזולת, הלא המתנה כזו של המונית הייתה כרוכה באותה עלות של הנסיעה, וגם אם היה צריך להוסיף קצת כסף, ודאי שבעל הברית היה שמח להוסיף כסף זה בשביל הסטייפלר, אך הגאון מצידו לא היה מוכן לגרום 'הפסד לזולת' כל עוד ויכול למנוע זאת...

שוב מעשה על החפץ חיים המלמד אותנו על זהירות בממון הזולת.

ידוע שהחפץ חיים היה נמנע מלאכול מאכל שהתעוררה בו שאלה בכשרות, וגם אם נפסק להלכה שהמאכל כשר, כעין ההנהגה שמוזכרת בגמ' במסכת חולין ^{תקעו} על יחזקאל הנביא שלא בא בפי בשר פיגול, שלא האכילוני מבהמה שהורה חכם, דהיינו - שנולד בה ספק והוצרך לשאול לחכם להתירה.

תקעו. שבת (לא ע"א).

תקעו. מספר ישועות השם (דיין, פר' אמור).

תקעה. (לו ע"ב).

פעם הגישו לפני החפץ חיים עוף, ודחה אותו עם הצלחת שלפניו. כשהדבר חזר על עצמו כמה פעמים, מצאו אחר כך שהתעוררה שאלה על העוף, והרב הרגיש בכך.

מקרים כאלו אירעו אצל רבים מגדולי ישראל שאין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים תקעט.

פעם אחת אשתו של החפץ חיים ביקשה מהקצב שימכור לה דג קטן בשבילה ובשביל בעלה. אמר לה הקצב: "היום אין דגים קטנים, יש רק דגים גדולים. אם את רוצה דג גדול, בשמחה אתן לך". מאחר ולא היה לה מה לעשות עם דג גדול, שהרי בזמנם עדין לא היה מקפיא ומקרר לשמור את הדג, והם סך הכל שתי נפשות, אך המוכר לא מסכים למכור חצי דג.

לא ידעה הרבנית מה לעשות, עד שנכנסה שכנתה לחנות וביקשה גם דג קטן. אמר לה המוכר: "היום אין דגים קטנים. אם אתם רוצות תקנו ביחד דג גדול ותתחלקו בו".

הסכימו השתיים, וכל אחת שילמה את חלקה. השכנה הודיע לאשת החפץ חיים שסמוך לצוהריים היא תבוא לקחת את החלק שלה.

המתינה הרבנית לשעת הצוהריים, שבזמן זה החפץ חיים כבר אמור לחזור מתפילת מנחה ולישב לסעודה.

חצתה הרבנית את הדג. את החלק הגדול שמרה לשכנה שלה, ואת החלק הקטן ניקתה וטיגנה.

החפץ חיים נטל את ידיו וישב ליד השולחן, בצע את הפת והגישה לו הרבנית את הדג שהכינה, המשיך החפץ חיים באכילת הלחם כאילו הרבנית לא הביאה את הדג לשולחן.

בנו של החפץ חיים שהתארח אצלם קירב לרב את הצלחת של הדג, והחפץ חיים מתעלם.

ניגש הבן למטבח ובירר על אודות הדג. חזר ואמר לרב: "הדג טרי, אפשר לאכול אותו", והחפץ חיים כאילו לא שמע כלום.

הבין הבן שמשוהו מסתתר כאן, חזר למטבח וביקש מהרבנית שתספר לו על כל התהליך של הדג.

אמרה הרבנית: "מה יש לספר?! קניתי אותו בשותפות עם השכנה וחציתי את הדג. החלק הגדול הוא של השכנה שתבוא יותר מאוחר לקחת את חלקה, ואילו את החלק הקטן טיגנתי עבורנו.

אמר הבן לאימו: "אם כן, הכל מובן, הרי הלכה פסוקה היא בידינו בשולחן ערוך חושן משפט בהלכות שותפים,^{תקפ} שאם לא קבעו זמן לשותפות או שקבעו זמן ונשלם ובא אחד לחלוק שלא מדעת חברו, חולק בפני שלושה אפילו הם הדיוטות, ובלבד שיהיו נאמנים וידועים בשומא, ואם חלק פחות משלושה, לא עשה כלום". ע"כ.

אם כן, מאחר והרבנית חילקה את הדג שלא בפני שלושה ושלא בפני השותפה, אין החפץ חיים יכול לאכול אותו שהרי עדיין הוא שייך לשכנה".

וזהו ממש דברי הגמ' במסכת חולין^{תקפא} ובמסכת כתובות^{תקפב} שאין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים. ואם בהמתן של צדיקים לא נכשלים, צדיקים עצמן לא כל שכן!?

כהמעשה הידוע בגמ' במסכת חולין^{תקפג} עם רבי פנחס בן יאיר שנקלע למלון אחד והביאו שם שעורים עבור חמורו של רבי פנחס, אולם החמור לא רצה לאכול.

בררו את הקליפות מן השעורים כדי לשפר את טעמן, בכל זאת החמור לא אכל. המשיכו לנקות את השעורים להוציא מהן את הפסולת כדי שיאכל החמור ולא אכל.

תקפ. (סי' קעו ס"ח).

תקפא. (ה' ע"א וע"ב, ו' ע"א, ז' ע"א). רש"י יבמות (ט' ע"ב). ורש"י בגיטין (ז' ע"א). ועוד.

תקפב. (כח' ע"ב).

תקפג. (ז' ע"א).

אמר להם רבי פנחס: "שמא לא עישרתם את השעורים?" מיד עישרו את השעורים, והחמור אכל.

אמר להם רבי פנחס בן יאיר: "החמור הזאת הולכת לעשות רצון קונה, ואתם מאכילים אותה שעורים שלא הפרישו מהם תרומות ומעשרות?"

מכאן למדו רבותינו - אדם שהוא צדיק מופלג ונוזהר תמיד שלא לאכול דבר שיש ספק איסור, הקדוש ברוך הוא עוזרו ומסייעו שלא יבוא לידי מכשול בעניינים אלה כלל וכלל, ואפילו ממכשול על ידי בהמתו של הצדיק ^{תקפד}.

ובגמרא במסכת גיטין ^{תקפה} הובאה המשנה ממסכת שבת ^{תקפו} "שלושה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה, דהיינו סמוך לשקיעה - עשרתם? עירבתם? הדליקו את הנר!"

ואמר רבה בר בר חנה, שיש לומר את הדברים הללו **בנחת**, כשם שבכל דבר שאדם מעיר לבני ביתו, עליו לומר את הדברים בנחת כדי שהדברים יפעלו את פעולתם ויעוררו את בני הבית לעשותם.

ואמר רבי אבהו: 'לעולם אל יטיל אדם אימה יתרה בתוך ביתו' - כלומר, ייזהר שבני הבית לא יפחדו מפניו יותר מדי, - שהרי רבי חנינא בן גמליאל הטיל אימה יתרה בתוך ביתו וכמעט שנכשל מתוך כך ואכל אבר מן החי - בשר שנתלש מבהמה חיה.

ופירש רש"י, פעם אחת שחטו עבדיו של רבי חנינא בן גמליאל בהמה ואבד להם אחד מחלקיה, ומכיוון שפחדו מפניו שלא יכעס עליהם שאיבדו את הבשר, לקחו בשר אחר שאינו כשר והניחו אותו במקום אותה חתיכה. ובשמיים ריחמו על רבי חנינא בן גמליאל ונודע לו שהבשר אינו כשר. משום שהקדוש ברוך הוא אינו מביא תקלה אפילו על ידי בהמתן של צדיקים, כל שכן על ידי הצדיקים בעצמם.

תקפד. מספר ברכת דוד (אוחיון, פר' קדושים).

תקפה. (ז ע"א).

תקפו. (לד ע"א).

התוספות הביאו את דברי רבנו תם שהסביר את הדברים, שאין הכוונה שהצדיקים אינם יכולים לחטוא לעולם, שהרי מצאנו בתלמוד בכמה מקומות שגדולי עולם נכשלו בכל מיני איסורים תקפ"ז.

רק הכוונה היא - שה' שומר על הצדיק שלא ייכשל באיסורי אכילה, משום שאכילת דבר אסור היא עבירה מגונה מאד, שבשרו של האדם נעשה חלק אחד עם מה שאכל קודם לכן, וגנאי גדול הוא לצדיק אם יאכל דבר אסור.

לכן רק בענייני אכילה קיימת הבטחה זו, שהקדוש ברוך הוא אינו מביא תקלה על ידי צדיקים תקפ"ח.

ובספר התניא נאמר תקפ"ט שהלחם הגשמי זן את הגוף כשמכניסו בתוכו וקרבו ממש, ונהפך שם להיות דם ובשר כבשרו, ואזי יחיה ויתקיים.

תקפ"ו. ועיין עוד במה שנכתוב בעזה"י בספרי אמרי עובדיה (עה"ת, ח"ב פרשת כי תצא) שעוד יצא לאור העולם בקרוב בס"ד.

תקפ"ח. ומרן הקדוש רבנו עובדיה יוסף זצ"ל שהיה מזכיר את דברי רבנו האר"י, מי שייזהר כראוי באיסור חמץ בימות הפסח מובטח לו שלא יחטא כל השנה.

נהג לספר שהקשתה אימו של הגאון רבי עקיבא איגר, שהרי מצאנו לכמה תלמידי חכמים גדולים שנזהרו מאד באיסור חמץ, ובכל זאת נכשלו בכמה עוונות? השיב לה בנה הגאון רבי עקיבא איגר, שגם דברי האר"י הם כעין דברי חז"ל, כי מי שנזהר מאיסור חמץ יינצל מאיסורי אכילה כל השנה, אבל אין הכוונה שתהיה עליו שמירה שלא יחטא כלל.

והיה מוסיף על כך מרן זצ"ל מדברי רבנו הר"ן, שכל מה שנמצא הבטחות בדברי רבותינו שהאדם לא יחטא, אין הכוונה בזה אלא באופן שאין אשמה כלל ביד החוטא, כלומר, הקדוש ברוך הוא שומר על הצדיק ועל מי שנזהר באיסור חמץ וכדומה דווקא מדברים שאינם תלויים בו כלל.

אבל אם יש קצת אשמה עליו, כגון שנכנס לאכול במסעדה שאין עליה השגחה טובה וכדומה, אין מצילים אותו מן השמיים, ואפשר שייכשל אפילו באיסורי אכילה.

כעין מה שאומרים בשם הר"ן שהסביר מדוע נכשל שלמה המלך בסוף ימיו, שנשיו הטו את לבבו, שזהו משום שעבר והתחכם על דברי התורה שאמרה (דברים פ"ז פ"ז): 'לֹא יִרְכָּה לֹו נָשִׁים', אבל שלמה הרבה לו נשים, ואמר (שם): 'אֲנִי אֲרַבֵּה נָשִׁים, וְלֹא אֶסֹר מִדְּרָכֵי ה'!' סופו שנכשל בהן, כמו שנאמר (מלכים א, פ"א פ"ד) 'וַיֵּהֱוֶה לְעֵצַת זִקְנָתָהּ שְׁלֹמֹה נָשָׁיו הִטּוּ אֶת לִבָּבָהּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים'. וע"ע בסנהדרין (כא ע"ב).

אבל בדבר שאין בו אשמה כלל, כגון מי שהוא זהיר בכל מעשיו, כגון רבי חנינא בן גמליאל וכיוצא בו, אזי ה' יתברך שומרו שלא יבוא לידי מכשול כלל.

תקפ"ט. (פ"ה). וע"ע לקמן בפר' ויקהל.

כדי שחיותנו וקיומנו בעולם הזה יהיו בקדושה וטהרה - חייבים אנחנו להקפיד לאכול אך רק מאכלים כשרים!

מסופר בספר אורחות חסידיך מעשה מופלא שקרה עם רבי יוסף דוב הלוי סולובייצ'יק, בעל ה'בית הלוי', כשביקר בעירו של רבי יהושע לייב דיסקין - המהרי"ל דיסקין.

בסיום הביקור כשנפנה לדרכו, אמר לו המהרי"ל דיסקין, כי להערכתו לא יספיק להגיע לעיר סלוצק בשעות המוקדמות של ערב יום הכיפורים, ומאחר ומצווה לאכול באותו היום לקיים 'וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֵׁיכֶם, בַּתְּשָׁעָה לַחֹדֶשׁ בְּעָרְבֵי תִקְצַ' וכי בתשעה מתענין, והלא בעשור מתענין? אלא לומר לך: שכל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי תִקְצַצ, לכן נתן המהרי"ל דיסקין בידו של ה'בית הלוי' שקית עם חלקי עוף מבושל, על מנת שכשיהיה בדרך בתשיעי לחודש תשרי יוכל לקיים את מצוות האכילה.

כשהגיע ערב יום הכיפורים, היה הבית הלוי ברכבת. הוא הוציא את העוף מהשקית והכין עצמו לאכילה, אך כשקירב את הבשר לפיו, הרגיש כי ריח בלתי נעים נודף מן העוף וזה גרם לו להתלבטות. היה קשה לו להחליט אם העוף מקולקל או שמא אין כאן קלקול רק מחמת שלא נתבשל כל צורכו.

הניח הבית הלוי את העוף בחזרה בתיקו וחזר לעיין בספר שהיה עמו.

בחלוף זמן מה ביקש שנית לקיים את מצוות האכילה, חזר והוציא את העוף מן השקית מתוך הנחה כי הריח אינו חריף, ואין כאן קלקול ושמא העניין הוא רק חוסר בטעם, אך שוב כשקירב את העוף לפיו, ריח מוזר וחריף נדף מהעוף. החזיר הרב בשנית את העוף לשקית ופנה ללימודו, וגם עתה עדיין לא החליט אם העוף מקולקל.

כך עשה כמה פעמים.

סמוך לרב מבריסק ישב גוי בזהות של כפרי שהתבונן בכל מה שהתרחש עד

תקצ. ויקרא (פ"כג פ"ב).

תקצא. יומא (פא ע"ב).

שפקעה סבלנותו ופנה לרב ושאלו: 'יאמר לי, מר, אני רואה שאתה מתאוה לאכול ומתלבט, מה אתה חושש ומה הם הספקות?'

אמר לו הרב: 'נדמה לי שהעוף מקולקל, אך אין לי הכרע בדבר'. השיב הגוי ואמר: 'יסלח לי, מר, וייתן לי להריח את הבשר, מאחר שאני סוחר בבשר שנים רבות וריחות הבשרים ידועים לי היטב. תביא לי את הבשר ואומר לך במומחיות מה מצבו'.

נטל הגוי את הבשר כדי להריח אותו והחליט באופן ברור ומוחלט שהבשר ראוי לאכילה, זהו רק סוג בישול בתבלינים שונים היוצרים את הריח הזה. הרגיע הגוי את הרב ויעץ לו לאכול ללא שום חשש.

נטל הרב את הבשר על מנת לאכול, אך באותו הרגע נפלט ריח חזק יותר מה שלא היה קודם באופן שהרב פסק ואמר: 'אני לא יכול לאכול את זה!'

אמר הגוי: 'אם כבודו אינו אוכל מהבשר הזה, אולי ייתן לי ואוכל אותו בשמחה'. נתן הרב את הבשר לגוי, ואכלו הגוי לתיאבון.

כשהגיע ה'בית הלוי' לעיר סלוצק, קיבלו את פניו רבנים בתחנת הרכבת והגישו לו מברק דחוף מבריסק מבית הגאון המהרי"ל דיסקין. היה כתוב שם שהתעוררה שאלה במחצית העוף שנשאר בעיר בריסק, ונפסק הדין שהעוף טרף, לכן מבקש מהרב שלא לאכול מהעוף. דאגה גדולה הייתה על פניהם של מקבלי פניו, מאחר וראו שהרכבת איחרה שמא כבר הרב אכל מהעוף...

ומה הייתה שמחתם לשמוע מהרב, שהגוי אכל את העוף, ומנע הקב"ה תקלה מפיו של הרב הצדיק.

שמועה זו עברה במהירות לעיר בריסק והגיעה לתלמידיו של המהרי"ל דיסקין אשר הגיבו ואמרו כי בשעה שרבים שלח את המברק הוא אמר: 'אומנם יודע אני כי רבי יוסף דוב סולובייצ'יק (הבית הלוי) לא ייכשל ח"ו באכילת טרפות ומן השמיים יסייעו לו, ברם, לפי הדין, מחויב אני להודיע על כך, לכן אשלח את המברק!'

שוב מעשה שסיפר אחד מראשי הישיבות על מה שקרה לו באחת הטיסות. לפני צאתו לטיסה ארוכה הכינה לו רעייתו קציצות בשר טעימות כדי להנעים

לו את הדרך. בהגיע עת הסעודה הוציא ראש הישיבה את הקציצות והניחן על מושבו במטוס, לפני שהחל לסעוד את ליבו, קם ממקומו ויצא למספר דקות.

בשובו למקומו התעורר אצלו ספק אולי קיבל הבשר דין של בשר שנעלם מן העין כיוון שלא היה במקומו. באותו זמן הייתה אפשרות בידי הגויים שבמטוס להחליף את הבשר ולהניח לו בשר אחר במקומו ^{תקצב}.

ללא כל שהיות הכניס ראש הישיבה את הבשר לשקית והניחו חזרה בתיק, כדי שבהזדמנות הראשונה שתהיה לו ישליך את הבשר לפח.

בספסל שלצידו ישב נוסע גוי שראה את מעשיו של הרב וביקש לדעת מדוע נמנע מלאכול את הבשר. פנה הגוי לאותו ראש ישיבה וביקש שיסביר לו את פשר מעשיו, אך הרב התחמק בתירוצים שונים, מאחר ולא רצה לומר לו שאינו אוכל את הבשר בגללו...

לאחר שהגוי המשיך ללחוץ על הרב שיגלה לו את הסיבה, הוכרח ראש הישיבה לשטוח בפניו את דברי הגמרא והפוסקים בדבר בשר שנתעלם מן העין.

ואז פרץ הגוי בקריאת התפעלות ואמר: "ברוכים חכמי ישראל שהצילו אתכם מן החטא!"

שאלו ראש הישיבה: "על מה ולמה התפרצת בהתרגשות רבה כל כך?"

אמר לו הגוי: "כשקמת ממקומך והלכת, עלה באפי ריחו של הבשר הטעים שהיה בחיקך עד שתקפני בולמוס - אכילה מופרזת - ולא יכולתי לעצור את עצמי עד שלקחתי קציצה אחת מתוך השקית שלך. מאחר וחששתי שתבחין בגנבתי, הוצאתי קציצת בשר דומה מהמנה שהגישו לי הדיילים והנחתי אותה במהירות אצלך. עכשיו תבין מדוע התרגשתי כשראיתי בחוכמת חכמיכם שאסרו לאכול בשר שנתעלם מן העין."

את הסיפור הזה סיפר ראש הישיבה להגאון ר' יצחק זילברשטיין שליט"א, ואף הוא הלך וסיפרו לגיסו, הגאון ר' חיים קנייבסקי זצ"ל.

אמר לו ר' חיים קנייבסקי: "אני אוסיף לך מעשה נוסף שהתרחש בצעירותי - אמא שלנו, הרבנית קנייבסקי ע"ה, אחותו של החזו"א זצ"ל, הקפידה מאוד שלא נשתה משקאות שהיו מגולים, ואפילו שכיום אין מצויים בינינו נחשים תקציג, היא מנעה אותנו גם משתיית חלב שהיה מגולה וכו' תקצד.

תקציג. כנזכר בתו"ס בעבודה זרה (לה ע"א, ד"ה חדא). ראב"ה (פסחים סי' תקכד). שולחן ערוך (יורה דעה סי' קטז ס"א). ועיין בפתחי תשובה (שם) בשם השל"ה (עט ע"ב) שכתב דמ"מ שומר נפשו ירחק מזה. והא ראייה שהרי הטור כתב לכל הדינים אחד מהם לא נותר ע"ש עוד. ובהנהגת החסיד הגר"א ז"ל כתוב ג"כ: שהיה נזהר מאוד בדבר זה ע"ש טעמו. ע"כ הרוצה ליזהר יעיין כל הדינים בטור. עכ"ל. וכתב המשך חכמה (פר' בא ד"ה ובזה יצא לנו טעם נפלא) אבל מקובלים אנחנו מרבנו הגר"א, דאם כי חז"ל פירשו טעמם, בכ"ז עוד השאירו טמונים בסתר לבבם טעמים לאלפים גדולים ורמים אבל לא גילו זה לאוזן המון בני ישראל. וע"ע בשו"ת מנחת יצחק (להרה"ג יצחק וייס זצ"ל, ח"ט סי' פה) שכתב בזה"ל: ואגב אזכיר דבר פלא, המחבר בש"ע (סי' קטז ס"א) העתיק להלכה דברי התוס' והרשב"א, דעכשיו שאין נחשים מצויים בינו מותר, והפ"ח (שם סק"א) כתב דהמחבר לא דיבר רק במדינתנו, אבל בארצות המערב יש הרבה מקומות דשכיחי בהו נחשים ועקרבים, וגם פה ירושלים תוב"ב ואגפיה אעפ"י שאינם מצויים הרבה, מ"מ מצויים קצת, וראוי לכל ירא לנפשו להיזהר בהם, ובשיווי ברכה (אות ג') הביאו וסיים: שכן נוהגים עתה בא"י ליזהר בזה עכ"ד. אבל הפלא הוא אי אפשר לומר שהב"י שהי' מרא דארעא דישראל כתב דין זה דעכשיו שאין נחשים מצויים וכו' רק למדינתנו ולא למדינת א"י שהי' דר שם, ועכ"פ הי' לו לפרש ולא לסתום, וצע"ג. עכת"ד. וע"ע בכף החיים (אות ו) שכתב בזה"ל: במצרים זה שנה א' בקירוב הניחו מין תבשיל א' מגולה וכל אותם שאכלו מאותו תבשיל נסתכנו הרבה ובעל הבית מת, ולמה נסכן עצמנו בדבר שבנקל יוכל האדם להיזהר ממנו. ועיין בטהרת הבית (מהדו"ח ח"ב סי' יא עמ' יא) שציין מרן זצוק"ל בשם ספר יד המלך (בהלכות גירושין פ"ט ה"א), שבזמננו שאין הנחשים מצויים בינינו, והדבר ברור לנו שלא שתה נחש ממנו, מותר, שעל אופן כזה לא אסרו מעולם, ואין חילוק בין זמן התלמוד לזמננו, אלא רק שבזמן התלמוד היה ספק בדבר, ואילו בזמן הזה נתברר לנו הספק לקולא. ע"כ. וע"ע בחזו"ע (שבת ח"ב עמ' עט והלאה).

תקציג. ועיין בספר אין לו לקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד (בדבר הנהגותיו של הגר"ח קנייבסקי זצ"ל, פ"ס הלכה י' והלאה) שכתב בזה"ל: החמיר מאוד בגילוי משקין שלא לשתות מה שהיה מגולה אפילו רגע. ושמעתי ממנו שהן אמת שבזמננו אין מצוי נחשים וטעם האיסור בטל, מ"מ התקנה נשארה.

ורגיל לספר מעשה שהיה ומצא נחש בתוך סיר חלב בביתו. והיה מחמיר אפילו בספק מגולה. וכמה פעמים שהיה משקה שנתגלה ונתן לבני ביתו ואמר שהיה מגולה ומי שלא מקפיד שישתה. וכן נהג החזו"א. ואשתו של הגר"ח לא החמירה על עצמה בגילוי, והגר"ח ק לא החמיר עליה.

וציינו שם מכת"י הגר"ח ק קבלה גמורה מהגר"א שמי שנזהר בתכלית החומרות בגילוי כל המשקין ומים לשתייה - לא תבוא לו מחשבה זרה בתפילתו, והוא היה נזהר בכל חומר בגילוי, עד שפעם אחת שגג השמש שלו וכיחש, ואמר לו אחר תפילתו להתוודות, שהיו המים מגולים והרגיש זאת בתפילתו. (נדפס בספר שיח אליהו דף כא ע"ב). עע"ש.

פעם הבענו את פליאתנו על כך ואמרנו לה: 'הרי לא מצויים נחשים בינינו, ומדוע לחשוש לדבר זה?'

אמר ר' חיים: "לאחר זמן קצר גילינו נחש ארסי בתוך קערה של חלב שעמדה בבית..."

וכשאמרנו זאת לחזו"א זיע"א, אמר לנו: "כמה ברוכים חכמי ישראל שראו הכל ברוח קודשם".

כמה שכל אחד מאיתנו יהיה רגיש יותר על דבר עבירה שהיא גנות כלפיו, הקב"ה יעזור לו שלא תבוא תקלה לידו.

פרשת תרומה

גודל מעלת הצדקה

'וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֲתָם, זָהָב וְכֶסֶף וְנַחֲשֶׁת' (פ"כ פ"ג)

דרשו חכמים: זהב וכסף ונחושת אלו שלוש דרגות בנתינת צדקה, וכנגדן יש שלוש צדקות בעולם: צדקה שאדם עושה כשהוא בריא נחשבת לו כזהב, כשהוא חולה ונותן מעכשיו נחשבת לו ככסף, כשהוא נותן לאחר המיתה נחשבת לו כנחושת.

וכלם רמוזים בפסוק:

'זָהָב' ראשי תיבות זה הנותן בריא.

'כֶּסֶף' ראשי תיבות כשרואה סכנת פותח.

'נַחֲשֶׁת' ראשי תיבות נתינת חולה שאמר תנו ^{תקצה}.

מספרים על המגיד מדובנא שבא פעם אל גביר ידוע שהיה גם למדן גדול וביקש ממנו לתת צדקה והפליג בשבח מחזיקי התורה, גם העשיר היה אומר כנגדו רעיונות נפלאים בשבח הצדקה, על כל חידוש שאמר המגיד לגביר הגביר החזיר לו חידוש.

ראה המגיד מדובנא שאין לדבר סוף. אמר לו: "אספר לך משל למה כבודו דומה. מעשה שהיה באחת המדינות הרחוקות, אשר תושביה לא ידעו ולא שמעו על הבצל.

יום אחד בא לשם אדם נודד והביא איתו בתיק בצל, והם נהנו מהפרי הזה מאוד ונתנו לאיש הרבה כסף עבור הבצל. כששמע על זה נודד אחר, הלך לשם וראה שחסר להם שום, לקח עימו זרעים של שום והלך לאותה מדינה. מובן שאנשי המקום שמחו על זה מאוד ולא ידעו במה לגמול לו בעד השום הזה. הם החליטו לשלם לו בדבר היקר להם והוא 'הבצל' ונתנו לו שק בצל.

סיים המגיד מדובנא: 'גם כבודו העשיר אומר לי חידושי תורה כנגד חידושי התורה שלי, אולם עכשיו אני צריך כסף...' ^{תקצו}

שוב מעשה שהיה עם אשת ר' אריה לוויין שמהרה למכולת לרכוש עבור בני ביתה מצרכים חיוניים. על המיטה בחדר הפשוט שבביתם הייתה התינוקת שלה, וליד המיטה הייתה מונחת קערת מים עמוקה.

בדרכה למכולת פגשה הרבנית יהודי שביקש ממנה מים לשתייה. אמרה לו: "המתן מעט עד שאסיים את הקנייה, ולאחר מכן תבוא עימי לביתי ואביא לך לשתות מים".

הפציר בה היהודי: "בבקשה אני צמא מאוד זה דחוף ואין לי סבלנות וכוח לחכות עוד כמה דקות", כך התחנן בפניה.

כששמע זאת הרבנית, נענתה להפצרותיו וחזרה לביתה, עוד לפני שנכנסה למכולת כדי להביא לו מים כאשר ביקש.

בכניסתה לביתה מיד היא פרצה בצעקה, התינוקת שלה הקטנה שנשארה בבית שכבה בתוך הקערה של המים, ואם היא לא הייתה חוזרת לביתה כדי לתת לאותו יהודי מים לשתות, תוך דקות ספורות זה כבר היה מאוחר רח"ל... ומיד הוציאה את התינוקת מהמים וטיפלה בה ורצה להביא כוס מים לאותו יהודי, חיפשה אותו ולא מצאה אותו ונעלם כלא היה.

הבינה הרבנית שיהודי זה היה שליח מהמרום כדי להציל את ביתה של הרבנית, וכשמילא השליח את שליחותו מיד הוא נעלם.

בזכות המצווה של הצדקה והחסד שרצתה לעשות ניצלו חיי ביתה. מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה תקצו'. לימים גדלה אותה בת והתחתנה עם הגאון הרב אלישיב זצ"ל תקצח'.

שוב מעשה בגבאי צדקה אחד, ר' יחזקאל שמו, שנזדמנה לו פעם מצוות הכנסת כלה לחופה. החתן היה יתום שלא השיגה ידו מאומה לעריכת החתונה, וגם הורי הכלה לא יכלו לעזור הרבה. אב הכלה ל"ע היה חולה, וההוצאות כל כך כבדות ומרובות.

מספר ר' יחזקאל: "הלכתי למספר מכרים נדיבים ואספתי מה שאספתי, אך עדיין היה חסר לי סכום גדול. נזכרתי שיש לי מכר טוב, איש עשיר מאוד שידו פתוחה תמיד לכל דבר מצווה, והייתי בטוח שייתן לי בעין יפה למצווה חשובה זו של הכנסת כלה.

הלכתי אליו מיד לאחר תפילת שחרית, כי ידעתי שבשעה זו אמצא אותו בביתו.

כשעמדתי ליד הדלת, היה נדמה לי ששמעתי קול של בכי חנוק והיססתי לצלצל בפעמון שמא השעה עכשיו לא נוחה להם. אמרתי לעצמי: 'מאחר ואני שליח מצווה, והזמן דחוק, אסור לי לאכזב את החתן והכלה ואת משפחותיהם'. לחצתי בעדינות בפעמון ושמעתי צעדים מהירים. מישוהו ניגש לפתוח את הדלת, והיה זה בעל הבית בכבודו ובעצמו. פניו היו חיוורות מאוד, ועיניו היו אדומות ועייפות כאילו לא ישן כל הלילה. שאלתי בעדינות: "מה קרה? האם מישוהו חולה? נראה שלא באתי בזמן מתאים, אבל העניין שרציתי לדבר איתך הוא חשוב ודחוף מאוד". הוא הכניס אותי לביתו וישבנו ליד השולחן.

סיפרתי לו על החתן והכלה ועל הסכום הגדול שעדיין חסר לי. הוא התנצל בפניי ואמר: "אינני יכול לעסוק עכשיו בשום דבר. סלח לי ותבוא בפעם

תקצו. ירושלמי קידושין (ס ע"א). ע"ע בכלי יקר (על בראשית פ"ב פ"ג).

תקצח. מספר אבותינו ולנו (ח"א עמ' 84).

אחרת, אין ראשי צלול עכשיו. הבן היחיד שלנו חלה במחלה מסוכנת מאוד, והמצב הולך ומחמיר בקושי הוא נושם. אנחנו מחכים בכל רגע לרופא שיבוא, אבל אף אם יבוא הרופא כבר אין מה לעשות, שהרי החולה על מצב גסיסה ב"מ, וכמעט שלא נותרה בו רוח חיים!"

לא ידעתי מה לומר לאב האומלל שבנו היחיד נוטה למות. וחשבתי שעדיף שאלך ולא אפריע לו, אך מה יהיה עם החתן והכלה העלובים!?

פתאום נצנצה במוחי מחשבה, ונזכרתי בדבר ששמעתי מגדולי ישראל. אחזתי בשרוולו של בעל הבית ואמרתי לו: "אנא הקשב לי רגע קטן. הרי אתה יודע מה אומרים חז"ל¹ תקצט 'אלו דברים שאדם אוכל מפירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא... ביקור חולים והכנסת כלה ולווית המת'² חכמינו הכניסו את מצוות 'הכנסת כלה' באמצע - בין 'ביקור חולים' ל'לווית המת'. לא סתם זה נכתב כך, חז"ל ברוח קודשם באו ללמדנו כי בכוח מצוות הכנסת כלה להגן ולחצוץ בין החיים ובין המתים³ תרא."

כששמע אבי הבן דברים אלו, התעודד ויצא מהייאוש, ולאחר שחשב מספר שניות, נכנס לחדר הסמוך וחזר עם כל הסכום שהיה נחוץ להכנסת הכלה לחופה כשבעיניו היו דמעות.

תקצט. מסכת פאה (פ"א מ"א).

תר. לשון זה נמצא בסידור תפילת כל פה - נוסח אשכנז אחרי ברכות התורה.
תרא. כמסופר על הגאון ר' חיים קרייזוויט זצ"ל שחלה והגיע לשערי מוות, והרופאים לא נתנו לו שום תקווה, ומיד הוא טס לארץ ישראל להתברך מהסטייפלר.
 אמר לו הסטייפלר: כתוב (בתפילת שחרית בנוסח אשכנז - לאחר ברכה"ת) 'ביקור חולים והכנסת כלה ולווית המת'. למעשה לווית המת היה צריך להיות אחר ביקור חולים, אלא ללמדנו, שיש דבר המציל מלווית המת - וזו מצוות הכנסת כלה, עסוק במצווה זו וה' יעזור.
 הלך ועסק בהכנסת כלה וחי עוד עשרות שנים כשעשה נפלאות בסיוע לאלמנות ולכלות יתומות. נלקח מקונטרס קנייני התורה (כהן, בקנין לא עמ' לה). ומובא באורחות רבנו (ח"ג עמ' קכט).
 וגם במוסף שבת קודש של יתד נאמן (פרשת האזינו גיליון 2 תשס"ד) שכך סיפר ר' חיים קנייבסקי זצ"ל על אביו הסטייפלר. וע"ע בקונטרס נצח צבי (קליינר, עמ' ה' בענין תורה ומצות). וע"ע בחשוקי חמד (לגר"י זילברשטיין שליט"א, על זרעים פ"א מ"א עמ' לח). וע"ע בספר המיוחד לענייני סגולות ע"פ רבותינו גדולי הדור האחרון הנקרא סגולות רבותינו (לגברא רבא הרה"ג ישי מזלומיאן שליט"א, מהדורת תשפ"ב מערכת ר' עמ' 193 סעיף יא) שכתב בזה"ל: סגולה לרפואה - לעסוק בהכנסת כלה. וע"ע בהערותיו. ובספר ורפוא ירפא (פ"א עמ' מא). ועוד.

מספר ר' יחזקאל: בירכתי אותו שה' ישלח רפואה שלמה במהרה לבנו בתוך שאר חולי ישראל, ויצאתי מביתו.

והנה זה פלא. לא עברו כמה שעות, ופתאום הופיע בביתי האבא של ילד שמח וטוב לב, תפס את ידי בהתרגשות והודיע לי מן השמיים נשלחתי אליו היום להציל את החיים של הבן שלו. כשיצאתי מביתו, הגיע הרופא. והופתע מהשינוי הפתאומי שהמציב של הבן הולך ומשתפר ומתאושש וב"ה כבר יצא מכלל סכנה, והכל בזכות הצדקה ת"ב.

וסיפר מרן הרב עובדיה יוסף זצוק"ל מעשה שהיה עם עשיר אחד מירושלים שבא אליו חתן יתום, שאין לו כסף לחתונה כדי שיתרום לו. אמר לו העשיר: "כמה עולה כל החתונה?" השיב החתן: "40,000 שקל" במקום העשיר נתן צ'ק על סך 40,000 שקל בתנאי שיזמין אותו לחתונה. אמר לו החתן: "מה השאלה, דאגת לי לכל החתונה, ודאי שאזמין אותך".

בינתיים הלך החתן וארגן את כל החתונה. הזמין את כולם, תזמורת, אוכל, צלמים ועשו סעודה גדולה עם הרבה מוזמנים.

באמצע החתונה נזכר החתן ששכח להזמין את העשיר שתרם לו את כל החתונה והצטער מאוד.

לקח את הרמקול ואמר לכל המוזמנים: "מוריי ורבותיי, ברצוני לומר לכם דבר קצת מוזר, אך מאמין אני שתסכימו איתי. יש עשיר בירושלים שתרם לי את כל החתונה ושכחתי להזמין אותו. האם תסכימו שנלך יחד כל המוזמנים והמוזיקה להביא אותו לחתונה, ונמשיך את החתונה בדרך?"

הסכימו המוזמנים עם החתן, וצעדו רגלי להביא את העשיר.

כשנכנסו לבית העשיר, הם ראו שהעשיר ואשתו קשורים לחפצים בבית. כל הבית היה מבולגן, ושניהם היו בוכים.

שאלו אותם: "מה קרה, למה אתם קשורים ובוכים?" ענו להם העשיר ואשתו: "לפני כמה דקות נכנסו לכאן גנבים קשרו אותנו ורצו לקחת לנו את כל הכסף

והרביצו לנו כדי שנאמר להם היכן כל הכסף מוחבא. וכששמעו את הרעש של המוזיקה שבאתם, הם חשבו שהמשטרה עלתה עליהם, מיד אספו את הרגליים וברחו מהמקום כל עוד נפשם בם.

זוג הזקנים הודו להם מאוד על שבאו להציל אותם. זכות הצדקה שנתן העשיר הצילם ממוות כמו שאומרים חז"ל: ^{תרג} 'יותר ממה שעושה העשיר עם העני, העני עושה עם העשיר'."

כמספרים על אחד שהחזיק אברך בביתו, ועם הזמן נולדו להם ילדים וגדלה המשפחה והתחיל והבית נעשה צפוף, אמר בעל הבית לאברך: "תקשיב, הרעש והבלגן מתחיל להפריע לי. אני כבר לא יכול עם זה. תחפש לך מקום אחר לגור בו."

חיפש האברך מקום אחר לגור וכשמצאו דירה מיד עברו לשם.

לאחר זמן מועט בעל הבית נפטר לבית עולמו. חשב בעל הבית שהוא החזיק את האברך, אך לא ידע שהאברך החזיק אותו ^{תרג} !!!

מספרים על יהודי שמצאו לביתו היחידה שידוך עם בחור בנם של עניים עשו תנאים - אירוסין. ולאחר שלוש שנים מיום התנאים, שלח הבחור לחמיו - או חתונה או פירוד, הוא אינו יכול להמתין יותר!

אבי הכלה עשה כל מה שביכולתו להכין לצורכי החופה לווה סכומי עתק מחבריו כדי להכניסם לחופה.

לפני שנכנס הבחור לחופה, הוא שאל את חמיו: "היכן הכסף שהבטחת לי?"

התחיל חמיו לבכות ולהתחנן לפניו, שאין ביכולתו לתת את מה שהתחייב, ואפילו את הוצאות החתונה הוא לווה מהרבה אנשים.

רב העיר שהיה שם פייס בדיבורים את החתן, וראו כל המסובין את צערו של בעל השמחה.

תרג. מדרש רות רבה (פ"ה פ"ט). ויקרא רבה (פ"ד פ"ח). תורת משה (אלישיר, פר' כי תצא פ"כג פ"כה).
תרג. מספרנו המתיקות שבפרשה (פר' ראה עמ' 443) וע"ע בעניין זה.

יצא אבי הכלה לחוץ וראה צריף שישבו בו זקן וזקנה. נכנס אצלם ומיד התעלף. נתנו לו מים ושאלו אותו: "מה גרם לך לצער הזה?"

וסיפר להם את כל מה שעבר עליו.

אמרה הזקנה לבעלה: "מאחר ואנו עולים לירושלים, תן לו סכום כסף שהוא צריך ובזכות זה ארץ ישראל תקבל אותנו באהבה, ותהיה לנו דרך ישרה ומקובלת לפני ה'".

קם הזקן והוציא מהארון את סכום הכסף ונתן בידו.

אבי הכלה יצא משם כברייה חדשה, חזר ומצא את כולם מחכים לו ומסר את הכסף בידי הרב. שאל אותו הרב: "מאיפה הבאת את כל הכסף הזה?" וסיפר לרב את כל הסיפור.

אמר לו הרב: "זקנים אלו שלא הכירו אותך לגמרי נתנו לך סכום כה גדול מדוע לא הזמנת אותם לחתונה? אתה חייב מהדין לילך ולהזמין אותם לחתונה. אנחנו נחכה לך עוד קצת". כולם הסכימו לדבר, וביקש אבי הכלה שיבואו איתו עוד שני אנשים שלא יפחד לבד.

הלכו לצריף של הזקנים והיו שם שתי דלתות זו מול זו. כשנכנסו לפתח הראשון ראו שלושה רוסים מהדלת השנייה שבאו להרוג את הזקנים, אך מאחר וראו שהאנשים נכנסים, הם ברחו כל עוד נפשם בם, ואז לקחו את הזקנים לחתונה.

הם סיפרו את כל זה לרב לפני שבע הברכות, ואמר להם הזקן: "רבותיי, רוצה אני לספר לכם את העניין, ומיד נעשה את החופה בשמחה גדולה.

לפני כחודש ימים מכרתי את ביתי הגדול עם הפרדס והצאן והבקר לשישה נוצרים, כל אחד קנה משהו. בסוף הפרדס היה לי צריף קטן ועשינו תנאי, שעד מחר אתן להם מקום לישון שם כיוון שאנחנו טסים לארץ ישראל. ועתה בא אבי הכלה ונתנו לו סכום כסף גדול, וכשיצא מביתנו, שמעתי את שלושת הנוצרים שקנו את כל הרכוש שלנו לוחשים מאחורי הצריף שהם רוצים להרוג אותנו. בזכות הצדקה שנתנו לאבי הכלה ניצלנו, כיוון שבזמן שהנוצרים היו

מאחרי הצריף, נכנסו אבי הכלה וחבריו להזמין אותנו לחתונה ומיד הנוצרים ברחו" תרה.

מספר הבן איש חי בספרו חסדי אבות תרי מעשה נפלא בשבח מעלת הצדקה. הייתה אלמנה אחת שלשה בכל יום ארבע כיכרות לחם. שלושה מהם הייתה מחלקת לצדקה, וכיכר אחד הייתה משאירה לה ולבני ביתה.

פעם אחת, כשהוציאה את הלחם מהתנור, בא לפניה עני בוכה ומתחנן שתרחם עליו, מאחר וארבעה ימים לא אכל ולא שתה ונמצא בסכנה גדולה.

מיד נתנה לו האלמנה מים לרחוץ את ידיו והושיבה אותו ליד השולחן לאכול כיכר לחם שיצא מהתנור, בעודו אוכל נכנס עוד עני שביקש גם לאכול ונתנה כיכר לחם, שוב באו אליה עוד שני עניים ונתנה להם את שתי הכיכרות.

כשגמרו העניים לסעוד, בירכו את האלמנה והלכו לדרכם. שמחה האלמנה על שזיכה אותה הקב"ה להשביע את לב הרעבים.

לקחה עוד קמח לאפות כיכר לחם לה ולבני ביתה, לשה את הקמח ולקחה את העיסה לתנור שהיה על שפת הים. באותה שעה הגיע רוח חזקה והעיפה את העיסה עם כד הקמח לים, הצטערה האלמנה מאוד מאחר ולא היה בידה עוד קמח לאפות עבור בני ביתה ובכתה ואמרה: 'זו מצווה וזו שכרה?!'

הלכה לרב העיר שינחם אותה, ניחם אותה הרב בדברים טובים. וכשבאה לצאת מפתח ביתו של הרב, נכנסו אנשים רטובים במים וספרו לרב את מה שקרה להם: כשהם היו באוניה בלב ים, הייתה עימם סחורה גדולה מאוד. פתאום באה סערה גדולה ועשתה חור גדול באוניה והמים התחילו לחדור לאוניה וכמעט שטבעו. הם התפללו לה' וגדבו סכומים גדולים לצדקה העיקר שיינצלו מהטביעה.

ונעשה לנו נס שהרוח החזקה הביאה עימה חתיכת בצק גדולה על דופן האוניה והדביקה את החור. באותה שעה פסקו המים מלחדור לאוניה.

תרה. מספר זיכוי הרבים (ח"ו עמ' 138) עפ"ס אהבת חיים.

תרי. על מסכת אבות (פ"ב מ"א עמ' מז, מהדורת אל המעיין).

כשהגיעו לחוף בשלום, ידעו שנעשה נס גדול שהקב"ה הצילם, מיד הפרשנו את הסכום שהבטחנו לתת לצדקה והבאנו את הצדקה לרב.

שמע הרב את הדברים שלהם והתפעל מאוד וסיפר להם את המעשה של האלמנה שעתה יצאה מפתח ביתו. מיד שלח הרב לקרוא לאלמנה, וכשבאה לפני הרב, סיפר לה הרב את מעשה ההצלה שהתייחס אליה, והביא לה את הצדקה שהפרישו הניצולים. מהשמיים רצו לשלם לה את שכרה על המעשה הטוב שעשתה באותו יום להשביע את לב רעבונם של העניים.

ללמדנו, שאין הקב"ה עוזב את יראיו ומשלם את הפירות של המצווה עוד בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא^{תר}.

מסופר עוד על אחד העשירים שלא נהג לתת צדקה למי שביקש ממנו. היה לו פתגם שגור בפיו שהוא נותן צדקה רק למי שאין לו כל תקווה להתקיים ולא יוכל להצליח בחיים מכוחות עצמו.

כל פעם שהיו מבקשים ממנו צדקה, היה שואל: "האם ויתרת על התקווה לצאת אי פעם למרחב?"

ענה העני: "חלילה, אסור אף פעם לוותר על התקווה של ההצלחה", "אם כן", תשובת העשיר הייתה, "שאינו יכול לתת צדקה".

לעיתים רחוקות היה עני שאכן ענה שוויתר על התקווה, ונתן לו העשיר צדקה.

פעם הלך העשיר בדרך וראה עני ליד האשפה. אמר לעצמו: "מסתבר שעני זה איבד את התקווה". ניגש אליו והושיט לו מטבע תוך שאומר לעני: "אני רואה שאתה נמצא במצב של ייאוש".

השיב לו העני: "דווקא יש לי למה לקוות. אולם אתה, ר' יהודי, האם יש לך למה לקוות?"

הסתכל בו העשיר כשהוא מופתע ומשתומם ואמר: "אני נותן לך צדקה ואתה מקלל אותי?!"

אמר העני: "חלילה וחס אני לא מקלל אותך. האמת היא שיש לי תקווה, מאחר ואמר דוד המלך בתהילים ^{תר} 'מְקִימֵי מַעֲפָר דָּל מֵאֲשַׁפֵּת יָרִים אֲבִיוֹן'. אדם שחי ולא מתייאש עדיין יש לו תקווה, ורק לאדם שנפטר לבית עולמו אין תקווה בעולם הזה..."

הלך העשיר וטמן את כספו בבית הקברות שיהיה כסף למתים.

לאחר זמן התגלגל מזלו של העשיר וירד מנכסיו ונזכר שקבר את כספו בבית העלמין. מיד הלך לבית העלמין ליקח את כספו, וכשהגיע לשם, תפס אותו השומר של בית העלמין (פינת החי) והזמין אותו למשפט.

אמר שומר בית העלמין לשופט: "הקבצן הזה רצה לשדוד את הקברים". והעני סיפר לשופט את כל הסיפור שלו וביקש רשות להיכנס לבית העלמין ולהוציא משם את סכום הכסף ששם שם כצדקה למתים.

שמע השופט את הדברים ולאחר מכן שאל אותו: "האם הוא מוכר לו?" העני לא הכיר כלל את השופט, סיפר לו השופט שהוא העני שהיה מוטל באשפה, ובגללו העשיר הלך וטמן את כספו בבית העלמין!

הוסיף השופט לומר: "אתה רואה שאסור לאבד את התקווה ואסור לסמוך על הרכוש והכסף שלך לעולם! שהרי כבר אמר הלל ^{הרט}: 'אל תאמן בעצמך עד יום מותך', כל שכן שלא להאמין בכסףך"

והרשה לעני להוציא את כספו מבית העלמין ואמר לו: "לא כך יהודי נותן צדקה. כשיהודי נותן צדקה, עולה בדעתו מחשבה - היום אני נותן צדקה ב"ה, אך יכול להיות שיבוא יום ואצטרך אני לבקש צדקה, מי שנותן צדקה הוא זה המקבל". וכבר אמרו ^{תרי} בשם רבי יהושע, יותר ממה שבעל הבית עושה עם

תרה. תהילים (פ"ק יג פ"ז).

תרט. פרקי אבות (פ"ב פ"ד).

תרי. במדרש רות רבה (פ"ה אות ט).

העני, העני עושה עם בעל הבית, שכן אמרה רות לנעמי תרי"א: 'שם האיש אשר עשיתי עמו היום בעז'. ולא אמרה 'אשר עשה עמי' אלא אשר עשיתי עימו. הרבה פעולות והרבה טובות עשיתי עימו בשביל שהאכילני פרוסה אחת.

ואמר רבי אבון: "העני הזה עומד על פתחך, והקב"ה עומד על ימינו. אם נתת לו, זה שעומד על ימינו מברכך. ואם לאו, הוא עתיד להיפרע מאותו האיש. שנאמר תרי"ב 'כי יַעֲמֹד לְיָמִין אֲבִיוֹן'".

הלך העני לבית הקברות נטל את כספו ונעשה עשיר גדול. ומכאן ולהבא הוא התחיל לקיים מצוות צדקה בהידור רב תרי"ג.

תרי"א. רות (פ"ב פ"ט).

תרי"ב. תהלים (פ"קט פ"לא).

תרי"ג. מספר חגי ישראל ומועדיו (ח"א עמ' 194).

פרשת תצוה

קשוט עצמך ואח"כ קשוט אחרים

וְאַתָּה תִּצְוֶה, אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (פ"כז פ"כ)

דורשים בעלי המוסר 'ואתה תצוה' קודם כל אתה בעצמך תהיה טוב, אח"כ 'תצוה את בני ישראל'.

ורואים זאת בטעמי המקרא של הפסוק, שהרי לאחר שכתוב **וְאַתָּה תִּצְוֶהוּ** יש פסק, לומר לך, אל תשנה הכל כחדא מחתא, אלא תפסוק כאן - ותזכור לצוות קודם את עצמך, ורק אחרי שבדקת ומצאת שאתה מתוקן - תתחיל לצוות את בני ישראל!

וכבר אמרו חז"ל במסכת סנהדרין תרי"ד קשוט עצמך ואח"כ קשוט אחרים, לפני שאתה בא להוכיח ולתקן את האחרים, קודם כל תתקן ותבדוק טוב טוב את עצמך שאתה בסדר באותו עניין.

כמו שדרשו חז"ל תרטי נאה דורש ונאה מקיים.

ולך נא וראה בפרקי מסכת אבות כשמוזכר ענייני זהירות במידות ובכבוד הזולת - כתוב 21 פעמים תרטי בלשון הזה: הוא היה אומר. לומר לך שלפני שאותו

תריד. (יח ע"א, ו-יט ע"א).

תרטו. חגיגה (יד ע"ב). יבמות (סג ע"ב). ירושלמי (חגיגה ט ע"א). ילקוט שמעוני (על בראשית פ"ט פ"ו. וע"ע במדבר - פ"ג רמז תרפח). תוספתא יבמות (פ"ח ה"ה). בראשית רבה (פ"ד יד). ספר חסידים (לח). ועוד.

תרטז. (פ"א מ"ב). שם מ"ג. שם מ"ד. פ"ב מ"ד. שם מ"ה. שם מ"ו. שם מ"ז. שם מ"ח. שם מ"ט. פ"ג מ"ט. שם מ"י. שם מ"יז. שם מ"טז. שם מ"יז. פ"ד מ"ג. שם מ"ח. שם מ"יז. שם מ"כב. פ"ה מ"כ. שם מ"כא).

תנא אמר את מה שאמר - קודם כל 'הוא' בעצמו היה מקיים את הדבר, רק אח"כ היה אומר לאחרים.

ועוד אמרו באבות תרי" לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה.

דבר זה משמש גם כסמל בבית כשהאב מחנך את ילדיו ומלמד אותם שאסור לשקר וכדומה, אך כשדופקים בדלת אומר האב לבנו: "תאמר להם שאבא לא בבית". אבל אתה כן בבית? שמעת! תאמר שאבא לא בבית... וכן בעוד אלפי דוגמאות, גם בבית הכנסת כשאבא מחנך את בנו שאסור לדבר בתפילה וגדול עוונו מנשוא, אך האבא בעצמו מדבר בתפילה... וכן בהרבה מקרים ודוגמאות כעין זה, כגון אבא שאומר לבן שלו אסור לשתות משקה מתוק מסויים שזה יזיק לו לשיניים, אך האבא בעצמו שותה מהמשקה... וכן אבא שאומר לבנו: אסור לעשן סיגריות והעישון מזיק מאוד לאדם ויכול להיות מזה הרבה מחלות תרי"ח, אך האבא בעצמו מעשן הרבה סיגריות... על כל כעין דברים אלו נאמר 'נאה דורש ונאה מקיים', ו'קשוט עצמך ורק אח"כ קשוט אחרים'.

וזה מה שמלמת אותנו הפרשה 'וְאַתָּה תִּצְוֶנָה', קודם כל תהיה אתה מושלם ואח"כ תתחיל לצוות את האחרים, ממילא הם יקשיבו לך.

מספרת הגמ' במסכת בבא בתרא תרי"ט על רבי ינאי שהיה לו בחצרו אילן שנוטה לרשות הרבים, ומאחר והיה טרוד בתורתו לא שם ליבו לכך שהאילן מפריע לבני רשות הרבים וחשב שנוח לרבים להשתמש בצל האילן.

לשכנו של רבי ינאי היה גם אילן שנטה לרשות הרבים, ובאו אנשי רשות הרבים וערערו עליו בפני רבי ינאי שהעץ של אותו אדם מפריע להם, האם הוא צריך לגזום את העץ או לא?

אמר להם רבי ינאי: "לכו עכשיו ותבואו למחר ואפסוק לכם מהי ההלכה".

הלך רבי ינאי בלילה וקצץ את ענפי האילן שלו שיצאו לכיוון רשות הרבים שלא יפריע לעוברים ושבים.

תריז. (פ"א מ"ז).

תריח. וע"ע במה שכתבנו לעיל בהערת פר' תולדות.

תריט. (ס ע"א).

למחורת הגיעו שוב לפני רבי ינאי שיפסוק להם האם צריך השכן לגזום את העץ או לא?

פסק להם רבי ינאי שהשכן צריך לגזום את ענפי האילן שנוטים לרשות הרבים.

אמר אותו אדם לרבי ינאי: "הרי גם לכבודו יש אילן הנוטה לרשות הרבים כמו האילן שלי, אם כן, למה רק אני צריך לגזום את האילן שלי?"

ענה לו רבי ינאי: "צא וראה אם האילן שלי כך הוא אל תקצוץ את שלך, ואם האילן שלי גזום תגזום גם את האילן שלך".

השכן יצא וראה שרבי ינאי קצץ את האילן שלו וגם השכן קצץ את ענפי אילנו.

שואלים המפרשים למה רבי ינאי לא קצץ את העץ עוד לפני דין התורה?

אלא שרבי ינאי לא קצץ את אילנו, מפני שראה כי אחד משכניו עשה ספסל מתחת לצל העץ, אם כן, הוא גילה את דעתו שנוחים לו הענפים.

אבל זה שבא לדין ראה את הענפים ולא ראה את הספסל תרכ.

מכאן למדו חז"ל קשוט עצמך ואח"כ קשוט אחרים. אם אתה רוצה שישמעו לדבריך וילמדו ממך, קודם אתה תהיה טוב ותתנהג כמו שצריך, אח"כ תתחיל לומר לאחרים איך להתנהג ומה לעשות.

ועל כגון זה דרשו תרכא המוציא מחברו - עליו הראיה, אתה רוצה להוציא מהחבר שלך שמשהו לא תקין אצלו, עליך הראיה לבדוק את עצמך קודם כל - האם אתה מושלם בדבר הזה...

אם נשים לב, כשעוסקת התורה בפרשה שמיני בענייני הבהמות והחיות הכשרות ושאינן כשרות, מובאים שלושה פסוקים דומים עם שינויים קלים שניתן ללמוד מזה הרבה מוסר השכל...

תרכ. ע"פ אורות אליהו (להרב אליהו חסתי שליט"א, ח"ה פר' שופטים).

תרכא. בבא קמא (מו ע"ב). בבא מציעא (ק ע"א). תוספתא בבא מציעא (פ"א ה"א).

- א. 'אֶת הַגָּמֶל כִּי מַעֲלָה גָרָה הוּא וּפִרְסָה אֵינָנוּ מִפְּרִיס, טָמֵא הוּא לָכֶם' תרכב.
- ב. 'וְאֶת הַשָּׁפָן כִּי מַעֲלָה גָרָה הוּא וּפִרְסָה לֹא יִפְרִיס, טָמֵא הוּא לָכֶם' תרכג.
- ג. 'וְאֶת הָאֲרֶנֶבֶת כִּי מַעֲלַת גָּרָה הוּא וּפִרְסָה לֹא הִפְרִיסָה, טָמְאָה הוּא לָכֶם' תרכד.
- השאלה נשאלת מפני מה קיימים שינויים אלו בפסוקים: שבגמל כתוב 'וּפִרְסָה אֵינָנוּ מִפְּרִיס' בלשון הווה, ובשפן כתוב 'וּפִרְסָה לֹא יִפְרִיס' בלשון עתיד, ובארנבת כתוב 'וּפִרְסָה לֹא הִפְרִיסָה' בלשון עבר. למה אצל כל אחד כתוב בזמן אחר?

אלא התורה באה ללמד אותנו - כשאתה בא לומר על דבר שהוא טמא, עליך לבדוק היטב בעבר, בהווה ובעתיד, ואי אפשר לפסול שום דבר רק ע"פ מה שרואה עכשיו.

כן הוא כשאתה בה לפסול בן אדם שעשה מעשה מסויים, מוטלת עליך החובה לבדוק תחילה את עצמך - קשוט עצמך ואח"כ קשוט אחרים, והמוציא מחברו - עליו הראיה, עליך לבדוק את עצמך אם גם אתה לא מקולקל באותו עניין... ואחרי כל זה אם החלטת לפסול מישו - עליך לבדוק עליו בעבר, בהווה ובעתיד.

כמו שמצינו כתוב אצל משה רבנו תרכה כשהכה את האיש המצרי 'וַיִּפֶן כֹּה וְכֹה וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ, וַיֵּךְ אֶת הַמִּצְרִי וַיִּטְמְנֵהוּ בַחֹל', אין הכוונה שלא היו אנשים שראו אותו, שהרי יום אחרי כתוב תרכו 'וַיֵּצֵא בַיּוֹם הַשֵּׁנִי וְהַגָּה שְׁנֵי אַנְשִׁים עֲבָרִים נָצִים, וַיֹּאמֶר לָרֹשֶׁעַ: לָמָּה תִּכֶּה רַעְךָ, וַיֹּאמֶר: מִי שָׁמָּה לְאִישׁ שֶׁר וְשִׁפְט עָלֵינוּ הִלְהַרְגֵנִי אַתָּה אָמַר כְּאֲשֶׁר הִרְגָתָ אֶת הַמִּצְרִי, וַיֵּרָא מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר: אָכֵן נֹדַע הִדְבָּר' - א"כ מוכח שראו אותו.

אלא מבאר רש"י 'וַיִּפֶן כֹּה וְכֹה' - וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ' הסתכל משה ברוח הקודש על אותו אדם שלא יחזור בתשובה לעולם, וראה שכל דורותיו יהיו רשעים,

תרכב. ויקרא (פ"א פ"ד).

תרכג. שם (פ"ה).

תרכד. שם (פ"ו).

תרכה. שמות (פ"ב פ"ב).

תרכו. שם (פ"ג י"ד).

ולא עתיד לצאת ממנו זרע טוב שישוב בתשובה, לכן הוא טמן את המצרי בחול תרכז.

ידוע סיפורו של הגאון הרי"ח הטוב בספרו עוד יוסף חי^{תרכח} על אחד שבא להכות את בנו שאוכל ללא נטילת ידיים, תפס את שתי ידיו של הבן בידו ואת המקל בידו השנייה, וכשהרים את המקל להכות את בנו, ירד המקל על היד של האב עצמו שאחזה בידי בנו, וכאב לאב מאוד.

לגודל חוצפתו של הבן אמר לאביו: "בדין הוא שהיד שלך הוכתה על אשר התכוונת להכות אותי שאני אוכל ללא נטילת ידיים, מאחר ואתה בעצמך אוכל בקביעות ללא נטילת ידיים, כנראה רמזו לך מהשמיים שתכה קודם כל את עצמך שלמדתי ממך איך לאכול ללא ליטול ידיים. וכי לא ידעת שמעשה אבות סימן לבנים^{תרכט}?! אם הייתי רואה אותך נוטל ידיים, גם אני הייתי נוטל את ידיי לפני כל אכילת פת" תרל.

וידוע המעשה על חסיד שבא לפני רבו ואמר לו: "רבי, לבני הקטן בן השלוש יש נשמה עליונה וקדושה שלא ראינו כמותה".

שאלו האדמו"ר: "במה נוכחת לדעת שלבנך יש נשמה גבוהה ועליונה?"

ענה החסיד: "הוא מרכיב ממשחק הלגו מעין קוביות תפילין ומניח על ראשו וזרועו ומתפלל".

אמר לו האדמו"ר: "תפסיק להתפלל שחרית בסלונקי שבבית ותתחיל להתפלל במניין!"^{תרלא}

עוד סיפר הגאון הרי"ח הטוב בספרו בן יהודע^{תרלב} מעשה בעם הארץ אחד שהיה גר מול ביתו של הרב, והרחוב מפסיק ביניהם, וביום שבת אחד, הסתכל

תרכז. מספרי המתיקות שבפרשה (פר' שמיני עמ' 264).

תרכח. בפרשתנו.

תרכט. כנזכר ברמב"ן (על בראשית פ"ב פ"ו). ובמהרש"א (על עבודה זרה חידושי אגדות, פ"א דף ח ע"ב). ועוד.

תרל. מספר מחנה ראובן (מעגל השנה פר' וירא).

תרלא. מובא בספר מחודדים בפ"ך (ביגל, פ"ג עמ' כט אות ל).

תרלב. (שבת סג ע"א דף כב ע"ב).

עם הארץ הזה, וראה דרך החלון של ביתו, שבבית הרב הדליקו מדורה והשלהבת גדולה עד שנראית למרחוק.

גברה קינאתו והלך לבית הרב להוכיחם על חילול השבת, ומאחר ובאותו יום היו גשמים מרובים ורוחות זלעפות, לקח איתו מטריה ופרס אותה על ראשו להינצל מהמטר, ורץ מיד לבית הרב ונתן קולו בקול עז ואמר, היאך אתם מדליקים אש בשבת, ומחללים את השבת?!

ויען הרב, בבתינו נמצאת כלתי ואחזו אותה צירים והיא יושבת על המשבר ללדת, והמיילדת דרשה להדליק אש בשבת משום סכנת היולדת, וציוותי לעשות כדבריה, משום פיקוח נפש שדוחה שבת!

ומה לך לזעוק, אך הבט וראה כמה איסורים עשית עכשיו, קודם כל הרי אין עירוב ברשות הרבים, והוצאת את המטריה מרשות היחיד לרשות הרבים, ושוב הכנסת אותה מרשות הרבים לרשות היחיד, ובפתיחת המטריה בשבת יש בה משום איסור עשיית אוהל בשבת, וכשסגרת אותה כדי להיכנס לחצר שלנו עברת משום סתירת אוהל בשבת, גם ראיתי שבכניסתך לחצר שלנו, סחטת את המטריה מהגשמים הרבים שהיו עליה, ויש בזה איסור סחיטה משום מלבן, ובעצם נטילת המטריה יש איסור מוקצה.

ראה, כמה מכושלות נכשלת כשחשבת להיות חסיד לבוא ולהוכיח אותנו...

ענה האיש ואמר: אמת הדבר כי לא ידעתי שום דבר מכל האיסורים האלה, והכל חדש אצלי.

אמר לו הרב, קודם כל לך ותלמד הלכה, ואחר כך תוכיח את אחרים, וכי לא היה לך לחשוב אולי יש כאן חולה שיש בו סכנה, או יולדת שהשבת נדחית בשבילם, ובאת להוכיח את אחרים, הרי על זה נאמר ^{תרלג} 'הַתְּקַוְּשׁוּ וְקוֹשׁוּ' - קשוט עצמך, ואחר כך קשוט אחרים ^{תרלד}.

תרלג. צפניה (פ"ב פ"א).

תרלד. מהספר הנפלא והמיוחד לענייני מידות, ענף עץ אבות (מהדו"ח, פ"ב ס"ה עמ' קסח ד"ה ולא עם הארץ חסיד).

וכבר אמר רבי אלעזר בן עזריה^{תרל"ה} תמהני, אם יש בדור הזה שידע להוכיח!

וציין הכתב סופר^{תרל"ו} בזה"ל: שבאמת מצוות תוכחה קשה היא מאוד לקיימה כתיקונה יותר מכל המצוות, כי צריך לשקול במאזני שכלו אם יוכיח או שיפה השתיקה!

אם גדולי עולם כותבים זאת בזמניהם, כל שכן בזמננו^{תרל"ז}.

וידועים דברי המוהר"ג^{תרל"ח} בלקוטי מוהר"ן^{תרל"ח} בזה"ל: לאו כל אדם ראוי להוכיח כמו שאמר רבי עקיבא, תמה אני, אם יש בדור הזה מי שיכול להוכיח, אם רבי עקיבא אמר זאת בדורו, כל שכן בדור הזה של עכשיו כי כשהמוכיח אינו ראוי להוכיח אזי לא די שאינו מועיל בתוכחתו, אף גם הוא מבאיש ריח של הנשמות השומעים תוכחתו, כי על ידי תוכחתו הוא מעורר הריח רע של המעשים רעים ומדות רעות של האנשים שהוא מוכיחם.

כמו כשמנח איזה דבר שיש לו ריח שאינו טוב, כל זמן שאין מזיזין אותו הדבר, אין מרגישין הריח רע, אבל כשמתחילין להזיז אותו הדבר, אזי מעוררין הריח רע.

כמו כן על ידי תוכחה של מי שאינו ראוי להוכיח - על ידי זה מזיזין ומעוררין הריח רע של המעשים רעים ומדות רעות של האנשים שמוכיחם, ועל כן הוא מבאיש ריחם, ועל ידי זה הוא מחליש את הנשמות שלהם, ועל ידי זה נפסק השפע מכל העולמות התלויים באלו הנשמות, כי עקר יניקת הנשמה הוא מהריח^{תרל"ט}, מנין שמברכין על הריח, שנאמר^{תרמ"}: 'כִּלְהַנְשָׁמָה תִּלְלֶיהָ' איזה דבר שהנשמה נהנית ממנו ולא הגוף, הוי אומר: זה הריח, ועל כן, על ידי זה המוכיח, שהוא מבאיש ריחם, על ידי זה נחלשת הנשמה, שיניקתה מהריח כנ"ל, וממילא נפסק השפע מכל העולמות התלויים בהם.

תרל"ה. במסכת ערכין (טז ע"ב).

תרל"ו. (תשובה נז).

תרל"ז. וע"ע בספר שבתי יצחק (לרנר, הלכה ואגדה עמ' כה).

תרל"ח. (תנינא פ"ח אות א). (מוהר"ג - ר"ת מורנו הרב רבי נתן. מוהר"ן - ר"ת מורנו הרב רבי נחמן).

תרל"ט. ברכות (סג ע"ב).

תרמ. תהילים (פ"ק פ"ו).

אבל כשהמוכיח ראוי להוכיח אזי אדרבא, הוא מוסיף ונותן ריח טוב בהנשמות על ידי תוכחתו, כי התוכחה צריכה להיות בבחינת התוכחה של משה, שהוכיח את ישראל על מעשה העגל - שעל ידי תוכחתו נתן בהם ריח טוב בבחינת 'נִרְדִּי נֶתַן רִיחוֹ' תרמ"א, הנאמר על מעשה העגל, עזב לא נאמר, אלא 'נֶתַן', כמו שפרש רש"י שם וכמו שאמרו רבותינו זיכרונם לברכה בגמרא במסכת שבת תרמ"ב כי על ידי תוכחה של משה על מעשה העגל הוסיף ונתן בהם ריח טוב, שהוא בחינת מזונא דנשמתא, כי עקר ניקת הנשמה היא מהריח כנ"ל, כי על ידי קול המוכיח שהוא ראוי - על ידי זה הוא נותן ריח טוב בהנשמות, שהוא בחינת מזונא דנשמתא ע"כ.

וכאשר אדם רואה דבר לא טוב אצל חברו, צריך להתעורר בעצמו שמא יש בו דבר לא מתוקן ומהשמיים רוצים לעורר אותו על כך, כמו שאמרו חז"ל תרמ"ג הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין, דהיינו בכך שזימנו לו לראות דבר שאינו הגון, זה סימן שיש בו שמץ מאותו דבר. לכן תחילה יבדוק האדם את עצמו בטרם יוכיח את חברו ויקיים קשוט עצמך ואח"כ קשוט אחרים.

כמו שאומרים בשם ר' ישראל מסלנט, שאם זימן הקב"ה לידך לראות את חברך עושה עבירה ומזלזל במצווה, דע לך, שלא סתם הראו לך את זה מהשמיים כדי שתבדוק את עצמך אם אתה לא לקוי בעניין הזה...

מספרים על מלך שגזר על אחד הגנבים דין תלייה על העץ. הגנב אמר למלך שהוא מקבל עליו את הדין באהבה, אך בקשתו האחרונה שימתינו לו עד שיעשה חוכמה נפלאה לפני המלך מאחר ורק הוא יודע לעשות אותה, כשהוא ימות גם החוכמה תסתלק ביחד איתו, לכן ברצונו שהחכמה תישאר ביד המלך ולא תאבד.

שאל אותו המלך: "מה החוכמה שאתה רוצה לעשות?"

תרמ"א. שיר השירים (פ"א פ"ב).

תרמ"ב. (פח ע"ב).

תרמ"ג. מסכת נזיר (ב ע"א).

השיב הגנב, שהוא לוקח גרעין אחד של תפוח או פרי אחר ומערבב אותו בסממנים הידועים לו תוחב את הגרעין באדמה, ולאחר חצי שעה יוצא אילן כשהוא מלא בפירות הראויים לאכילה, תרמד.

התפלא המלך מאוד על החוכמה והלך לגינה שלו עם המשנה למלך ושר האוצר לראות את המחזה הפלאי.

נתנו לגנב גרעין של פרי. וערבב אותו עם הסממנים, ולאחר חצי שעה אמר הגנב: "עכשיו צריך לתחוב את הגרעין בקרקע, אולם בשביל שהסגולה תעבוד צריך שהמכניס את הגרעין לאדמה ידיו תהיינה נקיות מכל גנבה וגזלה". ומאחר וידיו שטופות בגניבה אינו יכול להכניס בעצמו את הגרעין לאדמה, לכן כיבד את המשנה למלך שיכניס את הגרעין באדמה.

אמר המשנה למלך שבקטנותו הוא טיפל בהוצאות של בית אביו, וחששו שמא הוציא יותר מדי, לכן הוא לא רוצה להכניס את הגרעין לאדמה שמא הסגולה לא תעבוד.

אח"כ פנה הגנב לשר האוצר וכיבד אותו להכניס את הגרעין בקרקע. אמר שר האוצר: "מתוקף תפקידי כשר האוצר חוששני שמא טעיתי בחשבון מסוים, לכן אינני מתאים להכניס את הגרעין באדמה שמא הסגולה לא תצליח".

לאחר מכן פנה הגנב להוד מעלת כבוד המלך שיכניס את הגרעין באדמה שהסגולה תצליח בזכותו. אמר המלך: "לא אכחד שבהיותי ילד צעיר לימים גנבתי לאבא שלי חוט של מרגליות, לכן אינני יכול להכניס את הגרעין באדמה מאחר וידיי אינם נקיות מגזל!"

כששמע הגנב כך, פרץ ואמר: "אדוני המלך, הרי לפניך טען המשנה למלך שאין ידיו נקיות מגזל, וכן שר האוצר טען שאין ידיו נקיות מגזל, וגם כבוד

תרמד. כעין מה שכתוב במדרש תנחומא על הפסוק (בראשית פ"ט פ"כ-כא) 'וַיִּחַל נָח אִישׁ הָאָדָמָה, וַיֵּטַע כָּרֶם, וַיִּשְׁתֶּה מִן הַיֵּין וַיִּשְׁכָּר, וַיִּתְּגַל בְּתוֹךְ אֶהְלָה', אמרו חכמים: בו ביום שנח נטע את הגרעינים של הענבים, בו ביום עשה פירות, בו ביום בצר את הפירות, בו ביום דרך על הענבים, ובו ביום הוא שתה את היין שיצא מאותם ענבים, ובו ביום נשתכר ונתגלה קלונו. ע"כ. ולמה כל זה קרה באותו יום? עיין לעיל במה שכתבנו בפר' נח.

מעלת המלך טען שאין ידיו נקיות מגזל. אם כן מה מצאת לתלות רק אותי?!
סך הכל הייתי רעב ללחם לכן גנבתי..."

הבין המלך את חוכמתו הנפלאה של הגנב ופטר אותו לחיים טובים ולשלום.

אומר הבן איש חי בדרשותיו שלומדים ממעשה זה לפני שהאדם מעביר ביקורת על חברו, צריך שיביט על עצמו כמה וכמה פעמים הוא חוטא בכבודו של הקב"ה, לכן קודם כל תוכיח את עצמך אח"כ תתחיל להוכיח את האחרים. קשוט עצמך ואח"כ קשוט אחרים, והמוציא מחברו - עליו הראיה לבדוק את עצמו קודם שהוא מושלם באותו עניין! תרמה

וידוע מה שמסופר על אחד שבא לפני ר' ישראל מסלנט ואמר לו: "אדוני הרב, ברצוני לנסוע לגרמניה להטיף להם מוסר ולהחזירם בתשובה".

שאל אותו ר' ישראל: "עם רוסיה גמרת?! הרי היא יותר קרובה. ומה עם פולניה וראדין, סיימת?!" ענה אותו אדם: "כבודו צודק צריך ללכת קודם לחזק אותם".

שאלו הרב: "את משפחתך כבר סיימת להחזיר בתשובה?! ואת עצמך כבר תיקנת?!" אמר התלמיד: "כבוד הרב צודק, ראשית כל צריך אני להחזיר את עצמי בתשובה ורק אחר כך אתחיל ללכת להחזיר אחרים בתשובה!" תרמו

כדכתיב תרמו 'שִׁפְטִים וְשִׁטְרִים תִּתֵּן לָךְ', קודם תשפוט את עצמך, ורק אחר כך את 'כל שערך' תרמח.

ועוד כתוב תרמו 'וְכִפֹּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ', קודם תכפר ותתקן את עצמך, ורק אחר כך תתחיל לתקן את בני הבית תרי.

תרמה. מספר אמונת שלמה (פר' קרח).

תרמו. מספר אור הפרשה (אוחיון, פר' תצוה).

תרמו. דברים (פ"ט פ"ח).

תרמה. מספר מבחר אמרים (ח"י דברים א' עמ' 432).

תרמו. ויקרא (פ"ט פ"ו).

תרנ. מספר הדרוש והנאום (פר' אחרי מות). וכע"ז כתב מרן הרב עובדיה בחזון עובדיה ימים נוראים (עמ' רכב) בזה"ל: טוב שיקדים לסבב (התרגול) הכפרה על עצמו תחילה קודם

כמו שהזכרנו על אבא שמעשן סיגריות ורוצה שבנו לא יעשן ואומר לו: "דע לך, בני, העישון כל כך גרוע ומסוכן", ומחנך אותו שלא יעשן.

ודאי שבנו לא יקבל ממנו, כיוון שהאדם צריך להיות נאה דורש ונאה מקיים תרנא.

משל למה הדבר דומה לעני ששיחק בדפי מפעל הפייס וזכה בפרס הגדול בשווי של כמה מיליוני שקלים. אחראי ההגרלה חשש מאוד, שאם יגלה לאותו עני שהוא זכה בסכום כל כך גדול של הרבה כסף, הוא יכול לקבל התקף לב מרוב שמחה מאחר והעני היה חולה.

לקחו רופא שילך לעני ויגלה לו בהדרגה על הבשורה הטובה באופן שזה לא יזיק לו.

בא הרופא לעני והתחיל לגלות לו בהדרגה ושאל את העני: "מה היית עושה אילו היית זוכה ב- 100,000 שקל?" השיב העני: "הייתי קונה בגדים חדשים לי ולבני ביתי".

המשיך הרופא ושאל: "מה היית עושה אילו היית זוכה במפעל הפיס ב- 600,000 שקל?" השיב העני: "הייתי קונה רכב יוקרתי".

שאל הרופא שוב: "מה היית עושה אילו היית זוכה במפעל הפיס ב- 1,000,000 שקל?" השיב העני: "הייתי נותן לך 600,000 שקל עבור הבשורה הטובה שבישרת לי!"

באותו רגע הרופא קיבל התקף לב ומת במקום...

ללמדנו, שלפני הכל צריך בעל המוסר שהוא הרופא להיות חזק ובריא מבחינה רוחנית במצוות התורה לפני שבא להטיף מוסר לאחרים תריב.

שיעשה כן לבני ביתו, כמו שנאמר אצל כהן גדול, 'וְכִפֹּר בַעֲדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ', כדי שיבוא זכאי ויכפר על החייב. ע"פ קיצור השלה (יצ"א בשנת תס"א, מסכת יומא דף צא ע"ד, ד"ה לעולם יסבב). והגאון בעל חות יאיר במקור חיים. וכף החיים (סי' תרה אות טז).

תרנא. מקובץ ישורון (ח"ד עמ' תרי - מר' יחיאל מיכל פיינשטיין זצ"ל).

תרנב. מספר אוצר הפלאות (פר' האזינו) עפ"ס אוצר מרגליות (ח"ב עמ' רסז).

פרשת כי תשא

שמירת השבת ומעלתה

וַיֹּאמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת, לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם,
בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הוּא לְעָלָם, כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם
וְאֶת הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיְנַפֵּשׁ (פ"לא פ"טז-יז)

מבואר בגמ' במסכת שבת^{תרנ"ג} אמר הקב"ה למשה: "מתנה טובה יש לי בבית
גנזיי ושבת שמה, ואני מבקש ליתנה לישראל. לך והודיעם".

ובמדרש עשרת הדברות^{תרנ"ד} אמרו על הפסוק 'זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ,
שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל מְלָאכָתְךָ, וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַה' אֱלֹהֶיךָ, לֹא
תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה'.^{תרנ"ה} הקב"ה בחר ביום השביעי וקידשו לשמו ו'חמדת ימים'
קראו, כי בו חיבר שמים וארץ ובירכו שנאמר^{תרנ"ו} 'וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי
וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ, כִּי בּוֹ שָׁבַת מְכָל מְלָאכָתוֹ', והנחילו לעמו ישראל שבחר אותם
משאר אומות, ונתנו בחלקם שלא יהא צער במנוחתם כי לשמחה גדולה נתנו
אלוהים לנו.

ואפילו אסירי גהינום ינוחו ביום השבת. כשנכנסת שבת. מלאך הממונה על
הנפשות 'דומה' שמו מכריז ואומר: "צאו מגהינום" ומתיר אותם ואינן גידונים
בשבת, וכשישראל אומרים קדושה במוצאי שבת, 'דומה' מכריז ואומר: "צאו

תרנ"ג. (י ע"ב).

תרנ"ד. (מהדורת תקצ"ז, בדיבור רביעי עמ' ד 4). (ובמהדורת תרנ"ג וילנא עמ' לט אות כב). (ובמהדורת תשל"ז בני ברק, עמ' טז).

תרנ"ה. שמחות (פ"כ פ"ז-ט).

תרנ"ו. בראשית (פ"ב פ"ג).

ובואו למות צלמות ולא סדרים" ^{תרנז} אותם שאין אומרים סדר קדושה ולא ישראל שאומרים סדר קדושה, ולכן חייבים כל ישראל לומר סדר קדושה במוצאי שבת ^{תרנח} ולשמור שבת, שכל השומר את השבת כהלכתה ומכבדה ומענגה כפי כוחו, כבר מפורש בקבלה ששכרו בעולם הזה יתר על השכר הצפון לעולם הבא, שנאמר ^{תרנט} 'אֵז תִּתְעַנֵּג עַל ה' וְהִרְכַּבְתִּיךָ עַל בְּמֹתֵי אֶרֶץ, וְהֶאֱכַלְתִּיךָ נַחֲלֹת יַעֲקֹב אֲבִיךָ כִּי פִי ה' דִּבֶּר'. וכל המחלל שבת בפרהסיא הרי הוא כעובד עבודת כוכבים ומזלות, ושניהם כעובדי כוכבים ומזלות לכל דבריהם. לפיכך משבח הנביא ואומר ^{תרס} 'אֲשֶׁרִי אֲנֹשׁ יַעֲשֶׂה זֹאת וְבִן אָדָם יַחֲזִיק בָּהּ, שֹׁמֵר שַׁבָּת מִחֻלּוֹ' וגו', ^{תרסא}.

אשרי שומר שבת ואשרי מכבדו שנאמר ^{תרסב}: 'וְכִבְדֹּתוּ מַעֲשֹׂת דִּרְכֵיךָ מִמְּצוֹא חֲפָצֶךָ וְדִבַּר דְּבָר'.

ידוע המעשה שהיה ^{תרסג} בחסיד שהייתה לו פרה וחרש בה בכל יום ויום, וכשהגיע יום השבת, הניח אותה.

לימים ירד אותו צדיק מנכסיו ולא היה בידו כלום ומכרה לאחד הגויים, חרש בה אותו גוי שישה ימים, כשהגיע יום השבת הוציאה לחרוש בה, כשיצאה לחוץ רבצה תחת העול ולא רצתה לעשות מלאכה ביום השבת הכה אותה הגוי מכות רבות ולא הועיל לו שום דבר.

מאחר וראה הגוי כך, הלך אצל אותו צדיק ואמר לו: "בא וטול את פרתך. ששת ימים עבדתי בה וביום השבת הוצאתי אותה לחוץ לחרוש בה ורבצה תחת העול ולא רוצה לעשות שום מלאכה, הכתי אותה ולא הועיל כלום".

מיד הבין החסיד מפני מה אין הפרה עושה מלאכה, לפי שהייתה למודה לנוח ביום השבת.

תרנו. ככתוב באיוב (פ"ו פ"כב).

תרנח. וע"ע במה שכתבנו בשו"ת ברכת עובדיה (ח"ב סימן כד הערה קיב).

תרנט. ישעיהו (פ"ח פ"ד).

תרס. שם (פ"ו פ"ב).

תרסא. רמב"ם (הלכות שבת פ"ל ה"טו).

תרסב. ישעיהו (פ"ח פ"ג).

תרסג. מובא במדרש עשרת הדברות שם (אות כג).

אמר אותו צדיק לגוי: "לך ואני אעמידה, ואני אעשה שהיא תחרוש".

כיוון שהגיע אצלה, אמר לה באוזניה: "אוי, פרה, כשהיית בידי, הייתי שומר את השבת, ועכשיו גרמו לי עוונותי ומכרתי אותך לזה הגוי. בבקשה ממך תעשי רצון אדונך".

כשאמר לה כך, מיד עמדה וביקשה לעשות מלאכה.

שאל הגוי את החסיד: "הגד לי, שמא כישפת אותה? לא אניח אותך עד שתגיד לי מה עשית לה או מה אמרת לה באוזניה?"

השיב החסיד לגוי: "כך וכך אמרתי לה", מאחר ושמע הגוי כך, נבהל והזדעזע ונשא ק"ו בעצמו ואמר: "מה זאת הפרה שאין לה לא דעת ולא תבונה הכירה את בוראה, אני, שבראני הקב"ה בצלמו ובדמותו ונתן לי דעה ובינה, לא יהיה ראוי לי להכיר את בוראי?"

מיד חזר ליראת שמיים וזכה ללמוד תורה, ונקרא רבי חנינא בן תורתא - (בן השור).

על כגון דא ביאר ר' יחזקאל אברמסקי את הפסוק ^{תרס"ד} "יָדַע שׁוֹר קָנָהוּ וַחֲמוֹר אָבוֹס בְּעָלָיו, יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַע עָמִי לֹא הִתְבּוֹנֵן", שור הוא בעל מעלה שמכיר את בעליו, חמור בדרגה פחותה שמכיר רק את מי שנותן לו אבוס, וישראל לא יודעים את בעליהם ולא את מי שנותן להם את מחייתם, וכל זה מפני 'שעמי לא התבונן' - שחסרה ההתבוננות ^{תרס"ה}.

שוב מעשה שהיה ^{תרס"ו} עם יוסף מוקיר שבת, שהיה בשכונתו גוי עשיר גדול, ואמרו לו החוזים בכוכבים: "כל הכסף והזהב שלך ינחל שכנך יוסף מוקיר שבת" ^{תרס"ז}.

תרס"ד. ישעיהו (פ"א פ"ג).

תרס"ה. קטע זה מספרי המתיקות שבפרשה (פר' בלק עמ' 361).

תרס"ו. שבת (ק"ט ע"א).

תרס"ז. בענף יוסף על העין יעקב הקשה, למה הזכירו כאן את סיפור שכינו של יוסף ולא סיפור שיוסף כיבד את השבת והלוה לשבת, ופרעתו שבת על ידי קניית הדג? [וכמו בזמירות ליל שבת: יוסף חצה דג ומצא מרגלית בבשרו].

כששמע הגוי כך, הלך ומכר את כל נכסיו וקנה בה מרגלית אחת וקבעה בראש כובעו, וכשעבר על הגשר, נשבה הרוח ופרח הכובע מעל ראשו ונפל במים, ואחד הדגים בלע את הכובע.

זימן הקב"ה את אותו דג לצייד (דייג) אחד בבין השמשות בערב שבת, ואותו צייד (דייג) אמר: "מי יקנה דג כזה?" ולא מצא מי שיקנה את הדג. חשב הצייד (הדייג) בליבו, אלך אצל יוסף מוקיר שבת שרגיל לקנות תענוגין בשביל שבת שמא יקנה זה הדג.

הלך אצלו וקנאו מיד לתקנו בשביל כבוד השבת. כשקרע את הדג, מצא בו מרגלית שהייתה של שכנו הגוי, הלך ומכרה ב-13,000 דינרי זהב.

בזכות שכיבד את השבת - קיבל את שכרו עוד בעולם הזה.

עוד אמרו בגמ' במסכת שבת^{תרסח} אמר הקיסר לרבי יהושע בן חנניא: "מפני מה תבשיל של שבת ריחו הטוב נודף?" אמר לו: "תבלין אחד יש לנו, ושבת שמו שאנו מטילין לתוכו - וריחו נודף".

אמר לו הקיסר: "תן לנו הימנו!"

אמר לו רבי יהושע: "כל המשמר את השבת - מועיל לו, ושאינו משמר את השבת - אינו מועיל לו".

כעין המסופר במדרש^{תרסט} שרבנו עשה סעודה לאנטונינוס בשבת. הביא לפניו תבשילין של צונן, אכל מהם וערב לו.

עשה לו סעודה בחול הביא לפניו תבשילין רותחין. אמר לו אנטונינוס: "אותן (של שבת) ערבו לי יותר מאלו (של החול)".

ותירץ, שבדרך אגב לימדונו חז"ל שלא כדרכי האדם דרך ה', שדרך האדם כשרוצה להפר עצת אויביו ולהנקם מהם מסתיר כונתו ופעולותיו, ודרכו לעשות היפך רצון אויביו ופעולות המתנגדות להם. אבל כאן למדנו שרצון ה' היה להעביר כל נכסי שכינו ליוסף, שזה דבר רחוק מאד בדרך הטבע, עשה להיפך גילה זאת לשכינו ונתן עצה בליבו לנסות להציל ממונו, ועשה אותו שכן בזריזות ובחכמה מעשה, שהוא עצמו היה הגורם והסיבה שכל ממונו יעבור ליוסף מוקיר שבת. נלקח מפירוש החברותא (הערה 97).

תרסח. שם.

תרסט. בראשית רבה (פרשה יא פסקה ד).

אמר לו: "תבלין אחד הן חסרין", אמר לו אנטונינוס: "וכי בארמון של מלך חסר משהו?"

אמר לו: "שבת הן חסרין, וכי יש למלך תבשיל ששמו שבת?!"^{תרע}

שוב מסופר במדרש^{תרעא} ובגמ' במסכת סנהדרין^{תרעב} ששאל טורנוסרופוס הרשע את רבי עקיבא ואמר לו: "מה יום השבת שונה ונחשב מכל יום ויום?" אמר לו רבי עקיבא: "ומדוע אתה חשוב להיות שר יותר מאחרים?!"

אמר לו טורנוסרופוס: "משום שכך ציווני אדוני". אמר לו רבי עקיבא: "גם שבת אדוננו ציווה לנו עליה".

אמר לו טורנוסרופוס: "מנין ההוכחה שהשבת היא ביום השביעי ולא ביום אחר?"

ענה לו רבי עקיבא: "נהר סבטיון יוכיח, שזורק אבנים כל ימות השבוע ובשבת שובת מזריקת האבנים. וכן המעלה את המת - בעל אוב יוכיח, שהוא עולה כל ימות השבוע ובשבת אינו עולה המת. וכן קברו של אביו של טורנוס רופוס שהיה רשע יוכיח, שהיה מעלה עשן כל השבוע ובשבת אין מעלה עשן כי הגיהנום שובת בשבת".

אמר לו טורנוסרופוס: "ביזית לאבי, ביישת וקיללת אותו".

אמר לו רבי עקיבא: "כל מי שאינו משמר את השבת אצלכם ברצונו כאן (בעולם הזה), הוא משמר אותו בעל כורחו (בעולם הבא)".

אמר לו טורנוסרופוס: "וכי עמל יש לכם שאתם עמלים כל ימות השבוע, שבשבת אתם נחים?"

תרע. מספר זיכוי הרבים (ח"א דרשה ד - קדושת השבת).

תרעא. (שם פסקה ה).

תרעב. (סה ע"ב).

אמר לו ר"ע: "כל ימות השבוע אנחנו נידונין, ובשבת אנחנו נחים".

חזר טורנוסרופוס אצל ר"ע ואמר לו: "אם כדברריך שהקב"ה מכבד את השבת, אל ישיב בה רוחות ואל יוריד בה גשמים ואל יצמיח בה עשב".

אמר לו ר"ע: "תפח רוחיה דההוא גברא" - דהיינו תצא נשמתו של אותו אדם.

אמשול לך משל לשניים שהיו דרים בחצר אחת, אם אין זה נותן עירוב וזה נותן עירוב, שמא מותרים לטלטל בחצר?

אבל אם היה אחד דר בחצר, הרי הוא מותר בכל החצר כולה.

אף כאן הקב"ה, לפי שאין רשות אחרת עימו וכל העולם כולו שלו מותר בכל עולם כולו, ולא עוד אלא שהרי אוכלי המן מעידין עליו, שכל ימות השבוע היה יורד ובשבת לא היה יורד.

לפיכך חייב אדם לשמור את השבת ולכבדו בתבשילין טובים ובגדים נאים, שכך אמרו חכמים ^{תרעג}: "שמונה עשר מלבושים חייב אדם ללבוש בשבת" ^{תרעד}.

השבת היא מקור הברכה, שבת שמרת - ברכה קיבלת!

שוב מעשה שהיה עם בחור משיבת מיר שהתארח אצל משפחה בערב שבת, וראה שבעלת הבית אומרת לבעלה שיגיע מוקדם לפני השבת.

הסתקן אותו בחור ושאל את על הבית: "מדוע את בלחץ שיגיע בעלך מוקדם עוד קודם השבת, הרי יש עוד זמן רב עד שתיכנס השבת?"

סיפרה לו בעלת הבית: "לפני כמה שנים הבן היחיד שלנו לא הרגיש טוב. מיד הלכנו לרופא שיבדוק אותו, והרופא הצטער שאינו יכול לפטור את בעיית

תרעג. במדרש עשרת הדברות (מהדורת תרנ"ג, סוף דיבור רביעי - אות כה דף מ ע"ב, עמ' 80) וע"ע בספר השבת בישראל בהלכתה (גרס, עמ' לד פרק ג אות ז). ועו"ס.

תרעד. העיקר נלקח ממדרש עשרת הדברות הנ"ל בתוספת נופך.

המחלה שיש לילד, ולא היה שום סיכוי להינצל ממחלה זו, לכן שלח אותם הרופא לבית החולים במקום אחר ששם יש רופא יותר בכיר שאולי הוא יוכל להציל את הילד.

כשהגיעו לבית החולים השני, ניגשו לרופא שיבדוק את הילד, וראה הרופא שיש לילד מחלת לב קשה מאוד ואין שום סיכוי להצליח לרפאותו, הצטער שאינו יכול לעשות דבר כדי להציל את הילד.

אמרה בעלת הבית, 'שחזרנו לבית ולא ידענו מה לעשות עם הילד'.

ובדרכנו לבית, ראו האנשים את מצבנו הקשה ואמרו שיש עצה בשבילנו, שנלך לראדין לחפץ חיים ונבקש ממנו עצה וברכה.

כך היה, נסענו לראדין לקבל ברכה. כשהגענו לביתו של החפץ חיים, אמר לנו אחד מבני המשפחה שהחפץ חיים לא מרגיש טוב כדי לקבל עכשיו קהל.

כשחזרנו אחורנית, ראינו דמות מוכרת יוצאת מביתו של החפץ חיים, ומי הייתה אותה הדמות? זה היה האברך שהתגורר אצלנו לפני כמה שנים לתקופה מסוימת. מיד פנינו אליו, ואמר לנו שהוא הנכד של החפץ חיים. אמרנו לו: "אתה זוכר שהתארחת אצלנו לפני כמה שנים?"

השיב לנו: "כן, מה שלומכם?" אמרנו לו: "אולי תוכל לעזור לנו להיכנס לחפץ חיים לקבל עצה וברכה עבור הילד החולה במצב מסוכן?"

אמר לנו: "בבקשה תבואו איתי". נכנסנו לחפץ חיים וראינו ספר עזרא פתוח לפניו. סיפרנו לחפץ חיים על החולי של הילד ושהרופאים אמרו שאין כל סיכוי לחיות!

אמר לנו החפץ חיים שנקבל על עצמנו להתחזק בקבלת שבת יותר מוקדם, ובכך הבן יחיה ויהיה בריא ושלם, וכך היה. התחלנו לקבל את השבת מוקדם יותר מלפני כמה שנים ועד עכשיו, וברוך ה' הבן בריא ושלם ללא שום חולי, וכאשר אמרנו זאת לרופאים, היה להם קשה מאוד להאמין.

לכן בעלת הבית דאגה כל כך שבעלה יחזור מוקדם יותר כדי שיוכלו להכניס את השבת מוקדם ^{תרעה} כי היא מקור הברכה ^{תרעו}.

שוב מעשה שהיה בבחור צעיר שלא הקפיד על שמירת קדושת השבת, ואביו היה יהודי חרדי שחלה במחלת לב. פעם הוא נסע ברכבת, ובאותו קרון היה נוכח החפץ חיים. ניגש לספר לחפץ חיים "שהסבתא שלו באה בחלום ואמרה לו: 'אתה חולה, תיסע לחפץ חיים שיברך אותך'. עכשיו יש לי הזדמנות מצוינת לבקש ברכה מהרב".

רב העיר שהיה נוכח שם רצה לומר לחפץ חיים שאולי ידבר איתו על בנו שישמור שבת, ומאחר ואותו אדם הרבה לדבר עם החפץ חיים, לא הסתכל החפץ חיים לכיוונו של רב העיר.

אמר החפץ חיים לאותו אדם: "משום מה אתה צריך דווקא את ברכתך? יש לך גדול ממני שיברך אותך - והוא השבת, ככתוב ^{תרעז} 'וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי', נמצאנו למדים כי הקב"ה נתן לשבת את הברכה, אם כן, יש לה כוח לברך אותך".

שונה השבת מכל המצוות, שבכל המצוות חייב היהודי בעצמו לשמור אותם ואינו נושא באחריותם של האחרים, ואילו בשבת אין הדבר כן. שאמרה התורה ^{תרעח} 'וַיֹּם הַשְּׁבִיעִי שֶׁבֶת לַה' אֱלֹהֶיךָ, לֹא תַעֲשֶׂה כָל מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ וגו', הרי שהאבא אחראי גם בשביל הילדים שלו...

תרעה. א.ה. כיון דאתא לידן נימא ביה מילתא, אודות העניין של הקדמת הדלקת הנרות וקבלת השבת הדבר חשוב וטוב מאוד, אך צריך לשים לב שחומרא זאת לא תבוא לידי קולא, שהרי פסק מרן השולחן ערוך (סי' רסג ס"ד) בזה"ל: לא יקדים למהר להדליקו בעוד היום גדול, שאז אינו ניכר שמדליקו לכבוד שבת וגם לא יאחר. ואם רוצה להדליק נר בעוד היום גדול ולקבל עליו שבת מיד, רשאי, כי כיוון שמקבל עליו שבת מיד אין זו הקדמה, **ובלבד שיהא מפלג המנחה ולמנחה** - שהוא שעה ורביע קודם הלילה. ע"כ. דהיינו, מי שרוצה להקדים את הדלקת נרות השבת בלא לקבל שבת - יכול לעשות זאת רק בחצי שעה שלפני השקיעה (כעשר דקות לפני זמן הדלקת הנרות שכתוב בלוחות שנה), ואם רוצה להדליק נרות שבת לפני זמן זה - חייב לקבל את השבת, וכל זה רק בזמן פלג המנחה שהם שעה ורבע קודם צאת הכוכבים [לפי לוח של אור החיים, וביכורי יוסף, ולוח שנה בשנה]. ועיין במה שכתבתי בשו"ת ברכת עובדיה (ח"ב הערה סא).

תרעו. מספר אור הפרשה (אוחיון, פר' ויקהל).

תרעז. בראשית (פ"ב פ"ג).

תרעה. שמות (פ"כ פ"ט).

לא סתם קיבל אותו יהוד ברכה זו מפי החפץ חיים אלא מרוח הקודש כדי שיחזק את בניו שישמרו את השבת, ובכך כל הברכות יחולו על ראשיהם, שנאמר תרעט 'שִׁמְר שֶׁבֶת מַחְלָלוֹ', תרפ"א אל תקרי מחללו אלא מחול לו תרפ"א. 'שבת שמרת - ברכה קיבלת'!

ולחיבת הקודש אצרך מעשה מצמרר ששמעתי מבעל המעשה שקיבל חיים במתנה בזכות שמירת השבת במלחמת חרבות ברזל. בשמחת תורה תשפ"ד הוא היה במסיבת הטבע ליד קיבוץ רעים בעוטף עזה בהשתתפות של כ-3,000 איש, שנרצחו באותה מסיבה כ-260 אנשים, והרבה מהמשתתפים נתפסו על ידי המחבלים של ארגון הטרור חמאס - דאעש ונחטפו לשבי לרצועת עזה.

וסיפר בעל המעשה בזה הלשון: "בשעה 6:00 בבוקר הייתי עם כוס הקפה, עוד מהבית נכנסו למסיבה, ובשעה 6:15 פגשתי את אחי עידן שהוא גם היה שם, והוא צעק לי צעקה שכבר שבועיים וחצי היא מהדהדת לי בראש ולא יוצאת: 'רועי, מחבלים יורים עלינו, סע!' לרגע לא הבנתי מה הוא צועק, וכשהסתכלתי קדימה, זה היה טנדר שחור הראשון שנכנס למסיבה, ועל כל טנדר היו חמישה שישה מחבלים שכיוונו את הנשק לעברנו.

תוך כדי נסיעה הורדתי לאשתי את הראש כדי שתסתתר, ולחצתי על הגז עד הסוף כשהרגל שלי רעדה, והורדתי את הראש למטה כשהחזקתי בהגה ולא ראיתי לאן אני נוסע וצעקתי חזק 'שמע ישראל'...

כשהרמתי את הראש למעלה, קלטתי מחבלים שיורים על הרכב שלי ושום כדור לא פגע ברכב בזמן שברחתי.

אחר נכנסתי לחדר וכופפתי את הראש ובכיתי ואמרתי לאבא: 'אבא מה אתה רוצה ממני?' 'מה אתה רוצה ממני?'

והמשיך לספר בבכי חנוק: 'ב"ה לקחנו על עצמנו לשמור שבת (כבר שתי שבתות ששמרנו), עם מחס, פלטה, סיפורים לילדות וספרים שאני קורא בשבת'.

תרעט. ישעיהו (פ"נו פ"ב).

תרפ. שבת (ק"ח ע"ב).

תרפ"א. מספר שבילי השבת (עמ' 67 בחשיבות השבת).

ואמרתי לעצמי: 'אף שאני לא כזה, אך אולי הגיע הזמן שבאמת אהיה במקום הזה כי תמיד פחדתי מהדת. ואחרי מה שעברנו אני ואשתי - היום אני כבר לא מפחד מהדת. ומה שגוּתֵר לנו זה רק להתחזק ולהאמין שיש בורא לעולם.

כמו שאמר לי הרב: 'כל מי שניצל הוא לא ניצל סתם. יש לכם עוד מה לעשות פה ולתקן פה'.

לכן לקחתי על עצמי שבעז"ה אני אוציא ספר לזיכוי הרבים עם הניסים של כל החברים שניצלו.

ומכאן אנחנו צריכים רק יותר להתחזק, הרבה חברים שלי לקחו על עצמם קבלות וחזוקים בגלל התופת הנוראה שעברנו.

הקב"ה מראה לנו על השנה והשנתיים האחרונות ועוד יותר אחורה בזמן מגיפת הקורונה - כל מה שהיה עם ההפגנות וכל הבלגנים ומלחמת האחים שאף אחד לא עניין אותו מהשני וכל אחד חי את החיים שלו, הקב"ה נתן לנו איתות בקטנה, תדעו! אני כאן ולא אף אחד אחר. זה בדיוק מה שהרגשתי, וזה מה שאני מרגיש..."

ולחיבת הקודש אצרף לך שוב מעשה מזעזע על הצלת משפחה שלמה ביום שמחת תורה תשפ"ד במלחמת חרבות ברזל - בזכות שמירת שבת המלכה.

סיפר הרה"ג זמיר כהן שליט"א בזה"ל: למד אצלנו בישיבה בחור שהיום הוא כבר אברך עם ילדים ב"ה, וסיפרה אשתו שהיא אחות בבית החולים שערי צדק, מה שסיפרה לה יולדת שילדה שבוע אחרי שמחת תורה:

היא גרה באחד הקיבוצים החילוניים לגמרי בדרום, ובכל הקיבוץ אין אווירה של שבת. ולפני שנתיים היא התחילה לשמור שבת, בעלה קצת פחות, אבל מתחזקים ביחד, היא ב"ה שומרת שבת מלאה. קשה לה מאוד להיות בקיבוץ שרק היא שומרת שבת עם ילדים קטנים, לכן היא סיכמה עם בעלה שבשבתות הם לא ישארו בקיבוץ, וילכו לקרובי משפחה דתיים שיש להם מכמה צדדי המשפחה.

וכך היה בשנה האחרונה (תשפ"ג) - כל שבת הם לא היו בקיבוץ והלכו להתארח.

ומאחר והיא הייתה לקראת לידה היה לה קשה לנסוע, לכן בשבת שמחת תורה תשפ"ד הם נשארו בבית ואירחו בביתם עוד זוג.

בבוקר הם שומעו יריות ודיבורים בערבית וראו כל מה שקרה בחוץ ולכן נעלו את עצמם. וחיות האדם האלה - ארגון הטרור חמאס - דעאש עברו בית בית רוצצו וטבחו ושרפו, וליבם מפרפר בקרבם ^{תרפב}!

למרבה הפלא הם ראו מהחריצים של החלון שהמחבלים עוברים ליד הבית שלהם, מדלגים על ביתם ועוברים לבית הבא והמשיכו לטבוח שם, ולבית שלהם המחבלים אפילו לא ניגשו... זו הייתה חידה למה המחבלים לא ניגשו לבית הזה? וב"ה ניצלו כולם וגם האורחים שלהם.

כשתפשו אחר כך את המחבלים, מצאו את הרשימות של העובדים שעבדו שם והעבירו להם את כל המידע, וסיפרו על אשת שמאל אחת שאמרה: "אני לא מאמינה, זה אדם שנתתי לו צעצועים וממתקים לילדים והייתי מפנקת אותו והייתי בטוחה בו וגם דגלתי באחוות עמים ודאגתי לילדי עזה. ובסוף התברר שהוא עשה רישום של כל הקיבוץ כמה ילדים יש בכל משפחה, את מי להרוג ואת מי לקחת בשבי. כאן יש ארבעה ילדים עם כלב, וכאן כך וכך, ממש היה להם פרטי פרטים ברשימות מסודרות שמצאו אחר כך את הרשימות האלה בידי המחבלים.

וברשימת הפירוט של כל הרחוב שלהם כמו בכל הקיבוץ, התברר שעל הבית שלהם היה כתוב ברשימה: בשבתות הם לא נמצאים בבית... כשהגיעו המחבלים, ראו ברשימה שלא נמצאים כאן בשבת בבית, אין מה לגשת לשם, ולכן הם דילגו על הבית שלהם והמשיכו הלאה".

זה מעשה שסיפרה היולדת בעצמה...

וזוהי כוחה של שמירת השבת, כלשון רבי אברהם אבן עזרא בפיוט הידוע: "כי אשמרה שבת - אל ישמרני, אות היא לעולמי עד בינו וביני, בו אמצאה תמיד נוח לנפשי, השמחים בו הם שמחה משיגים, כי יום שמחות הוא ותשמחני".

פרשת ויקהל

התורה ניכרת תמיד על לומדיה

וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם: אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת אֲתֶם' (פ"ה פ"א) ומסתיים העניין בפסוק וַיֵּצְאוּ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה' (שם, פסוק כ)

שואל ר' אליהו לאפיין בספרו לב אליהו, אם התורה הקדימה שהקהיל משה את כל עדת בני ישראל, א"כ לשם מה התורה הייתה צריכה להוסיף שבני ישראל יצאו מלפני משה?

ותירץ, כשאדם יוצא ממקום כינוס של בני אדם, ניתן להבחין לפי צורת הליכתו מהיכן הוא יצא. כשרואים אדם שיצא ממקום וראשו מתנדנד מצד לצד, מבינים כולם שהוא יצא מבית מרוח והוא שתוי.

כאן באה התורה ומלמדת אותנו, שכשבני ישראל יצאו מהמקום שהקהיל משה את העם, היה ניכר על פניהם שהם יצאו מהתכנסות של תורה וקדושה, כיוון שיצאו בכבוד ראש ובצורה מכובדת שמקדשת שם שמיים.

מסופר על החפץ חיים שנסע לצורך הדפסת ספריו לוורשה והתעכב שם מספר ימים. באחד הימים כשישב בבית שהתארח, שמע קולות וברקים של ניפוץ שמשות וזריקת בקבוקים והיה מודאג מאוד מה מתחולל בחוץ ברחובה של עיר.

שאל את אחד הגויים מבני המקום: "מהי התופעה המוזרה הזאת?"

השיב לו הגוי כך מקובל, שסיום שנת הלימודים בתיכון המקומי לאחר תקופת המבחנים הקשים, התלמידים פורקים את יצרם ושוברים את כל מה שבא לידם!

אמר החפץ חיים, היה שווה לבוא עד לוורשה כדי לראות את המחזה הזה, לדעת על מה אנחנו מודים ומשבחים בכל יום את הקב"ה ^{תרפג} 'פרוך אלהינו שבראנו לכבודו, והבדילנו מן התועים, ונתן לנו תורת אמת'. 'זה לעמת זה עשה האלהים' ^{תרפד}, כשיצאו מהתיכון הם הראו לכולם עד כמה שחוכמה בגוים תאמין, אבל תורה בגוים אל תאמין ^{תרפה}, שכל חוכמתם היא רק כחמור נושא ספרים ^{תרפו}, שהם היו חמורים ונשארו חמורים, ועל גביהם יש קצת חוכמה!

אבל כשבני ישראל יצאו מלפני משה, היה ניכר על פניהם שספגו ממשה רבנו תורת חיים, ש'דרכיה דרכי נעים, וכל נתיבותיה שלום' ^{תרפז}.

ובזה קיימו את דרשת הגמ' במסכת יומא ^{תרפח} על הפסוק ^{תרפט} 'ואתבת את ה' אלהיך' שיהיה שם שמיים מתאהב על ידך.

יסוד זה צריך להנחות כל בן תורה כשיוצא לרחוב בכלל, ובפרט לפני יציאתו 'לבין הזמנים' ^{תרצ}, שיהיה תמיד בבחינת 'ויצאו מלפני משה' שיהיה ניכר עליו בהליכתו, בדיבורו, במלבושיו ובמעשיו. זו היא הנהגה של בן תורה, ועי"ז זוכה ששם שמיים מתאהב על ידו, והבריות אומרות עליו ^{תרצא} 'אשרי אביו שלימדו תורה, אשרי רבו שלימדו תורה, פלוני שלימדו תורה, ראו כמה נאים דרכיו, כמה מתוקנים מעשיו, עליו הכתוב אומר ^{תרצב} 'ויאמר לי עבדי אתה, ישראל אשר בך אתפאר' ^{תרצג}.

ואמרו בשם האדמו"ר מלעלוב שדרש על הפסוק ^{תרצד} 'והייתם לי סגלה מכל העמים', עם ישראל הם כמו הניקוד סגול כל צד שיסובבו אותו תמיד הוא

תרפג. בסוף תפילת שחרית.

תרפד. קהלת (פ"ז פ"ד).

תרפה. כמבואר באיכה רבה (פ"ב פ"ג).

תרפו. כעין הנזכר בנדרים (פא ע"א). וע"ע בהקדמת הרמב"ן לספר המצוות (ד"ה והני עם חפצי וחשקי).

תרפו. משלי (פ"ג פ"ז).

תרפח. (פו ע"א).

תרפט. דברים (פ"ו פ"ה).

תרצ. מאחר ופרשה זאת בד"כ סמוכה ונראית לבין הזמנים.

תרצא. ילקוט שמעוני (ואתחנן פרק ו' רמז תתלח). 'ויאמר' (שם).

תרצב. ישעיהו (פ"ט פ"ג).

תרצג. מספרי המתיקות שבפרשה (פר' ויקהל עמ' 252) ע"ש.

תרצד. שמות (פ"ט פ"ה).

יראה באותה צורה, כך צריכה להיות הנהגתו של בן תורה בכל מצב שיראו אותו יבינו שהוא בן תורה...^{תרצה}

שנינו במשנה באבות^{תרצו} רבי מאיר אומר: "כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה, ולא עוד אלא שכל העולם כולו כדאי הוא לו. נקרא רע (שראוי להתחבר עימו לשמוע עצתו בכל דבר. (תפארת ישראל), אהוב (דמפני מידותיו היקרים הוא נאהב מהכל. (שם), אוהב את המקום^{תרצז}, אוהב את הבריות^{תרצח}, משמח את המקום^{תרצט}, משמח את הבריות ומלבשתו ענוה ויראה^{תש} ומכשרתו (תיתן לו הכנה. (שם) להיות צדיק חסיד ישר ונאמן ומרחקתו מן החטא ומקרבתו לידי זכות ונהנין ממנו עצה ותושייה, בינה וגבורה.

בבית המקדש התורה הייתה מונחת בארון העדות במקום השראת השכינה, והיה בו דין של 'מבית ומחוץ' תצפנו^{תשא}, לומר לך: אדם שלומד תורה בבית המדרש ואחר כך הוא יוצא לחוץ, יכול להיות שהוא יהיה אדם אחר לגמרי, וההיפך הוא הנכון שהעוסק בתורה צריך להיות מבחינת 'מבית ומחוץ', דהיינו: בכל מצב שיראו אותו יבינו שהוא בן תורה מזהב, כי תלמיד חכם אמיתי תוכו כברו כמו שאמר רבא^{תשב} כל תלמיד חכם שאין תוכו כברו אינו תלמיד חכם. תלמיד חכם - כל כולו זה מקשה אחת של תורה, ולא רק בחיצוניות כשמדבר עם אחרים וכיו"ב, אלא גם המחשבות שלו זה אך ורק תורה. כל המציאות שלו היא תורה, הולך לישון עם התורה קם בבוקר עם התורה, בנסיעות ובדרכים

תרצה. קטע זה קיבלתי (בחודש טבת תשפ"ד) מאשתי רעייתי היקרה, מרת מרים ברכה תחי'.

תרצו. (ר"פ ו').

תרצז. עושה מצוותיו יתברך מאהבה. תפארת ישראל.

תרצה. לא לבד לאדם מיוחד, אלא אפילו אותן המקולקלין במדות, או בחטאים שאין לאוהבן רק מידה בריות של הקב"ה. (שם).

תרצט. אהבה היינו בלב בשעת המעשה. ומשמח היינו בהמעשה עצמו שעושה אותה בשלמות. (שם).

תש. המידות הן כמלבושיו של אדם. וכשישתמש בא' מהן הו"ל כלובשה, שיתראה בה. והעוסק בתורה לשמה, תלבישהו התורה תמיד במידת הענוה שיחשוב תמיד על שפלותו. גם תלבישהו תמיד יראת הכבוד נגד האדם שנפגש בו, שיחשוב ג"כ שפלותו נגד רוממות האדם שלפניו. וכ"ש שיחשוב שפלותו נגד רוממות שמו ית', ויהיה תמיד ירא לפניו יראת הכבוד. (שם).

תשא. שמות (פ"כה פ"יא).

תשב. במסכת יומא (עב ע"ב).

הולך עם התורה, וכן באכילה ובכל מצב והזדמנות שנפגשים עימו ניכר עליו שהוא בן תורה תשג.

כמסופר על הרב שך שצ"ל בספר שמושה של תורה שהספיד את ר' אהרון קוטלר זצ"ל ואמר עליו שכל כולו היה תורה, וזוהי התופעה של השראת השכינה בזכות התורה תשד.

והשאלה נשאלת מדוע התורה נקטה את עמל התורה בלשון של הליכה בפסוק תשה: 'אם בַּחֲקָתִי תֵלְכוּ', ולא נקטה בלשון 'אם בחוקותי תעמלו' או תלמדו?

הסביר הסבא מקלם את הדבר ע"פ משל נפלא על חבורת אנשים שישבו סביב שולחן וסעדו את ליבם בכל מיני מטעמים ומעדנים. נכנס אדם לחדר וראה חבורה שיושבים סביב שולחנות ערוכים ובגדיהם מצוינים ואוכלים ושותים ומדברים וצוחקים זה עם זה.

אולם כשגמרו את הסעודה, קמו כל בני הסעודה מהשולחן ופנו לכיוון היציאה, ולפתע ראה אותו אדם שאחד מהם חיגר ברגליו, השני צולע, השלישי משותק, והרביעי סובל מכאבי גב וקשה עליו הקימה וההליכה, וכל אחד מהם היה בעל מום בעניין אחר.

התפלא אותו האיש הכיצד שכשהם אכלו כולם היו נראים בריאים וחזקים וטובי מראה, ואילו כאשר הם קמו פתאום נתגלה קלונם ומומם!?

הבין אותו אדם שכל ההיכרות באנשים האלו לא ניכרת בזמן ישיבתם אלא רק בזמן הליכתם, שההליכה היא הקובעת על האדם בדיוק מיהו זה ואיזה הוא ומהו מהותו.

כך בדיוק מלמדת אותנו התורה שהעמל והדבקות בתורה לא מספיקים רק בזמן שהאדם יושב סביב שולחן ערוך מלא בספרים ויושב ועמל בתורה מתוך

תשג. כמאמר אחד החכמים: כשבחור יוצא לבין הזמנים לנפוש בצפון וכיוצא בהם, שלא יהיה בבחינת קדשי קדשים שחיתות בצפון, דהיינו שלא ישחוט את כל הזמן שישב ועסק בתורה והפכו לקדשי קדשים...

תשד. מספר חשב האפוד (עמ' תקמח).

תשה. ויקרא (פ"ו פ"ג).

נחת ושלווה ומתוך התבוננות מעמיקה, שכל זה נחמד למראה וטוב לעיניים לגבי עצם הישיבה עצמה. אך לא בזה ייבחן האדם, אלא בהליכתו מחוץ לבית המדרש בזמן שהוא קם מהספר, האם התורה הולכת עימו - כמו שהיה ניכר עליו כשישב ליד השולחן עם הספרים? אם הוא מתנהג כך גם בהליכתו, נמצא שאין כל כך הבדל בין ישיבתו להליכתו, והמהות שלו זה מסילת ישרים ואורחות צדיקים וכל כולו זה רק תורה.

אבל אם כל המראה היפה שלו היא רק בשעת לימוד כשהו רכון על הרבה ספרים, וכשקם מהספרים משאיר הוא את התורה שלו על השולחן והולך בחוץ ללא התורה והמעשים הטובים שלמד, מיד מתגלה החיסרון בשלמות התורה שלו, ואין זה עמל אמיתי.

וכבר אמרו חז"ל במדרש רבה^{תשז} 'כל תלמיד חכם שאין בו דעת נבלה טובה הימנו'.

ועיין בספר זכרון מאיר^{תשז} שביאר מאמר זה נפלא ע"פ יסוד עצום, וז"ל: הסברם של דברים בניגוד לנבלה שבאופן טבעי הכל מתרחקים ממנה, מהווה התלמיד חכם אבן שואבת לבני אדם החפצים להסתופף בצילו וללמוד ממעשיו. הנבלה, אף שריחה רע,

מכל מקום הרי זה חסרון גלוי ובני האדם יודעים להתרחק ממנה. אבל תלמיד חכם שאין בו דעת מכשיל את ההולכים בדרכו, שאינם מבחינים בשלילה שבו. לפיכך מגונה תלמיד חכם כזה יותר מן הנבלה. עכ"ל.

הדברים נוראים ביותר - כשרואים נבלה הסירחון שלה מתפזר בכל השטח שנמצאת ויודעים להתרחק ממנה. אך תלמיד חכם שאין בו דעת, לא יודעים להתרחק ממנו, וההיפך הכל מתקרבים אליו מאחר ורואים אותו עם זקן ארוך עד טבורו, וכובע המבורג לראשו, ומלווה בחליפת פראק ארוכה עם שני כפתורים מאחורה - כלפי חוץ הוא נראה ממש יפה, אך בתוכו הכל רקוב,

תשז. ויקרא רבה (פ"א פ"טו).

תשז. (רובמן, פר' ויקרא).

שאינ תוכו כבדו. לכן הנבלה כשהיא מסריחה היא יותר טובה ממנו. וחכם עיניו בראשו להתרחק מהכיעור ומהדומה לו...^{תשח}

לכן מדגישה התורה 'אם בחוקותי תלכו' ולא תעמלו, כי עיקר המבחן של הבן תורה זה בשעת הליכתו^{תשט}.

וכתב השל"ה הקדוש^{תשי} מה טוב כשפותח את הספר יאמר: "הנני רוצה ללמוד כדי שיביאני התלמוד לידי מעשה ולידי מידות ישרות ולידי ידיעת התורה".

וכעין מה שמספרים על הפילוסוף אריסטו^{תשיא} ששלוש פעמים ביום היה מתבודד. פעם רצה תלמידו לבדוק מה עושה אריסטו הגדול בחדר הסגור.

הוא הציץ וראה אותו פושט את הגלימה המיוחדת של הפילוסופים ומוציא מהארון חתיכת דבר אחר (חזיר) ושם אותו על הרצפה, מתכופף ומתחיל לטרוף את הבשר כמו בהמה.

השתומם התלמיד למראה עיניו.

לאחר מכן העז התלמיד ושאל את אריסטו: "ילמדנו, רבנו, איך זה מתאים לאדם מכובד כמותך?!"

אמר לו אריסטו: "כשאני אוכל אני לא אריסטו, אני בהמה!"^{תשיב} ויש גרסאות שאמר כך^{תשיג}: "בחוץ אני אריסטו, בבית אני לא אריסטו".

תשח. ועיין בספרי הקטן שו"ת ברכת עובדיה (ח"ב סי' לה) 'אֲנֹשֶׁר טַפְחֹתַי וְרַבִּיתִי' באריכות רבה אודות עניין חמור וחשוב זה העומד ברומו של עולם. וע"ע בספרי אמרי עובדיה (פר' כי תצא) שעוד נזכה בעז"ה שיופיע לאור העולם בקרוב.

תשט. מספר פרי מגדיו (פר' בחוקותי).

תשי. מסכת שבועות (פרק נר מצוה לה).

תשיא. שהרמב"ם כתב עליו שהיה קרוב לנבואה. (מובא בשיחה לימי בין המצרים בספר ילקוט יוסף ארבע תעניות (עמ' י'). וע"ע בשו"ת פאר הדור (מכון ירושלים, סי' קמג עמ' רע"ח) שכתב רבנו הרמב"ם בזה"ל: דעת אריסטו היא תכלית דעת האדם, מלבד מי שנשפע עליהם השפע האלהי עד ששיגו אל מעלת הנבואה אשר אין מעלה למעלה ממנה. ע"כ.

תשיב. מקונטרס המנורה הטהורה (קלופט, חנוכה עמ' כא).

תשיג. מספר לחיות באמת (כהן, עמ' 31). וע"ע בילקוט יוסף (הנ"ל ארבע תעניות בשיחה לימי בין המצרים עמ' י). וע"ע בביאור פני המנורה לליקוטי מוהר"ן (עמ' 25). וע"ע בקובץ חידושי תורה מבי מדרשא

אלו אומות העולם שחוכמה בהם תאמין אבל תורה בגוים אל תאמין, ולהבדיל מבן תורה שהתורה ניכרת עליו בכוסו בכיסו ובכעסו, ויש אומרים אף בשחקו תשיד.

וכמו שמצינו בתהילים תשטז 'לְכוּ בָנִים שִׁמְעוּ לִי יִרְאֵת ה' אֶלְמֶדְכֶם', הכתוב תלה את יראת ה' בהליכה. לומר לנו שדווקא אם שומעים בקול ה' ומקיימים את זה בהליכתנו - זוהי היראה האמיתית.

וכן הפסוק אומר תשטז 'וְדַבַּרְתָּ בָם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבִלְכְּתְךָ בְּדֶרֶךְ'. שלא מספיק שישפיע הלימוד רק בשבתך בביתך, אלא בעיקר ובלכתך בדרך.

ללא תורה אין דרכיו של האדם נאים ומתוקנים, כי הנימוסים שרואים ברחוב זה בטל ומבוטל.

משל למה הדבר דומה לסוס, המרגיש שבעליו רוצה לרדת ממנו, הוא משתולל, וכשירד ומטפל בו מיד הוא נרגע. וכי הסוס השתנה? וכי הוא נעשה בן אדם? הוא היה סוס ונשאר סוס, רק עכשיו הוא נרגע זמנית.

כך הם הנימוסים ללא תורה, כשרואים אדם עם נימוסים כאלו לא שייך לומר עליו כמה נאים ומתוקנים מעשיו, כי רחמן ללא תורה מרחם אפילו על אכזרים ומתחסד עם רוצחים תשיז. הוא כמו פח זבל העשוי מזהב כלפי חוץ שנראה כל כך יפה ומרשים, אך כשהאשפה מתמלאת, כל הזבל נשפך לבחוץ.

בשונה מהרחמים של התורה שהם מתוקנים ונאים באמת. כשרואים אדם שלומד תורה ומעשיו ומידותיו נאים ומתוקנים, זה מקדש שם שמייס ברבים, כי מובן לכולם שכל מעשיו והנהגותיו זה בזכות התורה.

(ישיבת עטרת ישראל, על כתובות ופסחים עמ' לב). ובספר שיח המועדים (מילר, ח"ב מאמר א' עמ' כד). ובעיונים וביאורים על ספר שרשי קדש (בוהדנה, פ"א עמ' לג). ובימי החנוכה בהלכה ובאגדה (מהדורת כסלו תשנ"א עמ' 7). וע"ע במה שכתבנו בילקוט שיחות (עמ' קב). ועוד.

תשיד. עירובין (סה ע"ב).

תשטז. תהילים (פ"ל פ"ב).

תשטז. דברים (פ"ו פ"ז).

תשיז. ועל כגון דא עיין לעיל בסוף דרשת פר' כי תשא בסיפורו של הרה"ג זמיר כהן שליט"א.

כמו שרואים על מי מדברים כל היום בפוליטיקה מצאת החמה ועד אחר שקיעתה רק על הדתיים והחרדים, והסיבה היא מאחר והם הדמות העיקרית של כל העולם כולו, כיוון שזוכים ללמוד את התורה הקדושה הדרישה מהם להיראות אחרת, וכשרואים אותם בצורה מוזרה מיד זה מקפיץ אותם.

ממילא דרגתו גדולה של מי שזוכה ויושב ועוסק בתורה ^{תשיח}, וברוך המקדש שמו ברבים.

וידועים דברי האור החיים הקדוש בפרשת חוקת ^{תשיט} וז"ל: משל לשני כלים שהיו אצל בעל הבית - אחת מלאה דבש ואחת מלאה זבל, ופינה אותם והוציאם לחוץ מהחדר.

אותה שהייתה מלאה דבש - מתקבצים לה כל הזבובים והרמשים, ואותה שהייתה מלאה זבל, הגם שייכנסו לה קצת מהרמשים לא תשווה לשל הדבש.

כמו כן אדם מישראל שמת להיותו מלא קדושה המתוקה והערבה, בצאת הנפש ונתרוקן הגוף יתקבצו הקליפות לאין קץ שהם כוחות הטומאה התאבים תמיד להידבק בקדושה ליהנות מהערב, ולזה יטמא באוהל ואפילו אלף בתים מקורים ואחת פתוחה לחברתה הטומאה תמלא כל החלל המקורה.

מה שאין כן אשר לא מזרע ישראל - להיותו משולל מהקדושה, אין כל כך התקבצות הטומאה אלא חלק הממית הנדבק בגוף, ואשר יסובב הכל היא התורה ^{תשכ}.

ונאמר בספרי ^{תשכא} על הפסוק 'מִיִּמִּינוּ אֵשׁ דָּת לָמוֹ' שהתורה נמשלה לאש, מה אש מי שמתעסק עימה נוגע בה וכדומה הוא נכווה ונעשה על גופו רושם שנגע באש, כך הלומד תורה היא נחקקת בו ונעשה עליו רושם בעיני הבריות בהליכתו בדיבורו במעשיו ובמלבושו.

תשיח. מספר להגיד - חומש המגדים (פר' ואתחנן).

תשיט. (פ"ב).

תשכ. מובאים דבריו כע"ז בספר יצק שמן (קראוס, פר' שמיני עמ' לז). ובספר מרגליות הש"ס (פרלוב,

מסכת מגילה ג ע"ב עמ' כז). ועו"ס.

תשכא. פרשת וזאת הברכה (פ"לג פ"ב).

ובגמ' במסכת קידושין^{תשכב} אמר לו רבי ללוי: "תראה לי את החכמים שבבבל".
אמר לו: "הם דומים למלאכי השרת".

ביאר רש"י שלובשים לבנים ועטופים כמלאכי השרת.

וכמבואר בגמ' במסכת נדרים^{תשכג} מי הם מלאכי השרת? רבנן, משום שהם מצוינים כמלאכי השרת במלבושיהם הנאים.

ובמדרש שיר השירים רבה^{תשכד} אמרו שדברי תורה נמשלו ליין, מה יין ניכר בגופו של האדם שהוא שותה אותו ומשתכר, וכולם יודעים ששתה יין, אף הלומד תורה ניכר בגופו שלמד תורה, וכולם רואים עליו ומרמזין ומראין באצבע ואומרים: זה הוא תלמיד חכם...

ופסוק מפורש הוא בקהלת^{תשכה}: 'חִכְמַת אָדָם תֵּאֵיר פָּנָיו'.

כההיא ששנינו בירושלמי במסכת שבת^{תשכו} שרבי אבהו ירד לטבריה למקומו של רבי יוחנן. ראו תלמידי רבי יוחנן שפניו של רבי אבהו מאירין. אמרו לפני רבי יוחנן: "רבי אבהו מצא אוצר".

שאל אותם רבי יוחנן: "מדוע אתם חושדים בו שמצא מציאה?" ענו לו "כי הפנים שלו מאירות".

אמר להם רבי יוחנן: "אולי הוא שמע שמועה חדשה ושמח בה, ולכן הפנים שלו צהובות משמחה?!"

עלה רבי יוחנן לרבי אבהו ושאל אותו: "איזו שמועה חדשה שמעת?" אמר לו רבי אבהו: "תוספתא עתיקא שמעתי".

תשכב. (עב ע"א).

תשכג. (כב ע"ב).

תשכד. שיר השירים רבה (פ"א פ"ב אות ג) עה"פ 'כי טובים דודך מיין'.

תשכה. (פ"ח פ"א).

תשכו. (נד ע"ב).

רבי יוחנן קרא עליו את הפסוק^{תשכז}: חֲכָמַת אָדָם תִּאִיר פָּנָיו, שעל ידי לימוד התורה פניו של האדם נעשים מאירות וכל המציאות והחיצוניות של האדם משתנה.

אומנם צריך לדעת, שלא כל תורה שהאדם לומד היא משפיעה עליו!

כמבואר בגמ' במסכת יומא^{תשכח} שרבי יוחנן אמר בכלים של בית המקדש היה זֵר, ואנחנו קוראים אותו 'זיר'.

אם זכה האדם ולמד תורה לשמה, נעשית לו 'זיר' דהיינו זֵר שהוא כתר. לא זכה, זרה היא ומשתכחת ממנו.

ובמשנה באבות^{תשכט} שנינו: רבי ישמעאל אומר: "הלומד תורה על מנת ללמד מספיקין בידו ללמוד וללמד. והלומד על מנת לעשות מספיקין בידו ללמוד וללמד לשמור ולעשות".

רבי צדוק אומר: "אל תעשם עטרה להתגדל בהם ולא קרדום לחפור בהם".

וכך היה הלל אומר: "ודאשתמש בתגא, חלף".

הא למדת, כל הנהגה מדברי תורה נוטל חייו מן העולם.

יוצא שפעמים שלומד האדם את התורה היא גורמת לו לשינוי שניכר עליו ונעשית לו זֵר - כתר מלוכה, דמאן מלכי? רבנן!

ולפעמים אין רואים לעין את השפעת התורה, והוא משום שהתורה זרה הימנו ואין נהפכת להיות כחלק ממנו, ולכן היא לא השפיע עליו ולא שינתה את מהותו.

תשכז. קהלת (פ"ח פ"א).

תשכח. (עב ע"ב).

תשכט. (פ"ד ס"ה).

כמו שמצינו עוד במסכת יומא^{תשל} אמר רבי יהושע בן לוי: "מאי דכתיב תשלא^{תשלא} וזאת התורה אשר שם משה? ללמדך אם זכה, נעשית לו סם חיים, ואם לא זכה, נעשית לו סם המוות".

ובספר התניא נאמר^{תשלב} כי כמו שהלחם הגשמי זן את הגוף כשמכניסו בתוכו וקרבו ממש וגהפך שם להיות דם ובשר כבשרו, ואזי יחיה ויתקיים, כך בידעת התורה והשגתה בנפש האדם, שלומדה היטב בעיון שכלו עד שנתפסת בשכלו ומתאחדת עמו והיו לאחדים, נעשה מזון לנפש וחיים בקרבה מחיי החיים אין סוף ברוך הוא המלוּבש בחכמתו ותורתו שבקרבה, וזהו שכתוב^{תשלג}: 'וְתוֹרָתָךְ בְּתוֹךְ מִצֵּי תִשְׁלַד'.

ועל פי זה אפשר לבאר, כשם שהלחם מגיע לאדם רק אחרי יגיעה ועמל, כנזכר בגמ' במסכת ברכות^{תשלה} הוא (בן זומא) היה אומר: "כמה יגיעות יגע אדם הראשון עד שמצא פת לאכול? חרש זורע וקצר ועמר ודש וזרה וברר וטחן והרקיד ולש ואפה ואח"כ אכל. שכתוב^{תשלו}: 'בְּיָצַעַת אֲפִיקָה תֹאכַל לֶחֶם', רק לאחר טרחה ויגיעה מגיע הלחם" תשלו.

כך העמל בתורה היא חודרת לנפשו של האדם ונעשית אצלו כקניין וחלק ממנו רק אחרי עמל, יגיעה וטורח.

וכהיה ששינינו באבות^{תשלח} בן הא הא אומר, לפום צערא אגרא.

משל למלך אדיר שהיה חכם גדול, ומלכים ונשיאים רבים היו סרים למשמעתו, ומשכימים לפתחו מידי פעם בפעם להתייעץ עימו בעניינים מדיניים וצבאיים וכלכליים, והיה משיב להם בטוב טעם ודעת כיד ה' הטובה עליו.

תשל. (שם).

תשלא. דברים (פ"ד פ"מד).

תשלב. (פ"ה).

תשלג. תהילים (פ"מ פ"ט).

תשלה. והוסיף עוד בזה"ל: וְכִמּוֹ שֶׁכָּתֵב בְּעֵץ חַיִּים (שער מ"ד פ"ק ג), שֶׁלְּבוּשֵׁי הַנִּשְׁמוֹת בְּגֵן עֵדֶן הֵן הַפְּצוֹת, וְהַתּוֹרָה הִיא הַפְּזוֹן לַנִּשְׁמוֹת שֶׁעֲסָקוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּתוֹרָה לְשִׁמְיָהּ. וְכִמּוֹ שֶׁכָּתֵב בְּזֵהָר (שְׁקָה' דף רי).

תשלה. (נח ע"א). וע"ע בבן איש חי (פר' אמור שנה א' ה"ה).

תשלו. בראשית (פ"ג פ"ט).

תשלו. מספר מנחת נחשון (פ"ב עמ' 2).

תשלח. (פ"ה מ"ב).

פעם אחת יעצו לו שריו ואוהביו, שלכבוד המלכים דופקי דלתותיו יש צורך לבנות לו ארמון גדול ומפואר כליל תפארת, בנוי לתלפיות, לקבל בו את אורחיו המלכים, ומיד פתחו במכרז, והגיע לשם אדריכל מומחה לפני השרים והציע לפניהם את התוכנית לבניית הארמון הנכבד הזה, משזכה במכרז ניגש מיד לעבודה, והביא פועלים רבים וחרוצים למהר לסיים את בניין הארמון בהקדם האפשרי, ובמשך שנה תמימה קם הבניין של הארמון על מכונו.

אך יעצו השרים כי את כותלי הטרקלין יש למסור לידי אנשים מומחים לצייר אותם בצבעים מרהיבי עיין, ונגשו למלאכה זו ארבעה אנשים מומחים במלאכת הצבעות, לצבוע כותלי הארמון, והוטל על כל אחד מהם לצבוע כותל אחד מארבעת כותלי הבית. ולסיים את מלאכתם במשך חודש ימים ולא יאוחר.

שלושה מהאומנים האלה ניגשו מיד למלאכתם עם פועלים רבים לסיים מלאכתם בזמן המיועד, כדי לחנוך את בניין הארמון לפני כל המלכים והנשיאים המכובדים בתום החודש, ועשו מלאכתם בחריצות ובזריזות רבה יום יום, ואילו האומן הרביעי לא שת ליבו גם לזאת, ורק היה מבקר מידי פעם וראה את מלאכת חבריו, הסתכל בהם, עישן סיגריה והלך.

ויתמהו איש אל אחיו על האומן העצל הזה, וגם המלך כשעקב אחר מעשה האומנים, וידע את כל אשר נעשה, חרה אפו על האומן הרביעי שאינו עושה מלאכתו כאשר התחייב למלך.

וכאשר הגיעו הימים האחרונים של החודש, וכמעט שסיימו כל האומנים את כל מלאכתם, התבונן האומן וראה כי לא יוכל לסיים את מלאכת הצביעה ביום המיועד, התחכם, והניח על הכותל מראות מיוחדות, וכל הציורים היפים של שלושת הכתלים היו נראים בכותל הזה, וכל מי שהתקרב להסתכל בכותל ההוא, ראו עיניו את כל הציורים הנפלאים שבקירות הבית, וכולם ניצבים למראה עיני המסתכל בכותל הרביעי, ביופי ובהדר מכל שלושת הכתלים.

כשבאו המלך והשרים לראות את מלאכת האומנים, התבונן המלך על מעשיהם, וכולם מצאו חן בעיניו, והעניק להם מתנות נכבדות כיד המלך, מלבד משכורת שלמה על כל ימי החודש.

ותלה ארנקים של זהובים על כל כותל משלושת הכותלים לכל איש ואיש ארנק מלא דינרי זהב, ולאומן הרביעי אמר, הנה גם על הכותל שלך תלויים ועומדים דמות של שלושת ארנקי הזהב, לך וקח אותם...

התבייש ונכלם מן המלך, ושלחו המלך לשלום.

על כיוצא בזה נאמר, לפום צערא אגרא. ככל שאדם טורח ועמל בתורה כך יקבל את שכרו ^{תשלט}.

מי שיש לו צימאון והשתוקקות לתורה היא מתחברת אליו כמו שכתוב ^{תשמ} 'הוי כל צָמָא לָכוּ לַמַּיִם', מי שצמא שישתה מים, ואין מים אלא תורה.

ודורשת הגמ' בתענית ^{תשמא} על הפסוק 'הוי כל צָמָא לָכוּ לַמַּיִם' שאין מים אלא תורה.

וצריך ביאור מה הדמיון של התורה למים שהיא נקנית רק כשיש צימאון והשתוקקות.

ביאר ר' חיים קנייבסקי זצ"ל ^{תשמב} ע"פ מה שנפסק בשולחן ערוך ^{תשמג} שהשותה מים לצמא מברך שהכל נהיה בדברו, אבל מי שלא צמא לא מברך, בשונה משאר משקים שמברים גם כשלא צמאים מאחר והחך נהנה.

לכן מדמים את התורה דווקא למים ללמדנו, שמי שאינו צמא לתורה לא נהנה ממנה והיא לא חביבה עליו כמו בשתיית מים כשלא צמא. לכן אמר הפסוק 'הוי כל צָמָא לָכוּ לַמַּיִם', בשביל לזכות לתורה זה רק כשצמאים ומשתוקקים אליה.

כמו שכתב האור החיים הקדוש, ^{תשמד} שאם היו בני אדם מרגישים במתיקות וערבות טוב התורה, היו משתגעים ומתלהטים אחריה, ולא ייחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם ^{תשמה}.

תשלט. מהספר המיוחד לענייני מידות ובין אדם לחברו, ענף עץ אבות (מהדו"ח, פ"ה מ"כ סוף עמ' תקנב), ע"פ שיחת חולין של תלמידי חכמים (עמ' כא).

תשמ. ישעיהו (פ"ה פ"א).

תשמא. (ז ע"א). וע"ע בבב"ק (יז ע"ב. ועוד).

תשמב. בספרו טעמא דקרא (מהדורת תשס"ח עמ' רפב אות נה).

תשמג. (סימן רד ס"ז).

תשמד. בפרשת כי תבוא.

תשמה. מספרנו המתיקות שבפרשה (פר' לך לך עמ' 51).

פרשת פקודי

כל אחד רואה את מה שקרוב אליו
וזהירות בממזון הזולת

'אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדֻת אֲשֶׁר פָּקַד עַל פִּי מֹשֶׁה, עֲבַדְתָּ הַלְוִיִּם בְּיַד
אִיתָמָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן, וּבְצִלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר לְמֹטֶה יְהוּדָה, עָשָׂה אֶת
כָּל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה' (פ"ח פ"א-כב)

אחר חטא העגל נסתלקה השכינה מעם ישראל, והקב"ה ביקש ממשה לבנות
את המשכן כדי לתקן זאת.

וכתב רש"י שבפרשה זו נמנו כל הכלים של עבודתו. ולאחר שהסתיימה
מלאכת המשכן, עמד משה ומסר לעם ישראל דין וחשבון על כל העבודה
והראה להם במה השתמש בכל התרומות שלהם.

ונשאלת השאלה בשביל מה היה צריך משה להראות להם במה השתמש
בתרומות?

מבואר בילקוט שמעוני^{תשמו} על הפסוק 'וְהָיָה כִּצְאָת מֹשֶׁה אֶל הָאֱהֱלָל יְקוּמוּ כָּל
הָעָם וְנִצְבּוּ אִישׁ פֶּתַח אֶהְלֹו, וְהִבִּיטוּ אַחֲרֵי מֹשֶׁה עַד בָּאוּ הָאֱהֱלָה'.

תשמו. שמות (פ"ג ו-יא סוף רמז - שצג). וע"ע שם (רמז תטו) שכתוב בזה"ל: ולמה עשה עמהם חשבון, והקדוש ברוך הוא מאמינו שנאמר (במדבר פ"ב פ"ז) 'לֹא כֵן עֲבַדְתִּי מֹשֶׁה וְגו', אלא ששמע משה ישראל מדברים אחריו שנאמר (לעיל פ"ג פ"ט) 'וְהָיָה כִּבְאֵת מֹשֶׁה הָאֱהֱלָה', ומה היו אומרים: רבי יצחק אומר, לשבח היו אומרים: אשרי יולדתו של זה, כל ימיו הקדוש ברוך הוא מדבר עמו,

וְהִבִּיטוּ אַחֲרַי מֹשֶׁה. רבי אמי ורבי יצחק, חד אמר, לגנאי, וחד אמר, לשבח.

בעם ישראל היו שתי הסתכלויות: היו שדרשו את משה רבנו לשבח, והיו כאלו שדרשו אותו לגנאי.

רבי יצחק אומר: "לשבח היו דורשים 'אשרי יולדתו של זה, כל ימיו הקב"ה מדבר עימו והוא מושלם כלפי הקב"ה'".

רב חמא תשמיז אומר: "לגנאי היו דורשים 'ראה צווארו, ראה שוקיו, כרעיו, אוכל משל היהודים, שותה משל היהודים, וכל מה שיש לו זה משל היהודים. אם היה אחראי על המשכן, ודאי שיהיה עשיר'".

וקשה איך ייתכן שאנשים אמרו על משה שהוא גנב? וכי במשוגעים עסקינן?

אלא הביאור הוא שכל אחד ראה את מה שקרוב אליו ומה שטוב לו!

סיפר ר' יוחנן סלומון ז"ל שהלך בשוק הערבי ביפו וראה דבר מוזר: היו שם ספר וסנדלר שישבו על שרפרפים ודיברו ביחד, וכשהתקרב אליהם, אחד הסתכל למטה ואחד הסתכל למעלה. באותו שנייה הוא לא קלט את העניין עד שהבין שכשהספר רואה אדם - הדבר הראשון שהוא רואה ומסתכל עליו זה על השערות שבראש שלו, וכשהסנדלר רואה אדם - הדבר הראשון שהוא מסתכל עליו אלו הנעליים שלו.

אותו דבר אם נכניס נגר וחשמלאי לבית כנסת, הנגר מסתכל על הכיסאות, הספסלים והשולחנות, ואילו החשמלאי מסתכל על התאורה והחשמלים.

וכעין זה הסביר ר' מרדכי מן ז"ל מה הסיבה שכל דבר שתינוק רואה מיד הוא מכניסו לפיו?

כל ימיו הוא משלם להקדוש ברוך הוא, (שם, פ"ח) **וְהִבִּיטוּ אַחֲרַי מֹשֶׁה.** רבי חמא אמר: לגנאי היו אומרים: ראה צווארו, ראה שוקיו, ראה כרעיו, אוכל משל יהודים, שותה משל יהודים, וכל מה שיש לו משל יהודים, וחברו משיבו, ריקה, אדם ששלט על מלאכת המשכן אין אתה מבקש שיהא עשיר, כיון ששמע משה כך אמר להם: חייכם, משהמשכן נגמר אני נותן לכם חשבון, שנאמר (שמות פ"ח פ"א) **אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן.**

תשמו. עיין בהערה הקודמת.

אדם גדול, כל מה שהוא רואה הוא מבין שבגד נועד ללבוש, ואוכל נועד לאכול וכן על זה הדרך.

בשונה מתינוק שיודע דבר אחד שהוא צריך להתקיים וזה על ידי אוכל, לכן כל דבר תינוק מכניס לפה ורוצה לאכול אותו, ואף שזה בגדים או כלים וכדומה מיד מכניס לפה, ועל ידי כך הוא מבין מהו הדבר הזה.

כך הנהגתו של תלמיד חכם - בכל הזמן הפנוי שיש לו מיד הוא טועם מהתורה, כי הוא יודע שזה הדרך של הקיום שלו.

מספרים על הסטייפלר זצ"ל שהלך בערב חג הסוכות עם בנו ר' חיים קנייבסקי זצ"ל לקטוף סכך בירקון. לפתע אמר הסטייפלר לר' חיים: "אתה רואה את הירוקת של פני המים, זה מה שכתוב במשנה בשבת^{תשמח} 'לא בירוקה של פני המים'", כל כולו זה רק תורה, ממילא כל מה שרואה זה רק תורה^{תשמט}.

ממשה רבנו אנחנו לומדים, עד כמה האדם צריך להיות זהיר בממון הזולת.

כמו שאמר רבי יוסי בפרקי אבות^{תשנ} "יהי ממון חברך חביב עליך כשלך".

ידוע מה שמסופר על הגאון רבי שמואל שטראשון זצ"ל (בעל הגהות הרש"ש על הש"ס) שהיה מנהל קופת גמ"ח. פעם ניגש אליו יהודי חייט ירא שמיים וביקש הלוואה בסכום 1,000 רובל על מנת שיחזירנה בעוד שלושה חודשים.

בהגיע זמן הפירעון נכנס הלווה לביתו של הרש"ש בהיותו לומד בעיון ומתעמק באיזו סוגיה ופרע לו את חובו, כשהוא מניח את הכסף על הגמרא שהיה הרש"ש לומד בה.

הרש"ש שהיה אז שקוע בעיונו בתלמוד, לא הרגיש כלל בפירעון החוב של החייט, ורק הייתה לו תחושה שעומד מי שהוא על ידו ואומר משהו. מפאת הנימוס נענע לו הרש"ש בראשו שהתפרש כאות הסכמה מצידו על קבלת הסכום.

תשמח. (פ"ב מ"א).

תשמט. מספר תלמי יחיאל (הינדי, פר' פקודי).

תשנ. (פ"ב מ"ב).

כשסיים הרש"ש את עיונו, סגר את הגמרא והחזירה לארון הספרים.

כעבור חודש ימים בדק הרש"ש את חשבונות הגמ"ח ועבר על שטרי החוב אם הכל בסדר ומצא את השטר של אותו יהודי החייט שתאריך פירעון חובו כבר עבר מיד שלח אליו בתביעה לבוא ולשלם את חובו.

החייט בא אל הרב ואמר לו: "שילמתי לכבודו את החוב לפני כחודש ימים".

הרש"ש ענה לו לאמר: "איני יודע מה אתה סח. מתי שילמת לי, ואיפה הקבלה שקיבלת מידי על פירעון החוב!"

החייט חזר על טענתו שהוא שילם את החוב, אלא שכיוון שראה את הרב לומד לא רצה להפריעו לכתוב לו שטר קבלה.

הרש"ש חזר ואמר: "לא היו דברים מעולם, לא ראיתי אותך ולא שילמת את החוב, ואינני נוהג לקבל פירעון חוב ללא שטר קבלה", והחייט היהודי בשלו.

אמר לו הרש"ש שאין בידו למחול 'לפנים משורת הדין', מאחר ואין זה הכסף שלו אלא של קופת הגמ"ח. הרש"ש תבע אותו לדין, ובינתיים התפרסם הדבר ברבים. דעת הקהל הייתה לצידו של הרש"ש, ורבים מהקהל שפכו קיתונות של בוז על חשבונו של החייט שהוא כפוי טובה וכו'.

ונעשה ללעג וקלס אצל תושבי העיר וילנא. כמה מהלקוחות שלו נמנעו מלבוא לשעריו של הרמאי כפוי הטובה והלכו לחייטים אחרים, ובכך נתקפחה גם פרנסתו, ויהי למשל ולשגינה.

לחייט היה בן, בחור מצוין שלומד בישיבה, ומרוב בושה וחרפה על אביו עזב את הישיבה והלך להיכן שהלך ובמסתרים תבכה נפשו.

אחר זמן נזדמן להרש"ש לעיין שוב באותה סוגיה, פתח את הגמרא ונתקלה עינו בשטר של 1,000 רובל. בין רגע צף ועלה זיכרונו של החייט, התחיל הרש"ש לשחזר את הדברים בינו לבין עצמו, 'כנראה', חשב בליבו, 'הייתי שקוע בלימודי, וכשבא החייט לפרוע את חובו, לא שמתי ליבי אליו, ומפני שלא רצה להפסיק אותי מלימודי לא דרש ממני שטר קבלה על פרעון החוב'.

פני הרש"ש התקדרו בתחושה עגומה ובצער גדול. והתחיל להרהר מה עושים לפייס את היהודי החייט ולחלצו מן המצר שנקלע אליו.

מיד שלח הרש"ש לקרוא לחייט לבוא אליו, הופיע החייט כשהוא שבור ורצוף מעלבון וצער.

סיפר הרש"ש לחייט שמצא בגמרא את פרעון חובו וביקש את סליחתו ואמר: "אני מוכן לעמוד בפני קהל ועדה ולהודיע לרבים ששילמת לנכון את חובך ולספר להם גופא דעובדא ולבקש את סליחתך שחשדתי בכשרים ולהשיבך על כנך".

החייט השיב בראש מושפל: "אדוני הרב, שמי נישא על שפתי הבריות למשל ולשנינה. מה תיתן ומה תוסיף לי בקשת סליחה, הכל יאמרו, שכבודו רצה לחלצני מן המיצר שאני נתון בו כיום, ועדיין אהיה מוחזק לרמאי ומכחש בתשומת יד. ואף בני נאלץ לעזוב את הישיבה בבושת פנים, חלף הלך לו, וכדי ביזיון וקצף".

דברים פְּדִיבוֹנוֹת^{תשנא} אלו חתכו בנפשו האצילה של הגאון הרש"ש, שתפס לעומק את מצוקתו של היהודי החייט.

שקע הרב בהרהורים ולא ידע את נפשו. ומוחו הזך עבד בכל הקיטור מה יעשה שהחייט יקבל פיוסו ויסלח לו על כל מה שאירע לו.

לפתע קם הרש"ש ופניו זוהרים ואמר לחייט: "בנך הנמצא בעיר אחרת, שלח וקח אותו אליי, ואני לוקח אותו חתן לנכדתי. וידעו הכל את האמת שאתה אדם ישר ונאמן".

אור ניצת בעינו של החייט, נהרה נשתפכה על פניו ונסכה בו רוח חיים. כשעיניו זולגות דמעות גיל, לחץ את ידי הרש"ש ונישקם והודה לו על הבשורה המרגינה הזאת, כי אף בחלום לא היה מתאר לו שיוכל להגיע למעמד כה מרומם להיות מחותנו של הגאון הרש"ש ונפרד מן הגאון בלבביות.

כעבור כמה ימים נתפרסם ברבים דבר מציאת החוב, וגם נערכה מסיבת אירוסין חגיגית בביתו של הרש"ש עם הבחור המצויין בנו של החייט

בהשתתפות גדולי התורה של וילנא ופרנסי הקהילה. חכמים ואנשי מעשה אמרו: "נראה שזה זיווג קבוע מששת ימי בראשית, אך מי היה יכול להרהיב עוז להציע שידוך כזה להגאון הרש"ש לולי המאורע הזה שהפך לשדכן נפלא".

ישמע חכם ויוסף לקח, שיש ללמד זכות על כל אדם מישראל, וחובה גמורה לפייס בכל דרך שהיא את מי שנחשד על לא עוול בכפו שימחל לו במחילה גמורה בכל ליבו. ומי לנו גדול מהגאון הרש"ש עם לבבו הטוב אשר חתר בכל מאמץ ליבו לפייס את הנחשד שלא יהיה נקיט בליביה, וברוחב לבבו הטהור פייסו בדבר היוצא מן הכלל הזה. תשנב

שוב מסופר על ר' ישראל מסלנט זצ"ל שבסוף ימיו נסע לכל מיני מקומות לחזק את היהודים. הגיע לגרמניה ונעשה שם חולה. אמר לבעל האכסניה, שאם יראה שהוא חולה מאוד אין היתר לחלל עליו את השבת.

שאל בעל האכסניה: מדוע? "ענה לו: "הרי יש הלכה ^{תשנב} שאסור לחלל שבת על גזלנים".

תשנב. מספרו המיוחד של מרן רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל ענף עץ אבות (מהדו"ח, פ"ב מ"ט עמ' קפו). וע"ע בספר עונג שולחן שבת (פר' פקודי). ומובא גם בגיליון באר הפרשה (מהמשפיע החסידי ר' אלימלך בידרמן שליט"א, בפר' חיי שרה - ענייני שידוכים, שנת תשפ"ב עמ' ד').

תשנב. עיין שולחן ערוך (יו"ד סי' קנח ס"א) שכתב בזה"ל: רועי בהמה דקה מישראל בארץ ישראל, בזמן שהיו רוב השדות של ישראל וכיוצא בהן, אין מסבבים להם המיתה, ואסור להצילם אם נטו למות, כגון שראה א' מהם שנפל לים, אינו מעלהו אף אם ייתן לו שכר, לפיכך אין לרפאותן אפילו בשכר, אם לא היכא דאיכא משום איבה. במה דברים אמורים, בישראל בעל עבירות והעומד ברשעו ושונה בו תמיד, כגון רועי בהמה דקה שפקרו בגזל והם הולכים באיוולתם. אבל ישראל בעל עבירות שאינו עומד ברשעו תמיד אלא עושה עבירות להנאת עצמו, כגון אוכל נבילות לתיאבון, מצווה להצילו ואסור לעמוד על דמו. ע"כ. וע"ע בביאור הלכה (או"ח סי"ט שכט).

הקשו התוס' בע"ז (כו ע"א ד"ה והרועים), הרי אפילו גזלנים גמורים, שפסלתם התורה לעדות, לא נאמר בהם דין זה ש'אין מורידים ואין מעלים', אלא מצילים אותם ממיתה, ומדוע ברועי בהמות דקות, הפסולים לעדות רק מדרבנן, החמירו כל כך לומר שאסור להצילם? ותרצו תוספות, דאדרבה, כיון שאין פסולם אלא מדרבנן חששו שיקלו בזה, ורצו חכמים לחזק את דבריהם כדי שיתנו הרועים את ליבם לחומרת מעשיהם ויחזרו בתשובה, ויש כוח ביד בית הדין לעשות כן, שהרי 'בית דין מכין ועונשין שלא מן התורה, כדי לעשות סייג לתורה' (סנהדרין מו ע"א).

אמנם תלמידי רבנו יונה (ד"ה והרועים) הקשו על פירוש זה, שהרי נמצא שכדי לחזק את דבריהם החמירו חכמים שלא להציל אדם מישראל ממיתה! ולכן פירשו שהחומרא של הרועים היא מחמת שהם גזלנים בקביעות ובפרהסיא, והרי הם כפוקרים מעליהם עול מצוה זו, ומומר

שאל בעל האכסניה: "וכי כבודו גזלן?" ענה לו ר' ישראל מסלנט: "אנשים חושבים שאני צדיק ותלמיד חכם ונותנים לי כסף. זה לא נכון, ואם כן, יוצא שאני גזלתי כסף שלא כדין, וממילא אני גזלן!"

וידוע שר' ישראל מסלנט היה נזהר מאוד בממון של אחרים, ואע"פ כן הוא אמר שאסור לחלל שבת בעבורו!

שלחו לר' יצחק אלחנן מקובנא שאלה, מה הדין בעניין? והשיב שבלי ספק אפשר לחלל עליו שבת, הוא צדיק יסוד עולם ותלמיד חכם, ואמר זאת מפני הענווה שבו.

אך הקב"ה עשה כרצון הצדיק ונפטר ר' ישראל מסלנט בערב השבת, כדי שלא יצטרכו לחלל עליו את השבת.

ללמדנו עד כמה הייתה זהירותו הגדולה של ר' ישראל מסלנט בממון של הזולת ^{תשנ"ד}.

שוב מעשה שהיה עם ראש ישיבת מיר ר' רפאל ברנבוים זצ"ל כשנפטר בנו בשעת הקבורה. המתין הרב באמצע הלילה ברחבה שליד בית העלמין סנהדריה בירושלים כשסבבו עמדו הרבה אנשים, ושרר שם חושך אפלה. ולאחר הקבורה חלץ הרב את הנעלים שלו, ואחד האנשים שהיה בקרבת הרב זרק לכיוונו זוג נעלים מגומי כדי שהרב לא ילך יחף. לקח הרב את הנעלים ולבש אותם ואח"כ עמדו לנחם אותו.

כשסיימו לנחם, נכנס הרב לרכב שיקח אותו לבני ברק ופתאום נזכר בזוג הנעלים מגומי שהם אינם שלו והסתכל לעבר הקהל שעדיין עמדו שם וחיפש את מי שזרק עבורו את הנעלים מגומי.

וסיפר אחד שעמד בקרבת הרב, שמרוב החושך ששרר הוא בעצמו לא הצליח לזהות את מי הוא זה שזרק את הנעליים מגומי לעבר הרב, אך הרב על אף גודל צערו של קבורת בנו הבחין בדיוק מי הוא זה שזרק לו את הנעלים וחיכה לו עד שמסר את הנעליים לידו...

לעבירה אחת הרי הוא כמומר לכל התורה. (מהערת המתיבתא אות יט).

תשנ"ד. מגיליון דבר השירה (פר' כי תשא, אדר תשע"ט).

עד כדי כך הייתה זהירותו של הרב בממון הזולת ^{תשנה}.

שוב מעשה בר' שמאי סופר אחד מבני העלייה בירושלים שהתעסק בהכנת תפילין. באחת הפעמים לא היה לו כסף קטן במדויק כדי להחזיר את העודף הנדרש ללקוח וסיכמו ביניהם שלמחרת הוא יחזיר לו את הכסף.

למחרת נפל אותו סופר והתאשפז בבית החולים והוצרך לעבור ניתוח. במהלך הניתוח נוצר סיבוך גדול ונכנס מיד לטיפול נמרץ. הוא שכב רתוק למכשירים, ומצבו היה חמור מאוד, וגופו היה חלש בפרט מלקיחת התרופות.

לפתע הגיע הלקוח לבקר אותו ושאל את בני המשפחה אם הוא יכול להיכנס לחדר שמטפלים בו, והמשפחה הסכימה.

הוא נכנס והביט בסופר ששכב בעיניים עצומות ואמר לו: "שלום וברכה", פתח הסופר את עיניו והסיר ממנו את כל הצינורות שחסמו את פיו ומלמל בחולשה.

האזין הלקוח למה שאומר החולה ושמע שאומר לו, שהוא צריך להחזיר לו את העודף שנותר חייב. אותו לקוח רעד כולו עד היכן יכולה להגיע הזהירות בממון של האחרים ^{תשנו}.

וידועים דברי המשנה ^{תשנו} והירושלמי במסכת ברכות ^{תשנה} האומנים קורין קריאת שמע בראש האילן או בראש הנדבך.

וכן שנו בתוספתא ^{תשנט} פועלין קורין בראש האילן ומתפללין בראש הזית או בראש התאנה, ושאר כל האילנות יורדין למטה ומתפללין.

ולמה קורין בראש הזית ובראש התאנה? ר' אבא ור' סימון אמרו: "מפני שטירחתן מרובה לירד - ויש בהם ביטול מלאכה" ^{תשס}.

תשנה. מספר כוחה של תורה (פ"ב אות טו).

תשנו. מספר מידות והנהגות טובות (בפריעת חובות עמ' תפד).

תשנו. ברכות (פ"ב מ"ד).

תשנה. (פ"ב ה"ה).

תשנט. ברכות (פ"ב ה"ח).

תשס. וע"ע בבבלי מסכת ברכות (טז ע"א). ובשו"ע (סי' צ ס"ג). וע"ע ערוך השולחן. ועוד.

וּכְתַב רַבְּנוּ הַרְמְב"ם^{תשס"א} כמו שמוזהר בעל הבית שלא לגזול את שכר העני ולא לעכב אותו, כך מוזהר העני שלא לגזול את מלאכת בעל הבית ויבטל מעט בכאן ומעט בכאן ומוציא כל היום במרמה, אלא חייב לדקדק על עצמו בזמן, שהרי הקפידו על ברכה רביעית בברכת המזון שהפועלים לא יברכו אותה. וכן חייב לעבוד בכל כוחו, שהרי יעקב הצדיק אמר^{תשס"ב} 'כִּי בְּכָל כֹּחִי עָבַדְתִּי אֶת אֲבִיכֶן' לפיכך נטל שכר זאת אף בעולם הזה, שנאמר^{תשס"ג} 'וַיִּפְרֹץ הָאִישׁ מְאֹד מְאֹד'.

וּמְסוּפֵר בַּמִּדְרָשׁ רַבָּה^{תשס"ד} **מַעֲשֵׂה** באבנימוס הגרדי [חייט] ששאל שאלה מרביותיו, ואמרו לו: "אין אדם בקי בדברים אלה, אלא לך אצל אבא יוסי הבנאי. הלך ומצא אותו שעומד על גל של אבנים. אמר לו: "יש לי שאלה לשאול אותך", אמר לו: "איני יכול לירד, מפני שאני שכיר יום!"

וּבַגְמ' בַּמִּסְכַּת תַּעֲנִית^{תשס"ה} **מְסוּפֵר** על אבא חלקיה שהיה נכדו של חוני המעגל. וכאשר נצרך העולם למטר, היו שולחים אליו חכמים שיבקשו ממנו להתפלל על כך, והיה מבקש רחמים, והיה בא מטר.

פַּעַם אחת הוצרך העולם למטר. שלחו החכמים אליו שני תלמידי חכמים כדי שיבקשו ממנו שיתפלל שיבוא מטר. הלכו לביתו של אבא חלקיה, ולא מצאוהו שם. הלכו בשדה ומצאוהו שם כשהוא עורך את הקרקע. נתנו לו החכמים שלום ולא האיר להם פנים והמשיך לעסוק במלאכתו.

לַפְנוֹת ערב כשסיים מלאכתו והלך לביתו, כאשר נשא עמו בדרכו הביתה ענפי עצים, הניח את העצים ואת המעדר שעדר בו על כתף אחת ואת בגדו - על הכתף האחרת.

לכל אורך הדרך לא נעל מנעלים אלא הלך יחף. ורק כאשר הוא הגיע למקום שצריך לעבור במים - נעל מנעליו.

תשס"א. (בסוף הלכות שכירות פ"ג ה"ז).

תשס"ב. בראשית (פ"א לא ו').

תשס"ג. שם (פ"ל פ"חג).

תשס"ד. שמות רבה (סדר בא פרשה יג פ"א).

תשס"ה. (כג ע"א). הביאור ע"פ החברותא.

וכשהגיע למקום שצריך לעבור בין קוצים, הוא הגביה את בגדיו כדי שלא ייקרעו.

וכשהגיע אבא חלקיה לפאתי העיר, יצאה אשתו לקראתו כשהיא מקושטת בתכשיטים.

וכשהגיע לביתו, נכנסה קודם אשתו אל הבית ואחריה נכנס הוא ורק לבסוף הכניס את החכמים.

ישב אבא חלקיה ואכל פת, ולא אמר לחכמים שיבואו אף הם לאכול. חילק אבא חלקיה פת לילדיו. לילד הגדול יותר נתן פת אחת, ולקטן נתן שתיים.

אמר אבא חלקיה לאשתו: "יודע אני שהחכמים באו בגלל המטר לבקש שאתפלל עליו. הבה נעלה לעליית הגג ונבקש רחמים על כך לפני שהחכמים יאמרו לשם מה באו, אולי יתרצה הקדוש ברוך הוא לתפילתנו ויביא מטר ולא נחזיק טובה לעצמנו בפרהסיא, שיאמרו כולם שמחמת תפילתנו ירד המטר אלא רק אנחנו נדע את הדבר".

עלו הוא ואשתו לעליית הגג. עמד אבא חלקיה, בזווית אחת של הגג, ואשתו בזווית אחרת והתפללו.

נענה הקדוש ברוך הוא לתפילתם של אבא חלקיה ואשתו, ומיד התחילו להופיע ענני גשם. הקדימו ועלו ענני הגשם מאותה זווית שעמדה בה אשתו של אבא חלקיה שהיא נענתה תחילה.

כשירד אבא חלקיה מעליית הגג, אמר לחכמים: "לשם מה באתם אליי?" אמרו לו: "שלחו אותנו החכמים אל כבודו כדי שיבקש רחמים על המטר".

אמר להם: "ברוך המקום שלא הצריך אתכם לאבא חלקיה אלא הוריד את המטר בלי תפילתי".

אמרו לו: "יודעים אנו, שהמטר ירד מחמת תפילתו של כבודו, ואין טעם לנסות להסתיר את הדבר.

אלא למרות שמטרתנו כבר הושגה, מכל מקום יאמר ויבאר לנו כבודו דברים אלו שאנו תמהים עליהם.

למה כאשר באנו לשדה ונתנו לך שלום, לא הסברת לנו פניך?"

אמר להם: "שכיר יום הייתי. שבעל השדה שכר אותי לעשות מלאכתו כל היום. ואמרתי בליבי, שלא אתבטל ממלאכתי אפילו זמן מועט זה של הסברת פנים!"

עוד שאלוהו: "למה נשאת את העצים על כתף אחת ואת הבגד על הכתף השנייה? הרי יכול היית לשים את העצים על הבגד כדי שלא יכאיבו לך חודי העצים!"

אמר להם: "אותו בגד לא שלי היה אלא שאלתי אותה מאדם אחר כדי ללבושה, ולדבר זה ללבישה היה הבגד שאול לי, ואילו לצורך אחר לשאת על הבגד עצים לא היה הבגד שאול לי, ולכן היה אסור לי לשאת את העצים על הבגד, כי הבגד עלול היה להתבלות ולהיקרע על ידי העצים!"

עוד שאלוהו: "למה כל הדרך לא נעלת נעליים, ורק כשהגעת למים נעלת מנעליך?"

אמר להם: "כל הדרך ראיתי את אשר לפניי ויכולתי להיזהר שלא לדרוך על דברים חדים ומכאיבים. וכשעברתי במים, לא יכולתי לראות, ושמא ישכני דג או נחש, לכן נעלתי מנעלים".

עוד שאלוהו: "למה כאשר הגעת למקום קוצים, הגבהת את בגדיך כדי שלא ייקרעו? מה הועלת בכך, הרי במקום שייקרעו הבגדים - נשרט גופך!"

אמר להם: "זה, הגוף, אף אם הוא נשרט ונפצע, לבסוף הרי הוא מתרפא, ואילו זה, הבגד שנקרע, אינו מתאחה. ולכן עדיף לי שיישרט וייפצע גופי, ולא שייקרע הבגד!"

עוד שאלוהו: "למה כשהגעת לעיר, יצאה אשתך לקראתך כשהיא מקושטת?"

אמר להם: "כדי שהיא תמצא חן בעיניי, ולא אתן עיניי באישה אחרת!"

עוד שאלוהו: "למה נכנסה לבית קודם האישה ואחר כך אתה ורק אחר כך אנחנו, וכי כך היא דרך ארץ, שהאורחים נכנסים אחרונים?"

אמר להם: "משום שאינכם בדוקים לי, שאיני יודע אם כשרים אתם או פרוצים בעריות. והיות שכך, לא רציתי שתיכנסו אתם אחרי אשתי, וגם לא רציתי שתישארו אתם עם אשתי בחוץ. לכן נכנסנו בסדר הזה: קודם אשתי, אחר כך אני, ואחר כך אתם, שבאופן הזה לא היה כל חשש פריצות!"

עוד שאלוהו: "למה נתת לילד הגדול פת אחת, ולקטן שתיים? והרי הסברא נותנת שהגדול צריך יותר מזון!"

אמר להם: "זה, הגדול נמצא בבית ויכול הוא לאכול עוד אחרי הסעודה מתי שירצה. ואילו הקטן יושב בבית המדרש לפני רבו ואינו חוזר כל היום לביתו".

עוד שאלוהו: "מה הטעם שהקדימו הענגים לעלות מאותה זווית שעמדה אשתך, ורק אחר כך עלו מהזווית שאתה עמדת?"

אמר להם: "כי זכויותיה של אשתי מרובים מזכויותיי. האישה נמצאת בבית, וכאשר בא עני רעב, נותנת היא לו פת ויכול הוא לאכול מיד ולשבוע. ואילו אני איני נמצא בבית ואיני יכול לתת פת מוכנה לאכילה, אלא אני נותן לעני מעות שיקנה בהן פת, ואין הנאתו קרובה ומזומנת מיד, כי צריך הוא להתעכב בקניית הפת^{השסו}."

תשסו. כההיא שמצינו בגמ' במסכת כתובות (טו ע"ב) על מעשי הצדקה והחסד שנהגו מר עוקבא ואשתו. והתאמץ מר עוקבא להסתיר את מעשי הצדקה מפני העניים, כדי שלא יתביישו מהצדקה.

כמסופר, שבכל יום היה רגיל מר עוקבא להניח בסתר ארבעה דינרים תחת דלת ביתו של עני שהתגורר בשכנותו. יום אחד אמר העני, אראה מיהו האדם המיטיב עימי. ובאותו יום התעכב מר עוקבא בבית המדרש והגיע באיחור, ובאה אשתו של מר עוקבא עמו. כיוון שהבחין העני בהטיה קלה של הדלת, יצא אחריהם. רצו מר עוקבא ואשתו מפניו, ונכנסו לתנור שהאש כבתה והאפר נגרף ממנו, ונכוו רגליו של מר עוקבא, אמרה לו אשתו, "הנח רגליך על רגליי - שלא נכוו". חלשה דעתו של מר עוקבא מאחר ונעשה נס לאשתו שלא ניכוו רגליה, ואילו לו לא אירע הנס.

אמרה לו אשתו, "טעם הנס שנעשה לי הוא, שאני נמצאת בבית במשך היום, וכשבאים עניים לבקש צדקה אני יכולה להגיש להם מאכלים מוכנים, להנאה מידית, ולא נותנת להם כסף, שעליהם לטרוח ולקנות בו אוכל".

הגמרא תמחה על זה שמר עוקבא - לא הסכים להיחשף בפני העני. ומה הטעם של כל זה? התשובה היא, 'נוח לו לאדם שימסור עצמו לתוך כבשן האש, ואל ילבין פני חברו ברבים'.

מספרי המתיקות שבפרשה (פרשת ראה עמ' 431 ע"ש).

ועוד סיבה יש שזכויותיה מרובין מזכויותי, משום אותם בורים ועמי הארץ שדרו בשכנותנו והיו מצערים אותנו, אני ביקשתי רחמים שימותו ולא יצערנו יותר, והיא, אשתי, ביקשה רחמים שיחזרו אותם בריונים בתשובה" תשסז.

ובאמת לבסוף חזרו בתשובה!

ממעשה נפלא לומדים אנו את הזהירות הגדולה מגזל המעסיק שאפילו לא רצה להראות להם פנים כששאלו בשלומם ולענות להם: "שלום", מפני ששכיר היה וחשש מגזל!!! תשסח

וכל זה בא ללמדנו עד כמה רבותינו נהגו בזהירות המרבית בממון הזולת - ולוואי שיגיעו מעשינו למעשה רבותנו.

תשסז. כמסופר בגמ' במסכת ברכות (י"ע"א) שהיו אנשים בריונים ואלימים שגרו בשכונתו של רבי מאיר, והיו מצערים אותו הרבה. ביקש רבי מאיר רחמים עליהם כדי שימותו, שמיתה לרשעי ישראל הנאה היא להם כדי שלא ישתרשו בחטא, וגם שמיתתן כפרתן, וגם שלא יקבלו שכרם בעולם הזה, כדי שיקבלוהו בעולם הבא. (ע"פ מהרש"א וצל"ח). אמרה לו ברוריה אשתו, "מהי דעתך שאתה מתפלל עליהם שימותו, משום דכתיב בתהילים (פ"קד פ"לה) 'יִתְּמוּ חַטָּאִים' ואתה מפרש כוונת הכתוב שימותו האנשים החוטאים. אך באמת אין זו הכוונה! כי מי כתיב 'יִתְּמוּ חַטָּאִים' - האנשים? הרי 'יִתְּמוּ חַטָּאִים' כתיב! והכוונה היא שלא ייעשו עוד מעשי חטא".

ועוד טענה לו ברוריה "אשתו, רד והמשך את סיום הפסוק - 'וְיִשְׁעִים עוֹד אֵינָם', והרי פשיטא שאם ימותו האנשים החוטאים אין עוד רשעים, ובהכרח שכונת הכתוב כי כאשר יפסקו מעשי החטא, שוב לא יהיו אותם האנשים בגדר רשעים.

אלא, בקש עליהם רחמים שיחזרו בתשובה, וממילא - 'וְיִשְׁעִים עוֹד אֵינָם!' (הביאור ע"פ החברותא).

תשסח. וכמה צריך לשים לב כשאנשים צריכים לצאת מהעבודה מוקדם וגונבים את דעתו של המעסיק כשחוזרים יותר מאוחר כדי להניח את האצבע כהוכחה שיצא רק עכשיו מהעבודה, וכן כל כיוצא בזה. וכבר אמרו חז"ל במדרש ויקרא רבה (פ"ג לג פ"ג): סאה שהיא מלאה עוונות מי מקטרג בה? גזל! ר' יודן בשם ר' יוחנן אמר: משל לבני אדם שהיו בהן עובדי עבודה זרה ומגלי עריות ושופכי דמים, וגזל שקול כנגד הכל!

וכתב רבי אליעזר פאפו בפלא יועץ (ערך גזל ד"ה מה מאוד) מה מאד צריך לזהר בגזל דברים שנמצא שמרבה עברות כמניין האנשים אשר גזל מהם, ואם אפילו בגזל את היחיד קשה להשיב גזל הנאכל על אחת כמה וכמה הגזל את הרבים שקשה תשובתו, ולכן צריך לזהר מאד. ואותם שחייבים ליתן לקהל מסים וכדומה ופורעים במעוה רעות ומפסידים את הרבים גזל הרבים בידם. וכהנה רבות רבו סעיפי וענפי הגזל ודרכי היתר המורה לנפש האיש ההולך אחר עצת יצרו ואשר לא יבוא לדרש אלוקים ולשמע בלמודים. ע"כ.

עד כדי כך שהזהירו חז"ל תשסט אפילו על גנבת דעתו של הגוי! תשע

ומסופר בירושלמי במסכת תענית תשעא על אחד שלא רצה ליהנות ממעות שהניח לו אביו, מפני ששמע שהיה בו חשש של גזל, והיה מתפרנס מן הצדקה תשעב.

וכבר שנינו לעיל רבי יוסי אומר, יהי ממון חברך חביב עליך כשלך.

יש לבאר, מאחר ושנינו באבות תשעג רבי יוסי הכהן, חסיד, ואמרינן במסכת בבא קמא תשעד מי שרוצה להיות חסיד - עליו לקיים דברי חסידות המוזכרים לעניין הרחקת נזיקין, דהיינו שינהג כחסידים הראשונים שהיו מצניעים את נזקיהם - הזכוכית בעומק שבשדותיהם תשעה.

והנימוקי יוסף כתב תשעו שמילי דנזיקין אלו ההלכות המוזכרות בשלוש הבבות: בבא קמא, בבא מציעא ובבא בתרא, שהם דיני נזיקין וגזל והשבת אבדה ואונאה וריבית, ובהם צריך לעשות הרחקה יתרה.

וכתב המהר"ל תשעז שהזהירות מהיזק היא חסידות, ולאוו דוקא עשיית חסד ונתינת צדקה. אומנם ודאי ראוי לעשות טוב עם זולתו, אבל אין זה מורה על חסידות יתרה, אבל הגזהר שלא להזיק ואף שלא לגרום נזק - זהו חסיד גמור תשעה.

ולכן אמר התנא: "יהי ממון חברך חביב עליך כשלך!" תשעט

תשסט. עיין בשולחן ערוך (חושן משפט סי' רכ"ו) וצ"ל.

תשע. ובפלא יועץ (שם. ד"ה וידוע שגזל הגוי) ידוע שגזל הגוי חמור מגזל ישראל, שנלווה עמו גם עוון חלול השם החמור, וכתבו המקבילים שישראל הגוזל את הגוי גורם שהשר של הגוי יגזול שפע מהקדשה אל הקליפה, ונהי דקימא לן (שו"ע חושן משפט סימן שמ"ח סעיף ב) טעות העכו"ם מתר, אבל אסור להטעותו, ואפילו למכר לו נבלה ולומר לו שהיא שחוטת או לתן לו מעות מזיפות ולומר לו שהן יפות או לערבם עם טובים וכדומה, הכל אסור וגזל גמור מקרי. ע"כ.

תשעא. (פ"א ה"ד).

תשעב. מספר מעם לועז (על מסכת אבות, עמ' ערב מהדורה ישנה).

תשעג. (פ"ב מ"ח).

תשעד. (ל ע"א).

תשעה. כדברי רבנו יונתן מלוניל (ד"ה מילי). והרשב"א (ד"ה לקיים).

תשעו. (ד"ה מילי).

תשעז. חידושי אגדות (ד"ה מאן).

תשעה. הוספות אלו ע"פ ביאור המתיבתא (הערה יח).

תשעט. ע"ע בענף עץ אבות (פ"ב מ"ב מהדו"ח עמ' ריא).

כהמעשה הידוע בגמ' במסכת בבא מציעא^{תשפ} שנגנב למר עוקבא גביע של כסף באכסניה, ולאחר זמן ראה את אחד התלמידים שמגנב את ידיו בבגדיו של חברו ללא רשות, אמר: "בטוח שהוא זה הגנב", בדקו ומצאו שאכן הוא היה הגנב.

ושנינו בגמ' במסכת סנהדרין^{תשפא} אמר רבי יוחנן, בא וראה כמה גדול כוחה של חמס, שהרי דור המבול עברו על הכל ולא נחתם עליהם גזר דינם עד שפשטו ידיהם בגזל, שנאמר^{תשפב} 'כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם, וְהִנְנִי מִשְׁחִיתָם אֶת הָאָרֶץ'.

ואמרו במדרש רבה^{תשפג} צריך אדם לטהר לבו קודם שיתפלל, וכן איוב אמר^{תשפד} 'עַל לֹא חָמָס בְּכַפִּי וְתַפְלַתִּי זָכָה'. אמר רבי יהושע הכהן בר רבי נחמיה, "וכי יש תפלה עכורה?" אלא, "כל מי שידיו מלוכלכות בגזל הוא קורא להקדוש ברוך הוא ואינו עונה אותו למה שתפלתו בעבירה, שנאמר^{תשפה} 'וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ קֵץ כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנַי וְגו', אבל איוב שלא היה בעמלו גזל הייתה תפלתו זכה, לכך אומר, 'על לא חמס בכפי' לפי שאין עול בכפי ובעמלי תפלתי זכה".

אמר רבי חמא בר רבי חנינא, "מנין שכל מי שהגזל בידו תפלתו עכורה? שנאמר^{תשפו} 'וּבִפְרָשְׁכֶם כְּפִיכֶם וְגו', אינני שומע - מפני מה שדיככם דמים מלאו. ומנין שכל מי שמרחיק עצמו מן הגזל תפלתו זכה? שנאמר^{תשפז} 'נָקִי כַפִּים וְכִי יִלְבֹּב, מִה כְּתִיב אַחֲרָיו^{תשפח}, 'יֵשָׂא בְרָכָה מֵאֵת ה', זֶה דוֹר דִּדְרָשִׁיו'.

תשפ. (כד ע"א).

תשפא. (קח ע"א).

תשפב. בבראשית (פ"ו פ"ג).

תשפג. שמות רבה (פ"ב אות ג).

תשפד. איוב (פ"טז פ"ז).

תשפה. בבראשית (שם).

תשפו. ישעיה (פ"א פ"טו).

תשפז. בתהילים (פ"כד פ"ד).

תשפח. שם (פסוקים ה-ו).

וּכְתַב בַּסֵּפֶר יִסּוּד וְשׁוֹרֵשׁ הָעֲבוּדָה ^{תשפט} בזה"ל: נמצא בספרים, שאין עוון בעולם שמעכב תפילתו של אדם לעלות למעלה בעולם העליון - כמו עוון הגזל רחמנא ליצולן ^{תשצ}.

וּכְתַב רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פֶּאֶפּוּ בַּפֶּלֶא יוֹעֵץ ^{תשצא} יש שכתבו, על מאמר רבותינו זיכרונם לברכה שאמרו ^{תשצב} ש'על עברות שבין אדם לחברו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חברו', רצונם לומר, שאפילו עברות שבין אדם למקום אין נמחלין עד ששייב את הגזלה וירצה את חברו.

וְסִיִּים, יהיה משאו ומתנו באמונה, ואפילו אם דחיקא לה שעתא טובא והנושים נוגשים בעונשים קשים, לא מפני זה יפשט ידו בגזל חס ושלום, כי מוטב לו

תשפט. (שער עשירי - שער המים, תחילת פרק שני סו"ד ראשון, עמ' רטו).

תשצ. צא וראה עד כמה חמור הגזל לפני המקום, ששנינו בבבא קמא (ס ע"ב), אסור לאדם להציל עצמו בממון חברו. אך לדינא פסקו רוב הראשונים שרשאי להציל עצמו בממון חברו וישלם לאחר מכן, כדברי התוס' והרא"ש (שם).

וּכְתַב הַרְשֵׁב"א (בתשובות ח"ד סי' יז), שהוא פשוט מאוד עד שמרוב פשיטותו לא היה צריך לכותבו, עי"ש.

וּע"ע ברמב"ם (פ"ח מחובל ומזיק ה"ב והלאה). וז"ל הטוש"ע (חו"מ סי' שנט ס"ד), אפילו הוא בסכנת מוות וצריך לגזול את חברו כדי להציל נפשו, לא יקחנו אלא על דעת לשלם. ע"כ.

וְהֵן אִמַּת שֶׁמִּדְּבַרֵּי רַש"י (בב"ק ס"ב) מוכח שאפילו על דעת לשלם אסור להציל עצמו בממון חברו. ויש סיוע לזה מהירושלמי (פ"ב דע"ז ה"ב), עי"ש.

וּבִשְׁוֹת בֵּית יְהוּדָה (עייאש, חו"ד סי' מז) נשאל, במי שנדחקה לו השעה יותר מדאי, ואין מי שיפרנסנו, אם מותר לו לגנוב ולאכול משום פיקוח נפש? והביא הא דקי"ל שבכל האיסורין שבתורה יעבור ואל יהרג חוץ מג' דברים, וחילק שי"ל דהיינו דווקא במקום שאין הפסד לאחרים, אבל במפסיד לאחרים אסור אפילו במקום פקו"ג, שהזל את חברו כאילו נוטל נפשו (בב"ק קט ע"א). וציין ע"פ תשובות הרא"ש שהובאה (בחו"מ סי' שנט) שהתיר בזה אפילו אין לו ממה לשלם עתה, אלא על סמך שירוויח לאחר זמן ואז ישלם שפיר דמי, שאין לך דבר עומד בפני פיקוח נפש. וסיים, שעדיין יש להתיישב בדבר. ע"כ.

וּכְתַב עֲלֵיו מֶרֶן הָרֵב עֹבְדֵי הַשְׁוֹת יְבִי"א (ח"ד חו"מ סי' ו' אות ב) בזה"ל: תימה גדולה שלא זכר מכל דברי הראשונים (שהזכיר), ואף שבשו"ת בנין ציון (סי' קסט) מסתמך ואזיל סמיכה בכל כוחו על דברי רש"י בזה, אנו אין לנו אלא דברי הפוסקים והטוש"ע הנ"ל. (עיין ביבי"א שם ותרווה נחת. הכל נלקח משם).

תשצא. (ערך גזל, ד"ה ידוע חומר עוון הגזל).

תשצב. יומא (פה ע"א).

לאדם שימות ברעב ואל יהי רשע לפני המקום שעה אחת, 'ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב' תשצג כי 'ה' לא ימנע טוב להולכים בתמים' תשצד.

ובאבות דרבי נתן תשצה אמרו כשם שאדם רואה את ביתו של עצמו, כך יהא רואה ביתו של חברו.

וזהו לשון הרמב"ם תשצו מצווה על כל אדם לאהוב את כל אחד ואחד מישראל כגופו, שנאמר תשצז 'ואהבת לרעך כמוך'. לפיכך צריך לספר בשבחו (בפני אוהבו) ולחוס על ממנו, כאשר הוא חס על ממון עצמו ורוצה בכבוד עצמו.

הגאון רבי אברהם אביש (בע"ס ברכת אברהם, ומחזה אברהם ועו"ס) שישב על כיסא הרבנות בפרנקפורט, מפורסם היה בכוחא דהיתרא שלו. והיה רגיל לומר לבית דינו: "אם הרב טועה ומכשיר את הטרפה, הרי זו עבירה שבין אדם למקום ויום הכיפורים מכפר. אבל אם הוא טועה חלילה לאסור את המותר ולהטריף את הכשר, הוא גורם היזק לאדם מישראל, וזו עבירה שבין אדם לחברו שגם היום הקדוש אינו מכפר עליה" תשצח.

וידועים דברי הרא"ש תשצט שהקב"ה חפץ יותר במצוות שיעשה בהם גם רצון הבריות, מבמצוות שבין אדם לקונו.

תשצג. תהלים (פ"ל פ"א).

תשצד. שם (פ"ד פ"ב).

תשצה. (פ"ז).

תשצו. (פ"ו מדעות ה"ג).

תשצז. ויקרא (פ"ט פ"ח).

תשצח. וכעין זה כתב בשו"ת תשובה מאהבה (ח"א סימן קפא. ובח"ג סימן שעה), וזה לשונו הטהור: ומרגלא בפומי לומר לתלמידיי: צאו וראו איזהו עונשו מרובה של המחמיר שלא כדין או המקל שלא כדין? הווי אומר המחמיר שלא כדין עונשו חמור, כי המקל שלא כדין - חטאו בין אדם למקום ברוך הוא ושב ורפא לו, אבל המחמיר שלא כדין צריך לרצות את חברו. עכ"ל. ואמרו חז"ל ביומא (פה ע"ב. פ"ח מ"ט), על עבירות שבין אדם לחברו אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חברו. וע"ע ביביע אומר (ח"א חו"ד ס"ו ג. ובח"א חו"ד סימן לה אות ח. ובח"א חו"ד סימן מב). שו"ת יחווה דעת (ח"א סימן יא). ובחזו"ע פסח (עמ' קג - קיד). ועוד. וע"ע במה שכתבנו בהקדמת שו"ת ברכת עובדיה (ח"א. וח"ב. ובסימן לה בהערה). ובהמתיקות שבפרשה (בספירת העומר עמ' 594 - 595). וע"ע לעיל (בפר' תולדות).

תשצט. (בפירוש למסכת פאה פ"א מ"א סוד"ה אלו דברים).

ושנינו בגמ' במסכת סוטה^ת דרש ר' שמלאי, 'תורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים. תחילתה גמילות חסדים, דכתיב 'וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כְּתָנוֹת עוֹר וַיְלַבֵּשֵׁם', וסופה גמילות חסדים, דכתיב 'וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּגִי'.

ומספרים כי פעם בערב החג באו השובי"ם (השוחטים והבודקים) של הקהילה לפני רבי אברהם אביש, ושאלה בפייה בעניין טרפות הריאה, שהרמ"א ושאר חכמי פולין ואשכנז החמירו בה מאוד. חברי בית הדין הורו להחמיר ולהטריף, ואולם הגאון רבי אברהם התחיל לחפש היתרים, מאחר והיה בזה הפסד מרובה לטבח העני. הדיינים עמדו על דעתם כי אי אפשר להקל נגד דעת הרמ"א וחבריו, אך הגאון רבי אברהם התווכח עמם ונשא ונתן איתם בהלכה זו ופסק להכשיר.

תמהו עליו חברי בית הדין ואמרו: "איך אפשר להתיר ולהכשיר נגד דעת הרמ"א וגדולי הפוסקים הסוברים כמותו?!"

ענה ואמר: "נוח לי לאחר אריכות ימי ושנותי שיהיה לי דין תורה עם הרמ"א וחבריו ולא עם הטבח העני הזה! הטבח הוא איש פשוט וקשה יהיה לי להתווכח עמו לפני בית דין של מעלה, אם יתבע אותי לדין על שהטרפתי את בהמתו וגרמתי לו הפסד מרובה.

ברם עם הרמ"א וחבריו מובטחני, כי כשאציע לפנייהם את ראיותיי, אבוא עמהם לידי הסכמה"^{תתא}.

וכששאלו לרבי יצחק אייזק מזידיטשוב על מה שאמרו: יהי ממון חברך חביב עליך כשלך - והתקן עצמך ללמוד תורה, מה עניין ממון ללימוד תורה?"

השיב רבי יצחק אייזק: "בנוהג שבעולם האדם רגיל לומר: 'חברי לומד כבר בעבורי, אבל בממון כל אחד רוצה שיהיה לו משל עצמו'. ועל זה אמר התנא: שיעשה ההפך, יהי ממון חברך חביב עליך כאילו יש גם לך, אבל תורה כל אחד צריך שיתקן עצמו ללמוד"^{תתב}.

תת. (יד ע"א).

תתא. ע"פ כת"י של מרן גדול הפוסקים הרב עובדיה יוסף זצוק"ל המובא בספרו המיוחד ענף עץ אבות (מהדו"ח פ"ב מ"ב עמ' רבי).

תתב. מענף עץ אבות (שם).

מפתח מפורט

הנושא

עמוד

א

שנו	אבא חלקיה – מעשה שנתנו לו החכמים שלום ולא האיר להם פנים
שנו	אבא יוסי הבנאי – מעשה ששאלו חייט שאלה ולא ענה לו תשובה
ל	אבות מלאכות שבת ל"ט – לכל אחת מהן יש ל"ט תולדות
בהקדמה	אבלות – אב שציווה על בניו שלא יתאבלו עליו אם יקשיבו
מג	אבן עזרא – המעשה שלא רצה לקבל צדקה מבשר ודם
בהקדמה	אגדה – לפתוח בדבריה כדי למשוך לבבות השומעים להלכה
בהקדמה	אגדה – מעלת לימוד אגדות עם הלכות
בהקדמה	אגדה – מעשה המחלוקת בין השאגת אריה וסדר הדורות אם ללמוד הלכה או אגדה
בהקדמה	אגדה – מעשה עם רבי אבהו שדרש באגדה, ורבי חייא בהלכה
קפה	אהרון הכהן – פטירת בניו בחנוכת המזבח
קעז	אוהב את ה' – מה ההבדל בינו לבין ירא ה'
רצו	אוכל – נהפך להיות דמו ובשרו של האדם
שכז	אוכל של שבת – מעשה בקיסר ששאל מדוע לתבשיל של שבת יש טעם אחר
שכז	אוכל של שבת – מעשה ברבנו שעשה סעודה לאנטונינוס בשבת ונהנה מהטעם של שבת
קצה	אומות העולם – הבדלת עם ישראל מהם
שמב	אור החיים הקדוש – משל לשני כלים: אחד של דבש ואחד של זבל, למי באים הזבובים
קצה	אחדות – אם עם ישראל לא יהיו באחדות, יבוא הגוי ויאחד את כל העם
רטו	אחדות – הברכה הראשונה שיעקב בירך את בניו
קכ	איזהו עשיר – השמח בחלקו
קכט	איזהו עשיר השמח בחלקו – אל תתאוה לשולחנם של מלכים
קכח	איזהו עשיר השמח בחלקו – בגשמיות, אך ברוחניות מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי
קכה	איזהו עשיר השמח בחלקו – המעשה עם רוטשילד שמת בכספת
ד, קל	איזהו עשיר השמח בחלקו – מעשה באחד שרצה להוסיף עבודה על עבודתו כברז שני לחבית
קכו	איזהו עשיר השמח בחלקו – מעשה בחוטב עצים שהתלונן על עבודתו וחלם שנהפך הכל לזהב
קכד	איזהו עשיר השמח בחלקו – מעשה בחסיד שישב ליד הנהר ואכל לחם שעורים ושמח בחלקו
קכג	איזהו עשיר השמח בחלקו – מעשה בעני שבכל ערב היה שר ושמח עם משפחתו
קכח	איזהו עשיר השמח בחלקו – מעשה בעשיר סוחר גדול, שאמרו לו עד מתי תהיה משרת עני

קכב	איזהו עשיר השמח בחלקו – מעשה שהיה צריך להלביש את בן המלך בבגד של השמח בחלקו
קלא	איזהו עשיר השמח בחלקו – משל לאדם גוף שרצה שיתפרו לו חליפה גדולה ממידותיו
רצה	אימה יתרה – מעשה ברבן גמליאל שהטיל אימה יתרה בביתו וכמעט שאכל אבר מן החי
ו, ח, מג, מז	אין אדם מזיז אצבעו מלמטה – אא"כ מכריזין עליו מלמעלה
רצד	אין הקב"ה מביא תקלה לבהמתן של צדיקים וכ"ש לצדיקים
רס	אין התורה נקנית – אלא במי שממית עצמו עליה
רסז, קיז, שסז	איסור – לומר לציבור בטעות על מותר אסור יותר חמור מלומר על אסור מותר
רצה	אל יטיל אדם אימה יתרה בתוך ביתו
קלז	אל תאמר לכשאפנה אשנה שמא לא תתפנה
עט, פ	אליעזר – איך בדק את מידותיה של רבקה, הרי לפני החתונה הכל תחפוש
מח	אלכוהול וסמים – הזהירות בשתייתם
רלו	אמונה – חיזוק מעשרת המכות
רכט, רמז	אמונה – כל דעביד רחמנא לטב עביד
קפ	אמונה – כל עכבא לטובה, מעשה בסוחר שמיחר לספינה וניתק מסמר ברגלו
קעז	אמונה – כשדופקים בדלת ורואים שחור בקוקר, מבינים שיש מישהו מאחורה
קעח	אמונה – כשהנהג על ההגה, אין ממה לפחד
ריא, רמג	אמונה – כשיש ניסיונות הם באים להקפיץ את האדם
קפו	אמונה – מה אמרה אימו של הגר"א בחלום לגר"א כשנפטרה ביתו
רמז	אמונה – מה שנגזר אי אפשר לשנות, אך ביכולתנו להחליט אם לקבל בשמחה
רלז	אמונה – מעשה באחד שהוכש ע"י נחש וזה הציל אותו מסכנה
רלג	אמונה – מעשה באחד שנהרס רכבו ופטרו אותו מעבודה ורק הרוויח
רנו	אמונה – מעשה באחד ששכנו תמיד הפריע לו, ובסוף הוא זה שעזר לו
ערה	אמונה – מעשה בבחור שחלה בשיבת מיר במלחמת העולם ועמד המשגיח ללמד זכות לרפואתו
קצד	אמונה – מעשה בזקן בשוואה שלקח לחמנייה יותר וקיבל מכות ובזכותם ניצל
רלח	אמונה – מעשה בזקן ששרף את כל שדות הכותנה
ז	אמונה – מעשה בקוזק שרצה לירות בר' קלמן וניצל בזכות האמונה
קצח	אמונה – מעשה בר' ראובן קרלינשטיין שהוצרך כליו ובדיק טס למקום אחר והפסידה
מד	אמונה – מעשה שהיה בזכות האמונה זכתה האישה להיקבר קבורה יהודית
קעט	אמונה – רוח סערה עושה דברו
כז	אמונה – שורשה מהשבת
לג, קעד	אמונתך – בלילות

בהקדמה	אמירת לכבוד שבת קודש – כשעוסקים בצורכי שבת
סא	אנטונינוס – בזכות מה זכה להתגייר
שז	אנטונינוס – מעשה שעשה לו רבנו סעודה בשבת ונהנה מהטעם של שבת
קעו	אסון – מעשה ההוריקן בלייקווד שעקר חלק מהעצים וחלק לא נעקר
קעו	אסונות – לצערנו הם שמאחדים את עם ישראל
רנג	ארבעים יום קודם יצירת הולד – בת פלוני לפלוני
שמ	אריסטו – היה נראה מכובד רק בחוץ ובבית היה אדם אחר
שמב	אש – התורה נמשלה אליה

ב

שכט	בגדי שבת – בשבת ללבוש שמונה עשרה מלבושים
רכב	ביזיונות – מעשה באישה שגזר עליה בעלה לירוק על עיני רבי מאיר
שנו	ביטול מלאכה – אם רשאים הפועלים לומר שלום בעבודתם
שנו	ביטול מלאכה – מעשה באבא חלקיה שנתנו לו החכמים שלום ולא האיר להם פנים
שנו	ביטול מלאכה – מעשה בחייט ששאל שאלה מאבא יוסי הבנאי ולא ענה לו תשובה
קצח	ביטחון – מעשה בר' ראובן קרלינשטיין שהוצרך כליה ובדיוק טס למקום אחר והפסידה
רכט, רמז	ביטחון – כל דעביד רחמנא לטב עביד
קעז	ביטחון – כשדופקים בדלת ורואים שחור בקוקר, מבינים שיש מישהו מאחורה
קעח	ביטחון – כשהנהג על ההגה, אין ממה לפחד
רמד	ביטחון – מה שנגזר אי אפשר לשנות, אך ביכולתנו להחליט אם לקבל בשמחה
רלז	ביטחון – מעשה באחד שהוכש ע"י נחש, וזה הציל אותו מסכנה
רלג	ביטחון – מעשה באחד שנהרס רכבו ופטרו אותו מעבודה ורק הרוויח
רנו	ביטחון – מעשה באחד ששכנו תמיד הפריע לו ובסוף הוא זה שעזר לו
מד	ביטחון – מעשה בזכות הביטחון זכתה האישה להיקבר קבורה יהודית
קצד	ביטחון – מעשה בזקן בשואה שלקח לחמנייה יותר וקיבל מכות ובזכותם ניצל
רלח	ביטחון – מעשה בזקן ששרף את כל שדות הכותנה
קעט	ביטחון – רוח סערה עושה דברו
עה	בין אדם לחברו – העיקר בשידוך
פט	בין אדם לחברו – זה אש
צד	בין אדם לחברו – לשים לב שלא להאריך בשירי שבת על חשבון הנשים
קג	בין אדם לחברו – מעשה בבחורים שרבו על כורסה למי היא שייכת
צז	בין אדם לחברו – מעשה בטורי זהב הט"ז שהלך לגלות ונשבר מפני דמעות של ילדה

צט	בין אדם לחברו – מעשה דקותו של האדמו"ר מצאנז בצער הזולת
צב	בין אדם לחברו – מעשה הזהירות של הרב אלישיב
צ	בין אדם לחברו – מעשה הזהירות של הרב שטיינמן
צא	בין אדם לחברו – מעשה הזהירות של ר' חיים קנייבסקי
קב	בין אדם לחברו – מעשה שבחור התווכח עם ר' חיים עוזר באמצע שיעור איפה נמצא התוספות
קא	בין אדם לחברו – סיפורו של הגאון ר' שלמה זלמן אוירבך
צב	בין אדם לחברו – תלמידי ר' עקיבא מתו שלא נהגו כבוד זה לזה
שכח	בית דין של מעלה – בכל השבוע נידונים ובשבת נחים
מ	בית דין של מעלה – דנים את הנשמה כשהולך לישון
קמד	בית דין של מעלה – עני עשיר ורשע נשאלים מפני מה לא עסקו בתורה
רצז	בית הלוי – מעשה שניצל מאכילת איסור ברכבת
צה	בית כנסת של פשטנים – שלא יעלה שליח ציבור מקובל
כז	בן דוד – יבוא בזכות שמירת שבת כראוי
טז	בן זוג של התורה – השבת
קלא	בן תורה – לא יסתכל על חברו כמה הוא הצליח בלימוד, כל אחד וכישרונותיו
שלה	בן תורה – מעשה בחפץ חיים שהיה בוורשה ושמע ברחוב קולות של שבירת זכוכיות
שמא	בן תורה – מפני מה תלה הפסוק ובלכתך בדרך שלימוד דווקא בדרך
שלה	בן תורה – צריך להיראות ברחוב כבבית המדרש
שלו	בן תורה – צריך להיראות תמיד בכל מצב בן תורה כדוגמת הסגול
שלה	בן תורה – תורתו ניכרת עליו בהליכה
קפה	בני אהרון – פטירתם בחנוכת המזבח
רצה	בניית בית – אל יטיל אדם אימה יתרה בתוך ביתו
קנח	בנימין – מפני מה לא זכה שהמזבח יהיה בחלקו
שכח	בעל אוב – בכל השבוע עולה ובשבת אינו עולה
רמד	בעל שם טוב – אורו הופיע לאחר מאורעות ת"ח ות"ט
צו	בעל שם טוב – עם כל השגותיו כשהגיע לתפילה, התפלל כילד קטן
צה	בעל שם טוב – המעשה שאחד התפלל לפי סדר האותיות
כד	בראשית – אותיות ירא שבת
קע	בראשית – אותיות תורת רבי שמעון בר יוחאי
רכא	בראשית – בששת ימי בראשית נאמר כי טוב חוץ מהיום שנפלגו המים
שלה	ברוך שהבדילנו מהטועים – מעשה בחפץ חיים ששמע בוורשה קולות של שבירת זכוכיות

רנא	בריאת העולם - מאז הקב"ה מזווג זיווגים
נח	ברית מילה - מעשה ברבן שמעון בן גמליאל שמל בנו כשגזרו היוונים שלא למול את הבנים
נז	ברית מילה - מצוותה ומעלתה
שמז	ברכה על מים - רק כששותה לצמא בשונה משאר משקים
רלח	ברכת הגומל - אם מברכים על נס של הכשת נחש
רנג	בת פלוני לפלוני - ארבעים יום קודם יצירת הולד
קלה	בתחבולות תעשה לך מלחמה - משל לגיבור שעבר ביער ונתפס ע"י שודד וביקש שיירה בבגדיו
קלד	בתחבולות תעשה לך מלחמה - משל לסוחר שנתפס ע"י שודדים ויצא מהם בתחבולה
קלג, קמז	בתחבולות תעשה לך מלחמה - נגד יצר הרע
קלז	בתחבולות תעשה מלחמה - משל מחתול שקפץ לחנות דגים
בהקדמה	בתיא בת פרעה - השתרבבה ידה 60 אמה

ג

עדר	גדול הדור - מי שלא שואף להיות גדול הדור אין מקומו כאן
רכא	גדול השלום - שאפילו בחטא העגל ירד מן מפני שהיו בשלום
רטו	גדול השלום - שאפילו עובדים ע"ז ובחבורה אחת, אין מידת הדין נוגעת בהן
רטז, רכג	גדול השלום - שבעבורו שם ה' נמחה על המים
רטו	גדול השלום - שכל הברכות נחתמות בו
שכז	גהינום - האסירים נחים בשבת
קצה	גוי - כשבא לרצוח יהודי לא משנה אם הוא חרדי או חילוני וכיוצ"ב
שנו	גזל - אם רשאים הפועלים לומר שלום בעבודתם
שסא	גזל - זהירות בניזקין זוהי חסידות
שס	גזל - זהירות מגזל בעבודה
שנו	גזל - מעשה באבא חלקיה שנתנו לו החכמים שלום ולא האיר להם פנים
שסא	גזל - מעשה באחד שהניח לו אביו מעות ולא רצה להשתמש מחשש גזל
שנו	גזל - מעשה בחייט ששאל שאלה מאבא יוסי הבנאי ולא ענה לו תשובה
שנג	גזלן - אם מחללים עליו את השבת
פה	גידול פאות - לילדים ספרדים
קעב	גלגול - לוט בנחום איש גם זו
לח	גלגל על ה' צרכיך - בטח עליו ויושיעך
קעג	גלות - משל לאיכרים שאחרי הדרך הארוכה ישנו יממה שלמה
קעב	גם זו לטובה - אותיות גזל, ולוט בא - נחום איש גם זו היה גלגול של לוט

שנ	גמ"ח של צדקה – מעשה ברש"ש שניהל גמ"ח ואחד לוהו ולא שילם
בהקדמה	גן עדן – פתחו במערת המכפלה
קפו	גר"א – מה אמרה לו אימו בחלום כשנפטרה ביתו
קמט	גר"א – מעשה שבא לפניו ר' חיים וולוז'ין לפתוח ישיבה ונענה בשלילה
רטז	גר"א – מעשה שבדורו ניסו הקראים להפליל את ישראל ותורתו

ד

בהקדמה	דברי תורה – האומרים צריך שיהיו ערבים לשומעיהן
בהקדמה	דוד המלך – מעשה פטירתו בשבת
סב	דיבור – לא להוציא דברים מגונים מפיו
שכח	דין של מעלה – בכל השבוע נידונים ובשבת נחים
קמד	דין של מעלה – עני עשיר ורשע נשאלים מפני מה לא עסקו בתורה
צז	דמעות של ילדה – מעשה בטורי זהב הט"ז שהלך לגלות ונשבר מפני דמעות של ילדה
קמה	דרך אחרת – מי שיש לו והולך במקום פריצות רשע
נג, פז	דרך האדם – להימנע אחר רעיו וחביריו

ה

קלח	האדמו"ר מצ'רנוביל – מעשה שהחזיר את נכדו למסלול התורה
רנה	האדמו"ר מצאנז – אם צריך להתפלל על פרנסה
רנו	האדמו"ר מצאנז – מעשה בנישואי ביתו
צט	האדמו"ר מצאנז – מעשה דקותו בצער הזולת
רסט	האדמו"ר מראדזשיץ – מעשה שלמד תורה ונכנס מישוהו לאסוף צדקה
מח	הבא ליטמא – פותחין לו
קצה	הבדלה בין ישראל לאומות העולם
קמט	הגאון מווילנא – מעשה שבא לפניו ר' חיים וולוז'ין לפתוח ישיבה ונענה בשלילה
רלח	הגומל – אם מברכים הגומל על נס של הכשת נחש
שלא	הדלקת נרות שבת – מתי אפשר הכי מוקדם לקבל שבת ע"פ ההלכה
רלח	הודאה – אם מברכים הגומל על נס של הכשת נחש
שיט	הוכחה – קשה מאוד לקיימה
שיט	הוכחה – תמוה אם יש בדור הזה מי שיודע להוכיח
שיט	הוכחה בזמן הזה – כמו שיש ריח רע, ככל שמזיזו מעלה ריח יותר
שכ	היודע להוכיח – מוסיף ריח טוב בנשמות
סג	הכנסת אורחים – ומעלתה

סז	הכנסת אורחים – טרחת הסטייפלר לאורחים
עב	הכנסת אורחים – מידתו של רבי ישראל אבוחצירא
עד	הכנסת אורחים – מעשה בחפץ חיים שאירח בביתו את ר' זלמן סורוצקין
עג	הכנסת אורחים – מעשה בעני שבא לפני רבה וביקש תרנגולת פטומה ויין ישן
סו	הכנסת אורחים – מעשה בר' איסר זלמן מלצר שיצא לקבל את החזון איש
ע	הכנסת אורחים – מעשה בר' אריה לוי שהכניס אורח לביתו וגנב חפצים יקרים
ע	הכנסת אורחים – מעשה ברב מברסק שהכניס אורח וגנב לו חפצים מביתו
סד	הכנסת אורחים – מעשה בשני מלומדים: האחד הכניס אורחים והשני סירב מפני ביטול תורה
עא	הכנסת אורחים – מעשה הכנסת האורחים ר' אלימלך מליז'נסק ור' זושא מאניפולי
סח	הכנסת אורחים – משל לעשיר שהיה מאכיל כל אורח לפי כבודו
סג	הכנסת אורחים – מתי מקיים המצווה
סט	הכנסת אורחים – סיפורו של הרב שך
שה	הכנסת כלה – מעשה בחיים קרייזוויט שבזכות הכנסת כלה ניצל משערי מוות
רלח	הכשת נחש – אם מברכים הגומל על נס של הכשת נחש
רמו	הלווה סכום כסף גדול מחברו – וחברו לא החזיר לו
שלה	הליכה – שם ניכרת התורה של האדם
בהקדמה	הלכה – מעלת לימוד הלכה עם אגדות
בהקדמה	הלכה – מעשה המחלוקת בין השאגת אריה לסדר הדורות אם ללמוד הלכה או אגדה
בהקדמה	הלכה – מעשה עם רבי חייא שדרש בהלכה, ורבי אבהו באגדה
ל	הלכות שבת – אם לא לימוד יבוא לידי חילול שבת
יד	הלכות שבת – הן המתכון של שמירת השבת
ט	הלכות שבת – כשהודי מחלל שבת, זה מפני שאנו לא מדקדקים בהלכות שבת
ג, שכד	הלכות שבת – מעלת לימודן ושמירת השבת
שטז, שכב	המוציא מחברו שהוא בעייתי – עליו הראיה, בדוק קודם את עצמך
צז, קיז, שסד	המחמיר בטעות על הציבור יותר חמור מלהקל
בהקדמה	המתחיל במצווה ואינו גומרה – אינה נקראת על שמו
פה	הנהגה בגידול פאות לילדים ספרדים
קפו	הספד הרב מאיר טוביה פולק – על ביתו
עדר	הקיסר נפוליאון – חייל שלא שואף להיות גנרל איננו חייל
רס	הרב אלישיב – איבד את ביתו במלחמת השחרור והמשיך לעסוק בתורה
צב	הרב אלישיב – מעשה זהירותו בבין אדם לחברו

רצו	הרב יוסף דוב סולובייצ'יק – מעשה שניצל מאכילת איסור ברכבת
קעה	הרב כהנמן – איבד את משפחתו בשואה והקים הכל מחדש
ק	הרב כהנמן – מעשה שסייע לתלמידים כשבנו את ישיבת פונוביז'
קפו	הרב מאיר טוביה פולק – דברי ההספד על ביתו
ע	הרב מבריסק – מעשה שהכניס אורח וגנב לו חפצים מביתו
פא	הרב עובדיה יוסף – מעשה בשידוכין שהכלה רצתה שיבוא לקולנוע
בהקדמה	הרב עובדיה יוסף – מעשה החלום שחלם על הגאון הבן איש חי
קפט, ערב	הרב עובדיה יוסף – מעשה שהוצרך לעבור ניתוח קשה, צלל בסוגיה ולא הרגיש כלום
קפט, ערב	הרב עובדיה יוסף – מעשה שעסק בתורה בזמן ההרדמה בניתוח
עדר	הרב עובדיה יוסף – מעשה שעסק בתורה במקלט עם הרב בן ציון אבא שאול
קצח	הרב ראובן קרלינשטיין – מעשה כשהוצרך כליה ובדיוק טס למקום אחר והפסידה
קפח	הרב ראובן קרלינשטיין – מעשה כשהיה במיטת חוליו
צ	הרב שטיינמן – מעשה זהירותו בבין אדם לחברו
עח	הרב שך – העיקר בכלה שתהיה בעלת מידות טובות
שלח	הרב שך – מה הספיד על ר' אהרון קוטלר
קפח	הרב שך – מעשה ייסוריו בסוף ימיו
סט	הרב שך – סיפורו על הכנסת אורחים
שכ	הרואה סוטה בקלקולה – יזיר את עצמו מן היין
שנ	הרש"ש – מעשה שניהל גמ"ח של צדקה, ומישהו לויה ולא שילם
לה	השתדלות – כשעושים יותר מדי מפסידים
לו	השתדלות – מעשה באחד שהסתבך עם מס הכנסה
לה	השתדלות – מתי יודעים להפסיק בהשתדלות
לה	השתדלות – עיקרה תפילה
קצח	השתלת כליה – מעשה בר' ראובן קרלינשטיין שהוצרך כליה ובדיוק טס למקום אחר
שסה	התקן עצמך ללמוד תורה – מה קשור ליהי ממון חברך חביב עליך כשלך

י

שיג	ואתה תצוה – קודם את עצמך ואח"כ את האחרים
שמא	ובלכתך בדרך – מפני מה תלה הפסוק את הלימוד דווקא בדרך

ז

קנ	זבוב – עמלק דומה לו
שמב	זבובים – לאיזה כלי באים: לשל דבש או של זבל

רצו	זהירות בחמץ בפסח – מובטח שלא יחטא
מח	זהירות משתיית אלכוהול וסמים
רנג	זיווג – ארבעים יום קודם יצירת הולד בת פלוני לפלוני
רנג	זיווג – מעשה בחתם סופר איך שהקב"ה הוא זה שמזווג זיווגים
רנו	זיווג – מעשה בנישואי ביתו של האדמו"ר מצאנז
רפו	זיווג – מעשה בעשיר שביקש חתן מראש ישיבה איזה חתן הציע לו
רפג	זיווג – משל לזוג שהשתדך כשהאבא אמר שהחתן לא טוב בכל
רנא	זיווג – קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף
רנא	זיווגים – תפקידו של הקב"ה מבריאת העולם
י	זיכוי הרבים – אלקנה שזיכה את עם ישראל זכה לשמואל
בהקדמה	זיכוי הרבים – האומר דברי תורה צריך שיהיו ערבין לשומעיהן
בהקדמה	זיכוי הרבים – להרבות לספר בשיעורים בשבח החכמים
י	זיכוי הרבים – לזרז בעלי חנויות לסגור החנות לפני כניסת השבת
בהקדמה	זיכוי הרבים – ללמוד הלכה וגם אגדה
בהקדמה	זיכוי הרבים – לפתוח בדברי אגדה כדי למשוך לבבות השומעים להלכה
בהקדמה	זיכוי הרבים – לקבוע לימוד תורה אחר סעודת שבת
בהקדמה	זיכוי הרבים – מעשה המחלוקת בין השאגת אריה לסדר הדורות ללמוד הלכה או אגדה
יא	זיכוי הרבים – ר' אריה לוי זירז בעלי חנויות לסוגרם לפני שבת
שלא	זמן קבלת שבת מוקדם – ממתי אפשר הכי מוקדם לקבל שבת ע"פ ההלכה

ח

נג	חבר – מילה זו מתפרשת לכמה אפשרויות
רסב	חולה – אם מותר להתפלל עליו שימות
ערה	חולה – שנוטה למוות, אם יש לו פרקליטין שמלמדים עליו זכות ניצול
קטז והלאה	חומרא – שלא להחמיר על ציבור נגד מורן
צז, קיז, שסד	חומרא על ציבור בטעות – יותר חמור מלהקל
בהקדמה	חוסס פיו – זוכה לאור הגנוז
רמד	חושך – של עשרת הרוגי מלכות הגיע מזה אורו של רשב"י
פה	חזב"ת – אם לגדל פאות לילדיו הספרדים
יב	חזב"ת – מעשה באחד שאשתו הפריע לו עם שמירת השבת ובסוף עזרה לו
ש	חזון איש – הקפדתו על מים מגולים גם בזמן הזה
רמד	חזון איש – מה שנגזר אי אפשר לשנות, אך ביכולתנו להחליט אם לקבל בשמחה

רעא	חזון איש – מעשה שעסק בתורה בזמן ההרדמה בניתוח
צה	חזן – מקובל שלא יעלה בבית כנסת של פשטנים
עדד	חייל – חייל שלא שואף להיות גנרל איננו חייל
ל	חילול שבת – מי שלא לומד הלכות שבת בא לידי חילול
שנג	חילול שבת לפיקוח נפש – אם מחללים על גזלן
שנג	חילול שבת לפיקוח נפש – מעשה בר' ישראל מסלנט שאמר שאם ימות בשבת שלא יחללו עליו
ט	חילול שבת של יהודי – נגרם כשאנו לא מדקדקים בהלכות שבת
רצה	חינוך – אל יטיל אדם אימה יתרה בתוך ביתו
רצה	חינוך – מעשה ברבן גמליאל שהטיל אימה יתרה בביתו וכמעט שאכל אבר מן החי
שיד	חינוך – קשוט עצמך ואח"כ את האחרים
בהקדמה	חכמים – להרבות לספר בשבחייהן בשיעורי תורה
שמג	חכמת אדם תאיר פניו
קפו	חלום – מה אמרה אימו של הגר"א בחלום כשנפטרה ביתו
בהקדמה	חלום – מעשה שמרן הרב עובדיה חלם על הגאון הבן איש חי
רצו	חמץ בפסח – הנזהר מובטח שלא יחטא
י	חנויות – לילך לזרזם לסגור החנות לפני כניסת השבת
יא	חנויות – ר' אריה לוי זרז המוכרים לסוגרם לפני שבת
קפה	חנוכת המזבח – פטירת שני בני אהרן
שסא	חסיד – הרוצה להיות חסיד יקיים ענייני נזיקין
שסא	חסידות – להיזהר בנזיקין
רצ, רצב	חפץ חיים – זהירותו בממון הזולת ובמאכלים שאירע בהם חשש
פד	חפץ חיים – מעשה בבחור שהשידוך התעכב בגלל זקן התיש שלו
שלא	חפץ חיים – מעשה בבחור שלא שמר שבת ואמר לאביו שהברכה תלויה בשמירת השבת
שכט	חפץ חיים – מעשה בחולה שנטה למות ואמר להורים לקבל שבת מוקדם והבריא
פ	חפץ חיים – מעשה בתלמידו שלא רצה להתחתן עד שיקבל 5 שנים משכורת
רכג	חפץ חיים – מעשה כשבנה סוכה, ואשתו ביקשה ממנו כמה פעמים להזיז את מקומה
עד	חפץ חיים – מעשה שאירח בביתו את ר' זלמן סורוצקין
שלה	חפץ חיים – מעשה שהיה בוורשה ושמע ברחוב קולות של שבירת זכוכיות ובקבוקים
רצג	חפץ חיים – מעשה שהרבנית קנתה דג לסעודה והחפץ חיים לא אכל
ג	חפץ חיים – מעשה שחזק מעסיק שלא יפתח חנותו בשבת
רצ	חפץ חיים – מעשה שפרצה שרפה בביתו הלך להציל חפץ של אחר

כז	חפץ חיים – קול הקורא שפרסם במלחמת עולם הראשונה
כ	חרבות ברזל – אדם שאמר אם אצא מהסכנה, אשמור שבת וניצל
שלב	חרבות ברזל – מעשה באדם שקיבל חיים במתנה בזכות שמירת השבת
שג	חרבות ברזל – מעשה במשפחה שניצלה בזכות שמירת השבת
שג	חרבות ברזל – משפחה שניצלה בזכות קבלת שמירת שבת
יז	חרבות ברזל – ניצל מהמלחמה כשקיבל על עצמו שמירת שבתות חודש תשרי תשפ"ד
יח	חרבות ברזל – קיבוצים מעוטף עזה שניצלו בזכות שמירת השבת
קצה	חרדי – או חילוני לא משנה כשבא גוי ב"מ לרצוח ולהרוג
רנג	חתם סופר – מעשה איך שהקב"ה הוא זה שמזווג זיווגים
רעא	חתם סופר – מעשה שהיה מוסר שיעורים בשמחה על אף המחלה של ילדיו
עז	חתן – שלא לומד מוסר תהיינה לו בעיות בשלום בית

מ

צז	טורי זהב הט"ז – מעשה שהלך לגלות ונשבר מפני דמעות של ילדה
שכח	טורנוס רופס הרשע – בכל השבוע עולה עשן מקברו ובשבת אינו עולה
שכח	טורנוסרופוס – שאל לרבי עקיבא מה שונה שבת מיום אחר
קעו	טרגדיות – מאחדות את עם ישראל לצערנו
קעו	טרגדיות – מעשה ההוריקן בלייקווד שעקר חלק מהעצים וחלק לא נעקרו
קעג	טרגדיות – משל לאיכרים שאחרי הדרך הארוכה ישנו יממה שלמה

י

שכו	ידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו – ישראל לא ידע עמי
ט	יהודי שמחלל שבת – זה מפני שאנו לא מדקדקים בהלכות שבת
צ	יהי כבוד חברך – חביב עליך כשלך
שנ	יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך – מעשה ברש"ש שניהל גמ"ח של צדקה ואחד לווה ולא שילם
שסה	יהי ממון חברך חביב עליך כשלך
שסה	יהי ממון חברך חביב עליך כשלך – מה קשור להתקן עצמך ללמוד תורה
נח	יוונים גזרו שלא למול את הבנים – מעשה ברבן שמעון בן גמליאל
פט	יום הכיפורים – מעשה ברב רחומי שהיה מגיע לביתו בערב יוה"כ ופעם אחת לא הגיע
קמו	יוסף הצדיק – מפני מה השאיר את הבגד אצל אשת פוטיפר ולא לקחו ממנה
שכו	יוסף מוקיר שבת – סיפורו
שז, שיא	יותר ממה שעושה העשיר עם העני – העני עושה עם העשיר ומעשה על כך
שמג	יין – התורה נמשלה אליו

בהקדמה	יין – מספרו שבעים, כך שבעים פנים לתורה
בהקדמה	יין ערב לשותיו – כך דברי תורה ערבין לפני הקב"ה
קנח, רג	ייסורים שבאים על האדם רק לטובתו
קעח	ייסורין – איך הצליח רבי מנחם מנדל מפוטרפס לעבור את הסיביר
קע	ייסורין – אין בדינו מייסורי הצדיקים, אסור להזמין ייסורין
קצא, רעג	ייסורין – בדלן ממני שעוסק בתורה
קע	ייסורין – מכניס יד לכיס להוציא מטבע ויצא מטבע אחר
רעא	ייסורין – מעשה בר' שלמה איגר שלמד תורה בזמן שהעלילו עליו עלילה נוראה
רנו	ייסורין – מעשה באחד ששכנו תמיד הפריע לו, ובסוף הוא זה שעזר לו
רעא	ייסורין – מעשה בחזון איש שעסק בתורה בזמן ההרדמה בניתוח
רעא	ייסורין – מעשה בחתם סופר שהיה מוסר שיעורים בשמחה על אף המחלה של ילדיו
קפט, ערב	ייסורין – מעשה במרן הרב עובדיה שהוצרך לעבור ניתוח קשה, צלל בסוגיה ולא הרגיש כלום
קפט, ערב	ייסורין – מעשה במרן הרב עובדיה שעסק בתורה בזמן ההרדמה בניתוח
קסב	ייסורין – מעשה בר' חייא בר אבא שחלה ובא ר' יוחנן לבקרו
רעא	ייסורין – מעשה בר' יצחק אלחנן שעם כל העוני הגדול דבק בתורה
רסא	ייסורין – מעשה ברבי יוחנן שקבר עשרה בנים וניחם אבלים
קעו	ייסורין – מעשה ההוריקן בלייקווד שעקר חלק מהעצים וחלק לא נעקרו
קסה	ייסורין – מעשה הנהגותיו של רבי אלעזר בנו של רשב"י
קפח	ייסורין – מעשה ייסוריו של הרב שך בסוף ימיו
קעא	ייסורין – מעשיו של נחום איש גז
קסה	ייסורין – מפני מה יצא נחש מהמערה, כשרצו לקבור את רבי יוסי בנו של רבי אלעזר
קסה	ייסורין – מפני מה קברו אבן שואבת לכל העולם
קסב	ייסורין – מקבל מי שהקב"ה אוהבו
קעג	ייסורין – משל לאיכרים שאחרי הדרך הארוכה ישנו יממה שלמה
קפה	ייסורין – פטירת שני בני אהרון בחנוכת המזבח
רנא	ים סוף – קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף
נד	יעקב אבינו – פחד ליפול ברשתו של לבן, חגר עצמו בחגורת אש התורה י"ד שנה
רט	יצחק אבינו – נשמתו הייתה כאישה שלא יכול להוליד ילדים
קמט	יצר הטוב לא בוער – אם בוער לאדם משהו שיבדוק אם זה לא יצר הרע
קנא	יצר הרע – איך מדברים אליו
קנ	יצר הרע – נמשל לזבוב

קעז	ירא ה' – מה ההבדל בינו לבין אוהב ה'
כז	ירא שבת – אותיות בראשית
בהקדמה	ישיבה – מפני מה היא עדיפה מישיבה תיכונית
עדר	ישיבת מיר – במלחמות עולם האחרונה נשארו התלמידים בישיבה ולא נסעו לביתם
ערה	ישיבת מיר – מעשה בבחור שחלה במלחמות העולם האחרונה ועמד המשגיח ללמד זכות לרפואתו
רסו	יששכר וזבולון – מעשה בעשיר שהתנה עם אברך שיקבל חלק מלימודו, ובעולם האמת ברח ממנו

ב

פח	כבוד הזולת – הזהירות
קג	כבוד הזולת – מעשה בבחורים שרבו על כורסה למי היא שייכת
קב	כבוד הזולת – מעשה שבחור התווכח עם ר' חיים עוזר באמצע שיעור איפה נמצא התוספות
בהקדמה	כוונה בתפילה – לא כיוון ברוב הברכות, לא ישמע ליצר להמשיך בלא כוונה
צה, צו	כוונות – צדיקים שעסקו בכוונות, כשהגיעו לתפילה התפללו כתינוק בן יומו
צה	כוונות בתפילה לפי הקבלה – שלא יעלה שליח ציבור מקובל בבית כנסת של פשטנים
רנח	כוח התורה – ומעלתה
רנח	כוח התורה – מעשה ברבי פנחס בן יאיר שבקע את הנהר כמה פעמים
שסד	כוחא דהיתרא – מעשה בר' אברהם אביש שלא רצה להחמיר על טבח שהתעוררה שאלה בטרפה
קסא	כוס תה – מעשה ביהודי שמסר שיעור בביתו וחילק רק חצי כוס תה
כח	כופר במעשה בראשית – המחלל שבת
ד	כחס על השמן ועל הפתילה – מפני מה כתוב 'כ'חס
יח, כד, שלד	כי אשמרה שבת – אל ישמרני
רכט, רמז	כל דעביד רחמנא לטב עביד
רלג	כל דעביד רחמנא לטב עביד – מעשה באחד שנהרס רכבו ופטרו אותו מעבודה ורק הרוויח
עח	כלה – העיקר שתהיה בעלת מידות טובות
קצח	כליה – מעשה בר' ראובן קרלינשטיין שהוצרך כליה ובדיוק טס למקום אחר והפסידה
רחצ	כשרות המאכלים – מעשה שניצל ראש ישיבה ממאכלות אסורות בטיסה
רצו	כשרות המאכלים – האוכל נהפך להיות דמו ובשרו של האדם
סב	כשרות המאכלים – זהירות בדברים שמכניסים לפה
רצז	כשרות המאכלים – מעשה שניצל בעל בית הלוי מאכילת איסור ברכבת

ג

קעד	ל"ג בעומר – ביום זה פסקו מלמנות תלמידי רבי עקיבא
קעד	ל"ג בעומר – מפני מה נוהגים בו בשמחה

ל	ל"ט אבות מלאכות שבת – לכל אחת מהן יש ל"ט תולדות
שיד	לא המדרש העיקר – אלא המעשה
רמו	לווה סכום כסף גדול מחברו – ולא החזיר לו
קעב	לוט – נשמתו התגלגלה לנחום איש גם זו
שמה	לחם – מוגיע אחרי עמל של עשרה פעולות
טז	לימוד בשבת – חילוק בין תלמידי חכמים לפועלים
צז, קיז, שסז	לימוד הלכה – מה יותר חמור: להחמיר בטעות על הציבור או להקל
ט	לימוד הלכות שבת – כשיהודי מחלל שבת, זה מפני שאנו לא מדקדקים בהלכות שבת
ל	לימוד הלכות שבת – כשלא לומדים מחללים את השבת
לא	לימוד הלכות שבת – שקול כלימוד כל המצוות
ערה	לימוד זכות – על חולה לרפואתו
בהקדמה	לימוד מוסר – לא לבזבז כל זמנו בלימוד מוסר
בהקדמה	לימוד שמירת הלשון – אל יאמר, מה תועלת ללמוד בין כך יחזור לסורו
בהקדמה	לימוד שמירת הלשון – חוסם פיו זוכה לאור הגנוז
קמד	לימוד תורה – עני עשיר ורשע באים לדין ונשאלים מפני מה לא עסקו בתורה
קמא, רס	לימוד תורה – אין התורה נקנית אלא במי שממית עצמו עליה
שמה	לימוד תורה – אם זכה, נעשית לו סם חיים, ואם לא נעשית סם המוות
רס	לימוד תורה – הרב אלישיב איבד את ביתו במלחמת השחרור והמשיך לעסוק בתורה
קצא, רעג	לימוד תורה – ייסורין בדלין מהלומד תורה
רנח	לימוד תורה – כוחו ומעלתו
שדמ	לימוד תורה – כשלומד לשמה, נעשית לו כתר ולא משתכחת ממנו
שמ	לימוד תורה – כשפותח את הספר, יאמר שהלימוד יביאהו למידות ישרות
שדמ	לימוד תורה – לומד על מנת לעשות מספיקין בידו ללמוד וללמד ולעשות
בהקדמה	לימוד תורה – לקבוע אחר סעודת שבת
שסה	לימוד תורה – מה קשור התקן עצמך ללמוד תורה ליהי ממון חברך חביב עליך כשלך
רעא	לימוד תורה – מעשה בר' שלמה איגר שלמד תורה בזמן שהעלילו עליו עלילה נוראה
רסט	לימוד תורה – מעשה באדמו"ר מראדושיץ שלמד תורה ונכנס מישחו לאסוף צדקה
רעא	לימוד תורה – מעשה בחזון איש שעסק בתורה בזמן ההרדמה בניתוח
שלה	לימוד תורה – מעשה בחפץ חיים שהיה בוורשה ושמע ברחוב קולות של שבירת זכוכיות
רעא	לימוד תורה – מעשה בחתם סופר שהיה מוסר שיעורים בשמחה על אף המחלה של ילדיו
קפט, ערב	לימוד תורה – מעשה במרן הרב עובדיה שהוצרך לעבור ניתוח קשה, צלל בסוגיה ולא הרגיש

קפט, ערב	לימוד תורה – מעשה במרן הרב עובדיה שעסק בתורה בזמן ההרדמה בניתוח
עדר	לימוד תורה – מעשה במרן הרב עובדיה שעסק בתורה במקלט עם הרב בן ציון אבא שאול
רסו	לימוד תורה – מעשה בעשיר שהתנה עם אברך שיקבל חלק מלימודו, ובעולם האמת ברח ממנו
רעא	לימוד תורה – מעשה בר' יצחק אלחנן שעם כל העוני הגדול דבק בתורה
רסב	לימוד תורה – מעשה ברבי יוחנן שנפטר החברותא שלו ריש לקיש
רסא	לימוד תורה – מעשה ברבי יוחנן שקבר עשרה בנים וניחם אבלים
רנח	לימוד תורה – מעשה ברבי פנחס בן יאיר שבקע את הנהר כמה פעמים
בהקדמה	לימוד תורה – מפני מה ישיבה עדיפה משיבת תיכונית
שמא	לימוד תורה – מפני מה תלה הפסוק ובלכתך בדרך שלימוד דווקא בדרך
בהקדמה	לימוד תורה – משל לסוחרים: אחד מוכר דברים יקרים והשני פשוטים, על מי קופצים
שלה	לימוד תורה – ניכר על לומדיה
שמב	לימוד תורה – נמשל לאש
שמג	לימוד תורה – נמשל ליין
שמו	לימוד תורה – עושה את הפנים מאירים
שדמ	לימוד תורה – על מנת ללמד מספיקין בידו ללמוד וללמד
שמז	לימוד תורה – צריך צימאון והשתוקקות
בהקדמה	לימוד תורה – תחילת לימודו של ר"ע, מים שחקו אבנים, והמעשה עם החמור
בהקדמה	לכבוד שבת קודש – אמירתו בצורכי שבת
בהקדמה	ללמוד מוסר – מפעם לפעם ולא להסתפק רק בלימוד התורה

ב

רמא, רמד	מאורעות השואה – לאחריהם הפציע עולם התורה
רמד	מאורעות ת"ח ות"ט – לאחריהם הגיע האור של הרמח"ל והבעש"ט
רצז	מאכלות אסורות – מעשה שניצל בעל בית הלוי מאכילת איסור ברכבת
רחצ	מאכלות אסורות – מעשה שניצל ראש ישיבה ממאכלות אסורות בטיסה
רצו	מאכלים כשרים – האוכל נהפך להיות דמו ובשרו של האדם
סב	מאכלים כשרים – זהירות בדברים שמכניסים לפה
שדמ	מאן מלכי – רבנן
קצה	מגזרים – כשגוי הורג, לא מבדיל בין שום מגזרים פשוט הורג כל יהודי
שב	מגיד מדובנא – מעשה שבא לאסוף צדקה, ועל כל חידוש שאמר קיבל חידוש
טז, כט	מוחלין למי שמשמר את השבת כהלכתו
כח	מומר לחילול שבת – דינו כעובד כוכבים

כח	מומר לחילול שבת – מומר לכל התורה כולה
כח	מומר לחילול שבת – שחיתו נבלה גמורה
עז	מוסר – בחור שלא לומד, תהיינה לו בעיות בשלום בית
בהקדמה	מוסר – לא לבזבז כל זמנו בלימוד מוסר
בהקדמה	מוסר – ללמוד מפעם לפעם ולא להסתפק רק בלימוד התורה
שכד	מוצאי שבת – מאחרין בסדר קדושה כדי שיתעכבו הנשמות בגן עדן
צז, קיז, שסד	מורה הוראה – מה יותר חמור: להחמיר בטעות על הציבור או להקל
צז, קיז, שסד	מותר – יותר חמור לומר לציבור בטעות על מותר אסור מלומר על אסור מותר
קנח	מזבח – מפני מה לא זכה בנימין שיהיה בחלקו
רנא	מזווג זיווגים – תפקידו של הקב"ה מבריאת העולם
קמא	מזונותיו של האדם קצובים – מתשרי עד תשרי חוץ מתשרי
רכא	מחלוקת – בששת ימי בראשית נאמר כי טוב חוץ מהיום שנחלקו המים
רכב	מחלוקת – לעולם לא יוצא ממנה דברים טובים
רכא	מחלוקת – קשה שאפילו בחטא בעגל ירד מן מפני שהיו בשלום
כז	מחלל שבת – כאילו כפר בכל התורה
ל	מחללים שבת – כשלא לומדים את הלכות שבת
כב	מטוס התרסק כולם מתו חוץ מאחד ששמר שבת
קנג	מי שטרח בערב שבת – יאכל בשבת
יא	מי שיש בידו למחות ואינו מוחה – נתפס בעוונם
פט	מידות – בין אדם לחברו זה אש
עה	מידות – העיקר בשידוך בין אדם לחברו
צד	מידות – לשים לב שלא להאריך בשירי שבת על חשבון הנשים
קג	מידות – מעשה בבחורים שרבו על כורסה למי היא שייכת
צט	מידות – מעשה דקותו של האדמו"ר מצאנז בצער הזולת
קא	מידות – סיפורו של הגאון ר' שלמה זלמן אוירבך
צב	מידות – תלמיד ר' עקיבא מתו שלא נהגו כבוד זה לזה
עח	מידות טובות – הם העיקר בכלה
נח	מילה – היוונים גזרו שלא למול את הבנים, מעשה ברבן שמעון בן גמליאל
שמז	מים – אין מים אלא תורה
שמז	מים – השותה לצמא מברך בשונה משאר משקים
עדר	מים – התורה נמשלה למים שחיים לעולם

נח	מים חמים – קל יותר לחממם לאחר צינונם
ש	מים מגולים בזמן הזה – הקפדת החזון איש ור' חיים קנייבסקי
ל	מלאכות שבת – בכל אחד מל"ט אבות מלאכות יש ל"ט תולדות
שכט	מלבושים – בשבת ללבוש שמונה עשרה מלבושים
	מלחמה – אם תקום בזאת אני בוטח
קצה	מלחמה – הגוי לא מבדיל בין חרדי לחילוני וכיוצ"ב
עדר	מלחמה – מעשה במרן הרב עובדיה שעסק בתורה במקלט עם הרב בן ציון אבא שאול
קעו	מלחמות – מאחדות את עם ישראל לצערנו
קעו	מלחמות – מעשה ההוריקן בלייקווד שעקר חלק מהעצים וחלק לא נעקרו
רס	מלחמת השחרור – מעשה ברב אלישיב שאיבד את ביתו במלחמת השחרור והמשיך לעסוק בתורה
כ	מלחמת חרבות ברזל – אדם שאמר אם אצא מהסכנה, אשמור שבת וניצל
שלב	מלחמת חרבות ברזל – מעשה באדם שקיבל חיים במתנה בזכות שמירת השבת
שג	מלחמת חרבות ברזל – מעשה במשפחה שניצלה בזכות שמירת השבת
שג	מלחמת חרבות ברזל – משפחה שניצלה בזכות קבלת שמירת שבת
יז	מלחמת חרבות ברזל – ניצל ממנה כשקיבל על עצמו שמירת שבתות בחודש תשרי תשפ"ד
יח	מלחמת חרבות ברזל – קיבוצים מעוטף עזה שניצלו בזכות שמירת השבת
עדר	מלחמת עולם האחרונה – ישיבת מיר נשארו בישיבה ולא נסעו לביתם
ערה	מלחמת עולם האחרונה – מעשה בבחור שחלה בישיבת מיר ועמד המשגיח ללמד זכות לרפואתו
כו	מלחמת עולם הראשונה – קול הקורא שפירסם החפץ חיים
רפח, שמח, שג, שסא, שסה	ממון הזולת – הזהירות בו
שנו	ממון הזולת – הפועלים לא אומרים שלום בעבודתם
שסא	ממון הזולת – זהירות בנזיקין זוהי חסידות
שס	ממון הזולת – זהירות מגזל בעבודה
רצ, רצב	ממון הזולת – זהירותו של החפץ חיים בממון הזולת ובמאכלים שאירע בהם חשש
רפח, שמח, שג, שסא, שסה	ממון הזולת – זהירותם של רבותינו בפרוטות קטנות
כסד	ממון הזולת – כשם שרואה את ביתו יראה ביתו של חברו
שנו	ממון הזולת – מעשה באבא חלקיה שנתנו לו החכמים שלום ולא האיר להם פנים
רצא	ממון הזולת – מעשה באדם שהחביא את כל כספו באורוות הסוסים
שנד	ממון הזולת – מעשה בזהירות ממון הזולת של ר' רפאל ברנבוים כשקבר את בנו
רצד	ממון הזולת – מעשה בחמורו של רבי פנחס בן יאיר שלא רצה לאכול
רצ	ממון הזולת – מעשה בחפץ חיים שפרצה שרפה בביתו והלך להציל חפץ של אחר

רפח	ממון הזולת – מעשה במר זוטרא שנגנב ממנו גביע כסף
שנה	ממון הזולת – מעשה בסופר יר"ש שהיה חייב עודף כשהיה על מיטת חוליו
רצב	ממון הזולת – מעשה בסטייפלר שנסע לברית עם גרב אחת
רצ	ממון הזולת – מעשה בר' איסר זלמן מלצר שחש לא בטוב וחשש לקבל משכורת
שנג	ממון הזולת – מעשה בר' ישראל מסלנט שאמר, שאם ימות בשבת שלא יחללו עליו שבת
רפט	ממון הזולת – מעשה ברבי חנינא בן דוסא שמצא תרנגולים בחצרו
שנ	ממון הזולת – מעשה ברש"ש שניהל גמ"ח של צדקה ואחד לווה ולא שילם
שנו	ממון הזולת – מעשה בחייט ששאל שאלה מאבא יוסי הבנאי ולא ענה לו תשובה
רצג	ממון הזולת – מעשה שהרבנית קנתה דג לסעודה והחפץ חיים לא אכל
שסד	ממון הזולת – צריך לחוס על ממון הזולת כממון עצמו
קמא, רס	ממית עצמו עליה – אין התורה נקנית אלא במי שממית עצמו עליה
ג, שכד	מעלת שמירת השבת והלכותיה
בהקדמה	מערות המכפלה – פתחו של גן עדן
רמח	מעשה – באב משפחה שהלך לטבול את רשת המנגל וניצל מדו"ח 500 שקל
שנו	מעשה – באבא חלקיה שנתנו לו החכמים שלום ולא האיר להם פנים
ריא, ערה	מעשה – באברך שבנו מרפסת מעל סוכתו ומה הרוויח מזה
שז	מעשה – באברך שהתגורר בבית מארחו וכשעבר דירה המארח נפטר
רד	מעשה – באברך שרצה לבנות סוכה והוצרך להגיע לבית משפט ורק הרוויח מזה
רצא	מעשה – באדם שהחביא את כל כספו באורוות הסוסים
שלב	מעשה – באדם שקיבל חיים במתנה במלחמת חרבות ברזל בזכות שמירת השבת
קלח	מעשה – באדמו"ר מצ'רנוביל שהחזיר את נכדו למסלול התורה
רנה	מעשה – באדמו"ר מצאנז אם צריך להתפלל על פרנסה
צט	מעשה – באדמו"ר מצאנז על דקותו בצער הזולת
רסט	מעשה – באדמו"ר מראדושיץ שלמד תורה ונכנס מישוהו לאסוף צדקה
שיז	מעשה – באחד שאמר לרבו, שבנו הקטן עושה כאילו מניח תפילין
שיז	מעשה – באחד שבא להכות את בנו וקיבל המכות על ידו
רלז	מעשה – באחד שהוכש ע"י נחש, וזה הציל אותו מסכנה
שסא	מעשה – באחד שהניח לו אביו מעות ולא רצה להשתמש מחשש גזל
קנ	מעשה – באחד שטען שאשתו מרגיזה אותו ושלח הרב שישפכו עליו רותחים
רמו	מעשה – באחד שלוה סכום כסף גדול מחברו ולא החזיר לו
רלג	מעשה – באחד שנהרס רכבו ופטרו אותו מעבודה ורק הרוויח

קנה	מעשה - באחד שנכנס לאוצר המלך ובזבז זמנו על המנגינות הערביות
ד, קל	מעשה - באחד שרצה להוסיף עבודה על עבודתו כברז שני לחבית
שכב	מעשה - באחד שרצה לחזק את כל העולם ושכח לחזק את עצמו קודם
רנו	מעשה - באחד ששכנו תמיד הפריע לו, ובסוף הוא זה שעזר לו
רו	מעשה - באחד ששפך בפני רבו את צרותיו, והרב שפך עליו כפיות של תה
שט	מעשה - באלמנה שהכינה בצק וטבע לה בים והתגלה שכרה
רכד	מעשה - באמא שהכינה עוגה פשוטה לסיום של בנה ולקח את העוגה החשובה
קפו	מעשה - באימו של הגר"א, כשבאה בחלום לגר"א כשנפטרה ביתו
רכב	מעשה - באישה שבעלה אמר לה לירוק על עיני רבי מאיר
שג	מעשה - באשת ר' אריה לויין שבזכות הצדקה הצילה את חיי ביתה
עו	מעשה - בבחור שביקש כלה שיודעת להצחיק
שכט	מעשה - בבחור שהתאחר בבית משפחה וראה שמזדרזים לקבל שבת מוקדם
ערה	מעשה - בבחור שחלה בישיבת מיר במלחמת עולם האחרונה ועמד המשגיח ללמד זכות לרפואתו
שלא	מעשה - בבחור שלא שמר שבת, ואמר החפץ חיים לאביו שהברכה תלויה בשמירת השבת
קלו	מעשה - בבחור שנפל לרשתו של היצר הרע ומזה נפל לעוד בעיה
קעג	מעשה - בבחור שצעק הצור תמים פועלו כי כל דרכיו משפט וגו' ונפל ומת
פ	מעשה - בבחורים שהתחתנו בשביל כסף ויצאו קרחים מכל הכיוונים
קצב	מעשה - בבחורים שנסעו שבת לצפת ונתקעו בטבריה באיזה בית לשבת
קג	מעשה - בבחורים שרבו על כורסה למי היא שייכת
שכח	מעשה - בבעל אוב שבכל השבוע עולה ובשבת אינו עולה
רצז	מעשה - בבעל בית הלוי שניצל מאכילת איסור ברכבת
קמא	מעשה - בבעל עסק לבדים שקבע עיתים לתורה ולא הפסיד מכך כלום בפרנסה
צה	מעשה - בבעל שם טוב שאחד התפלל לפי סדר האותיות
קמט	מעשה - בגאון מוויילנא שבא לפניו ר' חיים וולוז'ין לפתוח ישיבה וענה בשלילה
דש	מעשה - בגבאי צדקה שזכה להציל בן מוות
קנד	מעשה - בהגר"א שהיה מתלהב בקניית המצות
ע	מעשה - בהרב מבריסק שהכניס אורח לביתו וגנב לו חפצים
קלג	מעשה - בהרב מפנוביץ' שניצל מהכושים שרצו לגנוב את כספו
קפח	מעשה - בהרב ראובן קרלינשטיין כשהיה במיטת חוליו
שנד	מעשה - בזהירות ממון הזולת של ר' רפאל ברנבוים כשקבר את בנו
צ	מעשה - בזהירות של הרב שטיינמן בבין אדם לחברו

קצד	מעשה - בזקן בשואה שלקח לחמנייה יותר וקיבל מכות ובזכותם ניצל
קכא	מעשה - בזקן שיצא מחדר ההנשמה, כשהוצרך לשלם, התחיל לבכות
רלח	מעשה - בזקן ששרף את כל שדות הכותנה
שו, שז	מעשה - בזקן שתתן את החתונה והחתן שכח להזמין, וכשהלך להזמין, הציל אותו ממוות
יב	מעשה - בחזר בתשובה שאשתו הפריעה לו לשמור שבת ואח"כ עזרה לו
קכו	מעשה - בחוטב עצים שהיה מתלונן על עבודתו וחלם שנהפך הכל לזהב
רעא	מעשה - בחזן איש שעסק בתורה בזמן ההרדמה בניתוח
שנו	מעשה - בחייט ששאל שאלה מאבא יוסי הבנאי ולא ענה לו תשובה
רי	מעשה - בחייל רוסי שאילצו אותו לספר מידע ולא סיפר ועלה לגדולה
רמב	מעשה - בחייל שהיה לו ניסיונות והלך עם רבו לטיול ומשם הבין שניסיון זה קרש קפיצה
רסו	מעשה - בחכם שחזק את הציבור על קביעת עיתים לתורה
קכד	מעשה - בחסיד שישב על שפת הנהר ואכל לחם שעורים והיה שמח בחלקו
שכה	מעשה - בחסיד שמכר את פרתו לגוי ולא רצתה לעבוד בשבת
רכג	מעשה - בחפץ חיים כשבנה סוכה, ואשתו ביקשה ממנו כמה פעמים להזיז את מקומה
פד	מעשה - בחפץ חיים עם בחור שהתעכב השידוך בגלל זקן התיש שלו
עד	מעשה - בחפץ חיים שאירח בביתו את ר' זלמן סורוצקין
שכט	מעשה - בחפץ חיים שאמר להורים של חולה שנטה למות לקבל שבת מוקדם והבריא
שלה	מעשה - בחפץ חיים שהיה בוורשה ושמע ברחוב קולות של שבירת זכוכיות ובקבוקים
רצ	מעשה - בחפץ חיים שפרצה שרפה בביתו הלך להציל חפץ של אחר
רנג	מעשה - בחתם סופר איך שהקב"ה הוא זה שמזווג זיווגים
רעא	מעשה - בחתם סופר שהיה מוסר שיעורים בשמחה על אף המחלה של ילדיו
צז	מעשה - בטורי זהב הט"ז שהלך לגלות ונשבר מפני דמעות של ילדה
קסא	מעשה - ביהודי שמסר שיעור בביתו והיה מחלק רק חצי כוס תה
שכו	מעשה - ביוסף מוקיר שבת
קפח	מעשה - בייסוריו של הרב שך בסוף ימיו
רסז	מעשה - בימי הגר"א שניסו הקראים להפיל את עם ישראל ותורתו
קעח	מעשה - בלולין שעבר על חוט בין שני הרים עם עגלה וביקש שישבו בעגלה
שכ	מעשה - במלך שגזר דין תלייה על גנב ויצא מזה בצורה יפה
רפח	מעשה - במר זוטרא שנגנב ממנו גביע כסף
פא	מעשה - במרן הרב עובדיה בשידוכין שהכלה רצתה שיבוא לקולנוע
קפט, ערב	מעשה - במרן הרב עובדיה שהוצרך לעבור ניתוח קשה, צלל בסוגיה ולא הרגיש כלום

קפט, ערב	מעשה - במרן הרב עובדיה שעסק בתורה בזמן ההרדמה בניתוח
עדר	מעשה - במרן הרב עובדיה שעסק בתורה במקלט עם חכם בן ציון אבא שאול
שג	מעשה - במשפחה שניצלה במלחמת חרבות ברזל בזכות שמירת השבת
שכח	מעשה - בנהר סבטיון שבכל השבוע זורק אבנים ובשבת נח
קעא	מעשה - בנחום איש גם זו וייסוריו
קעא	מעשה - בנחום איש גם זו, שעל כל דבר אמר גם זו לטובה
רנו	מעשה - בנישואי ביתו של האדמו"ר מצאנז
שלח	מעשה - בסבא מקלם על חבורת אנשים שישבו בסעודה, וכשקמו, התגלה קלונם
קפ	מעשה - בסוחר שמיהר לספינה ונתק מסמר ברגלו
שנה	מעשה - בסופר יר"ש שהיה חייב עודף כשהיה על מיטת חוליו
שנ	מעשה - בסטייפלר שהלך לקטוף סכך עם ר' חיים וראה ירוקה של פני המים
פט	מעשה - בסטייפלר שיצא בזקנותו לבר מצווה של נער מבית הכנסת
עג	מעשה - בעני שבא לפני רבה וביקש תרנגולת פטומה ויין ישן
קכג	מעשה - בעני שבכל ערב היה שר עם משפחתו ושמח בחלקו
רז	מעשה - בעני שמצא אבן טובה ונסע איתה לחו"ל להרוויח כסף ונאבדה לו
רפו	מעשה - בעשיר שביקש חתן מראש ישיבה, איזה חתן הציע לו
שי	מעשה - בעשיר שהיה נותן צדקה רק למי שהיה מוותר על התקווה
רפא	מעשה - בעשיר שהניח צוואה שיקברו אותו עם הגרבים שלו
רסו	מעשה - בעשיר שהתנה עם אברך, שיקבל חלק מלימודו, ובעולם האמת ברח ממנו
שו	מעשה - בעשיר שתרם את חתונת היתום ובזכות זה ניצל ממות
קפד	מעשה - בפני יהושע שניצל משערי מוות והמשיך לעסוק בתורה
ז	מעשה - בקוזק שרצה לירות בר' קלמן וניצל בזכות האמונה
שכז	מעשה - בקיסר ששאל מדוע לתבשיל של שבת יש טעם אחר
סו	מעשה - בר' איסר זלמן מלצר שיצא לקבל לביתו את החזון איש
ע	מעשה - בר' אריה לוין שהכניס אורח לביתו וגנב מביתו חפצים יקרים
יא	מעשה - בר' אריה לוין שזירז בעלי חנויות לסוגרם לפני השבת
קסב	מעשה - בר' חייא בר אבא שחלה ובא ר' יוחנן לבקרו
רמה	מעשה - בר' חיים אליהו קרנקרוט בטיפולו בחולים
קמט	מעשה - בר' חיים וולוז'ין כשבא לפני הגאון מוילנא לפתוח ישיבה ונענה בשלילה
קב	מעשה - בר' חיים עוזר שבחור התווכח איתו באמצע שיעור איפה נמצא התוספות
ש	מעשה - בר' חיים קנייבסקי על משקים מגולים בזמן הזה

שנ	מעשה - בר' חיים קנייבסקי שהלך עם אביו לקטוף סכך וראו ירוקה של פני המים
שה	מעשה - בר' חיים קרייזוירט שבזכות הכנסת כלה ניצל משערי מוות
סז	מעשה - בר' יעקב ישראל הסטייפלר כשטרח להכניס אורחים
רעא	מעשה - בר' יצחק אלחנן שעם כל העוני הגדול דבק בתורה
עב	מעשה - בר' ישראל אבוחצירא על ההכנסת אורחים שלו
שנג	מעשה - בר' ישראל מסלנט שאמר, שאם ימות בשבת שלא יחללו עליו את השבת
קכח	מעשה - בר' ישראל מסלנט שנסע ברכבת ואחד התעלל בו והרב עזר לו להתקדם בחיים
עט	מעשה - בר' ישראל מסלנט שעבר ליד מוכרת תפוחים, ונפלו לה הכל, והילדים לקחו לה
קפז	מעשה - בר' מרדכי פורגמנסקי מה אמר על מיתת חוליו
קצח	מעשה - בר' ראובן קרלינשטיין שהוצרך כליה ובדיוק טס למקום אחר והפסידה
רעא	מעשה - בר' שלמה איגר שלמד תורה בזמן שהעלילו עליו עלילה נוראה
קא	מעשה - בר' שלמה זלמן אוירבך שדאג לחולה שלא טיפלו בו
קצא	מעשה - בראש ישיבת טלז שנאלץ לעזוב את ביתו וניצל
רס	מעשה - ברב אלישיב שאיבד את ביתו במלחמת השחרור והמשיך לעסוק בתורה
ק	מעשה - ברב כנהמן כשנשא בעול התלמידים כשבנו את ישיבת פונוביז'
פט	מעשה - ברב רחומי, שהיה מגיע לביתו בערב יום הכיפורים ופעם אחת לא הגיע
עדר	מעשה - ברבי בן ציון אבא שאול שלמד עם מרן הרב עובדיה במקלט במלחמה
רפט	מעשה - ברבי חנינא בן דוסא שמצא תרנגולים בחצרו
שכז	מעשה - ברבי יהושע בן חנניא ששאלו הקיסר, מדוע לתבשיל של שבת יש טעם אחר
קסג	מעשה - ברבי יוחנן שחלה ונכנס לבקרו רבי חנינא
רסב	מעשה - ברבי יוחנן שנפטר החברותא שלו ריש לקיש
רסא	מעשה - ברבי יוחנן שקבר עשרה בנים וניחם אבלים
קסה	מעשה - ברבי יוסי בנו של רבי אלעזר שיצא נחש מהמערה כשרצו לקוברו
שיד	מעשה - ברבי ינאי שהיה אילן בחצרו וגם לשכנו היה אילן ופסק לו להורידו
קעח	מעשה - ברבי מנחם מנדל מפוטרפס, איך הצליח לעבור את הסיביר
רלא	מעשה - ברבי עקיבא שהלך בדרך עם החמור, נר והתרנגול
רנח	מעשה - ברבי פנחס בן יאיר שבקע את הנהר כמה פעמים
רצד	מעשה - ברבי פנחס בן יאיר שחמורו לא רצה לאכול
שכז	מעשה - ברבנו שעשה סעודה לאנטונינוס בשבת ונהנה מהטעם של שבת
רצה	מעשה - ברבן גמליאל שהטיל אימה יתרה בביתו וכמעט שאכל אבר מן החי
רטז	מעשה - ברבן יוחנן בן זכאי שלא הקדימו אדם באמירת שלום

נח	מעשה – ברבן שמעון בן גמליאל שמל את בנו כשגזרו היוונים שלא למול
קכה	מעשה – ברוטשילד שמת בכספת
שנ	מעשה – ברש"ש שניהל גמ"ח של צדקה ומישהו לווח ולא שילם
סד	מעשה – בשני מלמדים: האחד הכניס אורחים והשני סירב מפני ביטול תורה
פ	מעשה – בתלמיד החפץ חיים שלא רצה להתחתן עד שיקבל 5 שנים משכורת
קעו	מעשה – ההוריקן בלייקווד שעקר חלק מהעצים וחלק לא נעקרו
צג	מעשה – הזהירות בצער הזולת של ר' ישראל מסלנט כשהוזמן לסעודת שבת
צב	מעשה – הזהירות של הרב אלישיב בבין אדם לחבירו
צא	מעשה – הזהירות של ר' חיים קנייבסקי בבין אדם לחבירו
בהקדמה	מעשה – החלום של מרן הרב עובדיה על הגאון הבן איש חי
עא	מעשה – הכנסת האורחים הקדושים ר' אלימלך מליז'נסק ור' זושא מאניפולי
בהקדמה	מעשה – המחלוקת בין השאגת אריה לסדר הדורות אם עדיף הלכה או אגדה
קנט	מעשה – הנס של ר' שלום מרדכי רובשקין ששוחרר מ-27 שנות מאסר
ג	מעשה – עם החפץ חיים שחזק מעסיק שלא יפתח חנותו בשבת
עדר	מעשה – עם הקיסר נפוליאון שאמר חייל שלא שואף להיות גנרל איננו חייל
קפא, רסד	מעשה – עם רבה בר נחמני שהתבקש לישיבה של מעלה
בהקדמה	מעשה – עם רבי אבהו ורבי חייא שדרשו בהלכה ובאגדה
בהקדמה	מעשה – עם רבי עקיבא, מים שחקו אבנים, וכשיצא עם חמורו לשוק
בהקדמה	מעשה – פטירת דוד המלך בשבת
קפה	מעשה – פטירת שני בני אהרון ביום חנוכת המזבח
שכח	מעשה – שבכל השבוע עולה עשן מקברו של טורנוס רופוס הרשע ובשבת אינו עולה
קעו	מעשה – שבנו פרוייקט בלייקווד ובה הוריקן ועקר חלק מהעצים וחלק לא נעקרו
נב	מעשה – שגרם לבחור להידרדר עד חילול שבת רח"ל
קכב	מעשה – שהיה צריך להלביש את בן המלך בבגד של השמח בחלקו
רצג	מעשה – שהרבנית קנתה דג לסעודה והחפץ חיים לא אכל
עח	מעשה – של ר' מאיר חדש על השידוכים
שמג	מעשה – שראו תלמידי רבי יוחנן, שפני ר' אבהו מאירין וחשבו שמצא אוצר
קסח	מעשה באישה שנדרה בציון רשב"י – שאם ייוולד לה בן, תקרא לו שמעון ושכחה
שב	מעשה במגיד מדובנא – שבא לאסוף צדקה ועל כל חידוש שאמר קיבל חידוש
רצב	מעשה בסטייפלר – שנסע לברית עם גרב אחת
שסד	מעשה בר' אברהם אביש – שלא רצה להחמיר על טבח שהתעוררה שאלה בטרפה

רצ	מעשה בר' איסר זלמן מלצר – שחש לא בטוב וחשש לקבל משכורת
רחצ	מעשה בראש ישיבה – שניצל ממאכלות אסורות בטיסה
רכא	מעשה בראשית – בכל הימים נאמר כי טוב חוץ מהיום שבו נפלגו המים
כח	מעשה בראשית – המחלל שבת כופר במעשה בראשית
סט	מעשה הכנסת אורחים – סיפורו של הרב שך
קסה	מעשה הנהגותיו של רבי אלעזר בנו של רשב"י – עם הייסורין
כ	מעשה שהיה – אדם שאמר במלחמת חרבות ברזל אם אצא מהסכנה, אשמור שבת וניצל
לו	מעשה שהיה – אחד הסתבך עם מס הכנסה ועשה השתדלות ומה קרה
כב	מעשה שהיה – אחד ששמר שבת ניצל ממטוס שהתרסק
מד	מעשה שהיה – אישה שזכתה לקבורה בזכות האמונה והביטחון
מא	מעשה שהיה – בעולה חדש שלא ידע לקרוא ולכתוב וקיבל עבודה
קכח	מעשה שהיה – בעשיר סוחר גדול שאמר לו חברו עד מתי תהיה משרת עני
לח	מעשה שהיה – האדמו"ר מצ'רנוביל חיזק את העגלון להתפלל לפני העבודה
שלג	מעשה שהיה – משפחה שניצלה במלחמת חרבות ברזל בזכות קבלת שמירת שבת
יז	מעשה שהיה – ניצול ממלחמת חרבות ברזל שקיבל שמירת שבתות בתשרי תשפ"ד
מג	מעשה שהיה – עם האבן עזרא שהיה עני ולא רצה לקבל צדקה מבשר ודם
יח	מעשה שהיה – קיבוצים מעוטף עזה שניצלו בזכות שמירת השבת
מט	מעשה שסיפר החפץ חיים – על הזהירות משתיית אלכוהול וסמים
בהקדמה	מעשיות צדיקים – מעלת קריאתם
עט	מעשים טובים – מפני מה מגיעים רק אחרי תורה וחופה
בהקדמה	מצווה – אינה נקראת אלא על גומרה
שיט	מצוות הוכחה – קשה מאוד לקיימה
שיט	מצוות הוכחה – תמוה אם יש בדור הזה מי שיודע להוכיח
שיט	מצוות הוכחה בזמן הזה – כמו שיש ריח רע, ככל שמזיזו מעלה ריח יותר
רפח	מר זוטרא – מעשה שנגנב ממנו גביע כסף
צה, קיז, קיח	מרון השולחן ערוך – קיבלנו הוראותיו
טז	משאלות ליבו – מקבל מי שמענג את השבת
שמח	משה רבנו – היו שדרשו אותו לשבח והיו שדרשו אותו לגנאי
סא	משה רבנו – כשבתיה בת פרעה הביאה אותו לבית פרעה, הושיט ידיו לגחלת
סב	משה רבנו – מפני מה נעשה כבד פה וכבד לשון
קלד	משה רבנו – שעלה למרום המלאכים רצו להורגו

כז	משיח בן דוד – יבוא ע"י שמירת שבת כראוי
רפ	משל – ברבי ישראל מסלנט שפגש חילוני ושאלו עם מה אתה מת
לד	משל – דאגת הבן שהגיע מוקדם לתחנת הרכבת לפני הזמן שקבע עם אביו
קלא	משל – לאדם גוף שרצה שיתפרו לו חליפה גדולה ממידותיו
קסג	משל – לאדם שהוטל עליו לשלם שכר דירה גבוה ולא היה לו כסף וקיבל על כך מכות
רט	משל – לאדם שהולך למגרש כדור רגל ונזרק אליו הכדור
רט	משל – לאדם שהולך למסעדה ושומע שם רעשים
קצד	משל – לאדם שהזמין קבלן שיבנה ביתו וצעק עליו למה שובר את החומר שקיבל
לט	משל – לאחד שהגיע לאכסניא בער"ש ולא ידע היכן להשאיר את כספו בבטחה
שכג	משל – לאחד שזכה במפעל הפיס ולא ידעו איך להודיע לו ובסוף המודיע מת
קלא	משל – לאחד שנכנס לחייט שיתפור לו חליפה וצעק עליו למה קורע את הבד
ח	משל – לאחד שנתן לחברו כמה זהובים שישב איתו ויספר על משפחתו
קעג	משל – לאיכרים שאחרי הדרך הארוכה ישנו יממה שלמה
קלה	משל – לגיבור שעבר ביער ונתפס ע"י שודד וביקש שיירה בבגדיו
רפג	משל – לזוג שהשתדך כשהאבא אמר שהחתן לא טוב בכל
רכ	משל – לילד שרואה שרפה ועוזר לצוותי הכיבוי שעלול לגרום לשרפות
בהקדמה	משל – ללימוד תורה אפילו מעט שנחשב בדורנו להרבה
עט	משל – למוכרת תפוחים שנפלו לה הכל, ואחרים לוקחים לה
רל	משל – למלך חדש שדאג לרופא לעיירה, ובמסיבה הרג מישהו
קלט	משל – למלך שיצא למלחמה והשר שלו ביקש להילחם בכלי המלחמה שהכין בעצמו
א	משל – למלך שציווה על השר שלו שלא יוריד את החולצה
נד	משל – לנשר מלך העופות שהתחבר עם תרנגולות ונעשה כמותם
קלד, קלה	משל – לסוחר גדול שנתפס ע"י שודדים ויצא מהם בצורה יפה
שמא	משל – לסוס מופרע כשרואה את בעל הבית שלו, הוא נרגע
שמט	משל – לספר שפוגש אדם ישר מסתכל על שערו, וסנדלר מסתכל על נעלו
סח	משל – לעשיר שהיה מאכיל כל אורח לפי כבודו
רנח	משל – לעשיר שהרבה שנים לא היה לו ילדים, וכשנולד בנו, קיבל הרעלת לב
ג	משל – לעשיר שיצא מהחייט והתלכלכה חליפת בנו
פד	משל – לרכבת עם הרבה קרונות, ואדם מנסה לדחפה מאחורה
שמב	משל – לשני כלים: אחד של דבש ואחד של זבל, למי באים הזבובים
שכט	משל – לשניים שדרים בחצר: אחד נותן עירוב והשני אינו נותן

משל	מחולל שקפץ לחנות דגים, בתחבולות תעשה לך מלחמה
קעז	משל – קוקר, כשדופקים בדלת ורואים שחור, מבינים שיש מישהו מאחורה
ש	משקים מגולים – הקפדתם של החזון איש ור' חיים קנייבסקי על משקים מגולים בזמן הזה
ש	משקין מגולים – אם חוששים לנחשים בזמן הזה
יד	מתכון לשבת – שמירת הלכות שבת
רנח	מתן תורה – מעשה ברבי פנחס בן יאיר שבקע את הנהר כמה פעמים
רמה	מתנה – מפני מה לא מביאים אותה גלויה אלא מוסתרת בעטיפה
רמד	מתנות – לפני שמקבלים מתנות, היצר מקטרג ולכן באים ע"י ייסורין

נ

שיג, שכג	נאה דורש – ונאה מקיים
שיז	נאה דורש ונאה מקיים – מעשה באחד שבא להכות את בנו וקיבל המכות על ידו
שיד	נאה דורש ונאה מקיים – מעשה ברבי ינאי שהיה לו ולשכנו אילן בחצר ופסק לשכנו להורידו
שכח	נהר סבטיון – בכל השבוע זורק אבנים ובשבת נח
קג	נושא בעול עם חברו – מעשה בבחורים שרבו על כורסה למי היא שייכת
ק	נושא בעול עם חברו – מעשה ברב כנהמן כשבנו את ישיבת פונוביץ'
צט	נושא בעול עם חברו – מעשה דקותו של האדמו"ר מצאנז בצער הזולת
קב	נושא בעול עם חברו – מעשה שבחור התווכח עם ר' חיים עוזר באמצע שיעור איפה התוספות
קא	נושא בעול עם חברו – סיפורו של הגאון ר' שלמה זלמן אוירבך
שסא	נזיקין – הזהירות בה זה חסידות
מט	נח – כל ילד יודע שהיה צדיק וגם יודע שהיה שיכור
לג	נח – לא נכנס לתיבה עד שדחפוהו המים
קעב	נחום איש גז – היה גלגול של לוט
קעא	נחום איש גז – מעשה ייסוריו
קעא	נחום איש גז – מעשה שעל כל דבר אמר גז – לטובה
י, טז	נחלה בלא מצרים – נותנים למענג את השבת
ש	נחש – אם חוששים למשקים מגולים בזמן הזה
רלח	נחש – אם מברכים הגומל על נס של הכשת נחש
ש	נחש – הקפדתם של החזון איש ור' חיים קנייבסקי על משקים מגולים בזמן הזה
קסה	נחש – מעשה ברבי יוסי בנו של רבי אלעזר שיצא נחש מהמערה כשרצו לקוברו
רסא	ניחום אבלים – מעשה ברבי יוחנן שקבר עשרה בנים וניחם אבלים
שמא	נימוסים – ללא תורה אינם נימוסים

קפט, ערב	ניתוח קשה – מעשה במרן הרב עובדיה שהוצרך לעבור ניתוח קשה, צלל בסוגיה ולא הרגיש
רכג	ניסיונות – מעשה בחפץ חיים כשבנה סוכה, ואשתו ביקשה ממנו כמה פעמים להזיז את מקומה
ריא, רמג	ניסיונות – באים להקפיץ את האדם
ריא, ערה	ניסיונות – בנו מרפסת מעל סוכתו מה הרוויח מזה
ריא, רמג	ניסיונות – הם מרוממים את האדם
קג	ניסיונות – כשאדם מוכן להם, קל יותר להתמודד
רכד	ניסיונות – מעשה באמא שהכינה עוגה פשוטה לסיום של בנה ולקח את העוגה החשובה
צה	נסתרות – שליח ציבור מקובל שלא יעלה בבית כנסת של פשטנים
מ	נשמתו של האדם – עולה לבית דין של מעלה בזמן השינה
רט	נשמתו של יצחק אבינו – הייתה כאישה ולא יכול היה להוליד ילדים
קעב	נשמתו של לוט – התגלגלה לנחום איש גז

ס

שלח	סבא מקלם – משל על חברות אנשים שישבו בסעודה, וכשקמו התגלה קלונם
שלו	סגול – איך שיראה נשאר סגול, כך בן תורה
י	סגירת חנויות לפני שבת – לזרז על כך
יא	סגירת חנויות לפני שבת – מעשה בר' אריה לוי שזירז על כך
שכד	סדר קדושה – במוצאי שבת מאחרין כדי שיתעכבו הנשמות בגן עדן
צה	סוד – שליח ציבור מקובל שלא יעלה בבית כנסת של פשטנים
רכג	סוכה – מעשה בחפץ חיים כשבנה סוכה, ואשתו ביקשה ממנו כמה פעמים להזיז את מקומה
ריא, ערה	סוכה – אברך בנה סוכה ובנו מעל סוכתו מרפסת מה הרוויח מזה
רד	סוכה – מעשה באברך שרצה לבנות סוכה והוצרך להגיע לבית משפט ורק הרוויח מזה
נב, רפב	סוף דבר הכל נשמע – כל מה שעושה בצנעה עתיד להתפרסם
שנ	סטייפלר – מעשה שהלך לקטוף סכך עם ר' חיים וראה ירוקה של פני המים
רצב	סטייפלר – מעשה שנסע לברית עם גרב אחת
קעח	סיביר – איך הצליח רבי מנחם מנדל מפוטרפס לעבור את הסיביר
קח-קי	סיגריות – קריאת הקודש של גדולי ישראל בעניין
רכד	סיום מסכת – מעשה באמא שהכינה עוגה פשוטה לסיום של בנה ולקח את העוגה החשובה
בהקדמה	סיפורי צדיקים – מעלת קריאתם
ש	סכנת גילוי – אם חוששים לנחשים בזמן הזה
ש	סכנת גילוי – הקפדתם של החזון איש ור' חיים קנייבסקי על משקים מגולים בזמן הזה
בהקדמה	סעודת שבת – לקבוע לימוד תורה אחריה

צד	סעודת שבת - לשים לב שלא להאריך בשירי שבת על חשבון הנשים
צג	סעודת שבת - מעשה הזהירות בצער הזולת של ר' ישראל מסלנט כשהוזמן לסעודת שבת
בהקדמה	ספר - לרשום את שמו בספרו
קסה	ספר ענף עץ אבות - מכתבו של הרב משאש בשבח ספר מיוחד זה
פה	ספרדי - אם לגדל פאות ארוכות לילדיו

ע

א	עבד - מוטל עליו להתבטל למלך
שנו	עבודה - אם רשאים הפועלים לומר שלום בעבודתם
שס	עבודה - זהירות מגזל בעבודה
שנו	עבודה - מעשה באבא חלקיה שנתנו לו החכמים שלום ולא האיר להם פנים
שנו	עבודה - מעשה בחייט ששאל שאלה מאבא יוסי הבנאי ולא ענה לו תשובה
נז	עובר במעי אימו - נר דלוק העל ראשו ולומד כל התורה
רמא, רמז	עולם התורה - הופיע וצץ לאחר השואה
צד	עונג שבת - לשים לב שלא להאריך בשירי שבת על חשבון הנשים
שכו	עונג שבת - מעשה ביוסף מוקיר שבת
שכז	עונג שבת - מעשה בקיסר ששאל, מדוע לתבשיל של שבת יש טעם אחר
שכז	עונג שבת - מעשה ברבנו שעשה סעודה לאנטוניוס בשבת ונהנה מהטעם של שבת
טז	עונג שבת - מקבל כל משאלות ליבו
י, טז	עונג שבת - מקבל נחלה בלא מצרים
טז	עונג שבת - ניצול משעבוד מלכויות
קעז	עינית - קוקר - כשדופקים ורואים שחור, מבינים שיש משהו מאחורה
שכט	עירוב - משל לשניים שדרים בחצר: אחד נותן עירוב, והשני אינו נותן
קט-קי	עישון - שלא לעשן במקום שמפריע לאחרים
י	עלייה לרגל - אלקנה שזיכה את עם ישראל זכה לשמואל
קעו	עם ישראל - לצערנו מתאחדים רק כשיש טרגדיות ומלחמות
קמא, רס	עמל התורה - אין התורה נקנית אלא במי שממית עצמו עליה
קפט, ערב	עמל התורה - מעשה במרן הרב עובדיה שהוצרך לעבור ניתוח קשה, צלל בסוגיה ולא הרגיש
קנ	עמלק - דומה לזבוב
קסה	ענף עץ אבות - מכתבו של הרב משאש בשבח ספר מיוחד זה
רס	עסק התורה - הרב אלישיב איבד את ביתו במלחמת השחרור והמשיך לעסוק בתורה
קצא, רעג	עסק התורה - ייסורין בדלין ממי שעוסק בה

שדמ	עסק התורה – כשלומד לשמה, נעשית לו כתר, ואם לא משתכחת ממנו
רעא	עסק התורה – מעשה בחזון איש שעסק בתורה בזמן ההרדמה בניתוח
רעא	עסק התורה – מעשה בחתם סופר שהיה מוסר שיעורים בשמחה על אף המחלה של ילדיו
קפט, ערב	עסק התורה – מעשה במרן הרב עובדיה שעסק בתורה בזמן ההרדמה בניתוח
עדד	עסק התורה – מעשה במרן הרב עובדיה שעסק בתורה במקלט עם הרב בן ציון אבא שאול
רסו	עסק התורה – מעשה בעשיר שהתנה עם אברך שיקבל חלק מלימודו, ובעולם האמת ברח ממנו
רעא	עסק התורה – מעשה בר' יצחק אלחנן שעם כל העוני הגדול דבק בתורה
רעא	עסק התורה – מעשה בר' שלמה איגר שלמד תורה בזמן שהעלילו עליו עלילה נוראה
רסב	עסק התורה – מעשה ברבי יוחנן שנפטר החברותא שלו ריש לקיש
רסא	עסק התורה – מעשה ברבי יוחנן שקבר עשרה בנים וניחם אבלים
שמב	עסק התורה – נמשל לאש
שמג	עסק התורה – נמשל ליון
שמג	עסק התורה – עושה את פניו מאירים
קמד	עסק התורה – עני עשיר ורשע באים לדין ונשאלים מפני מה לא עסקו בתורה
קנג	ערב שבת – מי שטרם יאכל בשבת
רצה	ערב שבת – שלושה דברים שצריך אדם לומר בתוך ביתו בנחת
רלו	עשר המכות – חיזוק באמונה

פ

פה	פאות – אם לגדלן ארוכות לילדים ספרדים
נח	פדיון הבן – מפני מה פודים אותו מקדושתו
סב	פה – לא להוציא דברים מגונים מפיו
שנו	פועלים – אם רשאים לומר שלום בעבודתם
שס	פועלים – זהירות מגזל בעבודה
שנו	פועלים – מעשה באבא חלקיה שנתנו לו החכמים שלום ולא האיר להם פנים
שנו	פועלים – מעשה בחייט ששאל מאבא יוסי הבנאי ולא ענה לו תשובה
קפו	פטירת ביתו של הגר"א – מה אמרה לו אימו בחלום
קפה	פטירת שני בני אהרן – בחנוכת המזבח
קעו	פיגוע – מעשה ההוריקן בלייקווד שעקר חלק מהעצים וחלק לא נעקרו
שנג	פיקוח נפש בשבת – אם מחללין על גזלן
שנג	פיקוח נפש בשבת – מעשה בר' ישראל מסלנט שאמר, שאם ימות בשבת שלא יחללו עליו שבת
שלא	פלג המנחה – זמן קבלת שבת מוקדם הכי מוקדם ע"פ ההלכה

רנח	פנחס בן יאיר – מעשה שבקע את הנהר כמה פעמים
רצד	פנחס בן יאיר – מעשה שחמורו לא רצה לאכול
קפד	פני יהושע – מעשה שניצל משערי מוות והמשיך לעסוק בתורה
רצו	פסח – הנהר מחמץ מובטח שלא יחטא
שכה	פרה – מעשה בחסיד שמכר את פרתו לגוי ולא רצתה לעבוד בשבת
קמה	פריצות – יש לו דרך אחרת והולך בפריצות נקרא רשע
רנה	פרנסה – אם צריך להתפלל עליה
בהקדמה	פרסומות ברדיו – באמצע שיעור תורה
צה	פשטנים – שלא לתת לחזן מקובל לעלות בבית כנסת של הפשטנים שמטריח הציבור
צה	פשיטות בתפילה – מעשה בבעל שם טוב שאחד התפלל לפי סדר האותיות
צה, צו	פשיטות בתפילה – צדיקים שעסקו בכוונות, כשהגיעו לתפילה התפללו כתינוק בן יומו
שמה	פת – מוגיע אחרי עמל של עשרה פעולות
לג	פת בסלו – ואומר מה נאכל מחר, מקטני אמנה
בהקדמה	פתח של גן עדן – במערת המכפלה
בהקדמה	פתחו לי פתח כחודו של מחט – ואפתח לכם פתחו של אולם

צ

צד	צדיק – לא להיות על חשבון השני
רצד	צדיקים – אין הקב"ה מביא תקלה לבהמתן של צדיקים וכ"ש לצדיקים
קנב	צדיקים – דרכם להמעיט את גודל הניסיון
צה, צו	צדיקים – שעסקו בכוונות, כשהגיעו לתפילה התפללו כתינוק בן יומו
שב	צדקה – גדלות ומעלתה
בהקדמה	צדקה – הרגיל בה זוכה לבנים בעלי אגדה
שז	צדקה – מעשה באברך שהתגורר בבית מארחו, וכשעבר דירה המארח נפטר
רסט	צדקה – מעשה באדמו"ר מראדושיץ שלמד תורה ונכנס מישוה לאסוף צדקה
שט	צדקה – מעשה באלמנה שהכינה בצק וטבע לה בים והתגלה שכרה
שג	צדקה – מעשה באשת ר' אריה לוין שבזכות הצדקה הצילה את חיי ביתה
דש	צדקה – מעשה בגבאי צדקה שזכה להציל בן מוות
שו, שז	צדקה – מעשה בזקן שתרם את החתונה והחתן שכח להזמינו, וכשהלך להזמינו הציל אותו ממוות
שה	צדקה – מעשה בחיים קרייזוירט שבזכות הכנסת כלה ניצל משערי מות
שב	צדקה – מעשה במגיד מדובנא שבא לאסוף צדקה, ועל כל חידוש שאמר קיבל חידוש
שי	צדקה – מעשה בעשיר שהיה נותן צדקה רק למי שהיה מוותר על התקווה

שז	צדקה – מעשה בעשיר שתרם את חתונתו היתום ובזכותו זה ניצל ממות
רפא	צוואה – מעשה בעשיר שהניח צוואה שיקברו אותו עם הגרבים שלו
בהקדמה	צוואה – ציווה על בניו שלא יתאבלו עליו אם יקשיבו לו
קסט	צוואת רבי יהודה החסיד – אם נוהגת לכולם
קסט-קע	צוואת רבי יהודה החסיד – חתן כשם חמיו וכלה כשם חמותה
צז, קיז, שסד	ציבור – מה יותר חמור: להחמיר בטעות על הציבור או להקל
קט-קי	צער הזולת – המעשן במקום שמפריע לאחרים
צז, קיז, שסד	צער הזולת – כשרב מחמיר בטעות על הציבור
צד	צער הזולת – לשים לב שלא להאריך בשירי שבת על חשבון הנשים
פט	צער הזולת – מעשה – בסטייפלר שיצא בזקנותו לבר מצווה של נער מבית הכנסת
רנו	צער הזולת – מעשה באחד ששכנו תמיד הפריע לו ובסוף הוא זה שעזר לו
רכד	צער הזולת – מעשה באמא שהכינה עוגה פשוטה לסיום של בנה ולקח את העוגה החשובה
קג	צער הזולת – מעשה בבחורים שרבו על כורסה למי היא שייכת
צז	צער הזולת – מעשה בטורי זהב הט"ז שהלך לגלות ונשבר מפני דמעות של ילדה
ק	צער הזולת – מעשה ברב כנהמן שסייע לתלמידים כשבנו את ישיבת פונוביז'
פט	צער הזולת – מעשה ברב רחומי שהיה מגיע לביתו בערב יוה"כ ופעם אחת לא הגיע
צט	צער הזולת – מעשה דקותו של האדמו"ר מצאנז בצער הזולת
צג	צער הזולת – מעשה הזהירות בר' ישראל מסלנט כשהוזמן לסעודת שבת
צב	צער הזולת – מעשה הזהירות של הרב אלישיב
צ	צער הזולת – מעשה הזהירות של הרב שטיינמן
צא	צער הזולת – מעשה הזהירות של ר' חיים קנייבסקי
קב	צער הזולת – מעשה שבחור התוכח עם ר' חיים עוזר באמצע שיעור איפה נמצא התוספות
קא	צער הזולת – סיפורו של הגאון ר' שלמה זלמן אוירבך
צה	צער הזולת – שלא יעלה חזן מקובל בבית כנסת של פשטנים
צב	צער הזולת – תלמודי ר' עקיבא מתו שלא נהגו כבוד זה לזה
צב	צער מישראל – המונעו זוכה ויושב בצל האל
קעו	צרות – מעשה ההוריקן בלייקווד שעקר חלק מהעצים וחלק לא נעקרו
קעג	צרות – משל לאיכרים שאחרי הדרך הארוכה ישנו יממה שלמה

ק

מד	קבורה יהודית – מעשה שזכתה אישה לקבורה בזכות האמונה וביטחון
צה	קבלה – המתפלל לפי הקבלה שלא יעלה בבית כנסת של פשטנים

צה, צו	קבלה - צדיקים שעסקו בכוונות הקבלה, כשהגיעו לתפילה התפללו כתינוק בן יומו
שלא	קבלת שבת מוקדם - ממתי אפשר הכי מוקדם לקבל ע"פ ההלכה
שכט	קבלת שבת מוקדם - מעשה בבחור שהתאחר בבית משפחה וראה שמזדרזים לקבל שבת מוקדם
שכט	קבלת שבת מוקדם - מעשה בחפץ חיים שאמר להורים של חולה שנטה למות לקבל שבת מוקדם
קסה	קבר רשב"י - מפני מה הוא אבן שואבת לכל העולם
צז, קיז, שסד	קהל - מה יותר חמור: להחמיר בטעות על הציבור או להקל
כו	קול קורא - שפרסם החפץ חיים במלחמת עולם הראשונה
קעז	קוקר - שדופקים ורואים שחור, מבינים שיש מישהו מאחורה
צ	קטן - אם בר מחילה או לא
צ	קטן - זהירות שלא לביישו
בהקדמה	קפה - מפני מה מרתיחים את המים ומחכים שיתקרר כדי לשתות
רטז	קראים - מעשה בימי הגר"א שניסו להפליל את עם ישראל ותורתו
בהקדמה	קריאת סיפורי צדיקים - מעלתה
קח-קי	קריאת קודש של גדולי ישראל - בעניין הסיגריות
רנח	קריעת הנהר - מעשה ברבי פנחס בן יאיר שבקע את הנהר כמה פעמים
רנח	קריעת ים סוף - למה משה היה צריך להתחנן לים להיבקע
רמב	קרב קפיצה - הניסיונות מרוממים את האדם
רנא	קשה זיווגו של אדם - כקריעת ים סוף
שיג	קשוט עצמך - ואח"כ קשוט אחרים
שיז	קשוט עצמך ואח"כ אחרים - מעשה באחד שבא להכות את בנו וקיבל המכות על ידו
שיז	קשוט עצמך ואח"כ אחרים - מעשה ברבי ינאי שהיה לו ולשכנו אילן בחצר ופסק לשכנו להורידו
רטו	קשר - בשביל ליצור קשר כל חוט צריך להתקפל מעצמו קצת
ך	
ריט	ראש חודש אב - מותר להתענות בו
רחצ	ראש ישיבה - מעשה שניצל ממאכלות אסורות בטיסה
קצא	ראש ישיבת טלז - מעשה שנאלץ לעזוב את ביתו וניצל
צז, קיז, שסד	רב - מה יותר חמור: להחמיר בטעות על הציבור או להקל
קפג, רסה	רב חסדא - ההבדלים בינו לבין רבה
פט	רב רחומי - מעשה שהיה מגיע לביתו בערב יום הכיפורים, ופעם אחת לא הגיע
קפג, רסה	רבה - ההבדלים בינו לבין רב חסדא
עג	רבה - מעשה בעני שבא לפניו וביקש תרנגולת פטומה ויין ישן

רבה בר נחמני - המעשה שהתבקש לשיבה של מעלה	קפא, רסד
רבי אבהו - מעשה שתלמידיו של רבי יוחנן ראו את פני ר' אבהו מאירין וחשבו שמצא אוצר	שמג
רבי אבהו ורבי חייא - המעשה שדרשו בהלכה ובאגדה	בהקדמה
רבי אברהם אביש - מעשה שלא רצה להחמיר על טבח שהתעוררה שאלה בטרפה	שסד
רבי איסר זלמן מלצר - מעשה שחש לא בטוב וחשש לקבל משכורת	רצ
רבי איסר זלמן מלצר - מעשה שיצא לקבל לביתו את החזון איש	סו
רבי אליהו לאפיין - מפני מה המעשים הטובים מגיעים רק אחרי תורה וחופה	עט
רבי אלימלך מליז'נסק ור' זושא מאניפולי - מעשה עימהם כשהתארחו	עא
רבי אלעזר בנו של רשב"י - מעשה הנהגותיו עם הייסורין	קסה
רבי אריה לוי - מעשה באשתו שבזכות הצדקה הצילה את חיי ביתה	שג
רבי אריה לוי - מעשה שהכניס אורח לביתו וגנב חפצים יקרים	ע
רבי אריה לוי - מעשה שזירז בעלי חנויות לסוגרם לפני השבת	יא
רבי בן ציון אבא שאול - מעשה שלמד עם מרן הרב עובדיה במקלט במלחמה	עדר
רבי דוד סגל בעל הט"ז - מעשה שהלך לגלות ונשבר מפני דמעות של ילדה	צז
רבי זושא מאנפולי ור' אלימלך מליז'נסק - מעשה עמהם כשהתארחו	עא
רבי זלמן סורוצקין - מעשה שהתארח בביתו של החפץ חיים	עד
רבי חייא בר אבא - מעשה שחלה, ובא ר' יוחנן לבקרו	קסב
רבי חיים אליהו קרנקרוט - מעשה טיפולו בחולים	רמה
רבי חיים וולוז'ין - יצר הטוב לא בוער, אם בוער לאדם משהו שיבדוק אם זה לא יצר הרע	קמט
רבי חיים וולוז'ין - מעשה כשבא לפני הגאון מווילנא לפתוח ישיבה ונענה בשלילה	קמט
רבי חיים עוזר - מעשה שבחור התווכח איתו באמצע שיעור איפה נמצא התוספות	קב
רבי חיים קנייבסקי - הקפדתו על מים מגולים גם בזמן הזה	ש
רבי חיים קנייבסקי - מעשה זהירותו בבין אדם לחברו	צא
רבי חיים קנייבסקי - מעשה שהלך עם אביו לקטוף סכך וראו ירוקה של פני המים	שנ
רבי חיים קרייזוויט - מעשה שבזכות הכנסת כלה ניצל משערי מוות	שה
רבי חנינא - מעשה שנכנס לבקר את רב יוחנן שחלה	קסג
רבי חנינא בן דוסא - מעשה שמצא תרנגולים בחצרו	רפט
רבי חנינא בן תורתא - מעשה בחסיד שמכר את פרתו לגוי ולא רצתה לעבוד בשבת	שכה
רבי יהודה הנשיא - לימד תורה לאנטונינוס ובסוף התגייר	סא
רבי יהושע בן חנניא - מעשה בקיסר ששאלו, מדוע לתבשיל של שבת יש טעם אחר	שכז
רבי יוחנן - מעשה שבא לבקר את רבי חייא בר אבא כשחלה	קסב

רבי יוחנן – מעשה שחלה ונכנס לבקרו רבי חנינא	קסג
רבי יוחנן – מעשה שנפטר החברותא שלו ריש לקיש	רסב
רבי יוחנן – מעשה שקבר עשרה בנים וניחם אבלים	רסא
רבי יוחנן – מעשה שתלמידיו ראו את פני ר' אבהו מאירין וחשבו שמצא אוצר	שמג
רבי יוסי בן קיסמא – הלך בדרך ופגש באחד שרצה שיגור עימהם	רפב
רבי יוסי בנו של רבי אלעזר – מעשה שיצא נחש מהמערך כשרצו לקוברו	קסה
רבי ינאי – מעשה שהיה אילן בחצרו וגם לשכנו היה אילן ופסק לו להורידו	שיד
רבי יעקב יושע – בעל הפני יהושע מעשה שניצל משערי מות והמשיך לעסוק בתורה	קפד
רבי יעקב ישראל קנייבסקי הסטייפלר – מעשה בטרחתו לאורחים	סז
רבי יעקב קנייבסקי הסטייפלר – מעשה שיצא בזקנותו לבר מצווה של נער מבית הכנסת	פט
רבי יצחק אלחנן – מעשה שעם כל העוני הגדול דבק בתורה	רעא
רבי יקותיאל הלברשטאם – האדמו"ר מצאנז מעשה דקותו בצער הזולת	צט
רבי ישראל אבוחצירא – מדת ההכנסת אורחים שהייתה בו	עב
רבי ישראל מסלנט – כשאדם רואה עבירה, צריך לתקן עצמו בה	שכ
רבי ישראל מסלנט – מעשה הזהירות בצער הזולת כשהוזמן לסעודת שבת	צג
רבי ישראל מסלנט – מעשה שאמר, שאם ימות בשבת שלא יחללו עליו את השבת	שנג
רבי ישראל מסלנט – מעשה שנסע ברכבת, ואחד התעלל בו, והרב עזר לו להתקדם בחיים	קכח
רבי ישראל מסלנט – מעשה שעבר ליד מוכרת תפוחים, ונפלו לה הכל, והילדים לקחו לה	עט
רבי ישראל מסלנט – משל כשפגש חילוני ושאלו עם מה אתה מת	רפ
רבי מאיר – מעשה באישה שבעלה אמר לה לילך ולירוק על עיני רבי מאיר	רכב
רבי מאיר חדש – סיפורו על השידוכים	עח
רבי מנחם מנדל מפוטרכס – מעשה איך הצליח לעבור את הסיביר	קעח
רבי מרדכי פורגמנסקי – מעשה במה שאמר על מיתת חוליו	קפז
רבי משה שטרן – לא להתחתן בשביל כסף	פ
רבי עובדיה יוסף – מעשה בשידוכין שהכלה רצתה שיבוא לקולנוע	פא
רבי עובדיה יוסף – מעשה שהוצרך לעבור ניתוח קשה, צלל בסוגיה ולא הרגיש כלום	קפט, ערב
רבי עובדיה יוסף – מעשה שעסק בתורה בזמן ההרדמה בניתוח	קפט, ערב
רבי עובדיה יוסף – מעשה שעסק בתורה במקלט עם הרב בן ציון אבא שאול	עדד
רבי עקיבא – המעשה עם המים ששחקו אבנים, וכשיצא עם חמורו לשוק	בהקדמה
רבי עקיבא – מעשה שהלך בדרך עם החמור, הנר והתרנגול	רלא
רבי עקיבא – שאלו טורנוסרופוס מה שונה שבת מיום אחר	שכח

קעד	רבי עקיבא – תלמידיו פסקו מלמות בל"ג בעומר
רנח	רבי פנחס בן יאיר – מעשה שבקע את הנהר כמה פעמים
רצד	רבי פנחס בן יאיר – מעשה שחמורו לא רצה לאכול
שנד	רבי רפאל ברנבוים – מעשה בזהירות בממון הזולת כשקבר את בנו
רעא	רבי שלמה איגר – מעשה שלמד תורה בזמן שהעלילו עליו עלילה נוראה
קא	רבי שלמה זלמן אוירבך – סיפורו על חולה שלא קיבל סיוע רפואי
קסה	רבי שמעון בר יוחאי – מפני מה קברו אבן שואבת לכל העולם
שכז	רבינו – מעשה שעשה סעודה לאנטוניוס בשבת ונהנה מהטעם של שבת
רצה	רבן גמליאל – מעשה שהטיל אימה יתרה בביתו וכמעט שאכל אבר מן החי
רטז	רבן יוחנן בן זכאי – לא הקדימו אדם באמירת שלום
בהקדמה	רבנים – להרבות לספר בשיעורים בשבח החכמים
בהקדמה	רדיו – הפרעת הפרסומות באמצע שיעור תורה
קעט	רוח סערה – עושה דברו חיוק באמונה
קכה	רוטשילד – המעשה שמת בכספת
רסב	ריש לקיש – היה החברותא של רבי יוחנן ומעשה מפטירתו
כט	רמ"ח מצוות התורה – כנגד רמ"ח אברים שבאדם
רמד	רמח"ל – אורו הופיע לאחר מאורעות ת"ח ות"ט
רמד	רשב"י – הגיע מהחושך של עשרת הרוגי מלכות
קסח	רשב"י – מעשה באישה שנדרה, שאם ייוולד לה בן, תקרא לו שמעון ושכחה
קסה	רשב"י – מפני מה קברו אבן שואבת לכל העולם
קמה	רשע – מי שהולך בדרך פריצות כשיש דרך אחרת

ש

שנג	שבת – מעשה בר' ישראל מסלנט שאמר, שאם ימות בשבת שלא יחללו עליו את השבת
ל	שבת – אם לא לומדים ההלכות, מחללים שבת
שנג	שבת – אם מחללין לפיקוח נפש על גזלן
בהקדמה	שבת – אמירת לכבוד שבת קודש כשמתעסקים בצרכיה
שכד	שבת – אסירי גהינום נחים בו
שכח	שבת – בכל השבוע עולה עשן מקברו של טורנוס רופוס הרשע, ובשבת אינו עולה
שכח	שבת – בכל שבוע נידונים ובשבת נחים
שכח	שבת – בעל אוב בכל השבוע עולה ובשבת אינו עולה
טז	שבת – בת הזוג של התורה

כח	שבת - המחללה כופר במעשה בראשית
טז	שבת - המענגה נותנים לו כל משאלות ליבו
י, טז	שבת - המענגה נותנים לו נחלה בלא מצרים
טז	שבת - המענגה ניצול משעבוד מלכויות
יה, כד, שלד	שבת - השומרה אל ישמרהו
טז	שבת - חילוק בלימוד התורה בין תלמידי חכמים לפועלים
טו	שבת - לא ניתנה אלא לעסוק בתורה ולהתענג
לא	שבת - לימוד הלכותיה שקול כלימוד כל המצוות
בהקדמה	שבת - לקבוע לימוד תורה אחר הסעודה
שכד	שבת - מאחרין בסדר קדושה במוצ"ש כדי שיתעכבו הנשמות בגן עדן
כח	שבת - מומר לחללה דינו כעובד כוכבים
כח	שבת - מומר לחללה מומר לכל התורה כולה
כח	שבת - מומר לחללה שחיטתו נבלה גמורה
שלא	שבת - ממתי אפשר הכי מוקדם לקבל שבת ע"פ ההלכה
שלב	שבת - מעשה באדם שקיבל חיים במתנה במלחמת חרבות ברזל בזכות שמירת השבת
שכט	שבת - מעשה בבחור שהתאחר בבית משפחה וראה שמזדרזים לקבל שבת מוקדם
שלא	שבת - מעשה בבחור שלא שמר שבת, ואמר החפץ חיים לאביו שהברכה תלויה בשמירת השבת
שכה	שבת - מעשה בחסיד שמכר את פרתו לגוי ולא רצתה לעבוד בשבת
שכט	שבת - מעשה בחפץ חיים, שאמר להורים של חולה שנטה למות לקבל שבת מוקדם והבריא
שכו	שבת - מעשה ביוסף מוקיר שבת
שלו	שבת - מעשה במשפחה שניצלה במלחמת חרבות ברזל בזכות שמירת השבת
שכח	שבת - מעשה בנהר סבטיון שבכל השבוע זורק אבנים ובשבת נח
שכז	שבת - מעשה בקיסר ששאל, מדוע לתבשיל של שבת יש טעם אחר
שכז	שבת - מעשה ברבנו שעשה סעודה לאנטונינוס בשבת ונהנה מהטעם של שבת
צג	שבת - מעשה הזהירות בכבוד הזולת עם ר' ישראל מסלנט שהוזמן לסעודת שבת
שכח	שבת - שאל טורנוסרופוס מה שונה מיום אחר
כז	שבת - שורש האמונה
שכט	שבת - שמונה עשרה מלבושים ללבוש בשבת
ג, שכד	שבת - שמירת ומעלתה
לא	שבת - שקולה כנגד כל המצוות שבתורה
ד, יד, שכט, שלב	שבת שמרת - ברכה קיבלת

קעה	שואה – הרב מפונוביז' איבד כל משפחתו בשואה והקים את ישיבת פונוביז'
רמא, רמד	שואה – לאחריה הופיע וצץ עולם התורה
קצד	שואה – מעשה בזקן שלקח לחמנייה יותר וקיבל מכות ובזכותם ניצל
כח	שוהט מומר לחילול שבת – שחיטתו נבלה גמורה
עז	שידוך – אמר הרב אלישיב שבחור שלא לומד מוסר תהיינה לו בעיות בשלום בית
רנג	שידוך – ארבעים יום קודם יצירת הולד בת פלוני לפלוני
עה	שידוך – בין אדם לחברו
עח	שידוך – העיקר בכלה שתהיה בעלת מידות טובות
פ	שידוך – לא להתחתן בשביל כסף
עט, פ	שידוך – לפני החתונה הכל בתחפושת, א"כ איך אליעזר בדק את רבקה
רנא	שידוך – מבריאת העולם הקב"ה מזווג זיווגים
עו	שידוך – מעשה בבחור שביקש כלה שיודעת להצחיק
פד	שידוך – מעשה בחפץ חיים שבחור התעכב בשידוך בגלל זקן התיש שלו
רנג	שידוך – מעשה בחתם סופר איך שהקב"ה הוא זה שמזווג זיווגים
פא	שידוך – מעשה במרן הרב עובדיה שהכלה רצתה שיבוא לקולנוע
רנו	שידוך – מעשה בנישואי ביתו של האדמו"ר מצאנז
רפו	שידוך – מעשה בעשיר שביקש חתן מראש ישיבה, איזה חתן הציע לו
פ	שידוך – מעשה בתלמיד החפץ חיים שלא רצה להתחתן עד שיקבל 5 שנים משכורת
רפג	שידוך – משל לזוג שהשתדך, כשהאבא אמר שהחתן לא טוב בכל
עח	שידוך – סיפורו של ר' מאיר חדש
רנא	שידוך – קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף
מ	שינה – הנשמה עולה בזמן זה לבית דין של מעלה
קב	שיעור – מעשה בבחור שהתווכח עם ר' חיים עוזר באמצע שיעור איפה נמצא התוספות
צז, קיז, שסד	שיעור בהלכה – מה יותר חמור: להחמיר בטעות על הציבור או להקל
בהקדמה	שיעור תורה – האומר דברי תורה צריך שיהיו ערבין לשומעיהן
בהקדמה	שיעור תורה – לדבר בהלכה ובאגדה
בהקדמה	שיעור תורה – להרבות לספר בשבח החכמים
בהקדמה	שיעור תורה ברדיו – הפרעת הפרסומות
צד	שירי שבת – לשים לב שלא להאריך על חשבון הנשים
שס	שכירים – זהירות מגזל בעבודה
רנו	שכנים – מעשה באחד ששכנו תמיד הפריע לו, ובסוף הוא זה שעזר לו

רכא	שלום – אפילו בחטא העגל ירד מן מפני שהיו בשלום
רטז, רכג	שלום – בעבורו שם ה' נמחה על המים
ריד	שלום – גודלו ומעלתו
רטז	שלום – הוי מקדים לכל אדם
רטו	שלום – מעלתו שאפילו עובדים ע"ז ובחבורה אחת, אין מידת הדין נוגעת בהן
רטו	שלום – מעלתו שכל הברכות נחתמות בו
רכג	שלום בית – מעשה בחפץ חיים כשבנה סוכה, ואשתו ביקשה ממנו כמה פעמים להזיז את מקומה
עז	שלום בית – בחור שלא לומד מוסר תהינה לו בעיות בשלום ביתו
רצה	שלושה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו בערב שבת בנחת
צה	שליח ציבור – מקובל, שלא יעלה בבית כנסת של פשטנים
רצו	שלמה המלך – מפני מה נכשל בסוף ימיו
שכט	שמונה עשרה מלבושים – ללבוש בשבת
קעד	שמחה – מפני מה נוהגים בל"ג בעומר
שלב	שמחת תורה תשפ"ד – מעשה באדם שקיבל חיים במתנה בזכות שמירת השבת
שג	שמחת תורה תשפ"ד – מעשה במשפחה שניצלה בזכות שמירת השבת
שכ	שמיעת דברי תוכחה – ומעלתה
בהקדמה	שמירת הלשון – אל יאמר מה תועלת ללמוד בין כך יחזור לסורו
בהקדמה	שמירת הלשון – חוסם פיו זוכה לאור הגנוז
כב	שמירת השבת – הצילה אדם מריסוק של מטוס
כז	שמירת השבת – כאילו קיים כל התורה
ג, שכד	שמירת השבת והלכותיה – מעלתם
ל	שמירת שבת – בכל אחת מל"ט אבות מלאכות יש ל"ט תולדות
כ	שמירת שבת – במלחמת חרבות ברזל אדם אמר, אם אצא מהסכנה, אשמור שבת וניצל
כד	שמירת שבת – ירא שבת אותיות בראשית
ט	שמירת שבת – כשיהודי מחלל שבת, זה מפני שאנו לא מדקדקים בהלכות שבת
י	שמירת שבת – לזרז בעלי החנויות לסגור החנות לפני השבת
יד	שמירת שבת – לפי ההלכות זהו המתכון של השבת
י	שמירת שבת – מסכלת מלחמות וכבישת שטחים
שלב	שמירת שבת – מעשה באדם שקיבל חיים במתנה במלחמת חרבות ברזל בזכות שמירת השבת
יב	שמירת שבת – מעשה בחזב"ת שאשתו הפריעה לו עם השבת ואח"כ עזרה לו
ג	שמירת שבת – מעשה בחפץ חיים שדיבר עם מעסיק שיסגור חנותו בשבת

שלג	שמירת שבת – מעשה במשפחה שניצלה במלחמת חרבות ברזל בזכות שמירת השבת
יא	שמירת שבת – מעשה בר' אריה לויין שזירז בעלי חנויות לפני השבת
ד	שמירת שבת – מפני מה כתוב 'כ'חס כל השמן והפתילה
שלג	שמירת שבת – משפחה שניצלה בחרבות ברזל בזכות קבלת שמירת שבת
יז	שמירת שבת – קיבל על עצמו שבתות בחודש תשרי תשפ"ד וניצל מחרבות ברזל
יח	שמירת שבת – קיבוצים מעוטף עזה שניצלו בזכות שמירתה
טז, כט	שמירת שבת כהלכתה – מוחלין עוונותיו
כז	שמירת שבת כראוי – בן דוד בא
קפה	שני בני אהרון – פטירתם בחנוכת המזבח
צב	שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לר' עקיבא – וכולם מתו שלא נהגו כבוד זה לזה
רכא	ששת ימי בראשית – בכל הימים נאמר כי טוב חוץ מהיום שבו נפלגו המים
מח	שתיית אלכוהול וסמים – הזהירות בהם
רכד	שתיקה – מעשה באמא שהכינה עוגה פשוטה לסיום של הבן שלה ולקח את העוגה החשובה

ת

שכז	תבשיל של שבת – מעשה בקיסר ששאל, מדוע לתבשיל של שבת יש טעם אחר
שכז	תבשיל של שבת – מעשה ברבנו שעשה סעודה לאנטונינוס בשבת ונהנה מהטעם של שבת
רפ	תוכחה – משל ברבי ישראל מסלנט שפגש חילוני ושאלו עם מה אתה מת
קמא, רס	תורה – אין נקנית אלא במי שממית עצמו עליה
שמז	תורה – אין מים אלא תורה
קמג, שמז	תורה – אם היו מרגישין במתיקות, היו משתגעין ומתלהטים אחריה
שלח	תורה – בן תורה צריך להיראות ברחוב כבבית המדרש
שדמ	תורה – הלומד על מנת ללמד מספיקים בידו ללמוד וללמד
שדמ	תורה – הלומד על מנת לעשות מספיקין בידו ללמוד וללמד ולעשות
שמה	תורה – הלומדה זכה נעשית לו סם חיים ולא נעשית סם המות
שדמ	תורה – הנהנה מדבריה נוטל חייו מן העולם
קצא, רעג	תורה – העוסק בה ייסורין בדלין ממנו
שלז	תורה – העוסק בה לשמה נקרא אהוב, חסיד, ישר, נאמן וכו'
רס	תורה – הרב אלישיב איבד את ביתו במלחמת השחרור והמשיך לעסוק בתורה
רנח	תורה – כוחה ומעלתה
שמ	תורה – כשפותח את הספר, יאמר שהלימוד יביאהו למידות ישרות
שדמ	תורה – לומד לשמה נעשית לו כתר ולא משתכחת ממנו

שמז	תורה - לזכות לה צריך צימאון והשתוקקות
שסה	תורה - מה קשור התקן עצמך ללמוד תורה ליהי ממון חבדך חביב עליך כשלך
רעא	תורה - מעשה בחזון איש שעסק בתורה בזמן ההרדמה בניתוח
שלה	תורה - מעשה בחפץ חיים שהיה בוורשה ושמע ברחוב קולות של שבירת זכוכיות ובקבוקים
רעא	תורה - מעשה בחתם סופר שהיה מוסר שיעורים בשמחה על אף המחלה של ילדיו
קפט, ערב	תורה - מעשה במרן הרב עובדיה שהוצרך לעבור ניתוח קשה, צלל בסוגיה ולא הרגיש
קפט, ערב	תורה - מעשה במרן הרב עובדיה שעסק בתורה בזמן ההרדמה בניתוח
עדר	תורה - מעשה במרן הרב עובדיה שעסק בתורה במקלט עם הרב בן ציון אבא שאול
רסו	תורה - מעשה בעשיר שהתנה עם אברך שיקבל חלק מלימודו ובעולם האמת ברח ממנו
קפד	תורה - מעשה בפני יהושע שניצל משערי מוות והמשיך לעסוק בתורה
רעא	תורה - מעשה בר' יצחק אלחנן שעם כל העוני הגדול דבק בתורה
רעא	תורה - מעשה בר' שלמה איגר שלמד תורה בזמן שהעלילו עליו עלילה נוראה
רסב	תורה - מעשה ברבי יוחנן שנפטר החברותא שלו ריש לקיש
רסא	תורה - מעשה ברבי יוחנן שקבר עשרה בנים וניחם אבלים
רנח	תורה - מעשה ברבי פנחס בן יאיר שבקע את הנהר כמה פעמים
שמא	תורה - מפני מה תלה הפסוק ובלכתך בדרך שלימוד דוקא בדרך
כט	תורה - מצוותיה רמ"ח כנגד אבריו של האדם
שלה	תורה - ניכרת על האדם בהליכה
שלה	תורה - ניכרת על לומדיה
שמא	תורה - נימוסים ללא תורה אינם נימוסים
שמב	תורה - נמשלה לאש
שמג	תורה - נמשלה ליון
עדר	תורה - נמשלה למים שחיים לעולם
שמג	תורה - ע"י הלימוד הפנים נעשים מאירים
קמד	תורה - עני עשיר ורשע באים לדין ונשאלים מפני מה לא עסקו בתורה
שדמ	תורה - פעמים שנעשית זרה ללומדה
נא	תחיית המתים - המפר מצווה יקום ללא אותו אבר שבה מקיימים את המצוה
עט, פ	תחפושת - לפני החתונה ואח"כ חוזרים לאותו מקום, איך אליעזר בדק את רבקה
שמט	תינוק - מפני מה כל דבר שמגיע לידו מיד שם בפה
צה, צו	תינוק בן יומו - צדיקים שעסקו בכוונות, כשהגיעו לתפילה התפללו כתינוק בן יומו
רצו	תלמידי חכמים - מפני מה נכשלו על אף שנהזרו בחמץ בפסח

צב	תלמידי ר' עקיבא מתו – שלא נהגו כבוד זה לזה
קעד	תלמידי רבי עקיבא – פסקו מלמות בל"ג בעומר
בהקדמה	תלמוד תורה – אל יאמר מה תועלת ללמוד שמירת הלשון בין כך יחזור לסורו
בהקדמה	תלמוד תורה – בדבר הפרעת הפרסומות בשיעור ברדיו
בהקדמה	תלמוד תורה – בדורנו גם עסק קטן בתורה נחשב הרבה
בהקדמה	תלמוד תורה – האומר דברי תורה צריך שיהיו ערבין לשומעיהן
בהקדמה	תלמוד תורה – לא לבזבז כל זמנו בלימוד מוסר
בהקדמה	תלמוד תורה – להרבות לספר בשיעורים בשבח החכמים
בהקדמה	תלמוד תורה – ללמוד גם הלכה וגם אגדה
בהקדמה	תלמוד תורה – ללמוד מפעם לפעם מוסר ולא להסתפק רק בלימוד התורה
בהקדמה	תלמוד תורה – לפתוח בדברי אגדה כדי למשוך לבבות השומעים להלכה
בהקדמה	תלמוד תורה – לקבוע לימוד תורה אחר סעודת שבת
פט	תלמוד תורה – מעשה ברב רחומי שהיה מגיע לביתו בערב יוה"כ, ופעם אחת לא הגיע
בהקדמה	תלמוד תורה – מעשה המחלוקת בין השאגת אריה לסדר הדורות הלכה או אגדה
טז	תלמוד תורה בשבת – חילוק בין תלמידי חכמים לפועלים
צז, קיז, שסד	תלמיד חכם – מה יותר חמור: להחמיר בטעות על הציבור או להקל
שנ	תלמיד חכם – כל זמן פנוי עוסק בתורה
שמג	תלמידי חכמים – נראים כמלאכי השרת
ריט	תענית – מותר בראש חודש אב
רסב	תפילה – אם מותר להתפלל על חולה שימות
רנה	תפילה – אם צריך להתפלל על פרנסה
צו	תפילה – הבעל שם טוב עם כל השגותיו, כשהגיע לתפילה התפלל כילד קטן
בהקדמה	תפילה – לא כיוון ברוב הברכות, לא ישמע ליצרו להמשיך לא לכוון
צה, צו	תפילה – צדיקים שעסקו בכוונות, כשהגיעו לתפילה התפללו כתינוק בן יומו
צה	תפילה – שלא יעלה שליח ציבור מקובל בבית כנסת של פשטנים
צה	תפילה בפשיטות – המעשה בבעל שם טוב שאחד התפלל לפי סדר האותיות
רצד	תקלה – אין הקב"ה מביא לבהמתן של צדיקים וכ"ש לצדיקים
קמא	תשרי עד תשרי חוץ מתשרי – מזונותיו של האדם קצובים